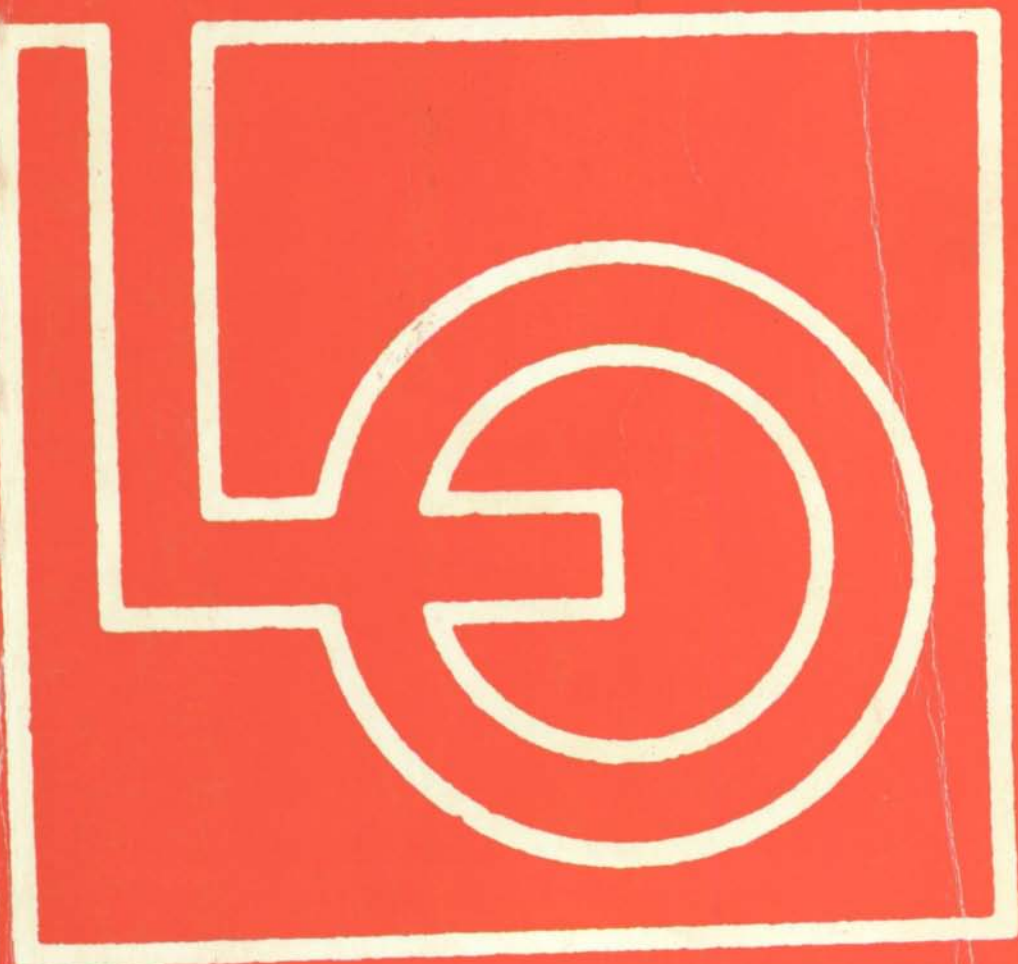

andsorganisasjonen
i Norge

Protokoll

fra den 26. ordinære kongress 1985
Vedtakene på kongressen 1985

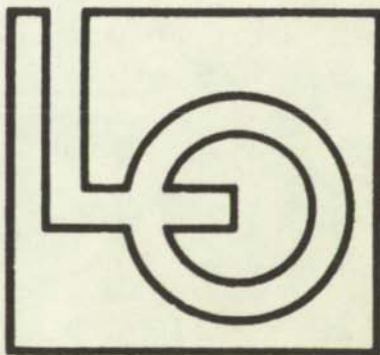

**Landsorganisasjonen
i Norge**

Protokoll

fra den 26. ordinære kongress 1985
Kongressens vedtak 1985

FORORD

Denne protokoll gir et kronologisk referat av forhandlingene på Landsorganisasjonens 26. ordinære kongress 5. – 10. mai 1985. Under Kongressen ble det laget referat for hver dag. Dette ble trykket og delt ut til representantene, som hadde anledning til gjøre merknader og foreta rettelser. Under debattene er det bare vist til nummerne på de forslag som ble tatt opp. Samtlige innsendte forslag forelå som egen trykksak på kongressen, men de opptatte forslag er likevel gjengitt i denne protokoll foran vorteringene. Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen.

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Talerliste	6
Formiddagsmøtet søndag 5. mai	
Åpningen	9
Formannens minnetale	9
Formannens åpningstale	12
Gjestene hilser kongressen	20
Dagsorden	31
Forretningsorden	33
Konstituering	34
Ettermiddagsmøtet søndag 5. mai	
Dagsordenens pkt. 3, beretninger 1981, 1982, 1983, 1984	39
Dagsordenens pkt. 4, regnskapene 1981, 1982, 1983, 1984	44
Formiddagsmøtet mandag 6. mai	
Dagsordenens pkt. 5, vedtektsendringer	51
Debatten	57
Dagsordenens pkt. 6, fordelings- og tariffpolitikken	77
Ettermiddagsmøtet mandag 6. mai	
Dagsordenens pkt. 6, debatten	88
Uttalelser om Syd-Varanger, privatisering av Postverket og Nicaragua	103
Dagsordenens pkt. 6, fortsatt debatt	105
Formiddagsmøtet tirsdag 7. mai	
Dagsordenens pkt. 6, fortsatt debatt	113
Dagsordenens pkt. 7, handlingsprogrammet: Tor Halvorsens innledning	135
Ettermiddagsmøtet tirsdag 7. mai	
Dagsordenens pkt. 5, vedtektsendringer, redaksjonskomiteens innstilling	155
Dagsordenens pkt. 7, handlingsprogrammet: Jan Balstads innledning	158
Yngve Hågensens innledning	164
Harriet Andreassens innledning	171
Leif Haraldseths innledning	175
Debatten	181
Ettermiddagsmøtet tirsdag 7. mai	
Fortsatt debatt	186

Formiddagsmøtet onsdag 8. mai	
Tor Halvorsens minnetale 8. mai	228
Fortsatt debatt, handlingsprogrammet	230
Ettermiddagsmøtet onsdag 8. mai	
Dagsordenens pkt. 11 – Valg	265
Generelldebatt	268
Votering	272
Bevilgninger	272
Dagsordenens pkt. 8, LOs egen organisasjon, Ole Knapps innledning	273
Debatten	283
Formiddagsmøtet torsdag 9. mai	
Fortsatt debatt	286
Protest til Sør-Afrika	300
Den politiske situasjon, Gro Harlem Brundtlands innledning	300
Politisk uttalelse	310
Votering	314
Dagsordenens pkt. 8, fortsatt debatt	316
Ettermiddagsmøtet torsdag 9. mai	
Fortsatt debatt	320
Voteringer	330
Dagsordenens pkt. 10, diverse forslag	339
Hovedavtalen, Leif Haraldseths innledning	358
Formiddagsmøtet fredag 10. mai	
Dagsordenens pkt. 9, hovedavtalen, debatten	363
Votering	367
Dagsordenens pkt. 6, redaksjonskomiteens innstilling	368
Voteringer	419
Internasjonale spørsmål, innstillinger fra redaksjonskomiteen	430
Opptatte forslag	437
Voteringer	451
Redaksjonskomiteen for handlingsprogrammes innstilling	452
Debatt – votering	534
Ettermiddagsmøtet fredag 10. mai	
Debatt – voteringer fortsatt	539
Avslutning	
Tor Halvorsens tale	546
Tor Aspengren takker	548
Deltakere og gjester	551

Talerliste

- Ahlén, Sune 24
Albertsen, Gudveig 214
Albertsen, Olaf 123, 129, 234
Andersen, Marthe Kjær 114, 186
Andersson, Bjørn 320
Andreassen, Harriet 171
Andreassen, Rigmor 95, 120, 196, 269
Andresen, Jan 292, 312, 339
Antal, Eli 58, 195, 271
Aspengren, Tor
Bach, Odd 118, 206
Balstad, Jan 158, 264
Bauck, Sidsel 40, 43, 77, 90, 542
Bechmann, Solveig E. 288
Bekkevad, Lillian 113, 125, 420
Belaska Louis 196
Berge, Øyolf 128, 324
Bergli, Almar 127, 298
Berntsen, Liv 365
Berntsen, Sverre 65, 255
Billington, Kirsti 107, 223
Bjørkelund, Kjetil 242
Bjørklund, Olav 189, 346
Brevik, Anders 240
Brundtland, Gro Harlem 21, 87, 300
Brunsell, Frank 244
Brynsplass, Vidar 239
Buck, Liv 71
Bækholt, Arnt 67, 260
Christiansen, Bjørn 108, 220
Christoffersen, Kjell 130
Dahlberg, Kåre 242
Dahle, Leidulf 287
Danielsen, Aage 39, 46, 246, 355
Disch, Eva 65, 230, 289
Eide, John Karl 123, 320
Eidem, Albert 260
Ekhaugen, Egil 128, 288, 544
Ellingsen, Knut 42, 119, 239
Engelsen, Arne F. 544, 545
Engerdahl, Odd J. 126, 537
Enodd, Karin 57, 203, 422
Eriksen, Jorunn 238
Eriksrud, Finn Arne 69, 158, 203
Erstad, Leif 129
Ervik, Erling 248
Falch, Willy 61, 112, 194
Fjellheim, Svein 47, 100, 189
Frøysland, Rolf 76, 88, 193, 253, 314
Førde, Brit 39, 66, 119, 251, 269, 422
Førland, Svein 126, 324
Gaundal, Aud 295, 542
Giske, Jorunn 120, 364
Gordon, Leif 241
Gripne, Eli 224
Grøtting, Vidar 120, 245, 313, 321, 363
Grøttum, Arne 205, 297
Gullhaug, Hans 130, 287
Gundersen, Tom 121
Haarr, Eva Monica 48, 77, 123
Halvorsen, Klaus 222
Halvorsen, Tor 9, 12, 20, 31, 32, 39, 50, 77, 132, 135, 228, 264, 283, 300, 310, 315, 546, 548
Hansen, Jan Werner 64, 260, 322
Hansen, Jens Brunsvig 185, 312
Hansen, Kåre 268
Hansen, Magny 120, 295
Haraldseth, Leif 42, 175, 358, 366, 452, 453, 535, 536, 538, 540, 541, 542, 544, 545
Hasla, Arne 106, 201, 420
Helgesen, Roar 247
Helle, Yngvar 56, 72, 184, 299, 545
Holm, Solveig 59, 121
Holmsen, Ola 58
Holtbakk, Mons Erik 121, 290, 313, 334
Hovind, Hammond 115, 204, 329, 540
Hysvær, Einar 70, 97, 240, 364, 536
Høst, Håkon S. 65, 116, 131, 180, 218,

254, 270, 313, 323, 420, 421
 Hågensen, Yngve 49, 102, 103, 104, 164,
 368, 420, 424, 425, 427, 428, 430
 Indahl, Håkon 242
 Ingebretsen, Sigurd 175
 Ingvaldsen, Arnulf 125, 242
 Isaksen, Odd 156, 420
 Jacobsen, Ingeborg 58, 213
 Jensen, Eva 289
 Jensen, Inger Kristine 40, 249
 Johansen, Fredrik A. 326
 Johansen, Ivar 181
 Johansen, Jan 535, 542
 Johansen, Tom B. 119, 296
 Johnsen, Trygve 111, 231
 Jønsson, Karin S. 60, 117, 215, 285, 320,
 329, 542
 Jørgensen, Jan A. 47
 Karlsen, Torild 291
 Karstensen, Geir 289
 Klemmentsen, Odd 68, 156
 Knapp Ole 273, 329, 338, 367
 Kolstad, Ruth 67, 245
 Korsvik, Ann-M.
 Kristensen, Willie 354, 453
 Kristiansen, Bjørn H. 109, 217, 312
 Kristiansen, Rune 42, 60, 114, 218, 270,
 543
 Kristiansen, Viggo Bj. 47, 324
 Kristoffersen, Lars 243
 Kvaale, Brit 323
 Kvalheim, Håkon 118, 241, 327, 343,
 363
 Kvalheim, Terje 316
 Kvalvik, Berit 67, 252, 292
 Kvernevik, Heidi 68
 Larsen, Karl Erik 247
 Larsen, Stein 36
 Larset, Jan 295
 Lauritsen, Ann-Rigmor 57, 111, 210
 Lindrupsen, Olav 60, 88, 192, 271, 299,
 358, 419, 421, 537
 Lien, Karin 195
 Lund, Dagfinn 259, 293
 Lundell, Rolf 59, 113, 270, 317, 540
 Lynnebakken, Berit 70, 156
 Lysebo, Tore 317
 Løbekk, Egon 254
 Løberg, Borgar 227, 319, 366
 Løvmo, Håkon 246, 315, 543
 Marthinsen, Arne 131
 Marthinsen, Raymond 115, 187, 323,
 542
 Martinsen, Kjell 31, 62, 128, 255, 297,
 343
 Melbye, Helga 244
 Midtbø, Magnus 296
 Mjåland, Grete 184, 543
 Moen, Alf Daniel 351, 538
 Mortensen, Margrethe 57
 Mostad, David 57, 101, 156, 197
 Myhre, Lars A. 77, 96, 128, 198, 293,
 314, 315
 Mæland, Sigrun 224
 Møller, Oddbjørn 110, 233, 298
 Nilsen, Arnfinn 122
 Nilsen, Finn 270
 Nilsen, Gunnar A. 39, 110, 213, 338,
 348, 428, 542
 Nilsson, Liv S. 327
 Nordengen, Albert 20
 Nordli, Arvid 96, 190
 Nossum, Kristi 112, 180, 217, 262
 Oen, Erling 124
 Ommundsen, Åse 66
 Olsen, Leif B. 130, 213
 Olsen, Odd 68, 216, 314, 322
 Olsen, Ragnar K. 66, 322
 Oppedal, Randi 68, 247, 291
 Oxholm, Svein-Erik 30, 43, 44, 48, 51,
 72, 144, 354
 Oxholm, Torger 59, 76, 265, 271
 Pedersen, Kjell 252
 Pedersen, Tor Ragnar 117, 294
 Petterson, Bjørn 27
 Ravnaas, John 47
 Reinsvollsvæen, Gerd 106, 208, 296
 Riderbo, Randulf Å. 57, 233, 271, 286,
 535, 536
 Rindarøy, Aslaug 213
 Rostigen, Vivian Stücken 123, 239
 Rusten, Even 200, 271
 Rysjedal, Einar Ove 62, 127, 225, 261,
 311, 366, 536
 Schjetne, Harald 129, 255, 535
 Sjømoen, Åge 208
 Skaiaa, Alfred 243, 316
 Skjolden, Kristoffer 215
 Skum, Odd 100, 191, 534
 Skytøen, Lars 36, 157, 186
 Solem, Kjell A. 251, 254, 316, 339
 Solhøy, Kristian 126
 Steffensen, Hildur 101
 Stenbeck, Håvard 325
 Stenhaus, Edmund 221, 358
 Stensen, Marte 243

Stenseth, Ruth 318
Stensjø, Erling 212
Stensrud, Ellen 69, 210, 292
Strandlie, Kaare B. 197
Strangel, Arne G. 45
Støylen, Olav 105, 249, 425
Stålborg, Thor 131
Svegården, Janne 122, 236, 245, 326,
544
Svendsen, Frode 124
Svensson, Alfild 59, 363
Tarlebø, Nils 233
Thoen, Anne Bjørg 205
Thoresen, Finn Erik 70, 114, 294, 420
Thorsen, Birger 108, 219
Thorsen, Rolf Solberg 56
Thorvaldsen, Magne 327, 422
Thue, Leif 235
Tjøstheim, Reidar 126, 132
Tollefsen, Bjarne 211
Totland, Nils 144, 217, 285
Tørre, Hans Gunnar 248
Uglum, Ivar 259
Ullestad, John Erik 69, 125, 422
Vaksaker, Anton 363
Vanderveken, John 28
Viken, Gudrun 202, 239
Wallin, Anne Marie 284
Wang, Finn 57, 234, 269
Weum, Knut 182, 314
Wolfe, Karl 221
Worum, Sverre 42, 61, 188, 255, 283,
290, 328, 540, 544
Ødegaard, Ivar 286
Østberg, Johan 102, 232, 320
Øwre, Reidar 93
Øyen, Erik 64

Formiddagsmøtet søndag 5. mai

Åpningen

Landsorganisasjonens 26. ordinære kongress ble innledet presis kl. 11.00 søndag 5. mai med et bredt kulturprogram som både spente historienes strenger og illustrerte fagbevegelsens oppgaver i fremtiden.

De medvirkende i kulturprogrammet var Else Gro Waaland, Kari Onstad, Lasse Lindtner og Geir Lystrup, med Arne Lindtner Næss som instruktør. De fremførte tekster av Scharnberg/Næss/Abrahamsen/Bringsværd/Lystrup. Kapellmester var Guttorm Guttormsen.

Til slutt i kulturprogrammet medvirket rødkledte barn fra Oslo Framfylkings kulturgruppe under ledelse av Terje Havrøy. Ansvarlig for hele åpningsprogrammet var Arbeidernes Opplysningsforbund i Norge.

Åpningsprogrammet ble meget vel mottatt av LO-kongressens deltakere og gjester, og LO-formannen Tor Halvorsen ba om ekstra applaus til de medvirkende og de som sto bak de medvirkende.

— De ga i sin tekster en del av svarene på de oppgaver vi står overfor. Og Framfylkingen minner oss om hvem vi skal kjempe for i fremtiden, sa LO-formannen.

De medvirkende i åpningsprogrammet ble overrakt blomster og andre tegn på LO-kongressens takknemlighet.

Formannens minnetale

Fagbevegelsens styrke ligger i de tuseners innsats. Tusenvis av mennesker over hele landet som bruker sin energi, sin entusiasme og sin arbeidskraft i arbeiderbevegelsens tjeneste. De fleste er de navnløse. De avtjener respekt og honnør i sine nære miljøer, men de går bort uten bred og stor oppmerksomhet.

Alle fortjener de den samme ære og den samme honnør fra LOs Kongress.

Noen navn skiller seg imidlertid ut og blir kjente og kjære for oss alle.

Trygve Bratteli kom til å bli en av vårt lands fremste ledere i etterkrigstida. Han satte dype spor etter seg, ikke bare innenfor arbeiderbevegelsens organisasjoner, men også i samfunnet som helhet.

Fra Landsorganisasjonens side satt vi stor pris på Trygve Brattelis sterke og ekte engasjement for fagbevegelsens oppgaver. Han var selv fagorganisert i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund i mer enn 50 år.

Dette engasjementet beholdt han alltid. Også i de årene han var pålagt store oppgaver i vårt samfunn var han ofte å se på fagforeningsmøter. Det var hans dype karakter som organisasjonsmann som kom til uttrykk på denne måten. Landets fagorganiserte har mye å takke Trygve Bratteli for.

Rett før LO-kongressen fikk vi også meldingen om at *Parelius Mentsen* var gått bort. Mentsen hadde også bak seg en lang og anstrengende innsats for norsk fagbevegelse. Allerede som 16-åring ble han fagorganisert. Det gikk ikke lang tid før han fikk tillitsverv, først lokalt, senere i mer sentrale posisjoner.

I 1946 kom han til LO som sekretær. Fra 1950 til 1965 var han organisasjonens nestformann, før han til slutt også var LO-formann i årene fra 1965 til 1969.

Mentsen vil bli husket for sin allsidighet som faglig tillitsmann, og for sin innsikt i de faglige spørsmål han fikk til oppgave å løse.

Ikke mange ukene etter forrige LO-kongress fikk vi meldingen om at *Thorleif Andresen* var død. Om Thorleif kan vi trygt si at han var en svært typisk faglig tillitsmann. Hans formelle bakgrunn var heller svak. Men samfunnsengasjementet var desto større. Gjennom organisasjonsarbeidet tilegnet seg han etter hvert også store kunnskaper.

Thorleif var ekte Oslo-gutt. Han var 4. generasjon murer i sin familie, og beholdt alltid den fritt-talende og friske tonen som var så karakteristisk for tillitsmenn av hans type.

Etter en lang tilværelse i ulike verv endte også Thorleif i LO, som LO-sekretær fra 1953 til han gikk av for aldersgrensen i 1971.

Olav Larssen var en av de mest sentrale skikkelser innenfor norsk arbeiderpresse. Hans navn vil først og fremst være knyttet til Arbeiderbladet, hvor han var sjefsredaktør fra 1950 til 1963. Olav Larssen fikk også en langvarig pensjonisttilværelse. Den tiden brukte han bl.a. til å berike norsk memoar-litteratur med særlig vekt på å gi et bilde av arbeiderbevegelsens innsats med å gjøre Norge om fra et fattig-land til verdens fremste velferdssamfunn. Det var Olav Larssen som ga oss begrepet «Den langsomme revolusjonen». Et begrep som kanskje bedre enn tusen ord beskriver den perioden i norsk historie Olav Larssen selv levde med i.

Klaus Kjelsrud hører til veteranene i norsk fagbevegelse. Som mange andre i sin generasjon måtte han tidlig ut i arbeidslivet. Der møtte han en hard virkelighet som kalte på hans sosiale engasjement. Det var naturlig

for Klauf Kjelsrud å finne sin plass i Skog- og Landarbeiderforbundet, der han siden satt som mangeårlig formann. Og ikke minst minnes vi Klaus Kjelsrud for alle hans år som et ivrig og verdifullt medlem av LOs Sekretariat.

Otto Totland hørte også til dem som satte sitt preg på norsk fagbevegelse gjennom en lang periode. I hele 16 år satt han som formann i Handel og Kontor. Han var en god og sterk talsmann for sine medlemmers interesser, og brakte dermed en viktig dimensjon inn i Sekretariatets arbeid de årene han også satt der.

Ved siden av de faglige representanter som velges til tillitsverv, drar norsk fagbevegelse også stor nytte av medarbeidere som får fagbevegelsen som sin arbeidsplass.

Paul Engstad var mangeårig kontorsjef i LO. Noen vil hevde at han var «selve kontorsjefen» som hadde stor oversikt og styring med det meste. Også han satte sitt sterke preg på LOs arbeid.

Olaf Sunde ledet LOs juridiske avdeling i nesten 20 år. Som jurist var han fagmann med ansvar for et viktig område for LO. Jeg tror likevel svært mange betraktet Sunde også som en tillitsmann i ordets beste forstand. Og det er slik vi best vil huske ham.

La meg også nevne en av våre kamerater fra den internasjonale fagbevegelsen som er gått bort siden forrige Kongress, jeg tenker på *Otto Kersten*. Otto Kersten var gjennom mange år en framtrepende personlighet innenfor vår faglige Internasjonale. Som mangeårig generalsekretær for FFI kom han til å stå sentralt i arbeidet med å bygge opp og støtte fagorganisasjoner over hele verden.

Selv hadde Kersten opplevd den internasjonale spenningen på kroppen. Kersten var tysker, og han studerte i Rostock og Øst-Berlin. I forbindelse med arbeideropptøyene i Øst-Tyskland i 1953 ble han arrestert, og måtte sone, bl.a. i sovjetisk arbeidsleire.

Etter løslatelsen flyttet han til Forbundsrepublikken, og aktiviserte seg sterkt i vest-tysk LO før han i 1972 ble valgt til generalsekretær i FFI, et verv han hadde til sin død.

I det internasjonale samfunnet er kampen for menneskerettigheter og menneskeverd mye hardere enn her hos oss. Enkelte steder kan slik innsats koste livet.

Da FFI-kongressen var samlet i denne salen for snart to år siden var deler av åpningsprogrammet lagt opp som en hyllest til *Marianella Garcia*

Vilas. Hun var rett før brutalt blitt myrdet under sitt arbeid med å samle bevis for brudd på menneskerettighetene i El Salvador. Hun ble selv et bevis på at vår fremste menneskerett, retten til å leve, er truet i denne del av verden.

Hun er slett ikke den eneste som har gitt sitt liv i kampen for menneskerett og menneskeverd, mot undertrykkelse og terror. Men la henne stå som et symbol for at det daglig faller mennesker som ofre for brutale regimer som ikke tåler motstand, som ikke tåler menneskelig protest mot undertrykkelse.

Det er våre kamerater som rammes. De kjemper for de samme rettigheter vår egen arbeiderbevegelse har kjempet fram. Vi minnes dem som tragiske ofre for undertrykkelse og brutalitet. Men vi minnes dem også med stolthet, fordi de representerer krefter og ideer vi kjenner oss i pakt med.

Vi hedrer dem alle som representanter for en verdensomspennende frihetsbevegelse som også norsk arbeiderbevegelse er en del av.

Jeg vil be Kongressen reise seg og minnes alle aktive fagforeningskamerater som er gått bort med verdig stillhet.

Formannens åpningstale

For fire år siden samlet vi LO-kongressen under slagordet: «1980-åra — mulighetenes ti-år».

Det var et friskt og optimistisk slagord. I dag vil nok mange mene at vi var for optimistiske. Men da vil jeg minne om utgangspunktet ved inngangen av 1980-åra. Da vi gjorde opp status på forrige Kongress kunne vi slå fast at 1970-åra hadde vært en usedvanlig rik reform-periode. Den økonomiske utvikling hadde vært god, særlig i første del av 70-åra. Kjøpekraften økte sterkt i denne perioden. Vi hadde akkurat fått til en garantiordning som var et skikkelig håndslag til våre lavlønne.

Det ble skapt 300 000 nye arbeidsplasser i løpet av 70-åra. Særlig var det kvinnene som på denne måten tok plass som verdifulle og velkomne medarbeidere i vårt arbeidsliv. Vi reduserte arbeidstida, og begynte på en ferieutvidelse.

Vi gjennomførte en sykelønnsordning som sikret full lønn under sykdom fra første dag. Vi kjempet gjennom arbeidsmiljøloven som er blitt et effektivt verktøy for en bedre livsstandard.

Bedriftsdemokratiet er også et barn av 70-åra. I kjølvannet fulgte innflytelse for ansatte i stat og kommune. Forretningsbankene fikk en ny styringsform som sikret folkevalgte innsyn, innflytelse og kontroll.

1970-åra ga oss også likestillingslov og en rekke andre former som har hatt stor betydning for kvinnes muligheter til å delta i arbeidslivet, i organisasjonene og i samfunnet for øvrig.

1970-åra var også det ti-året da Norge for alvor ble en oljenasjon. Naturen hadde utstyrt oss med store mengder av et råstoff verden hungret etter. Vi hadde kommet i gang med produksjonen av olje og gass. Dette ga oss en økonomisk handlefrihet, både i utenriksøkonomien og i vår interne økonomi som ethvert annet land måtte misunne oss.

Og framfor alt: Gjennom 1970-åra hadde vi også praktisk talt full sysselsetting. I en verden der landene rundt oss måtte begynne å telle arbeidsledige både med 6 og 7 siffer klarte vi å holde folk i arbeid.

Alt dette jeg her har nevnt bidro til at vi følte at vi gikk inn i 80-åra med et godt utgangspunkt. Og derfor hadde vi også forhåpninger om at 1980-åra ville gi oss muligheter til å videreutvikle det norske velferdssamfunnet. Derfor var det ikke galt eller urealistisk å kalle 1980-åra for mulighetenes ti-år. Men utviklingen siden forrige Kongress har vist at disse mulighetene ikke ble brukt. Kanskje kan vi si at første halvdel av 80-åra ble «de tapte mulighetenes periode».

Selv om vi synes vi hadde gjort en bra jobb i Norge gjennom 70-åra, var det likevel Kåre Willoch som stakk avgårde med stortingsflertallet ved valget høsten 1981. Dermed ble kursen lagt om. Den regjering som overtok har andre mål for sin politikk enn vi har i arbeiderbevegelsen.

Jeg skal ikke bruke dette åpningsforedraget til å gå gjennom alt som er skjedd i løpet av den borgerlige regjeringperioden. Men la meg trekke fram tre viktige hovedtrekk som både er karakteristisk for borgerlig politikk, og som stiller norsk arbeiderbevegelse overfor store utfordringer.

Først og fremst har Willoch-regjeringen brakt arbeidsløsheten til Norge. Vi må nå tilbake til 1930-åra for å finne tilsvarende ledighetstall. Og ikke bare er tallene større enn før. Det alvorligste er kanskje at de ledige går uten arbeid i stadig lengere perioder. Det er ikke lenger snakk om ledighet som varer noen uker. Ukene er blitt til måneder, og månedene til år. Og da blir ledigheten på en ganske annen måte alvorlig både for den enkelte og for samfunnet.

Nå mener Regjeringen selv den har gjort en glimrende innsats både med å redusere ledigheten og med å skape ny sysselsetting. Spør de arbeidsløse hva de mener om det. Sannheten er jo at arbeidsledigheten er større enn noensinne. Og sysselsettingsveksten er det jo også så som så med. En forskningsrapport som nylig ble offentliggjort viser at 45 prosent av sysselsettingsveksten utgjøres av arbeidsmarkedstiltak. Vi får videre vite at ledighetstallene holdes kunstig nede ved at ungdommen beholdes i skoleverket. Regjeringens hjertebarn, det private næringsliv sysselsetter vi i dag 48 000 færre personer enn i 1981.

Dette er altså resultatene av borgerlig vekstpolitikk. I Kirkenes skjjelver et helt lokalsamfunn som følge av regjeringens politikk. Men det er kanskje slik landet skal spire, og ikke GRO igjen?

Derfor vil jeg, så direkte og klart jeg bare kan, gjennom denne LO-

kongressen si at norsk fagbevegelse vil anklage regjeringen fordi den undervurderer problemene med arbeidsledigheten. Det er mye i samfunnet som går galt dersom vi får en høy og varig arbeidsløshet. Vi synes regjeringen gjør en dårlig jobb på dette området. Det står i grunnloven at alle i Norge skal ha arbeid. Og det er regjeringens forpliktelse å sørge for at de har det.

Et annet utviklingstrekk er at det etter hvert er blitt større forskjell på folk. Det er ingen tilfeldighet. Høyre gikk til valg for en politikk som åpner for større ulikheter. Det er et av de valgløftene Høyre vil greie å oppfylle.

De velstående har fått det bedre i Norge. Våre bestrebelser for en solidarisk lønnspolitikk har ikke klart å oppveie de krefter som har trukket i retning av større ulikheter.

Skattepolitikken har underbygd denne utviklingen. Det er de høye inntektene som har fått skattelettelse som monner. Folk flest har bare fått minimale lettelse. Dessuten er det gitt lettelse i beskatningen av eiendom, formue, aksjegevinster og andre godbiter som er en del av de velståendes verden.

Dette er en farlig utvikling. Jeg har en følelse at at ikke alle helt skjønner alvoret i det som skjer. Jeg tror ikke Høyre og regjeringskollegene helt skjønner betydningen av harmoni og sosial stabilitet i samfunnet. Og de skjønner åpenbart heller ikke at viktige kvaliteter i det norske samfunnet nettopp skyldes at vi ikke har hatt så store forskjeller her til lands.

Igen kan samfunnsforskningen gi oss viktige opplysninger. En undersøkelse nylig viste at 300 000 mennesker i dette landet lever på en slik måte at de må kalles fattige. Over 100 000 er i en situasjon hvor de ikke har råd til et måltid varm mat om dagen.

Hvis dette er riktig står vi altså overfor et regulært fattigdomsproblem. Det har vi gjort før i dette landet. Men det er lenge siden.

Her er det mye som må forandres. I Norge skal og bør ingen være fattige, men da er det viktig at inntektsforskjellene ikke er for store.

Det er også viktig at vi har de samme tilbudene på viktige områder som undervisning, helsestell og kultur.

Likhet og likeverd er viktige samfunnskvaliteter som det ikke må tukles for mye med uten at viktige grunnpilarer i velferdssamfunnet raser sammen. Denne Kongressen bør minne regjeringen og annen borgerlighet i dette landet om akkurat det.

Den siste hovedtendensen Willoch-regjeringen har brakt til landet kan karakteriseres ved stikkordet *privatisering*. Kravet om privatisering av offentlige oppgaver skyldes dels et ønske om flere private løsninger. Det er noen i dette samfunnet som mener at vi gjør for mye i fellesskap. Men privatiseringskravet fremmes også ut fra ønsket om skattelettelse. Når det

skal gis skattelettelser blir det mindre igjen til fellesskapet. Da må det skjæres ned på offentlige utgifter.

Virkningen av dette blir selvsagt svekkende tilbud på viktige områder. Derfor opplever vi køer på sykehus. Vi opplever mangler i helsestellet. Vi opplever dårligere transporttilbud. Så trekker altså Høyre den konklusjonen at private interesser må bringes inn for å løse de oppgaver som det offentlige her ikke dekker. Dette er jo en grotesk kortslutning. Tilbudet er jo ikke for dårlig fordi det er offentlig. Tilbudet er for dårlig fordi det ikke satses nok. Derfor vet jeg om mer effektive løsninger på kapasitetsproblemene i offentlig sektor. Og det er simpelthen å øke de offentlige ytelsene. Vi får ikke fler sykehusplasser ved å overføre deler av helsevesenet til private interesser. Sykehuskøene blir først borte når vi har *nok* sykehusplasser. Og da må dette samfunnet bevilge mer til sykehusplasser. Så enkelt er det.

Privatiseringen er kommet lengst nettopp på helse- og sosialsektoren. Her i Oslo-området åpner nå snart to private klinikker. For en større innmeldingsavgift og en årskontingent i tillegg kan du nå kjøpe deg gode helsetjenester. Helse er m.a.o. i ferd med å bli en handelsvare i det borgerlige Norge. Det står selvsagt leger bak disse foretakene. Men ikke bare. Her finner vi også forretningsinteresser av forskjellige slag; meglere, forretningsjurister, eiendomsselskaper, forsikringsselskaper og andre skumle greier. Ikke skumle i seg selv, men skumle når de opptrer i helsevesenet. Der har de nemlig ikke noe å gjøre. I det norske velferdssamfunnet skal ingen kunne gjøre forretning på andres helse. I det norske velferdssamfunnet skal ingen kunne kjøpe seg til de basisgodene vi skal ha for alle. I det norske velferdssamfunnet er det fellesskapet som skal sørge for at alle har et godt og framfor alt et *likt* tilbud til hjelp og ytelser når skader, sykdom eller sosiale vanskeligheter oppstår.

Disse tre hovedtendensene jeg her har nevnt bidrar alle til å undergrave det velferdssamfunnet arbeiderbevegelsen har skapt. For første gang i moderne tid er viktige reformer satt i revers. For første gang rettes alvorlige angrep mot grunnfundamentet i velferdssamfunnet. Derfor er det et svakere og dårligere Norge den borgerlige regjeringen presenterer etter sin første periode.

Denne Kongressen skal ikke bruke mye av sin kostbare tid til å sutre over borgerlig elendighet. Selv føler jeg ikke noe behov til å gå videre i min harme over borgerlig politikk. Vi bør fortrinnsvis bruke denne Kongressen til å snakke om framtida. Men jeg synes likevel det var viktig at denne åpningstalen blir en klar markering fra landets fagorganiserte om at vi gnistrer av motvilje mot den politikk som nå føres. Vi ser at regjeringen foretrekker konkurranse, marked og private løsninger der vi sårt trenger fellesskap, solidaritet og menneskelig varme. På denne Kongressen skal vi formulere fagbevegelsens svar på den borgerlige utfordring.

Norsk fagbevegelse er en del av en internasjonal bevegelse av fagorganisasjoner over hele verden. For snart to år siden var vi vertskap for FFI-kongressen, og i denne salen samlet vi fagforeningskamerater fra alle deler av verden.

Som rimelig kan være sto spørsmålet om fred og nedrustning sentralt på denne kongressen. Ønsket om å få leve i fred og bygge sin tilværelse i frihet er det mest grunnleggende av alle ønsker og krav. Fred og nedrustning sto også sentralt på vår forrige Kongress i 1981.

Siden den gang har stemningen skiftet mellom optimisme og pessimisme. Noen av oss hadde forhåpninger til at forhandlingene i Geneve skulle føre til resultater slik at eksisterende rakettlagre kunne bygges ned og nye utplasseringer unngås. Det håpet brast da partene forlot hverandre med uforrettet sak for snart to år siden. Så fulgte en periode da det internasjonale klima var på frysepunktet. Noen har trukket paralleller tilbake til den kalde krigens dager for å karakterisere forholdet mellom øst og vest i denne perioden. Stormaktene ble styrt av gamle menn. Menneskelig alder er i seg selv ikke avgjørende. Men når gamle menn tenker gamle og stive tanker, blir framtidsutsiktene dystre.

I Kongress-perioden har vi opplevd gjenvalg av Ronald Reagan. Det var ikke den løsningen vi drømte om. Våre amerikanske fagforeningskamerater anstrengte seg sterkt for å oppnå et annet resultat, men uten å lykkes.

Men om det ble gjenvalg i USA, så har vi i den samme Kongressperioden opplevd 4 sovjet-ledere. Bresnjev falt fra etter en lang periode som Sovjetunionens øverste sjef. Så fulgte to korte perioder med Andropov og Tsjernenko. De vil begge bli stående som korte parenteser i Sovjetunionens historie.

Om Gorbatsjov vet vi ennå lite. I sovjetisk forstand er han såpass ung at vi kan ha et håp om stabilitet i Sovjetunionens lederskap. Det kan i seg selv være positivt. Dessuten kan vi ha et håp om større åpenhet og kanskje større smidighet når nedrustningsforhandlingene nå har tatt til igjen.

Vi kommer nemlig ingen vei om ikke stormaktene oppnår resultater seg i mellom. Stormaktene spiller hovedrollen i arbeidet for avspenning. I stormaktenes egen politiske praksis finner vi ingen forhåpninger. Sovjetunionen henger fast i en lite ærerik krig i Afghanistan. USA viste sitt ansikt på Grenada, og følger ellers opp med tvilsomme engasjementer til støtte for reaksjonære krefter i Mellom-Amerika.

Likevel ligger nøkkelen til avspenning hos stormaktene. Det fritar imidlertid ikke andre land for ansvar. Antakelig er det slik at stormaktene må presses av andre land til å komme videre mot effektiv nedrustning. Ikke minst kan små og mellomstore land spille en rolle i arbeidet med å bygge opp en verdensopinion som blir så sterk at stormaktene ikke kan se bort fra den. Her har også Norge en oppgave. I fagbevegelsen er vi ikke impo-

nert over norske myndigheters bidrag i denne sammenheng. Vi har aldri stilt noe spørsmålstejn ved norsk NATO-medlemskap. Men dette medlemskapet betyr ikke at vi har noen forpliktelse til å støtte verken stjernekrigen eller andre av Ronald Reagans militære eventyr. Det er en nasjonal skam at den norske regjeringen gjør Norge til våpendrager for USAs politikk. Vår nasjonale oppgave må heller være å representere en kontinuerlig kraft for internasjonal avspenning.

Fagbevegelsens eget engasjement må ligge på to plan. For det første har vi en sterk forpliktelse til å påvirke norske myndigheter og norsk opinion. Dessuten må vi, som en del av den internasjonale fagbevegelsen, engasjere oss for at fagbevegelsen også i internasjonal sammenheng skal framstå som en drivkraft for avspenning.

Den internasjonale fagbevegelse har også andre oppgaver i det internasjonale samfunnet. Ikke minst kreves det av oss et sterkt og ekte engasjement for å forsvare menneskerettene.

Menneskerettene har nemlig skrøpelige vilkår i store deler av verden. Vi så i den polske fagbevegelsen Solidaritet et håp om en friere faglig virksomhet i et øst-europeisk land. Det ble et håp som brast, i alle fall i første omgang.

I Tyrkia sitter mange av våre fagforeningskamerater i fengsel. Deres forbrytelse er kamp for frihet. Berthelsen-saken viser at vi her står overfor et desperat regime. Den tyrkiske fagbevegelsen trenger fortsatt vår aktive støtte.

Situasjonen i Sør-Afrika maner også til solidaritetshandlinger. Rassistregimet tramper under fot de mest elementære menneskerettigheter — den svarte befolkning har ikke en gang borgerrett i sitt eget land men blir forvist til utpinte isolater som kalles hjemland.

Men det er også lyspunkter i den sørafrikanske utviklingen. en massemobilisering av befolkningen finner sted — gjennom fagbevegelsen og kirkeorganisasjonen.

Hundretusener av gruvearbeidere er gått inn i Gruvearbeiderforbundet og tilsvarende skjer organiseringen innen andre industrier. Dette er kanskje den største trusselen mot et regime som har sittet med makten alt for lenge, at utålmodigheten i befolkningen finner organiserte uttrykksformer. Vi er glad for at vi fra LOs side har støttet framveksten av den svarte fagbevegelsen, og at vi har et organisasjonsmessig samarbeid med den gjennom FFI.

Tildelingen av fjorårets fredspris til Desmond Tutu var et håndslag til de svartes kamp, og det var gledelig å ha fredsprisvinneren som LOs gjest da han var i Oslo for å motta prisen. Fredsprisutdelingen forplikter Norge til å gjøre mer enn symbolske handlinger. LO krever av regjeringen at handel og transport av olje må registreres og at det tas skrittvis tiltak for å redusere og bringe til opphør denne trafikken. På samme måte arbeider

våre fagforeningskamerater i andre land — jeg viser her til USA hvor det nå fattes vedtak om å stoppe banklån til Sør-Afrika.

Denne åpningstalen kan selvsagt ikke være noen alminnelig katalog over konflikter og elendighet i verden. Men i tillegg til de internasjonale hovedoppgavene jeg har nevnt, la meg også nevne situasjonen i Midt-Østen spesielt.

Midt-Østen var jo et sentralt tema på vår forrige Kongress. I vedtaket fra forrige Kongress heter det at løsningen på konflikten «må ligge i anerkjennelse av Israels eksistens som stat innenfor trygge, faste og anerkjente grenser og i en definering og virkeliggjøring av palestinerne menneskelige og nasjonale rettigheter, inklusive selvbestemmelse og aksept av PLO som talsmann for palestinerne».

Kongressen ba også LO ha kontakt med begge parter, både Histadrut i Israel og PLOs arbeiderunion. Denne kontakten er ivarettatt.

Senest i slutten av mars var en delegasjon for PLOs arbeiderunion LOs gjester her i Oslo, uten at pressen fattet nevneverdig interesse for det. Tidligere i perioden har LO gjestet PLOs arbeiderunion både i Damaskus og Beirut. Og gjensidig til deres nye hovedkvarter i Tunis er avtalt.

Jeg understreker dette fordi enkelte har foran vår Kongress stilt spørsmålet om hvorfor PLO ikke er invitert til vår Kongress. Et slikt spørsmål er selvsagt berettiget. Like berettiget som å spørre hvorfor ikke den sørafrikanske frigjøringsbevegelsen er invitert. Eller hvorfor er sandinistbevegelsen i Nicaragua ikke invitert. Eller hvorfor den forbudte tyrkiske fagbevegelsen ikke er invitert. Det finnes atskillige politiske og faglige organisasjoner rundt om i verden som i og for seg kunne vært invitert til Kongressen. Men der ligger også forklaringen på at de ikke er det. Vi følger en svært gammel tradisjon når det gjelder gjester på våre kongresser.

Og vi kan for all del ikke gjøre spørsmålet om internasjonal solidaritet til et spørsmål om gjester på LOs kongress.

Det er hyggelig å kunne åpne en LO-kongress i en situasjon med medlemsmessig framgang. Ekstra hyggelig er det fordi det kan se ut som om vi har snudd en negativ trend. Vi nådde en medlemstopp i 1981 med omlag 755 000 medlemmer. Så fulgte noen år med en viss tilbakegang. Vanskeligheter på arbeidsmarkedet kombinert med sterke forandringer i yrkes- og næringsstrukturen har nok vært viktige forklaringer. Det laveste nivå nådde vi i fjor en gang med et medlemstall på noe i overkant av 740 000.

Så snudde altså utviklingen, og det siste tallet jeg kan presentere viser at Landsorganisasjonen nå har nær 762 000 medlemmer. Så mange medlemmer har Landsorganisasjonen i Norge aldri hatt.

Denne medlemsveksten har både skjedd ved at flere av våre forbund har medlemstilvekst, og ved at nye grupper slutter seg til LO. Sist var det vernepleierne, som ble med i vår familie fra 1. januar i år.

For godt og vel en uke siden ble det også fattet et interessant vedtak på

landsmøtet i Norsk Sykepleierforbund. Med overveldende flertall vedtok landsmøtet å gå inn for en samarbeidsavtale med LO. Samarbeidsavtalen vil stadfeste Sykepleierforbundets posisjon som selvstendig organisasjon. Men avtalen betyr selvsagt nært samarbeid og tillit mellom våre organisasjoner, og vil bygge inn en ny dimensjon i arbeidet i begge våre organisasjoner.

Vi skal drøfte våre organisasjonsoppgaver grundigere senere på Kongressen. Selv om medlemstilveksten har vært god i det siste året, står vi overfor store oppgaver og utfordringer i vårt videre organisasjonsarbeid. I en rekke spørsmål trenger vi derfor avklarende diskusjoner her på Kongressen.

Kongressen skal også drøfte en rekke andre saker. Ikke minst vil tariffpolitikken og Handlingsprogrammet komme til å stå helt sentralt i Kongressens forhandlinger.

Når det gjelder tariffpolitikken har vi bak oss en periode usedvanlig rik på erfaringer. Vi har vært gjennom to omfattende forbundsvise oppgjør, og to runder med mellomoppgjør i sentral regi. Vi har opplevd en regjering som har gjort det til vane å innlede lønnsoppgjørene med lønnsdiktat og trusler om å inndra statsstøtte. Vi har opplevd aggressive arbeidsgivere som har forhandlet med Høyre-vinden i ryggen. Vi har opplevd ulike meglingssituasjoner som gjør det nødvendig å tenke gjennom denne institusjonens rolle.

Og som en slags ouvertyre til LO-kongressen har N.A.F.-sjefen Pål Kraby luftet friske tanker om et nytt system for lønnsoppgjør basert på lokale forhandlinger på den enkelte bedrift. Allerede på LOs representantskapsmøte i februar sa jeg at det opplegget Kraby presenterte i sitt utspill vil sprengte den solidariske lønnspolitikken og gjøre både lavlønnstillegg og garantiordning praktisk talt umulig. Jeg regner med at Kongressen også vil avvise de tanker Kraby her har lagt fram.

Her er det altså nok av erfaringer og bakgrunnsstoff til gjennomgripende diskusjoner om tariffpolitikken på denne Kongressen.

Handlingsprogrammet er denne gang lagt opp litt annerledes enn tidligere. Det er ikke noe rart. Våre tidligere Handlingsprogram er bygget over en lest som ble skapt så langt tilbake som på slutten av 60-tallet. Samfunnet har forandret seg såpass mye på disse årene at det ikke er oppsiktsvekkende at vi denne gangen har en annen form og oppbygging av vårt program.

Selv om vi senere kommer tilbake med en egen innledning om Handlingsprogrammet vil jeg allerede nå understreke sammenhengen mellom programmet og mottoet for denne Kongressen: Fagbevegelsen former framtida.

Det er nemlig vår ambisjon, verken mer eller mindre. Vi skal forme medlemmenes framtid ved å sikre gode økonomiske vilkår. Vi skal forme

arbeidstakernes framtid ved å skape et arbeidsliv som gir trygghet og trivsel for alle.

Men fagbevegelsen har også en visjon som går lenger enn det, enn visjon om framtidens samfunn. Et samfunn som er annerledes. Et samfunn som fullt ut bygger på verdiene solidaritet og fellesskap. Et samfunn som holder menneskelig egenart og utfoldelse opp mot kommersielle krefters økonomiske utnyttning og menneskelige behov.

Vi har også en oppgave i å skape begeistring og entusiasme omkring våre mål og visjoner. Vi skal rekruttere medlemmer, ikke bare for å ivareta deres interesser som lønnstakere, men også fordi vi skal trekke flest mulig med i arbeidet med å forme Morgendagens Norge. Det er slik fagbevegelsen skal forme framtida.

Med disse ord ønsker jeg igjen representanter og gjester vel møtt og erklærer LOs 26. ordinære Kongress for åpnet.

Gjestene presenteres

LO-formannen ønsket velkommen og presenterte de mange uten- og innenlandske gjester ved kongressen, som hver og en ble hilst velkommen av forsamlingen.

Tor Halvorsen gjorde oppmerksom på at et kjent og kjært navn sto på gjestelisten, men var forhindret fra å møte, — nemlig Einar Gerhardsen som ligger på sykehus. Han foreslo at kongressen sender en blomsterhilsen til Einar Gerhardsen og forsamlingen sluttet seg til med applaus.

Gjestene hilser Kongressen

Tor Halvorsen ønsket deretter velkommen og ga ordet til Oslos ordfører, *Albert Nordengen*, som ønsket kongressens gjester og delegater velkommen til landets hovedstad.

— Også i år fikk jeg brev fra LOs formann, og brevet var undertegnet med vennlig hilsen og formannen spurte om jeg ville gjøre kongressen den store ære å være til stede ved åpningen, sa Nordengen og føyde til i en parentes at forrige gang var han invitert til hele kongressen. Det var imidlertid med stor glede han mottok invitasjonen. — Det er en stor begivenhet å få være gjest ved kongressen. Alltid er det imponerende og fengende program, og det kulturprogram vi har vært vitne til, bekrefter det. Jeg er ofte til stede ved forskjellige åpninger, bl.a. har jeg nettopp vært og åpnet Europamesterskapet i Karate i Oslo. Og nå har jeg det store privilegium å få ønske dere alle velkommen til Norges hovedstad.

LOs kongress er en meget betydningsfull begivenhet i vårt land. Det er en imponerende forsamling her i Folkets Hus, men den er liten i forhold til alle de medlemmer LO representerer. Over 700 000 medlemmer tilsier et stort ansvar og en betydelig innflytelse på våre samfunnsforhold og våre samfunnsspørsmål, sa Nordengen. Og videre:

— Dette ble skrevet i morges og er ikke aktuelt hva været angår. Her står at jeg ønsker dere bedre vær, men i mellomtiden har været bedret seg etter at kongressen åpnet, så vi skal vel se at sol og varme strømmer på i løpet av kongressen som varer til 11. mai.

Men Oslo kan by på stor aktivitet. Noen ergrer seg grønne over all graving i gatene. Jeg fryder meg litt. Det må graves når gamle rør og ledninger må skiftes ut for å tilfredsstille nybyggs krav til vann og energi. Oslos Lysverker har i årene etter krigen hatt mulighet til å utbygge fossekraft, men vannkraften tar nå slutt, og derfor installeres fjernvarme i byens sentrale deler og det gjøres ikke uten at gater må graves opp og gi midlertidige vanskeligheter til noe som skal gi varig glede.

Vi har i Oslo mange dårlige boligstrøk og setter all kraft inn på å rehabilitere disse. Nå står nedre Tøyen og Grønland for tur. Rehabilitering og fornyelse av boligstrøk er et vanskelig arbeid. Her skal moderne teknologi og effektivitet veies opp mot boende mennesker som allerede bor i saneringsstrøk og ikke skal flyttes på som noen brikker.

Oslo har mistet mange produksjonsarbeidsplasser. Disse må erstattes med nye, og Oslo tar mål av seg til å bli en møte- og kongressby i tillegg til tilpassning til det arbeids- og næringsliv som ny teknologi krever. Det er gledelig at i Oslo er det et nært samarbeide mellom Samorganisasjonen, privat næringsliv og Oslo kommune i utviklingsselskapet Oslo Vekst.

I morgen er det en høytidelighet i Det Norske Teaters nybygg i Karl Johan-kvartalet som åpner sine porter for publikum til høsten. I september åpner Nationaltheatret hovedscenen etter brannen.

Jeg håper alle delegerte, gjester og ledsagere vil få et hyggelig opphold i Oslo. Dere er alle hjertelig velkomne, og jeg håper dere og får tid til å lære byen å kjenne. Den er hyggelig og vi er ufarlige.

Jeg ønsker at kongressen vil bli det instrument som skal legge grunnen for et positivt arbeid og beslutninger i årene som kommer.

LO har et bredt arbeidsfelt — så lykke til og velkommen.

LO-formannen takket ordfører Albert Nordengen for sin hilsen og sa at LO nok skulle hjelpe til med utskiftningene i Oslo. Albert Nordengen kan vel sitte trygt to år til — til kommunevalget.

Han ga så ordet til Det norske Arbeiderpartis leder, *Gro Harlem Brundtland*, som hilste på vegne av de innenlandske gjestene. Hun holdt denne innledningen:

LO-kongressen markerer arbeiderbevegelsens vilje og styrke til å prege retning, verdier og mål for det norske samfunnet. Her møtes tillitsvalgte som representerer tre-kvart million lønnstakere, for å stake ut kursen framover.

Både den faglige og politiske arbeiderbevegelse vil etter LO-kongressen

ha lagt løpet og pekt ut de hovedsakene som vi skal kjempe for og som skal forme framtida.

LOs formann minnet i sin åpningstale om at LO-kongressen for 4 år siden samlet seg bak et slagord som understreket *mulighetene* Norge hadde ved inngangen til 1980-åra. Utviklingen har gitt dere rett. Vi hadde lagt grunnlaget for en sterk økonomi og for stor handlefrihet. Det var grunnlag for nye reformer.

Det var arbeiderbevegelsens politiske innsats, vår vilje til å bruke også Norges nye oljeressurser til beste for oss alle, som hadde lagt grunnlaget for de rekordstore oljeinntektene landet har kunnet høste i første halvdel av 1980-åra.

Likevel har vi bak oss 4 år som fortjener betegnelsen *de tapte mulighetenes tid*.

For mulighetene er ikke blitt brukt slik som Arbeiderpartiets landsmøte og LO-kongressen i 1981 hadde tenkt seg.

Det ble arbeidet for andre verdier og mål. Skattelettelser ble viktigere enn arbeid. Ulikhet viktigere enn likhet. Samfunnsansvaret ble svekket skritt for skritt. Det var viktigere å gi de sterke større muligheter enn å sikre grunnleggende verdier i vårt velferdssamfunn.

I dag må derfor fagbevegelsen — ja, hele arbeiderbevegelsen også — hente fram selve grunnverdiene når målsettingene og slagord skal formuleres: Arbeid, trygghet og rettferdighet.

Arbeiderbevegelsens oppgave og styrke har vært at den har greid å omsette disse målene i praktisk politikk. Vi bar i oss drømmen om et bedre og mer rettferdig samfunn. Ved å legge stein på stein bygget vi dette nye samfunnet.

Vårt velferdssamfunn er skapt av *de manges* hverdagsslit. Vår velstand, livsstandard og rikdom er skapt av mange menneskers ærlige arbeid. Vi har fått et bedre og mer rettferdig samfunn fordi alle ble trukket med, fordi alle fikk mulighet til å bruke sine skapende krefter.

Det er det vi vil gjøre igjen. Det er slik vi kan gjenreise troen på menneskers likeverd, på evnen til samarbeid og fellesskap, evnen til å løfte i flokk for en bedre og tryggere framtid.

«Arbeid for alle» er vårt viktigste slagord, fordi retten til arbeid står så sentralt — for den enkelte og for samfunnet.

Uten arbeid har vi ikke frihet. Uten arbeid har vi ikke trygghet. Uten arbeid har vi ikke rettferdighet.

Skal vi igjen få «arbeid for alle», kan det ikke lenger være slik at egeninteressene skal settes i høysetet,

— at man bruker arbeidsledighet som virkemiddel for en urettferdig fordeling og for å fremme vekst for den enkelte, på bekostning av andre,

— at utbyggingen av velferdssamfunnet svekkes og køsamfunnet får utvikle seg videre,

— at privatisering lanseres som løsning når viljen til å møte de virkelige behovene ikke er til stede,

— at skattelettelser betales tilbake gjennom økte egenandeler, avgifter og gebyrer.

Vi har ikke bare hatt reformpause i 4 år. På flere områder er det tatt skritt tilbake. Lønnstakernes rettigheter er svekket. Det har vist oss at det som er vunnet kan gå tapt. Seire vinnes ikke en gang for alle.

Mye av det som den borgerlige regjeringen har gjort kan vi gjøre om igjen. Men det den *ikke* har gjort, har betydd tapte muligheter som aldri kan hentes tilbake.

Det striden nå står om er hva slags samfunn skal vi utvikle. Hva slags samfunn vi skal gi videre til våre barn.

Det forslaget til handlingsprogram som kongressen skal behandle gir klar beskjed om hva slags samfunn fagbevegelsen vil forme. Det bygger på våre kjerneverdier: Solidaritet, frihet og likhet. Det er et samfunn der vi i fellesskap skal ta ansvar for hverandre.

Det er et program som viser hvordan disse visjonene skal omsettes til praktisk politikk.

Det er ved denne kongressen flere på pressebenk og tilhørerbenk enn det er utsendinger. Det forteller at det kongressen skal gjøre, har betydning langt ut over denne sal og LOs medlemsstokk. Det har betydning for hele vårt samfunn.

Det har vært en styrke for Norge at vi har en ansvarlig og sterk fagbevegelse som har sett at medlemmenes interesser er knyttet ikke bare til lønnsforhandlinger, men til hvordan vårt samfunn formes.

Den tradisjonen vil denne kongressen føre videre. For ambisjonen er klar: Å forme framtida.

Arbeiderbevegelsen har sterke internasjonale tradisjoner. Også her må Norge spille en mer aktiv rolle, og stå for andre verdier enn de som har vært dominerende i de senere år. Avspennings- og forhandlingsviljen er i dag på lavgir. Faren for militarisering av verdensrommet øker. Gang på gang har vi også fått oppleve at Norge nøler når menneskerettigheter trues, og ikke våger å stå for verdier som har bred støtte i vårt folk.

På selve 1. mai-dagen ble igjen Arbeidsmiljøloven brukt som unnskyldning for passivitet.

I dag føres det økonomisk krig mot lille Nicaragua. Det er ikke nok at Norges utenriksledelse lar seg presse til å si at dette kan virke mot sin hensikt. Her må det være en utvetydig norsk stemme: Norge må ta klar avstand fra dette maktmisbruket overfor et lite land.

Valget i 1981 gjorde 80-årene til mulighetenes tiår — for *borgerlig* politikk. Nå har vi sett *nok* av hvordan *de* vil bruke mulighetene.

Uten en fagbevegelse som vet hva den vil og som kjemper for reformer

mangler vi viktige impulser. Da overlater vi ansvaret til andre krefter som alltid kjemper for andre verdier og mål.

Det var for mange i 1981 som glemte vår historie og vår erfaring. De trodde at alt vi hadde skapt var trygget for alltid. Nå gjelder det tidlig nok å bestemme seg for hva kampen skal stå om, og at kampen skal kjempes for det vi tror på.

Denne bevegelsen er sterk nok til å sette seg mål og til å mobilisere nok styrke til å sette dem igjennom.

Vi har felles interesser.

Vi trenger hverandre.

Sammen vinner vi fram, og kan snu siste halvdel av 80-åra til Ny vekst for Norge.

Nå må vi sørge for at det blir arbeiderbevegelsen som får forme framtida.

Lykke til med det viktige arbeide kongressen står foran.

Partilederens innledning ble etterfulgt av langvarig applaus.

LO-formannen takket partilederen og ga så ordet til *Sune Ahlén* fra Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS). Han holdt denne hilsningstalen på vegne av de nordiske gjestene, NFS og medlemsorganisasjonene:

Ordförande, kongressdeltagare!

Det är för mig en stor glädje att på Nordens Fackliga Samorganisations — NFS' — och alle dess medlemsorganisationers vägnar, framföra en hälsning till kongressen. Med stort intresse ser vi fram mot de kommande dagarnas diskussioner och beslut, som vi tror kommer att bli till gagn inte bara för era egna medlemmar, utan också för NFS och dess medlemsorganisationer.

Den ekonomiska krisen, med växande arbetslöshet som följd, har under senare år skakat om, och förändrat förutsättningarna för fackföreningsrörelsen i Västeuropa. Även i de nordiska länderna har vi fått känna på, hur den tidigare självklare, i det närmaste fulla sysselsättningen, förbyttis til en omfattande och oacceptabelt hög arbetslöshet. Och detta också under en period som de senaste två åren konjunkturmässigt betecknats som ganska goda.

Stor osäkerhet råder just nu om den framtida internationella konjunkturen. Om detta leder till en ekonomisk nedgång råder det olika uppfattningar om. Men risken är under alle omständigheter stor för vi i Norden kan få en uttrekning. Med att större arbetslöshet är för när varande.

Parallelet med den ekonomiska utvecklingen — och delvis som en reaktion på de ekonomiska problemen — har vi fått erfara starka högervindar och antifackliga attityder. Även om Norden i begränsad omfattning, jämfört med övriga västeuropa, drabbats av dessa stämningar så finns det

ändock en rad exempel på hur högerkrafterna, i förklädnad av ekonomiska nödvändigheter, ser chansen att ifrågasätta välfärdssamhället och angriper landvinningar. I form av fackliga fri- och rättigheter och trygghetslagar, som fackföreningsrörelsen under det senaste seklet har vunnit.

De her två problemen — den ekonomiska utvecklingen och högerkrafternas utbredande — ställer fackföreningsrörelsen inför kravet att gå till motoffensiv, för att både slå vakt om vad som uppnåtts, och för att gå vidare i enlighet med de mål och värderingar rörelsen har ställt upp. Om man inte tar upp den utmaningen är det risk för att samhällsutvecklingen mycket vel kan ta sig vägar som går rakt emot arbetarrörelsens värderingar.

Framtidens problem kommer inte att vara enkla att lösa. På ekonomins och sysselsättningens områden kommer stora förändringar att krävas om vi skall kunna upprätthålla målet: arbete åt alla. Långsiktiga strukturella förändringar är nödvändiga för att Norden skall vara konkurrenskraftigt. Detta i sin tur ställer krav på en helt annan sysselsättningspolitik en den vi har idag.

Bakom hörnet väntar också en ny teknologi baserad på *mikroelektronik* och *biokemi*, en ny teknik som just nu håller på att ta steget ut i massproduktion. Tidigare teknologiska genombrott — jag tänker då på när vi fick textilindustrin, när järnvägarna började byggas, när elektrokemin och bilindustrin kom in i våra liv — blev alla avgörande tillväxtfaktorer, som ändrade samhällets struktur i grunden. Men medan dessa erövringar betydde struktur- och storleksförändringar inom ett i stort sett likartat produktionssystem, handlar det nu om ett språng till en principiellt ny typ av produktion.

Det är möjligt att bedömare som Alvin Toffler överdriver när de talar om en övergång lika avgörande som den mellan jordbruks- och industrisamhället. I vilket fall är det svårare än i någon tidigare övergångsfas att förutsäga de samhällsförändringar som den nya teknologin för med sig. Säkert är bara att samhällsstrukturen till och med i stabila länder som de nordiska kommer att utsettas för påfrestningar.

En annan sak som är säker är, att den kommer att ändra förhållandet mellan klasser och grupper, om inte fackföreningsrörelsen är vaksam.

Fackföreningsrörelsen och socialdemokratin har sitt ursprung i det industrisamhället som växte fram under förra århundradet. De värderingar som «bar» rörelsen gjordes tillgängliga för massorna i uttrycken demokrati-jämlikhet-solidaritet och arbete. Under hela 1900-talet har dessa «värderingar» varit de starka — de som bildat grunden inte minst för det samhället som skapats i de nordiska länderna. Med idéerna växte sig också rörelsen stark. Demokratien fick sin spegelbild i våra organisationer — i den verksamhet vi bedrev — i utbildnings- och informationsaktiviteter.

Rörelsen gjorde sina medlemmar medvetna. Det är denna samhällsmodell som nu ifrågasätts av högerkrafterna.

Kamerater!

För oss, som vill att de grundläggande värderingarna demokrati-jämlikhet-solidaritet-arbete, även i fortsettningen skall prägla de nordiska samhällena, är det viktigt att de många människorna i våra organisationer tillsammans försöker hitta svaren på de många och svåra samhällsproblem och — frågor vi står inför. Bara genom att formulera egna alternativ kan angrepp från högerkrafterna slås tillbaka.

Vår styrka är vårt flertal. Här i Norden är det drygt sju miljoner medlemmer i de nio organisationer som bildar NFS. I kraft av detta styrkebälte som de sju miljonerna utgör finns också vår moraliska rätt. Genom sammanhållning, solidaritet och inte minst aktivitet skall vi slå tillbaka de konservativa krafter, och med dem lierade mäktiga intressen, som vill införa nya klassamhällen i Norden.

Den internationella solidariteten och sammanhållningen är viktigare än någonsin. Genom våra fackliga internationella organisationer måste vi försöka få regeringarna att inse, att det starka ömsesidiga beroendet nödvendiggör ett nära samarbete när det gäller den ekonomiska politiken. Endast genom en samordnad ekonomisk politik för tiväxt och sysselsättning kan den nuvarande ekonomiska krisen lösas.

Det har vi från NFS bevisat i en gemensam rapport, vi utarbetat tillsammans, med den västtyska landsorganisationen, DGB. I denna visar vi på vilka stora fördelar de enskilda länderna kan uppnå, om de samordnar sin politik, och parallellt genomför en stimulanspolitik. En sådan samordnad expansionspolitik skulle kraftigt öka sysselsättningen och förstärka de offentliga finanserna.

Det är inget tvivel om att det internationella beroendet är ett problem för små stater som de nordiska. Vår handlingsfrihet begränsas allvarligt. Detta kan emellertid motverkas genom en starkare regional sammanhållning.

Norden har historiska och kulturella traditioner av samarbete på många områden. NFS vill därför se en renässans för den nordiska tanken på 80-talet. Ett positivt tecken, och förhoppningsvis en början, var den handlingsplan som de nordiska finansministrarna utarbetade inför Nordiska rådets session i Reykjavik i mars i år. Efter många års ihärdiga och enträgna påtryckningar, hade regeringarna börjat lyssna på fackföreningsrörelsen och de nordiskt intresserade politikernas krav på större och samordnade insatser för att bekämpa arbetslösheten. Genom en starkare ekonomisk integration och samordning av den ekonomiska politiken kan de nordiska staternas sårbarhet inför konjunktursvängningar och andra länders ekonomiska politik minska. Dessutom kompletterar våre ekonomier varandra, och vi utgör därmed tillsammans, en ekonomisk enhet, av en

storlek og tyngd som man måste lyssna till, og respektera i internati-
onella sammanhang.

Kamerater!

Det är inte svårt att räkna upp många gode förnuftsskäl för solidaritet og samverkan både nordiskt og internationellt. *Men det räcker inte är jag redd, för det allra viktigaste: att entusiasmera og aktivera de många människor som är våra organisationers styrka* — ja, jag skulle vilja säga enda verkliga styrka. Jag tror också att det *måste till visioner, fantasi og djerva tankar* og människor som kan förmå oss att lyfta blicken från det vardagliga slitet og börja kämpa för ett ännå bättre og mänskligare samhälle.

Og detta är också en utmaning för våra egna organisationer, för våra egna ledare og för vårt eget sätt att arbeta. Det är *min förhoppning* att vi i *det nordiska fackliga samarbetet skall kunna inspirera varandra att utveckla fackföreningsrörelsen* inom respektive land så att det blir *löntagarna, folkflertalet, som på nytt driver samhällsutvecklingen framåt.*

Lycka till med kongressen.

LO-formannen takket Ahlén og ga ordet til Bjørn Petterson fra European Trade Union Confederation (ETUC/DEFS).

Bjørn Petterson sa at det var en stor glede på vegne av den europeiske fagbevegelse, Euro-LOs styre og sekretariat å få lov å hilse den norske kongressen. Euro-LO representerer i dag ca. 44 millioner arbeidstakere. I januar ble et nytt medlem, nemlig Tyrkia også med i organisasjonen, og dermed kan man nå si at Euro-LO representerer hele den vesteuropeiske fagbevegelse. Det vil styrke vårt samarbeid og vår styrke. Vi vil selvfølgelig også ta vårt ansvar for det internasjonale samarbeidet utover Europa, men det er politikken mot EFTA, EF og den europeiske arbeidsgiverorganisasjonen som blir det viktigste arbeidsområdet.

DEFS representerer i dag ca. 1/3 av den aktivt arbeidende del av befolkningen i Vest-Europa. Dette er en stor potensiell kraft som kan brukes til å fremme våre krav overfor lands regjeringer og arbeidsgiverorganisasjoner. På vår kongress i Milano skal vi forme de krav som vi skal kjempe for i årene som kommer. Vi skal bruke det potensiale av medlemmer vi har bak oss til å få gjennomført våre program. Vi skal presse regjeringer til å gjennomføre de nødvendige reformer. Vårt første krav er naturligvis arbeid til alle. Som partileder Brundtland sa innledningsvis, er det slik at når retten til arbeid forsvinner, da skjer det også andre viktige ting. — Fagbevegelsen kan ikke annet enn å ta kampen opp mot den konservative trend som er over Europa. Vi har i dag 20 millioner arbeidsløse i Vest-Europa. Det er en tidobling på ti år, og da snakker jeg om registrerte arbeidsløse. I 1983 og 84 var økningstaken av arbeidsløse 1 million nye

arbeidsløse hver 6. måned. Dette er en uakseptabel situasjon. Derfor er kampen for retten til arbeid det viktigste målet.

Arbeidsledigheten leder også til at det stilles spørsmålstejn ved kvinners rett til arbeid. Den gode utvikling vi har sett gjennom flere år for å sikre kvinnene like rettigheter til arbeid, den har snudd og gått andre veien. Solidariteten forsvinner. Menneskene tenderer mer og mer etter som arbeidsløsheten øker til å konsentrere seg om sin egen situasjon og glemme solidariteten med de svakere grupper.

En annen ting som øker i takt med arbeidsledighet er rasisme og fremmedhat. Ved valget i Frankrike til det såkalte Europa-parlamentet nylig, fikk et rasistparti 12 prosent av stemmene. I Italia har rasistiske tendenser vist seg, og den stikker hodet opp også andre steder i Europa. Nylig var det et totusentallig demonstrasjon i den svenske byen Växjö, som oste fremmedhat og krevde Sverige for svensker.

Vi vet at slikt hender i tider med voksende arbeidsledighet, derfor er også demokratiet i fare. Demokratiet er gammelt i Hellas, men nyere tids hendelser viser at det er sårbart. Demokratiet er ungt i Spania, i Portugal, og det er ennå ikke kommet til Tyrkia. I Tyrkia fengsles tusentalls for å arbeide for elementære faglige rettigheter, og et stort antall faglige tilitsmenn risikerer å bli hengt eller avrettet på annen måte.

Bjørn Petterson berømmet norsk LO for aktivt arbeide for de tyrkiske kameratenes faglige og menneskelige rettigheter. Han syntes det var en skam at Tyrkia fortsatt tillates å være medlem i Europarådet.

Også når det gjelder likestilling har norske LO tatt initiativ og har fremmet forslag for den kommende kongressen i Den Europeiske faglige samorganisasjonen for å få økt kvinnerepresentasjon i de ledende organer. Han håpet at dette initiativet bl.a. fra LO i Norge ville gå igjennom slik at den kvinnelige underrepresentasjon vil bli rettet opp.

— De faglige rettigheter trodde vi var noe som bare ble underkjent i andre verdensdeler, som i Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Asia, men det skjer også i Europa. Det betyr at vi må kjempe hver dag for våre rettigheter, og hver ny generasjon må få innprentet hva det gjelder. Danmark, Storbritannia og Holland har gitt oss ferske eksempler på at myndighetene handler stikk i strid med de faglige rettigheter vi mente å ha fått som en garanti. Denne hansen må vår europeiske kongress ta opp, sa Petterson, som karakteriserte norske LO som et skattet medlem i den europeiske samorganisasjonen. Han håpet derfor på en givende kongress, som også kunne bidra med nye tankeganger og inspirasjon til europeiske kolleger.

— Jeg ønsker dere en god kongress — og la det swinge, sa han.

LO-formannen takket for de gode ønsker, før han ga ordet til generalsekretæren i Frie Faglige Internasjonale, *John Vanderveken*.

— Kjære fagforeningskamerater, sa Vanderveken på norsk, men føyde raskt til at mer kunne han ikke si på vårt språk. — Han hadde forsøkt en gang å holde tale på dansk, men det viste seg at alle trodde han snakket finsk —.

Han syntes det var en stor glede å få komme tilbake til Oslo, og til samme salen der FFI hadde sin kongress i 1983. Han benyttet anledningen til å takke for den verdifulle og generøse assistansen LO dengang hadde gitt FFI til den kongressen som ble en av de mest vellykkede i FFIs historie, både hva angikk deltakelse, innhold og resultater. — Hjelp fra LO gjen-speiler den politikk og forpliktelse LO har i internasjonalt arbeide.

— Enten det nå er i nært samarbeide med FII, tosidig samarbeide eller arbeidet som gjøres i organer som AIS og Norsk Folkehjelp så tar den norske fagbevegelsen sine internasjonale forpliktelser bokstavelig. Det er ikke bare ord, men handling.

Dere er et eksempel som vi håper vil bli fulgt opp av mange andre, sa han.

— Vi er stolte over å ha Landsorganisasjonen i Norge som medlem, ikke bare fordi dere er trofaste og lojale, men også generøse med midler som vi må ha for å kunne praktisere innholdet i begrepet internasjonal solidaritet.

Med midler mener jeg ikke bare penger, som en riktignok ikke skal undervurdere betydningen av, men også de menneskelige ressurser. LOs bidrag til internasjonalt arbeid er en verdifull blanding av økonomisk og menneskelig innsats.

Denne støtten er mer nødvendig enn noensinne, med de mangfoldige og kompliserte problemer vi står overfor i verden i dag.

Et eksempel er den stadige forverrede situasjon når det gjelder faglige rettigheter i u-land og i utviklede land. Det er høyst nødvendig at FFI fortsetter og skjærper rollen som vakthund for faglige rettighetsspørsmål.

Omkring i verden er det en rekke regjeringer som ikke bryr seg om å lindre fattigdom og lidelse, men som brutalt krenker de faglige og menneskelige rettigheter. Det vil føre for langt å nevne alle, det strekker seg fra diktaturer som Pinochets Chile i Latin Amerika, rasiststyret i Sør-Afrika og undertrykkelse satt i system i kommunistiske og fascistiske diktaturer. For oss i den frie, demokratiske familien kan ikke budskapet være klarere: Grunnleggende faglige rettigheter må respekteres i alle land, uansett politisk system og økonomisk utviklingsnivå.

FFI øker sin støtte for å få bygget ut en selvstendig svart fagbevegelse i Sør-Afrika og for å mobilisere folkeopinionen i dette arbeidet.

For disse rettigheter over hele verden må vi i vårt internasjonale arbeide mobilisere alle krefter og alle midler.

Jo sterkere våre nasjonale og internasjonale organisasjoner er, dess større virkning kan vi få på den politikk som settes ut i livet, en politikk som

må fremme økonomisk og sosial rettferdighet. FFI har medlemmer i 98 land, til sammen 82 millioner medlemmer. Vi må stadig gjøre mer for å utvikle vår organisasjon og samtidig, med styrke, snakke med samme stemme, slik at vi nasjonalt og internasjonalt styrer i samme retning.

For oss er det klart at avhengigheten mellom landene er noe som gjør samarbeid nødvendig. Det er ikke uinteressant hvordan samarbeid landene imellom virker, slik enkelte regjeringer synes å mene. Det er en uhyrlighet ett eneste sekund å glemme at 1/4 av verdens befolkning lever i den ytterste fattigdom. Vi må mobilisere alle våre krefter for å påvirke politikerne til å gripe til fornuften. Vi må oppnå en ny forpliktelse til internasjonalt samarbeid og solidaritet. Vi må mobilisere våre krefter mot fattigdom, for full sysselsetting og økonomisk trygghet. Sysselsetting har også med fred å gjøre. Fred er ikke noe ideal som kan isoleres. Det kan ikke isoleres fra fattigdom, undertrykkelse, arbeidsledighet, utbytting og undertrykkelse. Vi må vende oss mot undertrykkelsen, enten det skjer kollektivt eller individuelt, mot enkeltmennesker eller folk, mot spesielle raser. Alt er grobunn for konflikt og åpen kamp mellom nasjonene.

FFI er også i sin karakter en fredsbevegelse. Vi arbeider for økt sosial og økonomisk frihet, for sosial rettferdighet i verden. Vi vil fortsatt arbeide sammen for å skape et bedre morgendagens samfunn. La meg få bringe de hjerteligste hilsener og lykkønskninger på vegne av 82 millioner fagorganiserte i 98 land. Til lykke med kongressen. Jeg håper vedtakene blir til det beste for medlemmene, deres familier, for landet og for det internasjonale samarbeidet.

LO-formannen takket for alle hilningstaler og gode lykkønskninger.

Han håpet at de internasjonale gjestene også ville få et godt opphold under kongressen og kunne ta med seg gode minner hjem.

Dermed var åpningsprogrammet over og LO-formannen foreslo at man avsluttet denne delen med Samholdssangen før man gikk over til konstituering. Allsangen ble som vanlig ledet av Tryggve Aakervik.

Fullmaktskomiteens innstilling

LO-formannen ga ordet til formannen i fullmaktskomiteen, *Svein-Erik Oxholm*.

Han la fram følgende innstilling:

I medhold av vedtektenes § 5 pkt. 2 har Sekretariatet i møte 29. april valgt følgende fullmaktskomité:

Svein-Erik Oxholm, LO, formann. Ova Ragnar, Norsk Tele Tjeneste Forbund. Erling Oen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Anders Renolen, Den norske Postorganisasjon. Leif Thue, Norsk Jernbaneforbund. Bjørn Kolby, LO, sekretær.

Komiteen har i møte 3.5. og 5.5. gjennomgått de innkomne fullmakter.

I forbindelse med valgene har LO mottatt en henvendelse fra Norsk Kommuneforbund, Distriktsstyret i Bergen med spørsmål om det er adgang å til å stille både som representant og vararepresentant til LO-kongressen. Til dette uttalte LO følgende:

«Vedtektene inneholder ikke direkte formuleringer på dette punkt. Dog fastslår § 5 nr 2 at det skal velges 260 representanter fra forbundene og 40 representanter fra fylkene og med tilsvarende antall vararepresentanter.

Det må av dette kunne utledes at vedtektene forutsetter 600 forskjellige navn, og en annen løsning synes også å være i dårlig samsvar med de forutsetninger som ligger til grunn for representasjons- og vararepresentasjonsordningen.»

Fullmaktskomiteen slutter seg til dette og har lagt samme fortolkning til grunn for så vidt angår to tilfeller av oppnevning av vararepresentant.

Fullmaktskomiteen har for øvrig ikke mottatt andre henvendelser i anledning valgene av representanter og vararepresentanter.

Komiteen innbyr kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Fullmaktene godkjennes.

Oslo 5. mai 1985.

Svein-Erik Oxholm,

*Ove Ragnar,
Erling Oen,*

*Anders Renolen,
Leif Thue
Bjørn Kolby.*

Vedtak:

Fullmaktskomiteens innstilling enstemmig godkjent.

Dagsorden

LO-formannen viste til forslaget til dagsorden og sa at det var kommet et forslag fra Norsk Bygning om at «Kontraktørvirksomheten» skulle tas opp som eget punkt på dagsorden. Sekretariatet var enig i at dette var en meget viktig sak, men at den måtte kunne reises under andre punkter på dagsorden, f.eks. under Handlingsprogrammet.

Kjell Martinsen, Norsk Bygning, sa at forbundet mente at det her burde vært eget punkt, men at den også kunne tas opp under Handlingsprogrammet eller under Tariffspørsmål. Han ba imidlertid nå om at man fra forslagsstillernes side fikk anledning til å komme med en redegjørelse der hvor det var naturlig å reise saken.

LO-formannen sa at det fikk bli opp til dirigentene å finne rom for en slik redegjørelse. Han kunne ikke se at det var noe i veien for dette.

Vedtak:

Forslaget til dagsorden enstemmig godkjent.

DAGSORDEN

NORSK BYGNINGSINDUSTRIARBEIDERFORBUND

Nr. 1 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, foreslår:*

Kontraktørvirksomheten som egen post på dagsorden for Kongressen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 2 *Sekretariatets innstilling:*

1. Åpning.
2. Konstituering:
  - a) Godkjennelse av fullmaktene.
  - b) Godkjennelse av dags- og forretningsorden.
  - c) Valg av fire ordstyrere og fire sekretærer.
  - d) Valg av redaksjonskomitéer og valgkomité.
3. Beretning for 1981, -82, -83 og -84.
4. Regnskap for 1981, -82, -83 og -84.
5. Vedtektsendringer.
6. Fordelings- og tariffpolitikken.
7. Handlingsprogrammet:
  - a) Næringspolitikk og arbeidslivsutvikling.
  - b) Bedriftsdemokrati.
  - c) Likestilling.
  - d) Den internasjonale situasjonen.
8. LOs egen organisasjon.
9. Hovedavtalene.
10. Diverse forslag.
11. Valg.
12. Avslutning.

Forretningsorden

LO-formannen siterte forslaget til forretningsorden og viste også til forslaget fra Telefonsentralmontørenes Forening, hvor man foreslår at det skal stemmes over alle innkomne forslag.

LO-formannen mente at dette måtte være opp til dirigentene å ta opp i hver enkelt sak.

FORRETNINGSORDEN

NORSK ELEKTRIKER- OG KRAFTSTASJONSFORBUND

Nr. 3 *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening, foreslår:*

Vi foreslår at alle innkomne forslag til LO-kongressen stemmes over. Slik det var i 1981, ble flere av forslagene oversendt sekretariatet. Dette ønsker vi endret ved at alle forslagene reelt stemmes over.

Begrunnelse: Det er lite forenlig med demokrati på en LO-kongress å be fagforeninger og klubber sende inn forslag, velge representanter som skal ta stilling til innkomne forslag, for deretter å sende dem over til sekretariatet.

Det er heller ikke givende for de som kommer med forslagene å bli møtt med en slik behandlingsform. Når forslagene er behandlet i grunnorganisasjonene, ligger det mye arbeid bak og da forventer vi å se forslagene våre realitetsbehandlet.

Forbundsstyrets innstilling: Kan ikke tiltres.

Nr. 4 *Sekretariatets innstilling:*

1. Møtets forhandlinger er offentlige i den utstrekning kongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenens punkt 4 behandles for lukkede dører. Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av sekretariatet.
2. Til å lede møtene velges fire ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges fire sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag er taletiden 10 minutter første og fem minutter annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når det er påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn én gang og høyst ett minutt til hver sak. Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren undertegnet med forslagsstillerens navn og forbund/fylke. Innsendte forslag som ikke blir tatt opp av noen representant, bortfaller. Likeså bortfaller forslag som blir tatt opp, men som på forespørsel fra ordstyreren ikke får støtte fra andre or-

ganisasjoners representanter. Etter at det er satt strek med de inntegnede talere kan ikke noe nytt forslag tas opp.

Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsorden, kan ikke behandles.

6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop. I tilfelle av stemmelikhet er forslaget forkastet.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.

Vedtak:

Sekretariatets innstilling til forretningsorden enstemmig vedtatt.

Konstitueringen

LO-formannen viste til Sekretariatets forslag til komiteer og funksjonærer på LO-kongressen. Han leste denne i sin helhet:

Komiteer og funksjonærer på LO-kongressen 1985

Ordstyrere:

Lars Skytøen, Sekretariatet — Norsk Jern- og Metallarb.forb. Gro Harlem Brundtland, Samarbeidskomiteen LO/DNA. Lillian Bekkevad, Norsk Tele Tjenesteforbund — forbundsrepresentant. Nils Totland, Statstjenestemannskartellet.

Sekretærer:

Liv Buck, LO. Arvid Nordli, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund — forbundsrepresentant. Gerd Landfald Nilsen, Norsk Kommuneforbund — forbundsrepresentant. John Ravnås, Handel og Kontor i Norge — forbundsrepresentant.

Redaksjonskomite for Handlingsprogrammet:

Leif Haraldseth, formann, LO. Helga E. Lofthus, Norsk Kommuneforbund — Buskerud fylke. Kirsti Billington, Norsk Tjenestemannslag — forbundsrepresentant. Harald Øveraas, Sekretariatet — Norsk Arbeidsmandsforbund. Einar Hysvær, Sekretariatet — Norsk Nærings- og Nytel-sesm.arb.forb. Trygve Johnsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund — forbundsrepresentant. Margrete Mortensen, Norsk Kommuneforbund — forbundsrepresentant. Ingeborg Sætre, Postfolkenes Fellesforbund — forbundsrepresentant. Walter Kolstad, Sekretariatet — Norsk Transportarbeiderforbund. Rolf Hauge, Sekretariatet — Norsk Papirindustriarbeiderforbund.

Sekretærer:

Rune Gerhardsen, LO. Stein Reegård, LO. Kai Ekanger, LO.

Redaksjonskomite for Øvrige saker:

Yngve Hågensen, formann, LO. Kåre Hansen, Sekretariatet — Handel og Kontor i Norge. Arthur Svensson, Sekretariatet — Norsk Kjemisk Industriarb.forb. Odd Isaksen, Sekretariatet — Norsk Bygningsindustriarb.forb. Kjell Christoffersen, Sekretariatet — Norsk Grafisk Forbund. Ruth Kolstad, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb. — forb.repr. Helge Tystad, Norsk Elektriker- og Kraft — forbundsrepresentant. Inger Kjerstine Jensen, Norsk Tjenestemannslag — forbundsrepresentant. Grette Mjåland, Norsk Sjømannsforbund — forbundsrepresentant. Ingrid Lønberg, Hotell- og Restaurantarb.forb. — Østfold fylke.

Sekretærer:

Kaare Sandegren, LO. Evy Boverud Pedersen, LO. Juul Bjerke, LO.

Redaksjonskomite for Organisasjonssaker:

Ole Knapp, formann, Sekretariatet — LO. Roar Helgesen, Sekretariatet — NFATF. Arne Martinsen, Norsk Papirindustriarbeiderforb. — forbundsrepresentant. Oddbjørn Møller, Norsk Jern- og Metallarb.forb. — forbundsrepresentant. Olav Støylen, Norsk Kjemisk Industriarb.forb. — forbundsrepresentant. Svein Morgenlien, Sekretariatet — Norsk Skog- og Landarb.forb. Margot Kvalvik Sæther, Norsk Kommuneforbund — forbundsrepresentant.

Sekretærer:

Arne Furubråten, LO. Bjørn Kolby, LO.

Redaksjonskomite for Vedtektene:

Svein-Erik Oxholm, Sekretariatet. Ole Knapp, Sekretariatet. Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk Forbund. Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb. Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag. Brit Kvaale, Handel og Kontor i Norge, S-Trøndelag fylke. Berit Lynnebakken, Norsk Kommuneforbund. Alfhild Svensson, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Kari Steen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbundet.

Sekretær:

Steinar Halvorsen, LO.

Valgkomiteen:

Torgeir Oxholm, formann, Sekretariatet — Norsk Kommuneforbund. Finn Nilsen, Sekretariatet — Bekledningsarbeiderforbundet. Dagfinn Habberstad, Sekretariatet — Norsk Tjenestemannslag. Gunner Grimnes, Sekretariatet — Norsk Elektriker- og Kraft. Anton Solheim, Norsk Treindustriarb.forb. — forbundsrepresentant. John Stene, Norsk Jern- og Me-

tallarbeiderforbund — forbundsrepresentant. Sidsel Bauck, Handel og Kontor i Norge — forbundsrepresentant. Arnfinn Nilsen, Norsk Arbeidsmandsforbund — forbundsrepresentant. Aud Gaundal, Norsk Grafisk Forbund — forbundsrepresentant. Anton Waksaker, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Jorun Giske, Hotel- og Restaurantarbeiderforbundet — forbundsrepr. Torgrim Elsrud, Norsk Jernbaneforbund — forbundsrepresentant. Else Moe, Norsk Kommuneforbund — forbundsrepresentant. Jan Olav Ingvaldsen, Norsk Arbeidsmandsforbund — Nordland fylke. Erling Stensjø, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund — forb.repr.

Fullmaktskomite:

Svein-Erik Oxholm, Sekretariatet. Ove Ragnar, Sekretariatet — Norsk Tele Tjeneste Forbund. Erling Oen, Sekretariatet — Hotel- og Restaurantarbeiderforb. Anders Renolen, Sekretariatet — Den norske Postorganisasjon. Leif Thue, Sekretariatet — Norsk Jernbaneforbund.

Sekretær:

Bjørn Kolby, LO.

Vedtak:

Forslaget enstemmig godkjent.

Dermed var konstitueringen over: LO-formannen foreslo og fikk godkjent pause til kl. 15.30.

Møtet hevet kl. 14.05.

Som avslutning sang forsamlingen med Trygve Aakervik som forsanger første vers av «Internasjonalen».

Ettermiddagsmøtet, søndag 5. mai

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 15.35, med *Lars Skytøen* som dirigent. Han takket på vegne av dirigentene for tilliten og håpet på et godt samarbeide med Kongressen.

Møtet ble så innledet med allsang, «Frihetens forpost», sanget ledet og gitarakkompagnert av Trygve Aakervik.

Dirigenten tok først for seg innkomne søknader om permisjon. En av søknadene var fra hovedtillitsmannen ved Sydvaranger, *Stein Larsen*, Nordens Klippe, som fikk ordet til å begrunne sin permisjonssøknad:

SYDVARANGER

Kamerater, faglige tillitsvalgte:

Kampen mot Høyregeringa sin politikk for å slakte industriarbeidsplasser har startet.

De ansatte ved A/S Sydvaranger gikk torsdag 2. mai ut i en politisk aksjon for å opprettholde arbeidsplassene og sikre bosettinga i lokalsamfunnet.

Vi har gjort det klart at vi aldri kan godta et Stortingsvedtak som fører til at Sydvarangers gruvevirksomhet om kort tid må nedlegges.

Vi vil opprettholde full drift også ved den såkalte Øst-malmen som Stortinget vedtok å stanse på tirsdag. Det er slutt på at vi vil være med på å drive rovdrift på malmføremstene.

Dersom vi bli hindret i å tilrede og klargjøre nye forekomster for malmproduksjon — så vil vi ikke være med på å tømme de andre forekomstene for malm.

Dersom vi gjennomfører Stortingets vedtak vet vi at gruva om kort tid må legges ned, fordi det ikke er nok malm som er klargjort for produksjon av jernmalm pellets.

Konsekvensen av dette er at gruvevirksomheta må nedlegges — og at Sydvaranger kan bli «omstilt» til et mini Sydvaranger med ca. 250—300 ansatte, og under full kontroll av det svenske gruveselskapet LKAB. I dag arbeider nærmere 1200 ansatte ved bedriften.

Konsekvensene for arbeidsplassene og lokalsamfunnet vil være enorme. Det finnes ikke noe alternativ til å opprettholde gruedrifta. Resultatet blir massearbeidsløshet, avfolking og sosial nød.

Vi står pressa mot veggen — vi har ikke noe valg.

Vi fortsatte drifta på Østmalmen i 8 timer før strømmen til maskinene ble kuttet. Resultatet ble at vi ble tvunget til å stanse produksjonen av malm fra de andre forekomstene.

Vi har sagt at vi står til disposisjon og vil utføre alle andre normale arbeidsoppgaver. Bedriften svarte med å beordre omtrent samtlige ansatte ut av industriområdet. Vi vil ta opp saken med Arbeidsmandsforbundet for å vurdere en reaksjon på dette.

Vår kamp er *ikke* en streik. Den er ikke rettet mot bedriftsledelsen. Vi vil ikke skade bedriften.

Vår kamp er en politisk aksjon rettet mot et Stortingsvedtak som vi er dypt uenig i fordi det får alt for store negative konsekvenser for arbeidsplassene og lokalsamfunnet. Vår kamp er en ansvarlig og rettferdig aksjon som har til hensikt å hindre at arbeidsplassene blir nedlagt.

Vi vil sikre at gruva også i framtida skal kunne levere malm til pelletproduksjonen — slik at lokalsamfunnet kan bestå!

Vi er jaget ut av bedriftsområdet.

Vi får ingen lønn.

Vi får ikke arbeidsledighetstrygd.

Vi vet at denne politiske aksjonen vil bli dømt ulovlig!

Vi regner med at vi ikke kan få økonomisk støtte fra LO og forbundenes kampfond p.g.a. erstatningsansvar.

Vi går inn i kampen med åpne øyne.

Vi vet at motstanderen er sterk — vi vet at kampen vil bli hard.

Men, vi er har til tross for dette, vedtatt å ta opp kampen for retten til arbeid og mot avfolkning av distriktene. Vi har ingen garantier for å lykkes! Vi er klar over at vi kan tape.

Men vi har bestemt oss for å gjøre alt det som står i *vår* makt for å hindre at denne forbrytelsen mot lokalsamfunnet blir gjennomført!

Vi vet at dersom vi tør ta opp kampen så vil vi få mange nye venner — mye støtte og solidaritet. I kampen for en rettferdig sak ligger det mye styrke, store skjulte reserver, stort potensiale for støtte og solidaritet og mange nye utviklingsmuligheter.

Kampen er ikke en isolert kamp for *vår* framtid — men en kamp mot arbeidsledighet — for retten til arbeid, og retten til å bo i et distrikt hvor storkapitalen ikke kan hente ut de største kortsiktige profittene!

Vi skal vise at det fortsatt finnes styrke og solidaritet i arbeiderklassen. Denne kampen må bli en prøvestein på fagbevegelsens styrke og evne til å kjempe for helt sentrale verdier!

Derfor oppfordrer vi til støtte og solidaritet med den kampen vi er tvunget inn i. Skal vi lykkes trengs enhet, disiplin og styrke innad — og stor støtte og solidaritet fra resten av fagbevegelsen.

La oss derfor vise Syse og Regjeringa at det fortsatt fins styrke og tæl i arbeidsfolk. La oss vise dem at vi er laga for noe mer enn å vedta resolusjoner og fine programformuleringer.

La dem forstå at dem nå har vekket en sovende bjørn — og at dem skal få mye trøbbel med å legge *oss* død!

Med dette ber jeg om at permisjonssøknaden blir innvilget av Kongressen.

Takk.

Dirigenten regnet med at de øvrige permisjonssøkere forsto at ikke alle kunne få samme anledning til å begrunne sin søknad. Dette var et spesielt tilfelle.

Stein Larsens permisjon ble så enstemmig innvilget.

DAGSORDENENS PKT. 3, Beretninger 1981, 82, 83, 84

Generell debatt

93 *Gunnar A. Nilsen*, Oslo, sa at det på forrige LO-kongress ble fattet et vedtak som ihvertfall utad vakte adskillig oppsikt. Det gjaldt vedtaket om atomvåpenfrie soner. Han siterte vedtakets form og sa at det ble vedtatt med 159 mot 129 stemmer. Ved avstemningen opplyste LO-sekretær Yngve Haagensen at handlingsprogrammet skulle endres i lys av dette vedtaket.

Nilsen kunne ikke se at dette var fulgt opp, heller ikke i det nye forslaget til handlingsprogram. Er det slik at Erling Norvik også har skremt LO-ledelsen fra å stå på et standpunkt som deles av det store flertallet blant medlemmene.

LO-formannen ba om at man fikk komme tilbake til dette punkt da han ikke hadde sakspapirene foran seg. Det kommer litt brått på nå, sa Tor Halvorsen.

249 *Brit Førde*, Oslo, sa at hun også på LO-kongressen i 1981 hadde etterlyst vedtak som var fattet på Kongressen i 1977. Dette gjaldt både vedtak som er fattet og som var oversendt LOs sekretariat. For framtiden burde man i beretningene finne ut hvordan behandlingen har vært for de enkelte forslags vedkommende, hvilke fora som har behandlet dem og når. På Tjenestemannslagetets landsmøte hadde man gjort et slikt vedtak som innebar at beretningene ville gi slike opplysninger. I 1981 ble det bl.a. oversendt 52 forslag som gikk på Hovedavtalen. Alle ble oversendt uten realitetsbehandling. Det gjaldt bl.a. forslagene 2325, 2329 og 2389. Hun fremmet følgende forslag:

LOs beretninger bør i framtida inneholde oppfølging/behandling av saker som på siste kongress ble vedtatt oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling.

LO-formannen *Tor Halvorsen* repliserte at det finnes en oversikt over behandlingen av alle forslag. En slik liste kan framskaffes enkelt, og det er ikke noe i veien for at man f.eks. kan ta dette med fra og med beretningen for 1985, sa LO-formannen.

247 *Aage Danielsen*, Båstad, tok opp en sak som han mente kanskje lå på grensen av det som kunne reises i en generell debatt. Han hadde studert avsnittene styrer og utvalg og funnet at en person hadde 22 verv, en annen 12 verv. Jeg vil bare spørre om det er en korrekturfeil eller feil med

tekstbehandlingssystemet, eller om det virkelig er riktig. Når vi annet sted i beretningen viser at LO har bortimot 750 000 medlemmer, så må denne konsentrasjonen av verv på så få personer være misbruk av mennesker. Vi skal i råd og utvalg gjerne ha de beste personer, men der bør være såpass mange ressurspersoner rundt omkring i forbundene at man skulle kunne unngå en så sterk konsentrasjon av verv på enkelte personer, sa Danielsen.

Inger Kristine Jensen, viste til avsnittet om Funktionshemmede i beretningen for 1982, der det står mye godt. Hun var imidlertid ikke kjent med om LOs handlingsprogram vedrørende disse punktene var offentliggjort. Hun viste videre til beretningen for 1983 og ga en blomst til LO-sekretariatet for en rekke gode tilbud til de døve og hørselshemmede.

Når det gjaldt internasjonalt arbeid etterlyste hun opplysninger om Norsk Folkehjelp som er fagbevegelsens organisasjon. Hun hadde funnet et avsnitt i beretningen for 1984, men ikke et ord i beretningen for 1983, det året da man på alle nivåer i fagbevegelsen var engasjert i den store TV-aksjonen til Norsk Folkehjelp. Hun undret seg på hvorfor dette ikke var tatt med i beretningen.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det ikke var flere som hadde tegnet seg til den generelle debatt, og man gikk over til å gjennomgå beretningene år for år.

Først tok imidlertid dirigenten opp det påtagelig mikrofonproblemet og fikk salens bekræftelse på at det var nesten umulig å oppfatte hva som ble sagt fra dirigentbordet og talerstolen.

Dirigenten foretok diverse mikrofontester, uten at det hjalp. Teknisk assistanse ble lovet, og i mellomtiden fortsatte behandlingen av årsberetningene. Dirigenten gjennomgikk hovedavsnittene.

Beretningen for 1981

Enstemmig godkjent uten bemerkninger.

Beretningene 1982-83-84

Sidsel Bauck, Oslo, holdt følgende innlegg:

Dirigent, kongressdeltakere, kamerater

Jeg har bedt om ordet i tilknytning til FAFO — fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon som er omtalt i beretningene for 1982 — men også -83 og -84.

FAFO ble opprettet i 1982 som en egen organisasjon men eies av LO og skal være et redskap for fagbevegelsens strategiske langsiktige planlegging.

Det var og er et ganske enestående foretak som har hatt stor vekst i årene fra 1982 til idag. Dette framgår til en viss grad av beretningene, men en så vidt begrenset plass kan ikke yte full rettferdighet til det som er skapt i disse årene.

Som medlem av FAFOs programutvalg har jeg hatt anledning til å følge utviklingen — og veksten — på nært hold.

Og jeg vil gjerne få understreke, dirigent, at FAFO har hatt evnen til å knytte til seg en ganske usedvanlig faglig velkvalifisert stab — noe som har regulert i en sterk posisjon innenfor forskningen.

Så vel en rekke forbund som LO sentralt har gjort bruk av FAFOs tjenester. Senere skal vi på denne kongressen drøfte organisasjonssaker bl.a. på bakgrunn av den organisasjonsundersøkelsen FAFO har foretatt etter oppdrag fra LOs sekretariat.

De siste dagene er det kommet til uttrykk i endel av pressen kritikk mot FAFO — fra borgerlig politikerhold. En av FAFOs undersøkelser som nylig er kommet — og som formannen omtalte i sin tale til Kongressen tidligere i dag — ble karakterisert som makkverk.

Det er et sterkt ord og usedvanlig lite målrettet og vellykket i denne sammenheng. — Noe av forklaringen i språkbruken har vi kanskje i at arbeiderpartipolitiker Tor Eirik Gulbranden i Stortinget under behandlingen av Astrid Gjertsens åpningstidslov for kort tid siden, brukte ordet makkverk mot denne loven.

Det rammet antagelig godt og velfortjent når det gjaldt den loven som så mange i denne sal har kjempet mot. . . og det var vel om å gjøre å bruke første anledning til å returnere ordet til vår side. . .

Som medlem av FAFOs programutvalg er jeg glad for å kunne forsikre Kongressen av FAFOs integritet er uomtvistelig — selvsagt. FAFOs leder Terje Rød Larsen, som er gjest på denne Kongressen, uttrykte det slik i et intervju for et par dager siden:

« . . ikke alle våre tall og funn i rapporten (som analyserer fagbevegelsens medlemsutvikling og holdninger til fagbevegelsen) er like hyggelig lesning for de fagorganiserte. For en seriøs forskningsinstitusjon kan imidlertid ikke dette være grunn til å holde tilbake opplysninger eller å tilsløre faktum. . . »

La oss slå fast, kamerater, at vi tåler godt dokumentasjon og sannhet og skal vite å gjøre oss nytte av det.

Jeg vil gjerne til slutt, dirigent, få berømme den aktivitet og de vedtak som førte til FAFO.

LO-kongressen er fagbevegelsens faglig/politiske verksted. I et verksted trenger vi verktøy.

FAFO er kommet for å bli. Jeg er overbevist om at FAFO vil gi fagbevegelsen nyttig og nødvendig verktøy i årene som kommer.

Vedtak:

Beretningen for 1982 enstemmig godkjent.

Dirigenten ba om at valgkomiteen møtte i sekretariatetssalen presis kl. 16.30.

*Beretningen for 1983***Vedtak:**

Beretningen for 1983 enstemmig godkjent uten merknader.

Beretningen for 1984

Her var det inntegnet fire talere.

Pkt. 1

57 *Rune Kristiansen*, Son, viste til representantskapsmøtet i januar 1984. Han sa at bare i første kvartal 1985 gjennomførte den borgerlige regjeringen fem endringer med negativ virkning i den oppnådde sykelønnsordning, en ordning som er kjempet fram gjennom faglig-politisk samarbeid mellom LO og Arbeiderpartiet. Jeg mener LO burde benyttet andre virkemidler i sin protest den gangen. Da hadde man kanskje unngått seks nye forverringer som kom 1. kvartal i 1985.

Pkt. 5

230 *Sverre Worum*, Oslo, sa at man allerede hadde vært inne på internasjonal solidaritet flere ganger denne åpningsdagen. Bl.a. hadde LO-formannen pekt på de uhyrligheter som skjer i Tyrkia, ved fengsling av fagforeningskamerater, bl.a. Berthelsen. Deres eneste forbrytelse er at de kjemper for sin frihet. Noen av våre fagforeningskamerater der nede har kommet seg unna, men de har lange fengselsstraffer hengende over seg hvis de kommer tilbake til Tyrkia. Hvis de ikke får juridisk hjelp gjennom LO til å få status som politiske flyktninger, risikerer de å bli sendt tilbake til sitt hjemland til fengsling og tortur. Han ville gjerne ha forsikringer om at LO ga slik støtte.

Leif Haraldseth svarte at alt som gjøres på dette området nødvendigvis ikke kan komme fram i beretningen. Rent praktisk er det heller ikke mulig å få fram alt i beretningene fra samarbeidende organisasjoner som Norsk Folkehjelp m.v. Han at at det var anledning til å komme tilbake til denne saken under annet punkt på dagsorden som går på internasjonalt støt-tearbeid. Han skulle selv holde en innledning som berørte dette punkt senere.

75 *Knut Ellingsen*, sa at medlemskontingenten er noe som opptar medlemmene sterkt. På landsmøtet i Handel og Kontor hadde man bl.a. reist

spørsmålet om hvor mye som ble innbetalt, og hvor mye man fikk utbetalt på den kollektive hjemforsikringen. Han hadde selv regnet på tallene, med utgangspunkt i kontingentdelen og antallet medlemmer. Da kom han til at man i 1984 må ha innbetalt 129 millioner kroner, mens 94 millioner kroner var utbetalt. Er det rimelig at Samvirke her skal sitte igjen med en profitt på 35 millioner? spurte Ellingsen.

Hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm*, svarte at den kollektive hjemforsikringen er en såkalt selvbærende forsikring. Den skal gå minst butt i butt. Gjennom fellesutvalget sørger man for at dette skjer år om annet. Samvirke skal etter avtalen ha 12,5 % i administrasjonsgodtgjørelse, som regnes av premievolumet. I det siste regnskapet regner med at det nå er 47 millioner kroner som står på fond. Dette medfører at det bare blir mindre prisjusteringer fra 1.7.

Sidsel Bauck, Oslo, holdt følgende innlegg:

Dirigent, kamerater

Jeg vil ganske kort få benytte anledningen på vegne av Handel og Kontor til å takke LO og andre forbund for den solidaritet de har vist gjennom behandlingen av denne saken — og for den støtte de har gitt vårt forbund.

Ikke minst har de lokale faglige samorganisasjonene stilt opp i mange sammenheng.

Resultatet — den nye loven — som Stortinget nå har vedtatt — var langt fra slik vi ønsket. Realitetene i saken tør være så kjent at jeg ikke skal ta av Kongressens tid til å gå nærmere inn på loven og konsekvensene for de ansatte i varehandelen.

Men kampen er ikke over. I de enkelte kommunestyrene må vi gjennom et aktivt fagligpolitisk samarbeid arbeide for at skadevirkningene begrenses. Hvordan skal vi komme tilbake til.

Og det mest virkningsfulle — vi må sørge for at landet får en ny regjering som kan endre loven før den får gjort for mye skade. Arbeiderpartiet har gjennom behandlingen i Stortinget avlagt grunnlaget for dette.

Kort og godt, kamerater, takk for solidaritet og støtte så langt — og vel møtt til fortsatt samarbeid om denne og andre viktige saker.

Pkt. 8

230 *Sverre Worum*, Oslo, hadde forlangt ordet til pkt. 8, men han frafalt.

Vedtak:

Beretningen for 1984 enstemmig godkjent.

Brit Førdes forslag

Dirigenten foreslo dette forslaget oversendt Sekretariatet uten realitetsvotering.

Dette ble enstemmig vedtatt!

Før man gikk over til behandling av Regnskapene, gjorde dirigenten oppmerksom på at punktet skulle behandles for lukkede dører — uten pressen til stede. Han foreslo samtidig fem minutters pause.

Møtet hevet kl. 16.30.

Etter en kort pause ble møtet satt igjen kl. 16.40 og dirigenten ga noen praktiske opplysninger før man gikk over til

DAGSORDENS PKT. 4.
Regnskapene 1981—84

Svein-Erik Oxholm gjennomgikk regnskapene for 1981—84, og gjorde oppmerksom på at det var sneket seg inn tre feil i de papirene delegatene hadde fått tilsendt. Disse feilene var imidlertid rettet opp i heftene som var lagt ut på kongressen.

Innledningsvis hadde han en kort kommentar til det media, og særlig enkelte aviser har tatt opp som en mystifisering av LOs regnskaper. Vi har ikke ønsket å gå ut i massemedia med våre regnskaper. Det er ikke for å mystifisere, vi ønsker å ha noe for oss selv, og kongressen har, gjennom den vedtatte forretningsorden, bekreftet at vi ikke skal offentliggjøre våre regnskaper.

Oxholm gjennomgikk så regnskapene ved å referere til de utlagte hefter og plansjer, og knyttet kommentarer til hovedpostene.

Når det gjelder økningen i de administrative utgifter fra 1981 til 1984 viste han til nye oppgaver og økt bemanning etter forrige kongress, kontorlokalene er utvidet og administrasjonen har innført EDB som hjelpemiddel.

Den tallmessige og grafiske framstilling av LOs regnskaper ble gjennomgått punktvis, og han gjorde for ordens skyld oppmerksom på at forslaget til Kongressen om å gå over til prosentvis kontingent er et vedtektsforslag, og vil bli behandlet når man kommer fram til § 17 i vedtektene, og altså ikke under regnskapene.

Hovedkassereren redegjorde for regnskapene med plansjer og refererte til framlagte dokumenter om regnskapene for kongressperioden. Han sa bl.a. at det i kongressperioden ikke har vært så mange storkonflikter som har tæret på Kampfondet.

Han gjorde også oppmerksom på bakgrunnen for LOs utgiftsøkning de senere år. Det har sammenheng med vedtakene på forrige kongress, og an-

tallet ansatte er i perioden økt med 32 personer, fra 195 i 1981 til 227 i 1985.

Dirigenten takket hovedkassereren for redegjørelsen og ga ordet til Arne G. Strangel fra LOs revisjonskontor. Han la frem følgende beretninger:

Revisjonsberetning til regnskapene for 1984

Vi har i dag gjennomgått og underskrevet regnskapene for året 1984 for Landsorganisasjonen i Norge med underregnskaper, Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse, Folkets Hus Fond og Opplysnings- og Utviklingsfondet.

For Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomite, Folkets Hus Landsforbund, NORAD-midler og Fagorganisasjonens Stønads-kasses Fond er det avgitt egne beretninger.

For renteinntektene av de opparbeidede fonds i Sykelønnsordningen og anvendelsen av disse midler er det utarbeidet en egen oversikt som følger regnskapet.

Revisjonen er utført fortløpende og i samsvar med vektetekter og gjeldende bestemmelser om revisjon og god revisjonsskikk. Protokoller og bilag er gjennomgått av Revisjonsutvalget i dets møter gjennom året.

Det er påsett at det foreligger tilfredsstillende legitimasjoner for de foretatte posterings. Det er videre kontrollert at utbetalinger av ekstraordinær karakter støtter seg til organisasjonsmessig fattede vedtak ifølge protokoller.

Garantiansvaret ved årets utgang ifølge innhentede oppgaver følger som eget bilag til regnskapet.

Vi finner at de framlagte regnskaper er tilstrekkelig spesifisert. De er satt opp i samsvar med grunnsetninger for en ordentlig regnskapsføring og gir etter vår mening et riktig bilde av den økonomiske forvaltning i 1984 og den finansielle stilling ved årsskiftet. Regnskapene innstilles til godkjenning.

Oslo, den 16. april 1985.

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg
Harry Jørgensen, Storm G. Lundberg, Rolf Kaldal
Landsorganisasjonens Revisjonskontor
Arne G. Strangel
Statsaut. revisor

Revisjonsberetning til Fagkongressen 1985

Under henvisning til vedtektenes paragraf 13 vil Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg og Landsorganisasjonens Revisjonskontor avgi følgende beretning til regnskapene for Landsorganisasjonen i Norge, Den norske

Fagorganisasjons Pensjonskasse, Folkets Hus Fond og Opplysnings- og Utviklingsfondet for årene 1981, 1982, 1983 og 1984: Revisjonen har vært utført fortløpende og i samsvar med gjeldende regler om revisjon og god revisjonsskikk.

Revisjonsutvalget har i sine kontinuerlige møter gjennomgått bøker og bilag og ført kontroll med at de organisatoriske og økonomiske disposisjoner som er foretatt er i overensstemmelse med Landsorganisasjonens vedtekter og vedtak truffet av Kongressen, Representantskapet eller Sekretariatet.

Regnskapene er ført og avsluttet etter grunnsetninger for en ordentlig regnskapsførsel.

Sammen med beretninger fra Revisjonsutvalget og Revisjonskontoret er regnskapene for 1981, 1982 og 1983 behandlet av Representantskapet. Regnskapet for 1984 går direkte til Kongressen.

Løpende garantier er ført opp som fotnoter under de forskjellige balanseoppstillinger.

Vi kjenner ikke til forhold ellers som kan ha betydning for bedømmelsen av regnskapene og innstiller disse til godkjenning.

Oslo, den 16. april 1985.

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg
Harry Jørgensen, Storm G. Lundberg, Rolf Kaldahl
Landsorganisasjonens Revisjonskontor
Arne G. Strangel
Statsaut. revisor

Dirigenten åpnet nå for en generell debatt om regnskapene før man gikk over til behandling av hvert enkelt regnskap.

Generell debatt

247 *Aage Danielsen*, Båstad, syntes det var grunn til å dvele ved medlemskontingenten. Fra 1981—85 har kontingenten økt fra 127,50 pr. medlem til 207 kroner. Hvis min sidemann har regnet riktig, er dette en økning på 61 prosent. Det har også ført til økningen i LOs overskudd, fra 17 til 22,5%. Det er grunn til å reflektere over denne økningen. Hovedkassereren har nettopp redegjort for at det kommer prosentvis økning. Det finner jeg både riktig og rettferdig.

En del av utslagene på regnskapet for 1981 sies å ligge i de vedtak som Kongressen fattet sist. Dette skulle kanskje mane denne kongressen til forsiktighet og besinnelse.

I hvert fall skal vi være klar over at det er medlemmenes penger vi snakker om. Det skjer også mye virksomhet lokalt, og her er det, skriken- de pengemangel mange steder.

Vi må også spørre hvor meget medlemmene ønsker å betale i forsikring. Jeg kommer fra staten, og der er kanskje konkurransesituasjonen fra andre forbund særlig sterk. Kontingenten er en del av vår konkurransevne. Vi bygger i fagbevegelsen på de demokratiske prinsipper, men når det gjelder fastsettelse av kontingenten, tror jeg ikke det enkelte medlem har særlig innflytelse. Her er det ihvertfall ikke 100% demokrati. Jeg håper LO er klar over dette.

Svein Fjellheim, NNN, Stavanger, viste til at det ifølge vedtektene skal være minst 400 kroner pr. medlem til Kampfondet, men det står ikke noe om hvorvidt det dreier seg om yrkesaktive medlemmer.

Tallet for 1984 er 293 kroner pr. medlem, og Fjellheim gikk ut fra at dette tallet er beregnet utfra LOs totale medlemstall. Han ønsket å vite om det forholdt seg slik.

Jan A. Jørgensen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Ise, var fristet til å si om Nordengen: Så trivelig at så mange er kommet hit i dag. Uten sammenlikning for øvrig, føyde han til, men jeg fyller 51 år i dag.

Det var imidlertid Folkets Hus-bevegelsen han var opptatt av, og andelen til drift av Folkets Hus over hele landet. Han kunne tenke seg en intensjon for Kongressen, å se på dette med utbygging av Folkets Hus og tenke over en økning av andelen.

Jørgensen er formann i Folket Hus' styre i Sarpsborg, der man i mange år har måttet kjempe innbitt for å unngå at Folkets Hus blir et Høyres Hus. Siden Arbeiderpartiets ledelse var til stede på Kongressen håpet han også man kunne få en slags innpisking av partiets representanter i kommunen, slik at de ikke blir borgerliggjorte og går i mot opprusting av Folkets Hus. Det er i ferd med å skje. Vi må se drift og utbygging av Folkets Hus over hele landet under ett, og helst ta eksempel av det som skjer i Sverige der det er gjort en kjempeinnsats for å ruste opp landets Folkets Hus'er under Palmeregjeringen.

Viggo Bj. Kristiansen, Telefolkenes Fellesforbund, Spydeberg, ville siden 1984 regnskapet først er framlagt på Kongressen, gjerne vite hva som ligger i driftsregnskaps post «Tap på fordringer».

John Ravnaas, Handel og Kontor, Oslo, festet seg ved at pensjonskassa har et underskudd som er større enn forsikringsfondet. Utligningen av underskuddet hvert år er en voldsom belastning for forbund og foreninger. Og han syntes ikke det var sagt nok om den antatte utviklingen. Det ville være interessant å få dette spørsmålet nærmere utredet i den kommende kongressperioden.

Eva Monica Haarr, Hotell- og restaurantarbeiderforbundet, Sola, ville si til dem som brenner for Folkets Hus: Se på den utleiepolitikken som nå føres.

Oppsummering

Den generelle debatt var dermed avsluttet og dirigenten ga ordet til hovedkassereren *Svein-Erik Oxholm* for oppsummering.

Han var klar over at den kontingenten som betales til LO kan føles tung for forbund og foreninger, slik Danielsen hadde sagt. Men LOs administrasjon har aldri gått til det skritt å be om kontingentforhøyning uten at det har vært behov for det.

I vedtektene er bestemt at halvparten av kontingenten skal avsettes til bestemte formål. LO skal være fagbevegelsens serviceorgan og må ha endene til å møtes. Hvert år er det et lite overskudd, men det trenger vi også for å mestre de mange forpliktelser.

Som eksempel viste Oxholm til den forestående utbygging av Sørmarka. Det koster, men da vil også fellesskapet få et moderne konferansesenter som tilfredsstillere kravene.

Til Fjellheim kunne han bekrefte at tallet for Kampfondet er beregnet ut fra den offisielle medlemsstatistikken, dvs. det totale medlemstallet, mens en måtte gå ut fra at man i vedtektene siktet til yrkesaktive medlemmer. Der har vi ingen god oversiktsstatistikk å holde oss til til enhver tid, men det er klart at om beregningene var foretatt ut fra yrkesaktive medlemmer ville tallet blitt atskillig større enn det som står der nå.

Han var sikker på at de aller fleste har et varmt hjerte for Folkets Hus, men vi må også bruke våre Folkets Hus rundt omkring hvis ikke går det galt, og regningen havner på Folkets Hus-bordet, noe som igjen går ut over nye prosjekter.

Når det gjelder tap på fordringer, så knytter det seg konkret til Fagerfjell hotell, som er gått over i privat eie, fordi det ikke gikk å få endene til å møtes. Våre medlemmer var kanskje heller ikke så flinke til å bruke det. Ved siden av en å konto for avviklingsboet etter Fagerfjell dreier det seg om et lån som ikke er tilbakebetalt.

Når det gjelder pensjonskassen og utviklingen der, er det anslått at den siste som arbeider og har rettigheter der vil gå av omkring år 2010, men vi skal ha nådd toppen nå på den utviklingen som har gjort underskuddene stadig større. Første steg er tatt for å gå over til en annen måte å fordele garantitilskuddet på, så det ikke blir en så stor belastning særlig for de små foreninger med få gjenlevende pensjonister.

Hovedkassereren sa avslutningsvis at han tidligere hadde hoppet over ett punkt, nemlig sykelønnsordningen. Det som står på side 7 er rente og rentesrente av halvparten av fondet. Fondet ble stengt da vi fikk lov om lønn under sykdom i 1977. Vi er regnskapspliktig for halvparten av av-

kastningen. Det er også gjort avtaler om bruk av noen av renteinntektene. Således brukte vi i 1981 1,8 millioner, vesentlig til opplysningssettret i Sulitjelma og til Norsk Folkeferie. I 1982 brukte vi 150 000 med å hjelpe Frambu med en utbygging på en halv million kroner. For 1984/85 består sykelønnsfondet av 127,8 millioner kroner.

Dirigenten takket for redegjørelsen og ba om godkjenning for at man under behandlingen av regnskapene ikke brukte tall, men tok opp hvert regnskap for seg. Dette ble enstemmig godkjent.

Voteringen

Regnskapet for 1981-84 enstemmig godkjent.

Resultatregnskap for 1981-84 enstemmig godkjent.

Balanse 1981-84 enstemmig godkjent.

Sykelønnsordningens midler. Enstemmig godkjent.

Arbeidernes Internasjonale støttekomite. Enstemmig godkjent.

Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse. Enstemmig godkjent.

Folkets Hus Fond. Enstemmig godkjent.

Opplysnings- og utviklingsfondet. Enstemmig godkjent.

Spireaveien 12-14. Enstemmig godkjent.

Regnskapene ble så en bloc godkjent for perioden innebefattet innberetningene fra revisjonsutvalget.

Dermed var man ferdig med behandlingen av pkt. 4. Regnskaper.

Tilbake til dagsordenens pkt. 3

Det gjensto en sak under pkt. 3, spørsmålet fra Gunnar A. Nielsen, Oslo.

Yngve Hågensen, LO, sa at de som var på LO-kongressen i 1981 og hadde sett protokollen fra behandlingen av atomfrie soner, visste at spørsmålet om fred og nedrustning ble behandlet i komiteen for øvrige saker. Denne ble behandlet før forslaget til handlingsprogram.

Jeg konstaterte da at handlingsprogrammet og andre ting måtte ajourføres på bakgrunn av det som var vedtatt. Den konkrete saken som Gunnar Nilsen reiste har sin bakgrunn i det Odd Bach sa i debatten, og som står referert i protokollen. Jeg har ingen grunn til å tro at det ikke er korrekt, sa Hågensen som siterer Bachs uttalelse. Her gikk Bach bl.a. inn for å støtte forslaget fra Bitte Vatvedt om innføring av atomfrie soner i Norden, omfattende Norge, Sverige, Danmark og Finland. Vatvedts forslag, som Hågensen også refererte, ble vedtatt.

Hvordan skjedde oppfølgingen fra LOs side. I et brev til Regjeringen, ved statsminister Gro Harlem Brundtland, 1. juni 1981 ble vedtaket fra LO-kongressen oversendt, det gjaldt hele innstillingen om internasjonale

spørsmål og Vatvedts forslag. Etter intensjonene i forslag, og etter det Bach uttalte i debatten, anså man at Kongressens mening var en øyeblikkelig handling fra LOs side. Det gikk ikke på hva LO skulle gjøre i neste fireårsperiode. Denne håndteringen tror jeg dekker intensjonene fra Kongressen fullt ut, sa Haagensen.

Dirigenten refererte til slutt noen permisjonssøknader og minnet om at de som skulle være med på kongress-festen onsdag måtte innlevere slipp i sekretariatet innen mandag kl. 13.00. For øvrig minnet han om at mandagens møte ville starte presis kl. 09.00.

Møtet hevet kl. 18.00.

Formiddagsmøtet mandag 6. mai

Møtet ble satt kl. 9.00 med *Nils Totland* som dirigent, og innledet med allsang «De unge slekter». Forsanger var Trygve Aakervik.

Tor Halvorsen tok ordet og minnet om at det er en tradisjon med en liten oppmerksomhet når noen av de tilstedeværende fyller år under Kongressen.

Harriet hylles

— I dag fyller Harriet Andreassen 60, sa LO-formannen og salen reiste seg og applauderte.

— Hun skal nå også fratre — og vil senere bli takket på behørig måte. Nå skal du bare få en blomsterbukett, — og takk til Harriet for at du er den du er!

Overrekkelse og ny applaus, før dirigenten gikk over til praktiske opplysninger. Han foreslo at møteprotokollen, istedet for å tas opp til godkjenning dag for dag, blir gjennomgått av revisjonsutvalget samlet ved Kongressens slutt, og at representantene får fullmakt til endelig godkjenning.

Det ble vedtatt.

Han gjorde oppmerksom på de daglige referathefter og prosedyren ved eventuelle korrigeringer.

Hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm* fikk deretter ordet til orientering om reiseregningene.

Dirigenten la fram følgende forslag til tellekorps, som ble vedtatt:

TELLEKORPS

Bord nr. 1	repr. nr. 1—24	Tellerepr. nr. 2	Magnus Midtbø
Bord nr. 2	repr. nr. 25—48	Tellerepr. nr. 26	Eilef Hermansen
Bord nr. 3	repr. nr. 49—72	Tellerepr. nr. 50	Øivind Sollie
Bord nr. 4	repr. nr. 73—96	Tellerepr. nr. 96	Jan Andresen
Bord nr. 5	repr. nr. 97—120	Tellerepr. nr. 120	Kari Steen
Bord nr. 6	repr. nr. 121—144	Tellerepr. nr. 122	Edmund Stenhaug
Bord nr. 7	repr. nr. 145—168	Tellerepr. nr. 146	Liv Schi Lisether
Bord nr. 8	repr. nr. 169—192	Tellerepr. nr. 192	Ann R. Lauritsen
Bord nr. 9	repr. nr. 193—216	Tellerepr. nr. 216	Aase Sand
Bord nr. 10	repr. nr. 217—239	Tellerepr. nr. 218	Arild Øynes
Bord nr. 11	repr. nr. 240—260	Tellerepr. nr. 240	Kirsti Billington
Bord nr. 12	repr. nr. 261—276	Tellerepr. nr. 276	Helga E. Lofthus
Bord nr. 13	repr. nr. 277—300	Tellerepr. nr. 300	Odd Skum
Bord nr. 14	Sekretariatet Tellerepr. nr. 305 Harald Øverås		

Dirigenten sa at det på hans bord var kommet forslag på røykeforbud fra Håkon Løvmo, og det var også kommet mange henstillinger som gikk på mest mulig begrensning av røykevirksomheten. Også forslaget fra Løvmo kunne sees på som en slik henstilling. Dirigenten var innstilt på at man ikke foreslo røykeforbud, men gjentok henstillingen om å begrense røykingen.

Han hadde den erfaring at røykeforbud gjerne fører til stor uro i salen, også om man henlegger røykingen til røykepauser. Han refererte videre en del permisjonssøknader som ble innvilget. Endelig minnet han om påmelding til festen på Najaden onsdag. Slippene må innleveres før kl. 13.00 i dag, sa Totland.

DAGSORDENENS PKT. 5 Vedtektsendringer

Dette punktet refererer til forslagene 10—190. Dirigenten ga først ordet til LOs hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm*, som holdt denne innledningen:

Svein-Erik Oxholm viste til eget flak på innstilling til forslag nr. 140 på side 22.

To forslag til endringer i retningslinjer for LOs samarbeidsorganer i fylkene har dessverre falt ut i det trykte heftet. Det er forslag nr. 187 og Sekretariatets innstilling 188 og forslag nr. 189 med Sekretariatets innstilling 190.

Det er innkommet 91 forslag til endringer av LOs vedtekter. 4 forslag til endring av valgordningene. 25 forslag til endringer av vedtektene til

samorganisasjonene, og de to som allerede er referert og som gjelder retningslinjene for fylkesorganet.

Til § 1 er det innkommet 5 forslag som alle har det til felles at ordene «sosialistisk samfunn», «gjennomføre sosialisme» o.l. skal inn i vedtektenes § 1.

4 av disse forslagene behandles under § 1-1, mens det 5. kommer under § 1-2.

Denne type forslag har på tidligere Kongresser vært gjenstand for omfattende behandling. Nåværende formulering ble vedtatt i 1973 etter en omfattende behandling både før og under Kongressen. Blant argumentene mot å ta inn ordet sosialisme i en eller annen form var forholdet til de uorganiserte, spesielt den offentlige sektor og tjenesteytende næringer det som gikk oftest igjen.

I dag er vel denne problemstillingen ytterligere forsterket. Det vises her til den organisasjonsundersøkelsen som kommer opp på dagsordenens punkt 8. Dessuten at i YS' og andre organisasjoners spekkhoggeri er de politiske argumenter hovedingrediensen i knivstålet.

I likhet med forbundsstyrene i Jern og Metall, Kjemisk og NNN kan ikke Sekretariatet tiltre forslagene.

Forslag nr. 15 fra Grafisk til nytt punkt § 1-2 kan med samme begrunnelse heller ikke tiltres.

Jeg gjør her oppmerksom på at den delen som berører fred og nedrustning blir behandlet under forslag til nytt punkt 10. Til forslag nr. 17 kommenteres at det etter så vel forbundsstyret i Arbeidsmandsforbundet og Sekretariatets oppfatning er dekket i nåværende § 1-3 a, b, og jeg viser til Sekretariatets innstilling nr. 18.

De endringer som for øvrig er forslått til 3-a kan etter Sekretariatets oppfatning ikke tiltres i det nåværende tekst er bedre sett som formålsparagraf.

Forslag nr. 25 er ment å sikre FAFO økonomisk grunnlag. Vår egen finansiering til FAFO må imidlertid sees i sammenheng med budsjettbehandling i Sekretariatet.

Forslagene nr. 27 og 29 omhandler blant annet arbeidstidsspørsmål. Dette er spørsmål som behandles i handlingsprogrammet. Nåværende punkt 4 er dessuten kort og konsis og dekker fullt ut de intensjoner som ligger i dette punkt. Ny formulering til punkt 5 kan verken Sekretariatet eller forbundsstyret i NFATF se noe behov for.

Etter Sekretariatets oppfatning er det ikke behov for å vedtektsfeste begrunnelser for at fagbevegelsen ønsker å ha en sterk arbeiderpresse. Hvis vi gir oss inn på den veien, kunne kanskje kravene bli mange og delvis også konfliktfylte i forhold til f.eks. redaktørplakaten.

Til 1-9 er det kommet forslag på om vårt engasjement innenfor området fred og nedrustning skal vedtektsfestes. Sekretariatet er enig i dette. Punkt

9 omtaler imidlertid det internasjonale faglige samarbeidet, og vi finner det derfor ikke riktig å ta dette spørsmål inn her.

Vi foreslår i stedet et nytt punkt 10 med følgende tekst:

«å arbeide for avspenning, nedrustning og fred».

Til § 1-11 er det 14 endringsforslag. De mest ytterliggående er kvotering med 40 % på alle nivå i fagbevegelsen, og kjønnsrepresentasjon i forhold til fordeling medlemsmassen.

Nåværende punkt 11 fant sin form på 81-kongressen etter at vi hadde en bred debatt om kvotering. Den er en del av LOs formålsparagraf. I § 2-1-d er det en forutsetning for medlemskap i LO at organisasjonen «vil følge Landsorganisasjonens vedtekter og de vedtak som blir gjort av LO».

Et av våre store kvinneforbund — Handel og Kontor — hadde kvoteringsspørsmålet oppe til behandling på sine landsmøter både i 1980 og 1981. Begge landsmøtene avviste det med overveldende flertall. Skal så LO-kongressen påtvinge dette forbundet og andre som er i samme situasjon en ordning det enkelte forbunds øverste myndighet selv har avvist? Hva med de forbund som har en kjønnsfordeling der kvotering er en umulighet?

Sekretariatets enstemmig svar er nei.

Vi er alle opptatt av likestillingsspørsmålene også i organisasjonsmessig sammenheng. Med basis i den nåværende formulering er vel en god del gjort i kongressperioden. Etter Sekretariatets oppfatning blir likestillingsprosessen best ivaretatt ved at vi fortsetter arbeidet på det grunnlag som 81-kongressen la opp til.

Forslagene om kjønnsnøytrale titler og kvotering i LOs egne organer kommer jeg tilbake til. Intensjonene i forslag nr. 55 ansees dekket i punkt 12. Dessuten har vi lovregler på området som for øvrig forvaltes i organer der LO er representert. Jeg viser også til avtaleverket.

Forslagene til nye punkt under § 1 kan heller ikke tiltres i vedtektssammenheng.

Forslag nr. 61 til § 4 vil blant annet begrense representasjonen for noen forbund, og sette de forbund med en representant i Representantskapet og Kongressen i en umulig situasjon.

Til § 5 er det noen samordnede forslag om endring i tidspunkt for Kongressen for å unngå at den legges i samme år som det er stortingsvalg. § 5-1 gir den nødvendige fleksibilitet med nåværende tekst, og Sekretariatet mener den bør beholdes uendret.

Forslag nr. 70 kan heller ikke tiltres. Bevilgningsfullmaktene ligger i dag i Kongressen, Sekretariatet og hos administrasjonen slik det ble redegjort for i går. Om forslaget er blitt imøtekommet, ville det f.eks. i en katastrofesituasjon i den tredje verden totalt lammet LOs mulighet for å yte økonomisk bistand. For øvrig er den helt umulig å praktisere.

Forslag nr. 72 ansees dekket i dagens vedtekter.

Til § 6 ligger 23 forslag. De går på kjønnsnøytrale titler, konkret leder/formannsbegrepet, kvotering i valg av tillitsvalgte og Sekretariat, åremålsvalg m.v. Når det gjelder kjønnsnøytrale betegnelser i sin alminnelighet er vel det spørsmålet stort sett løst både i vedtekt og for den del avtalesammenheng.

Når det gjelder LO-formann kontra LO-leder så mener Sekretariatet at dette begrep er så innarbeidet at det bør beholdes — enten det er en kvinne eller mann som bekler vervet.

Til kvoteringsspørsmålet vises til at vedtektene i dag er utformet slik at både kvinner og menn skal velges, og det er opp til Kongressen selv å avgjøre antall og for den del kjønn.

I denne sammenheng vises for så vidt også til forslag 83, og åremålsforslagene.

Lønna til de tillitsvalgte i LO fastsettes av Representantskapet. For forbundene i forbundenes egne organer. Intensjonene i forslag 99 blir antakeligvis vel vurdert i disse organer.

Forbundsvis vararepresentasjon slik det framkommer i forslag nr. 104, vil Sekretariatet heller ikke gå på. Ved lengre sykdomsforfall og ved forfall til møter med særlige viktige saker, løses for øvrig dette godt i den praksis som allerede er innført.

Til forslagene til §§ 8, 10 og 11 knyttes ingen kommentarer utover det som står i innstillingene. I § 15 er det en feil i det utsendte hefte. Sekretariatets innstilling nr. 120 skal utgå og plasseres som innstilling nr. 152 istedet for det som står der.

Sekretariatets innstilling til Nr. 118, 119, 121 og 122 blir det som står i innstilling 123, nemlig at den ikke vil endre den fleksibilitet som ligger i nåværende tekst i § 15-1.

Forslagene 124 og 125 tiltres heller ikke.

I § 16 innstiller Sekretariatet på at stønadsbeløpet justeres opp til kr 20,— og at det deretter indeksjusteres med samme prosent som for LOs sats for tapt arbeidsfortjeneste. For øvrig innstilles ikke på endringer i denne paragraf.

Til forslag 140 sier Sekretariatet i sin innstilling.

Forslag nr. 140, Vedtektenes § 17

For deler av LOs virksomhet er det allerede innført budsjettering, f.eks. for ungdomsutvalget, kulturutvalgets arbeid, sektoren skole/arbeidsliv m.v.

Det er videre utarbeidet personalrammer, i prinsippet fastsatt for Kongressperioden. Selvstendige enheter som helt eller delvis finansieres av LO — Folkets Hus Landsforbund, Fagbevegelsens EDB-Interessentskap og Tele Interessentskapet — arbeidet etter vedtatte budsjett.

I LOs administrasjon er for 1985 budsjetttramme lagt til grunn. Dette arbeidet vil i løpet av året bli videreført med sikte på budsjettering i de enkelte avdelinger og aktivitetsområder.

I 1984 er regnskapet lagt over på EDB. Dette vil forenkle budsjettoppfølgingen.

Innstilling:

Oversendes Sekretariatet til videre behandling.

Spørsmålet om innføring av prosentvis kontingent er tidligere gitt en foreløpig utredning.

Etter som de aller fleste forbund nå har gjennomført — fattet vedtak om innføring — av prosentvis kontingent, gis Sekretariatet i oppdrag å slutføre sin utredning hva angår overgang til prosentkontingent i LO. Saken forelegges deretter Representantskapet, etter at forbundene har uttalt seg.

Innstilling:

Oversendes Sekretariatet. Representantskapet gis fullmakt til eventuelt å foreta de nødvendige endringer i vedtektenes § 17.

Til forslag 142 vises til gårsdagens behandling av regnskapene når det gjelder de vedtektsmessige avsetninger.

Når det gjelder reglene for valg til Kongressen imøtekommer Sekretariatet forslag 151 og Kommuneforbundets forbundsstyre ved å innstille folk som framkommer i det «gamle» 120 rettet til 152. Det øvrige forslag avvises.

Til slutt tar jeg opp Sekretariatets innstillinger når det gjelder endringer av LOs vedtekter, nemlig numrene:

14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 39, 54, 56, 58, 60, 62, 69, 71, 73, 82, 84, 86, 96, 98, 100, 103, 105, 107, 109, 111, 115, 117, 123, 126, 128, 130, 132, 136, 139, 141 (begge ledd), 143, 145, 147, 150, 152 (korrekte versjoner — trykt som 120).

Til vedtektene for Samorganisasjonene er det innkommet 24 forslag, i hovedsak knyttet til § 9.

Sekretariatet innstiller på at forslag 163 til endring av § 8 imøtekommes ved at valgperioden for styret settes til 2 år.

Annen finansieringsform enn gjennom den nåværende ordning med kontingent vedtatt og innkrevd av Samorganisasjonene selv, er Sekretariatet ikke innstilt på. Det må være Samorganisasjonenes årsmøte, som ut fra vedtatte aktiviteter og ambisjonsnivå selv har ansvaret for — gjennom de muligheter § 9 gir — til å finansiere de vedtak som blir gjort.

Kontingentinnkrevningen har vært et problem. Men — med det system

som nå er utviklet i samarbeid med Landsbanken —, er problemet i ferd med å løses på en enkel og grei måte. Spørsmålet om prosentkontingent må vi se nærmere på, og jeg viser her til Sekretariatets innstilling 178.

Når det gjelder retningslinjene for LOs samarbeidsorganer i fylkene er det Sekretariatets oppfatning at ordningen med at Tilsynsutvalget for de respektive distriktskontor også er styrer i samarbeidsorganet både er en grei og rasjonell ordning. At utvalg i DNA skal ha vedtektsfestet sete i faglige organer, kan vi ikke gå inn på. Dette for så vidt på samme måte som at DNAs lover heller ikke har noen bestemmelse som går på at LO eller fagbevegelsen skal være representert i styrer, utvalg og råd innenfor partiet.

Jeg tar opp Sekretariatets innstillinger nr. 154, 157, 159, 161, 164, 170, 175, 178, 183, 186, 188, 190.

Debatten

Yngvar Helle, Norsk Kommuneforbund, Straumsgrend, tok opp forslag nr. 57. Han syntes Oxholm var svært rask da han avviste forslaget, uten begrunnelse. Helle var skuffet over Sekretariatets innstilling. Privatisering og kontraktørvirksomhet skaper store problemer på arbeidsplassene, slik Bygning har påvist. I den offentlige sektor er det privatiseringen som er problemet. Dette er ren høyrepolitikk slik vi kan se den satt i verk i England, og her hjemme på en noe mer tilslørt måte.

— Vi må ikke stikke hodet i sanden. Det vil vanskelig bli forstått ute på arbeidsplassene om vi kommer tilbake uten å ha fått dette inn i forpliktende vedtektsammenheng, sa Helle, som tok opp forslag nr. 57 og i tillegg reiste forslag om at det blir stemt over direkte på Kongressen, uten oversendelse til vedtektskomiteen.

Helles forslag:

Forslag nr. 57 tiltres.

«I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

— å bekjempe utbredelsen av kontraktørvirksomhet og

— å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lov-hjemler eller regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.»

En ber om at forslaget direkte blir stemt over av Kongressen, uten oversending til vedtektskomiteen.

Rolf Solberg Thorsen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Oslo, tok opp forslagene nr. 101 og 102 som gjelder kongressrepresentasjon for offshorepersonell. Det er et aktuelt og følsomt emne for dem det gjelder. Når Sekretariatet anser dette løst i vedtektene via forbunds- og fylkes-

representasjon, så virker det logisk. Men selv om en i utgangspunktet har den holdningen at det ikke spiller noen rolle for representasjon hvor arbeidsplassen måtte ligge, så kan det konstateres at det i praksis ikke fungerer når det gjelder offshore. Å sikre en rimelig representasjon for offshore-personell er et problem, som en vil skjønne om en har vært tilstede der ute og hørt diskusjonene. Thorsen håpet på litt nytenkning der, og foreslo forslagene 101 og 102 oversendt Sekretariatet til videre behandling.

Dirigenten opplyste at det foreløpig hadde tegnet seg over 40 talere.

David Mostad, Trondheim, minnet Kongressen om debatten på forrige kongress om sekretariatets rett til å legge fram forslag på vegne av de enkelte forbund. Han tok opp forslag 113.

Margrethe Mortensen, Oslo, tok opp forslag 76. LO bør konsekvent gjennomføre kjønnsnøytrale titler på sine tillitsvalgte, sa hun.

Finn Wang, Drøbak, tok opp forslag 151, som han mente anga en klar målsetning i vedtekene. Sekretariatets avvisning av forslaget var ikke holdbar, mente han.

Dirigenten foreslo strek med anledning til å tegne seg under de to kommende taleres innlegg.

Karin Enodd, Støren, tok opp forslag 23.

Anne-Rigmor Lauritzen, Bodø, tok opp forslag 33.

Strek

Dirigenten foreslo strek satt, og dette ble enstemmig vedtatt.

Etter å ha referert talerlisten, refererte dirigenten de innkomne forslag, og nummeringen av sekretariatets innstilling.

Randulf A. Riderbo, Tromsdalen, støttet forslag 47 og minnet om likestillingsspørsmålet slik kunstnerne hadde framstilt det kongressåpningen. I 1985 er vi kommet dit at vi ikke lenger diskuterer om det skal være likestilling, nå gjelder diskusjonen hvordan vi skal gjennomføre likestilling.

«Vi former framtida» er motto for Kongressen, og så tør ikke representantskapet å gå inn på en 40%-regel. Denne regelen er ikke noe mål i seg selv, men et middel til å forme framtida også for organene i LO. Kravet om 40 prosent kvotering er et rettferdighetskrav som stikker dypt i arbeiderbevegelsen.

Det snakkes mye om ressurser, og her sitter vi med halvparten av Norges befolkning med store ubrukte ressurser.

Det er i høy grad også et solidaritetskrav. Kvinnene ber om muligheter til å gjøre en jobb, for LO og for samfunnet.

— La ikke debatten om kvotering bli en debatt som føres av ytterpunktene. Vi som hører hjemme «i midten» må være med på styringen av den skuta som går framover, uansett, sa Riderbo.

Han tok også for seg privatiseringsproblemet. Vi har en regjering som istedet for å snakke om privatisering, har satt det som en sentral målsetting og tar i bruk bevisste virkemidler.

Privatisering berører også solidariteten. Riderbo var redd begrepet kunne skape vansker og motsetninger også innad i fagbevegelsen. Det er derfor nødvendig med en klargjøring, og derfor må det inn i våre vedtekter.

Olaf Holmsen, Oslo, viste til at en stor del av forslagsmassen til Kongressen dreier seg om likestillingsspørsmål. Fagbevegelsen er i ferd med å slå ring om jentenes krav. De har satt sitt preg på saker som er kommet høyere opp på dagsordenen.

Kommuneforbundets landsmøte i 1982 gikk enstemmig inn for å arbeide for lik representasjon. All erfaring viser at det finnes ingen naturmetode å nå fram med, derfor tok han opp og støttet forslaget om kjønnskotering på 40 prosent i LOs organer.

Dirigenten foreslo taletiden begrenset til 5 minutter. Det ble vedtatt.

Ingeborg Jacobsen, Drammen, var klar over at hun kanskje ville bli beskyldt for å være etter sin tid, men tok sjansen, og ville si sin mening om kjønnskotering, en mening som er gjengs i hennes forbund.

— For egen del vil jeg si, at jeg ville nekte å ta i mot et tillitsvern jeg fikk fordi jeg er kvinne. Det ville jeg betrakte som en nedvurdering av meg sjøl, både som menneske og kvinne, sa hun.

Hun trodde at man med kjønnskotering gjør kvinnene en bjørnetjeneste. Deltakelsen må komme naturlig, etter skoling og opplæring.

På Bekleddnings landsmøte i fjor var 68 prosent av representantene kvinner, og kvinnene fikk flertall i landsstyret og i forbundsstyret. Det er klart jeg er enig i det, men kjønnskotering kan jeg ikke godta, sa hun.

Og hvordan skal kvotering gjennomføres. Skal en velge en kvinne og kaste forbundsformannen fordi han er mann? Og hvordan skal kvotene fylles. Det må bli de forbundene med mange kvinner som stiller representanter til LOs organer da.

Hun anbefalte Sekretariatets innstilling.

Eli Antal, Norsk Kommuneforbund, Bergen, tok opp forslag nr. 55, som Sekretariatet ikke har villet tiltre. Hvorfor?

Hun mente forklaringen kunne være å finne i ordvalget, og ville derfor foreslå at der det står «å sørge for» endres til «å arbeide for».

Hun nevnte eksempler på registrering ved innføring av datasystemer i forvaltningen, og understreket hvor viktig det er å ta vare på menneskenes integritet når datasystemer innføres. Dette hensynet er ikke dekket i hovedtalen.

Solveig Holm, Bekledningsarbeiderforbundet, Kristiansund N, sluttet seg til det Ingeborg Jacobsen hadde sagt om kjønnskvotering. Hun ville også nekte å ta i mot et tillitsverv som bare var begrunnet med at hun er kvinne.

— For meg betyr likestilling at vi stilles likt med mannfolka, sa hun, og minnet om hva som skjedde etter kvinnekuppet ved kommunevalget for noen år siden. De aller fleste kvinnene trakk seg fordi de følte de hadde for liten erfaring og kapasitet.

Hun anbefalte Sekretariatets innstilling.

Torger Oxholm, Sekretariatet, viste til det hovedkassereren hadde vært inne på, i forbindelse med forslag nr. 83, om utvidelse av LOs administrasjon. Valgkomiteen har hatt foreløpige diskusjoner om dette, og er kommet til at etter det press og nye oppgaver som er pålagt administrasjonen, så er det behov for en utvidelse av administrasjonen fra 8 til 9 personer.

Det er kongressen som bestemmer, og det er derfor ønskelig å få utesket kongressens syn på dette så valgkomiteen kan komme videre i arbeidet.

Dirigenten oppfattet dette som en oppfordring både til salen og dirigentbordet.

Alfhild Svensson, Kristiansand S, tok opp forbundets forslag nr. 116, som gjelder avstemningsregler ved tariffoppgjør. Det foreslås at ikke avgitte stemmer skal telle som ja-stemmer. Begrunnelsen er at det skjer at deltakelsen i avstemning er så liten at Sekretariatet må til med anbefaling. Utad virker dette uheldig og gir inntrykk av passivitet og likegyldighet. Det kan være mange årsaker til at mange unnlater å stemme, f.eks. geografiske. Det er også mange som unnlater å stemme på grunn av irritasjon.

Sekretariatet begrunner avslaget med at dette kan passifisere medlemmene, men selv mente hun tvert om. For de fleste som lar være å stemme mente hun en kunne bruke regelen «den som tier samtykker».

Rolf Lundell, Handel og Kontor, Oslo, tok opp forslag nr. 140, som omhandler innføring av budsjett i LOs regnskapsførsel og innføring av prosentvis beregning av kontingent.

Han tok bare opp kontingentforslaget, som motforslag til 1. setning i Sekretariatets innstilling, mens Sekretariatet gis fullmakt til den praktiske omleggingen.

— Vårt forslag inneholder to viktige ting, at det må innføres prosentvis kontingent, og at det må skje snarest. Dette er et system som et flertall av forbundene har innført, fordi det er et mer rettferdig system, sa Lundell.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk Forbund, Son, tok opp forslag nr. 15, om et sosialistisk samfunn innført i formålsparagrafen.

Oxholm anså at debatten var ferdig, etter behandlingen i 1973, men Kristiansen var ikke enig i det. Han illustrerte sin begrunnelse med å sitere et brev fra Høyre til skoleelever i Oslo, der det med all tydelighet blir markert hva Høyre står for, og brevet avsluttes med invitasjon til tilstelning på Casablanca 1. mai.

— Disse kreftene er ikke redde for å skjule sin ideologi. Kongressen bør gjøre det klart hva slag samfunn vi ønsker og hvilken ideologi vi står for. En sosialistisk formålsparagraf er en motvekt mot de krefter som iallfall ikke er redde for å tone flagg, sa Kristiansen.

Karin S. Jønsson, Ski, tok opp og forsvarte forslag 287. Kjønnsnøytrale titler er gjennomført i de fleste LO-forbund og nå bør LO følge etter. Det bør altså hete leder og nestleder — ikke formann og nestformann.

Olav Lindrupsen, Krokeldalen, tok opp den private kontraktørvirksomheten og betegnet den som et ektefødt barn av Høyre-politikken. Eller som han sa: «En kvise på samfunnets rumpe». Det er på tide at vi får vårt syn på denne virksomheten inn i vedtektene, sa han og anbefalte forslag 57.

Dirigenten refererte følgende forslag som var kommet inn før strek var satt.

Innleverte forslag:

Fra Brit Førde:

Til § 1-2

Paragraf 1, pkt. 2 og 3 utgår og blir erstattet med følgende:

2. Å arbeide for gjennomføring av et sosialistisk samfunnssystem bygd på grunnlag av politisk, sosialt, kulturelt og økonomisk demokrati.

3. Å arbeide for fred og nedrustning.

Fra Britt Førde:

Til § 1-5

Pkt. 5 — ny tekst: Å arbeide for at fagorganisasjonen søker samarbeid

med de politiske partier og/eller organisasjoner som er mest formålstjenlig.

Fra Eli Antal:

§ 1-12

Paragraf 1 pkt. 12 — ny setning. Å sørge for at det enkelte menneskes integritet blir sikret ved innføring av databaserte systemer.

Vedr. § 1, 12 Ny setning:

Å arbeide for at det enkelte menneskes integritet blir sikret ved innføring av databaserte systemer.

Fra Brit Førde:

Til § 1-11

Ved bl.a. å sikre at kvinner skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer i forhold til deres andel av medlemmene.

Fra Håkon Sv. Høst:

Ved bl.a. å sikre at kvinner skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer i forhold til deres andel av medlemmene.

Fra Brit Førde:

Til § 6

LO går over til å benytte kjønnsnøytrale betegnelser og titler. Dette innebærer at tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.

Fra Brit Førde:

Til § 20

Regler for valg av representanter til LOs Kongress.

«B. I 3. avsnitt endres siste setning slik:

Det skal tas hensyn til at de forskjellige landsdeler, yrkesgrupper og kjønn blir representert.

Formuleringen «så langt råd er» tas ut.

Dirigenten sa at han hadde fått henvendelse fra valgkomiteens formann om å henlede Kongressens deltakere på forslag 83. Han refererte forslaget. Dirigenten forsto det slik at valgkomiteen ønsket et signal fra kongressen om den kan slutte seg til forbundsstyrets innstilling.

Willy Falch, Hafrsfjord, hadde forståelse for at valgkomiteen ønsket et slikt signal. Men han fant det noe kunstig at denne saken ikke var kommet fra administrasjonen på et langt tidligere tidspunkt.

Sverre Worum, Oslo, sa at det var akkurat dette forslaget han hadde

tegnet seg til. Han ville spørre dirigenten om hans forslag var å betrakte som en slags utsettelse til valgkomiteen kommer tilbake med sitt forslag. Han ville ikke gå imot dirigentens forslag, men han tolket det slik at man seinere kunne komme tilbake til realiteten i forslag 83.

Dirigenten bekreftet at Worum hadde oppfattet intensjonene i opplegget korrekt. Da det fra salen ikke var kommet inn noe avvikende forslag, anså han forslaget enstemmig bifalt.

Kjell Martinsen, Oslo, sa at man ikke skulle være engstelig for å vedtektsfeste i formålsparagrafen bekjempelse av kontraktører og privatisering i det offentlige. I hans forbund hadde man laget en egen brosjyre om problemene som følger med kontraktørvirksomheten og han ville anbefale forslag 57 vedtatt.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt dette innlegget:

Dirigent! Kamerater!

Eg synest det er avslørande å høre Oxholm sin begrunnelse for sosialismen ikkje skal takast inn i formålsparagrafen. Han sa det var omsynet til dei uorganiserte arbeidarane og til samarbeidande organisasjonar.

Her altså samarbeidet med dei uorganiserte blitt viktigare enn LO sin kamp for det sosialistiske samfunnet, som er nødvendig for å oppeve kapitalistklassen si makt til, gjennom si jakt på maksimal profitt, å kaste folk ut i arbeidsløyse, redusere reallønna og diktere statsapparatet som dei vil.

Forrige LO-kongress var samla under slagordet «80-åra — mulighetenes tiår». Det var ingen tvil om at denne analysen var riktig; framfor oss låg oljemilliardane.

I kongressperioden vi har bak oss, har mulighetene bare blitt enda større. Eg vil nøye meg med å nemne tre forhold.

- Stadig høgare profitt innafor bank, forsikring og industri.
- Overskot på statsrekneskapen på heile 20 milliardar bare i 1984.
- Valutareservar i utlandet på nesten 100 milliardar kr.

Mulighetene er så mye større nå, enn ved forrige kongress. Men det er bare det som er så forbanna synd at avviket mellom muligheter og resultater bare aukar.

Det som har skjedd 1. halvdel av 80-åra i Willoch sitt forretningsministerium er:

- Ein drastisk auke i arbeidsløysa.
- Folk manglar boligar medan bygningsarbeidarar går ledige.
- Noen ynkelege tariff tillegg, for ikkje å si nulloppgjøret vi fikk tredd ned over hovudet i år.

- Ei rasering av offentlege og sosiale goder, i staden for nødvendig utbygging.
- Auka eigenandelar på helse og skule.
- Fylkes- og kommuneøkonomien er på randen av konkurs.
- LO-leiaren refererte i sin åpningstale til at 300 000 menneske er direkte fattige. Og at 100 000 ikkje har råd til eit varmt måltid om dagen.

Dette er bitre virkeligheta for arbeidsfolk i Norge. Den bitre virkeligheta på tross av at den norske arbeidarklassen har skapt større verdiar enn noen gong. Korfor er det slik? Og må det vere slik?

LO-ledelsen og Ap forsøker å villedde oss til å tru at dette skyldast 3-parti-H-regjeringa sitt vanstyre. La meg bare spørje:

- Var det overhode ikkje arbeidsløyse under Ap-regjeringa?
- Kven var det som innførte lønns- og prisstopp der bare lønnsstoppen var reell?
- Var det ikkje Bratteli-regjeringa som i 1971 først bestemte at sjukehuset på heimplassen min skulle nedleggast?
- Var det overhode ikkje eigenandelar i Ap si tid?
- Var alt så såre vel? Kongressen veit utmerka godt at svaret på dette spørsmålet er nei.

Dei siste 10 åre, altså med både Ap- og H-regjering, har det funne stad ei gigantisk omfordeling av verdiane i det norske samfunnet. La meg bare nemne følgjande tal:

- Frå 1981 til 1984 auka eigarane sin profitt med hele 9 mrd. kr., dvs. 15 %.
- Frå 1981 til 1984 auka lønnsutbetalingane med bare 2 mrd. kr., dvs. 1,5 %.

Av ein auke på 11 mrd. har bare 2, dvs. under 20 %, gått til arbeidarklassen, resten til kapitalistklassen.

At kapitalistklassen har fått det som den vil på arbeidsfolk sin bekostning, viser kort og godt kven som har makta i dette landet. Og det *uansett* A- eller B-regjering. Dei som meiner noe anna, får prøve å bevise det! Eg trur dei skal få problem med den oppgåva.

Utifrå dette er det innlysande at LO må ha eit sosialistisk Norge som målsetting. 4-5 fagforeiningar har sendt inn forslag om at dette skal inn i LO sine vedtekter.

Sekretariatet har innstilt på å avvise desse forslaga, utan noen som helst begrunnelse. Eg reknar med at det er fleire her i denne salen som vil vite korfor. Derfor spør eg: Korfor i heitaste går Sekretariatet mot at LO skal ha ein sosialistisk formålsparagraf?

Dersom svaret uteblir, er det jo klart at LO-ledelsen eigentleg ikkje ønskjer sosialisme, men bare ein Ap-regjert kapitalisme. Eg vil uansett svar reise *forslag* nr. 12 som kjem frå Trondheim Kjemiske Industrierarbeiderforeining.

«Nytt punkt 13 i § 1 i LO sine vedtekter:

LO må arbeide for å innføre ei sosialistisk styreform der produksjonen ikke blir styrt av profitt, men etter befolkninga sine behov.

Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag, reiste på vegne av sitt forbund forslag 81 om titlene leder og nestleder i LO.

Han fant det nesten unødvendig å argumentere for forslaget. Han syntes det var beklemmende at Sekretariatet motsatte seg en såpass enkel sak på likestillingsområdet. Begrunnelsen er altså at formann og nestformann er så innarbeidet som titler. Det er vel et noe konservativt utgangspunkt. Den argumentasjonen Oxholm kom med, var direkte tynn. Skulle man bruke dette med tradisjon, kunne man jo vise til det hver gang det kom forslag til endringer. Da behøvde vi ikke engang møte til LO-Kongressen.

Nei, — det er også lite i overenstemmelse med det slagordet vi har på Kongressen: Fagbevegelsen former framtida. Her mangler det åpenbart på vilje til å tilpasse seg nye begreper. Var alle likestillingssaker like enkle, hadde det vært få problemer. Han ba om støtte til sitt forslag, og han opplyste at det også var støttet av Kommuneforbundet.

Forslag 57 fra Kommuneforbundet som går mot privatisering av offentlige tjenester er et godt forslag. Det kreves i forslaget at det skal realitetsbehandles. Han ønsket å støtte forslaget, men ville heller at det skulle oversendes vedtektskomiteen slik at man kanskje kom frem til en mykere formulering.

Pause

Dirigenten gjorde oppmerksom på at man nå hadde sittet to timer sammenhengende i møte. Det var inntegnet 26 talere til. Han foreslo på denne bakgrunn tre minutters taletid. Dette ble enstemmig godkjent. Etter dette kunne dirigenten med god samvittighet foreslå ti minutters pause. Dette ble godkjent. Møtet hevet 10.55.

Møtet ble satt igjen 11.15 og første taler var Erik Øyen, Hjallum. Før han fikk ordet innkalte dirigenten redaksjonskomiteen for øvrige saker til møte kl. 12.00 i Store Forum, 6. etasje i Folkets Hus.

Erik Øyen, Hjallum, tok opp spørsmålet om likestilling og kjønnskvote- ring. Kjønnskvote- ring er etter min mening en måte å løse problemer på i LO. Det sies nå at medlemstallet i LO har økt, men dette forteller ikke stort om de problemer LO strir med i forhold til andre organisasjoner.

FAFO-rapporten som nylig ble offentliggjort viser at LO i 1958 organi- serte 47,5 % av de yrkesaktive. I dag er prosenten 35,8. Øvrige forbund utenfor LO har samtidig økt sin prosentandel fra 8,6 % til 20 prosent. Jeg

tror kjønnskvoltering kan være et middel til en bedre medlemsutvikling i LO. Vi skal kanskje være mer villige til å bruke slagordet på veggen: Fagbevegelsen former framtida.

Begrunnelsen for å beholde titlene i LO er tradisjon. Dette fant han å være en dårlig begrunnelse. Han henstilte igjen til slutt om støtte til forslaget om kjønnskvoltering i LO.

Eva Disch, Lysaker, sa at hun også så på kjønnskvoltering som et middel til økt oppslutning om LO, også fra kvinnene. Hvorfor er så mange redde for mer kvinnerepresentasjon? I dag er det jo slik at kvinner må være dobbelt så dyktige som menn for å bli valgt til tillitsverv. Men bare vent: Kvinner er seige. Vi lever lenger enn menn så engang skal vi vinne fram til vårt mål.

Vi konstaterer at LOs kvinneandel øker, og det er mange nye medlemmer å hente, sa *Eva Disch*, som til slutt siterete fra en forfatter: Det er vanskelig å være kvinne fordi man stort sett har med menn å gjøre. Det vekker også motstand fordi kvinnene stiler mot mannstoppen. Hun viste til at hun hadde tatt opp forslag 49, men at dette ikke var referert av dirigenten.

Håkon S. Høst, Oslo, sa at forslaget om kjønnskvoltering nylig var blitt nedstemt av landsmøtet i NNN, med 97 mot 90 stemmer. Stemmetallene viser likevel at kravet har stor støtte, også i industriforbundene. Det argumenteres med at kvinnene må få økt representasjon den naturlige veien. Det sies også at vi må velge kvinner etter dyktighet. Hva er det som skjer? Kvinner må i dag være overkvalifisert for å bli valgt. Men det gror fram flere og flere kvinnelige tillitsvalgte — også i mannsdominerte miljøer.

Lederen i Bekledning står fram og sier at hun ikke vil bli valgt fordi hun er kvinne. I alle organisasjoner i fagbevegelsen er det naturlig å kvotere etter bransje, fag, geografi og andre faktorer. Skulle jeg da stå fram og si at jeg ikke ville velges fordi jeg kommer fra Finnmark?

En del av motstanden mot kjønnskvoltering kommer selvfølgelig av at de overtar mer av mannrollen, og at det blir mer husarbeid på oss menn. Vi skal likevel nå fram med kravet om kjønnskvoltering. Det vil styrke LO og ikke svekke fagbevegelsen, sa *Høst*.

Sverre Berntsen, Eidsvoll, sa at han ikke skulle kommentere dette med kvotering. Han henledet oppmerksomheten på forslag 151 om valg til LO-kongressen. Det ble foreslått at dette skulle oversendes LOs Sekretariat. Han syntes det var en grei løsning, men ville stille seg noe skeptisk til teksten. Han advarte mot en udemokratisk valg måte.

Forslag 162 til samorganisasjonens vedtekter berørte han også. Det foreslås at noen av styremedlemmene velges for to år. Han ville bare

bemerke at i hans egen samorganisasjon har man hatt denne ordningen i 12 år. Det er nemlig ingenting i vedtektene som forhindrer dette.

Han kom også inn på samorganisasjonens del av kontingenten. På årsmøtet hadde man fått spørsmål om å beregne samorgs andel ut fra at man skulle gå over til prosenttrekk. Man vil vite hva denne utgjør, sa Berntsen.

Ragnar K. Olsen, viste til forslaget fra Norsk Bygning om å behandle privatiseringen og kontraktørvirksomheten som et eget punkt på dagsordenen. Han ville støtte forslag 57 som fikk denne behandlingen under vedtektene. Det ville være mye sterkere enn å behandle det under Handlingsprogrammet. Han støttet forslag 57 og Helles forslag, likeledes forslag 55.

Dirigenten opplyste at Eva Disch' forslag var registrert. Han viste også til at Bjørn Kristiansen hadde støttet forslagene 23, 47, 83, 76, 149.

Han viste også til at Gerd Reinsvollssveen, Oslo, støttet forslagene 83, 23, 47, 76, 149.

Hvis det var noen som ville støtte noen av de allerede støttede forslagene, ville dirigenten foreslo at dette skjedde skriftlig — uten videre begrunnelse.

Ase Ommundsen, Stavanger: Mine damer og herlinger! som et barn en gang sa.

Hun ville støtte forslag 41 som sikrer kvinner representasjon på alle nivåer, etter deres andel av medlemmene.

Hun kom selv fra Norsk Arbeidsmandsforbund, et forbund som organiserer arbeidstakere i ulike bransjer innen vei, gruve, vedlikehold, renhold m.v. Også i dette forbundet hadde det vært vanskelig å vinne fram med økt kvinnerepresentasjon. En kvinne må være dyktig på forhånd, før hun blir valgt. En mann kan sitte i mange år uten at det blir stilt spørsmål ved hans dyktighet. Det går imidlertid framover, og vi må fortsette kampen mot de gamle mannstradisjoner.

Vi må ikke være redd. Vi må kunne si VI VIL VI KAN. Det ble også sagt i åpningsprogrammet at ingen kan alt, men alle kan noe. Hun håpet at det snart ble like mange kvinner som menn blant de LO-organiserte.

Brit Førde, NTL, Oslo, minnet om at kjønnskvotering er et virkemiddel som LO støtter. LO har aldri tatt avstand fra prinsippet og støtter det i mange sammenhenger, men ikke innenfor egne rekker. Arbeiderpartiet gjør det, SV gjør det. Hvorfor ikke LO?

Grunnen kan være mange, også den at LO er en mannsdominert organisasjon, og i de organisasjoner som skulle slåss for likestilling sitter folk med slike holdninger som vi skulle slåss mot.

Det sies at kvinnene skal velges ut fra dyktighet, ikke kjønn. Ja, det er det vi mener, og hvis det er slik så ville det bli en noenlunde lik fordeling mellom kvinner og menn.

Mitt forbund har kvotering, og jeg går ut fra at jeg er valgt til LO-kongressen fordi jeg er dyktig nok. Det plager ingen av kvinnene i vår delegasjon at vi har kjønnskvalotering, sa Førde.

Skal vi si oss fornøyd med en framgang i kvinnerepresentasjonen på 1 prosent, fra 1980 til 1984?

Hvis vi skal la tida arbeide for oss vil vi oppnå en 40-prosent representasjon i år 2065. Når det gjelder LOs utvalg for familiepolitikk og likestilling er kvinnene i flertall. Det er det anvendt kjønnskvalotering til fordel for menn. Nå må vi komme i gang med kvotering også for kvinner i LOs utvalg.

Ruth Kolstad, NNN, Oslo, antok at å gå på talerstolen etter Førde og snakke mot kvotering omtrent ble som å banne i kjerka. Hun tok sjansen, og viste til NNNs landsmøte nylig, der kvotering ble nedstemt og det var hun glad for. Hun pekte blant annet på de praktiske problemer, med eksempler fra eget forbund med 315 fagforeninger, mange små med under 40 medlemmer. I NNN er en også nødt til å ta hensyn til representasjon fra bransjer og distrikter, og nå er også hensynet til kjønn kommet med i vedtektene.

Hun ønsket seg flere kvinner i LOs organer, men det er lokalplanet som velger og kan ikke bindes opp av kvoteringsregler fra LO. Fire av LO-forbundene har mindre enn 2 prosent kvinner blant sine medlemmer. 14 LO-forbund med over 40 prosent av LOs medlemsmasse har under 20 prosent kvinner. En kvoteringsregel vil ikke være praktisk. — Men en annen ting er at LO-ledelsen bør skjerpe seg. Det gjelder også ledelsen i de enkelte forbund. Ved alle anledninger bør det tas nødvendig hensyn til at kvinnerepresentasjonen bør opp. La oss gi oss sjøl sjansen til å få kvinnene fram uten kvotering, sa Ruth Kolstad.

Berit Kvalvik, Hordaland, tok opp forslag nr. 158. Begrunnelsen er at det kan være vanskelig med arbeid som gjør at mange må ta arbeid utenfor sin egen kommune for kortere eller lengre tid. De bør likevel ha mulighet for tilknytning til samorganisasjonen på sitt hjemsted. Hun ba om at forslaget ble vurdert nærmere i Sekretariatet.

Arnt Bækholt, Norsk Kommuneforbund, Oslo, tok opp forslag nr. 104, om at varamedlemmene for de fire største forbundene skal være personlige varamedlemmer.

Dette er de fire største forbundene som tilsammen har 380 000 medlemmer. Formålet er — sikre at disse forbundene er representert med fulle

rettigheter i Sekretariatet. Bækholt gikk ut fra det var ønskelig at viktige beslutninger i Sekretariatet hadde de store forbundene med de store medlemsmassene bak seg. Han viste til at forslaget var støttet av Jern og Metall.

Heidi Kvernevik, Telefolkens Fellesforbund, Oslo, viste til at en rekke forslag til Kongressen gjelder kjønnsnøytrale titler, og hun ba Kongressen gi sin støtte. Sekretariatets begrunnelse om at LO-formann er en så innarbeidet begrunnelse at den ikke bør endres, ville hun ikke godta. En av dirigentene har fått sin tittel endret fra kartellformann til Kartell-leder, og det ser ikke ut til at han har tatt skade av det, sa hun.

Odd Klemmentsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Bergen, støttet forslag nr. 101. Det er vanskelig for offshorearbeiderne, som tilhører forskjellige forbund, å nå fram. Og så et hjertesukk: Han trodde ikke noen kvinne ville ta skade av å bli kalt formann.

Dirigenten skjøt inn at han satte pris på humør i forsamlingen, men ikke på at det ble for mye uro i salen.

Han refererte at Jan Andresen, Jern og Metall, Oslo, frafalt ordet, men støtter forslag nr. 23. Anne M. Korsvik, Nordland, frafalt men støtter forslagene nr. 57, 47, 46 og 109.

Randi Oppedal, Buskerud, mente at en av de viktigste tingene for Kongressen måtte være å bekjempe kontraktørvirksomhet og privatisering. Kommuneforbundet har alltid vært motstander av privatisering og har en klar formulering om det i sitt handlingsprogram. Statsråd Astrid Gjertsen har tatt initiativet til undersøkelser for å finne offentlige tjenester som kan overføres til private, og en rekke tjenester er nå i ferd med å bli privatisert. Det begrunnes med raskere utføring og økonomisk gevinst. Dette kan ikke uten videre godtas, men vi må også se på budsjetter og regelverk som gjør at offentlige tjenester ikke kan konkurrere med private på like vilkår. Spørsmålet er: Vil vi ha lavere skatter og istedet betale for tjenester vi har vært vant til å få gratis? I så fall må vi ikke glemme hvem dette går ut over. Det er de med høye inntekter som nyter godt av skattelette.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag, var opptatt av § 1, og sosialisme i formålsparagrafen. Han var ikke overrasket men syntes det var beklagelig at spørsmålet om kjønnskvotering, opptar langt mer av Kongressens oppmerksomhet enn spørsmålet om i hvilken retning vi skal gå i samfunnsutviklingen. Han syntes det var nødvendig med en ideologidebatt. Vi lever i et samfunn der den nasjonale og internasjonale kapitalen i stor grad bestemmer hva som skal skje, gjennom oppkjøp av industri, aviser og masseme-

dia. Det er en farlig utvikling som vi ikke må undervurdere. Får den fortsette, styrkes høyrekreftene mer og mer. Han siterte den nåværende formulering i formålsparagrafen som han fant nokså meningsløs.

Vi kan umulig være fornøyd med utviklingen av demokratiet, slik vi ser den nå. Gjennom mange år har vi vært skånet for arbeidsledighet og har hengitt oss til visse illusjoner. Han var klar over at det legges ulike verdier i begrepet sosialisme, men det er nødvendig å få en slik målsetting i formålsparagrafen, mente han.

Ellen Stensrud, Jern og Metall, Skårer, tok også opp temaet kjønnskvoteing. Det er sagt at det er vanskelig å være kvinne fordi vi har med menn å gjøre, at kvinner må være dobbelt så dyktige som menn osv. — Som kvinne synes jeg det er flaut å sitte og høre på sånt sludder, sa hun. Hun var glad for at noen protesterte, og syntes bl.a. det var fint at Ingeborg Jacobsen turde si ifra i sitt innlegg. Kjønnskvoteing er både nedverdiggende og gærnt sett fra kvinnesynspunkt. I fagbevegelsen er vi vant til å slåss for det vi tror på. Det er på den måten vi får fram et A-lag. Likestilling er å delta på like premisser, mente hun.

Og kjønnsnøytrale bestemmelser, hva er det? — Dette finner jeg like meningsløst som kvoteing. Jeg er sjøl klubbformann, uten å være plaget av den betegnelsen. Det vil være unaturlig for meg å si leder til Tor Halvorsen. LO er da ikke en rein speiderbevegelse?

John Erik Ullestad, Jern og Metall, Stavanger, minnet om at LO-formannen hadde kalt 1980-oppgjøret for historisk. Ja, det ble historisk fordi forhandlingsretten ble gitt bort. Det skapte stor uro på arbeidsplassene og den finnes fortsatt.

LO skal ivareta medlemmenes interesser, og forhandlingsretten som er nedfelt i våre overenskomster må det ikke lages krøll på. Den lokale forhandlingsretten innebærer forhandlinger om andre ting enn bare lønn. LO protesterte den gang riktignok, men bare på regnemåten, ikke på prinsippet. Ullestad trodde derfor det kunne bli vanskeligheter med å få tilslag på samordnede oppgjør. Han tok opp og støttet forslagene 113 og 114.

Finn Arne Eriksrud, Arbeiderpartiets Presseforbund, Hamar, godtok Sekretariatets begrunnelse i innstillingen til forslaget om åpne representantskapsmøter. Forslaget er ikke reist fordi pressefolk ønsker å sitte i flest mulig møter, men fordi møtene i LOs representantskap formodes å være av så stor betydning at det vil være i LOs egen interesse å få informasjon ut. Andre organisasjoner som etterhvert er gått til åpne møter ser ikke ut til å ønske lukkede dører igjen.

Siden vi er så generøse nå å la saken falle, regner jeg med at representantskapet gjengjelder vår generøsitet med å åpne opp for pressen. For vi vil selvsagt forfølge saken der, sa Eriksrud.

Berit Lynnebakken, Norsk Kommuneforbund, Nittedal, syntes det var godt å høre at så mange mannfolk var gått på talerstolen for å støtte kjønnskvotering. Men hun syntes det var leit at mange, selv her, oppfatter det som at en skal velge ukvalifiserte kvinner i fagbevegelsen. Hun trodde man var ferdig med det stadiet.

Det er en selvfølge at vi snakker om kvalifiserte og dyktige kvinner. Det er en god del kvinner som er kvotert inn på Kongressen, og hun var sikker på at samtlige anså seg kvalifisert.

Det snakkes om tradisjonelle LO-forbund, hva er det? Kommuneforbundet er ikke det et tradisjonelt LO-forbund? Forbundet har enstemmig gått inn for forslag nr. 147, som går på minst 40 prosent kvinner i LOs organer. Når det gjaldt kjønnsnøytrale titler trodde hun ikke Kommuneforbundets leder mente han styrte en saueflokk. Lynnebakken ville ikke ha noe problem med å betegne Tor Halvorsen som LO-leder.

Einar Hysvær, Sekretariatet, tvilte på at kjønnskvotering ville være et klokt vedtak. Ingen er direktemedlem av LO, de er medlemmer via sine forbund. Når det gjelder likestilling så er det en utmerket formulering i formålsparagrafen.

Hysvær mente at kravet om 6-timers dag er et reelt og riktig likestillingskrav som tar sikte på å gi kvinnene reelle muligheter til å delta i organisasjonsvirksomhet. Han ville gå inn for alle fornuftige forslag som kunne fremme likestilling, men kjønnskvotering var ikke i den kategori. Han trodde ikke forslagsstillerne kunne ha overskuet de praktiske problemer ved gjennomføring, og illustrerte det med å gjennomgå prosedyrene ved valg. De skjer på det lokale plan, via forbundene, og ingen vil akseptere at LO-ledelsen skal fortelle de enkelte forbund hvem som skal velges til representantskapet. — Det vil vi sørge for sjøl, og ikke stoppes av en firkan-ta formålsparagraf, sa Hysvær.

Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk Forbund, Li, syntes å se småkonedømme i LOs sekretariat. De mindre forbundene kan være så heldige å komme inn via en varamannsplass, men nå skal de settes på plass av Kongressen etter Bækholts forslag.

Han tok ellers for seg forslag nr. 15, og formålsparagrafen. Det er blitt slutt med å diskutere ideologi i fagbevegelsen. Veldig mange av de sakene vi arbeider for, dreier seg om at vi vil ha et sosialistisk samfunn. Hvorfor skal vi være så redde for å sette navn på det? Forslag nr. 15, som han støttet, bygger på at vi skal ha demokratisk sosialisme. Det snakkes om vansker i forbindelse med konkurranse i medlemsvervingen fra de gule forbund. — Jeg trodde vi nettopp skulle skille oss ut fra de gule forbund, ikke være mest mulig lik dem slik at det blir det samme om det er et LO-forbund eller YS-forbund, sa han. Han ga også sin støtte til forslag nr.

33. Uten en sterk arbeiderpresse vinner vi ikke fram. Han syntes ikke LO skulle bøye seg i støvet for redaktørplakaten.

Liv Buck, Sekretariatet, holdt dette innlegget:
Kamerater!

I samfunnslivet, hvor de politiske partier virker, spenner partienes arbeid seg over *all* virksomhet som drives i samfunnet — både offentlig, privat og organisasjonsmessig virksomhet.

Det er ingen klare organisasjonsmessige grenser for partienes samfunnsmessige virksomhet — *den er altomfattende*. Kvinnene utgjør minst 50 prosent av befolkningen, og de politiske avgjørelser i samfunnet betyr like mye for kvinnene *som gruppe* som for mennene. I en slik situasjon, og med den utvikling vi har hatt, kan kjønnskvoltering være et brukbart middel til å skaffe kvinnene den plass i samfunnet, som de er tjent med, og som de har et berettiget krav på.

I Landsorganisasjonen er situasjonen en ganske annen. LO er en interesseorganisasjon som driver sin virksomhet gjennom 35 forbund. Disse forbund driver sin virksomhet innenfor klare og skarpt opptrukne grenser. Innen disse forbundene finnes det igjen faggrupper med sin daglige faglige virksomhet. *Disse forbund og faggrupper* har sine tillitsvalgte, og det sier seg selv at tillitsforholdet mellom de tillitsvalgte og medlemmene må være det beste hvis det daglige og faglige arbeid skal avvikles på en tilfredsstillende måte. *Dette gjelder enten den tillitsvalgte er mann eller kvinne*. Disse forbund og grupper er sammensatt på en høyst ulik måte kjønnsmessig sett.

Det finnes forbund hvor det er mere enn 70 prosent kvinner, men det finnes også forbund med mindre enn 1 prosent kvinner. Derfor er det umulig med en generell kvoteringsbestemmelse i LO. Dette gir seg også utslag for Sekretariatets og en del fagutvalgs sammensetning.

I en slik situasjon er tilliten mellom de tillitsvalgte og medlemmene i de enkelte faggrupper, og også generelt, av helt avgjørende betydning for det arbeid LO og forbundene skal gjøre.

Når det gjelder LOs ledelse vil jeg si det slik: Jeg ville bli meget, meget glad hvis en Kongress valgte fire-fem kvinner inn i LOs ledelse. Tilsvarende i komiteer og utvalg. Det kan skje, men det vil være fordi disse kvinnene hadde tillit i Kongressen og i medlemsmassene, og ikke fordi det var bestemt på forhånd at det skulle være kvinner.

Hvordan har utviklingen på dette område vært i norsk LO i forhold til landsorganisasjonene i verden for ørig? Vi fikk den første tillitsvalgte kvinne i LO i 1971, den andre i 1977.

Vi kvinner synes nok det har gått langsomt, men jeg håper denne Kon-

gressen positivt vil bidra til å virkeliggjøre det vi alltid har arbeidet for: At kvinnene skal bli representert i LOs ledelse i forhold til det medlems-tall de utgjør. Jeg synes sammensetningen på denne Kongressen er et godt og viktig skritt på veien.

Hvordan er så dette forhold, sett i relasjon til forholdene i landsorganisasjonene i verden for øvrig? Vi synes det har gått sent, men i forhold til andre landsorganisasjoner, slik jeg kjenner dem, og sett fra et kvinnesyns-punkt, er norsk LO på en klar lederplass når det gjelder kvinners plass i fagbevegelsen — enten vi ser på de østlige eller vestlige landsorganisasjo-ner i verden.

Går det som jeg håper, vil denne Kongressen ved valgene føre denne positive utvikling enda et skritt videre frem. Jeg synes vi skulle skrive om et gammelt slagord til: «Kvinne og mann — hand i hand.»

Anbefaler Sekretariatets forslag om ikke å vedta kjønnskvotering.

Dirigenten opplyste at han ville foreslå at man gikk over til dagsordens pkt. 6 med innledningsforedrag av LO-formannen Tor Halvorsen, selv om dette kom til å ta noe av lunsjtiden. Dette ble godkjent, likeledes en kort pause før innledning.

Møtet hevet 12.15.

Hovedkasserer *Svein-Erik Oxholm*, sa i sitt slutttinnlegg at det var tatt opp en rekke forslag, også om nye punkter til § 1. Han syntes at de mange forslagene måtte kunne oversendes vedtektskomiteen.

Han hadde bare en kort kommentar til dette med kvotering. Det er ikke noen enkel sak å innføre når vi vet at i 21 forbund, som representerer over halvparten av LOs medlemmer, representerer kvinnene under 30 % av medlemsmassen.

Dirigenten tok opp Oxholms forslag om oversendelse til vedtektskomi-teen.

Yngvar Helle, Straumsgrend, sa at han oppfattet det som om man støt-tet hans forslag. Da kunne man gjerne sende det til vedtektskomiteen og få det tilbake igjen derfra.

Dirigenten repliserte at noen støtte ikke lå i hans forslag til behandling. Forslaget ble enstemmig godkjent.

Dirigenten ba om at vedtektskomiteen arbeidet så raskt at man kunne få tilbake en samlet innstilling ved møtets begynnelse tirsdag.

Dirigenten spurte også om det var nødvendig å referere noen av de framsatte forslag. Det var det ingen som ønsket.

Innleverte forslag under dagsordenens pkt 5.

I tillegg til de forslag som er referert av dirigenten, ble det under debatten innlevert følgende forslag:

Fra Rolf Solberg Thoresen:

«Det velges/utpekes en representant m/vararepresentant fra de opprettede samarbeidsutvalg på oljefeltene. Denne gis tale- og forslagsrett på LO-kongressen i 1989.»

Forslaget oversendes Sekretariatet for videre behandling.

Fra Rolf Solberg Thoresen:

«I samarbeidsutvalgene offshore er det tillitsmenn fra en rekke forbund. Dette mener vi gir grunnlag for representasjon på LO-kongressen. Vi forutsetter at kartellet må kunne betraktes som en samorganisasjon.»

Forslaget oversendes til Sekretariatet for videre behandling.

Fra Rolf Lundell:

Som middel for å oppnå bedre styring med økonomien skal LO utarbeide budsjett. LOs kontingent skal snarest gå over til prosentvis beregnet kontingent.

2. setning:

«LOs kontingent skal snarest gå over til prosentvis beregnet kontingent.»

Fra Margrethe Mortensen:

Formann endres til leder.

Nestformann endres til nestleder.

Fra Bjørn Sørensen:

I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

— å bekjempe utbredelsen av kontraktørvirksomheten, og

— å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lov- hjemler eller ved regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.

Fra Jan Werner Hansen:

«Alle titler og betegnelser innen LO skal være kjønnsnøytrale. Tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.»

Forslaget støttes av NKF, Repr. nr. 142, Arnt Bækholt, Oslo.

Fra Ann-Rigmor Lauritzen:

Pkt. 7 tilføyes understreket setning:

Å arbeide for en sterk arbeiderpresse i Norge, for bl.a. å sikre saklig informasjon om fagbevegelsen.

Fra Berit Kvalvik:

Nytt punkt:

Valgbare til styret der i spesielle tilfeller også velges blant medlemmer med arbeidsplass utenfor samorganisasjonens område, men da med annen nær tilknytning til område som bopel. Det kan ikke velges flere enn 2 medlemmer med arbeidsplass utenfor samorganisasjonens område.

Oversendes Sekretariatet for nærmere vurdering.

Fra Arnt Bækholt:

§ 6

Punkt 3, første setning endres til:

Å velge 15 medlemmer og 13 varamedlemmer til Sekretariatet.

Ny 2. setning:

Varamedlemmene for de 4 største forbundene er personlige varamedlemmer.

Fra Olaf Holmsen:

Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved bl.a. å sikre at begge kjønn skal være representert med minst 40 % av medlemmer i LOs organer på alle nivåer.

Fra Eva Disch:

Forslag til tilføyelse til § 1, pkt. 11:

«... ved bl.a. å sikre at kvinner skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer i forhold til deres andel av medlemmene, men slik at begge kjønn er representert.

Fra Einar Rysjedal:

Nytt punkt 13 i § 1 i LO sine vedtekter.

LO må arbeide for å innføre ei sosialistisk styreform der produksjon ikke blir styrt av profitt, men etter befolkninga sine behov.

Fra Håkon Sv. Høst:

LO går over til å benytte kjønnsnøytrale betegnelser og titler. Dette innebærer at tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.

Alfhild Svensson:

Ved uravstemning i forbindelse med tariff-forslag teller ikke-avgitte stemmer som ja stemmer i de tilfeller det er utsendt anbefalte forslag.

Forslag nr. 55 støttes i tillegg fra Eli Antal.

«Paragraf 1. pkt. 12 — ny setning. Å sørge for at det enkelte menneskes integritet blir sikret ved innføring av databaserte systemer.»

Fra Bjørn Andersson:

Forslag nr. 23:

«Punkt 3 endres til:

å arbeide for gjennomføring av økonomisk demokrati ved bl.a.:

a) at bedrifter, virksomheter, grunnarealer og naturområder blir overført til samfunnseie, hvor dette kan bidra til å bedre produksjonsforholdene og fremme lønnstakernes interesser og den alminnelige trivsel. Legge Arbeidsmiljøloven til grunn i arbeidet med utvikling og forbedring av arbeidsplassene.

b) gjennom avtaler og ved lovregler å sikre lønnstakerne reell innflytelse og medbestemmelsesrett på egen arbeidsplass/arbeidssituasjon, gjennom representasjon i styrende organer i virksomhetene.»

Framsatt av Karin Enodd, Sør-Trøndelag.

Forslaget støttes av representant nr. 296.

Fra Ragnar K. Olsen:

Følgende forslag støttes:

«I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

— å bekjempe utbredelsen av kontraktørvirksomhet, og

— å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lov-hjemler eller ved regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.

Likeledes støttes forslag fra Yngvar Helle, NKF om behandling av forslag nr. 57.

Fra Randi Oppedal:

Følgende forslag støttes:

I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

— å bekjempe utberedelsen av kontraktørvirksomhet, og

— å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lov-hjemler eller ved regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.

Samtidig bekjempe kontraktørvirksomheten. Privatisering m.v. Må inn i vedtektene.

Fra Ann-M. Korsvik:

Følgende forslag støttes:

«Pkt. 11. Forslag til endringer:

Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved bl.a. å sikre at begge kjønn skal være representert med minst 40 % av medlemmene i fagbevegelsens organer på alle nivåer.»

Fra Ann-M. Korsvik:

Følgende forslag støttes:

«I forordet til LOs vedtekter står det at kjønnsbetegnelser er tatt bort, f.eks. er tillitsmann endret til tillitsvalgt osv. Betegnelsen «formann» og «nestformann» står imidlertid fortsatt ved lag. Landsorganisasjonen bør konsekvent gjennomføre bruk av kjønnsnøytrale titler på sine tillitsvalgte uten noe unntak.

«Formann» endres til leder.

«Nestformann» endres til nestleder.»

Fra Ann-M. Korsvik:

Følgende forslag støttes:

«B. I 3. avsnitt endres siste setning slik:

Det skal tas hensyn til at de forskjellige landsdeler, yrkesgrupper og kjønn blir representert.

Formuleringen «så langt råd er» tas ut.

Fra Ann-M. Korsvik

Følgende forslag støttes:

«I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

— å bekjempe utbredelsen av kontraktørvirksomhet, og

— å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lov- hjemler eller ved regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.»

Møtet fortsatte kl. 12.25. Flere ba om ordet til forretningsorden, etter at dirigenten hadde referert alle punkter som skulle behandles under dagsordenens pkt. 6 Fordelings- og tariffpolitikken:

Rolf Frøysland, NNN, spurte om man skulle behandle alle de nevnte punktene som en sak. Da ville man bare ha anledning til å ta ordet til forretningsorden to ganger til dette store sakskomplekset.

Dirigenten svarte at det hadde vært en fordel å kalle det én sak.

Torgeir Oxholm, Kommuneforbundet, sa at for oversiktens skyld burde alle de av dirigenten nevnte punkter bli nedskrevet og omdelt representantene. Det ville gi bedre oversikt.

Dirigenten svarte at han ikke hadde noe imot en slik ordning.

Sidsel Bauck, Handel og Kontor, sa at hun syntes Oxholms forslag var fornuftig. Hun hadde selv regnet med at man under dette punktet fikk en todelt behandling, en som gikk på tariff- og fordelingspolitikk og en som bl.a. gikk på kortere arbeidstid med mulighet til å reise forslag under handlingsprogrammet. Hun henstilte om en slik behandlingsform.

Eva Monica Haarr, Sola, sa at selv om mange kanskje møtte på LO-kongressen for første gang, var de ikke så lette å lure. Hun foreslo en punktvis gjennomgang.

Dirigenten fastholdt sitt forslag som også impliserte omdeling av saks-oversikt.

Votering:

Dirigentens forslag ble vedtatt med overveldende flertall. Etter krav om opptelling ble forslaget vedtatt mot 127 stemmer.

Lars A. Myhre, NOPEF, sa at dette var en merkelig måte å votere på. Han forlangte å få vite hvor mange som støttet dirigentens forslag.

Det ble foretatt kontravotering som viste:

Dirigentens forslag vedtatt med 179 mot 127 stemmer.

Dirigenten slo fast at forslaget var vedtatt, men han fastholdt ikke at det var med «**overveldende**» flertall.

Han ga så ordet til LO-formannen Tor Halvorsen og beklaget den lille forsinkelsen som nå var oppstått.

6. Fordelings- og tariffpolitikken

Tor Halvorsen holdt denne innledningen:

Når Landsorganisasjonen samles til Kongress, står tariffpolitikken fram som et av våre mest sentrale debatter. Det er naturlig. Selv om fagbevegelsen etter hvert har fått mange nye oppgaver, og selv om vi også arbeider på et videre spekter enn før, er det først og fremst tariffforhandlingene, både lokalt og sentralt, som opptar våre medlemmer og våre tilitsvalgte.

Interessen for tariffpolitikken framkommer bl.a. gjennom forslagene til Kongressen. Vi får inn forslag til alle punkter på dagsorden, men ved hver Kongress er det forslagshefte til dagsordens punkt om tariffpolitikken som er det tykkeste og mest omfattende.

Når vi på Kongressen skal drøfte tariffpolitikken er det naturlig å ta utgangspunkt i de erfaringer vi har gjort i perioden vi har bak oss. Det er mye lærdom å hente i slike erfaringer, og som jeg sa i åpningsforedraget i går, så har vi bak oss en periode usedvanlig rik på erfaringer. La meg derfor begynne med å dvele litt ved disse erfaringene.

De viktigste målene for tariffoppgjørene i foregående kongressperiode har vært:

- Sikre full sysselsetting
- Dempe prisutviklingen
- Opprettholde kjøpekraften for lavere og midlere inntekter
- Videreføre lavlønnsgarantien

Hovedrevisjonene av tariffavtalene i 1982 og 1984 ble gjennomført som *forbundsvis* oppgjør. Forhandlingene om lønnstillegg for 2. avtaleår ble imidlertid for begge avtaleperioder gjennomført mellom hovedorganisasjonene. Valget av oppgjørsform har ikke vært truffet utfra prinsipielle overveielser, men ut fra en vurdering av hva som i forhold til målsettingene ble ansett mest hensiktsmessig. Og slik sett har vi fått prøve litt av hvert. Det har vært lagt stor vekt på en samordning av oppgjørene i privat og offentlig sektor.

Hvis jeg skulle si noen ord om den lønnsutviklingen som oppgjørene har resultert i, måtte det være følgende:

Lønnsutviklingen i perioden vi nå har bak oss har vært klart *svakere* enn på 1970-tallet. Det har imidlertid lyktes å gi betydelige lavlønnsgrupper innen LO-området en sterkere lønnsvekst enn gjennomsnittet. Bildet er imidlertid også preget av at enkelte lønnstakergrupper *utenfor* LO-området har hatt høy lønnsvekst, og tildels høyere enn det vi har oppnådd for våre grupper.

Også denne kongressperioden har vært preget av at de avtalte tarifftillegg har stått for en beskjeden del av den samlede lønnsutviklingen i LO-N.A.F.-området. For dette området har de sentrale tilleggene bare stått for rundt 1/3 av den samlede lønnsutvikling.

Tariff tillegggenes avtakende betydning har bidratt til å øke problemet med å samordne utviklingen i privat og offentlig sektor, i det det lett oppstår etterslep for de regulativlønne.

Lavlønnsgarantien som ble gjennomført i LO-N.A.F.-oppgjøret i 1980 er blitt videreført gjennom kongressperioden tross hard motstand fra N.A.F. Virkningene av lavlønnsordningen har også lagt mønster for lavlønnsprofilen i oppgjørene for den offentlige sektor. Dette har medvirket til en fortsatt utjevning av lønnsnivået mellom kvinner og menn.

Lavlønnsgarantien har gitt særlig store utslag innenfor hotell- og restaurant, innenriks sjøfart og rengjøringsvirksomhet. For enkelte bedrifter ble lønnsnivået hevet med opptil 50% ved etableringer av ordningen. Indi-

rekte påvirket den også utviklingen i offentlig sektor. Andelen med lav lønn er redusert betydelig i flere tariffområder.

Lavlønnsfondet var en del av lavlønnsordningen som ble oppnådd i 1980. Gjennom lavlønnsfondet er det i realiteten overført rundt 1 milliard kroner fra LO-kollektivet i *privat* sektor til lavlønte kolleger. Selv om ordningen har voldt oss adskillige bekymringer, ikke minst fra en organisasjonspolitisk synsvinkel, synes jeg det er riktig å framheve dette uttrykket for solidarisk lønnspolitikk i praksis. I enkeltår har opptil 2500 bedrifter vært omfattet av overføringene fra lavlønnsfondet.

Ved tarifforhandlingene har LO og forbundene krevet en gradvis *nedtrapping* av fondet ved at bedriftene overtar en større del av ansvaret for eget lønnsnivå. En slik nedtrapping er innledet ved at refusjonene fra fondet ble redusert i 1982. Fondet er heller ikke belastet med de garantitillegg som er gitt etter dette.

Jeg mener også å ha godt belegg for å si at vi har lykket med å sikre lønnstakerne en rimelig inntektsutvikling. Det har gjennomgående funnet sted en bedring i disponibel realinntekt (kjøpekraften) i kongressperioden.

Fagbevegelsens moderate opplegg har også medvirket til en kraftig reduksjon av prisstigningen. Dette er imidlertid et internasjonalt fenomen og prisstigningen har ennå ikke — slik den var før Willoch overtok — blitt like lav som hos Norges handelspartnere.

Når sysselsettingssituasjonen har utviklet seg så dårlig, skyldes dette at regjeringens økonomiske opplegg ikke har gitt den stimulans i økonomien som har vært nødvendig. Aktiviteten i såvel offentlig virksomhet som i private bedrifter har vært holdt nede av et for stramt budsjett- og kredittopplegg. LO har gjentatte ganger stilt seg åpen for et samarbeid med myndighetene, men dette har strandet på regjeringens *fordelingspolitikk* og dens lave prioritering av sysselsettingen.

Skattepolitikken har i betydelig grad bidratt til å reversere den inntektsutjevning som fant sted på 1970-tallet. Det er særlig de høyere inntekter som har fått redusert skatt. Om vi tar hensyn til utviklingen i ulike fradragssystemer på selvangivelsen, er det nærliggende å anta at dette ytterligere forsterker den uheldige fordelingsprofilen.

Foruten endringer i den «ordinære» personbeskatningen er det foretatt det regjeringen kaller «lettelser i bedriftsbeskatningen». I virkeligheten har dette vært rene gavepakker til en begrenset gruppe velstående personer. Tiltakene har i svært liten grad bidratt til å fremme produktiv virksomhet. Fra et rettferdssynspunkt har disse tiltakene gitt klart større skjevheter enn de tross alt moderate endringer i den ordinære beskatning.

Om debattopplegget

Våren 1984 ble det sendt ut et debattopplegg om inntekts- og fordelingspolitikken. Hensikten var å få en bredest mulig prosess på dette

temaet som utgangspunkt for behandlingen på LO-kongressen. Og de problemstillingene som ble reist vil være helt sentrale for fagbevegelsens arbeid i åra som kommer.

Et hovedspørsmål som ble stilt i debattopplegget er hvordan vi skal ta ut velferdsforbedringer i åra som kommer. Vi må riktignok anta at den økonomiske veksten vil bli lavere enn før, men for oss som fagbevegelse er det naturlig å arbeide for fortsatte bedringer i medlemmenes levestandard og livsstandard. Og når det gjelder måten å ta ut standardforbedringer på, var det et nokså entydig signal at det er viktig å *opprettholde* det reelle inntektsnivået, men at mulige *forbedringer* bør tas ut i form av andre verdier, ikke minst i form av ulike former for økt fritid. Dette understrekes i enda sterkere grad i forslagene som er kommet inn om tariffpolitikken. Omlag 1/4 av alle forslagene dreier seg om økt fritid i form av nedsatt pensjonsalder, økt ferie eller kortere daglig arbeidstid.

Svarene på debattopplegget viste også fagbevegelsens engasjement når det gjelder å forsvare og styrke løsningen av fellesoppgavene. Det er et klart budskap om at de oppgaver som løses av fellesskapet betyr svært mye for våre medlemmers livssituasjon. Det er en klar avvisning av det frieri som ligger i Willochs løfter om litt mer i lønningsposen gjennom skattelettelser. For mange teller en skikkelig løsning av fellesoppgavene mer enn dette. De områder som særlig nevnes i denne sammenhengen er Sykelønnsordningen, helsevesen og sysselsettingen. Det er en klar og utvetydig stemning for å gå mot forsøkene på privatisering av viktige offentlige oppgaver. Det kommer til uttrykk sterk frykt for at slike framstøt vil medføre nye klasseskiller.

Boligpolitikk er også et felt som opptar svært mange. Dette går igjen både i dette debattopplegget og i de innkomne forslag til Kongressen. Og i fordelingssammenheng er dette selvsagt uhyre viktig. Det hjelper lite selv med gode lønnstillegg om en må slite med å skaffe bolig til dagens skyhøye priser og finansiere dem over et stadig tøffere kredittmarked. Etter min vurdering er det knapt noe enkeltområde som kan gi opphav til større ulikheter enn nettopp dagens boligmarked kan gjøre. Tenk bare på den ungdom som i dag må inn på pressområdenes beinharde boligmarkeder på en beskjeden inntekt, og sammenlign disse med etablerte to-inntektsfamilier med gode eneboliger anskaffet en gang på 1950-tallet. Her osrer ulikhetene mot oss. Det er nokså selvsagt at dette er et område fagbevegelsen må legge større vekt på.

Debattopplegget viste også bred forståelse for at LO som en stor og innflytelsesrik organisasjon må vise vilje til helhetsløsninger og ta et bredt ansvar. Mange er imidlertid irritert over at kravet til ansvar *også* er urettferdig fordelt i dagens samfunn. Kravet til moderasjon og samfunnsansvar stilles i tide og utide til LO, mens andre grupper, ofte med sterkere økono-

misk posisjon, fritas for et hvert ansvar. Og mange av disse gruppene vet å utnytte sin posisjon på en måte som ofte er urimelig.

Forholdet mellom tariffpolitikken og samfunnsutviklingen for øvrig stiller fagbevegelsen overfor vanskelige avveininger. Det er bred erkjennelse av at store deler av fordelingspolitikken fastlegges *utenom* tariffoppgjørene. Dette tilsier at en eller annen form for samarbeid med myndighetene er nødvendig og ønskelig. Et slikt samarbeid vanskeliggjøres imidlertid av flere forhold. Det ene er, som jeg har nevnt, at fagbevegelsen blir stående alene om å vise samfunnsansvar og vilje til helhetsløsninger. Den andre store betenkeligheten som kommer til uttrykk er uenighet med den sittende regjering i vesentlige politiske spørsmål. Det understrekes nokså klart at mulighetene for inntektspolitisk samarbeid forutsetter i betydelig grad en *felles* plattform, og felles oppfatninger mellom det politiske lederskap og fagbevegelsen.

Forslag til LO-kongressen

Mange av de strømninger som kommer fram i behandlingen av debattopplegget om fordelingspolitikken dekker også opp i forslagsbunken om tariffpolitikken.

Hvis jeg kort skulle karakterisere budskapet i denne store mengden forslag måtte det være at de sikter mot å *befeste* og videreutvikle de skanser som til nå er vunnet. Kravene om *generelle* lønnsforbedringer er nesten fraværende. Det er imidlertid en rekke forslag som går på det vi kan kalle en finpuss eller moderisering av avtaleverket. Jeg tenker da på spørsmål som betaling for bevegelige helligdager, sluttvederlagsordningen, ordningen med korte velferdspermisjoner og lønn under militærtjeneste.

Likestilling mellom kjønnene er også et tema som mange er opptatt av i forbindelse med tariffpolitikken, og ønsket her er at hensynet til likestilling må gis høyere prioritet i avtaleverket.

Lavlønnsproblemet samlet fortsatt et bredt engasjement. Det er imidlertid mange som stiller spørsmål om det er mulig å gjøre så mye mer for lønnsutjevning *innen LOs egne rekker*. Problemet er at lønnsforskjellene i økende utstrekning har sitt opphav utenfor LOs avtaleområder. Det er imidlertid bred støtte for å bevare lavlønnsgarantien og helst forbedre den. Og samtidig er det mange som ønsker å gjøre noe med de problemer selve finansieringsordningen og lavlønnsfondet skaper.

Også i *disse* forslagene finner en igjen bekymringen for at fagbevegelsen bærer mye av byrdene i samfunnet uen å få alt for mye igjen for dette. Forholdet til de uorganiserte som følger med som gratispassasjerer er et problem som opptar mange. Det er imidlertid nokså delte oppfatninger om hvordan dette problemet kan løses. Vi kjenner igjen forslaget om tariffavgift og vi kjenner igjen forslaget om at uorganiserte må søke om å få de tarifftillegg avtaleverket gir rett til.

Jeg nevnte innledningsvis at tariffoppgjørene i kongress-perioden var gjennomført uten de store kontroverser når det gjelder valget av oppgjørsform. Denne mer avslappede holdning til oppgjørsformen illustreres også ved at det denne gangen er svært få som tar dette opp og at det blant disse er en gjennomgående stemning for en *pragmatisk* vurdering av dette fra gang til gang. Det skal likevel ikke underslås at det fortsatt er *noen* som har sterke meninger om hvilken form som er den mest tjenelige, nær sagt uavhengig av tid og sted.

Og så er det selvsagt mange som mener at avtaleverket må brukes til å gjøre LO-medlemskapet mer attraktivt. Det må lønne seg mere å være LO-medlem.

Mange uttrykker også bekymring over at tariffoppgjørene har blitt kompliserte og vanskelige å forstå for medlemmene. Det er færre forslag til å rette på dette, men flere nevner endring av *avtaleperioden* og en *harmonisering* av avtalenes innhold som mulige tiltak.

Den framtidige tariffpolitikken

Så mye om erfaringer, debattopplegg og inkomne forslag. Oppgaven på denne kongressen er nå å utforme vår *framtidige* tariffpolitikk. Som grunnlagsdokumenter til denne debatten ligger både avsnittet om inntektsfordeling i handlingsprogrammet og i Sekretariatets innstillinger som dels er tatt inn i forslagsheftet, dels foreligger i et eget dokument. Handlingsprogrammet peker mot hovedmålsettinger og grunnprinsippene for tariffpolitikken, mens de foreslåtte innstillinger videreutvikler dette og skisserer en konkretisering på en del viktige punkter.

Som hovedmål for tariff- og fordelingspolitikken stiller vi opp følgende mål:

- å sikre lønnstagneres rimelige andel av velstandsutviklingen
- fortsatt utjevning av inntektene i samfunnet
- en pris- og lønnsutvikling som kan bidra til å sikre full sysselsetting.

Dette er viktige mål som både er rettet mot den enkeltes lønnsforhold, og som dessuten er viktige forutsetninger for å opprettholde velferdssamfunnet.

Et annet viktig mål er, som jeg allerede har nevnt, å arbeide for økt fritid. Forslagsbunken inneholder her forslag i alle varianter, både knyttet til pensjonsalder, ferie og kortere daglig arbeidstid. Det er imidlertid ingen tvil om at forslag om nedsatt pensjonsalder inntar en klar og utvetydlig førsteplass.

I handlingsprogrammet har vi valgt å behandle alle arbeidstidsspørsmål under ett, for bedre å kunne se dem i sammenheng.

Den 5. ferieuka er vedtatt av Stortinget, men som dere husker er det bare den ene dagen som er gjennomført. Fra Landsorganisasjonens side forutsetter vi at denne vedtatte ferieutvidelsen gjennomføres.

Vår aller fremste krav når det gjelder *arbeidstid* er kravet om *lik arbeidstid*. Rent praktisk vil vi gjennomføre dette ved at alle får en normal arbeidstid på 37½ time pr. uke. Dette reiste vi ved tariffoppgjøret i 1984. Her oppnådde vi en prinsippavtale om at dette skal gjennomføres. Vi har tro på at vi skal kunne bære fram denne reformen i løpet av et par år stid.

Ved siden av kravet om lik arbeidstid, vil LO i neste periode prioritere kravet om nedsatt og fleksibel pensjonsalder for lønnstakerne. Vi går inn for at den generelle pensjonsalderen settes til 66 år. Dessuten vil vi ha fleksibel pensjonsalder fra 62 år for arbeidstakere. Dette vil gi muligheter til å gå av ved 62 år for dem som ønsker det, mens de som gjerne vil arbeide lenger kan gjøre det. Og for å gjøre det helt klart: De som velger å fratruke ved 62 år må få utbetalt den samme pensjon som om de sto til 66 år.

Kravet om kortere arbeidsdag eller arbeidsuke har også mange tilhengere. Jeg har ingen vanskeligheter med å slutte meg til disse kravene. Derfor har vi også skrevet i handlingsprogrammet om at det på lengere sikt er et mål å arbeide for en videre nedsettelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid. Først er det naturlig å sikte seg inn mot 7-timers dag eller 35-timers uke. Seinere kan også 6-timersdagen bli en realitet.

Men vi må altså prioritere. Vi kan ikke kreve alt på en gang. I alle fall ikke dersom vi ønsker å bli tatt alvorlig. Vi håper at vi gjennom formuleringen i handlingsprogrammet har kunnet imøtekomme de strømninger som finnes i fagbevegelsen, og at vi har funnet en langsiktig strategi som kan samle de brede lag av vår store og omfattende bevegelse.

Sekretariatet går også inn for at vi stadfester at oppgjørsformen fortsatt ikke skal være noe prinsippsspørsmål, men avgjøres fra gang til gang. Det bør også fortsatt være en retningslinje at det er representantskapet som fatter vedtak om oppgjørsformen.

La meg på dette punkt også avlegge meklingsinstitusjonen en visitt. LO har ved flere anledninger uttrykt bekymring over den rolle meklingsinstitusjonen etter hvert har fått.

For å bevare den frie forhandlingsrett er det viktig å unngå at meklingsinstitusjonen i for sterk grad får karakter av å være en slags voldgiftsnemnd.

Det er også viktig å understreke at streikeretten er uløselig knyttet til den frie forhandlingsretten. Vi må stå vakt om streikeretten og arbeide for at den fortsatt blir brukt som et effektivt kampmiddel for lønnstakerne. Ikke for at dette våpenet skal brukes så ofte. Men *muligheten* for konflikt er nødvendig for å skape vilje til et balansert forhandlingsresultat.

Et tema som alltid vil stå sentralt i fagbevegelsen er forholdet mellom de sentrale og lokale forhandlinger. Dette vil gjelde enten de sentrale forhandlinger føres som samordnede eller forbundsvise oppgjør. La meg starte med å understreke at de lokale forhandlingene har sin naturlige plass i

vårt tariff- og avtalesystem, og at det ikke er på tale å røre ved den lokale forhandlingsretten.

Men med utgangspunkt i at fagbevegelsen etter hvert har fått nye og videre mål enn tidligere, vil jeg også peke på at det må være viktig å gi de sentrale oppgjørene større betydning. Samtidig er det nødvendig å undersøke hvor stor del av den totale lønnsutviklingen som har sitt utspring fra sentrale forhandlinger. Jeg tenker her på formuleringer i de enkelte tariffavtaler som gir lønnsvekst samt garantiordningene. Ikke minst med bakgrunn i det siste års utvikling er dette viktig.

Betydningen ved de sentrale oppgjørene ligger imidlertid også i andre forhold. For det *første* er det først og fremst gjennom sentrale oppgjør vi kan reise og gjennomføre, større sosiale reformer. For det *andre* er de sentrale oppgjørene mer hensiktsmessige når oppgaven er å oppnå utjamning. For det *tredje* vil kravet om en viss inntektspolitisk styring også kreve økt betydning for de sentrale oppgjørene. Alt dette er viktige momenter under utformingen av fagbevegelsens tariffpolitikk.

Det er ikke uten videre lett å styrke de sentrale forhandlingenes plass i avtalesystemet. I Sekretariatets forslag er det ikke konkretisert mulige endringer i systemet. Den løsningen som synes enkel *på papiret* er jo å sørge for at de tillegg som tas ut sentralt er noe som virkelig monner. Det vil redusere behovet for tillegg gitt *utenom* de sentrale oppgjørene. De som har vært med i forhandlingene de siste årene må imidlertid erkjenne at løsningen ikke er fullt så enkelt i praksis.

Jeg tror imidlertid vi må være innstilt på en fordomsfri vurdering av ulike løsninger. Omprøving av eksisterende ordninger og tidligere vedtak er nødvendig fra tid til annen for å være en dynamisk fagbevegelse som er villig til å møte nye utfordringer.

Et viktig spørsmål knyttet til utjenningspolitikken er *hvor lik* vi egentlig vil at inntektsfordelingen skal være. Fra fagbevegelsens side har vi alltid godtatt at vi som har spesielt ubehagelige, ubekveme eller byrdefulle arbeidsoppgaver skal ha litt ekstra betalt. Skiftarbeidere har alltid hatt spesielle tillegg. Folk som har spesielt ansvarsfullt eller risikobetont arbeid får ofte godtgjørelse for det. Og i fagbevegelsen har vi lange tradisjoner for at fagopplæring også skal honorerer.

Men når vi ser oss om i det norske arbeidslivet finner vi jo at det bare er de færreste lønnsforskjeller som kan tilbakeføres til slike reelle forhold jeg her har nevnt. Det kryr av lønnsforskjeller som bare er bygd på status, prestisje, kjønnsforskjeller o.l. forhold. I handlingsprogrammet forsøker vi å forme en konkret holdning til akkurat dette. Og her peker vi altså på at vi må godta lønnsforskjeller som kan tilbakeføres til reelle forhold som ubekvemt arbeid o.s.v., mens vi bør sikte mot å bekjempe lønnsforskjeller som bare kan forklares med prestisje, status og andre ikke reelle forhold.

Et spesielt tariffproblem er knyttet til at lønnsoppgjørene etter hvert er

blitt så vriente og vanskelige at det ikke er så lett å ha full oversikt. Det sies at oppgjørene er blitt forbeholdt en begrenset krets av personer som er direkte involvert i forhandlingssystemet. Disse problemene er først og fremst knyttet til at vi i de siste årene har tatt utgangspunkt i begrepet kjøpekraft. På mange måter er det naturlig. Det er jo ikke de blanke kronene vi lever av. Vi lever av den *kjøpekraft* inntekten gis oss, og kjøpekraften bestemmes jo ikke bare av inntekten, men også av prisutviklingen, utviklingen av skatter og enkelte andre forhold i samfunnet. Men når vi skal gjøre slike kjøpekraftbetraktninger så er vi nødt til å innføre et lønnsbegrep som vi ikke trengte tidligere, nemlig årslønna. Vi er nødt til å se på utviklingen i årslønnsveksten, og da blir vi også nødt for å dra med oss det ubegripelige begrepet *overheng* som sikkert har ført til mang en våkenatt for ivrige tillitsvalgte.

Det finnes en vei ut av dette. Vi kan vende tilbake å formulere kravene våre klart i kroner og øre slik at alle kan begripe hva kravene er, og ikke minst kontrollere i hvilken grad kravene er oppfylt når oppgjøret er brakt til ende. Jeg tror nok fortsatt at fagbevegelsen bør gjøre seg visse tanker om kjøpekraftutviklingen, men det kunne vi jo gjøre mer på kammeret som regneeksempler, og heller konsentrere oppmerksomheten mot kronene og ørene.

Hensynet til lavlønnsgruppene står også sentralt i de overveielser som ligger bak Sekretariatets forslag til framtidig tariffpolitikk. Dette hensynet krever en videreføring av den eksisterende garantiordning. Så langt kan alle være enige.

Problemen blir større når vi skal finne løsning på det som har vært den andre siden av lavlønnsiltakene de senere årene, nemlig Lavlønnsfondet. Det var fra LOs side hele tiden ment som en overgangsordning. Og den var ment å hjelpe utsatte bedrifter over den kneik som besto i å etablere et anstendig lønnsnivå. For mange bedrifter var det jo tale om formidable lønnsstillegg.

Vi har så å si helt siden fondet ble etablert arbeidet for å få til en nedtrapping. Det er tatt et viktig skritt på veien ved å utvide bedriftenes egenandel av de garantitilleggene som ble gitt i 1980. Men vi må innse at det fortsatt står mye igjen. Som en del av oppgjøret fra 1984 er det et utredningsarbeid på gang sammen med Norsk Arbeidsgiverforening. Det er noe *tidlig* å si hva konklusjonene vil bli på dette arbeidet, men vårt mål må fortsatt være å få en gradvis nedbygging av Lavlønnsfondet.

Vi har pekt på realistiske muligheter innenfor *deler* av arbeidslivet. For det er viktig å understreke at størsteparten av Lavlønnsfondets midler tilfaller såkalt skjermede bransjer. D.v.s. bransjer som nok kan ha beskjeden lønnsevne men som ikke direkte er utsatt for sterk konkurranse fra utlandet. For noen av disse vil det være lettere å ta igjen økte lønnskostnader i prisene enn for bedrifter i andre bransjer.

Det er imidlertid et problem at enkelte av disse områdene har en nokså lav organisasjonsprosent. Det gjør at bedrifter med organiserte arbeidstakere kan komme i en vanskelig posisjon vis-à-vis sine konkurrenter som benytter uorganiserte arbeidskraft.

På noen av disse områdene kommer vi nok heller ikke utenom å bringe myndighetene inn i bildet. For enkelte områder av arbeidslivet vet vi jo at den offentlige politikken har direkte betydning for den lønnsevnen bedriftene har. Slik er det f.eks. innenfor innenriks sjøfart. Dette er muligheter som må utprøves nærmere med bakgrunn i de klare målsettinger som er nedfelt både i handlingsprogrammet og i den tariffpolitiske innstillingen.

Dette bringer meg over til spørsmålet om *inntektspolitisk samarbeid* med myndighetene. Jeg tror vi må se i øynene at den offentlige politikken spiller en stadig større rolle for våre medlemmers livssituasjon. Synspunktene i debattopplegget trakk særlig fram områder som sysselsetting, helsevesen, sosiale ordninger og boligspørsmål. Etter mitt syn kan vi derfor ikke *frasi* oss muligheten til en dialog med myndighetene med utgangspunkt i våre hovedmålsettinger. Og i en slik dialog må vi bruke vår innflytelse over pris- og inntektsutvikling til å oppnå resultater som for oss er viktige. Det er helt klart at muligheten for et slikt samarbeid avhenger av hvilket syn de politiske myndigheter representerer. Men etter min vurdering er det riktig å holde *døren åpen* for en dialog med de politiske myndigheter.

Men erfaringene fra denne perioden tilsier at vi nå har svært lite å samarbeide med den sittende Regjering om. For den sittende Regjering betyr inntektspolitisk samarbeid at lønnstakerene skal vise moderasjon. Selv skal de ikke vise noen ting, og ikke påta seg noen forpliktelser. Vi har gjentagende ganger bedt Regjeringen redegjøre for hvilke tiltak den vil sette i verk dersom vi gjennomfører moderate oppgjør. Regjeringen har svart oss med lønnsdiktat om trussel om inndragelse av Statsstøtte. Men denne erfaringen bør ikke blokere muligheten for inntektspolitisk samarbeid for evig tid. Det kan komme Regjeringer etter denne som er mer åpne for slikt samarbeid, og som ser kampen for full sysselsetting, for rettferdig fordeling og for sosiale reformer på samme måte som fagbevegelsen.

Jeg har store forventninger til den debatten vi nå skal ha. Jeg vet kongressrepresentantene er godt forberedt til denne diskusjonen, og jeg håper vi kan få en konkret og innsiktsfull diskusjon som kan bringe oss et skritt videre i vår tariffpolitiske tenking. Fagbevegelsen har viktige tradisjoner å ivareta i så måte. Jeg regner med at kongressen i 1985 viderefører disse tradisjonene.

Tor Halvorsen sa til slutt at han med denne innledningen også tok opp sekretariatets innstillinger både til handlingsprogrammet og til de innkomne forslag.

Dirigenten takket LO-formannen for innledningen og minnet om ettermiddagsmøtets start kl. 15.00.

Møtet hevet kl. 13.15.

Ettermiddagsmøtet mandag 6. mai.

Møtet ble satt kl. 15.00 med Gro Harlem Brundtland som dirigent. Trygve Aakervik ledet allsangen ved åpningen av møtet, «Seiren følger våre faner».

Dirigenten formidlet beskjeder til medlemmer av de forskjellige komiteer på Kongressen, refererte en permisjonssøknad som ble innvilget, og orienterte om dekning av reiseregninger.

Hun gjorde så oppmerksom på at Kongressen hadde fått besøk av en gruppe fagforeningskamerater fra Asia og Afrika. De deltar på kurs på Sørmarka, som er ledd i LOs bistand til fagbevegelsen i disse landene. Bl.a. var det detakere fra den faglige organisasjonen som nå har 17 000 medlemmer i gruvestreik i Sør-Afrika.

Hun ønsket gjestene velkommen, og forsamlingen sluttet seg til med stående bifall.

Dirigenten refererte en henstilling om innsamling til arbeiderbevegelsens høyskoleprosjekt i Nicaragua. Hun foreslo, på bakgrunn av den situasjon Nicaragua nå er oppe i, at det ble sendt rundt innsamlingsbøsser i salen, slik at hver og en kunne gi sitt bidrag som et solidaritetshåndslag fra Kongressen.

Hun viste videre til det utlagte dokument vedrørende behandlingsmåten for dagsordens punkt 6. Kongressen sluttet seg til denne behandlingsmåten:

DAGSORDENS PKT. 6

Fordelings- og tariffpolitikken

De opptatt innstillinger:

— Forslagshefte om Fordelings- og tariffpolitikken, forslag nr. 201 — 1561

— Tillegg. Forslag nr. 1562 — 1574. Utlagt i mappene.

— Fra heftet «Diverse innstillinger», Sekretariatets innstilling til:

Tariffpolitikken, forslagene nr. 201 — 398

Sykelønnsordningen, forslagene nr. 1482 — 1548

Arbeidsmiljøloven, forslagene nr. 1240, 1254—62, 1280—82, 1285 og 1291—94

— Handlingsprogrammets avsnitt: «En rettferdig inntektsfordeling», side 38—39.

— Handlingsprogrammets avsnitt om «Arbeidstid», inntatt i underavsnittene: «Ferie, lik arbeidstid og Kortere arbeidstid» på sidene 36 og 37.

Disse kravene er også gjentatt i:

— strekpunkt 7 på side 43

— siste avsnitt på side 43

— strekpunkt 1 og 2 side 44

Olav Lindrupsen, Krokeldalen, sa at det var vanskelig å få støtte for forslag på LO-kongressen. Det er imidlertid en sak som burde fange de flestes interesse, og det er spørsmålet om fire ukers ferie. Hele fagbevegelsen i Nord-Norge står bak dette kravet, men det har vært vanskelig å få støtte fra LO sentralt. Her har vi virkelig grunn til å skjennes i nordisk sammenheng.

Det sies spøkefullt at grunnen til at vi vil ha fire ukers ferie er at vi skal ha en uke til jakta om høsten slik at vi slipper unna kjerringa. Det har imidlertid ikke jeg sagt.

I dag må vi faktisk jobbe 41 timers uke for å få en ekstra ferieuke. Den ordningen vi har i dag betyr tre ukers ferie og en uke tvunget permisjon.

LOs lovutvalg gikk inn for fem ukers ferie, med rett til fire ukers sammenhengende ferie. Men LO falt sine egne i ryggen og gikk mot forslaget om sammenhengende ferie, for de som ønsket det.

Våre stortingsrepresentanter er nå i den situasjon at de må stemme mot LOs forslag i Stortinget hvis de ikke skal bli kastet på havet når de kommer hjem igjen. Slik er stemningen i fagbevegelsen i Nord-Norge. Innstillingen i Stortinget gir oss ikke 4 ukers sammenhengende ferie for dem som ønsker det. Det er blitt sagt at LO tok spesielt hensyn til innvandrernes lange reise til sine hjemland. De bruker vel imidlertid fly og i tid er det vel ikke mer enn vi fra Nord-Norge må bruke for å komme oss ut.

Han viste til forslag fra Bodø på s. 95. Dette var et forslag som innebar en obligatorisk ordning. Så langt ville han ikke gå, men han ville fremme et forslag som kunne hindre at stortingsrepresentantene måtte kravle opp fra brygga:

Fra Olav Lindrupsen:

Retten til sammenhengende 4-ukers ferie må lovfestes.

Rolf Frøysland, NNN, holdt dette innlegget:

Jeg skal i dette innlegget konsentrere meg om den solidariske lønnspolitikken og spesielt Garantiordningen.

I sin tale i går minte Tor Halvorsen om optimismen på Kongressen i 1981. Ved tariffoppgjøret hadde vi fått gjennomført en garantiordning som virkelig var et skikkelig håndslag for de lavtlønte.

Som representant for et forbund med mange lavtlønte, særlig kvinner kan jeg bekrefte den optimismen vi følte etter oppgjøret i 1980 og innføring av Garantiordningen.

Endelig etter mange års kamp hadde fagbevegelsen krevd og fått til et skikkelig håndslag til de lavtlønte.

For første gang var det etablert en felles tariffbestemmelse som sikret en årlig regulering av lønnsnivået i den enkelte bedrift til 85 % av industriens gjennomsnitt.

Dette var en historisk begivenhet.

Nå var heller ikke Garantiordningen av 1980 fullkommen. Den sikret ikke lønnsnivået individuelt. Den sikret et visst gjennomsnittsnivå i den enkelte bedrift i forhold til industrien.

Selvsagt raste N.A.F. fordi de ble presset til å godta ordningen. Men dessverre ble ordningen også angrepet innad i fagbevegelsen. Både fordi den ikke var fullkommen, men også fordi man måtte til Lavlønsfondet og fordi den lokale forhandlingsretten ble noe begrenset.

Resultatet ble at vi ved tariffoppgjøret i 1982 mistet garantibestemmelsen. Bestemmelsen av 1980 fikk virke bare i 1980 og 1981. Dette var imidlertid tilstrekkelig til å kunne registrere de positive resultatene for lavtlønnsbedriftene. Det er riktig som Tor Halvorsen sa i dag før pause: «Ordningen i 1980 ga store tillegg ved etableringen, men det var i 1980 og 1981.» Han snakket da om 1980-ordningen, ikke den ordningen vi nå har.

Garantibestemmelsen av 1980 sikret det gjennomsnittlige lønnsnivået i den enkelte bedrift. Den bestemmelsen vi satt igjen med i 1982 og som ble beholdt i 1984 garanterer ikke noe som helst lønnsnivå for noen i det hele tatt.

Den gir riktignok tillegg for en del arbeidstakere, men utslagene er mer eller mindre tilfeldige. Innen bransjer hvor ordningen tilfeldigvis slår ut, kan det like gjerne bli samme tillegg i bedrifter over 100 % som bedrifter langt under gjennomsnittet. I andre bransjer med bedrifter under 85 % behøver den ikke gi tillegg i det hele tatt.

Det beste som kan sies er at ordningen gir sentrale lønnstillegg til en del lønnstakere. Og dette er selvsagt positivt i tider hvor mindre og mindre av lønnstilleggene skjer ved de sentrale oppgjørene.

Men noen lavlønsgaranti er det ikke vi har nå.

Dessverre er det en viss forvirring omkring ordningen. Det vil hjelpe om LO-ledelsen sluttet å snakke som om vi fortsatt har garantibestemmelsen fra 1980.

Det er uhyre interessant å se det store antall forslag som foreligger fra mange forbundsområder om en individuell garanti på 90 %. I flere tilfeller er forslagene tiltrådt av forbundsstyrene.

Vil vil kort bemerke at jeg har sympati for forslagene om utjevningssfond i den forbindelse.

Disse forslagene burde være et godt grunnlag til å kreve og slåss for å hvertfall få garantibestemmelsen av 1980 tilbake i 1986. Dette ville være første steg til å få gjennomført en individuell garanti på et skikkelig nivå.

Etter min oppfatning er det som skjedde med Garantiordningen i 1982 ikke overensstemmende med Handlingsprogrammet for 1981—85.

Jeg viser her til avsnittet «Inntektspolitikk — mål og midler», side 15 og utover. Dvs. hvis man da ikke mener den endring som skjedde er å videreutvikle Garantiordningen for lavtlønte.

I så fall må sannelig ordenes betydning meget nøye vurderes.

I Sekretariatets innstilling om tariffpolitikken i heftet «Diverse innstillinger» sies bl.a. følgende på side 5, 10. linje nedenfra: «Hensynet til lavtlønnsgruppene krever en videreføring av den eksisterende Garantiordning.»

Hva menes med dette? Dette er helt ufullstendig dersom Kongressen virkelig mener noe med solidarisk lønnspolitikk.

Jeg fremmer forslag til endring av dette punktet.

I Handlingsprogrammet side 39, 1. strekpunkt er Garantiordningen såvidt nevnt i en bisetning. I 1980 hadde den iverhverfall en bredere omtale i Handlingsprogrammet uten at det hjalp nevneverdig. Her står det også å videreføre Garantiordningen.

Betyr dette å videreføre uendret den meget ufullstendige ordningen vi fikk i 1982?

Jeg fremmer forslag om endring av dette punktet.

Sidsel Bauck, Oslo, sa seg enig med Tor Halvorsen når han flere ganger har tatt kraftig avstand fra Krabys utspill om å etablere et helt nytt system for tarifforhandlingene her i landet.

Det er viktig at LO-kongressen sier klart fra hvor vi står. Krabys utpili føyer seg til den høyrebølgen som går over Europa — over verden — om at alt skal være fritt, fleksibelt og avgjøres på den enkelte arbeidsplass. . . hva enten det er arbeidstid — eller lønn.

Sekretariatets innstilling til Tariffpolitikken slår fast viktige prinsipper. Men enkelte punkter bør etter min mening forsterkes:

Forutsetter at handlingsprogrammet følger opp det som blir vedtatt her.

Først gjelder det 5. avsnitt:

Det har vært understreket fra Handel og Kontors side i de siste representantskapsmøtene at de sentrale forhandlingenes posisjon må styrkes og at det er der de største tilleggene må tas ut.

På representantskapsmøtet i februar i år stilte vi konkrete forslag om dette, og jeg vil gjøre det også her. Hvis vi virkelig mener noe med å sikre de sentrale oppgjørs posisjon, må vi markere dette sterkere.

Vi må motvirke arbeidsgivernes prinsipper om markedsavlønning og få

til tariffoppgjør som er i samsvar med den solidariske lønnspolitikk vi står for.

Jeg foreslår ny annen setning:

5. avsnitt, ny setning:

«Lønnstilleggene tas i hovedsak ut som generelt tillegg ved sentrale forhandlinger.»

I 5. avsnitt heter det (nåværende setning)

«Det er også behov for å gjøre forhandlingene mer oversiktlige og forståelige for det enkelte medlem».

Sikkert godt ment, men det er ikke like sikkert at det blir noe bedre om vi får det inn med teskjeer når det er utgangspunktet som er galt.

Gang på gang de senere årene har vi i representantskapet satt søkelyset på at det er noe fundamentalt galt med den oppgjørsmodellen som har utviklet seg.

Oppgjørene er blitt matematikk, og årslønnsvekst, glidning, overheng avgjør lønnstilleggene. Ofte med åpenbart urettferdige utslag.

Personlig har jeg flere ganger i LOs representantskap kalt overhengsoppgjørene for «juksemaker pipelort — tar igjen og gir bort»-oppgjør.

«Jo mindre lønn, jo høyere lavlønnstillegg, jo større overheng — og regningen presenteres året etter.» Høres ut som en lov av Gudmund Hernes.

Dette er en ond sirkel som må brytes — hvis ikke det hele skal bli en parodi.

Det er greit at Sekretariatet tar opp saken i sin innstilling, men jeg synes LO-formannen prisverdig sa det mye klarere i sin innledning tidligere i dag.

5. avsnitt, tilføyes:

«Som et middel for å oppnå dette må det seriøst vurderes å flytte oppgjørsdatoen til 1. januar. Målsettingen må være å komme bort fra overhengsbegrepet som slår så urettferdig ut.»

3. forslag gjelder lønnsutviklingsgarantien som etter min mening må være individuell.

Begrunnelsen er grei — synes jeg. Medlemmene har liten glede av gjennomsnittslønnsberegninger. Enkelte høylønnsbedrifter ødelegger statistisk for de andre.

Også på forrige Kongress var det krav om individuell garanti. Jeg syns ikke vi er kommet noe lengre i dag.

De senere års oppgjørsmodell har frosset fast forskjeller. Vi må bort fra dette — vi må skjære igjennom — kalle en spade en spade.

Jeg foreslår derfor:

7. avsnitt, tilføyes:

«Lønnsutviklingsgarantien må videreutvikles til å bli en individuell garanti.»

Mitt siste forslag gjelder lønnsstatistikk. Avsnitt 9:

Jeg aksepterer at LO ikke selv kan ta direkte ansvar for statistikk, men jeg synes det er behov for forsterkning og utvidelse, og foreslår derfor:

9. avsnitt, 2. setning:

«fortsette» endres til «forsterke», setningen tilføyes: «for alle arbeidstakergrupper», slik at 2. setning blir sålydende etter komma: «men må forsterke sitt arbeid for en bedre offentlig statistikk for alle arbeidstakergrupper.»

Forslagene er levert dirigentbordet.

Så til arbeidstid.

Jeg var skuffet — lamslått da 6-timers dagen ikke var nevnt i det forslag til Handlingsprogram som var sendt ut til debatt.

Jeg er glad for at reaksjonen har vært så sterk at Sekretariatets innstilling nå er en annen — hvor 6 timers dag er med. Jeg våger å påstå at ikke minst LOs utvalg for familiepolitikk og likestilling under Harriets ledelse har stått hardt på her og har sin del av æren for resultatet.

Bakgrunnen for kravet om 6-timers normalarbeidsdag er kjent — la meg bare slå fast: 6 timers dagen er innfallsvinkelen til og symbolet på et nytt samfunn hvor arbeidsdelingen kan bli en helt annen enn den er i dag. Det gjelder fordeling av arbeid og omsorg i hjemmet — og fordeling av utearbeid. Det dreier seg om likestilling og likeverd.

En spesiell innfallsvinkel: Landsmøtet i Handel og Kontor i fjor høst sto fast ved sitt krav om 6-timersdagen. Landsmøtet koblet også denne saken sammen med målsettingen om å skape et åpnere og mer fleksibelt samfunn — og uttalte at dette bare kan oppfylles hvis 6-timersdagen settes på dagsordenen samtidig.

Altså kamerater:

- 37½ t skal gjennomføres i 86 — slik at skampletten om ulik arbeidstid blir vekk!

- dernest 6 timers-dagen.

Jeg er fullstendig klar over at alle reformer synes vanskelige i dag — med en regjering som disponerer de økonomiske midlene på en ganske annen måte enn den faglige og politiske arbeiderbevegelse ønsker for å bygge det solidariske rettferdssamfunnet vi står for. Men det må og skal være en kort overgang til vi kommer i posisjon til å bruke vår faglige og politiske makt.

Derfor er det viktigere enn noensinne at vi klargjør våre målsettinger, at veien fram planlegges skikkelig.

La oss ikke narres av våre motstandere så vel faglig som politisk til å sette arbeidskravene opp mot hverandre. Det er klart vi har råd hvis vi vil — det er snakk om prioritering. Vi skal selvsagt være klart realistiske. Men til realisme hører det også at hvis vi vil målene, må vi også ville virkemidlene.

Som det ble sunget under åpningen i går: «Hvor lenge skal vi vente kamrater, før vi viser hvor vi står.»

Reidar Øwre, NKF, Oslo hadde følgende innlegg:

Einar Hysvær ga på sitt forbunds landsmøte en uttalelse som vakte oppsikt og som hos meg og mange flere vakte en gledelig oppsikt. Næmlig uttalelsen om at LO fører en altfor passiv tariffpolitikk, og selv om Hysvørs uttalelse antakelig begrenset seg i den sammenheng til et bestemt område i tariffpolitikken, så er det i allefall et gledelig tegn at vi nå for alvor begynner å få i gang debatt i LO om vår egen tariffpolitikk generelt sett.

Det som vi i Norsk Kommuneforbund er blitt veldig opptatt av, er den utvikling som har ført til at vi i dag har i den private sektor og den offentlige sektor to helt forskjellige lønssystemer. Forenklet sagt så går det markante skillet mellom det faktum at vi i den offentlige sektor tar ut 95 % av lønnstilleggene ved sentrale oppgjør, mens man i den private sektor nå i dagens situasjon tar ut bare en tredjedel av tilleggene ved sentrale oppgjør. Det skal ikke så stor fantasi til for å skjønne at her ligger kimen til en alvorlig splittelse og at nettopp dette forhold appellerer til oss alle til å se nærmere på forholdene.

For Norsk Kommuneforbunds vedkommende så er lønssystemet uadskillelig knyttet til vår organisasjonsform. Vi er det eneste forbundet som konsekvent følger prinsippet om industriforbundsformen, dvs. at vi organiserer alle arbeidstakere av ulike kategorier på den enkelte kommunale/fylkeskommunale arbeidsplass. Dette gir oss etter vår oppfatning i alle fall en enorm styrke rent organisasjonsmessig. Vi har en avgjørende innflytelse på lønnsutviklingen i fra den laveste lønnsstigen til den høyeste topplønn. Og vi mener faktisk at den solidariske lønnspolitikken som er nedfelt både i LOs handlingsprogram og i vårt eget, den blir best ivaretatt med dette lønssystemet. Det stiller selvsagt store krav til oss, og særlig til vår evne til å ha perspektiv. Selvfølgelig henger dette nøyaktig overens med det faktum at vi organiserer samtlige fra det laveste lønnstrinn til de høyeste lønnstrinn. Med andre ord, vårt organisasjonsmønster er uløselig knyttet til vårt lønssystem og vår evne til å samordne disse to tingene.

Jeg vil selvfølgelig ikke si at vårt system er problemfritt og heller ikke perfekt i alle deler, at også vårt system trenger reform og nytenkning er vi

alle enige om, og i Kommuneforbundet har vi stadig debatt om dette. Men jeg tror jeg vil slå fast at strukturen, prinsippene for vårt lønns- og avtalesystem og organisasjonsmønster er noe å møte framtida med.

La meg så gjøre en visitt over i det private næringsliv. Og her føres jo debatten stort sett etter gammelt mønster. Det er jo noen som har en slags religiøs tro på at forbundsvise oppgjør er alfa og omega. Andre og mange har sverget til at garantiordningen er umistelig. Og atter andre sverger til at tariffperiodens begynnelsen og slutt ikke må endres.

Når det gjelder dette med forbundsvise oppgjør, så bringer det i første omgang tanken hen på et spørsmål som blir reist i flere forslag her på kongressen, nemlig hvilket forbund skal gå først ut? Dette er etter min mening en fullstendig avsporing og en tildekking av de reelle problemer vi står overfor. Det er i realiteten uinteressant om Jern og Metall eller for den saks skyld de offentlige skal gå ut først. I det vi bør i LO ha et klart felles opplegg, uansett hvilken form vi velger for hvordan vi skal løse dette. Derne st så må fagbevegelsen ikke glemme at ved å bruke den forbundsvise oppgjørsformen, så mister vi det felles påtrykningsmiddel som LO er i andre sammenhenger i de store oppgavene som angår arbeidstid, pensjonsforhold, forsikringsforhold osv. Derne st tror jeg at jeg vil påstå at forbundsvise oppgjør i steden for å være et ledd i den solidariske lønnspolitikken vil virke som lavtlønnsfiendtlig.

La meg med en gang si når det gjelder garantiordningen, så er den umistelig inntil vi klarer å sette noe annet og bedre i steden for. Garantiordningen inneholder riktignok en garanti for at ingen skal ligge lavere enn 85 prosent under gjennomsnitt industriarbeiders lønn. Men dette kan jo umulig være et mål i seg selv, at noen alltid skal ligge under gjennomsnittet er jo en passiv holdning til spørsmålet, fordi relasjonene vil jo hele tiden bli opprettholdt. Det andre som må komme isteden for må være av en slik karakter at det muliggjør en ekspansiv og rettferdig lønnspolitikk også i de bedriftene som har liten lønnsomhet. Det er flere forslag her på Kongressen som tilkjennegir et syn på et statlig fond som skal virke som en fordeler. Jeg synes for min del at vi gjerne må ta denne debatten nå om fond som skal tjene denne hensikt, selv om den svenske modellen kanskje ikke er noe som passer for oss med den næringslivsstruktur vi har. Men jeg vil gjerne minne om at debatten om lønnskaterfond har vi hatt fremme hos oss også, og det var vel slike tanker som førte til lavlønnsordningen. At dette i ettertid viste seg å være et mindre vellykket eksperiment bør selvfølgelig ikke avholde oss fra å fortsette diskusjonen.

Som sagt så foreligger det konkrete forslag her som jeg synes vi må ta alvorlig og at vi også gjerne kan få brakt inn i debatten noen ideer om finansieringsmåten. Det er nevnt som et eksempel at et slikt fond skal bygges opp av arbeidsgiveravgiften, og det er i og for seg en god idé, men

vi skal i hvert fall ikke ha noen forringelse av folketrygdens finansiering av den grunn.

Når det så gjelder omlegging av tariffperioden slik at den kan følge kalenderåret så er det ikke vanskelig for meg å se åpenbare minussider også ved et slikt system. Men på bakgrunn av alle de forslag som tross alt er kommet inn om dette spørsmålet og de motiveringer som blir lagt til grunn for forslagene, så er det etter min oppfatning helt klart nødvendig snarest å ta standpunkt til dette. De aller fleste tillitsvalgte har jo registrert at medlemmene etter hvert har fått følelsen av at de ikke lenger forstår noe av lønnsoppgjørene. Det skyldes i første rekke den tallmagien som er bundet til de siste års tariffrevisjoner. Et begrep som er vanskelig å kunne oppfatte er dette overhenget.

Her ble Øvre avbrutt av dirigenten. Taletiden var utløpt. Han la istedet fram dette forslaget på dirigentens bord:

Sekretariatet pålegges å legge fram for representantskapet en utredning om:

1. Omlegging av tariffperiodens start og utløpstid, slik at den kan følge kalenderåret.

2. Utrede en tilnærming mellom det offentlige lønnsystemet og det private med sikte på at hovedtyngden av det generelle tillegg gis ved sentrale oppgjør.

3. Oppgjørformen vurderes samtidig i forhold til punkt 2.

Dirigenten refererte permisjonssøknad, som ble innvilget, før hun ga ordet til

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor, Bjørnevatn. Hun tok for seg forbundsvise oppgjør som har gitt dårlige resultater for lavlønnsgruppene. Det var nødvendig å prøve sentrale oppgjør hvor LO måtte sette alt inn på å få en bedring for denne gruppen og være villig til å ta de sterkeste virkemidler i bruk. Kravet fra de lavtlønte er en sterk garantiordning hvor det tas hensyn til landsgjennomsnittet, men garantien må gjelde de lavtlønte i den enkelte bedrift.

Når gjennomsnittsberegningen tar med alle fra visergutt til direktør blir regnestykket galt. Garantien må være individuell og kun falle de lavtlønte til gode.

Hun viste også til at grupper utenfor LO kan oppnå mer enn de innenfor LO, og hvorfor skal det være slik at grupper lavtlønnede settes opp mot hverandre i et oppgjør? Nå har oppgjørene tatt farge av å bli de sterkestes oppgjør, stikkordet er blåkopi. Vi må gjøre LO til et kamporgan igjen, og starte med å få gjennomført lik arbeidstid for alle.

— La utvalget for 37,5 timers uke bli en kort seanse og sørg for at prinsippavtalen fra 1984 blir realitet i 1986, sa hun.

Arvid Nordli, Oslo, tok opp spørsmål i tilknytning til handlingsprogrammet, avsnittet om rettferdig inntektsfordeling. Han refererte til formuleringene om oppgjørsformen. Her heter det bl.a. at når det gjelder sosiale oppgaver må disse løses ved sentrale oppgjør. Hva er det som menes med dette? Er det bare LO som skal forhandle om sosiale tiltak? Det er da mange eksempler på at sosiale spørsmål er løst gjennom forbundsvise oppgjør.

Han kommenterte også Sekretariatets innstilling til forslagene 201—398. Han sa seg enig i det meste, men ett avsnitt virket noe rart. Det står at det er behov for å styrke de sentrale forhandlingene. Det er nødvendig med mer samordning og harmonisering av avtaleverket. Er denne samordning og harmonisering nødvendig? Her kan det være at forbundene har ulike behov, og jeg har heller ikke noen tro på at mer samordning gir bedre lønnsforbedringer.

Hva mener så Sekretariatet med samordning og «sentrale forhandlinger». Jeg trodde først at det gjaldt både sentrale samordnede oppgjør og forbundsvise oppgjør. Etter at jeg leste et intervju med LO-sekretær Yngve Haagensen i Arbeiderbladet for noen dager siden, ble jeg imidlertid i tvil. Det ble fra journalistens side spurt om ikke LO hadde mislykkes med sin utjamningspolitikk ettersom lønnsforskjellene bare har økt. Da svarte Haagensen at man i 1982 og 1984 hadde hatt forbundsvise oppgjør. Er det slik at det er disse to oppgjørene som skal ha skylda for at utjamingen uteblir? Ja, da blir jeg mer usikker på Sekretariatets holdning.

Jeg er ikke imot sentrale forhandlinger, men de kan neppe lykkes uten et tak på de lokale tilleggene. Og et slikt tak vil vi jo ikke ha, sa Nordli som oppfordret redaksjonskomiteen til å se litt nærmere på de formuleringer han hadde vist til. Til slutt et par hjertesukk: Jern og Metall har gjerne fått skylda for at det er tatt ut store lokale lønnstillegg. Det får vi høre fra arbeidsgiverhold, men også i dette hus er det noen som murrer. La meg ta et eksempel fra verkstedindustrien som illustrerer vår lønnsutvikling i forhold til andre industrier. For ti år siden hadde vi i verkstedindustrien en lønn på 107 % av industrigjennomsnittet. I dag er prosenten på 102. Det må således være andre som tar ut mer lokalt enn det vi gjør.

Lars A. Myhre, NOPEF, var redd hans innlegg kom til å bli noe springende og rotete. Det var imidlertid ikke hans egen skyld, men de 179 som stemte for en samlet behandling under dette punkt. Han tok først opp forslag 301 fra Raffineriet på Mongstad, som går på avskaffelse av lavtlønnsfondet. LO-formannen hadde snakket om å nedtrappe fondet. Vårt mål må være avskaffelse. På en arbeidsplass hvor det er konkurrerende organi-

sasjoner, kan jo hver enkelt arbeidstaker sikre seg et minioppgjør på egen hånd ved 1) å melde seg ut av LO og slippe kontingent på 200—220 kroner måneden og 2) han slipper å betale til lavtlønnsfondet 60 kroner. Ved utmelding slipper han begge deler. Det er klart man kan gå rundt og minne om solidaritet osv. men i lengden holder dette ikke. Det er vanskelig å forsvare den form for solidaritet.

Han viste også til forslag 1278 som går på Arbeidsmiljøloven og er nært knyttet til tariffavtaler. Vi mener at organisasjonene burde ha anledning til å reise straffesak ved overtredelse av Arbeidsmiljøloven. I dag er det påtalemyndigheten som kan gjøre dette, i mange tilfelle gjelder det Politimesteren.

Ved manglende lønnsutbetaling må i tillegg Arbeidstilsynet eller fornærmede uttale seg. Vi mener at vi kunne gjøre mye ved at vi hadde retten til å reise en slik straffesak, så uoversiktlig som mange arbeidsforhold er i oljeindustrien. Det høres kanskje kjedelig og formelt ut, men vi kunne her hjelpe til med å skape ryddigere forhold, ikke minst der hvor påtalemyndigheten vegrer seg mot å reise sak.

Myhre ville også støtte forslag 312 om at uorganiserte skal søke om lønnstillegg. Han støttet likeledes 784 og viste til at han på LO-kongressen i 1981 hadde reist et forslag om lovbestemt pensjonsforsikring og rett til å gå av ved fylte 55 år, tilsvarende 40 år for dyptvannsdykkere. Forslaget ble den gangen oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling. Jeg har siden ikke hørt noe om dette. Vi har erfaring i dette landet for tilsvarende pensjonsordninger, bl.a. for sjøfolk. Han ville igjen fremme sitt forslag og håpet på en positiv behandling før 1989.

Han tok opp forslagene 301, 1099, 1278, 1304, 312, 1188 og 1191 og fremmet følgende forslag:

Til nr. 784 Samarbeidsutvalget Offshore, Statfjord

I oljeindustrien offshore institueres en lovbestemt pensjonsforsikring lovydende på den enkelte arbeidstakers navn og som følger arbeidstakeren fra firma til firma.

Forsikringen utbetales når arbeidstakeren fyller 55 år, for dykkeren ved fylte 40 år.

Einar Hysvær, NNN, holdt dette innlegget:

Jeg tror det vil være en stor fordel for fagbevegelsen om vi endret noe på vår *holdning* i tariffpolitikken. Det kan være en god begynnelse om vi erkjenner at fagebevelsens tariffpolitikk de senere år har vært for moderat.

Vår moderasjon er ikke tegn på svakhet. Det har vært en ærlig overbevisning om at vi med moderasjon kunne gi vårt bidrag til å få bukt med arbeidsledigheten.

Nå har erfaringene vist oss at vi ikke har fått noen mindre arbeidsledighet, snarere tvert imot. Arbeidsledigheten har økt. Fagbevegelsens moderasjon har således ikke ført til noen forbedring i denne situasjon.

Er det ikke på tide at vi ender holdning ved at vi går inn for en mer, la meg kalle det pågående og litt mer aggressiv tariffpolitikk i framtiden.

Når jeg snakker om at fagbevegelsen har vært for moderat behøver ingen gå i forsvarsposisjon eller bli hårsår. Jeg har vært med på den tariffpolitikken vi har ført de senere år og skal ta min del av ansvaret for at vi har vært for moderat.

Det er ikke mulig i slike innlegg som dette å gå i detaljer.

La meg bare ta et par eksempel. Om f.eks. Jern og Metall med sin tariffstruktur finner å kunne godta et generelt tillegg på 70 øre pr. time. Hvorfor aksepterer andre, f.eks. typiske lavtlønnsforbund det samme tillegget? Det er jo opplagt at det ikke er riktig og ikke rettferdig. Hvorfor får N.A.F. det som de vil når det gjelder det generelle tillegget, som hele tiden er alt for lavt. (For alle de som ikke kan ta ut store lønnstillegg i lokale forhandlinger?) På denne måten er det jo N.A.F. som får gjennomslag for sin tariffpolitikk. De vil små tillegg under de sentrale forhandlingene av hensyn til de dårligst stilet bedriftene. Så aksepterer de selvsagt at det blir tatt ut store lokale tillegg i de bedriftene som har lønnsevne til det.

Vi kan ikke drive solidarisk lønnspolitikk ved å sette tak på lønnsglidningen. Det har vært forsøkt en gang før og falt ikke heldig ut. Det er jo også urimelig. Vi vet det er mye aksjespekulasjoner og store fortjenester ute og går (f.eks. innenfor deler av næringsmiddelindustrien i dag). Det er klart at våre medlemmer må ta ut det som er mulig å ta ut i disse bedriftene. Det er sannsynligvis 2 veier å gå, 2 muligheter for å sikre en solidarisk lønnspolitikk uten å beskjære fortjenestemulighetene for de som har muligheter. Det er en skikkelig garantiordning knyttet til lønnsutviklingen i industrien og det er å få til vesentlig større lønnstillegg ved de sentrale tarifforhandlingene.

Når vi har hatt flere tariffrevisjoner nå med lave generelle tillegg ved tariffrevisjonene og vesentlig større tillegg ved de lokale forhandlingene så har vi akseptert N.A.F.s tariffpolitikk. Og når vi har akseptert N.A.F.s tariffpolitikk så har vi jo vært for moderate. Det kan være en god begynnelse at vi godtar det.

Vi er alle enige om at det er vesentlig for oss at vi beholder vår frie forhandlingsrett. Vi reagerer mot inngrep fra myndighetenes side. Den frie forhandlingsretten betyr også rett til og muligheter for konflikt når det må være nødvendig.

En av de erfaringene vi har er at det faktisk kan lønne seg å streike. Har du først tatt en konflikt i en bransje så er det ikke til å komme forbi at du blir møtt med mer realisme, mer vilje til reelle forhandlinger av den

ærede motpart når du møtets på et senere tidspunkt. Jeg går ut fra at Transportarbeiderforbundet har nøyaktig samme erfaring på bakgrunn av sin streik i 1982.

Det er ikke nødvendig for fagbevegelsen lenger å vise den store respekten for meklingsinstitusjonen slik det har utviklet seg de senere år. Vi behøver ikke å vise respekt for meklingsmenn som i forbundsvis meklinger opptrer som voldgiftsdommere og talsmenn for regjeringen og N.A.F. *Dette har ikke noe med mekling å gjøre.*

Det er annet forhold i forbindelse med bruk av streikevåpenet. Jeg synes å ha merket at det er tildels en lunken holdning til bruk av streikevåpenet innenfor fagbevegelsen. Med en slik lunken holdning er det egentlig umulig å drive skikkelig tariffpolitikk.

Også tror jeg det er en vesentlig side i fagbevegelsens tariffpolitikk at vi lærer oss til å ta bedre tid til å drøfte tariffpolitikk. Det er for mye misforståelser og litt for mye motsetninger ute og går innad i fagbevegelsen. La oss ikke bruke energi på å krangle med hverandre, la oss bruke energien og aggressiviteten mot N.A.F., mot Riksmeklingsmannen, mot Regjeringen.

Vårt forbund vedtok allerede for 4 år siden prinsippielt å gå inn for 6-timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon. Landsstyret hadde ved dette landsmøtet anbefalt at det på sikt må arbeides for innføring av 6-timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon.

Et stort flertall på vårt landsmøte var imidlertid mer utålmodig enn som så, og det ble vedtatt at vårt forbund skal arbeide for gjennomføring av 6-timers arbeidsdag innen 1992.

Jeg har ingen problemer med å gå inn for at vi nå skal gå et skritt videre i dette betydelige kravet ved også i LO-sammenheng og tidfeste gjennomføringen og da skulle 1992 høres rimelig ut.

Jeg har ikke følelsen av at dette kravet er noe utopisk eller direkte urealistisk. Det er et dristig krav, la gå med det. Men hva er det egentlig vi driver med i fagbevegelsen, skal ikke vi være pådrivere, skal ikke vi gå i bresjen? Hvorfor skal vi overlate til Arbeiderpartiets kvinnevalg og andre kvinneorganisasjoner å kjøre et slikt krav igjennom? Hvorfor ikke la dette bli en merkesak for Landsorganisasjonen, for fagbevegelsen i Norge?

Med et slikt vedtak om tidfesting av 6-timersdagen innen 1992 gjør vi også et skikkelig slag for likestilling. Kravet er framtidsrettet, det tar hensyn til menneskenes krav om en bedre tilværelse og et slikt vedtak vil også være i pakt med den situasjon vi etterhvert vil befinne oss i som følge av den galopperende teknologiske utvikling.

Jeg er fullstendig klar over motforestillingene. Her sitter vel også økonomer med lommekalkulatoren som på partilandsmøter. Det snakkes for mye om at vi ikke har råd. Selvfølgelig har vi råd. Vi må slutte med å la politikerne få oss til å tro at vi ikke har råd. Og i alle fall — det er ikke

vår oppgave å si til folk at det koster. Dette kan vi overlate til politikerne og til N.A.F.

Vår oppgave er å være pådrivere. Vi skal presse politikerne og N.A.F. til å gjennomføre reformer.

Odd Skum, Finnmark, støttet forslaget Lydrupsen hadde tatt opp. Ferieloven er moden for revisjon og tillitsmannsapparatet må sikres større innflytelse over planleggingen av ferietiden. Nå er det stort sett arbeidsgiverne som bestemmer. Fire ukers sammenhengende ferie har stor betydning for folk i de nordlige fylker og ikke minst i Finnmark. Det går ofte med en uke av ferietiden i reisetid for å komme fram til feriemålet i varmere strøk.

Han støttet derfor av hele sitt hjerte forslaget om fire ukers sammenhengende ferie.

Svein Fjellheim, NNN, Stavanger, viste til NNNs landsmøtevedtak om fleksibel pensjonsalder fra 60 til 67 år, med fulle rettigheter. Med den borgerlige regjeringen har vi opplevd ikke bare stopp i framdriften av reformer, men at tidligere reformer er trukket og begrenset sterkt. Det er gått tilbake i en tid med store ressurser.

Reformkravene står i kø ved denne Kongressen, men en må nødvendigvis velge hvilke som skal komme i første rekke. Norge har Europas høyeste pensjonsalder, samtidig som landet ligger økonomisk på verdens toppen.

Han gikk ut fra at alle var enige om at lik arbeidstid for alle må gjennomføres ved 1986-oppgjøret, og at det også er enighet om den 5. ferieuka. 6-timers dagen og pensjonsalderen blir ofte satt opp mot hverandre. Han så 37,5 timers uke som et skritt på veien mot 6-timers dagen.

Han refererte og la fram dette forslaget:

«Forbundsstyrets innstilling til forslag 620 med tillegg etter siste punktum.»

«Og gjennomføre dette innen 1992 med full lønnskompensasjon.»

Han understreket at tariffpolitikken ikke må utformes slik at den svekker LO som organisasjon. Det er tendenser som tyder på en utvikling i den retningen, dersom Pål Krabys forslag får sympati. Han så ikke nødvendigvis en motsetning mellom dem som i framtida vil ha tariffspørsmål løst sentralt og de som går inn for lokale løsninger. Han gikk ut fra at desto større potten blir ved sentrale forhandlinger, jo mindre vil det tas ut lokalt. Den lokale forhandlingsretten er en grunnleggende rett som må tas vare på. En rekke forslag illustrerer at mange ønsker å ta ut kompensasjon

i økt fritid. Det indikerer at en større andel tas ut i det sentrale oppgjøret, med opprettholdelse av kjøpekrafta, og at det gjennomføres sosiale reformer. Dette tilsier at man styrker LO som organisasjon. Fjellheim ga derfor sin fulle støtte til Hysværs innlegg. Når LO viser moderasjon for å hjelpe på sysselsettingssituasjonen, må det følges av krav om arbeid til de arbeidsløse. Når LO viste moderasjon i så stor grad som sist, så var det altfor svake krav som ble stilt til regjeringen på det felt.

Han regnet med at vi sannsynligvis har en Arbeiderpartiregjering i 1986, og om samarbeidet mellom fagbevegelse og parti skal fortsette mente han at vi må forvente at Arbeiderpartiet respekterer fagbevegelsens streikerett.

Hildur Steffensen, NNN, Melbu, viste også til forbundets landsmøtevedtak om fleksibel pensjonsalder, et vedtak som fulgte opp forslag fra Finnmark. Begrunnelsen derfra var, at i dag er det bare unntaksvis at folk i denne industrien står i arbeid til oppnådd pensjonsalder. Her arbeides vesentlig etter prestasjonssystemet, og skift, og begge deler går på helsa løs. I dag føles det nedverdiggende å gå ut av arbeidet og søke uføretrygd. Hun håpet kongressen ville få inn for fleksibel pensjonsalder fra 60 til 67 år. Vi har den høyeste pensjonsalderen i Europa, og la oss nå ikke bare gå noen centimeter, men et langt steg fram for å komme på høyde. Dette vil også bety flere arbeidsplasser til dem som nå går ledige. — Så la oss være pådrivere og ikke nøye oss med bare et år. Vi må fremme våre krav uansett hva partiet har vedtatt. Partiet kan så komme etter, sa hun, og fremmet følgende forslag:

Fleksibel pensjonsalder fra 60—67 år med fulle pensjonsytelser.

David Mostad, Jern og Metall, Trondheim, ville ikke ta opp temaet tariffpolitikk, men sluttet seg fullt ut til Hysværs innlegg som han syntes var både gledelig og overraskende.

I den nåværende kongressperiode har vi alle fått følte hva det vil si å ha borgerlig regjering. Isteden for framdrift har vi fått tilbakegang i reformpolitikken. Vi har tapt terreng, sa han. Han var skuffet over at ikke LO-formannen i sitt innlegg hadde tatt opp de arbeidsløses situasjon. Dette er en gruppe som rammes spesielt hardt av Willochs politikk. Det lages mange krumspring for at ledighetstallet skal framstå lavere, uten at det hjelper på de arbeidsløses situasjon.

Også når det gjelder Arbeidsmiljøloven er terreng tapt under denne regjeringen, og får de borgerlige fortsette blir arbeidsmiljøloven snart bare historie.

Han tok opp forslagene 381 og 382, 1087 og 1366. Han forutsatte at alle ville gå helhjertet inn i valgkampen, slik at vi igjen kan få en GRO-tid.

Johan Østberg, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, tok opp følgende forslag:

Tar opp følgende forslag fra avd. 1 NBIF:

264, 271, 279, 334, 392, 626, 984, 985, 1038 (de to første setninger), 1123, 1124, 1445.

Videre tas opp: 315 fra avd. 274 NBIF. 362 fra avd. 5 NBIF. 550 fra avd. 331 NBIF. 612 fra avd. 242 NBIF.

Alle forslagene tiltrådt av Forbundsstyret.

Videre forslag 1066 fra avd. 3, N.B.I.F.

Han sa at en del av forslagene ikke vil koste så mye, men vil bety mye for dem det angår.

Det er blant annet urimelig at en som er syk i ferietiden skal miste sin ferie, istedet for å få den utsatt. Videre er det urimelig med den grad av forflytninger som det er innen bransjen, tidsrammen som settes i dag for å ha vært i bedriften for ferierettigheter og lønn under sykdom.

Syketrygdede som har vært utsatt for yrkesskade må få full kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med etterbehandling. I dag er det en urimelig dekningsordning.

Det er også forslag om at arbeidsmiljøloven må gjøres gjeldende for selvstendige næringsdrivende, enmannsbedrifter som driver som kontraktører og bruker uavhengighet av arbeidsmiljøloven som et konkurransemiddel mot seriøse entreprenørfirma.

Dirigenten foreslo innført begrenset taletid til 5 minutter, og strek satt, med anledning til å tegne seg og innlevere forslag i pausen.

Dette ble vedtatt.

Hun viste videre til at redaksjonskomiteen hadde klar tre forslag til uttalelser, om Sydvaranger, demonstrasjonsstreiken i Telverket og situasjonen i Nicaragua. Forslagene ville bli lagt ut i pausen.

Klokka var nå 16.35 og det ble 15 minutters pause.

Møtet ble satt igjen kl. 16.55.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at Kongressen hadde vedtatt behandling av tre forslag til uttalelser som nå ville bli referert av sekretær Yngve Haagensen. Han ga ordet til LO-sekretær Haagensen.

Yngve Hågensen sa at det hadde kommet en rekke henvendelser til redaksjonskomiteen for øvrige saker om snarest mulig å legge fram forslag til uttalelser. Det har dreid seg om tre områder, Syd-Varanger, Telestreiken og situasjonen i Nicaragua. Den første saken har sammenheng med vedtaket i Stortinget for en uke siden, det andre har sammenheng med

den politiske demonstrasjonsstreiken mot privatisering i dag og det tredje gjelder den akutte situasjonen i Nicaragua etter Reagans blokade. Sekretariatet hadde også laget en innstilling som går på Nicaraguas stilling, men den er ført i pennen for så lenge siden at den ikke har fanget opp det som nå er situasjonen. I morgen er det dessuten en utenrikspolitisk debatt, og hvis LO-kongressen vil gi sitt besyv før denne debatten, er det riktig å komme med en uttalelse nå.

Dirigenten spurte om LO-kongressen var rede til å ta en realitetsbehandling av de omdelte forslag til uttalelser nå etter at Hågensen hadde referert dem. Dette ble enstemmig godkjent. Hågensen repliserte at det nok ikke ville bli behov for en debatt om uttalelsene, så veloverveide som de var.

Han siterte først uttalelsen om Syd-Varanger:

Uttalelse fra LO-kongressen om Syd-Varanger

1. LO-kongressen vil på det sterkeste protestere mot Stortingets vedtak om å stanse gråbergsavdekkinga — og dermed malmproduksjonen på Østmalmen ved Sydvarangers gruver.

2. LO-kongressen vil oppfordre de politiske myndighetene til å revurdere situasjonen, og sikre at det gjenopptas full drift ved A/S Sydvaranger inntil Stortinget har behandlet de langsiktige framtidsplanene for bedriften.

Votering:

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt med applaus.

Han refererte videre forslaget til uttalelse om Televerket:

Uttalelse av Kongressen om privatisering i Televerket

LO-kongressen viser til at de LO-organiserte i Televerket i dag har gjennomført en politisk streik mot omorganiseringen av Televerket — en omorganisering som får som følge at deler av teletjenesten blir privatisert. (Stortingsmelding nr. 48, 1984-85).

LO har to ganger tidligere uttalt seg om utvalgsutredninger som er avgitt før nevnte stortingsmelding. I uttalelsen har LO gått i mot forslag som tar sikte på å privatisere de lønnsomme deler av virksomheten.

LO-kongressen vil på det sterkeste advare mot at det etableres ordninger innenfor Televerket som fører til ulikt taktsnivå, ulike servicetilbud og teletilbud i forskjellige deler av landet.

Samfunnsmessige, og spesielt distriktspolitiske hensyn taler for at Televerket beholder ansvaret for enhetlige telefonforbindelser i Norge.

LO-kongressen vil også framheve de betenkelige industripolitiske konsekvenser av en privatisering. Gjennom en bevisst bruk av offentlige utviklingskontakter vil et sterkt nasjonalt televerk være av største betydning for utviklingen av norsk elektronisk industri.

LO-kongressen er derfor overbevist om at samfunnet og norsk industri ikke er tjent med privatiseringstiltakene.

Votering:

Uttalelsen enstemmig vedtatt med applaus.

Hågensen refererte så følgende uttalelse om Nicaragua:

Uttalelse om Nicaragua

Landsorganisasjonens Kongress 1985 fordømmer De Forente Staters intervensjons- og boikottpolitikk mot den uavhengige staten Nicaragua.

Nok en gang har president Reagan vist at USAs regjering fører en imperialistisk politikk overfor land hvis politikk ikke stemmer med USAs.

Kongressen fordømmer krigføringen mot den lovlig valgte regjering og mot befolkningen. Med støtten til Contra-styrkene gjør USAs regjering seg skyldig i aggresjon, brudd på folkeretten og overgrep mot en mindre stat.

President Reagans vedtak om økonomisk boikott er jevngodt med trussel om utsulting. Nicaragua er avhengig av vareeksport til og import fra USA. Skruestikka USA her bruker kan føre til at Nicaragua drives til avhengighet av Østblokken. Men saken går videre. Den dreier seg om fred og demokrati i Mellom-Amerika, om retten til å utvikle eget styresett og beholde selvstendigheten, og til sjuende og sist om Nicaraguas eksistens.

Norge må sammen med de nordiske og europeiske land gripe inn med økonomisk støtte, markedsåpninger, utviklingshjelp og nødhjelp til Nicaragua, bl.a. for å hindre at Nicaraguas befolkning lider direkte nød. Regjeringen må ta initiativ til drøftinger om dette med andre europeiske regjeringer. Nicaragua må støttes.

Den norske regjering må øke utviklingshjelpen og gjøre Nicaragua til hovedsamarbeidsland. Omfattende økonomisk støtte må tilbys og Regjeringen bør gå inn i et handelssamarbeid med Nicaragua. Skulle Nicaragua utsettes for forsøk på oljeboikott, må den norske Regjering sammen med de oljeproduserende Contadora-land vurdere måten å sikre energileveranser på.

President Reagans handlinger mot Nicaragua tas opp i NATO-Rådet, og Regjeringen må avdekke den reaksjon og uro handlingene har skapt. Et alliansemedlems overgrep mot en mindre stat kan ikke aksepteres. Det

gjelder desto mer når medlemsstaen støttes opp under reaksjonære diktaturer i samme område.

Fortsetter støtten til Contra-styrkene går den amerikanske president mot de folkevalgte, som har avvist bevilgninger. Fortsatt støtte reiser spørsmålet om Ronald Reagan i farligere situasjoner også vil gå mot de folkevalgte. Tilliten rokkes blant USAs allierte og det kan få uoversiktlige konsekvenser i krisesituasjoner der USAs allierte er involvert.

Det er nødvendig å reagere på det skarpeste mot at store stater bruker sin makt mot småstater under påskudd av at den indre utvikling ikke går etter supermaktens ønske. Det er ikke forskjell på overgrepet mot Afghanistan fra Sovjetunionen og overgrepet på Nicaragua fra De Forente Stater. For Norge er dette særs viktig.

Landsorganisasjonen vil føre disse synspunkter fram for den norske Regjering, for den amerikanske faglige landsorganisasjon og for den amerikanske regjering.

Kongressen venter at et samlet Storting og en samlet norsk opinion klart gir til kjenne et fordømmende syn på Reagan-regjeringens vedtak om økonomisk boikott av Nicaragua.

DAGSORDENS PKT. 6

Fortsatt debatt

Man gikk så tilbake til behandlingen av dagsordens pkt. 6. Dirigenten refererte de talerne som hadde tegnet seg utover den oppslåtte liste. Han ba om godkjenning for at de andre kunne sjekke på oppsatte lister om de var kommet med på talerlisten. Dette ble godkjent.

Olav Støylen, Norsk Kjemisk, sa at Kjemisk hadde fremmet et fellesforslag på tre plasser under behandlingen. Han henledet oppmerksomheten på skiftarbeidernes stilling.

Han var klar over at spørsmålet utredes mellom LO og N.A.F. ettersom han også var med i denne utredningen. Om sekstimersdagen sa han at det ikke ville være riktig å binde opp fremtidige Kongresser med vedtak om sekstimersdagen. Forslaget om redusert arbeidstid for skiftarbeiderne, som han siterte, ga ikke så store utslag som det kunne se ut til i forhold til dagarbeiderne. I dag får ikke skiftarbeiderne noen avkortning av arbeidstiden i forhold til de bevegelige helgedager slik dagarbeiderne gjør. Vi foreslår at beregningsmåten her blir tilsvarende som for dagarbeiderne. Det er sendt over 4 forslag til Kongressen om pensjonsspørsmålet. Det betyr ikke at Kjemisk ikke er opptatt av dette spørsmålet, men man har et landsmøtevedtak fra oktober, et forslag som går lenger enn både LO og DNA. Han tok opp dette forslaget.

Han viste til en rekke andre forslag fra Kjemisk som han vill ta opp. Det gjaldt ferispørsmål, en rekke forslag om den femte ferieuka, feriepenger, feriepenger for arbeidsledighetstrygd, renter av feriepenger m.v. Han regnet med at ved behandlingen av disse forslag ville redaksjonskomiteen ha et ord med i laget — uten at han ville legge seg opp i behandlingen av sakene.

Han fremmet følgende forslag:

Arbeidstidsspørsmål nr. 539, 632, 642.

Pensjonsspørsmål nr. 874.

Ferispørsmål nr. 697, 698, 699, 700, 998, 999, 1031, 1032, 1050, 1051, 1052, 1053.

Handlingsprogrammet endres i overensstemmelse med våre forslag.

Arne Hasla, Grimstad, tok opp forslag 825 om nedsettelse av pensjonsalderen fra 67 til 65 år og med anledning til å gå av ved fylte 60 år. Han tok videre opp forslagene 356 og 1411.

Han viste til det faktum at det på mange arbeidsplasser i dag er et sterkt press på arbeidstakerne. Det er et tempopress og det er også iverksatt nye sinnrike kontrollmidler for å sjekke om arbeiderne gjør feil. Dette økte presset fører til mindre trivsel, og det fører også til at mange arbeidstakere blir presset ut.

Flere faller ut ved fylte 40 år og blir uføretrygdet fordi miljøet på bedriften har forsuret deres tilværelse og gjort dem skrøpelige før tida.

En pensjonsalder på 65 år med anledning til å gå av ved fylte 60 år vil også ha en god innvirkning på sysselsettingen. Jeg tenker da særlig på ungdommen. Jeg vet at kostnadene blir store. Slik har det vært bestandig, men vi har også alltid vært villige til å betale fra felleskapskassa. Den gangen vi bare levde av gråstein her i landet tok vi på oss store reformer som ble betalt av felleskassa. Skal vi så ikke nå i et av verdens rikeste land kunne se oss råd til dette. Nå har vi liksom ikke råd til noen verdens ting. Jeg må si dette må være en god gulrot å ta med ut i valgkampen. Ja, jeg vil spørre om vi har lov til å la være. Det sekretariatet her legger opp til når det gjelder pensjonsalderen er et dårligere vedtak enn det vi fattet i 1981. Et slikt tilbakeskritt kan vi ikke akseptere.

Gerd Reinsvollssveen, Norsk Sosionomforbund, sa seg glad for de formuleringer som var kommet frem i forslaget til handlingsprogrammet når det gjelder 6-timersdagen. Hun var imidlertid av den oppfatning at visjonene måtte konkretiseres. — Ellers kunne de lett bli til fata morgana som forsvant når man trodde seg være nær målet. Hun satte derfor frem forslag som innebar en gjennomførelse av sekstimersdagen i neste kongressperiode, d.v.s. innen 1993.

I debatten blir pensjonsalderen stilt opp mot sekstimersdagen. Dette er ikke riktig. Begge krav er berettigede og må gjennomføres. Hun fremmet tilleggsforslag her:

Om arbeidsledighetstrygden ville hun også fremme forslag, men hun hadde ikke tid til å referere hele forslaget. Hun fortalte at reglene for arbeidsledighetstrygd må endres. Et hovedkrav er at støtte må gis i hele stønadperioden. Vi må også få regler som sikrer støtte til de som ikke har hatt mulighet til å opparbeide seg rettigheter tidligere. Det gjelder mange ungdommer og det kan gjelde kvinner som ikke har vært i arbeidslivet tidligere.

Vi mener de bør få støtte ved at de melder seg arbeidsledige. Rettighetene må også knyttes til gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Hun fremmet følgende forslag:

Forslag nr. 490 med følgende tillegg:

«Kravene om kortere arbeidsdag og lavere pensjonsalder er to hovedkrav for fagbevegelsen. Kongressen godtar ikke at disse to kravene stilles opp mot hverandre fordi det vil svekke fagbevegelsen i kampen for at begge kravene blir realisert.»

Nr. 1386 med følgende endring:

Stønadperiodens lengde: 52 uker pr. år.

2 siste avsnitt

I tillegg til dette må en sikre at:

— alle som er meldt ledige og som ikke oppnår skoletilbud osv. . .

Følgende tilleggsforslag fremmes også:

Pensjonspoeng for arbeidsløshetsperioden beregnes ut i fra siste års inntekt i ordinært arbeid, eller gjennomsnittlig for de tre siste år i ordinært arbeid. Poenggrunnlaget indeksreguleres.

Kirsti Billington, Norsk Tjenestemannslag, sa seg tilfreds med de fleste formuleringene fra Sekretariatet når det gjaldt tariffpolitikken, sykelønnsordningen og arbeidsmiljøloven.

Tjenestemannslaget hadde stort sett grunn til å være fornøyd ut fra sine målsettinger. Det kan nok være slik at Tjenestemannslagets forslag er mer detaljerte, men et handlingsprogram kan jo ikke inneholde detaljerte spørsmål. Vi må bare passe på å være edruelige når vi skal drøfte hovedprinsippene. Jeg er også enig i at man ikke fastlåser oppgjørsformen i tariffpolitikken men tar dette opp i enhver gitt situasjon.

Hun tok opp forslag 325 som hun refererte til. Det gjelder at uorgani-

serte skal søke om tariffestet lønn. Dette er en mer presis formulering enn sekretariatets. Det vil styrke tariffavtalenes posisjon. Og dette gir en pekepinn på hva vi mener er riktig som jobber innen statlig virksomhet. Vi bør derfor ha en klarere prinsipiell formulering her.

I handlingsprogrammet har Sekretariatet også fulgt opp med en del nye synspunkter på sekstimersdagen. Jeg er enig med Sidsel Bauck i at dette er positivt. Jeg er klar over at en slik reform tar tid og vil koste mange penger. Men vi bør nå ta det første skrittet i neste tariffperiode, 37,5 timers arbeidsuke for alle.

Så får man fortsette arbeidet for sekstimersdagen. Hun fremmet følgende forslag:

LO vil arbeide for at uorganiserte først gis tariff-festede lønnstillegg etter søknad.

Birger Thorsen, Arendal, sa at sakene under pkt. 6 kunne se ut som en smørbrødtype av gode, velmente rå. Men alle visste jo at de fleste sakene var avhengig av politisk behandling. Man kunne jo ikke vente noen politisk hjelp fra den sittende Willoch-regjering. Vi får ikke noen hjelp før Willochs oppsigelsestid er ute, 11. september.

Man får det hovedinntrykk fra debatten at det er et motsetningsforhold mellom sekstimersdagen og lavere pensjonsalder. De blir satt opp mot hverandre selv om de ikke står i strid med hverandre.

Det er likevel et spørsmål om prioritering, og da mener jeg det er riktigst at man prioriterer pensjonsalderen. Vi har jo her i landet en av verdens høyeste pensjonsaldrer.

En annen sak han tok opp var arbeidsløsetrygden. Hvis man mister jobben i dag — og ikke er skyld i det selv, skal vi også straffes økonomisk. Det er i dag mye mer konjunkturledighet i landet enn tidligere. Mange får økonomiske problemer og skyves over i den ene køen etter den andre, med en canossagang fra arbeidskontorene til sosialkontoret. Dette skulle være unødvendig når Norge er i den situasjon at vi eksporterer kapital.

Han tok videre opp spørsmålet om permisjon ved barns sykdom. I dag har man rett til ti timers fri pr. barn inntil 12 år, pr. foreldre. Når begge foreldrene er yrkesaktive kan det ikke alltid være så lett selv om barnet er 12 år, sa Thorsen.

Han viste også til forslaget om utvidet svangerskapspermisjon på inntil ett år for foreldre tilsammen. Dette ville skape bedre forhold i hjemmet under svangerskapet og etterpå og bedre kontakt med barna.

Han tok opp forslagene 1224 og 1225.

Bjørn Christiansen, Norsk Barnevernpedagogforbund, Oslo, sa at 6-timers dagen må være en realitet for alle arbeidstakere innen 1992.

Kravet bunner ikke bare i behovet for lengre frihet. LO skal arbeide for reell likestilling og 6-timers dagen er en av forutsetningen for å få gjennomført det. Svært mange kvinner arbeider deltid, med hovedansvar for barn og husarbeide. Deltidsarbeidende har ofte vanskelige arbeidsforhold og er blitt et slags B-lag på arbeidsmarkedet.

Gjennomsnittlig er nå kvinnes arbeidstid 29 timer, mennenes er 10 timer lenger. I realiteten har altså kvinnene 6-timers dag, men uten lønnskompensasjon. De fleste kvinner som arbeider hel dag må også ta de tyngste takene hjemme. En gjennomføring av 6-timers dagen vil gi mennene anledning til å ta en større del i omsorgsarbeidet. Denne reformen vil også ha betydning for å redusere ledigheten. Hele den internasjonale kvinnebevegelsen har 6-timers dagen som sitt fremste reformkrav. Men kravet må tidfestes, formuleringen «på sikt» er som en luftspeiling.

Det er sagt at fleksibel pensjonsalder må prioriteres foran 6-timers dagen. Dette var han ikke enig i og fremmet derfor forslag om at disse to reformer ikke ble satt opp mot hverandre.

Han tok opp forslag 406 med endring, forslag nr. 1166 og forslag nr. 1386 med to endringer:

Forslag 406 tas opp med følgende tillegg:

— innen 1992 (etter 1. setning)

— *Krav om kortere arbeidstid og lavere pensjonsalder av to hovedkrav for fagbevegelsen. Kongressen godtar ikke at disse to kravene settes opp mot hverandre fordi det vil svekke fagbevegelsen i kampen for at begge kravene blir realisert.*

Forslag nr. 1166 fremmes

Forslag 1386 tas opp med følgende endring:

i nest siste avsnitt første setning endres til:

«I tillegg til dette må en sikre at alle som er meldt ledige og som ikke oppnår skoletilbud eller arbeid, får stønad».

Tilleggsforslag

Pensjonspoeng for arbeidsløshetsperioden beregnes ut i fra siste års inntekt i ordinært arbeid, eller gjennomsnittet for de tre siste år i ordinært arbeid. Poenggrunnlaget indeksreguleres».

Tilleggsforslag til forslagene 1100—1240:

Bruke formuleringer med benevnelse foreldre/samboer/barnepasser når handlingsprogrammet endelig utformes.

Bjørn H. Kristiansen, Norsk Grafisk, Sarpsborg, ga ros til utvalget for

arbeidet med handlingsprogrammet. Han savnet imidlertid forslag 1133 (som han siterte) som forbundsstyret i Grafisk har gått inn for. I innstillingen blir det sagt at LO har reist krav overfor regjeringen, og det vises til handlingsprogrammet. Som sagt så hadde han ikke funnet forslaget igjen i handlingsprogrammet, og han regnet heller ikke med at et krav overfor den nåværende regjering ville føre fram. Arbeidsmiljølovens § 33 A må endres til å gjelde barn under 14 år og trygdeloven må da tilpasses til arbeidsmiljøloven.

Foreldrene vil bli spart for mange bekymringer om alderen økes fra 10 til 14 år når det gjelder rett til sykepengen.

Han tok opp forslag 1193 ksom han foreslo opptatt i handlingsprogrammet.

Gunnar Nilsen, Jern og Metall, Oslo, hadde først tenkt å holde det samme innlegget han hadde på forrige Kongress, for det var godt, men siden skattepolitikk var flyttet over til pkt. 7 på dagsorden var ikke det aktuelt. Han syntes det var nokså ubegripelig at Kongressen skulle diskutere fordelingspolitikk uten å ha med skattepolitikken.

Han tok ellers opp arbeidsstidsspørsmål. — Vi er ikke så dristige i Jern og Metall, vi mener at vi også må tenke på omkostninger og konsekvenser når vi krever reformer. 37,5 timers arbeidstuke er et selvsagt rettferdighetskrav, dette kravet er så tradisjonelt at det drukner i dristige utspill, sa han. Men vi må tenke på skritt som skal tas videre. De fleste av dem som har 37,5 timer i dag, har spisepausen inkludert. Vi må også kreve å få spisepausen innpasset. Alt dette er skritt mot kortere arbeidstid. Den teknologiske utviklingen tvinger fram kortere arbeidstid, og det er ikke sikkert vi vil bli bare begeistret for en del av virkningene. Jern og Metall i Oslo hadde nettopp fått melding om et par hundre arbeidsplasser som nå gikk fløyten.

Han hadde nettopp hatt en diskusjon med en som ivret for 6-timers dagen, og som sa at hvis den blir innført vil folk ikke bli så slitne, og da er det ikke sikkert det var nødvendig med fleksibel pensjonsalder. Men da må en spørre: Skal det ha tilbakevirkende kraft?

Kortere arbeidstid forandrer ikke noe på maktforholdene i samfunnet, og det kan være nødvendig å diskutere mer grunnleggende endringer.

Oddbjørn Møller, Jern og Metall, minnet om at det er kommet en ny dimensjon inn i begrepet arbeidsledighetstrygd. De som har gått ledige i 8 uker mister arbeidsledighetstrygden. Hver måned er det 400 nye personer som ikke lenger får arbeidsledighetstrygd men må vandre til sosialkontoret. Først etter at det er gått et halvt år til, kan det bli aktuelt med arbeidsledighetstrygd når betingelsene er til stede.

Sekretariatets innstilling til forslag nr. 1409 henviser til handlingspro-

grammet. Møller mente det var nødvendig å konstatere at folketrygdreglene om stønad til arbeidsledige ikke dekker det problemet etter de dimensjoner det nå har antatt.

Han tok opp innstillingen til forbundsstyret i Jern og Metall for forslagene nr. 1165 og 1385.

Anne-Rigmor Lauritzen, Nordland, sa at kravet om 6-timersdag ble allerede i 1931 reist som krav til LO-kongressen. Forslaget har således hatt en lang modningstid. Ja jeg vil påstå at den er overmoden. Tar vi mål av oss til å «*forme framtida*» så må Kongressen vedta 6-timersdagen, og den må tidfestes.

En del grupper har laget en noe kunstig problemstilling, og denne er: Vil vi ha arbeidsplasser eller vil vi ha 6-timers arbeidsdag. En helt gal problemstilling etter mitt syn. Kravet om arbeidsplasser er ufravikelig. Det er vel grunn til å tro at 6-timers dagen vil gi en del nye arbeidsplasser selv om vi ikke har noen sikre undersøkelser på dette. For egen del vil jeg hevde at i de yrker hvor vi har vanlig dagarbeid vil vi neppe få noen særlig sysselsettingsmessig effekt av 6-timers dagen, men i de yrker hvor vi har turnusarbeid, f.eks. i helsesektoren så vil 6-timers dagen bety flere arbeidsplasser. Hvis vi tenker på alle syke- og aldershjem vi har i distriktene så vil 6-timers dagen bety mye for arbeidsplasser i distriktene. Altså det er god distriktspolitikk å innføre 6 timers arbeidsdag.

Arbeiderpartiets kvinner har vedtatt et nytt handlingsprogram som har fått navnet Ny hverdag. — Og det er en ny hverdag vi vil ha ved å innføre 6-timers dagen. En ny hverdag hvor menn og kvinner har like muligheter på arbeidsmarkedet, like muligheter for å drive omsorgsarbeid og større muligheter for å drive samfunnsgavnlig arbeid, f.eks. fagforeningsarbeid.

NKFs forbundsstyrets innstilling om innføring av 6-timers dagen innen 1990. Dette med om 6-timers dagen skal tidfestes eller ikke er også en grav vi ikke må falle i, slik at vi gjør et vedtak om å innføre 6-timers dagen uten å tidfeste den. Jeg vil be om at vi forsøker å samle oss om et årstall, og NKFs forbundsstyre har anbefalt 1990.

Jeg vil be om at Kongressen samler seg om følgende forslag:

— *Arbeide for innføring av 6 timers daglig arbeidstid innen 1990. Relasjonene til skift- og turnustjeneste må opprettholdes.*

Trygve Johnsen, Jern og Metall, viste til den store mengden av forslag som går på lavere pensjonsalder, og spesielt kommer kravet fra industriarbeiderne. Dette illustrerer behovet, her arbeider man under slike vilkår og press at mange ikke oppnår pensjonsalder. Vi ønsker at alle våre arbeidskamerater skal gå av med pensjon med helsa i behold. At Sekretariatet sin innstilling har lagt seg på vedtaket i Arbeiderpartiet, fant han naturlig,

men dette måtte bare sees som et første skritt. Han tok opp forslagene fra N.J.M.F.s forbundsstyre under forslagene nr. 873, 997 og 1049.

Kirsti Nossum, NTL, støttet forslag nr. 491 og 240. Sekretariatets innstilling er ikke i strid med forslaget, men hun fremmet det likevel fordi det er viktig å få en klar uttalelse fra Kongressen. Det blir vanskeligere og vanskeligere å forstå tariffoppgjørene. Vi må prøve å være konkrete og si noe som folk kan forstå.

Hun ba om at forslagene ble oversendt redaksjonskomiteen til vurdering.

Willy Falch, Norsk Grafisk, sa til pkt. 6) Fordelings- og tariffpolitikken, og Handlingsprogrammet, kap. 3 «Rettferdig fordeling av godene»:

— I «grafisk» har vi sendt inn forslag som går på en «fleksibel pensjonsalder» fra 62 til 67 år, og vi har således ingen vansker med å gå over på Sekretariatets forslag om en øvre grense på 66 år.

Det er imidlertid en klar forutsetning at de som går av mellom 62 og 66 år har opparbeidede rettigheter som de om de arbeidet fram til fylte 66 år.

Samtidig er det grunn til å peke på at vi enda vil ha aldersgrupper som enda ikke har anledning til å opptjene fulle rettigheter, — og for disse grupper må vi finne midlertidige overgangsordninger.

Kravet om en nedsatt og fleksibel pensjonsalder er meget berettiget og kommer i rett tid.

— De forskjellige arbeidstakere har en meget forskjellig helse- og arbeidssituasjon, som gjør det riktig med muligheten til å slutte av til forskjellige tid.

— Vi har en beskjeftigelsessituasjon som tilsier at det vil være gunstig om noen fikk anledning til å fratru tidligere enn for å skape arbeidsplasser til ledige.

— Det vil være riktig å komme mer på linje med sammenlignbare land når det gjelder pensjonsalder.

At Arbeiderpartiet har en forskjellig nedre grense med 64 år, bør absolutt ikke være noen hindring for å stemme for dette forslaget.

Vi er også overbevist om at det er absolutt riktig å prioritere nedsatt og fleksibel pensjonsalder langt foran ønskene om innføring av 30 timers uke — som vi ikke engang vet noe om virkningene av verken på godt eller vondt!

Grafisk vil anbefale Kongressens deltakere å stemme for forslaget om nedsatt pensjonsalder til 66 år og med en fleksibel pensjonsalder mellom 62 og 66 år.

Dirigenten sa at etter vedtatt dagsorden skulle møtet slutte kl. 18.00, og denne tidsfristen ville bli overholdt i dag. Men han gjorde samtidig oppmerksom på at det gjenstår 59 talere til dette punktet på dagsorden.

Han formodet at det ville foreligge en innstilling fra vedtektskomiteen ved møtets åpning kl. 09.00 neste dag, og forutsatte at den ble behandlet før man gikk videre med dagsordenens pkt. 6.

Formannen i vedtektskomiteen, *Svein-Erik Oxholm* måtte imidlertid opplyse at det hadde vært intensjonen, men komiteen ville ikke rekke å bli ferdig i dag, den trengte også noe tid på seg i morgen.

Dirigenten korrigerste morgendagens behandlingsplan etter det, før han refererte en permisjonssøknad som ble innvilget. Møtet ble hevet kl. 18.03.

Formiddagsmøtet tirsdag 7. mai

Møtet ble satt kl. 9.05 med Lillan Bekkevad som dirigent. Hun foreslo «Ta hverandre i hand og hold» som en passende start på dagen. Trygve Aakervik førte an med den røde gitar. Dirigenten refererte så en hilsen til Kongressen fra det sovjetiske fagforeningsråd og meldte om sykdomsforfall og permisjonssøknader.

Til forretningsorden

Rolf Lundell tok ordet til forretningsorden og henledet oppmerksomheten på pkt. 5 hvor det heter at forslag som ikke er tatt opp og støttet, ikke kan behandles. Han stilte spørsmål om hva som ligger i uttrykket «tatt opp». Han mente det ville være tilstrekkelig at man i forbindelse med innsendte forslag tok disse opp muntlig, og satte fram dette skriftlig etter at man hadde tatt ordet — uavhengig av strek. En annen ting var det med nye forslag, mente Lundell.

Dirigenten slo fast at forretningsorden var vedtatt. Hun viste også til veiledningen i det blå heftet, s. 3 hvor det framgår klart at forslag skal tas opp skriftlig overfor møteledelsen før strek er satt.

DAGSORDENENS PKT. 6

Fordeling* og tariffpolitikken

Fortsatt debatt

Man gikk så løs på talerlisten for den generelle debatt fra gårsdagens møte. Dirigenten gjorde oppmerksom på at taletiden var satt til fem minutter og at man kunne regne seg til fem timers debatt.

Finn Erik Thoresen, Grafisk, tok opp lavlønnsproblemet. Mange reagerte kanskje over at Grafisk tok opp lavlønnsproblemer, men han kunne forsikre at dette problemet også gjelder innenfor Grafisk. Pressen gir et galt bilde av den faktiske situasjonen for Grafiske medlemmer. Av de ca. 12 000 medlemmer er det bare 3000 som arbeider i aviser, og av disse igjen er det et fåtall som jobber i såkalte nr. 1-aviser. Det kan være opptil 5—800 kroner i lønnsforskjeller pr. uke mellom en nr. 1-avis-ansatt og andre medlemmer i forbundet. Av de øvrige 10 500 medlemmer har også vi en del som kommer inn under lavtlønnsproblematikken. Han sa seg enig i at man fikk en sterkere stilling for de sentrale forhandlingene, men også lokalt kan man gjøre mye med lavtlønnsproblemet. Da ville behovet for lokale justeringer bli mindre. En lønnsutjamning kan bedre ivaretas lokalt, og vi støtter en lavtlønnsgaranti.

I Grafisk har vi en minstelønnsoverenskomst som gjør at vi kan revidere minstelønningene etter intensjonene i lavtlønnsgarantiordningen. Vi ønsker egentlig å forsterke lavtlønnsfondet, men vi opplever jo at lavtlønnsforbund går imot. Da må vi i hvertfall kunne forlange at man tetter hull i ordningen, f.eks. at det utbetales store summer til multinasjonale selskaper etter denne ordningen. Det er de rike bedriftene som bør betale til et slikt fond, sa Thoresen bl.a.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk Forbund, Son, minnet om at fagforeningene før Kongressen ble invitert til debatt om handlingsprogrammet. Han var derfor overrasket over Hysværs innlegg i går, om gjennomføring av 6-timers dagen innen 1992. Han trodde Sekretariatet var enstemmig om ikke å datafeste en slik reform.

Han viste videre til Sekretariatets innstilling om tariffpolitikk, lavlønnspolitikk og lavtlønnsfondet. — Er det slik at lavtlønnsfondet skal avvikles før rammebetingelsene er gitt?

Marthe Kjær Andersen, NKF, Oslo hadde stor forståelse for Sekretariatets innstilling nr. 1558, og Datatilsynet. Den er logisk. Det faktiske forhold er imidlertid at Datatilsynet trenger styrking for å fylle sine oppgaver etter intensjonen. Gang på gang har vi fått demonstrert at datatilsynet ikke har tilstrekkelige ressurser. Helge Seip har bl.a. kommet med et varsko i forbindelse med personvern og data innen helsesektoren. Hun fremmet dette forslaget i tillegg til Sekretariatets innstilling.

Tillegg til forslag nr. 1558:

LO vil påvirke de politiske myndigheter slik at Datatilsynet får de nødvendige ressurser til å kunne utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Hammond Hovind, Jern og Metall, Mo, viste til slagordet «Fagbevegelsen skal forme framtida». Det er både riktig og nødvendig, men da må vi se nøye på hva som tjener medlemmenes interesser på beste måte, og da er spørsmålene om pensjonsalder, ferie og fritid sentrale.

— Jeg kommer fra et konsern (Jernverket) hvor ca. 70 prosent av de ansatte er skiftarbeidere. Det er skremmende å se hvordan tungindustrien med hardt arbeid og skift sliter på helsa. 54 prosent av Jern og Metalls medlemmer ved Jernverket blir førtidspensjonerte. Det er altså ca. 46 prosent som makter å stå arbeidstida ut til full pensjonsalder, sa Hovind og støttet forbundsstyrets forslag om nedsatt pensjonsalder.

Det er framholdt at kravene som er stilt ikke skal settes opp mot hverandre, men dessverre så er vi nødt til å prioritere. For skiftarbeiderne virker 6-timers dag innen 1992 som helt urealistisk, derimot må 37,5 timers uke gjennomføres.

Han fremmet følgende forslag:

Nr. 575 Lik arbeidstid for alle.

Nr. 689 5 ukers ferie lovfestes. For arbeidstakere over 60 år skal det gis rett til 6-ukers ferie med full kompensasjon.

Nr. 849 Pensjonsalderen settes til 64 år, med adgang til etter eget ønske, å førtidspensjoneres fra 60 år, uten reduksjon i pensjonen.

Nr. 1155 14 dagers permisjon med lønn — for fedre ved nedkomst.

Nr. 1247 Overtidsarbeide blir brukt i stadig større omfang, og dette svekker sysselsettinga. Stopp uthulinga av Arbeidsmiljøloven.

Nr. 1385 Arbeidsledighetstrygd må ytes så lenge man står som arbeidssøker. Alle må få minimumstrygd.

Nr. 1453 Den bedriftsinterne attføring må styrkes, slik at arbeidstaker med helseproblem kan beholde et tilfredsstillende arbeide.

Tverrfaglig rapport fra gruve- og skiftarbeiderkomiteen i Rana, oversendes LOs Sekretariat. Som underlag for det videre arbeid for sosiale reformer.

Raymond Martinsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Tjodalyng, hevdet at det er nødvendig at LO går sterkt ut politisk overfor myndighetene, på en langt mer offensiv måte enn LO har gjort hittil. Innad i fagbevegelsen må vi diskutere LOs politikk for å oppnå bedre oppslutning. Vi må fremme saker som medlemmene er opptatt av: Pensjonsalderen, 6-timers dagen, arbeidsledighetstrygden, sykelønnsordningen. Vi må innse at moderasjonslinjen ikke har ført til bedring i sysselsettingen, ikke har bedret situasjonen for de lavtlønte, og sist men ikke minst så har moderasjonslinjen ikke gitt N.A.F. tilstrekkelig respekt for fagbevegelsen.

Martinsen mente at disse sakene kan gjennomføres parallellt. Som in-

teresseorganisasjon må LO vise våre egne medlemmer og motparten hva vi står for, på en klarere måte enn nå. Konflikt går man ikke til uten at det er nødvendig, men LO må ta streikevåpenet ned fra hylla, og slippe det skarpt.

Han mente forbundsvisse oppgjør langt er å foretrekke for sentrale, og at den lokale forhandlingsretten bør søkes gjennomført for flere grupper. N.A.F.s markedsorienterte tariffpolitikk må avvises. Nå har fagbevegelsen vært snille nok, mente han, og tok opp følgende forslag:

Arbeidsledighetstrygd for alle.

Utbetalt arbeidsledighetstrygd i minst 3 år, uten reduksjon av trygdegrunnlaget. Dagpengesatsene må økes til 90 % av grunnlaget. Alle skal være sikret en minsteinntekt, også de som ikke tidligere har hatt lønnsinntekt, dette bør være minst 3x grunnbeløpet i Folketrygden.

Håkon S. Høst, Oslo, mente årets nulloppgjør neppe kunne komme overraskende på mange. Det kom som klimaks på en utvikling, med minioppjøret forrige gang. Det er igjen en konsekvens av at man aksepterer at gjennomsnittlig lønnsglidning og overheng spikrer en ramme som ikke skal overstiges. Så kommer igjen lønnsglidning og garantitillegg og gir overheng til neste gang, og man er inne i en sirkel som er en seier for N.A.F. og Pål Kraby, og fører til et oppgjør der partene samles til hyggelig prat innenfor gitt ramme.

Høst minnet om at eierinntektene aldri har vært høyere enn i dag, det er skjedd en omfordeling til fordel for eierinntektene. Og mens LO er altfor tålmodig, så klager kapitalistene hele tida, uansett hvor godt det går for dem. LOs moderasjonslinje har ikke ført fram verken når det gjelder sysselsetting eller lavlønnsgruppene. Hvis LO mener alvor med at de sentrale tilleggene må bli større i forhold til den lokale uttellingen, må vi ikke akseptere den rammen som nå er lagt.

Han fremmet som forslag den enstemmige uttalelsen fra NNNs landsmøte:

Reiser vedtak fra NNNs landsmøte om tariffpolitikken.

«Den solidariske lønnspolitikken er fortsatt hovedmålsettingen i LOs tariffpolitikk. Forbundet forventer at en samlet norsk fagbevegelse stiller seg bak dette viktige prinsipp. På tross av at alle tariffoppgjør i nyere tid har vært gjennomført under dette slagord, har forskjellen mellom høytlønnte og lavlønnte bare økt.

LO krever at slagordet får et virkelig innhold og at den framtidige tariffpolitikken bygges på følgende grunnlag:

— At en større andel av lønnsøkningen blir gitt ved de sentrale tariffoppgjør.

— At det blir innført en garantiordning som sikrer den enkelte arbeidstaker en minimumslønn på 90 % av industriens gjennomsnitt.

— At retten til lokale forhandlinger sikres i alle bedrifter.

— At kunstige lønnsforskjeller mellom menn og kvinner i samme bedrift fjernes.

— At vi gjennomfører tariffoppgjør som ikke er basert på kjøpekraft- og gjennomsnittsberegninger.

— At streikeretten blir reell — slik at skiftende regjeringer ikke automatisk bruker tvungen voldgift ved en konfliktsituasjon.

— At fagbevegelsen ikke godtar påstandene om at lønnsøkning fører til arbeidsløshet.

Den borgerlige regjering og N.A.F. står sammen i forsøk på å svekke fagbevegelsen. Svaret på dette er en samlet norsk fagbevegelse som viser en betydelig sterkere kampvilje og aggressivitet blant annet i tariffspørsmål.

Han fremmet også følgende forslag:

LO må arbeide for fjerning av Koblingsparagrafen (§ 35.7) i Arbeidstvistloven.

Tor Ragnar Pedersen, Skien, henledet oppmerksomheten på forslag fra NOPEF om nedsettelse av pensjonsalderen og alle forslag om nedsettelse av arbeidstiden. NOPEF vil klart prioritere nedsatt pensjonsalder. Det er fortsatt slik i vårt land at folk har ulike belastninger. Det kan gjelde helkontinuerlig skiftarbeid, dykkere m.v.

Etter nedsettelsen av pensjonsalderen er lengre ferie et hovedkrav. Deretter redusert arbeidstid til 35 timers pr. uke for dagarbeidere, 30 timer for helkontinuerlig skiftarbeid på rigger og faste installasjoner i Nordsjøen. Vi mener videre at forholdet mellom arbeidstid i Nordsjøen og tiden på land må bli 1:2. Dette er de primære krav. Så får sekstimersdagen komme deretter. Han tok opp forslagene 483, 644, 720 og 911.

Karin S. Jønsson, Handel og Kontor, sa at LO og spesielt Leif Haraldseths uttalelser på Handel og Kontors landsmøte hadde skapt store problemer. Det gjaldt hans uttalelser om betydningen av de lokale oppgjørene. Det manes til kamp mot den lokale forhandlingsretten. Dette kan vi ikke godta. 1/3 av våre lønnstillegg får vi ved de sentrale oppgjørene. Resten blir gitt i lokale tillegg basert på bedriftenes fortjeneste. Feilen er kort og godt at vi ikke får nok ved de sentrale forhandlingene. Derfor må vi beholde fundamentet i den lokale forhandlingsretten. Vi må bevare våre rettigheter til verdiskapningen i bedriftene. Ikke kall oss usolidariske! Vi må få bort taket på lønnsglidningen.

Det tjener bare arbeidsgiverforeningen og Willochs sak. Hun tok opp forslag 283 og støttet forslagene 240 og 1048.

Dirigenten syntes nå at det var for mye uro bak i salen og henstilte om ro.

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, hadde tenkt å ta opp fire forslag, men etter dirigentens tolkning av forretningsorden lot dette seg ikke gjøre. Han sa at mangelen på en solidarisk lønnspolitikk også kunne ha noe å gjøre med LOs organisasjonsstruktur. Han viste til forslag om de uorganiserte og sa at forbundsstyret her hadde fremmet et godt forslag, men det var ikke tatt opp av «toppene» i forbundet på Kongressen.

Han refererte likevel til forslaget og sa at det gikk på å få med i overenskomstene forholdet til de organiserte arbeidstakerne i de aktuelle forbund. Sekretariatet har også i sin innstilling pekt på betydningen av dette, men formuleringene er svake. Vi risikerer igjen en diskusjon i årtier om vi ikke er mer konkrete.

Han viste til forslag 226 og sa at han støttet forslag som gikk på innføring av sekstimersdagen innen 1990. Vi er nødt til å tidfeste dette, ellers runder vi fort år 2010 uten at vi har fått gjennomført noe, jfr. diskusjonen vi har hatt om nedsatt pensjonsalder.

Til kravet om lik arbeidstid på 37,5 timer sa Kvalheim at det ikke ville bli full likhet med 37,5 timer hvis ikke spisepausen var inkludert, slik som i staten. Han regnet med at det ikke var meningen at de statsansatte skulle få økt arbeidstid. Han støttet til slutt forslagene om nedsatt pensjonsalder til 65 år med anledning til å gå av etter fylte 60 år. Det er mange forslag som dekker opp dette kravet, sa han.

Odd Bach, Norsk Transportarbeiderforbund, konsentrerte sitt innlegg om streikeretten og bruken av tvungen lønnsnemnd. Han tok utgangspunkt i forslag 1346 hvor det protesteres mot bruken av tvungen lønnsnemnd. Han sa at fagbevegelsen må være villig til å aksjonere for en reell streikerett i framtida.

Han viste til siste FAFO-rapport, hvor det blant annet framkommer at 80 prosent av LOs medlemmer mener at streikeretten i Norge ikke er reell. Det er egentlig også håpløst å diskutere tariffpolitikken uten å diskutere hva vi skal gjøre med bruken av tvungen lønnsnemnd i nær sagt enhver konflikt. Denne praksis er helt uavhengig av den politiske situasjon. Det er jo bare 3—4 representanter og ett politisk parti som er prinsipielt mot bruken av tvungen lønnsnemnd.

Den frie forhandlingsretten er nært knyttet til streikeretten. Sekretariatet har i sin innstilling under dette punkt kommet med en del fagre ord om streikevåpnet på prinsipielt grunnlag. Også her overses realitetene om

at streikeretten er uthulet. Hvis vi ikke sørger for å reversere denne utviklingen, kan vi kutte ut hele diskusjonen om tariffpolitikken, sa Bach bl.a.

3 minutters taletid

Dirigenten foreslo nå 3 minutters taletid etter neste taler. Hun så for seg en 4 timers debatt under dette punkt.

Knut Ellingsen, Oslo, tok opp sekstimersdagen og dens betydning i forhold til de deltidsansatte i varehandelen. De ansatte, i varehandelen har i gjennomsnitt 6.6 timers arbeidsdag uten lønnskompensasjon. Dette er stort sett kvinner i deltidsarbeid. De har langt fra de samme rettigheter på mange områder som menn i ledende stillinger for eksempel. Det kreves bl.a. minimum 20 timer for å oppnå ansiennitet. For deltidsansatte trenges lengre opptjeningstid for å få fulle pensjonsrettigheter. For en med 10 timers uke kreves det opptjening i 140 år.

Ved lønnsreguleringer foretas produktivetsundersøkelser og det fører gjerne til at man reduserer en time her og en time der. De ansatte får da gjerne mindre arbeidstid i stedet for lønnstillegg. De reduserer kanskje ukentlig arbeidstid fra 34 til 31 timer. Er dette riktig? I Narvesen arbeider ca. 90 % på deltid. Dette er eneste sjansen til å få jobb, sa Ellingsen.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det måtte holdes kveldsmøte. Hun foreslo en pause i forhandlingene mellom kl. 18—19.30. Dette ble tatt til etterretning.

Brit Førde, Oslo, ville støtte kravet om en fleksibel pensjonsalder, lik arbeidstid og mindre daglig arbeidstid. Hun støttet videre sekstimersdagens innførelse innen 1992. Må vi sette kravene opp mot hverandre? Nei, mente Førde som sa at nå burde vi slå på stortromma og forlange kake med marsipan! Vi må kreve at 37,5 timers arbeidsuke — inkludert spisepausen — innføres i 1986 og vi må være villige til å ta en konflikt på dette kravet. Spar oss for gjentakelser av moderasjon. Til Tor H. ville hun si. Krev mer, du er ikke stor om du krever mindre.

Hun tok opp forslag 603.

Tom B. Johansen, Fredrikstad, tok opp forslag 883. Han sa seg skuffet over Sekretariatets innstilling når det gjaldt krav om nedsatt pensjonsalder. Vi har vedtatt dette kravet helt siden 1977 uten å komme et skritt videre. Våre medlemmer må miste respekten for LO-kongressen på denne måten, også respekten for vedtak. Han hadde misforstått når det gjaldt måten å fremme forslag på. Han ville ha tatt opp forslag 883 tidligere, men det var mange forslag som dekket opp dette med nedsatt pensjonsalder til 65 år — fleksibelt fra 60 år, og han ville støtte disse.

Magny Hansen, Nyborg i Åsane, tok for seg nedsatt pensjonsalder og lik arbeidstid. Disse kravene må prioriteres. Dette sa hun også på vegne av sitt forbund, Norsk Arbeidsmandsforbund. I forbundet er det store grupper deltidsansatte. Det gjelder ca. 8000 arbeidstakere.

Hun tok også opp den urettferdige ordning som gjelder for sluttvederlag og tok opp forslag 347 som omhandler dette. Her er det nødvendig med en endring av regelverket. I Sekretariatets innstilling under dette punkt, er ikke hensynet til de deltidsansatte ivare tatt tilstrekkelig. Hun vil derfor fremme følgende forslag til nytt strekpunkt:

Viser til handlingsprogrammet.

Demokrati, Medbestemmelse og Ansvar:

Forslaget lyder:

— arbeide for at deltidsansatte med flere arbeidsgivere sine rettigheter blir ivare tatt.

Rigmor Andreassen, Bjørnevatn, sa at hun på vegne av sin avdeling i Syd-Varanger ville fremme forslaget om nedsatt pensjonsalder, fleksibelt fra 57 år (for kvinner) og 62 år (for menn). Dette skulle selvsagt være en frivillig ordning. Mange syntes kanskje dette var litt rart i disse likestillingstider, men hennes erfaring var at få kvinner står til de er fylt 60 år. Flere og flere kvinner går heller over fra heltid til deltid før pensjonsalderen. Kan det være riktig at de kvinnene som hele sitt liv har kjempet for velferdssamfunnet, for 8-timersdagen, lengre ferie, sykelønnsordningen, arbeidsmiljøloven m.v. skal slite seg ut. Jeg synes de skal få sin tid uten at de har slitt seg ut. De må heller aldri føle seg uønsket.

Fagbevegelsen har en viktig oppgave her for å forhindre at eldre skal ha klippekort på fysikalsk behandling og sosialhjelp. Pensjonsalderen i dag er en skam for Norge, sa hun, som også understreket betydningen av lavere pensjonsalder for menn: 65—62 år.

Jorunn Giske, Trondheim, tok opp forslag 220, som gikk på utlysning av offentlige stillinger. Mange deltidsansatte får ikke bli vurdert ved mange ansettelse fordi de rett og slett ikke får vite om stillingene. Hun tok videre opp forslag 381 om lønn under avtjening av verneplikt. Hun støttet til slutt forslagene 370—390.

Vidar Grøtting, Levanger, viste til Krabys uttalelser ved det lille tariffoppgjøret. Han ønsket åpenbart å avskaffe de sentrale oppgjørene. Alt skal forhandles om på den enkelte bedrift. Dette er ikke noe annet enn splitt og hersk-taktikk overfor fagbevegelsen. Gjennom en slik taktikk kan de rike bedriftene suge til seg den beste arbeidskraften. Da kan de gjerne si som Carl I. Hagen at de som ikke aksepterer lønningene, bare kan finne

seg noe annet å gjøre. Dette har ingenting med solidarisk lønnspolitikk å gjøre. Han sa videre at fagbevegelsen må forkaste tanken om å sette rammer på oppgjørene. Han støttet videre innføring av sekstimersdagen med full lønnskompensasjon. Jeg forstår godt kvinnes argumentasjon, og vi har vel felles interesser ettersom jeg håper det blir gjennomført før jeg går av med pensjon. Vi har ikke råd til å la være å innføre 6-timersdagen.

Solveig Holm, Kristiansund N. viste til forslagene 1551 og 1553. Hun syntes dette punktet på dagsorden var svært så omfattende. Hun tok selv opp forslagene som gikk på muskel- og skjelett-lidelser. Mange arbeidstakere rammes hardt av slike plager. Hun sa også at fagbevegelsen må sørge for at vi får den gamle sykelønnsordningen tilbake. Hun viste til forslaget fra Bekledning om en fleksibel pensjonsalder fra 62 år og en fast pensjonsalder fra 66 år.

Mons Erik Holtbakk, Røyken, reiste forslag 221, 240, 502 og 546 og argumenterte for rentegodtgjørelse på for sen etterbetaling av lønnstillegg. Han refererte forslaget fra Norsk Tjenestemannslag. Sekretariatet støtter forslaget, men formuleringene er så svake at de må innskjerpes. Til forslag 502 sa han at 6-timers dagen må gjennomføres innen 1990, 37,5 timers arbeidsuke i 1986. Willoch har dessverre klart en ting, å gi oss et slags velferdskompleks. Vi slåss om prioriteringene av berettigede krav mens landet skaper stadig flere millionærer. Samfunnet er rikt nok. Vi må stå på vår prioritering, sa Holtbakk. Han foreslo:

LO krever at det påløper renter ved etterregulering av lønn når utbetalingen skjer 2 måneder eller mer siden bindende avtale er inngått.

Tom Gundersen, NKF, Sørumsand, tok for seg Arbeidstilsynet.

— LO har i sitt faglige regnskap under miljø og helse konstatert at Arbeidstilsynets ressurser er blitt vesentlig svekket og da særlig Arbeidstilsynets inspeksjonsvirksomhet.

Det som har skjedd er en maktoverføring til fordel for arbeidsgiverne.

Dette er vi enige om, sa Gundersen.

— For å få til en endring av nåværende utilfredsstillende forhold må nødvendigvis Arbeidstilsynet styrkes på det lokale plan.

Nye avdelingsinspektørstillinger må utlyses på en slik måte at søkere med LO-bakgrunn kan ansettes.

I motsatt fall vil situasjonen etterhvert bli slik som i Arbeidstilsynets 1. distrikt (som er Akershus og Østfold). Siden 1977 er det ikke ansatt inspektører med bakgrunn fra LO.

Dette forholdet må rettes opp og det er ikke en oppgave bare for ar-

beiderbevegelsens representanter i Arbeidstilsynets distriktsstyrer, men også en oppgave for LO.

Han fremmet følgende forslag:

LO utreder i kongressperioden 1985-89 det reelle behov for at økte ressurser tilføres Arbeidstilsynet.

Videre utredes behovet for styrking av Arbeidstilsynets bemanning og virkeområde.

Arnfinn Nilsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, tok opp forslagene fra 747 til 760, som alle gjelder krav om nedsatt pensjonsalder. Forbundsstyret har sluttet seg til krav om alminnelig pensjonsalder fra 65 år med adgang til å gå av ved fylte 60.

Dette er ikke et nytt krav fra Arbeidsmandsforbundets side, det er blitt gjentatt og gjentatt, og det er misnøye med at dette ikke er blitt bedre med årene. At Arbeidsmandsforbundet kjører på krav om lavere pensjonsalder er naturlig, da forbundet organiserer underjordsarbeidere.

— Vi har medlemmer som i store deler av sitt yrkesaktive liv ikke kan stå oppreist. De må arbeide bokstavelig talt på knea.

Arnfinn Nilsen sammenlignet det med enkelte yrkesgrupper i staten, f.eks. kapteiner i Forsvaret som kan gå av med pensjon når de er 57 år. Dette illustrerer tydelig nok urettferdigheten som eksisterer i samfunnet vårt.

Forbundets delegasjon på Kongressen går inn for 66 år som øvre grense, og støtter forslaget fra Støylen om at det skal være anledning til å gå ved fylte 60 år for spesielt utsatte yrkesgrupper.

— Vi har forståelse for kravet om 6-timers dag, men må stemme imot en presisering og tidfesting. Det er å lure seg sjøl å tro at det ikke blir nødvendig med prioritering av kravene, sa Nilsen.

Janne Svegården, Oslo, betegnet fleksibel pensjonsalder som en av de viktigste saker på Kongressen. Mange er utsatt for belastning og helseproblemer i arbeidet, og særlig de eldre arbeidstakerne er utsatte. Det har skjedd en stadig økning i antall uføretrygdede.

Det er mange kriterier som skal oppfylles før en kan få uføretrygd, bl.a. må en igjennom en lang prosess med attføring. Med innføring av fleksibel pensjonsalder kunne den enkelte få velge å gå av med pensjon og ut av arbeidslivet på en verdig måte og slippe denne prosessen.

Vi må imidlertid være oppmerksom på risikoen for at arbeidsgivere vil bruke fleksibel pensjonsalder for å presse eldre arbeidstakere ut av jobben. Det må ikke skje. Med fleksibel pensjonsalder må det utelukkende skje frivillig at folk går av, sa hun, og mente denne reformen måtte stilles

øverst på listen sammen med lik arbeidstid. Dette betydde ikke at hun gikk imot 6-timers dagen, men rekkefølgen måtte være klar.

Hun fremmet følgende forslag:

Tilføyelse etter siste avsnitt «Lik arbeidstid» side 37:

LO vil understreke at fleksibel pensjonsalder ikke må benyttes som middel til å presse eldre arbeidstakere ut av arbeidslivet til fordel for yngre.

LO vil derfor velge nøye med på at fleksibel pensjonsalder utelukkende baseres på frivillighet hos den enkelte arbeidstaker.

Olaf A. Albertsen, Norsk Kjemisk, Tyssedal, tok opp forslag nr. 231, som gjelder utarbeidelse av lønnsstatistikker. Det er stort behov for at fagbevegelsen utarbeider egne lønnsstatistikker. Ved forhandlinger både sentralt og lokalt er vi nå avhengig av arbeidsgivernes statistikker.

Han tok også opp forslag nr. 386, om lønn under militærtjeneste. LO og arbeiderbevegelsen går inn for en solidarisk lønnspolitikk, og på dette feltet er det store forskjeller mellom dem som er ansatte i private foretak og i kommune og stat.

Han tok også opp forslag 1774 om dagpengesatsen.

Eva Monica Haarr, Hotell og Restaurantarbeiderforbundet, syntes det var synd at Kongressen hadde brukt flere timer på å diskutere om en skal bruke betegnelsen formann eller leder, når det ellers var viktigere saker på dagsorden.

Hun tok opp forslag nr. 816, om pensjonsalder på 60 år. Hun var klar over at dette var et ganske stort krav, men hun ville likevel be om at LO vurderte en slik aldersgrense for spesielt utsatte arbeidsgrupper, hvorav hotell- og restaurantarbeiderne er én. Her er statistikken opp imot den gruvearbeiderne har, når det gjelder å oppnå pensjonsalder.

Hun tok også opp forslagene nr. 1310 og 1312, som angår medlemstallet i LO.

Vivian Stücken Rostigen, Hotell- og Restaurant, Narvik, tok opp og støttet forslag nr. 1022, som gjelder flytting av ferien når en blir sykmeldt i ferietiden. Hun støttet videre forslagene nr. 1010 og 1037.

John Karl Eide, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Hunstad, viste til endringer som er skjedd med arbeidsmiljøloven i løpet av de siste fire år. Han var glad for signalene om at Kongressen ville si klart i fra om dette, og krevde gjeninnført de bestemmelser som er fjernet.

Han tok opp forslag nr. 1084.

Den kjemiske påvirkning på arbeidsplassen er blitt større og større også i bygningsbransjen. Etterhvert er det blitt ganske mange som er blitt ødelagt og må slutte i arbeidet på grunn av skader fra kjemisk påvirkning. Trass i produktmerking og arbeidsmiljøloven er arbeiderne ikke tilstrekkelig sikret. Det må komme forbud mot å ta i bruk midler som ikke er utprøvd og som en kjenner virkningene av. Vi kan ikke godta at arbeidsfolk skal være prøvekaniner, sa han.

Han støttet Lindrupsens forslag om fire ukers sammenhengende ferie.

Erling Oen, Oslo, tok opp problemene med de uorganiserte på arbeidsplassen. Noen har nevnt at vi må være forsiktige fordi vi har konkurrerende organisasjoner. Det skaper imidlertid mye uro på arbeidsplassene at de uorganiserte automatisk får samme rettigheter som de fagorganiserte kjemper fram. Han mente dette spørsmålet måtte tas opp til drøftelse med N.A.F. Ved tariffrevisjonen må tas opp spørsmålet om forskjellig lønn til organiserte og uorganiserte, og forskjellen bør iallfall være så stor som fagforeningskontingenten. Det skal ikke lønne seg å være uorganisert.

Han viste videre til et nytt forslag fra Regjeringen som forverrer ledighetstrygden for de deltidsansatte. Dette forslaget må LO bekjempe.

Frode Svendsen, Jern og Metall, Horten, tok opp og siterte forslag nr. 1372:

Ifølge Grunnloven har alle borgere i Norge rett og plikt til arbeid.

Fordi myndighetene ikke følger Grunnloven på dette området, lever store grupper i vårt samfunn under uverdige forhold økonomisk og sosialt. For å bedre arbeidslediges stilling vil en foreslår følgende ovenfor Kongressen at LO pålegges å arbeide for å gjennomgå følgende:

- 1. Fordi de tidligere har hatt fast arbeid heves stønadssatsene 90% av arbeidsinntekten.*
- 2. Alle registrerte arbeidsløse skal ha rett til dagpenger.*
- 3. Arbeidsledighetstrygden gis så lenge den enkelte er registrert som arbeidsøkende og ikke som nå med 80 ukersregelen.*
- 4. Ventedagene oppheves slik at trygden beregnes fra den dag den enkelte registreres som arbeidsledig.*
- 5. Dagpengesatsene inndeksreguleres.*
- 6. Korttidsarbeid formidlet gjennom arbeidsformidling skal betales med tarifflønn eller gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.*
- 7. Det utbetales feriepenger av all utbetalt trygd og satsene heves til samme nivå som i arbeidslivet, p.t. 999.*

Dette er et forslag som dekker de fleste som går på arbeidsledighets-trygd.

— Når en ser på Sekretariatets forslag til innstilling på disse forslag som henviser til Handlingsprogrammet, så er jeg ikke uenig i dette, det er en god målsetting at alle skal ha arbeid, men dette er ikke dagens virkelighet for de arbeidsledige. La oss være mer konkret.

La oss derfor støtte opp om de uten arbeid ved dette forslag, sa Svendsen og støttet også forslagene nr. 384 - 615 - 680 - 839 - 1046 - 1302 - 1320 - 1372 - 1511.

John Erik Ullestad, Jern og Metall, Stavanger, understreket at den frie lokale forhandlingsretten er en grunnpillarsom ikke må forringes. Samordnede oppgjør må bare brukes i de tilfeller det er det gunstigste.

Alle oppgjør de siste årene har vært moderate, og han undret på om fagbevegelsen hadde tatt mål av seg som en fredsbevegelse.

Det siste oppjøret tydet ikke på mye agressivitet. Mange spør seg nå hvilke fordeler en egentlig har av å være organisert. Det gir ingen garanti mot innskrenkninger og permitteringer.

Når det gjaldt boligsituasjonen mente han det var nyttig å minne om at det var A-regjeringa som begynte med ødeleggingen av den sosiale boligbyggingen.

Han gikk inn for fleksibel pensjonsalder, 60—65 år. Her må vi være spesielt oppmerksom på dem som har de mest belastende arbeidsplasser, og han ville be om å sette ned et utvalg for å utrede dette. Offshore må ikke glemmes i den forbindelse.

Arnulf Ingvaldsen, Jern og Metall, Urangsvåg, sa at kravet om lik arbeidstid måtte reises med full tyngde. Nå er det slik at de som har den lengste dagen også har det tyngste arbeidet og den laveste lønna.

Han refererte til en finsk undersøkelse som viste at kraftrisikoen er 300 prosent høyere for arbeidere enn for funksjonærer.

Han mente bildet ble tydeligere om man så på pensjonsalder og lik arbeidstid i forhold til levealderen. Med lengre arbeidstid kan en regne ut at arbeideren har omkring 3,5 år lengre arbeidstid enn funksjonæren. I tillegg er risikoen større for yrkesskader og de får mindre betalt også om de oppnår å bli pensjonister.

Lillian Bekkevad, Telefolkenes Fellesforbund, Oslo, tok opp forslag nr. 491 om 6-timers dag, og viste til den gode begrunnelse i det trykte heftet.

Hun satte imidlertid fram forslag til endring, årstallet 1990 endres til 1992, for å samsvare med øvrige forslag. Konsekvensen må være at 5-timers dag for alle med full kompensasjon innen 1992 også må tas med i Handlingsprogrammet. Det er nødvendig med en tidsplan. Norge har råd til en slik reform, og vi må ikke stille de forskjellige rimelige reformkrav opp mot hverandre, sa hun. Kortere arbeidsdag vil gjøre det mulig også å

få småbarnsforeldre med i organisasjons- og samfunnsliv, og vi trenger dem.

Og tenk på totalarbeidsdagen for småbarnsforeldre!

Odd J. Engerdahl, NNN, Solbergmoen, viste til det som står i Handlingsprogrammet om rettferdig inntektsfordeling. Det er fine ord, men vi må se på praksis i fagbevegelsen, sa han og brukte årets nulloppgjør som eksempel. Aldri har noen Høyre-regjering fått et så godt argument som det fikk ved dette oppgjøret. LO-ledelsen ignorerte arbeidsfolks interesser. Null til arbeidsfolk, det er ren Høyre-politikk, sa han, og mente dette viste hulheten i formuleringen i handlingsprogramforslaget. Dette nulloppgjøret kommer i en tid da eierinntektene bare øker og øker.

Han støttet uttalelsen fra NNNs landsmøte som Håkon Høst hadde fremmet som forslag.

Han støttet også forslag om innføring av 6-timersdagen med tidfesting.

Svein Førland, observatør offshore, sa det var hyggelig for en representant fra Nordsjøen og få være til stede på Kongressen, men det er også mye vi i offshore er lite tilfreds med, sa han. Vi havner ofte mellom to stoler. Det er ca. 8000 LO-organiserte som arbeider i Nordsjøen, men fordelt på 7 forbund. De eksisterende arbeidsforhold der ute tilsier absolutt en lavere pensjonsalder. Han tok opp og begrunnet forslag nr. 784.

Reidar Tjøstheim, NKF, Stanger, satte fram følgende tre forslag:

Endring til Sekretariatets innstilling til tariffpolitikken — 2. avsnitt — 2. setning:

Ulike former for arbeidsreduksjoner. Lavere fleksibel pensjonsalder og sikring av realverdien av pensjoner framover, står særlig sentralt og er nærmere omtalt i Handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet (side 44) Trygghet for de eldre tilføyelse til 2. strekpunkt.

— kreve at det gjennomføres fleksibel pensjonsalder for arbeidstakere fra 62 år.

Tilleggsstrekpunkt til Handlingsprogrammet:

— Forbedring og forenkling av samordningsloven/reglene.

— Arbeide for at de offentlige tjenestepensjoner sikres i forhold til kjøpekraft og lønnsutvikling.

Kristian Solhøi, Brumunddal, tok opp forslag nr. 257, begrunnet med at tariffoppgjørene nå er så innviklet at det trengs klargjøring for at folk på grasrota skal forstå hva som skjer. Vi må ikke få så mange økonomer og eksperter involvert at det blir ubegripelig, sa han.

Når det gjelder pensjonsalderen viste han til at landsstyrets innstilling var blitt nedstemt på landsmøtet i NNN, der det i stedet ble flertall for et forslag som gikk videre: fleksibel pensjonsalder fra 60 år med adgang til å fortsette til en er 67.

Han støttet forslagene 1310 og 1312.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt dette innlegget:

Kameratar!

I Handlingsprogrammet sitt kapitel om «En rettferdig inntektsfordeling» står det:

Sitat: «LOs arbeid for å fremme en rettferdig inntektsfordeling må skje både gjennom vår egen tariffpolitikk og ved å påvirke myndighetenes tariffpolitikk.» Sitat slutt.

Skal vi sjå på praksis er dette knapt nok fine ord. Fine ord som gir magre resultat.

Ta f.eks. årets NULL-oppgjør. Aldri har noen regjering fått eit så godt valkamp-argument som Høgre-regjeringa fikk av LO-ledelsen ved null-oppjøret. Det har vel aldri hendt før at LO-ledelsen så til de grader har ignorert arbeidsfolk sin økonomiske situasjon. Ignorert den så kraftig at dei har krevd null i eit lønnsoppgjør.

NULL til arbeidsfolk er høgrepolitikk, same kven det kjem i frå. Meiner verkeleg LO-ledelsen at arbeidsfolk aldri har hatt det så bra som nå? Og er det null til arbeidsfolk vi kan vente oss også om AP kjem til makta?

Dette viser godt hulheten i Sekretariatet sitt forslag til handlingsprogram. Det kan ikkje vere ei rettferdig inntektsfordeling at arbeidsfolk får NULL, når eigarinntektene/profitten bare aukar og aukar. Og den einaste påvirkninga av myndighetenes politikk er at LO-ledelsen har gitt H-regjeringa gode valkampargument.

Eg vil til slutt oppfordre representantane til å stemme for:

— Forslaget som Håkon Høst fremma frå NNN sitt landsmøte.

— Forslaget om 6-timers-dagen innan 1992.

La oss ikkje bli lurt av herskarane sin splitt-og-hersk-politikk!

Almar Bergli, Norsk Kjemisk, Neverdal, mente fagbevegelsen burde ha et høy ambisjonsnivå. Det må være råd for landet å gjennomføre reformer når tiltalls milliarder hoper seg opp i amerikanske banker. Det skal snart være valgkamp, og den som sier det ikke er råd til å senke pensjonsalderen skikkelig, må kunne gi en god forklaring.

Når det gjelder 37,5 timers uke måtte vi sørge for at skiftarbeiderne fikk sin arbeidstid redusert i takt.

Han tok opp og støttet disse forslagene:

Arbeidsledighetstrygden nr.: 1387, 1388, 1389, 1390.

Arbeidsmiljøloven nr.: 1073, 1165, 1166, 1167.

Arbeidstvistloven nr.: 1322, 1323.

Øyolf Berge, Norsk Transportarbeiderforbund, Porsgrunn, sa at fordelingspolitikken må avklares først når en skal diskutere tariffpolitikken.

Når det gjaldt oppgjørsformene mente han at endel av ideene som var kommet fram på Kongressen ikke samsvarte med det som sies i forslaget til handlingsprogram.

Han mente at man i Handlingsprgrammet er gått et skritt tilbake når det heter at arbeid med lik verdi skal ha lik lønn. Før het det lik lønn for likt arbeid.

Da må det avklaring til for å vite hva slags verdi et arbeid har. Hvilket organ skal foreta denne verdimålingen?

Han støttet forslagene nr. 531 og 532.

Debatten har vist delte meninger om hvorvidt vi skal konsentrere oss om pensjonsalderen eller ta med både pensjonsalder og 6-timers dagen. Det bør være solidaritet i rekkene og det bør være rom for begge reformer, mente han, og selv om menn er i flertall på Kongressen bør vi ikke skvise ut kravet om 6-timers dag.

Egil Ekhaugen, Østfold, var overbevist om at et stort flertall av medlemmene ville prioritere nedsatt pensjonsalder høyest. Han hadde vært til stede på Arbeiderpartiets landsmøte og var kommet i tvil om hvordan vedtaket om pensjonsalder skulle tolkes, og hadde fått bekreftet at man skulle kunne stå i arbeid til 70 år, og da med oppsigelsesvern.

Han fant det ønskelig med en definisjon av pensjonsalder-forslagene på Kongressen også. Er det slik at *kan gå av når en er 62 og må gå av når en er 66*, eller kan en stå til en er 70?

Dirigenten refererte navn på de representanter som hadde reist og støttet forslag. Hun listet også opp alle de forslag dette gjaldt. Etter dette foreslo hun ti minutters pause. Hun regnet med at representantene hadde fulgt med under opplesningen og sjekket hvilke forslag som var regnet med.

Til forretningsorden.

Kjell Martinsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, sa at denne opplesningen ga en altfor løpende ordning. Han kunne tenke seg at det ble satt opp en liste over alle forslag som var tatt opp og støttet.

Dirigenten viste til det vedtak som var fattet om at forslagene skulle oversendes Redaksjonskomiteen. Hun regnet med at en slik opplisting ville bli foretatt av en komiteen og at forslag som hører hjemme under Handlingsprogrammet ble oversendt vedkommende komite.

Lars A. Myhre, NOPEF, sa at under opplesningen av smørbrødlisten

hadde dirigenten referert til et forslag som bare gjaldt en trykkfeil i forslaget fra samarbeidsutvalget for offshore-tilsatte. Han understreket at han hadde fremmet et forslag som også var fremmet på Kongressen i 1981.

Dirigenten sa at hun også hadde tatt med dette forslaget som var på dirigentens bord.

Dermed ble møtet hevet kl. 11.30.

Møtet ble satt igjen kl. 11.45.

Olaf Albertsen, Tyssedal, fikk ordet til forretningsordenen. Han foreslo at man for resten av Kongressen bestemte fem minutters taletid. Under dette punktet hadde det blitt en meget skjev fordeling mellom de som hadde fem og tre minutters taletid. Han håpet på Kongressens støtte til dette.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at forretningsordenen var vedtatt og at det for denne debattens vedkommende var vedtatt 3 minutters taletid av Kongressen selv.

Fortsatt debatt

Dermed kunne man gå videre på talerlisten:

Leif Erstad, Fyllingsdalen, sa at det var naturlig for medlemmene i Transport å være opptatt av tvungen lønnsnemnd. Etter at vi hadde streiket i to uker i 1982 følte vi vel at arbeidsgiverne var på glid, men da grep Regjeringen inn med tvungen lønnsnemnd, noe som bare arbeidsgiverne tjente på. Det er klart at det må være en viss styring med arbeidskonflikter, men har vi ikke den tillit til oss selv at vi går til en konflikt under ansvar. Det er ikke ville tilstander vi ønsker.

Harald Schjetne, Heimdal, viste til det LO-formannen hadde sagt om at man ikke bare skulle være opptatt av å surmule overfor den borgerlige regjeringen. Det kunne han si seg enig i, men han så mørkt på utsiktene hvis den borgerlige regjeringen skulle kunne fortsette på samme vei i fire år til.

Vi må gjenreise kampviljen i fagbevegelsen, og mange av de vedtak vi skal fatte her i dag er viktig. Det gjelder kontraktørvirksomheten, det gjelder sysselsettingen, det gjelder pensjonsalderen og arbeidstiden. Han sa seg skuffet over Arbeiderpartiets landsmøtevedtak når det gjaldt pensjonsalderen og han var også skuffet over LO-sekretariatets innstilling. Jeg mener at det bør være en fleksibel pensjonsalder fra fylte 62 år og til 65 år.

Det er bedre å gå inn for en lavere pensjonsalder enn at mange som nå må bli uførepensjonerte mens de venter på sin pensjon. Det er ingen tvil om at vi har råd til dette.

Han støttet videre forslaget fra de oljeansatte om en lavere pensjonsalder for enkelte grupper.

Vårt første mål nå må være lik arbeidstid for alle og 37,5 timers arbeidsuke må være et ufravikelig krav ved tariffoppjøret i 1986.

Leif B. Olsen, Oslo, sa at det var lite nytt han kunne tilføre debatten nå. Han støttet NOPEF-forslaget og forslag 784 og 1279.

Hans Gullhaug, Porsgrunn, stilte spørsmålet: Hva med de uorganiserte? Er det riktig at de automatisk skal overta det vi har oppnådd av tillegg og goder. Nei, — det kan ikke være riktig at noen skal være gratis med på lasset, at noen skal høste der andre har sådd. De uorganiserte bør ikke få rettigheter helt gratis, sa Gullhaug, som heller ikke hadde noe til overs for en tariffavgift. Da betaler de seg bare fri fra forpliktelser. Å være organisert skal bety både rettigheter og forpliktelser. Han støttet forslag 326 med tillegg:

Sekretariatet ser på muligheten for å utarbeide standardformular på ansettelsebrev. Disse skal ta sikte på å legge forholdene til rette slik at uorganiserte arbeidstakere ikke automatisk skal oppnå de rettigheter som organiserte arbeidstakere har oppnådd ved forhandlinger.

Momenter i denne sammenheng kan være: Ansettelse skjer på de vilkår og med de plikter som følger av gjeldende lovverk, reglementer og någjeldende Tariffavtale. Organiserte arbeidstakere utbetales lønn etter gjeldende Tariffavtale.

Kjell Christoffersen, Sekretariatet, sa at det også for han var vanskelig å tilføre noe så sent i debatten. Det var innlevert forslag fra Grafisk med et endringsforslag. I Grafisk hadde man et landsmøtevedtak om sekstimersdagen. Der hadde man ikke gått inn for å tidfeste reformen, heller ikke tatt realitetsstilling til selve 6-timersdagen. Han ville imidlertid støtte forslaget om at spørsmålet om reformen utredes. Det er viktig å vite hvordan en slik reform vil virke før man går inn for å tidfeste en så omfattende reform.

Når det gjaldt tariffpolitikken ville han slutte seg til de synspunkter Finn Erik Thoresen hadde kommet med. De var fullt dekkende. Han ville tatt opp forslag 1019, men siden dette ikke var tillatt nå, så fikk det jo være. Han satte fram dette forslaget.

Tar opp forslag 425.

«Sekretariatet tar initiativ til en omfattende analyse av konsekvensene

av gjennomføringen av 6 timers dagen, både hva angår sysselsettingen, herunder deltidsproblematikken, de sosialpolitiske og familiepolitiske hensyn, og de økonomiske konsekvenser av en slik arbeidstidsreform.»

Håkon S. Høst, Oslo, sa at Astrid Gjertsen er en smart luring. Når hun snakker om et åpnere samfunn, så hører jo det tilforlætelig ut for folk flest. Et åpnere samfunn er jo det motsatte av et lukket samfunn. Men vi skal merke oss at den eneste statsråden som fikk ros fra Fremskrittspartiets landsmøte var nettopp Astrid Gjertsen.

Men hennes politikk er et sterkt angrep på fagbevegelsen. Vi skal være klar over at hennes såkalte åpnere samfunn i stor utstrekning rammer kvinner, deltidsarbeidende kvinner. I åpningstidsutvalgets innstilling heter det bl.a. at synet på hva som er ubekvem arbeidstid endres ettersom folk jobber mer og mer til ulike tider. Dette angrepet er vi nødt til å ta alvorlig. Vi må møte dette angrepet med kravet om seks timers arbeidsdag. Hennes åpning er for kapitalistene, ikke for arbeidsfolk.

Noen forsøker å skape en motsetning mellom sekstimersdagen og ned-satt pensjonsalder. Dette er uriktig. I fagbladet ble det konstruert en konflikt slik: Man kan ikke både ha råd til å pusse opp leiligheten og å reise til Syden. Man må velge. Dette er ikke riktig. Hvis samfunnet eller familien har penger i banken, kan de godt gjøre begge deler. Vi vet at Norge i dag eksporterer kapital fordi Regjeringen er redd for at de pengene vil skape inflasjon innenlands.

Arne Marthinsen, Oslo, viste til at Papir hadde innsendt en rekke forslag til LO etter vedtak på landsmøtet. En del av forslagene var fullt imøtekommet av Sekretariatet, andre hadde fått andre formuleringer. Innstillingene var imidlertid fullt akseptable for forbundet og han ville støtte innstillingene.

Thor Stålborg, Borgenhaugen, viste til forslag 1365 fra Jern og Metall som gikk på arbeidsledighetstrygden. Det skjer i disse tider en nedvurdering og diskriminering av våre arbeidskamerater som er blitt ledige. De sendes fra arbeidskontor til sosialkontor. Han støttet forslaget 1365, noe forbundsstyret også hadde sluttet seg til, innstillingen s. 225.

Hans avdeling var av den mening at man nå måtte få en seriøs behandling og revisjon av lov om arbeidsledighetstrygd — LOs innstilling er ikke realistisk på dette punkt. Han viste til Oddbjørn Møllers tall om de ledige. De skyves først ut i åtte ukers fattigdom for siden å gå til en forverret situasjon i 26 uker. Dessuten fortolkes avtaleverket forskjellig i de ulike kommuner fordi arbeidskontorene mangler ekspertise. Der må ansettes flere, men noen arbeidsformidling utover dette skjer ikke i mitt distrikt.

Reidar Tjøstheim, Stavanger, sa seg enig i at de sentrale forhandlingene måtte ha en sterk posisjon, men han sa seg samtidig glad for innstillingen om at den lokale forhandlingsretten ikke skal røres. Den betyr mye, ikke bare økonomisk, men også for trivsel, aktivitet og innflytelse lokalt. Forslaget om å endre tariffperioden til å følge kalenderåret ville han advare mot. det kunne bare føre til at forhandlingene kom enda nærmere budsjettbehandlingen i Stortinget og ble koblet for mye sammen med den, sa han.

LO-formannen *Tor Halvorsen* fikk så ordet til en oppsummering av debatten:

Tor Halvorsens sluttinnlegg

LO-formannen Tor Halvorsen sa innledningsvis at han hadde forsøkt å notere seg alle synspunkter som var kommet fram i debatten. Det var imidlertid umulig å kommentere alle. Han ville derfor konsentrere sin kommentar til *sakene*.

Han registrerte at mange av de synspunkter som var hevdet i debatten var analoge med det som kom fram i debattopplegget til LO.

Han registrerte med tilfredshet og glede at arbeidstid og fritid opptok mange. Han var også glad for at så mange hadde tatt opp spørsmålet om en fleksibel pensjonsalder. Det er en utålmodighet i fagbevegelsen når det gjelder disse spørsmålene. Særlig gledet han seg over at så mange kvinner hadde tatt opp pensjonssaken. — Jeg nevner dette fordi man i mediene forsøker å konstruere en konflikt mellom kvinner og menn i dette spørsmålet. Jeg kan si at jeg har fått mange brev og henvendelser om denne saken, og over halvparten av disse henvendelsene har kommet fra kvinner. Dette inntrykket har jeg fått bekreftet under debatten i dag.

Det er uhyre viktig at pensjonsalderen gjøres fleksibel. Dette har med rettferdighet å gjøre. En statisk pensjonsalder kan aldri bli helt rettferdig. Vi kommer fra ulike arbeidsplasser med ulikt arbeidspress, vi er ulikt utstyrt psykisk og fysisk. Da er det viktig at vi ut fra vår egen situasjon kan velge om vi vil gå av tidligere eller senere.

Aldersgrense og pensjonsalder er to ulike begreper. Pensjonsalderen er fastsatt i henhold til lovverket, mens aldersgrensen er den alder man kan jobbe til utover fastsatt pensjonsalder. Tidligere kunne man tjene ekstra folketrygdpoeng ved å jobbe lenger, men den ordningen falt bort med et stortingsvedtak i fjor. Mange har stilt spørsmålet om pensjonsalder og aldersgrense bør være den samme. Kanskje burde den det, men vi er utstyrt forskjellig og vi har ulike ønsker og forutsetninger.

I dag er pensjonsalderen 67 år mens aldersgrensen er 70 år. I debatten er det ulike synspunkter på hvor langt vi skal gå i denne kongressperioden. Noen ønsker en fleksibel pensjonsalder fra fylte 60 år, andre 62

år. Dette er et viktig spørsmål som vi må ta stilling til. Vi er nå i ferd med å forme et handlingsprogram for de neste fire årene. Det skal være et forpliktende program. Man kan selvfølgelig kombinere en målsetting på 62 år i kongressperioden med ønsker som gjelder lengre fram. Dette får i alle tilfelle redaksjonskomiteen se på. Det viktigste er at pensjonsalderen blir fleksibel. Det er et viktig prinsipp.

Et spørsmål har fått bred støtte og det gjelder spørsmålet om lik arbeidstid på 37,5 timer ved neste tariffrevisjon. Dette er et rettferdsspørsmål.

Den 5. ferieuken er også reist av mange. Her hadde vi et forpliktende program for kongress-perioden 1977—81. Vi fikk også flertall for et vedtak i Stortinget. Den 5. ferieuken er vedtatt og må gjennomføres.

LO-formannen slo videre fast at det ikke er riktig å sette en god sak opp mot en annen god sak. Det har heller ikke vært Sekretariatets mening. Vi må satse på parallell gjennomføring av flere saker, men sakene må løses på ulike måte.

Arbeidstidsforkortelsen må løses gjennom forhandlinger, mens pensjonssaken må løses på det politiske plan. Denne reformen må finansieres over Folketrygden.

Jeg registrerer også stor utålmodighet når det gjelder en videre nedsettelse av arbeidstiden, til 7 timers dag og til 6 timers dag. Det er ingen uenighet om at dette er veien å gå, men spørsmålet er hva vi skal prioritere i denne kongress-perioden. Vi har klart prioritert lik arbeidstid i denne perioden. Så er det spørsmål om man skal tidfeste en videre reform til 1990 eller 1992.

Da vil vi jo være inne i en ny kongress-periode, og det er vel ikke riktig av oss å binde opp fremtidige kongresser. Vi skal ha en ny kongress i 1989. Målsettingene i handlingsprogrammet er klare nok, men vi finner det vanskelig å tidfeste en slik reform nå. Redaksjonskomiteen får vurdere de forslag som foreligger. Vi ønsker ikke at sakene settes opp mot hverandre. Målet er noe vi alle er enige om.

Om de arbeidslediges situasjon, som var berørt av en rekke talere, sa Halvorsen at det nye problemet er langtidsledigheten. Vi er i en helt annen situasjon enn vi har vært vant til. Jeg er enig i at vi her må komme tilbake med konkrete krav. Mange befinner seg i dag i en umulig situasjon.

Om den fremtidige tariff- og fordelingspolitikk generelt sa LO-formannen at det er mange politiske vedtak som på relativt kort tid kan snu opp/ ned på mange av de reformer fagbevegelsen har kjempet seg til. En slik sak er skattepolitikken. Denne diskusjonen hører også sammen med debatten om tariffpolitikken.

Han hadde registrert få innlegg som gikk på selve oppgjøresformen og gledet seg over det. Det harmonerer også godt med det som kom frem i

LOs debattopplegg. Her må man ha en pragmatisk holdning og det må være opp til representantskapet til enhver tid å bestemme hva som er taktisk klokt og hva som ikke er det. Kongressen i 1981 ga det signal til representantskapet at oppgjøret i 1982 burde være et forbundsvist oppgjør. Det var ikke et vedtak om dette, men et signal. Det hadde også sammenheng med at man var kommet noe på etterskudd i mange forbundsavtaler ettersom man ikke hadde hatt forbundsvist oppgjør siden 1974. Slike vurderinger kommer også inn.

Til kravene om å forenkle tariffoppgjørene og gjøre dem mer forståelige for folk flest, sa Halvorsen at LO vil gjøre sitt til at dette skjer.

Forholdet sentrale/lokale forhandlinger har mange vært opptatt av. Jeg vil understreke at vi ikke må gjøre noe som endrer den lokale forhandlingsretten. Den er meget verdifull, ikke bare økonomisk, men den skaper aktivitet og medinnflytelse på det lokale plan. Den er også knyttet til produktivitetsutviklingen i bedriften, og dette er noe vi i høy grad vil være med på. Vi ønsker også økonomisk sterke og trygge arbeidsplasser. Samtidig må vi også styrke de sentrale oppgjørene. Det er en viss dynamikk i alle lønssystemer. Hvor stor del av tilleggene har sitt utspring i de sentrale forhandlingene, og hvor mye lokalt. Vår målsetting er å få mer ut av de sentrale oppgjørene. Om det fører til mindre tillegg lokalt, gjenstår å se. Vi er opptatt av helheten.

Ingen har tatt opp det inntektspolitiske samarbeidet, og det er jo naturlig under den nåværende regjering. Vi må imidlertid holde døra på gløtt hvis det skulle bli et regjeringsskifte og vi får en regjering som har de samme målsettinger for velferdssamfunnet som fagbevegelsen har. Det er nødvendig å satse mer for de lavtlønte også. Vi må vise viljen til en solidarisk lønnspolitikk. Det kan ikke bare gjøres på LO-kongressen. Det må skje på sentralt plan, i forbundene, i bransjen og på den enkelte bedrift.

Da vi fikk avtalen om en garantiordning i 1980 hadde vi en 50/50-fordeling. Vi hadde et lavt ørenivå på 17—18 øre. Det ble økt til 35 øre i 1981. I 1982 fikk vi den endring at man beregnet ut fra bransje, ikke ut fra bedrift. Bedriftene fikk økte byrder ved ordningen. Hvis man nå tar bort lavtlønnsfondet, vil det skape problemer for enkelte bedrifter og bransjer.

Min mening er at vi først må løse spørsmålet om å avvikle lavtlønnsfondet, dernest garantiordningen. Vi kan ikke løse begge deler samtidig. I noen bransjer er det naturlig å trekke de offentlige inn, f.eks. innen innenriks sjøfart og teko-industrien har spesielle problemer. Uansett ordninger må vi slå fast at solidariteten må vises på alle plan — helt ned til den enkelte bedrift. Vi vet at det blant arbeidstakere innen en bedrift er opptil 30—40 kroner i timen i lønnsforskjeller.

Jeg har tolket debatten slik at det er stor utålmodighet med å få løst mange viktige reformer. Jeg er glad for å kunne konstatere denne

utålmodigheten. Dette må vi ha hvis vi skal være en reformbevegelse. Den dagen vi sier oss tilfreds med det bestående og endog tar til takke med tilbakeskritt, da er vi ikke lenger en reformbevegelse. Da kan andre gjøre jobben bedre enn oss!

Dirigenten viste til at den behandlingsmåten hun tidligere hadde fått godkjenning for, innebar at alle forslag ble oversendt redaksjonskomiteen for øvrige saker. Komiteen skulle så sørge for at forslag vedrørende handlingsprogrammet gikk videre til vedkommende komité.

— Man ville komme tilbake til dette punkt så snart man fikk innstillingene fra komiteen.

Dermed gikk man over til pkt 7: LO-formannen innledet om LOs handlingsprogram:

Dagsordens pkt 7 Handlingsprogrammet LO-formannens innledning

LO fikk sitt første Handlingsprogram i 1969. Det var på mange måter et tidsskille for fagbevegelsen. I tidligere tider konsentrerte fagbevegelsen mye av sin oppmerksomhet omkring lønsspørsmål og andre forhold med direkte tilknytning til arbeidslivet. Men etter hvert ble det stadig klarere for oss at lønnstakernes levekår også avhenger av en rekke andre forhold i samfunnet. Gradvis førte dette til et økt engasjement fra fagbevegelsens side i forhold til sosialpolitikk, boligpolitikk, skattepolitikk, utdanningspolitikk og andre viktige områder. Denne prosessen mot et stadig sterkere samfunnsengasjement gjorde det naturlig for oss å ta skrittet fullt ut og utarbeide et Handlingsprogram for fagbevegelsens samlede engasjement.

Dette programmet fornyet vi så på våre kongresser i 1973, 1977 og 1981.

Denne gangen går vi litt grundigere til verks. Vi har laget et helt nytt Handlingsprogram, og gitt det en noe annen form og oppbygging enn tidligere. Det er ikke noe rart. Den form og oppbygging våre tidligere programmer har hatt, har tjent oss gjennom 4 kongressperioder, d.v.s. 16 år. Jeg tror de fleste vil være enig i at det har vært gode programmer. Men samfunnet er jo stadig i forandring. Det samfunnet vi står overfor nå midt i 1980-åra ser unektelig annerledes ut enn samfunnet i 1969 da vi laget det første Handlingsprogrammet. Vi har følt det nødvendig å stille opp en del problemstillinger på en annen måte, og vi har hatt behov for å formulere fagbevegelsens oppgaver litt annerledes. Det er mitt håp at vi i det nye ut-

kastet har evnet å gi Handlingsprogrammet en god og hensiktsmessig form.

Et hvert godt og effektivt program må ha en grunntone, en slags nerve som går gjennom hele programmet. Den nerven vi har forsøkt å få fram i Handlingsprogrammet er at fagbevegelsen fortsatt skal være en sterk kraft for reformer og forandringer i det norske samfunnet. Vi skal være en reformbevegelse. Den dagen fagbevegelsen ikke er en reformbevegelse vil vi miste mye av vår egenverdi. Det å konservere et samfunn, eller sette det i revers er det andre som klarer langt bedre enn oss. Vår oppgave er å drive samfunnet framover mot stadig nye mål.

Vi har som samfunn nådd svært mange av de mål vi har satt oss. Men hver gang vi har løst en oppgave, ser vi ti nye. Og vi skal alltid være mer opptatt av de oppgavene vi skal løse enn de vi løste i går. Det er slik vi blir en aktiv reformbevegelse.

Vi blir også en reformbevegelse ved å rette reformene mot selve samfunnssystemet. Den gangen det var steinharde motsetninger i det norske samfunnet var også makt og innflytelse konsentrert på noen ganske få hender. Vanlige mennesker hadde verken stemmerett eller annen innflytelse over sin hverdag eller andre sider ved samfunnet. Derfor har kanskje våre viktigste reformer nettopp vært i framstøt for å sikre økt folkelig innflytelse og medbestemmelse på alle områder i samfunnet. Det er ikke de rike som skal styre samfunnet. Alle skal være med i styringsverket. Derfor må vi fortsatt arbeide med å trenge tilbake de privatkapitalistiske maktposisjonene for å skape grunnlaget for et samfunn der folkets interesser står i forgrunnen.

Her er vi ikke ved veis ende. Ennå er det slik at mange og viktige beslutninger tas bak lukkede dører der folkelig innsyn og kontroll ikke slipper til. Vi har gjennom bedriftsdemokratiet nådd et stykke på vei. Men enda gjenstår mye. Fremdeles kan sterke kapitalgrupper møte opp på Børsen å handle aksjer og bedrifter slik at verken ledelse eller de ansatte på bedriften vet hvem som til enhver tid eier bedriften. Og formålet med denne spekulasjonen er gevinst, ikke omsorg for arbeidsplasser og næringsliv.

Kampen om reformer er ikke bare kampen om nye reformer. Det kan også være en kamp for å bevare skanser som er oppnådd. Den erfaringen har vi til fulle fått i første halvdel av 80-åra. Mange av oss trodde kanskje at kampen om velferdssamfunnet var vunnet en gang for alle. Vi hadde jo bak oss en sammenhengende reformperiode fra krigen og fram til 1980-åra. De fleste pilene pekte bare oppover. Økonomien ble styrket, og reformer som gjorde samfunnet bedre å leve i fulgte i tur og orden. Men så opplever vi at det begynte å gå den gale veien. For første gang i moderne historie opplever vi at reformer settes i revers. Og det er først og fremst fagbevegelsen som rammes. Vi har en dårligere arbeidsmiljølov og en dår-

ligere sykelønnsordning enn vi hadde for fire år siden. Det offentlige tilbudet er svekket på viktige områder for å gi plass til skattelettelser. Og velferdssamfunnets grunnpilar; den fulle sysselsettingen har sprukket. Derfor har vi nok å skrive om når vi skal lage et Handlingsprogram for LO.

Morgendagens Norge

Handlingsprogrammet har to deler. Den første delen har vi kalt «Morgendagens Norge — Mål og visjoner».

Vi synes det er riktig å innlede et Handlingsprogram for fire-årsperioden med noen betraktninger om hvordan vi tenker om den langsiktige utviklingen. Hvilke hovedmål skal vi følge? Hvilke hovedlinjer ønsker vi å legge til grunn for den videre samfunnsutvikling?

For å svare på det må to ting være klare. For det *første* må vi ha visjonen og målet noenlunde klart. For det *andre* må vi kjenne virkeligheten. Vi må vite hvor de konkrete utfordringene ligger. Vi må vite hva som er folks problemer, og vi må vite hva som skal til for å løse dem. Dette bildet er nemlig ganske annerledes nå enn bare for noen få år siden. I tidligere tider var våre hovedoppgaver knyttet til å avskaffe fattigdom og elendighet. Vi måtte skape økonomisk vekst, og ikke minst måtte vi sørge for å fordele velstanden så rettferdig som mulig.

Så trodde nok mange av oss kanskje at utrygghet og mistriivsel ville forsvinne når de økonomiske vilkår for den enkelte ble bedre. Og det er vel riktig at mye av den økonomiske utrygghet er fjernet og at vår høye sosiale standard har fjernet den mistriivsel som var knyttet til fattigdom og fornedrelse. Men for det første har vi altså, som jeg nevnte i åpningsforedraget, fått ny fattigdom i Norge. Og for det andre kan vi se at i kjølevannet av velstandsutviklingen er det vokst fram ny utrygghet og ny mistriivsel, knyttet til levemåte, sosial isolasjon, fremmedgjøring og mangel på balanse mellom privat og offentlig velferd.

Allerede på LO-kongressen i 1977 begynte vi å snakke om livsstandard i stedet for levestandard. Jeg tror livsstandardbegrepet blir en stadig viktigere målestokk for velferd og levekår fordi det også stiller krav til *innholdet* i tilværelsen. Vi skal ikke bare kunne leve med en rimelig bra materiell levestandard. Vi skal også trives som mennesker.

Det er vanskelig å definere livsstandard konkret. La meg likevel prøve. Første bud er *trygghet*. Trygghet er ikke noe annet enn en enkel menneskelig følelse. Men det er kanskje den aller viktigste betingelse for velferd. Og det er framfor alt en gigantisk oppgave å skape trygghet for folket. Vår tilværelse trues nemlig fra svært mange kanter. Krigstrusselen er den mest konkrete og brutale trusselen.

Vi vet at også her i vårt rolige hjørne av verden er det mange som er redde. Ikke minst mange barn som fanger opp verdens uhygge fra fjern-

synsskjermene. Hvor mange av oss har ikke måttet berolige og trøste barn i slike situasjoner?

Også dagliglivet skaper ofte utrygghet. For mange er trusselen om arbeidsløshet et angrep mot en trygg hverdag. Mangelen på sykehusplasser skaper utrygghet. Mange engster seg fordi de er utrygge på om de får barnehageplass. Og ikke minst er mange unge usikre på det samfunnet de skal inn i. Strekker de til? Får de arbeid? Får de den utdanning de ønsker? Tusen spørsmål. Og hver gang svaret er usikkert, skapes en utrygghet.

Annent bud for livsstandard er *menneskelig utfoldelse*. Vi utfolder oss i samvær med andre mennesker. Vi utfolder oss når vi kan lære. Vi utfolder oss når vi kan dyrke interessene våre. Vi utfolder oss når vi tenker selv, og ikke bare tar i mot argumenter og holdninger fra andre.

Tredje bud knytter seg til *verdier*. Vi må verdsette de riktige ting i tilværelsen. Gudene skal vite at det er mange og sterke krefter i samfunnet vårt som forsøker å påvirke oss.

Sterke økonomiske interesser i samfunnet vil at vi som forbrukere skal være orientert mot kommersielle verdier. Mot det som kan selges og kjøpes for penger. Samfunnet presses i dag utrolig sterkt fra kommersiell massekultur og reklame som pådytter oss verdier og normer og som påvirker vårt adferdsmønster. Disse kreftene har klart å få store befolkningsgrupper, særlig ungdom, men ingen av oss er helt upåvirket, til å tro at lykke og trivsel er avhengig av merkevarer og moter. Vi dras inn i et kommersielt ragnarokk der solidaritet, fellesskap og utvikling av menneskelig egenart ikke har noen sjanse. Kanskje er det akkurat her den viktige kampen om framtida vil stå. Kampen om verdier, kampen om levemåte. Kampen om det menneskelige sinn og tenkemåte. Denne kampen vil avgjøre om solidaritetstanken skal få noen sjanse også i det neste århundre.

Jeg vil gjerne sitere den første setningen i Handlingsprogrammet. «Alle mennesker bærer i seg drømmen om en god framtid». Drømmen har alltid vært en viktig drivkraft i arbeiderbevegelsen. Mennesker har drømt om en bedre framtid for seg og sine barn. Noen nøyde seg ikke med drømmene, men lot tanker og drømmer munne ut i handling. Slik ble arbeiderbevegelsen til. Og slik vil arbeiderbevegelsen fortsatt ha drømmene og visjonene som viktig drivkraft. Men kanskje har drømmen kommet litt i bakgrunnen når hverdagen fylles opp med allverdens praktisk gjøremål.

Handlingsprogrammet tar til orde for å hente drømmen fram igjen. Drømmen og den menneskelige fantasi har sterk skaperkraft og er en enorm kilde å øse av når vi gjennom praktisk gjerning skal forme Morgendagens Norge.

I noen få stikkord skriver vi hva slags «Morgendagens Norge» vi vil arbeide for. Alle skal ha rett til arbeid. Ikke bare for å ha inntekt, men også for å bruke sine evner og anlegg. Arbeidslivet skal være åpent og tilpasset menneskenes behov. Arbeidet skal gi oss utfordringer, men ikke urimelige

belastninger. Skillet mellom utdanning, arbeid og andre aktiviteter skal være mindre.

I Morgendagens Norge skal det være rettferdig fordeling av de goder folket skaper, og av de byrder vi stilles overfor. Det skal være like rettigheter for alle. Det skal ikke være diskriminering av noen mennesker. Alle skal fritt kunne velge livsform, engasjement, kulturform og holdninger uten press fra noen.

Slik tegner vi solidaritetssamfunnet.

Handlinger og krav

Den andre delen av programmet har tittelen «Handlinger og krav». Tittelen er meget bevisst valgt. Her finner vi nemlig både de handlinger fagbevegelsen selv kan utføre, og de krav vi som interesseorganisasjon må stille til myndighetene. Denne oppsplittingen er ny. Jeg tror imidlertid det er verdifullt at vi på denne måten signaliserer at fagbevegelsens innsats *både* dreier seg om egen innsats på viktige felter, og en bevisst politikk overfor våre politiske myndigheter.

De viktigste av våre egne oppgaver har vi samlet i underkapittelet «LOs rolle i samfunnet». Dette har vært et morsomt kapittel å arbeide med. Ikke bare fordi det er nytt, men også fordi det har tvunget oss til å tenke bevisst gjennom hva som er våre egne instrumenter, og hva vi kan gjøre uavhengig av hvem som til enhver tid har tilhold i regjeringskontorene.

Og vi har jo mange kraftige virkemidler. Først og fremst har vi avtaleverket. Avtaleverket inneholder regler, og gir prosedyrer for hvordan vi kan forhandle om lønn og arbeidsforhold. Avtaleverket gir oss muligheter til å påvirke arbeidsorganisasjon og bedriftsutvikling. Som den første fagorganisasjon i verden har vi fått inn i avtaleverket en egen avtale om bruk av ny teknologi i arbeidslivet. Og vi har fått en egen likestillingsavtale som gir oss muligheter til å påvirke også denne utviklingen innenfor arbeidslivet.

Dette er sterke og gode virkemidler som gir oss store muligheter dersom vi bruker dem. Jeg tror det fortsatt ligger et stort potensiale for faglig innflytelse og faglig makt i å utnytte avtaleverket bedre. Vi må bli mer bevisst på å bruke avtaleverket, og vi må skolere oss bedre for å bruke det mer effektivt.

Også lovverket gir oss muligheter. Arbeidsmiljøloven har blitt et verdifullt redskap i arbeidet for et tryggere og bedre arbeidsmiljø. Loven plasserer et stort ansvar på arbeidsgiverne. Men det ligger også et stort ansvar hos de fagorganiserte. Loven gir mulighetene. Vår forpliktelse er å bruke dem.

Bedriftsdemokratiet er også regulert gjennom lovverket. Det er også en mulighet til innflytelse og innsyn som her åpnes for oss. Vår forpliktelse blir igjen å bruke redskapet vi her får i handa.

Kraftige virkemidler ligger også i vår egen organisasjon. Når vi taler, og handler på vegne av 760 000 medlemmer utgjør det en kraft i samfunnet som det ikke er lett å se bort fra. Jo flere vi er jo sterkere blir vi. Men det er ikke bare størrelsen som teller. Vi må også være godt organisert. Nå skal vi behandle organisasjonssaker under ett annet punkt på dagsorden, men jeg vil gjerne ha nevnt at Handlingsprogrammet også reiser krav om at fagbevegelsen må utvikle og tilpasse sin organisasjon til de utvilings-trekk som preger arbeidslivet. Og her er det mye ugjort.

De kravene vi ellers stiller til samfunnsutviklingen og til utformingen av den konkrete politikk på de ulike områder, har vi samlet i kapitlene «Arbeid, trygghet og trivsel», og «Rettferdig fordeling av godene». Når vi har gruppert stoffet på denne måten under to hovedoverskrifter, er det fordi vi ønsker å understreke at vi har enkelte overordnede mål, og at alt vi ellers gjør skal være tiltak for å nå disse målene. Arbeid, trygghet, trivsel og rettferdighet er slike overordnede mål. Det vi gjør på enkelt-områder skal være deler av en politikk for å virkeliggjøre dem. Fagbevegelsen skal ikke dele sitt engasjement inn i områder og båser. Vi ønsker å se vår politikk som en helhet. Bare på denne måten kan vi utforme en kraftfull faglig strategi.

Jeg skal ikke gå detaljert inn på alle de områder programmet behandlet. Noe av det har vi allerede snakket om tidligere i forbindelse med fordelings- og tariffpolitikken. Vi skal også ha egne innledninger senere som tar for seg enkelte områder mer konkret. Men la meg likevel komme med et par betraktninger knyttet til næringspolitikken, velferdspolitikken og den offentlige sektor, og spesielt nedrustningspolitikken.

Om den økonomiske politikken og næringspolitikken skal jeg ikke si så mye, men som en slags ouvertyre til Jan Balstads innlegg senere vil jeg bare slå fast at fagbevegelsen nå må slå i bordet. Norge har en suveren handlefrihet både i vår utenriksøkonomi og i vår interne økonomi. Denne handlefriheten må brukes, ikke bare til å skape kakser på Børsen, men til vekst og sysselsetting.

Der Regjeringen nå pusler med skattelettelser og tiltak som telles i små millioner, må vi satse i milliarder. Vi kan ikke pusle med legoklosser der vi trenger et solid byggverk som skal bære det norske velferdssamfunnet.

Fra arbeiderbevegelsens side har vi snakket mye om velferdssamfunn og velferdspolitik i det siste. Vi har gjort det fordi det er her den borgerlige Regjeringen har gjort mest skadeverk. Tidligere under denne Kongressen har jeg pekt på at denne Regjeringen ikke skjønner forskjell på velferdspolitik og forsorgspolitik, og at den vil gjøre velferdssamfunnet om til en hjelpekasse for de svakeste.

En viktig del av uenigheten mellom de borgerlige og oss dreier seg om offentlig sektor. Det er sentralt i den borgerlige politikken å svekke den

offentlige sektor. Det sier Regjeringen i krystallklare ordelag i sitt nylige framlagte langtidsprogram.

For oss stiller dette seg annerledes.

Vi har alltid sett den offentlige sektor som en viktig bærebjelke i arbeidet med å skape velferdssamfunnet. Når viktige ytelser i samfunnet skal være for alle og uten kostnader for den enkelte, så finnes det bare en løsning, og det er å løse oppgavene i fellesskap gjennom den offentlige sektor. Slik har vårt omfattende undervisningsvesen vokst fram. Slik har vi bygd opp et av verdens fremste helse- og sosialsystem, og slik har vi løst viktige oppgaver innenfor områder som transport, kultur og andre sider ved det norske velferdssamfunnet. Jeg nøler ikke et sekund med å slå fast at det er offentlig sektor som er grunnlaget for enhver velutviklet velferdsstat.

Det er neppe stor uenighet i vårt land om at vi må ha en betydelig offentlig sektor. Men det er betydelig uenighet om *hvor omfattende* den skal være. Dette spørsmålet er dels knyttet til oppgavefordelingen mellom private og fellesskapet. Vi vet at det er noen som mener vi bør gjøre mindre i fellesskap og mer hver for oss.

En annen faktor som begrenser oppslutningen om den offentlige sektor er selvsagt kostnadene. Fellesoppgavene kan jo finansieres bare på en måte, nemlig gjennom de skatter og avgifter godfolk betaler her til lands. Og vi vet jo at svært mange kan styre sin begeistring for et høyt skatteinivå.

Jeg tror imidlertid det gjør seg gjeldende mange misforståelser og mangel på kunnskap når det gjelder forholdet mellom fellesoppgaver og skatter. Jeg finner holdepunkter for en slik påstand i en meningsmåling svensk LO nylig har publisert.

Her går det fram at det er 62 prosent av de spurte som understreker at den offentlige sektoren må opprettholdes eller endog utvides. Samtidig er det 52 prosent som mener at den offentlige sektoren er for kostbar. Her får vi altså inkonsekvensen servert på et fat.

Dersom slike holdninger gjør seg gjeldende også her hjemme, og det kan vi anta, så er det sannerlig ikke rart at Høyre fant folk hjemme i forrige valgkamp, da de nettopp lovet at alle skulle få mindre i skatt, mens samfunnet likevel skulle få minst like mye i skatteinntekter.

Hva forteller denne undersøkelsen oss? Jo, den gir oss for det første den usedvanlige viktige informasjon at folk i utgangspunktet er positive til offentlig sektor og til fellesoppgavene. Men den viser også en manglende innsikt om det ansvar hver enkel må føle og det bidrag enhver må yte for å skape et trygt og godt velferdssamfunn.

Vi står altså overfor et stort potensiale av velvilje når det gjelder solidaritetssamfunnet og fellesoppgavene. Men vi står også overfor en enorm

oppgave når det gjelder å mobilisere ideologisk for fellesskapet og for den kollektive fornuft.

En spesiell side ved velferdspolitikken knytter seg til fordelingen av gode og byrder. Fordelingspolitikken har mange sider. La meg her trekke fram et forhold som er viet oppmerksomhet i programmet.

Vi har innrettet tilværelsen slik at de fleste av oss opplever stigende inntekt gjennom livsløpet. Dels har vi reallønnsvekst i samfunnet som kommer alle til gode, og de aller fleste opplever også opprykk gjennom ansiennitet, forfremmelser eller på annen måte.

Med utgiftene er det imidlertid omvendt. De store, tunge og obligatoriske utgiftene kommer jo tidlig i livsløpet. Det første en møter når en skal etablere seg for seg selv, er jo kostnadene ved å skaffe bolig. Og dette er jo etter hvert blitt formidable kostnader. Dessuten skal boligen innredes med møbler og annet utstyr. På dette tidspunktet begynner også avdragene på utdanningslånene i løpe. Og ikke minst er det i denne perioden at smårollingene melder sin ankomst. Også det er en kostbar affære.

Situasjonen er altså at de store og tunge utgiftene melder seg på det tidspunkt da inntektene er lavest. Derfor bør vi gjøre noe med utgiftsfordelingen. Vi bør forsøke å spre disse kostnadene bedre gjennom livsløpet. Det kan vi gjøre ved å forlenge avdragstida for boliglån i Husbanken. Vi kan gjøre det samme med utdanningslånene og dessuten tilpasse tilbakebetalingsperioden til den enkeltes inntektssituasjon. Og vi kan sørge for å ha nok barnehageplasser og dessuten øke barnetrygden.

Gjør vi disse tingene er *det* antakelig noe av den beste fordelingspolitiske innsats som tenkes kan. Handlingsprogrammet inneholder alle disse kravene. Her ser vi et eksempel på at tiltak på flere områder peker framover mot våre overordnede mål.

I et senere innlegg vil Leif Haraldseth gå nærmere inn på spørsmålene om internasjonal solidaritet og vårt arbeid med bistandsspørsmål. Jeg skal derfor her begrense meg til å si et par ord om Handlingsprogrammets avsnitt om Fred og nedrustning. Dette var også et spørsmål som sto helt sentralt på forrige Kongress. Den gangen var det stor uro innenfor arbeiderbevegelsen om nedrustningspolitikken. Ulike synspunkter sto til dels sterkt mot hverandre. Fra fagbevegelsens side så vi det som en oppgave å presse på for en mer aktiv norsk nedrustningspolitikk.

Så fulgte en prosess innenfor arbeiderbevegelsen hvor en arbeidet seg fram mot bred enighet. Det ble staket ut et løp for nedrustningsarbeid som storparten av bevegelsen samlet seg om. Også LOs sekretariat sluttet enstemmig opp om den såkalte rakettinnstillingen. Senere er dette arbeidet videreført, bl.a. gjennom utenrikskomiteens innstilling til nedrustningsmeldingen som ble lagt fram for Stortinget for et års tid siden.

Avsnittet om Fred og nedrustning i Handlingsprogrammet bygger på de avklaringer som her har funnet sted. Vi mener det er riktig at bevegelsen

nå framtrer mest mulig samlet i dette spørsmålet, og at fagbevegelsen ikke sprenger rammene for det nedrustningsopplegget som nå er lagt.

Det er en konsekvent og målrettet nedrustningspolitikk programmet tar til orde for. Vi slår fast fagbevegelsens ansvar for aktiv deltakelse i kampen for fred og nedrustning, både nasjonalt og gjennom de internasjonale faglige organisasjoner. Vi skal arbeide for fastfrysing og nedbygging av antall utplasserte atomvåpen. Vi skal arbeide for atomvåpenfrie soner i nordisk område, og atomvåpenfri korridor i Europa. Og vi sier et krytstallklart nei både til nøytronvåpen, kjemiske, biologiske og kjernefysiske våpen, og ikke minst til enhver opprustning i verdensrommet.

Vi føler at programmet er trofast mot fagbevegelsens tradisjoner for et konsekvent arbeid for fred og nedrustning.

Jeg sa tidligere i foredraget at vi må vite hva vi vil. Men vi må også vite hva vi kan. Vårt Handlingsprogram skal peke framover. Vi bør markere fagbevegelsen som en utålmodig drivkraft i samfunnet. Men selv om vi har mange dristige mål, må ikke programmet vårt gå over stokk og stein. Derfor sier vi i avsnittet om Politiske utfordringer til LO, «at den fremste politiske utfordringen ligger i å utforme realistiske og troverdige programmer som sikter mot å oppfylle fagbevegelsens grunnleggende mål». Når ønskene, kravene og oppgavene overstiger evnene til å gjennomføre dem, og det vil ofte være tilfelle på kort sikt, må vi velge. Vi kan ikke gjøre alt på en gang. Hvis vi lar være å foreta slike valg, betyr det at vi ofte vil oppnå mindre enn det som er mulig, og at vi overlater til andre å velge hva som skal skje. I så fall vil fagbevegelsen tape innflytelse i samfunnet.

Jeg sier dette for å understreke at dette Handlingsprogrammet ikke nødvendigvis vil bli bedre, mer radikalt og framtidsrettet ved å pøse på med stadig nye krav og ønsker. Selvsagt kan vi alle ha våre ønsker om tiltak og reformer vi gjerne vil ha med i LOs handlingsprogram. Men LOs handlingsprogram er ikke noe ønskeliste. Det er et program for handling, og vi må finne en rimelig balanse mellom ønsker og mål på den ene siden, og våre muligheter til å gjennomføre programmet på den annen.

Det er nemlig den forpliktelsen Kongressen nå står overfor når vi skal ta fatt på behandlingen av dette programmet. Vi skal utarbeide et program som kan gi svar på de problemer og behov folk flest har i dette landet. Vi skal utarbeide et program som kan skape entusiasme omkring LOs arbeid. Og vi skal lage et program som er troverdig og kan skape tillit. Det skal være et program for fred, arbeid, trygghet, rettferdighet og solidaritet.

På denne måten skal LO bidra til å skape Morgendagens Norge.

104 talere inntegnet

Før formiddagsmøtet ble hevet opplyste dirigenten at 104 talere har tegnet seg til dagsordens pkt 7 og debatten om handlingsprogrammet.

Etter lunsjpausen vil Kongressen behandle vedtektskomiteens innstilling, dagsordens pkt. 5.

Dirigenten ga praktiske opplysninger og refererte permisjonssøknader som ble innvilget, før møtet ble hevet kl. 13.05.

Ettermiddagsmøtet tirsdag

Ettermiddagens møte startet presis kl. 15.00. Dirigent Nils Totland satte møtet og foreslo sangen «Brødre til sol og til frihet», avsunget med Trygve Aakervik som forsanger.

Han viste videre til det som var vedtatt på formiddagens møte, at man nå skulle behandle innstillingen fra Vedtektskomiteen. Komiteen var nå ferdig med gjennomgangen av de forslag som gjaldt vedtektene og innstillingen var omdelt på representantenes ord.

Han anså debatten på dette punkt som avsluttet og ga ordet til den han dristet seg til å kalle «leder» for Redaksjonskomiteen, Svein Erik Oxholm.

DAGSORDENS PKT. 5

Vedtektsendringer

Svein Erik Oxholm sa at den oppnevnte Vedtektskomiteen hadde gått igjennom alle forslag som var fremmet for dirigentene og man hadde også kontrollert nummerlappene for å være sikre på at alle var kommet med. Han opplyste at alle forslagene fra komiteen var enstemmige hvor ikke annet framkom.

Innstillingen hadde denne ordlyd:

Innstilling til Kongressen fra Redaksjonskomiteen for vedtektene

Bestående av: Svein Erik Oxholm, Sekretariatet, Ole Knapp, Sekretariatet, Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk Forbund, Rolf Frøysland, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb., Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag, Brit Kvaale, Handel og Kontor i Norge, S-Trøndelag fylke, Berit Lynnebakken, Norsk Kommuneforbund, Alfhild Svensson, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Kari Steen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Sekretær: Steinar Halvorsen, L.O.

Redaksjonskomiteen har behandlet de framsatte vedtektsforslag og framkommer med denne innstilling:

(Komiteens forslag er enstemmig når ikke annet fremgår av innstillingen.)

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 12

Avd. 22, Trondhjems Kjemiske Industriarbeiderforening av NKIF, foreslår:

Formålsparagraf.

Nytt punkt 13 i § 1 (LOs vedtekter):

LO må arbeide for å innføre en sosialistisk styreform der produksjon ikke styres av profitt, men etter befolkningens behov.

Forbundsstyrets innstilling: Kan ikke anbefales.

§ 1

1. Forslag nr. 12 og nr. 15

Begge forslag går ut på å vedtektsfeste innføring av en sosialistisk styreform.

Redaksjonskomiteen vil peke på at dette spørsmål er løst på ulik måte i de enkelte forbund. Komiteen finner det naturlig at det må bli opp til de enkelte forbund å avgjøre om dette skal vedtektsfestes og at bestemmelsen derfor ikke inntas i LOs vedtekter.

Mot en stemme avgitt for forslag nr. 15 (Finn Erik Thoresen), innstiller komiteen på at Sekretariatets innstilling tiltres.

Forslag til vedtak: Forslagene tas ikke til følge.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 15 *Oslo Grafiske Fagforening foreslår:*

Paragraf 1, pkt. 2 og 3 utgår og blir erstattet med følgende:

2. Å arbeide for gjennomføring av et sosialistisk samfunnssystem bygd på grunnlag av politisk, sosialt, kulturelt og økonomisk demokrati.
3. Å arbeide for fred og nedrustning.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

2. Forslag nr. 15

Dette forslags punkt 3 går ut på at formuleringen «å arbeide for fred og nedrustning» tas inn som nytt punkt i § 1. Sekretariatets innstilling fremgår av nr. 39.

Redaksjonskomiteen tiltres Sekretariatets innstilling til nytt punkt 10 med tilsvarende forskyvning av de etterfølgende punkter.

Forslag til vedtak: Som nytt punkt 10 i § 1 inntas denne bestemmelse: «Å arbeide for avspenning, nedrustning og fred».

Nr. 23 *Distriktsstyret i Sør-Trøndelag*, foreslår:

Pkt. 3 endres til:

å arbeide for gjennomføring av økonomisk demokrati ved bl.a.

- a) at bedrifter, virksomheter, grunnarealer og naturområder blir overført til samfunnseie, hvor dette kan bidra til å bedre produksjonsforholdene og fremme lønnstakernes interesser og den alminnelige trivsel. Legge Arbeidsmiljøloven til grunn i arbeidet med utvikling og forbedringer av arbeidsplassene.
- b) gjennom avtaler og ved lovregler å sikre lønnstakerne reell innflytelse og medbestemmelsesrett på egen arbeidsplass/arbeidssituasjon, gjennom representasjon i styrende organer i virksomhetene.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

3. Forslag nr. 23

Redaksjonskomiteen vil i likhet med Sekretariatet foreslå at forslaget ikke tiltres. Komiteen mener at målsettingen kommer klart til uttrykk i den nåværende bestemmelse og at det vil føre for langt om de midler som skal anvendes tas inn i vedtektene. Dette er spørsmål som mer naturlig bør behandles i forbindelse med Handlingsprogrammet.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og tekniske funksjonærer

Nr. 31 *Avd. 4, Oslo*, foreslår:

Pkt. 5 - ny tekst: Å arbeide for at fagorganisasjonen søker arbeid med de politiske partier og/eller organisasjoner som er mest formålstjenlige.

Begrunnelse: Troverdige stadfesting av en fri og uavhengig fagbevegelse. Oppfordrer alle politiske partier/organisasjoner til å fremme forslag som tjener fagbevegelsen.

Lettere medlemsverving. Åpne muligheten for sentralt/lokalt samarbeid med andre lønnstakerorganisasjoner når dette er formålstjenlig.

Forbundsstyrets innstilling: Hvordan en skal samarbeide med andre er satt til slutt i § 1, og vi kan ikke se behovet for en ny formulering.

4. Forslag nr. 31

Redaksjonskomiteen kan i likhet med forbundsstyret og Sekretariatet

ikke se at det er behov for annen formulering av de intensjoner som ligger i forslaget enn det som fremgår av § 1, punkt 5 og paragrafens siste avsnitt.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 33 *Distriktsstyret i Nordland, foreslår:*

Pkt. 7 tilføyes understreket setning:

Å arbeide for en sterk arbeiderpresse i Norge, for bl.a. å sikre saklig informasjon om fagbevegelsen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

5. Forslag nr. 33

Redaksjonskomiteen tiltrer Sekretariatets innstilling idet en mener det ikke vil være riktig å ta inn i bestemmelsen en del av hensikten med å ha en sterk arbeiderpresse.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Nr. 40 *Arendal Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved bl.a. å sikre at begge kjønn skal være representert med minst 40 % av medlemmene i LOs organer på alle nivåer, der dette ut fra medlemsmassens sammensetning er praktisk mulig.

Samtidig endres LOs vedtekter, slik at kjønnsnøytrale titler brukes.

Nr. 41 *Oslo Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

Ved bl.a. å sikre at kvinner skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer i forhold til deres andel av medlemmene.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 47 *Avd. 241, Arendal kommunale forening, foreslår:*

Pkt. 11. Forslag til endringer:

Å arbeide for likestilling mellom kjønnene ved bl.a. å sikre at begge kjønn skal være representert med minst 40% av medlemmene i fagbevegelsens organer på alle nivåer.

Nr. 49 *Avd. 191, Rådhusforeningen i Bærum*, foreslår:

Forslag til tilføyelse til § 1, pkt. 11:

«....., ved bl.a. å sikre at kvinner skal være representert i fagbevegelsens organer på alle nivåer i forhold til deres andel av medlemmene, men slik at begge kjønn er representert.»

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 50 *Avd. 623 Mosjøen*, foreslår:

A arbeide for reell likestilling mellom kjønnene ved at kvinner og menn gis like muligheter lønnsmessig og representasjonsmessig innenfor organisasjonene i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret foreslår følgende formulering: «å arbeide for reell likestilling mellom kjønnene ved at kvinner og menn gis like muligheter på alle måter og på alle områder innen organisasjonene, i arbeidslivet og samfunnet for øvrig».

6. *Forslag nr. 40, nr. 41, nr. 47, nr. 49 og nr. 50*

Flere av forslagene omfatter ikke bare LOs organer, men nevner fagbevegelsens organer. Komiteen mener i den forbindelse at det ikke vil være riktig å gripe inn i det enkelte forbunds selvstendige rett til å avgjøre spørsmålet.

For så vidt angår forslag nr. 50 anses dette dekket av den nåværende § 1, punkt 11.

Når det gjelder prinsippet om kjønnskvoltering, gjør det seg ulike oppfatninger gjeldende i komiteen. Komiteen er imidlertid ikke enig om at en generell bestemmelse om kvotering i LOs organer vil være riktig allerede av den grunn at valg til disse organer i stor utstrekning er bestemt av forbundenes valg.

Mot en stemme avgitt for forslag nr. 41 (Berit Lynnebakken) tiltrer komiteen Sekretariatets innstilling.

Komiteen vil imidlertid foreslå at Kongressen fatter et vedtak om representasjon i de faste utvalg som nedsettes av Sekretariatet.

Forslaget vil bli framlagt sammen med innstillingen.

Forslag til vedtak: Forslagene tas ikke til følge.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 55 *Avd. 5, Oslo og Omegn Arbeidsmannsforening, foreslår:*

Paragraf 1 pkt. 12 - ny setning. Å sørge for at det enkelte menneskes integritet blir sikret ved innføring av databaserte systemer.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

7. Forslag nr. 55

Komiteen ser det slik at intensjonen i dette forslaget er dekket i den nåværende § 1, punkt 12 og tiltrer derfor Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 57 *Distriktsstyret i Nordland, foreslår:*

I formålsparagrafen bør det tas inn en formulering om at LO vil arbeide aktivt for:

- å bekjempe utbredelsen av kontraktørvirksomhet, og
- å motarbeide privatisering av offentlig virksomhet enten ved lovhjemler eller ved regler som sikrer dette bedre enn tilfellet er i dag.

LOs holdning til disse spørsmål bør gå fram av formålsparagrafen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

8. Forslag nr. 57

Redaksjonskomiteen vil foreslå at begge de to forhold som omhandles i forslaget tas inn i et siste punkt etter det nåværende punkt 12 i § 1.

Forslag til vedtak: Nytt siste punkt i § 1 skal lyde slik: «Motarbeide kontraktørvirksomhet og privatisering av offentlig virksomhet.»

Nr. 74 *Farsund Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

Kjønnsnøytale titler i fagbevegelsen.

Nr. 75 *Oslo Faglige Samorganisasjon, foreslår*

LO går over til å benytte kjønnsnøytale betegnelser og titler. Dette innebærer at tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 76 *Distriktsstyret i Nordland*, foreslår:

I forordet til LOs vedtekter står det at kjønnsbetegnelser er tatt bort, f.eks. er tillitsmann endret til tillitsvalgt osv. Betegnelsen «formann» og «nestformann» står imidlertid fortsatt ved lag. Landsorganisasjonen bør konsekvent gjennomføre bruk av kjønnsnøytrale titler på sine tillitsvalgte uten noe unntak.

«Formann» endres til leder.

«Nestformann» endre til nestleder.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 80 *Oslo Handel og Kontor, avd. 120*:

Alle titler og betegnelser innen LO skal være kjønnsnøytrale. Tittelen formann endres til leder og nestformann til nestleder.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundets landsmøte høsten 1984 har behandlet samme tema og har forandret betegnelsene til henholdsvis forbundsleder, nestleder osv.

Forslaget anbefales.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 81 *For. 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag*, foreslår:

«Alle titler og betegnelser innen LO skal være kjønnsnøytrale. Tittelen formann endres til leder og nestformann til **nestleder.**»

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres. For. 29, Lånekassens Tjenestemannslag, foreslår:

§ 6

9. *Forslagene nr. 74, nr. 75, nr. 76, nr. 80 og nr. 81*

Komiteen er enig i at titlene formann og nestformann blir endret til leder og nestleder. Tilsvarende endringer bør da gjøres i vedtektene for samorganisasjonene.

Forslag til vedtak: 1. Betegnelsen formann og nestformann endres til leder og nestleder. 2. Tilsvarende endringer foretas for øvrig i disse vedtekter og i vedtektene for samorganisasjonene.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 101 *Avd. 1 Elektromontørenes Forening*, foreslår:

Det velges/utpekes en representant m/vararepresentant fra de opprettede samarbeidsutvalg på oljefeltene. Denne gis tale- og forslagsrett på LO-Kongressen 1989.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forbundsstyrets forslag.

Nr. 102 *Avd. 113 Bergen*, foreslår:

I samarbeidsutvalgene offshore er det tillitsmenn fra en rekke forbund. Dette mener vi gir grunnlag for representasjon på LO-Kongressen. Vi forutsetter at kartellet må kunne betraktes som en samorganisasjon.

Forbundsstyrets innstilling: NEKFs forbundsstyre foreslår: Forslagene fra avd. 1 og avd. 113 oversendes Sekretariatet for nærmere vurdering.

10. Forslagene nr. 101 og nr. 102

Disse forslagene er foreslått oversendt Sekretariatet til videre behandling. Redaksjonskomiteen tiltrer dette.

Forslag til vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Nr. 104 *Norsk Kommuneforbund*, foreslår

Pkt. 3 første setning endres til:

Å velge 15 medlemmer og 13 varamedlemmer til sekretariatet.

Ny 2. setning:

Varamedlemmene for de 4 første forbundene er personlige varamedlemmer.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

11. Forslag nr. 104

Redaksjonskomiteen finner ikke å kunne tiltre forslaget og støtter derfor Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Forslag tas ikke til følge.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 113 *Avdeling 12, Trondheim*, foreslår:

Siste avsnitt endres til:

Sekretariatet kan ikke legge fram et forslag som forringer avtale som et forbund eller fag har oppnådd, uten at dette på forhånd er godkjent av vedkommende forbund.

Nr. 114 *Avdeling, 118 Stord*, foreslår:

Punkt 5.

Sekretariatet kan ikkje leggja fram eit forslag som forringar avtale som eit forbund eller fag har oppnådd utan at dette på førehand er godkjent av vedkommande forbund.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene fra avdeling 12 og avdeling 118 tiltres.

§ 14

12. Forslagene nr. 113 og nr. 114

Komiteen vil peke på at en endring som den foreslåtte vil være prinsipielt betenkelig idet den svekker LOs forhandlingsposisjon og autoritet i samordnede oppgjør. Komiteen vil derfor mot en stemme avgitt for forslag nr. 113 (Kari Steen) tiltre Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Forslagene tas ikke til følge.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund

Nr. 116 *Landsstyret*, foreslår:

Ved uravstemming i forbindelse med tarifforslag teller ikke avgitte stemmer som ja stemmer i de tilfeller det er utsendt anbefalt forslag.

§ 15

13. Forslag nr. 116

Komiteen mener at en slik endring vil bidra til passivitet blant medlemmene og for øvrig gripe inn i flere sider av det regelverk som er bygget opp vedrørende behandling av tarifforslag.

Komiteen tiltrer derfor Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Nr. 139 *Norsk Kommuneforbund*

Sekretariatets innstilling: Stønadsbeløpet fastsettes til kr. 20 pr. dag. Beløpet justeres årlig i takt med den gjennomsnittlige lønnsendring i industrien.

§ 16

14. Sekretariatets innstilling nr. 139

Komiteen tiltrer Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Stønadsbeløpet settes til kr 20 pr. dag. Beløpet justeres årlig i takt med den gjennomsnittlige lønnsendring i industrien.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 140 *Forbundsstyret, foreslår:*

Som et middel for å oppnå bedre styring med økonomien skal LO utarbeide budsjett.

LOs kontingent skal snarest gå over til prosentvis beregnet kontingent.

§ 17

15. Forslag nr. 140

Her er forslagens annen setning tatt opp mot Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Sekretariatet pålegges å utrede spørsmålet om innføring av et mere tidsmessig kontingentsystem i LO, f.eks. prosentkontingent.

Representantskapet gis fullmakt til — etter at forbundene har uttalt seg — å foreta de nødvendige endringer i vedtektenes § 17.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 149 *Distriktsstyret i Nordland, foreslår:*

B. 3. avsnitt, siste setning endres til:

Det skal tas hensyn til at de forskjellige landsdeler, yrkesgrupper og kjønn blir representert.

«så langt råd er» i eksisterende formulering tas ut.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslaget tiltres.

Regler for valg av representanter til LOs kongress

16. Forslag nr. 149

Komiteen peker på at en rekke hensyn skal ivaretas når innstillingen utarbeides. Skulle bestemmelsen gis en så absolutt form som foreslått, ville det ofte være vanskelig å gjennomføre valg etter vedtektene.

Komiteen tiltrer derfor Sekretariatets forslag.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Nr. 151 *Avd. 456, Rana kommunale funksjonærforening, foreslår:*

Valgreglene til LOs kongress bør forenkles vesentlig, slik at de blir lettere å praktisere.

Det bør vurderes å legge foreningens faktiske medlemstall til grunn for avgitte stemmer, ikke antall frammøtte medlemmer på valgmøtet.

Forbundsstyrets innstilling: LO-kongressen 1985 pålegger LOs sekretariat å utrede spørsmålet om valgregler til LOs kongress. Utredningen skal være ferdig, slik at nye regler kan praktiseres i 1989.

17. Forslag nr. 151

Komiteen tiltrer Sekretariatets forslag.

Forslag til vedtak: LO-kongressen 1985 pålegger Sekretariatet å utrede spørsmålet om valgregler til LO-kongressen, innsendelse av forslag og andre spørsmål som gjelder forberedelsene og gjennomføringen av LO-kongressen.

Representantskapet gis fullmakt til å gjøre vedtak om eventuelle endringer slik at nye regler kan praktiseres ved Kongressen 1989.

Nr. 158 *Os Faglige Samorganisasjon, foreslår*

Nytt punkt:

Valgbare til styret der i spesielle tilfeller også velges blant medlemmer med arbeidsplass utenfor samorganisasjonens område, men da med annen nær tilknytning til område som bopel. Det kan ikke velges flere enn 2 medlemmer med arbeidsplass utenfor samorganisasjonens område.

Vedtekter for samorganisasjonene

§ 4

18. Forslag nr. 158

Sekretariatets innstilling tiltres.

Forslag til vedtak: Forslaget tas ikke til følge.

Nr. 162 *Midt-Telemark Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

At det kommer inn i samorganisasjonens vedtekter at det blir 2-årig valg på leder - nestleder - sekretær - kasserer og studieleder. Dette gjøres slik at leder - kasserer og studieleder velges samtidig.

§ 8

19. Forslag nr. 162

Komiteen tiltrer Sekretariatets innstilling.

Forslag til vedtak: Ny siste setning: «Styret velges for to år».

Merknad: Ved første valg etter denne bestemmelsen uttrer en halvpart etter ett år.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 178

Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres. Forslagene oversendes dessuten Sekretariatet.

§ 9

20. Sekretariatets innstilling nr. 178

Komiteen tiltrer Sekretariatets innstilling nr. 178.

**Redaksjonskomiteen for vedtektene foreslår
at Kongressen fatter dette vedtak:**

Kongressen forutsetter at Sekretariatet ved oppnevning av faste styrer, råd og utvalg for Kongress-perioden sammensetter disse slik at kjønnsfordelingen blant medlemmene avspeiles.

Dirigenten foreslo at det tellekorps som var oppnevnt dagen før fikk optellingsoppgaven nå, og det ble vedtatt.

Votering:

§ 1

Forslagene nr. 12 og 15:

Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling ble vedtatt.

Forslag nr. 15:

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 23:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot 1 stemme.

Forslag nr. 31:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot 6 stemmer.

Forslag nr. 33:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot 7 stemmer.

Forslagene nr. 40, 41, 47, 49 og 50:

Berit Lynnebakke som utgjorde Redaksjonskomiteens mindretall opplyste at hun støttet forslag nr. 41 og med det hadde forsøkt å komme til det mest moderate av kvoteringsforslagene. Hun presiserte at der det står fagbevegelsens organer betyr det i dette tilfelle LOs organer, slik at ikke Kongressen skal binde de enkelte forbund. Hun anbefalte alle som ønsket en form for kvotering å stemme for forslag nr. 41, og håpet videre at en enstemmig kongress ville slutte seg til komiteens enstemmige forslag til uttalelse.

Votering:

Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling ble vedtatt med 232 stemmer mot 78 for mindretallsinnstillingen.

Forslag nr. 55:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot få stemmer.

Forslag nr. 57:

Odd Isaksen, Sekretariatet, gjorde oppmerksom på at forslag nr. 57 var anbefalt av 7 forbund. Han mente imidlertid at Redaksjonskomiteens innstilling dekket forslag 57, og anbefalte innstillingen.

Votering:

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 74, 75, 76, 80, 81:

Odd Klemmentsen, Bergen, fikk ordet og sa at man måtte smake på ordet «leder» før man stemte for komiteens forslag. Leder Tor Halvorsen? Nei, formann Tor Halvorsen!

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot 101 stemmer.

Forslagene 101 og 102:

Redaksjonskomiteens forslag enstemmig vedtatt.

Forslag 104:

Redaksjonskomiteens forslag vedtatt mot få stemmer.

§ 14.

Forslagene 113, 114:

David Mostad fikk ordet og gjorde oppmerksom på at hvis man stemte for Redaksjonskomiteens innstilling, ville man ikke ha full råderett over egne avtaler.

Redaksjonskomiteens forslag vedtatt mot få stemmer.

§ 15.

Forslag 116:
Redaksjonskomiteens forslag vedtatt enstemmig.

§ 16.

Sekretariatets innstilling 139.
Redaksjonskomiteens forslag enstemmig vedtatt.

§ 17.

Forslag 140:
Komiteens forslag enstemmig vedtatt.

Regler for valg av representanter til LOs Kongress.

Forslag 149:
Komiteens forslag vedtatt mot 6 stemmer.

Forslag 151:
Komiteens forslag enstemmig vedtatt.

Vedteker for samorganisasjonene.

§ 4.

Forslag 158:
Komiteens forslag vedtatt mot 4 stemmer.

§ 8.

Forslag 162:
Komiteens forslag vedtatt mot 1 stemme.

§ 9.

Sekretariatets innstilling 178.
Komiteens forslag enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag på kjønnsfordeling ved oppnevning av faste styrer, råd og utvalg.

Komiteens forslag vedtatt mot 2 stemmer.

Dirigenten takket for rask behandling under dette punkt og foreslo 10 minutters pause.

Møtet hevet 15.45.

Etter den korte pausen ble møtet satt igjen kl. 15.55 med Lars Skytøen som dirigent.

Han bragte videre nye sterke henstillinger om at man prøver å begrense røyking mest mulig inne i salen.

DAGSORDENS PUNKT 7

LOs handlingsprogram

Dirigenten ba om at de som fortsatt har forslag å fremme, om å levere dem snarest mulig. Ikke fordi at det er et så forferdelig stort behov for flere forslag, med de bør iallfall leveres raskt.

Han opplyste at det inntil nå hadde tegnet seg 110 talere til denne debatten og foreslo at taletiden med en gang ble begrenset til 5 minutter.

Finn Arne Eriksrud, APF, fikk ordet til forretningsorden. Han fant det urimelig at Kongressen til dette punktet hadde fem lange innledninger mens representantene fikk redusert taletid med en gang. Han syntes LOs ledelse burde ha lagt noe mer bånd på seg. Sånn sett burde en kunne nøye seg med å innkalle bare 100 til Kongressen, slik at det ble styrke nok til applausen.

Fem minutters taletid ble deretter enstemmig vedtatt.

LO-sekretær Jan Kr. Balstad holdt denne innledningen.

Balstads innledning

Arbeid for alle er det helt overordnede mål for fagbevegelsen. Skal dette mål kunne nås stiller det store krav både til den generelle økonomiske politikken og til næringspolitikken, til måten vi organiserer våre samfunn på, og til fagbevegelsens egen virksomhet. Kravet om arbeid til alle som ønsker det er ikke noen enkel og likefram sak, men tvert om: en oppgave med mange dimensjoner.

Det er naturligvis først og fremst et spørsmål om antallet arbeidsplasser er stort nok til at tilbud om arbeid kan nå fram til alle som ønsker det. Men like viktig som antallet arbeidsplasser er arbeidsplassenes lokalisering, og at de gir et variert tilbud tilpasset utdanning, yrkeserfaring og sosiale, familiemessige behov, hos de som søker arbeid.

Det er dessuten viktig at folk kan få arbeid i nærheten av sitt bosted, uten at samfunnet og den enkelte ikke blir belastet med kostbar flytting og byrdefull reisevirksomhet.

For oss i fagbevegelsen er det dessuten et naturlig krav at arbeidsplassene skal være mest mulig trygge, og uten for store miljøbelastninger.

I et moderne industri- og tjenestesamfunn er det derfor helt naturlig at vi også må stille krav til arbeidsplassenes kvalitet.

Når vi skal drøfte de praktiske mulighetene for gjennom økonomisk politikk, næringspolitikk og arbeidslivsutvikling å nå mål som arbeid for alle, vil det være nyttig å se på de viktigste utfordringene til en slik politikk. Først vil jeg her peke på framveksten av en ny konservativ, økonomisk politikk i den vestlige verden som i betydelig grad overlater til mar-

kedskreftene å prioritere. Det er vel her bare å konstatere at verken markedsøkonomi eller tilbudsøkonomi har full sysselsetting som noe overordnet mål. Derfor har alltid fagbevegelsen bekjempet en slik økonomisk politikk og støttet en økonomisk politikk som tok sikte på å styre markedskreftene og som fremmet politiske mål.

Det andre jeg vil nevne er den rolle internasjonale forhold spiller for et lite land som vårt med sin sterkt utadvendte økonomi. Svak økonomisk vekst internasjonalt og i vårt eget land og sterke proteksjonistiske tendenser i de enkelte lands handelspolitikk, er blant de alvorligste trusler mot vårt krav om å gjenetablere full sysselsetting, sikre velferdssamfunnet, og skape grunnlag for nye reformer.

Dette er fagbevegelsens utfordring i enkle termer. Konkret vil vårt ambisjonsnivå på sysselsettingssiden, kreve at det skapes 20 000 nye jobber pr. år fram til århundreskiftet. Det er uten tvil en formidabel oppgave, som også fagbevegelsen må ta sin del av ansvaret for.

Omleggingen av Handlingsprogrammet har også noe med dette å gjøre. LOs administrasjon satte i gang et arbeid etter Kongressen i 1981, med sikte på å ta i bruk strategisk planlegging som et nytt arbeidsredskap for å nå de mål Kongressen fastla. Tre hovedområder pekte seg ut og ble prioritert. Industri- næringspolitikk og arbeidslivsutvikling, fordelingspolitikk, og utvikling av egen organisasjon. Det ligger i sakens natur at slik planlegging forutsetter en presis virkelighetsbeskrivelse, og både langsiktige og kortsiktige mål.

For å skape et bedre grunnlag for en realistisk virkelighetsbeskrivelse, ble det nødvendig å etablere et støttemiljø for denne virksomheten i fagbevegelsen, og opprettelsen av FAFO ble en virkelighet. Valget av disse hovedområdene var heller ingen tilfeldighet. Vi mente at et aktivt engasjement i verdiskapingen og i fordelingspolitikken, ville føre oss helt i front på samfunnsutviklingen fram til århundreskiftet.

Det er også viktig å velge noen hovedområder for de våre ressurser ikke er ubegrenset, og at vi av den grunn må prioritere. Det er også en klar sammenheng mellom disse 3 områdene. Uten særlig vekst i verdiskapingen får vi helt nye problemstillinger inn i fordelingspolitikken. Både økonomisk politikk og fordelingspolitikk har altså fått endrede vilkår, og i tillegg ser vi dyptgående endringer i vår næringsstruktur. Og spørsmålet blir da: er vår organisasjon tilpasset denne utfordringen.

Som en organisasjon som alltid har erkjent at det å besitte politisk makt er en viktig forutsetning for å nå politiske mål er det naturlig å se på mulighetene i lys av vår samfunnsinnflytelse. Moderne samfunnsforskning er kilde for slik informasjon, og noen viktige betraktninger om dette kan vi finne der. En konstaterer her at det trengs nye systematiske analyser av den forandingsprosessen vi står midt oppe i. Det må treffes strategiske valg, og det må mobiliseres til handling.

Det som gjør situasjonen i dag spesielt krevende er at oppgavene er nye og løsningene fins ikke i arkivskuffene. Vi må derfor både finne nye løsninger og nye måter å mobilisere på.

Kort oppsummert kan en konstatere at mulighetene er der, men å utnytte dem vil stille store krav til både kunnskap og vilje på alle nivåer i vår organisasjon. Den sterke vekten Handlingsprogrammet legger på disse områdene, og på måten det nye Handlingsprogrammet er bygget opp, skulle i vesentlig grad øke våre muligheter til å arbeide planmessig i alle deler av fagbevegelsen.

For det første blir det derfor en avgjørende forutsetning for å nå våre mål om arbeid for alle, at den generelle økonomiske politikken legges opp med sikte på å skape en tilstrekkelig høy etterspørsel i samfunnet. Uten at denne forutsetning er oppfylt, vil alle andre tiltak få mindre effekt.

Det er i denne sammenheng at Regjering og Storting har et hovedansvar, og at konservativ, økonomisk politikk, kommer til kort. En aktiv og bred næringspolitikk er naturligvis, og det skal jeg komme tilbake til, mye mer enn industripolitikk. Likevel er det med den sentrale rollen industrien tross alt har i vårt samfunn, aktuelt å se på dette noe mer i detalj.

Skal industrien fylle sin plass og gi oss den nødvendige handlefrihet i sysselsettingspolitikken, må vi fram mot år 2000 få en vekst i verdiskapningen i industrien på rundt 50 %. Det vil kreve meget store investeringer, bety sterke omstillinger, og en kraftig satsning på ny og bedre teknologi for å være konkurransedyktig i internasjonal sammenheng.

På en måte kan vi si at oppgaven består av 3 deler.

1. Opprettholde og videreutvikle tradisjonelle industribransjer som bygger på nasjonale, komparative fortrinn, som energi og naturlige råstoffer.
2. Foreta omstilling til ny struktur, nye produkter, ny teknologi og kanskje nye markeder i bransjer som i dag sliter med store problemer.
3. Etablere helt nye bransjer, basert på nye teknologiske områder, men med muligheter for sterk vekst.

Den første delen av oppgaven vil ut fra sammensetningen av våre tradisjonelle næringer, være meget kapitalkrevende.

Den andre del av oppgaven vil særlig stille krav til arbeid og innsats innenfor produktutvikling og markedsføring.

Når det gjelder den tredje deloppgaven, er det særlig de muligheter en sterk satsing på forskning og anvendelse av forskning, vil kunne gi på sikt som er viktig.

Felles for alle disse deloppgavene er at de vil kreve betydelig tilførsel av kapital, særlig risikokapital. En vesentlig del av denne kapital må og vil komme fra industrien selv. Derfor er det viktig at industrien skaffes muligheter for lønnsom produksjon og egeninntjening i årene som kommer.

Vi vet at produktivitet og lønnsutvikling spiller en stor rolle i denne sammenheng, men her har det vært en nokså ensidig fokusering i mange år. Valutaforhold, rente- og energikostnader, spiller en vesentlig rolle i disse sammenheng, og her er vi igjen midt oppe i den økonomiske politikken og de rammebetingelser som bys.

Men selv om industriutviklingen først og fremst må være bedriftenes og de ansattes eget verk, bygd på gunstige rammebetingelser, må vi stille store krav til statens innsats. Den statlige virkemiddelbruken må gjøres vesentlig mer offensiv enn i dag. Det må utarbeides et konkret handlingsprogram for industrien med sikte på nyskaping og vekst. Tilgang på risikokapital må i nødvendig utstrekning skaffes til veie gjennom et statlig utviklingsfond basert på oljeinntekter. Et slikt fond vil særlig kunne brukes til å stimulere nyskaping og vekst bygd på avansert og mer effektiv teknologi, og en styrket markedsføring. Innsatsen fra statens side innenfor forsknings- og utviklingsarbeid, må trappes opp, slik at vi innen kort tid minst kan komme opp på nivået ellers i Vest-Europa. Særlig tiltak må settes inn overfor små- og middels store bedrifter for å oppveie den ulempe vi har i Norge på grunn av vår svake bedriftsstruktur.

Utdanning og opplæring på alle plan i bedriftene må styrkes, blant annet gjennom muligheter for statlig finansiering av studie- og praksisplasser i utlandet.

Norsk eksport bør støttes gjennom en kraftig opptrapping av tiltak for å få styrket markedsføring og tilgang til salgsorganisasjoner i internasjonale markeder.

Vesentlige sider ved industripolitikken i årene framover vil knytte seg til begrepene rasjonalisering og internasjonalisering. Fra fagbevegelsens side er det nå som før naturlig å stille med en betinget, positiv holdning til disse tendenser. Betingelsene knytter seg til den ansattes innflytelse og medvirkning i bedrifter, slik at endringene ikke skjer mot forutsetningen.

Omstillinger er akseptable så lenge de skjer i ordnede former, og i et arbeidsmarked som er i vekst.

Internasjonalisering er en bra ting når den leder til økt sysselsetting og produksjon i Norge, men har ingen støtte hos oss hvis den bare fører til nedleggelse av arbeidsplasser.

Gjennom energipolitikken og oljepolitikken fastlegges også viktige arbeidsbetingelser for norsk industri. Selv om det er viktig at begge disse naturressursene utnyttes effektivt og til hele samfunnets fordel, kan en ikke se bort fra den betydning disse områdene har for spesielle deler av næringslivet, og i alminnelighet for sysselsettingen.

Tilgang på rimelig el-kraft har vært og vil fortsatt være viktige konkurransefortrinn for Norge som en må søke å ta vare på.

Når det gjelder olje- og gassvirksomheten er den i seg selv av meget stor betydning, både fordi den etter hvert har blitt en av våre største produk-

sjonssektorer, og den sektor som bidrar mest til valutaintjening. Denne sektoren er også et viktig grunnlag for leveranser fra industri og for teknologisk utvikling i flere av våre industribransjer. Det er derfor viktig med jevne og stabile forhold i oljesektoren av hensyn til sysselsettingen og industrien.

Skal industrivirksomheten ta sin del av oppgaven framover, må mulighetene som sagt finnes og utnyttes. En nasjonal grovmasket industristrategi kan være det virkemiddel som er kraftig nok til å legge grunnlaget for en riktig industriutvikling framover.

I dagens samfunn utgjør tjenestenæringene som vi har sett en meget stor og viktig sektor. Skal vi i tida framover kunne få til en sterk verdiskaping som igjen skaper grunnlag for fortsatt velstandsøkning, må den i grad komme i de tjenesteytende næringer.

Produktivitetsvekst i mange av de tjenesteytende næringer er først og fremst et spørsmål om effektiv arbeidsorganisering og bruk av mer avansert teknologi. Tjenesteytingen i disse sektorene foregår i mange små enheter som er bundet sammen i kompliserte systemer. Det kreves samarbeid og koordinering mer enn individuell konkurranse. Derfor er det en illusjon å tro at privatisering er noen generell løsning på problemet. Utviklingen i ny teknologi skulle kunne gi tekniske muligheter for raskere produktivitetsvekst. Dette gjelder både i den private og den offentlige tjenestesektor. Det kreves derfor en bevisst næringspolitikk også for de tjenesteytende sektorer. Fordi de offentlige sektorenes rolle her er så dominerende og avgjørende for en positiv utvikling, påligger det derfor staten i samarbeid med sine ansatte et hovedansvar for styring av denne utvikling.

En sterkere produktivitetsvekst i de tjenesteytende næringer er særlig viktige for utviklingen på 2 felter. For det første: for de konkurranseutsatte vareproduserende næringer som får store deler av sine kostnader bestemt ved leveranser fra de tjenesteytende næringer. For det andre ved at kostnadene ved å bygge ut velferdssamfunnet, avhenger av hvor produktive disse næringer er. Uten sterk produktivitetsvekst i alle næringer vil kostnadene ved å opprettholde og bygge ut velferdssamfunnet kunne bli ubehagelig store. Å styrke de tjenesteytende næringer, ikke minst de offentlige sektorer, er derfor en oppgave av høyeste prioritet.

Primærnæringene er også med i Handlingsprogrammet. De spiller i mange strøk av landet en avgjørende rolle for bosettingen. Gjennom utviklingen av havbruket har en også her et eksempel på at grunnlaget for produksjon og sysselsetting kan styrkes også innenfor denne gruppe næringer.

Når det gjelder politikken innenfor primærnæringene bør en, slik Bygdeutvalget har gitt uttrykk for, legge avgjørende vekt på hensynet til sysselsetting og bosetting. Men da må også de tjenesteytende næringers rolle og betydning i utkantdistriktene komme sterkere inn i bildet.

På bakgrunn av det jeg til nå har sagt, kan en, om vi ser på våre egne muligheter som organisasjon, tenke oss aktivitet og organisasjonsmessig mobilisering på 3 plan: Sentralt i lokalsamfunnet, eventuelt regionalt, og det er i foretakene på arbeidsplassen. Her vil oppgavene spenne vidt fra å legge premisser og rammevilkår, til kunnskapsoppbygging særlig om modeller for lokal aktivitet for nyskapsvirksomhet og bedriftsutvikling. En forutsetning for at en slik mobilisering til fordel for en høyere verdiskaping i samfunnet skal komme i gang, er at så mange som mulig trekkes med i arbeidet. Oppgaven er et felles ansvar, uansett hvor den enkelte gjør sin samfunnsinnsats. Og det er som vårt lands desidert største arbeidstakerorganisasjon, Landsorganisasjonen, med sine tilsluttede forbund, må ta sitt ansvar og et eventuelt lederskap.

En annen viktig forutsetning for at så mange som mulig skal komme med i en slik prosess, er at vi er i stand til å utvikle arbeids- og bedriftsorganisasjoner, som i tilstrekkelig grad gir aktørene innflytelse over beslutningene. Det er i dette perspektivet vi må sette kravet om større grad av demokrati i arbeidslivet og det økonomiske liv.

I denne sammenhengen er det også spørsmål om hvilke oppgaver vi står overfor. Visse industri- og næringspolitiske strategier som kan bli aktuelle, bygger på en forutsetning om at vi i Norge faktisk har et utdanningsnivå som kan være en fordel framfor andre land. Det er imidlertid tegn i dag som tyder på at dette kan være en myte det ikke er dekning for i virkeligheten. I så fall er en kraftig opprustning her en avgjørende forutsetning for mer kunnskapsintensiv satsing.

Slik vi ser utviklingen fram til århundreskiftet, særlig med hensyn til kravet om menneskelig omskifting, må dette få betydning for utformingen av vår utdanningspolitikk. At det prinsipielt er bare i unge år den enkelte skal lære, må vike plassen for et utdanningssystem basert på prinsippet livslang læring. Skal vi framover unngå uønsket geografisk mobilitet, og såkalt friksjonsledighet, må arbeidstakernes evne til å påta seg ulike yrkesmessige oppgaver, styrkes.

Landsorganisasjonen vil derfor intensivere arbeidet med å framskaffe utdanningstilbud som bedrer den enkeltes mulighet til å skifte yrke framfor å måtte flytte.

Innenfor fagbevegelsen må vi nå innstille oss på at arbeidet med å utvikle fag og yrke eventuelt skape nye, får høy prioritet. Utdanningspolitikken på disse områder må være en prioritert oppgave både i samfunnet og i hele fagbevegelsen. Også på bransje- og bedriftsplan må utdanning og læring prioriteres som et viktig ledd i vårt arbeid med å unngå arbeidsledighet og skape grunnlag for innovasjon og ny vekst.

Arbeidslivsutvikling er en prosess i alt arbeidsliv, privat eller offentlig som leder mot et stadig mer produktivt og godt arbeidsmiljø. Fram til i dag, og særlig i perioden med dårlige konjunkturer har produktivitet og

arbeidsmiljø blitt framstilt som forhold i strid med hverandre. Spesielt har dette vært aktuelt ved rene bedriftsøkonomiske vurderinger. Det er imidlertid vår oppfatning at en med dagens teknologiske muligheter må kunne skape nye eller endre nåværende arbeidsplasser i en retning hvor begge disse hensyn ivaretas på en slik måte at intensjonen om både økonomisk vekst og arbeidsmiljøforbedringer innfris. Det dreier seg altså om det sosiotekniske miljø i arbeidslivet. Menneskene med sine forutsetninger, kvalifikasjoner og begrensninger, teknologien, slik den kan utvikles i forhold til produkter og prosesser, og det nettverk av system og organisasjon som binder teknikk og mennesker sammen i ett miljø. Dette betyr igjen at vi må se teknologi, sosiale relasjoner, innflytelse, organisasjon, utdanning, lønnsomhet, o.s.v. i sammenheng, og bedømme de som viktige i en næringspolitisk strategi.

Gjennom 70-årene skjedde en rekke viktige gjennombrudd for saker på dette området. Saker fagbevegelsen har stått som fanebærer for. Det er større og mindre reformer som samlet sett skulle legge forholdene til rette for en mere positiv arbeidslivsutvikling. I dag opplever vi riktignok tilbakeslag begrunnet i den vanskelige økonomiske situasjon med svak økonomisk vekst og hensynet til vår konkurransevne. Det kan imidlertid ikke være tvil om at det på enkelte områder er politiske holdninger som kommer til uttrykk i form av uvilje overfor etablerte ordninger og nye framstøt.

Med det nye handlingsprogrammet skulle det være mulig for oss å bidra aktivt til at nytenkning og innovasjon skal få gode livsvilkår i arbeids- og næringsliv. Og innenfor rammen av en forsterket innsats fra fagbevegelsens side i den alminnelige verdiskapingsprosessen, vil noen oppgaver innen arbeidslivsutviklingen peke seg ut som særlig viktige innsatsområder. De områdene som en gjennom dette vil prioritere bør derfor inngå som en integrert del av en samlet strategi med sikte på å øke verdiskapingen i næringslivet.

Tre områder peker seg klart ut 1) Utdanning, etterutdanning og læring i jobben, 2) aktivitet for nyskaping, forskning, og utvikling og nye teknologiske løsninger, og 3) utvikling av arbeidsområder som gir de ansatte større grad av daglig medvirkning og ansvar for alle nivåer i bedriftene.

Gjennom vår totale innsats på dette området, må vi søke å skape forståelse for at dette er nødvendig om vi skal sikre Norge som industrinasjon, utnytte de muligheter som ligger i den tjenesteytende sektoren for å skape full sysselsetting, og for å trygge vår felles velferd.

LO-sekretær holdt denne innledningen om bedriftsdemokrati:

Yngve Hågensens innledning

Krav om økt innflytelse over egen arbeidssituasjon og medbestemmelse i bedrifters styrende organer, er grunnleggende krav som følger fagbeve-

gelsens historie som en rød tråd. Resultatene som er oppnådd har hatt sin forankring i utviklingen av avtaleverket, gjennom samarbeid lokalt og sentralt — og — ikke minst, når det gjelder prinsipielle gjennombrudd, gjennom politiske forslag og beslutninger.

Det har vært en kontinuerlig og krevende prosess. Med stor tålmodighet har fagbevegelsen gjennom forhandlinger dokumentert behovet for fornyelser og forbedringer av de ansattes og tillitsvalgte rettigheter i avtaleverket — for så og i prinsipielle viktige framstøt, krevd endringer i bestående lovverk.

Det er få områder innenfor fagbevegelsens virkefelt som har vært grunnlag for så nitidig utredningsarbeid for krav om nye framstøt har vært reist. Derfor må det også være tilfredsstillende for fagbevegelsen selv å registrere at den utvikling fagbevegelsen har vært spydspiss for, etter hvert har vunnet anerkjennelse også hos de som har reist de største motforestillinger under marsjen.

Utviklingen av bedriftsdemokratiet er også et skoleeksempel på hvordan den faglige og politiske arbeiderbevegelse kan gjennomdrøfte felles programgrunnlag gjennom felles målsettinger, for så, og i hver sin rolle, utforme en utvikling i tråd med felles syn.

Jeg har ingen ambisjoner om her og nå å gi en historisk framstilling av utviklingen fram til i dag.

Jeg bare konstaterer at det prinsipielle gjennombrudd for den nåværende innflytelse i bedrifters styrende organer, skjedde gjennom Stortingets endringer av daværende Aksjelov våren 1972 og som fikk virkning fra og med 1.1.1973. Bakgrunnen for Stortingets behandling var Eckhoff-komiteens innstilling, som igjen hadde sin forankring i et utvalg mellom LO og DNA, som ble ledet av tidligere LO-formann *Tor Aspengren*.

På LO-kongressen 1977, ble det vedtatt at LO, i samarbeid med DNA, skulle nedsette et felles utvalg for å utrede den videre utvikling av bedriftsdemokratiet. Komiteen som ble oppnevnt i 1978, fikk *Lars Skytøen, Norsk Jern- og metallarbeiderforbund*, som formann, og i mandatet skulle man med basis i erfaringene siden styrerepresentasjonsordningene ble innført, se på tiltak og reformer som ville styrke de ansattes innflytelse og ansvar i egen bedrift.

I denne forbindelse ble komiteen bedt om å spesielt vurdere spørsmålet knyttet til den interne styringen og samarbeidsoppgaver i bedriftene. Innstillingen ble som kjent avgitt i 1980, og gjenstand for behandling på LO-kongressen 1981, hvor den fikk en bred — for ikke å si — enstemmig oppslutning.

Hovedkonklusjonene — som også ble nedfelt i LOs Handlingsprogram for perioden 1981—1985 — var følgende:

— Nåværende representasjonsordninger med inntil en tredjedel i styret og bedriftsforsamling, gjøres obligatorisk, og den nedre grense senkes fra

50 til 25. Hvis et flertall av de ansatte krever det, skal de ansatte kunne velge halvparten av styrets medlemmer, og halvparten av representantene i bedriftsforsamlingene i bedrifter med over 200 ansatte.

- Tilsvarende ordninger gjennomføres i personlige, ansvarlige selskaper i tråd med *Aarbakke*-utvalgets innstilling.
- Gjeldende hovedavtalebestemmelser endres slik at i enhver bedrift som har en organisasjonsplan hvor planen inkluderer månedlige, ukentlige eller daglige møter, i hele eller deler av bedriften, skal de ansatte være representert i slike. I bedrifter uten fast organisasjonsplan, men som ellers har en systematisk møtevirksomhet på ulike plan, skal de ansatte ha representasjon.

Kongressen påla LO og snarest ta initiativ overfor Regjeringen, for å nedsette et utvalg for å få i gang en offentlig utredning for å gjennomgå lovverket. LOs oppgave i en slik utredning ville være å oppnå maksimalt i forhold til det Handlingsprogram Kongressen vedtok.

Deretter ville det være LOs egen oppgave å utforme kravene i forbindelse med kommende hovedavtalerevisjon når det gjaldt daglig medvirkning og innflytelse.

Så langt LO-kongressen 1981.

Kravene til revisjon av Hovedavtalen ble utformet høsten 1981. Det ble i mange forslag fra forbundene vist stor oppfinnsomhet i å konkretisere utformingen av nye bestemmelser som skulle innfri intensjonene i kravet om økt, daglig innflytelse.

Jeg må bare erkjenne at den samme vilje til nytenkning ikke var til stede i N.A.F. Det ble satt av mye tid til argumentasjon for kravene og dokumentasjon for behovet av å trekke de ansattes representanter sterkere med i den daglige drift. Men argumentene nådde ikke fram. Argumentasjon *mot* nye framstøt i avtaleverket hadde mindre forankring i de konkrete krav, enn de hadde i forhold til den offentlige debatt som i ett år hadde rådd grunnen etter at Skytøen-komiteens innstilling var presentert. Det virket som om N.A.F.s representanter var bundet opp i en generell negativ holdning, og at man ikke under noen omstendigheter var villig til å drøfte endringer av bestående avtaleverk på fagbevegelsens premisser.

De hadde måttet akseptere de ansattes representater inn i bedrifters styrever, men i direksjonsmøtene — eller tilsvarende herligheter, skulle man ha seg frabedt utedkommende.

Nå ble som kjent Hovedavtaleforhandlingene slutført i begynnelsen av 1982 — og også paragraf 9 fikk en ansiktsløfning og vi fikk en ny tilleggsavtale om utvikling av bedriftens arbeidsorganisasjon.

Det er farlig — og jeg skal forsøke å unngå — at skuffelsen over ikke å nå fram med våre *oppriinnelige* krav — fører til en undervurdering av den revisjon som i realiteten fant sted. Når den første *irritasjon* hadde lagt seg og en vurderte det avtalegrunnlag som forelå, var det nok en alminnelig

oppfatning at hvis en viste vilje til å bruke *den* nye avtalen som forelå, kunne den danne et godt grunnlag og høste erfaringer på, i det framtidige arbeidet og på veien mot nye framstøt.

Tilleggsavtale I innebærer en forsterket satsing fra hovedorganisasjonens side for å videreutvikle bedriftsdemokratiet og samtidig bidra til økt produktivitet, lønnsomhet og omstillingsevne i bedriftene.

Tilleggsavtale I knytter seg dermed nært opp til paragraf 9 i Hovedavtalens del A, og må videre ses i sammenheng med Arbeidsmiljøloven, spesielt paragraf 12.

Hovedorganisasjonene har, på bakgrunn av denne avtalen, forsterket sine egne ressurser på dette området, og i LO ble *Harry O. Hansen* prosjektleder og ansvarlig for den daglige virksomhet. En øking i innbetalingen til OU-fondet gjennomført ved Tariffregisjonen 1982, ble øremerket til finansiering av de aktivitetene som gjennom Tilleggsavtalen ble etablert, og det ble etablert et felles styre for å ha hovedansvaret for gjennomføringen. I styret ble også Arbeidsforskningsinstituttene invitert til å være med.

Det vil føre for langt å gå i detalj med å beskrive den virksomhet som er kommet som et resultat av Tilleggsavtalen.

Til Hovedavtaleforhandlingene i høst vil det foreligge fra styret en rapport som vil gi forhandlingsdelegasjonene et grunnlag å vurdere eventuelle endringer av bestående bestemmelser.

La meg bare konstatere at det gjennom kartleggingskonferanser i direkte støtte til prosjekter i enkelte bedrifter, samt finansiering av utviklingsstipendiater som pr. årsskiftet 84/85 utgjorde et antall på 25, hvorav 13 kom fra fagbevegelsen, er iverksatt aktiviteter som vil ha betydning både for den enkelte bedrift og *bransje*, men også som erfaringsgrunnlag for fagbevegelsens videre framstøt. Når det gjelder statssektoren er situasjonen følgende:

Någjeldende hovedavtale for arbeidstakere i staten ble inngått den 21. august 1980. Avtalen ble supplert med personalpolitiske retningslinjer 1. januar 1982. Hovedavtalen regulerer de statstilsattes medbestemmelse på de fleste områder.

Med sikte på å komme fram til en revidert hovedavtale fra 1. september 1984, ble det ført langvarige forhandlinger med staten. Etter hvert ble det klart at det ikke var mulig å komme fram til et akseptabelt forhandlingsresultat. Hovedårsaken var at staten ønsket en klar innskrenking av arbeidstakernes medbestemmelsesrett. Utgangspunktet var at stadig flere saksområder skulle klassifiseres som *politiske* saker og dermed ikke omfattes av retten til medbestemmelse. Nåværende hovedavtale er nå gjort gjeldende fram til 1. september i år. Det borgerlig flertall i Stortinget har nylig vedtatt endringer i Statens budsjettssystem og bevilgningsreglement. Dette vil også bidra til at medbestemmelse for de statstilsatte blir svekket.

Det er ikke noe godt tegn at Staten som arbeidsgiver forsøker å hindre at den demokratiseringsprosess som har skjedd i samfunnet for øvrig, skal gjøres gjeldende overfor egne arbeidstakere. Staten har i stedet satt i gang et arbeid for å få fram merkostnadene som en mener arbeidstakernes medbestemmelse fører med seg. I løpet av de siste 2—3 årene har det skjedd klare forsøk på å stramme til de statlige arbeidstakernes muligheter for medbestemmelse. Det er all grunn til å frykte denne utviklingen dersom nåværende arbeidsgiver fortsetter også etter valget til høsten. Det kan dermed se ut som om Regjeringen i sin arbeidsgiverrolle ikke følger opp de intensjoner og prinsipper som er Brubakken-komiteens konklusjoner. Det er å beklage.

4.9.81 oppnevnte Regjeringen *Gro Harlem Brundtland* et offentlig utvalg som skulle utrede videreutviklingen av Bedriftsdemokratiet etter forslag fra fagbevegelsen.

Mandatet var i overensstemmelse med krav Kongressen 1981 hadde vedtatt, og Olav Brubakken ble utvalgets leder. Willoch-regjeringen innskrenket samme mandatet noe og utvidet utvalget med 2 representanter. Utvalgets arbeid tok til i begynnelsen av 1982, og det første året gikk med til første del av utvalgets mandat, nemlig å innhente erfaringer på virkningene av representasjonsordningene i styrende organer, samt erfaringene fra samarbeidet i bedriftene, basert på de avtalebestemte ordninger. Erfaringene ble *innhentet* gjennom omfattende høringsrunder med en rekke bedrifter fra forskjellige bransjer av ulik størrelse, samt organisasjonene i arbeidslivet. Fra bedriftene møtte utvalget både representanter fra de tillitsvalgte, eierne og bedriftslederne.

Denne omfattende høringsrunde kom til å få avgjørende innflytelse på utvalgets konklusjoner.

Synspunktene på erfaringer — nær sagt både på godt og vondt — viste seg å være nokså entydig. Forventningene til videreutvikling basert på forslag fra Brubakken-utvalget var relativt entydig og uavhengig bedriftens størrelse og eiere eller tillitsvalgte.

Situasjonen ble inngående drøftet i den av Sekretariatet nedsatte referansegruppe, som LOs representanter i utvalget skulle støtte seg til under marsjen. Spørsmålene som meldte seg var mange.

Var den holdningsendring man registrerte fra eierne og bedriftslederne representative for næringslivets organisasjoner?

Var *det* mulig at N.A.F. og Industriforbundet ville være med å drøfte og fremme krav med forslag til forbedringer og utvidelse av de ansattes innflytelse, etter i så mange år å ha fungert som bremsekloss?

Ja, etter å i hele siste 10-års periode å ha produsert informasjonsmateriale og motmeldinger mot fagbevegelsens framstøt?

Og: Vilken betydning ville det ha hvis en kom fram til en enstemmig innstilling for takten i gjennomføringen og klimaet for utviklingen?

Etter grundige overveielser hvor bestemte forutsetninger ble satt, var det enighet om at LOs representanter skulle aktivt arbeide for å få fram premissene for en eventuell enstemmig innstilling. En av forutsetningene var at prinsipper utvalget ikke gikk inn for, skulle heller ikke utvalget ta avstand fra. En annen viktig forutsetning var at taket på 50 for at de ansatte skal ha krav på representasjon i styrende organer, måtte senkes, — og en tredje forutsetning var at eierforholdet ikke skal være avgjørende for de ansattes krav. Med andre ord: Utvalget måtte slutte seg til Aarbakke-utvalgets flertallsinnstilling. Avgjørende ville det også være hvordan utvalget stilte seg til de ansattes innflytelse i den daglige virksomhet.

Utvalgets videre arbeid ble tilrettelagt med tanke på å finne svar på forannevnte spørsmål. Undergrupper, med partsrepresentasjon drøftet prinsippene, mens andre undergrupper jobbet med andre deler av utvalgets mandat.

Selv om selve innstillingen som ble avgitt 25. januar i år er kjent, la meg likevel minne om hovedkonklusjonene.

- Den nedre grense for de ansattes rett til representasjon senkes fra 50 til 30 ansatte.
- Utvalget går inn for Aarbakke-utvalgets flertallsinnstilling når det gjelder personlig ansvarlige selskaper, dog slik at retten til representasjon senkes fra 50 til 30 ansatte.
- I filialer av utenlandske aksjeselskap gis de ansatte rett til representasjon i styre- og bedriftsforsamling etter tilsvarende regler som gjelder for ansatte i norske aksjeselskaper.
- I bedrifter med over 200 ansatte — og hvor bedriftsforsamling i dag er obligatorisk — kan man i det enkelte selskap avtale at bedriftsforsamling ikke opprettes. Avtale kan treffes mellom selskapet og lokale fagforeninger, jfr. forskritenes paragraf 1.
Hvor bedriftsforsamling ikke opprettes, overtar styret de funksjoner som i henhold til aksjeloven er tillagt bedriftsforsamlingen.
Hvor bedriftsforsamling ikke opprettes i selskaper med mere enn 200 ansatte — skal de ansatte være representert i styret med
  - 1) ett styremedlem i tillegg til 1/3, minst to, eller,
  - 2) inntil 1/3, minst to og i tillegg to observatører med tale- og forslagsrett.
- I bedrifter med over 200 ansatte hvor bedriftsforsamling opprettholdes, gis de ansatte rett til — i tillegg til 1/3 representasjon — å velge inntil halvparten av det antall representanter som skal velges som observatører i bedriftsforsamlingen med tale- og forslagsrett.
- Valgreglene opprettholdes slik at flertallsvalg skal være hovedregel, men kravet til å fremme krav om forhåndsfellesvalg reduseres fra 1/4 til 1/5 -del.

Når det gjelder daglig medvirkning i bedriftsorganisasjoner, viser ut-

valget til at mandatet fastslår at dette hører hjemme i hovedavtalen mellom LO og N.A.F. og må være gjenstand for forhandlinger. Utvalget understreker imidlertid behovet for å bedre de ansattes innflytelse og oppfordrer partene til å ved hovedavtalerevisjonene å forbedre disse bestemmelsene.

Utvalget oppfordrer dessuten partene til og i samme grad, å tilrettelegge bestemmelser for de enkelte ansattes innflytelse i egen arbeidssituasjon — og fremme forslag om økt aktivitet og engasjement i Bedriftsutvalgene.

Utvalget peker på den realitet at bedriftsdemokratiutviklingen og samarbeidet i arbeidslivet av samfunnet er overlatt til partene i arbeidslivet alene.

Utvalget fastslår at partenes engasjement er helt avgjørende også i fremtiden.

Utvalget mener imidlertid at myndighetene i sterkere grad bør underbygge utviklingen gjennom å stille ressurser til disposisjon som supplement til partenes engasjement.

Utvalget peker på at ulike institutter — offentlige som halvoffentlige — finnes ekspertise som hvis de var samlet kunne bety en ny offensiv i bedriftsdemokratiutviklingen.

Utvalget foreslår derfor at myndighetene oppretter et nasjonalt ressursenter for bedriftsdemokrati, underlagt et styre hvor partene i arbeidslivet er representert. Til grunn for sentrets arbeid foreslår utvalget et bedriftsdemokratisk handlingsprogram.

Omfanget av sentrets arbeid og organiseringen av arbeidet, kontakten med arbeidslivet og partene i arbeidslivet forutsetter utvalget blir avklart med partene selv.

Så mye om selve innstillingen. Jeg minner om at mandatet begrenser seg til det private næringsliv, men at utvalget forutsetter at innstillingen legges til grunn for videreutviklingen av de ansattes medbestemmelse også i offentlig sektor og i avtaleforhold som regulerende medbestemmelsesforhold hvor Aksjeloven ikke gjelder.

La meg i denne sammenheng også minne om fagbevegelsens aktiviteter i internasjonale og nordiske organisasjoner når det gjelder multinasjonale selskaper og organiseringen av de tillitsvalgte rettigheter i datterselskaper av f.eks. svenske morselskaper. Dette arbeidet pågår uavhengig av denne komitéinnstillingen.

Jeg oppfatter situasjonen slik, at Sekretariatet ikke forutsetter at Kongressen skal gjøre noe vedtak i forbindelse med Brubakken-utvalgets innstilling. Derfor har vi heller ikke lagt fram noe forslag til uttalelse.

Hensikten i dag er dels å orientere og dels at Kongressen gjennom denne behandlingen legger grunnlaget for en omfattende aktivitet når innstillingen nå skal ut til en ordinær høringsrunde. Jeg minner om at innstillingen

gen vil innebære tilbud om representasjon til mellom 3- og 3500 bedrifter som omfatter ca. 140 000 arbeidstakere.

I høringsrunden vil det ikke bare være behov for synspunkter og forslag, men også at det skapes en opinion som tilsier at flest mulig benytter de rettigheter en utvidelse av lovgivningen vil innebære.

Vi må også innstille oss på den omfattende skoleringsvirksomhet som vil komme som en konsekvens av dette, samtidig som vi vel generelt har behov for å vurdere det tilbud som foreligger i dag.

Jeg forutsetter også at denne innstilling vil ligge til grunn for utformingen av kravene vi vil stille ved kommende hovedavtalerevisjon.

Jeg håper at alle ledd i fagbevegelsen vil ruste seg til stor aktivitet omkring den foranstående høringsrunde, og at vi ikke minst greier å mobilisere de tillitsvalgte i de over 3000 bedrifter slik at de er bundet til å gå løs på de nye oppgaver innstillingen legger opp til.

Per Femtehjell fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og undertegnede var LOs representater i utvalget.

Jeg har gjennom dette innlegget også forsøkt å begrunne hvorfor innstillingen er enstemmig.

Det er vår oppfatning at innstillingen langt på vei innfrir fagbevegelsens krav, og at en ikke skal undervurdere betydningen av at vi har bred oppslutning bak de krav til videreutvikling innstillingen representerer.

For fagbevegelsen er det viktig at selve idegrunnet — den ideologiske begrunnelse for utvidet bedriftsdemokrati er basis også i framtida. Det er heller ingen grunn for oss til å fortvile at en bredt sammensatt offentlig komite fastslår at økt demokrati også er med å skape bedre bedrifter og trygge arbeidsplasser! Dermed blir bedriftsdemokratiet også akseptert som et viktig virkemiddel i videreutviklingen av norsk næringsliv. Det er en erkjennelse — selv om den kommer sent — kommer godt!

Dirigenten opplyste at det nå var inntegnet 135 talere til debatten, og foreslo strek satt med anledning til å tegne seg under Harriet Andreassens innlegg og videre at de som ville ta opp eller fremme forslag måtte gjøre det under dette innlegget.

Forslaget ble vedtatt.

Harriet Andreassens innledning

Harriet Andreassen holdt denne innledningen:

Den økende andel av kvinnelige medlemmer i fagbevegelsen som vi hadde i 70-årene, har også fortsatt i 80-årene. Ved inngangen til 10-året var det 31,3%, andelen er nå passert 35% — en økning på 41 400 kvinner mens vi har ca. 2400 færre mannlige medlemmer i samme tidsrom.

Dette sier noe om den endringen som har skjedd med den kjønnsmes-

sige fordelingen av våre yrkesaktive. Økningen i antall yrkesaktive er i hovedsak kvinner.

Tilveksten av kvinner til LO er selvsagt langt større enn de 41 400 fordi det skjer jo samtidig en avgang, så dette er den rene netto. Men det er mye mere å hente som også organisasjonsundersøkelsen dere har fått på bordet viser. En langt mere effektiv medlemsverving vil kunne gi oss enda bedre resultater, fordi at det er spesielt blant kvinnene vi finner de uorganiserte, nemlig hele 40%.

Når vi får utarbeidet spesialrapporten om kvinner i denne organisasjonsundersøkelsen, og vi regner med den skal være ferdig i løpet av dette året, må det være riktig av fagbevegelsen å gi den en skikkelig gjennomgang, behandling og oppfølging i praktiske tiltak.

Når det gjelder utkast til Handlingsprogram vi nok de som bare har sett på avsnittet om likestilling blitt skuffet og noe betenkt. Jeg har ingen problemer med å forstå det hvis dette var det hele. Som nå alle vel er klar over har vi et utkast til Handlingsprogram på bordet i dag som er annerledes enn våre tidligere program i måten å disponere stoffet på. En må kanskje lete noe mere for å finne det en er ute etter, men det kan kanskje bety at flere går dypere inn i det som står enn tidligere.

Vi har denne gangen forsøkt å ta inn likestilling — kvinnesaker — i alle de kapitler og avsnitt som vi mente det var nødvendig og riktig å ha det med i.

Det starter i innledningskapitlet i Del I under velferdssamfunnet hvor det står at «Mann og kvinne må ha de samme rettigheter og plikter og de samme muligheter. Foreldre må ha samme ansvar og samme rettigheter i forhold til barna. Samfunnet må på alle områder tilrettelegges slik at full likestilling blir praktisk mulig.»

Og det fortsetter under Morgendagens Norge — «Det er et samfunn der det er lettere og mer naturlig å utvikle menneskelig fellesskap og hjelpe hverandre, hvor det er full likestilling mellom kvinnne og mann, og hvor det tas godt vare på barna».

Videre i et senere avsnitt: «Det er et samfunn uten diskriminering av mennesker og grupper på grunn av kjønn, rase, religion, livssyn, seksuell legning eller kulturelle holdninger.

I Del II: Handlinger og krav under avsnittet «Tradisjoner og andre bindinger» pekes det spesielt på at nettopp tradisjonelle holdninger fremdeles er den viktigste hindringen for å skape virkelig likestilling.

A andre holdninger er kanskje noe av det vanskeligste — i alle fall er det det som går tregest. Å få folk til å endre på det som har vært tradisjon og vanetenking er ikke lett, men vi har kommet i sig så smått.

Hvis nå bare ikke vanskelig tider på arbeidsmarkedet skal stoppe også dette. Vi har hørt det, om ikke det har vært sagt så høyt så vet vi at det

også innenfor våre egne rekker finnes de som mener at kvinnens plass er ved kjøkkenbenken og at hun nå må pelle seg tilbake dit fordi hun opptar arbeidsplasser. Det må aldri skje igjen at fagbevegelsen — ja at arbeiderbevegelsen gjør forskjell på kvinne og mann når det gjelder retten til arbeid, den er og skal være lik for alle.

Lønnsforskjeller blir også tatt opp i dette avsnittet og det pekes på at en del av disse forskjellene utelukkende har rot i tradisjoer og slett ikke kan føres tilbake til forskjeller i kunnskap, effektivitet osv. Her har forbundene et spesielt ansvar i og med at det er de som konkret utformer tariffavtalene — å analysere hva somer årsaken til lønnsforskjellene og så få rettet på skjevhetene hvor det ikke kan forklares med andre reelle årsaker.

Det viktigste redskap vi har, er avtaleverket hvor vi under ett av strekpunktene har tatt med likestilling som et av de viktige mål. Jeg tenker da spesielt på tilleggsavtalen til Hovedavtalen, nemlig rammeavtalen om likestilling i arbeidslivet. Da vi fikk den for ca. 3 år siden — den aller første i vår historie så vidt jeg vet — synes vi at vi hadde gjort et godt steg framover. Andre syntes det var et makkverk og ikke verd papiret den var skrevet på — det er vel et spørsmål om øynene som ser — om erfaring i å forstå hvor lange steg du kan make i starten.

Vi som steller med disse oppgavene i LO sentralt har gjort flere framstøt for å få opprettet lokale likestillingsavtaler som rammeavtalen forutsetter og jeg kan forsikre dere — det har ikke vært lett. Våre utvalg for familiepolitikk og likestilling i fylkene ble bedt om å finne en bedrift eller to hvor en i samarbeid med klubb eller fagforening skulle få opprettet avtale og så følge dette som et spesielt prosjekt. Og vi ba forbundene være behjelpelig hvis det var nødvendig. Vi sa oss også villig til å være med i starten hvis det var ønskelig.

Resultatet er heller magert, men i noen bedrifter har de fått til en lokal avtale, jeg har spesielt lyst til å nevne Norsk Hydro hvor alle fagforeningene gikk sammen og laget en konsernavtale med underavtaler ved den enkelte bedrift. Det siste framstøtet overfor forbundene var at vi ba om å få komme på et forbunds- eller landsstyremøtet for å få redegjøre om rammeavtalen og hvordan de kunne medvirke til opprettelse av lokale avtaler for å få likestillingsarbeidet i gang i bedriftene. Vi har fått lov å komme til noen forbund, men det er mange igjen.

Fra LO sentralt ja heller ikke fra fylkesorganene våre kan de gå inn i bedriftene, der er det klubben eller fagforeningen som er enerådende. Men vi kan stå til tjeneste hvis det er ønskelig, vi har også utarbeidet noen forslag til punkter som bør gå inn i en lokal avtale.

Jeg regner med at det sitter noen her som har litt dårlig samvittighet, men den den går det an å bli kvitt ved å gjøre noe med dette når dere kommer hjem igjen.

Hovedavtalen skal revideres til høsten, noen forslag er allerede kommet når det gjelder rammeavtalen om likestilling og jeg regner med enda flere innen fristens utløp. Det jeg skulle ønske var å kunne legge en rekke erfaringer på bordet med bakgrunn i avtalen som vi tross alt har, men det grunnlaget er heller tynt.

— Deltidsansatte er jo stort sett kvinner. Her er organisasjonsprosenten lav — her kreves en ekstra innsats fra fagbevegelsens side, bl.a. også slik at deltidsansatte blir kjent med de rettigheter de har — og at de gjennom organisering kan være med å bedre disse.

Under avsnittet organisatoriske oppgaver er den økende andel kvinner i lønnet arbeid tatt med og at fagbevegelsen må blir bedre i stand til å møte denne utviklingen. Og jeg viser da til det jeg sa innledningsvis om spesialrapporten om kvinner i forbindelse med organisasjonsundersøkelsen, det gjelder også strekpunkt under samme sak.

Under avsnittene Arbeidsmiljø — en enklere hverdag — har mange av de familiepolitiske spørsmålene kommet inn, herunder barnehager og fritidshjem — også kravene som for så vidt allerede er tatt opp med Regjeringen som gjelder permisjon ved svangerskap, fødsel og omsorg for barn.

Under avsnittet Forskning er det også et strekpunkt om å styrke kvinneforskningen. Avsnittet om media har vi et strekpunkt om å bekjempe vold og pornografi i alle typer medier.

I kapittel 3 — Rettferdig fordeling av godene kommer en av de sakene som ble fokusert på Kongressen i 1981 nemlig spørsmålet om arbeidstid som også er et like aktuelt tema denne gang. Jeg er glad for den formuleringen dette avsnittet har fått og jeg vil her bare nøye meg med å anbefale teksten som den står, med prioritering av lik arbeidstid som et første steg mot en kortere normalarbeidsdag eller uke, et steg som betyr en fjerdedel av veien mot 6-timers dag eller 30 timers uken.

Under avsnittet Sosial trygghet — har vi tatt med et strekpunkt om at vi vil arbeide for opprettelse og drift av krisesentra i offentlig regi.

Selve avsnittet om likestilling har jeg ikke tenkt å gå nærmere inn på. Forslaget står der og de som er spesielt interessert i likestilling har nok heftet seg ved det.

Jeg sa innledningsvis at dette avsnittet ikke er stort og omfattende, men vi har forsøkt å få inn likestilling og kvinnesaker i de enkelte kapitler og avsnitt hvor de naturlig hører hjemme.

Jeg har dessuten lyst til å understreke at hele forslaget til Handlingsprogram er for alle medlemmene i Landsorganisasjonen — uansett kjønn, slik det alltid har vært. Men fordi kvinner i praksis er dårligere stilt enn menn må vi ha positive særmerknader og tiltak slik at kvinnene kommer på linje med menn slik at vi skal kunne oppnå likeverd og likestilling.

Selv om det i organisasjonsundersøkelsen under punktet hvilke saker som prioriteres av LO og hva som bør prioriteres høyest så kommer like-

stilling på 9 plass, 8% mener at det prioriteres høyest, mens 11% mener det bør prioriteres høyest. Det skal bli interessant å få denne problemstillingen nærmere belyst. Jeg er ikke i tvil om at dette er et av de viktigste områdene for fagbevegelsen i tiden som kommer, vi har ikke vært flinke nok. Det er her vi har et stort medlemspotensiale hvis vi stiller oss slik at kvinnene vil komme til oss.

Jeg tror at vi i dette utkast til Handlingsprogram har et godt arbeidsgrunnlag på dette området og jeg gir det min anbefaling.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at fristen for forslag under dette punktet nå var gått ut. Han regnet heller ikke med at flere talere tegner seg. Han forutsatte videre at Haraldseths innledning også dekket de forslagene i heftet som gikk på internasjonale spørsmål pluss Sekretariatets innstilling i den hvite mappen, forslagene 2845—2902. Disse skal behandles under dette punkt.

Jeg kan tenke meg at hvis det er forslag som går på dette siste, kan de leveres under Haraldseths innledning. Han ba om Kongressens godkjenning for dette.

Til forretningsorden

Sigurd Ingebretsen, Vennesla, fikk ordet til forretningsorden og han sa at han syntes det gikk for fort for dem som satt i salen og kanskje jobbet med saker. Dette siste kom ihvertfall noe brått på.

Dirigenten sa at han ikke hadde noe imot at forslag kunne leveres helt frem til pausen kl. 18.00. Denne behandlingsmåten ble godkjent uten flere merknader.

Han ga så ordet til nestleder Leif Haraldseth, som holdt denne innledningen om internasjonalt solidaritetsarbeid:

Haraldseths innledning

Internasjonalt solidaritetsarbeid

Innledning:

Fagbevegelsen har til alle tider vært bærer av solidaritetstanken — i holdninger og i handling — og vi har til alle tider praktisert solidaritet uten hensyn til i landegrenser. Alle mennesker har rett til et livsgrunnlag, til frihet, likhet og rettferdighet uansett hvor i verden de lever.

I LOs Handlingsprogram vedtatt av Kongressen i 1981, er disse holdninger uttrykt i avsnittet «En verden med frihet, fred, arbeid og rettferd». I det foreliggende forslag til nytt Handlingsprogram finner vi det igjen under avsnittet «Internasjonal Solidaritet».

Jeg vil her gi en omtale av hvordan dette innsatsområdet har vært fulgt opp av LO i den Kongress-perioden vi har tilbakelagt og se framover mot

de oppgavene vi bør stille oss i de kommende år. Det er naturlig å dele denne redegjørelsen i tre hovedpunkter:

1. LOs innflytelse på norsk bistandspolitikk,
2. LOs eget bistandsarbeid overfor fagbevegelsen i u-land (NORAD-rammen), og
3. Solidaritetsstøtte til frigjøringsarbeid og for menneskerettigheter (AIS).

Innflytelse på bistandspolitikken

Handlingsprogrammet 1981

Når det gjelder det første punktet, heter det i Handlingsprogrammet (1981) at LO skal arbeide for økte overføringer fra rike til fattige land og for en ny økonomisk og sosial verdensordning. Det sies også at LO skal arbeide for at statlige låne- og garantiordninger ved investeringer skal begrenses til land med faglige rettigheter.

Hva som har skjedd i perioden

I de senere år har norsk utviklingshjelp økt, både regnet i kroner og som prosent av brutto nasjonalproduktet. Norge har nådd opp i 1,3% av BNP i offentlig u-hjelp og ligger dermed i verdenstoppen. LO har fremmet forslag overfor Regjeringen om at vår u-hjelp bør komme opp i 1,5% av BNP, og videre gått inn for at faglige rettigheter skal tas opp i forbindelse med statlig utviklingshjelp og særlig ved låne- og garantiordninger til bedrifter som etablerer seg ute.

Dette er synspunkter som LO har gjort gjeldende gjennom sin representasjon i NORAD-organer og i andre offentlige utvalg. Likeså i forbindelse med Arbeiderpartiets programarbeid.

Kravet om faglige rettigheter (ILO-konvensjon 87 om organisasjonsrett og ILO-konvensjon 98 om forhandlingsrett) har etterhvert vunnet større forståelse, og St.m. 36 «Om enkelte hovedspørsmål i norsk bistandspolitikk» tar saken opp i positive vendinger.

Vi har imidlertid merket oss at den sittende regjering og det nye Departementet for utviklingshjelp ikke lenger henvender seg til LO, N.A.F. og andre organisasjoner når det gjelder oppnevning av representanter til styrever og råd, men går til enkeltpersoner i slik sammenheng. Dette vil svekke LOs innflytelse på bistandspolitikken, mens utviklingen i andre europeiske land går i retning av sterkere organisasjonsmessig og bredere samfunnsmessig involvering i bistandsarbeidet.

Bredere samfunnsmessig engasjement i bistandsarbeidet må også omfatte norsk næringsliv, som må gis mulighet til å konkurrere med andre industriland og leveranser i forbindelse med norsk utviklingshjelp. LO støtter tanken om å nytte blandede kreditter som virkemiddel i denne sammenheng og for å øke kapitaltilførselen til u-landene.

Bistanden må ikke sees løsrevet fra arbeidet for en ny økonomisk og

sosial verdensordning. Den urettferdige fordeling mellom Nord og Sør er blitt forsterket. Gjeldssituasjonen i mange u-land har brakt dem inn i en krisesituasjon, som også slår tilbake på vår egen del av verden.

Jeg vil her peke på at nordisk fagbevegelse sammen med den tyske fagorganisasjon, DGB, har foretatt analyser som viser at en økning av utviklingshjelpen til 0,7% i de europeiske land, vil kunne resultere i nye arbeidsplasser i vår egen del av verden, samtidig som det vil motvirke nøden i de fattige land og skape utvikling også der. Fagbevegelsen har fremmet forslag langs disse linjer overfor regjeringene, men det har hittil vært lite gjennomslag for disse forslag.

Forslag til Handlingsprogram

Forslaget til Handlingsprogram avspeiler en vilje til styrket innsats på dette felt. Jeg viser her til avsnitt på s. 34 i forslaget til Handlingsprogram

LOs bistand til fagbevegelsen i u-land

NORAD-rammen

Når det gjelder vårt eget bistandsarbeid for å styrke fagbevegelsen i den tredje verden, bygger dette på en rammeavtale mellom LO og NORAD, hvor det stilles til disposisjon 20 millioner kroner for en treårsperiode.

Virksomheten

Midlene anvendes til støtte for fagorganisasjonene i utviklingslandene, først og fremst til opplysningsvirksomhet.

LO har et nært samarbeid med Frie Faglige Internasjonale i dette bistandsarbeidet, og med yrkesinternasjonale. På denne måten er også forbundene involvert i virksomheten.

Enkelte prosjekter drives direkte av LO i samarbeid med den stedlige fagorganisasjon — dette gjelder Jamaica, Portugal, Egypt og Tanzania. Men også når det gjelder FFI-prosjekter har LO engasjert seg sterkere, slik at det ikke bare er spørsmål om å finansiere virksomheten, men også å delta med personell på stedet (Indonesia).

Innen NORAD-rammen driver vi også en betydelig kursvirksomhet — «Internasjonal fagforenings-skole», denne er lagt til LO-skolen på Sørmarka. I disse dager mens Kongressen pågår, har vi besøk av en gruppe på 12 faglige tillitsvalgte innen næringsmiddelindustrien. Kurset er arrangert i samarbeid med NNN og IUL (Næringsmiddelarbeiderinternasjonalen), og deltakerne kommer fra Asia og Afrika.

Evaluerings

I løpet av fjoråret oppnevnte Departementet for u-hjelp en såkalt uavhengig gruppe for å evaluere LOs bistandsarbeid. Rapporten fra denne gruppa foreligger i disse dager, og vil sannsynligvis bli offentliggjort i nær

framtid. Alle som har drevet utviklingsarbeid vet at dette ikke er lett, og evalueringen av LOs bistand vil sikkert inneholde både positive og kritiske merknader. Vi har imidlertid grunn til å tro at anbefalingene vil gå i retning av å utvide virksomheten.

Øking av rammen

Den første rammeavtalen mellom NORAD og LO gjaldt for årene 1980—82 og beløpet var 20 millioner kroner. Den någjeldende rammen for 1983—85 er på samme beløp. Det har med andre ord ikke skjedd noen økning — tvert imot — prisutviklingen tatt i betraktning er det skjedd en reduksjon. Men vi mener at vi i løpet av disse årene har konsolidert vårt arbeid og at vi nå har et godt utgangspunkt for å øke beløpet og virksomheten i neste periode.

Grunnlaget for en slik økning ligger også i Stortingets budsjettbehandling, hvor bevilgningene til private organisasjoner er økt betydelig. I 1984 ble det gitt 200 millioner gjennom private organisasjoner, i 1985 var bevilgningen 260 millioner, altså en økning på 30%. Fagbevegelsen har ingen uttelling fått i denne økning, og det vil vi nå legge opp til for neste år.

Men økning i NORAD-bevilgning betyr også større innsats fra LOs side — økonomisk og personellmessig. Denne utfordring må vi være villige til å ta.

Solidaritetsstøtte

AIS

Når det gjelder solidaritetsarbeidet i Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité har dette vist en gledelig økning i perioden — både når det gjelder de penger vi har fått og anvendt, og når det gjelder aktivitetsnivået i kampanjer sentralt og utover i avdelingene, selv om vi her bør kunne nå enda bedre fram på lokalplanet.

AIS er etterhvert kjent inne i bevegelsen vår som det organ som skal koordinere og formidle solidaritetsstøtte. Her er LO, forbundene, partiet, AUF, Norsk Folkehjelp og AOF representert.

Finansiering

AIS' fond og underfonds bygges opp gjennom medlemskontingent (min. kr. 1,— pr. kollektivt medlem) og bevilgninger fra medlemsorganisasjonene og andre bidragsytere.

LO bevilger årlig kr. 400 000 til AIS etter kongressvedtak i 1981. Det vil foreligge forslag om å øke dette beløp på denne Kongressen.

Utviklingen viser følgende når det gjelder bidrag til AIS' fond:

1981 — 0,8 millioner kroner

1983 — 1,2 millioner kroner

1984 — 1,5 millioner kroner

I tillegg kommer øremerkede midler til underfonds, som i 1984 utgjorde ytterligere 1,5 millioner.

Bevilgninger fra Utenriksdepartementet etter søknader fra AIS utgjør årlig ca. 2,8 millioner. Dette gjelder vesentlig tiltak i Sør-Afrika og Latin-Amerika.

Bevilgninger

Som eksempel på bevilgninger kan nevnes:

— Fagbevegelsen i Sør-Afrika fikk ca. 1,4 mill. kroner fra AIS via Frie Faglige Internasjonale forrige år. Fra 1978 og fram til i dag har AIS/LO bevilget nærmere 9 mill. kroner til sør-afrikanske organisasjoner.

— For få dager siden er det gitt ny støtte på kr. 275 000 til National Union of Mineworkers i Sør-Afrika, en organisasjon som norsk LO var med å legge økonomisk grunnlag for.

— SATUCC, et nyopprettet samarbeidsorgan for fagorganisasjoner i det sørlige Afrika, fikk nærmere 250 000 kroner til sitt arbeid i fjor. AIS har også støttet et kursopplegg til botswanske fremmedarbeidere i Sør-Afrika. Frigjøringsbevegelsene ANC og PAC i Sør-Afrika og SWAPO fikk betydelige midler.

— I Latin-Amerika har AIS støttet koordineringskomiteen for chilensk fagbevegelse (CNS), den bolivianske fagbevegelsen (COB), frigjøringsbevegelsen i El Salvador og organisasjoner som arbeider for å fremme menneskerettighetene i landet.

— Helt nylig har AIS gitt støtte kr. 50 000 til ATC (Asociacion de Trabajadores del Campo) i Nicaragua og kroner 50 000 til CCTD (Confederacion Costaricense de Trabajadores Democratica) i Costa Rica.

— Denne uke er det bevilget kr. 250 000 til rammede faglige familier i Chile, og

— kr. 250 000 til familier i El Salvador.

— AIS har også gitt humanitær støtte til Eritrea, Afghanistan og Polen og til polske fagorganisasjon Solidaritet.

Kampanjer

Det er en oppgave for AIS å gjennomføre solidaritetskampanjer, som både skal ha en opplysende effekt om forhold i andre deler av verden og gi midler til hjelp for undertrykte folk.

I 1984 var dette arbeidet viet Nicaragua, en kampanje som innbrakte 600 000 kroner. Dette års kampanje vil dreie seg om Sør-Afrika, og den vil bli gjennomført ved slutten av året.

Norsk Folkehjelp

I bildet av vårt internasjonale solidaritetsengasjement hører også arbeidet som utføres av Norsk Folkehjelp, som er en del av vår «familie» og

som har økt sitt hjelpearbeid vesentlig. Norsk Folkehjelp har sitt arbeidsfelt på det humanitære felt og i almen utviklingshjelp. Vi har dermed en fornuftig arbeidsdeling mellom AIS, NF og LOs faglige bistandsvirksomhet. Arbeidet gjøres koordinert og i sammenheng.

Den årlige NRK-innsamlingen gikk til Norsk Folkehjelp i 1983 og ga som resultat 70 mill. kroner. Dette ga et kraftig støt og en ny dimensjon til NFs internasjonale arbeid. Aktivitetsbudsjettet ligger på ca. 57 mill. kroner i 1985. Omfattende prosjekter drives i Nicaragua, El Salvador, Bolivia, Zimbabwe, Tanzania og for frigjøringsbevegelsen i Sør-Afrika, og i Midt-Østen.

FFIs Solidaritetsfond

La det også være nevnt at LO i inneværende år har økt sitt bidrag til FFIs Solidaritetsfond og bevilget kr. 300 000 til dette fond som anvendes til støtte for fagbevegelsen i den tredje verden.

Avslutningsvis vil jeg vise til at alle de forslag som foreligger fra forbundene vedrørende internasjonal solidaritet, går ut på å fortsette og styrke dette arbeidet. Dette er også kommet til uttrykk i vårt forslag til Handlingsprogram.

Leif Haraldseth tok til slutt opp sekretariatets innstilling nr. 2903 til forslagene som vedrører internasjonal solidaritet.

Kirsti Nossum fikk ordet til forretningsorden og mente dirigenten på forhånd burde ha opplyst om hvilke saker som skulle tas opp under denne debatten til dette punktet på dagsorden. Representantene var ikke forberedt på at internasjonal solidaritet skulle opp i denne debatten. Selv hadde hun ikke tegnet seg, da hun regnet med at disse spørsmålene ville bli behandlet under dagsordens punkt 10. Hun foreslo at denne del av debatten ble overført til punkt 10.

Dirigenten opplyste at det nå er Handlingsprogrammet som skal behandles og med det den internasjonale delen av Handlingsprogrammet. Dirigenten fant ikke ønskelig at Kongressen skulle foreta en dobbelt behandling av internasjonale spørsmål og mente derfor det var rimelig at innstillingen til forslagene om disse spørsmål i «Diverse forslag»-heftet ble behandlet under dette punkt på dagsorden. Dette hadde Kongressen sluttet seg til før Haraldseth holdt sin innledning.

Håkon Høst fikk også ordet til forretningsorden. Han viste til at det allerede var tegnet inn 121 talere, og strek var satt og at det deretter ble opplyst at også internasjonale spørsmål skulle behandles under debatten

om Handlingsprogrammet. Han mente Kongressen har var tatt på senga av dirigentene og støttet forslaget om overføring til punkt 10 på dagsorden.

Debatten

Dirigenten opplyste at det nå var totalt 141 talere som hadde tegnet seg, og gikk ut fra at en god del av dem ville ta opp internasjonale spørsmål. Kongressen hadde sagt seg enig i at disse spørsmålene skulle behandles under dette punktet, men ville la Kongressen avgjøre det på ny.

Ved avstemning ble det flertall for at internasjonale spørsmål oppført under «Diverse forslag» skulle behandles nå under punkt 7 på dagsorden.

Klokka var nå blitt 17.25 og det ble pause før debatten.

Ivar Johansen, Norsk Transportarbeiderforbund sa følgende:

Med virkning fra 1/6-78 ble det vedtatt en ny Samferdselslov som i utgangspunktet skulle være et styringsverktøy i norsk samferdsel. Den loven ble vedtatt av en regjering utgått av AP.

Loven fikk ikke den virkning som forutsatt, da de politiske myndigheter ikke var villig til å ta de økonomiske konsekvenser dette medførte.

Allerede i 76-77 begynte en uthuling av denne loven, noe som forsterket seg under Ronald Bye, da han var samferdselsminister. Det var hr. Bye som satte fart på denne prosess, hans meninger var at det skulle føres en samferdselspolitikk som skulle praktiseres forskjellig, alt etter hvor man bodde. Dette synspunkt kom klart fram på vårt forbunds landsmøte i 1981. Det var den beklagelige begynnelse.

Nå, de siste 4 år — med borgerlig regjering — har den negative utvikling forsterket seg med faretruende fart.

Det siste er det høringsutkast til endringer i Samferdselsloven som i løpet av kort tid skal sluttbehandles i Stortinget. Dette høringsutkast, hvor Regjeringen utvilsomt har som mål å fjerne de siste rester av offentlig styring i samferdselssektoren, er helt i tråd med Regjeringens øvrige politikk om at «de frie krefters spill» fullt ut også skal gjelde her, — gjør at loven slik den blir — har mistet enhver betydning. Myndighetene ønsker nå å fraskrive seg muligheten til å nytte loven som styringsverktøy.

Rent generelt mener vi at vårt land bør kunne har råd til å garantere alle deler av landet et minimum av kommunikasjonstilbud, både når det gjelder person- og varetransport.

Det har betydning for bosetning i utkantstrøkene. Sosial kontakt for de som ikke har andre bomuligheter og — ikke minst — dårlige muligheter til valg av arbeidsplasser.

Den loven som ble vedtatt i 1976 skulle legge forholdene til rette for en langsiktig og fornuftig fremtidsrettet samferdselsutvikling. Den skulle sikre felles muligheter og rett til å bosette seg hvor de vil.

Ved å la «de frie markedskrefter» konkurrere om de mest lønnsomme de-

ler av transportvirksomheten, vil den virksomhet som ikke er like lønnsom etter all sannsynlighet bli lagt ned, eller sterkt redusert, med de samfunnsmessige uheldige virkninger dette vil få for de som bor i vårt langstrakte land — og ikke minst — redusere antall faste arbeidsplasser ved de bedrifter som har ordnede overenskomstforhold. Outsiderne — eller haiene om dere vil — kommer til å overta. De uten respekt for sikkerhet, arbeidsmiljølov og inngåtte avtaler.

Kamerater — Regjeringen er nå i ferd med å ødelegge det finmaskede samferdselsmønster vi over en årrekke møysommelig har bygget opp.

I tillegg til strekpunktet i LO på side 26, hvor hvor det står: «Arbeide for en ny samferdselslov», ønsker jeg å fremme følgende forslag overfor Kongressen:

«LO's Kongress oppfordrer til at det snarest settes i gang arbeid med å utforme en ny Samferdselslov, en lov som kan nyttes som et styringsverktøy til beste for samfunnet.»

Det er ikke nok å være uenig i det som nå skjer. Vi må ha alternativ når våre nærmeste venner igjen overtar regjeringsmakt.

Knut Weum, Hønefoss, holdt følgende innlegg:

Jeg ønsker ordet til Handlingsprogrammet og strekpunktene på side 28. Dette for å få inn et nytt strekpunkt og håper på bred støtte i Kongressen. Slik at vi kan gi våre medlemmer bedre sikkerhet også i skjermterminalarbeid.

Delegater!

Hva ligger til grunn for å bli kvitt stråleskermene?

Kan ikke gå i dybden, men vise til noen punkter som mange av fagbevegelsens medlemmer etterhvert har erfart. En 8-timers arbeidsdag på skjermterminal medfører at øyet må skifte bakgrunn 33 000 ganger, forskning viser dette. Øyet er i utgangspunktet ikke konstruert for slike belastninger. Dette er en belastning for mennesket som fagbevegelsen ikke bør kneise av. Mange vil smile å si: *Vi ser jo flere timer på TV hver dag..* Ja, men vi må aldri bli forledet i fagbevegelsen til å akseptere sammenligningen mellom TV-titting og skjermterminalarbeid. Årsaken ligger i den fysiske avstand til strålerøret. Når vi ser TV sitter vi 5 til 8 meter fra strålerøret. På terminal sitter vi kun 70—90 cm fra skjermen. Ioniseringens styrke på denne avstanden er *mye mye* sterkere.

La meg nevne et eksempel fra dagliglivet som er sann:

Hvis det er jenter som betjener en skjerm i 8 timer og denne bruker sminke, f.eks. eyeliner osv., vil det være mer sminke på skjermen enn hva

som er tilbake i ansiktet. Dette viser at strålingen er betydelig, og også er årsaken til hudproblemer for mange.

Flere forskningsrapporter, blant annet en av de siste, S.T.I.s rapport av 1984, slår fast at 70% av arbeidstakerne på skjermterminal får problemer med synet. Problemet vil forsterkes over tid og også omfatte hodepine, muskelsmerter o.l.

Skal vi kamerater fortsatt akseptere at disse forhold utvikler seg når industrien alt i dag har alternative løsninger som er bedre. Tenker her på skjermer bygd på LCD (flytende krystall) eller PLASMAPRINSIPPET. Forenklet kan det sies at dette bygger på samme prinsipp som den moderne klokkeindustri.

Media har i den siste tiden fokusert gravide kvinner og fosterskader i forbindelse med skjermterminalarbeid. Ikke uten grunn når rapporten anslår i Sverige 10% økning av spontanabortene ved slikt arbeid.

Amerikanske forskningsrapporter forsterker nå tidligere antydninger om at faren for bryst- og prostatakrefst øker betydelig ved terminalarbeid, der det brukes stråleskjerm. Når det i tillegg er fastslått at mikroelektronikken utvikles 7 ganger raskere enn hva som skjedde når vi utviklet industrien fra manuell til mekanisk drift, mener jeg dette beviser at vi ingen tid har å miste. Derfor mener jeg at dette er et felt som vi må skaffe oss best mulig styring over.

Vi har gode redskaper i norsk fagbevegelse, men er fortsatt for dårlige til å utnytte dette i praksis.

Viser her til:

- HOVEDAVTALEN (kanskje verdens beste)
- LOs faglige regnskap som representantene har fått utlevert
- APs handlingsprogram

Høyres handlingsprogram på dette feltet er den rake motsetning, og burde fokuseres i valgkampen framover. Dette er rett og slett, slik jeg ser det, fordekt kapitalistisk politikk på det verste. For å få styring vil det være viktig å få stoppet Thommesen i Høyre. Han regjerer for mye alene med sitt handlingsprogram på Stortingets talerstol og i media.

AP og LO må på dette punktet virkelig skjerpe seg i tiden framover.

La oss slå fast at forskningen gir oss indisier på at vi sterkt kan frykte at:

- *Dagens stråleskjermer er tildels farlige for arbeidstakerne*
- *Øyeplager mer enn fordobles ved arbeid på skjermterminaler*
- *Det kan gi spontanaborter*
- *Kan øke faren for bryst- og prostatakrefst*
- *Elektromagnetiske felt kan gi kromosomskader*

Dette er bakgrunnen for følgende forslag som ligger på dirigentens bord:

Arbeide for at det på skjermterminaler i framtiden ikke brukes stråleskjermer.

Yngvar Helle, NKF, Straumsgrend, fant det viktig at fagbevegelsen aktivt må motarbeide privatisering av offentlige tjenester. Han fant ellers mye positivt i innledningene som var holdt og Kongressen har formulert viktige krav.

I sin innledning var Tor Halvorsen inne på trygghet for den enkelte og nevnte spesielt de arbeidsledige i denne forbindelse. Innleiderne var også inne på at den bør konkretisere hva situasjonen er for de arbeidsledige. Verbalt har kommunalministeren vært flink til å formulere hva som bør gjøres, men vi må ikke bli lik ham, og bare nøye oss med ord. Tor Halvorsen sa vi skal være utålmodige og en drivkraft i samfunnet. Det forplikter. De arbeidsledige er i en situasjon som berører selve livsviljen til den enkelte, og dette skjer i en tid da landet er i en misunnelsesverdi økonomisk situasjon. Det hjelper ingenting for de 70 000 som er arbeidsløse. Helle trodde at en konkret manifestasjon av solidaritet med de arbeidsløse måtte komme fra LO-kongressen og han fremmet derfor forslag om en halv times politisk generalstreik:

Kongressen pålegger Sekretariatet innen skoleferien 1985 å gjennomføre en ½ times landsomfattende politisk generalstreik i solidaritet med de 60 000—70 000 arbeidsledige i vårt land.

Tillegg siste punkt:

Spesielt må LO aktivt motarbeide privatisering av offentlige tjenester.

Dirigenten gjorde igjen oppmerksom på at det ikke var anledning til å fremme flere forslag under dette punkt. Det neste unntaket gjaldt internasjonale spørsmål i det hvite heftet. Her var fristen forlenget til kl. 18.00.

Grete Mjøland, Porsgrunn, tok opp pkt. 7 om likestilling. Hun fremmet og refererte følgende forslag:

Likestilling

Nytt strekpunkt 7 til erstatning for strekpunkt 7.

— LO skal i kommende 4-årsperiode arbeide aktivt for at kvinner blir representert i alle nivåer i fagbevegelsens organer.

I de deler av fagbevegelsen hvor en forholdsmessig kvinnerepresentasjon ikke er mulig pr. i dag, bør tiltak iverksettes for om mulig å nå dette mål.

Støtter forslag 1765, 1954.

Støttes av *Solveig E. Bechmann*, representant 161 — Norsk Kommuneforbund.

Hun sa at forslaget var stilet som en henstilling til forbundene. Hun viste til debatten i går hvor man kanskje også brukte noen bombastiske uttrykk i likestillingsdebatten. For mange var det slik at de brukte kjønnskvoltering som skjellsord. Jeg synes dette er ille, at ikke alle skjønner at det kvinnene egentlig ber om er en rettferdig fordeling.

Vi må nå vise vilje til handling. Menn har da vel aldri hatt problemer med å bli utsatt for kjønnskvoltering. Slik kjønnskvoltering skjer f.eks. ved opptak til lærerskoler m.v. Dette er to sider av samme sak.

Når vi i LO går inn for en lik fordeling av samfunnsgodene, må vi også arbeide aktivt for kvinnelig representasjon. Vi må jobbe med den diskrimineringen som foregår og de skjvheter som er oppstått. Det er iallfall de dyktigste kvinnene som vil bli tatt ut, og de vil vel neppe ha vondt av at det er noen form for kjønnskvoltering, sa hun bl.a.

Jens Brunsvig Hansen, Slemmestad, sa at han hadde stort sett dårlige erfaringer med bedriftsdemokratiet slik det fungerer i dag. Han kom selv fra en bedrift som er rasjonalisert bort, så han skulle i hvert fall kunne rasjonere med sitt innlegg. Han tok opp forslagene 1656, 1657, 1658, 1694, 1780 og 1610.

Han ba Kongressen lese forslag 1610 som var et godt forslag. LO må støtte fagforeningene når det er snakk om nedleggelse, både økonomisk og på annen måte. De ansattes representanter i beslutende organer burde også ha vetorett når det er snakk om bedriftsnedleggelse av bedrifter som går med overskudd. Offentlig utvalg burde gjennomgå regnskap m.v. før man tok endelig beslutning om nedleggelse. Representasjonsretten burde også utvides til 50/50 representasjon. Bedriftsforsamlingen i Norcem, som jeg har erfaring fra, er en bevisstløs forsamling. Det eneste interessante punktet på dagsorden der er menyen, hva man får til middag. Det er en sovende forsamling. Ved nedleggelse av bedrifter får man virkelig satt søkelyset på bedriftsdemokratiet. Ledelsen benytter seg av informasjonen de får fra de ansatte, men de hører ellers ikke på dem. Det blir omtrent som med Carl I. Hagen i Stortinget. Han får lov å ta ordet, men ingen bryr seg om hva han sier.

Han hadde hørt hva som foreløpig var kommet fra Brubakken-komiteen, men han fant grunn til å kalle det tynne saker. Det ville ha liten betydning for bedriftsdemokratiet. Det minner mest av alt om en dårlig kott lapskaus som ikke er saltet eller krydret for øvrig. Nei, la oss få tilbake Skytøen-komiteens innstilling, sa han.

Et siste spørsmål i forbindelse med vedtektene ble tatt opp til behandling. Det gjaldt tidspunktet for når de nye vedtektene skal tre i kraft.

Dirigenten foreslo at Kongressen gir Sekretariatet fullmakt til å foreta de språklige endringer i de nye vedtektene og at disse trer i kraft fra 1. juli 1985.

Det ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten minnet så igjen om den herreløse mansjettknapp på dirigentenes bord, før han ønsket vel møtt igjen til kveldsmøtet klokken 19.30 presis.

Ettermiddagsmøtet hevet kl. 18.00.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 7. mai

Møtet ble satt kl. 19.30 med Lars Skytøen som dirigent. Han gjorde oppmerksom på at noen har tegnet seg på talerlisten og forlangt ordet to ganger. Taletiden for førsteinnlegget er begrenset til 5 minutter. Han forslø taletiden for innlegg nr. 2 begrenset til tre minutter. Det ble enstemmig vedtatt.

Noen av de som har forlangt ordet to ganger er kommet nokså nær på talerlisten med begge innlegg. Dirigenten mente man fikk komme tilbake senere om det var ønskelig å flytte annet innlegg lenger ned på lista.

Dirigentene ville også senere komme nærmere tilbake til hvor lenge kveldsmøtet skulle pågå. Skytøen mente imidlertid at, med den talerlisten som foreligger, så burde representantene regne med at møtet ville kunne vare til bortimot midnatt.

Debatten fortsetter

Marthe Kjær Andersen, NKF, registrerte at LO-kongressen 1985 hadde lagt seg på et høyt ambisjonsnivå. Hun viste til mottoet, og til plakaten som har en både symbolsk og optimistisk illustrasjon. I forslaget til handlingsprogram savnet hun imidlertid bedre formuleringer på spørsmålet om ny teknologi. Hun mente det sto mer presist og forpliktende i det gamle Handlingsprogrammet.

Ved åpningstalen på Kongressen ble det sagt at morgendagens arbeids-samfunn aner vi bare konturene av, og hun mente det var viktig at fagbevegelsen forsøker å holde seg i forkant av utviklingen. Når det gjelder nye teknologi så er det sagt, at det fagbevegelsen tror skal skje i morgen, det skjedde i går. Påstanden behøvde ikke nødvendigvis være helt korrekt, men det trengs skjerpning. I forskermiljøer er begrepet fjernarbeid viet stor interesse. Fjernarbeid skjer ikke i særlig stor grad i Norge nå, men det er omtalt i en forskningsrapport, der det også blir hevdet at fagbevegelsen ikke har engasjert seg i spørsmålet i nevneverdig grad. Spørsmålene som framtidforskere stiller er hva som skal skje med arbeidsmiljø, tilhørighet

og medmenneskelige forhold. Siden dette ikke er tatt med i forslaget til handlingsprogram fremmet hun følgende forslag:

Nytt 3. avsnitt til: Morgendagens Norge, som fagbevegelsen vil arbeide for:

— Ved økende bruk av ny teknologi må organisering av arbeidet skje slik at tilhørighet og mellommenneskelige forhold tillegges avgjørende betydning for arbeidsmiljø og mulighet for egen utvikling og medinnflytelse.

De andre avsnittene forskyves tilsvarende.

Raymond Marthinsen, Tjodalyng, reiste forslagene 1602, 1603, 1634, 1639, 1678, 1680, 1723, 1753, 1820, 1821, 1825, 1959, 1971, 1972, 1973, forslagene 2001—2036, forslag 2129, 2152, 2153 og forslagene 1737—1748.

Han fremmet videre følgende forslag:

Helseinstitusjoner

LO engasjerer seg sterkt på dette felt. Mange sykehussenger står i dag tomme, mens pasientene må vente går folk sykemeldt i måneder, ja år, p.g.a. sykehuskøer. Dette er umenneskelig, og sløsing i helsesektoren. Dette vil føre til et klassedelt helsevesen i vårt land. Gjestepasientbegrepet må avskaffes, alle er pasienter med lik rett til behandling.

LO har vedtatt at AUF er LOs ungdomsorganisasjon. Vi foreslår her ved at LO-kongressen opphever dette vedtak.

2. avsnitt side 11 og nest siste strekpunkt side 11.

Fagbevegelsen må innlede faglig/politisk samarbeid med politiske partier som støtter fagbevegelsens målsettinger. Prinsippet må være: At partiene støtter fagbevegelsen, og ikke omvendt.

Støtter forslag om: «LO vil arbeide for å oppheve innvandringsstoppen.»

Marthinsen tok utgangspunkt i mottoet for Kongressen: «Fagbevegelsen former framtida». Han sa at det var helt nødvendig å styrke fagbevegelsens stilling, både i samfunnet generelt og overfor DNA. Han var selv medlem av SV, og oppfatningen på mange arbeidsplasser er at LO er en sidræva, ikke framtidsrettet organisasjon. Det var kanskje naturlig for fagbevegelsen å ha samarbeid med DNA tidligere, f.eks. i 20—30-åra, men ikke i dag. Jeg er selv fagforeningsleder lokalt og mange avviser medlemskap i organisasjonen ved å henvise til tilknytningen til DNA. De viser til at rett nok er LO mot tvungen lønnsnemnd, men de

godtar stilltiende at DNA gjør bruk av denne institusjonen. Vi vil styrke fagbevegelsen ved å løse opp denne avhengigheten av DNA. Vi merker nå at vi får støtte fra også andre partier, bl.a. til vår argumentasjon om kontraktørvirksomheten. Her har mellompartiene bl.a. lyttet til vår argumentasjon med interesse.

Ved å skape en mer uavhengig fagbevegelse kan vi styrke hele organisasjonen. Mange vil kanskje si at dette er et partipolitisk innlegg, men det er det ikke. Det er et enstemmig medlemsmøte som har vedtatt å reise dette spørsmålet på LO-kongressen, sa Marthinsen.

Sverre Worum, Oslo, sa at det er Bondevik og Kristelig Folkeparti som i dag er på offensiven i skolepolitikken og utdanningspolitikken. Det er de som nå forsøker å nedbygge barnehageutbyggingen og fremme en privatisering av skoleverket. Det er krav om en mer pensumrettet skole med vekt på karakterer og disiplin. Skolen er viktig ikke bare som utdanningsinstitusjon, men også for oppfatninger og holdninger, ikke minst vis à vis fagbevegelsen.

De holdningene som skapes i skolen i dag gir grobunn for å enten holde seg utenfor det organiserte arbeidsliv eller melde seg inn i konkurrerende gule organisasjoner. Det er vår holdning og innflytelse på skole- og utdanningspolitikken som er avgjørende for fagbevegelsens styrke i framtida. I dag drives det undervisning for passivitet. Det er en puggskole høyrekreftene ønsker.

Mange av barna i skolen i dag kommer fra annen kulturbakgrunn. De har en annen språkbakgrunn. I mange bydeler i Oslo vil vi oppleve at disse vil utgjøre et flertall innen år 2000. Fagbevegelsen bør kjenne et spesielt ansvar overfor disse. Det må vises en aktiv innsats mot rasisme og for at disse skal ha de samme muligheter og rettigheter i arbeidslivet som andre.

Det må satses mer på EDB og annen maskinopplæring slik at elevene hele tiden kan ligge i forkant av utviklingen. Derfor må vi stille krav om obligatorisk EDB-utdanning i skolen. Vi må styrke yrkesutdanningen og være ajour overfor teknisk og faglig utvikling.

Det må en samlet innsats til fra fagbevegelsens side. Vi må samle ressursene.

Han tok opp forslagene 1861 og 1862 og fremmet følgende forslag:

Landsorganisasjonen vil:

- gjøre fredsundervisning obligatorisk for alle elever,
- sikre alle 6-åringer et fullverdig, pedagogisk tilbud. Tilbudet bør være en kombinasjon mellom et barnehage- og et skoletilbud,
- arbeide for at innvandrerbarn får et skoletilbud som gir dem samme muligheter i arbeidsliv og samfunn som norske barn,
- arbeide for at opplæring i EDB blir obligatorisk i grunnskolen,

- arbeide for å sikre all ungdom under 20 år rett til arbeid, fagopplæring eller annen utdanning,
- arbeide for at samhold og samarbeid mellom norske og utenlandske lærere styrkes ved at det innføres interkulturell undervisning som ledd i lærerutdanningen,
- styrke morsmålsopplæringen i alle skoleslag både gjennom timetall i faget og integrert i andre fag.

Olav Bjørklund, Tromsø, tok opp forslag 1715 fra Tromsø og Ålesund-avdelingene av Norsk Sjømannsforbund. Det gjelder mange krav som går på arbeidsforhold, oppsigelsesvern, pensjonsforhold m.v. Kravene er kanskje gjengangere fra kongressene i 1977 og 1981, men det skyldes jo at problemene ikke er løst, snarere tvert om. Vi har fått stadige forverringer, bl.a. fra 1984 fikk vi endrede satser ved ledighet, og karensdagene ble utvidet til 14 i arbeidsløse perioder. Vi har protestert fra fiskernes organisasjoner, men uten resultat.

Vi har problemer i forhold til arbeidervernlovgivningen og oppsigelsesvernet. Her er det store mangler.

Det er også problematisk å være tillitsvalgt på fiskefartøyer. Hvis man stiller for mange og ubehagelige spørsmål, er det ikke sikkert at fiskerederen husker navnet ditt neste gang han skal ha tur på feltet. Så er plutselig arbeidsplassen borte. En erstatning hjelper lite i denne sammenheng.

Konvensjon 158 og 166 fra 1982 er ikke ratifisert av Norge på grunn av motstand fra arbeidsgiverhold, og vi venter jo ikke at de blir ratifisert under den nåværende regjering.

Han ville reise forslag 1714 og 1715 fra Sjømannsforbundet. Sekretariatets innstilling til disse forslagene tyder ikke akkurat på at man har hatt de som jobber innen fiskeriene med på høringen før innstillingene ble skrevet.

Svein Fjellheim, Stavanger, sa at han ville konsentrere seg om et par saker. Først sysselsetting. — Den viktigste saken for fagbevegelsen er og må være kampen for full sysselsetting. Vi må ikke forlate dette målet. Høy ledighet skaper motløshet, dreper selvfølelse, er en stor belastning for sosialbudsjettene i kommunene. Et samfunn som tillater en ledighet på rundt 70 000 er et fattig samfunn.

Willoch-regjeringen prioriterer skattelettelse til folk i arbeid framfor tiltak for å bekjempe arbeidsledigheten. De borgerlige søker å skape det inntrykk at ledighet er en nødvendig del av den økonomiske politikk. Vi må fastholde at ledighet ikke har noe med økonomi å gjøre. Det er et moralsk spørsmål. Det er tale om samfunnsmoral. I Handlingsprogrammet har vi et godt grunnlag i kampen for å bevare og utbygge velferdsstaten, sa Fjellheim som siterte et avsnitt fra side 5 om velferdssamfunnet.

I sin annen del sa Fjellheim at LO må arbeide aktivt for fred og nedrustning. På denne Kongressen har man fått vedtatt dette inn i vedtektene. På forrige Kongress hadde man et vedtak om ikke å bruke atomvåpen på norsk jord. Flere forbund har fulgt opp og støttet denne linjen slik at fagbevegelsen her har opptrådt som en spydspiss i fredsarbeidet. Slik skal det også være, sa Fjellheim som tok opp forslag 1956 som han sisterte.

Han tok også opp følgende forslag:

Kap. 2. Fred og nedrustning.

Jeg fremmer vedlagte forslag til uttalelse fra Kongressen med overskrift: «Stans atomopprustningen i øst og vest — ingen atomvåpen i Norge.»

Stans atomopprustningen i øst og vest — ingen atomvåpen i Norge

Verden står i dag overfor muligheten for utsletting av alt liv. Supermaktene har atomvåpen nok til å utslette verden mange ganger. Atomvåpen er plassert på fly som alltid er på vingene, i ubåter, rakettsiloer, på flyttbare ramper osv.

Tallet øker stadig ved at Warszawa-pakten og NATO nesten daglig utplasserer nye mellomdistanseraketter i Europa, raketter som kan nå sine mål i løpet av 6 til 12 minutter.

USA har vedtatt å produsere sine MX-raketter. Supermaktene er i ferd med å utvikle nye atomvåpen, og er i gang med forskning og utvikling av nye våpen som skal brukes i verdensrommet — såkalte stjernekrigs våpen.

Menneskehetens krav må være stans i all utplassering, utvikling og forskning av nye masseutryddelesvåpen og nedbygging av eksisterende atomvåpen.

LO-kongressen krever derfor at Storting og Regjering forplikter seg til å gå inn for:

- støtte til forslag om frys, dvs. stans i prøving, produksjon og utplassering av nye atomvåpen.*
- at Norge i NATO-sammenheng stemmer for stans i utplassering av mellomdistanseraketter i Europa, og krever at Sovjet stanser sin utplassering.*
- at Norge arbeider aktivt for en traktatfestet atomvåpenfri sone i Norden.*
- at Norge vedtar forbund mot at skip med atomvåpen får anløpe norske havner.*
- at Norge i all internasjonal sammeheng arbeider mot forskning og utvikling av «stjernekrigs våpen».*

Arvid Nordli, Jern og Metall viste til avsnittet om avtaleverket, og var

ikke helt fornøyd med teksten i de to siste avsnittene og ønsket også to nye strekpunkter.

Han var enig i at det må skje en avveining av hva som skal løses via avtaleverket og hva som skal løses via lovbestemmelser, men det bør ikke dreie seg om enten-eller men om både-og.

Gjennom det faglig/politiske samarbeidet har vi fått gjennomført en rekke reformer, men vi bør passe på at dette ikke går så langt at det svekker forhandlingene om et attraktivt avtaleverk. Gjennom vårt arbeid for å bedre lovverket har vi bidratt til bedringer i samfunnet som ikke bare er kommet våre medlemmer til gode, men som også våre motstandere og de som står utenfor fagbevegelsen nyter godt av. Vi må søke å gjøre avtaleverket vårt mest mulig attraktivt, mente han, og fremmet følgende forslag:

Første avsnitt — uendret.

Resten endres til:

Fagbevegelsen må bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for medlemmer enn hva lovverket tilsier, man vil også reise krav om endringer i lovverket når det tjener medlemmene. Gjennom tariffoppgjørene vil fagbevegelsen arbeide for å oppnå en tilfredsstillende og rettferdig inntektsfordeling.

Fagbevegelsen vil arbeide for en solidarisk lønnspolitikk som omfatter alle lønnstakere i samfunnet.

En foreslår følgende nye strekpunkt i tillegg til de oppsatte:

- *gjennom tariffavtalene bygge videre på enkelte lovbestemmelser*
- *bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for våre medlemmer enn hva lovverket tilsier.*

Odd Skum, Finnmark, sa at LOs Handlingsprogram kanskje er det viktigste dokument som blir utformet på Kongressen. Det er det som skal stake kursen ut videre. I forslaget er det både visjoner, målsetting og prinsipper som er nedfelt. Handlingsprogrammet blir fagbevegelsens ansikt utad.

Det er mange forskjellige ønsker fra ulike forbund og distriktet og han var klar over at ikke alle ønsker kunne imøtekommes, men han ville nevne den kanskje aller viktigste sak som fagbevegelsen i Finnmark brenner for: levekåra for folk i fylket.

Fagbevegelsen har som målsetting å fjerne forskjeller i livsvilkårene for menneskene, men de klimatiske forhold kan ikke LO gjøre noe med, og det er forhold som er av avgjørende betydning for folk som bor i de nordligste fylkene, i Nord-Troms og Finnmark.

Idéen om en utredning av levekårene i Finnmark ble unnfanget da LO-lederen gjestet fagbevegelsen i Finnmark. Et levekårsutvalg ble ned-

satt og et år senere forelå rapporten. Den viste klart at folk i Nord-Troms og Finnmark lever under spesielle forhold, og Arbeiderpartiet har utarbeidet et eget program for å iverksette tiltak for disse fylkene.

Han håpet LO-kongressen ville vise solidaritet i praksis og slutte seg til dette forslaget som han satte fram:

Del 1, punktet «Likhet og solidaritet» — følgende tilføyelse: «Finnmark og Nord-Troms må derfor vies særskilt oppmerksomhet». Videre innarbeides følgende punkter i underkapitlene:

- *Importrestriksjoner av frukt og grønnsaker til Finnmark oppheves*
  - *1 uke lengre ferie for befolkningen i Finnmark og Nord-Troms*
  - *Botilskudd til alle husstander i Finnmark og Nord-Troms*
  - *Økt barnetrygd med kr. 250,—/barn i Finnmark og Nord-Troms*
  - *Skille ut Finnmark og Nord-Troms som egen utdanningspolitisk region*
  - *Styrke Statens Reindriftsskole med sikte på praktisk fagopplæring*
- Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet.*

Olav Lindrupsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, betegnet Handlingsprogrammet som en slags kokebok for den politikk vi skal føre. Vi ønsker alle nye strekpunkter for de områder vi brenner for og som kan krydre innholdet i den retten vi skal lege. Men for å få gjennomført våre saker, er det klart vi må arbeide politisk. De største tilbakeslagene fagbevegelsen har fått de siste fire år, har vi fått på det politiske plan. Bit for bit er plukket vekk av de reformer vi har arbeidet fram.

Han støttet forslagene fra Raymond Marthinsen og Odd Skum.

Når det gjaldt Handlingsprogrammet, avsnitt om videreføring av Nord-Norge-banen, som ble vedtatt på forrige kongress, og som Arbeiderpartiet har gått inn for, foreslo han følgende endring:

Tar opp følgende forslag til Handlingsprogrammet, side 26. I strekpunkt 8, strykes ordet «eventuell».

Ny tekst blir: — arbeide for at planlegging og byggestart av Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Når det gjelder kontraktørvirksomheten er det nødvendig å foreta rettelser i Handlingsprogrammet, slik at det kommer i samsvar med de nye vedtektene. Han gikk ut fra at redaksjonskomiteen ville sørge for å få dette redigert inn i programmet.

Lindrupsen fant formuleringen om det forpliktende internasjonale arbeidet litt svak. Han støttet forslag nr. 1956 om at atomvåpen ikke må finnes på norsk jord i krig eller fred. Fagbevegelsen må gå i spissen og være Arbeiderpartiets salt, sa han, og mente det var fagbevegelsens inn-

sats som hadde fått partiet til å ta til vettet og formulere en fornuftig sikkerhetspolitikk.

Når vi skal drive det faglig/politiske samarbeidet, så burde det helst være slik at LO-kongressen ble avholdt før partiets landsmøte, sa han.

Rolf Frøysland NNN, holdt følgende innlegg:

LO er en maktfaktor i samfunnet. Handlingsprogrammet og formuleringene i dette er derfor meget viktige — også de mer trivielle formuleringer.

Jeg skal ta for meg noen punkter av stor betydning for NNN-området.

Avsnittet **AKTIV NÆRINGSPOLITIKK**. På side 20, 3. strekpunkt står det:

«LO går inn for en oppmyking av den strenge importreguleringen av jordbruksvarer.»

På side 31, siste strekpunkt står det:

«LO vil arbeide for lavere matvarepriser gjennom mindre begrensninger på importen av matvarer. Lavere avanser i handelsleddene og endringer i avgifts- og subsidiesystemet.»

Dette er ikke så uskyldig som det kan høres ut. For sysselsettingen i nærings- og nytelsesmiddelindustrien kan disse forhold få betydelig negative konsekvenser.

Først og fremst dersom det åpnes for økt import av jordbruks- og matvarer ellers. Det er noe forbausende at slike programposter foreslås uten en bredere analyse av konsekvensene.

Hva med kontrollen av importvarer? Vi har en streng næringsmiddelkontroll av norskproduserte varer som går både på kvalitet og den helsemessige side. Er dette forhold vurdert?

Her er altså forslag som kan svekke bransjer i nærings- og nytelsesmiddelindustrien og kan få konsekvenser for sysselsettingen i distrikter og utkantstrøk. Handlingsprogrammet har ellers formuleringer som har til hensikt å beskytte og styrke andre industrier, og dette er jo bra. Det framgår for øvrig ikke hvilke endringer i avgifts- og subsidiesystemet det tenkes på. Skal LO gå inn for å fjerne de betydelige avgifter som er på mange av de produkter som våre medlemmer produserer?

Skal LO gå inn for å innføre og øke subsidiene på viktige matvarer? Dette må i så fall formuleres klart og vi i NNN vil sterkt støtte dette. I den forbindelse viser jeg til forslag 2003. Her går NNN inn for å fjerne mosen på viktige matvarer.

Dette vil gi betydelig lavere matvarepriser. For de lavtlønte og barnefamiliene spesielt, vil dette være en stor fordel. Jeg regner med at Kongressen i solidaritetens navn vil støtte dette forslaget.

Jeg forslår konkret at strekpunkt 3, side 20 under avsnittet **JORDBRUK, SKOGBRUK OG FISKE** utgår.

Siste strekpunkt, side 31 under avsnittet EN ENKLERE HVERDAG, utgår og erstattes med følgende:

«LO vil arbeide for fjerning av moms på viktige matvarer og unødige avgifter på nærings- og nytelsesmidler.»

Jeg vil ellers minne om at NNN en lang rekke ganger har sagt at prisene på nærings- og nytelsesmidler må være så høy at bedriftene er i stand til å betale skikkelige lønninger. Det må bli slutt på at våre medlemmer skal subsidiere nærings- og nytelsesmidler med lave lønninger.

Under avsnittet INDUSTRIELL VIRKSOMHET, strekpkt. 5, side 22 står det at LO vil gå inn for at Industrifondet, Industribanken og Distriktenes Utbyggingsfond brukes som aktive virkemidler i statens industripolitikk.

Her må man jo først og fremst sørge for at staten etablerer en industripolitikk.

Jeg tar opp dette punktet fordi vi i NNN er lite tilfreds med den måte DU har brukt midlene på i flere tilfeller. Det er gitt betydelig støtte til å etablere store sentralanlegg innen landbrukssektoren.

Dette har ført til innskrenkninger ved mindre, men viktige bedrifter i distrikter og utkantstrøk.

Jeg foreslår følgende i stedet for siste ledd i strekpkt. 5, s. 22:

«LO vil gå inn for at DU-midler brukes som aktive virkemidler i industripolitikken og til å fornye og bevare eksisterende arbeidsplasser i utkantstrøk og distrikter.»

Jeg tar til slutt opp følgende forslag nr. 1613, 1701, 1856, 1915 og 2003.

Willy Falch, Norsk Grafisk, sa seg på vegne av forbundet stort sett godt fornøyd med forslaget til Handlingsprogram. Han ville likevel rette oppmerksomheten på avsnittet om industriell virksomhet.

Vi ser mange tilfeller der bedrifter med god inntjeningssevne blir nedlagt fordi eierne ønsker å investere i mer profitable foretak.

Det er ikke bare eierne som har investert i disse bedriftene, arbeidstakerne har også investert sin kunnskap og innsats.

Han pekte også på visse farer ved myndighetenes arbeidsmarkedstiltak, der en risikerer at bedriftene utnytter tiltakene til å skaffe seg billig arbeidskraft. Det gir også myndighetene anledning til å manipulere med ledighetsstatistikken.

Han satte fram dette forslaget:

Følgende to streksatser tilføyes under avsnittet, Industriell virksomhet (side 22):

- arbeide for forbund mot en nedleggelse av bedrifter som har god økonomi, dersom det ikke kan skaffes alternative arbeidsplasser,
- at større deler av arbeidsmarkedstiltakene settes inn som tiltak for varige arbeidsplasser.

I forbindelse med de forslag som går ut på å rive opp det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet, minnet Falch om at uten dette samarbeidet ville neppe noen av de godene vi har fått, sett dagens lys.

Karin Lien, NKF, tok opp avsnittet om en enklere hverdag, og ville fremme forslag som kunne gjøre hverdagen både enklere og bedre for foreldre og barn.

Sekretariatet foreslår 30 ukers svangerskapspermisjon, og hun trodde de utenlandske gjestene på Kongressen her ville ønske oss velkommen etter. Vi ligger imidlertid svært langt etter, og hun foreslo tilføyelse til strekpunktet om at det er et skritt på veien mot 12 måneders svangerskapspermisjon.

Lønnet permisjon ved adopsjon var imidlertid helt uteglemt. De adopterte barnas behov for omsorg og stell er ikke mindre enn hos de barn vi føder selv. Adopsjon av norske barn skjer nå nesten ikke uten at en går veien om fosterhjem. Men Barnevernet mangler fosterhjem, og kanskje kunne Kongressen være med på å forsøke å legge forholdene til rette slik at flere kunne makte å påta seg oppgaven som fosterforeldre.

Hun satte fram følgende forslag:

Viser til side 31, En enklere hverdag

- *Tilføyelse i strekpunkt 6:*

Etter 30 uker tilføyes: som et skritt på veien mot 12 måneders lønnet permisjon

2. *Tilføyelse av nytt strekpunkt etter strekpunkt 6:*

— at utviding av den lønte fødselspermisjonen også skal gjelde ved adopsjon og ved plassering i fosterhjem.

Eli Antal, NKF, hadde festet seg ved Handlingsprogrammets avsnitt om arbeidsmiljø, og hadde en del spørsmål i den anledning.

Hvor er det blitt av punktene om sysselsetting, trygghet og teknologi, er alt dette allerede oppfylt?

Den tekniske revolusjon er såvidt begynt, og hun savnet konkrete punkter når det gjelder ny teknologi. Hun savnet en datapolitisk handlingsplan og forskrifter for bruk av stråleskjerm. Arbeidet med slike forskrifter var en av de første sakene denne regjeringen sparket beina unna.

Norge var en av de første land som fikk en rammeavtale om innføring av ny teknologi, men nå er vi i ferd med å bli akterutseilt.

Hun viste til den nylig offentliggjorte svenske undersøkelsen, som viser at gravide kvinner som arbeider foran stråleskjerm får 53 prosent oftere misdannede barn enn gjennomsnittet.

Hun satte fram følgende forslag:

Etter strekpunkt 10 på side 28, foreslås 2 nye strekpunkt:

— utarbeide forskrifter for bruk av skjermterminaler

— arbeide for at det på skjermterminaler i fremtiden ikke brukes stråleskjermer

I tillegg foreslås 2 nye strekpunkt, etter siste strek side 28:

— utarbeide et datapolitisk Handlingsprogram

— arbeide for styrking av Datatilsynet.

Louise Belaska, NNN, viste til handlingsprogrammets avsnitt om politikk for vekst og sysselsetting. Han var opptatt av aksjespekulasjoner i profitable bransjer. Det er en urovekkende utvikling f.eks. i bryggeribransjen der børsspekulantene er begynt å spekulere med våre arbeidsplasser. De tar ikke samfunnsmessige hensyn og er ikke interessert i den nåværende distriktvis spredning av bedriftene. De ønsker sentralisering. Vi vil motarbeide de sentraliseringsplanene som skjer med kortsiktig ønske om profitt, sa Belaska, som nevnte en rekke eksempler og minnet om den politiske streiken som bryggeriarbeiderne hadde satt i verk.

Han satte fram følgende forslag til uttalelse:

LO vil på det sterkeste protestere og ta avstand fra aksjespekulasjon der spekulatene kun handler ut fra kortsiktig profitt hensyn. Disse spekulasjoner har skapt stor uro blant ansatte innen en rekke aksjeselskaper. LO tar også avstand fra den monopoliseringen som skjer innen den private sektor som kan/vil medføre store sentraliseringer og rasjonalisering av arbeidsplasser som kun tar hensyn til økonomisk og ikke-menneskelige og andre samfunnsmessige sider.

Foreslår at uttalelsen oversendes Redaksjonskomiteen for uttalelse fra Kongressen.

Rigmor Andreassen, Bjørnevatn tok opp boligpolitikken. Bygge- og anleggsvirksomheten er mange steder rasert i Finnmark. Dette har stor betydning for utviklingsmulighetene og for bosettingen i Finnmark. Det er mange oppsigelser i bransjen. Vi er nå helt avhengig av en politiske ledelse som kan snu denne utviklingen. Vi må også kreve en helt ny boligpolitikk.

Hva er det som har skjedd med boutgiftene i de senere årene. Boutgiftene har steget med 20 prosent. Vi har fått en fordobling av husleiene mange steder. Det er iverksatt en aksjon Husbank som også NBBL har støttet. Det ser ut til å bli rettsak ut av dette. Vi bør at kreve avdragstiden økes radikalt, at rentene går ned og at det blir fritak for moms på boligbygging. Hun støttet ellers Sekretariatets innstilling om boligpolitikken og la fram følgende forslag:

Nytt 1. strekpunkt sålydende:

— arbeide for alles rett til en god bolig og et godt bomiljø.

David Mostad, Trondheim, sa at Handlingsprogrammet var et omfattende dokument som berørte hele samfunnsutviklingen. Men det er like klart at uten politiske vedtak er mye av det som står i Handlingsprogrammet ønsketenkning. Noen sier at fagbevegelsen skal være partipolitisk nøytral. Det er en virkelighetsfjern tanke. Nesten alle våre krav er avhengig av lovendringer og så vidt jeg vet så er det politikerne som har det privilegium å endre lover, enten i positiv eller negativ lei. Da snakker jeg om partipolitikkerne. Vi har også sett hva som har skjedd i den siste perioden. Utviklingen var positiv fram til 1981.

Han slo ellers et slag for sterkere satsing på yrkesutdanningen. Vi må styrke undervisningstilbudet både ved å sørge for moderne utstyr og for nye pedagogiske opplegg og nye fag som peker framover. Yrkeskolene i dag er håpløst akterutseilt og lærerne i yrkeskolene har også varslet aksjoner fordi de ikke får midler til utstyr og opplæring som er tilstrekkelig framtidsrettet. Han tok opp forslag 1845.

Kaare B. Strandlie, Reinsvoll, sa at man igjen måtte kreve at statsbudsjettet ble brukt aktivt for å skape ny vekst i samfunnet. I dag er det nesten katastrofe for kommunenes og fylkeskommunenes økonomi. Han siterte fra et brev fra Norske Kommuners Sentralforbund som er arbeidsgiverorganisasjonen for kommunene.

Strandlie framsatte følgende forslag:

Strekpunkt nr. 2 (s. 18) foreslås endret til:

— at overføringer til kommuner og fylkeskommuner styrkes, slik at de blir i stand til å utføre de pålagte oppgaver.

Han sa at det var helt nødvendig å styrke avsnittet om kommunenes og fylkeskommunenes økonomi. Norsk Kommuners Sentralforbund som også nå er borgerlig styrt, har sagt klart fra om hvilken virkning statsbudsjettet har for økonomien utover landet. Det er fra statens side beregnet en vekst på 1 %, men i fylkene og kommunene er det store akkumulerte under-

skudd som gjør at veksten vil utebli. Underskuddene vil antakelig bare bli større. Uten ekstra overføringer er det umulig å holde det nivået for tjenester man har i dag. Det har vært en nedgang i investeringene på hele 26 % og alle kan tenke seg hva dette betyr for barnehageutbyggingen m.v. Regjeringen er ikke villig til å gjennomføre noen tiltak for økt aktivitet. I et brev til fylkesmannen i Oppland fra min kommune heter det at man i kommunen er inne i en ond sirkel. Det skjer stadig nedlegging av offentlig virksomhet, og dette slår hardt ut også i øvrig arbeidsliv, blant entreprenørene og på omsetningsleddene. Samtidig skjer det en økt belastning av sosialbudsjettene. Han refererte også et referat fra fylkesordføreren i Oppland hvor det heter at det nesten er et mareritt å drive med fylkeskommuneøkonomi i dag. I Oppland er det et behov for 400 sykehjemsplasser. Nesten i panikk har man besluttet å bygge ut 140, men så er også pengene slutt, sa Strandlie bl.a.

Lars A. Myre, NOPEF, holdt følgende innlegg:

— Landsorganisasjonen er fra tid til annen blitt sammenlignet med en elefant.

Det er forsåvidt et godt bilde. Elefanten er det største kjente landdyr, den beveger seg langsomt men effektivt, og når den brøler så høres det.

Elefanter flest er som kjent grå utenpå, selv om ingen er i tvil om at dens blod er rødt, og at dens øvrige indre har et sterkt fargespekter.

Det store, grå dyret sees, — men makter vi å vise (vår fargeprakt,) — vår mangenslungenhets, og våre mange gode framstøt?

Svaret må bli nei. Dessverre.

Vi får alle innrømme at den medie-eksplosjon som kom etter regjeringsskiftet i 1981, kom overraskende på oss.

I kongressperioden har det funnet sted en debatt omkring fagbevegelsens media-strategier. Synspunktene har vært forskjellige, men debatten har vært avklarende.

Jeg registrerer med glede at forslaget til Handlingsprogram har fått et eget avsnitt om medie-situasjonen.

Foruten den debatt som har funnet sted, har fagbevegelsen vært tilbakeholdne når det gjelder forholdet til nye medier.

Jeg savnet en klart formulert filosofi og helhetssyn samt en oppfølgingsplan og en strategi på dette området.

Det synes nå klart at vi får et TV-2 enten innenfor eller utenfor NRK. Fagbevegelsen bør støtte en modell med utgangspunkt i NRK, hvor fagbevegelsen og andre sentrale interesseorganisasjoner spiller en sentral rolle.

I NRKs TV-2-modell er det et eget avsnitt om organisasjonsfjernsyn. Store landsomfattende organisasjoner skal kunne slippe til med egenfinansierte eller egenproduserte programmer.

Jeg er ikke udelte begeistret for at fagbevegelsen skal være nødt til å finansiere dette. Det er tydeligvis bare de store organisasjonene som skal være nødt til å betale. Det må aksepteres at de store organisasjonene med betydelig samfunnmessig innflytelse — skal kunne informere uten å måtte betale for dette.

Hvis Arbeiderpartiet vinner valget, vil trolig resultatet bli en TV-2-modell om ivaretar både LOs interesser og de nasjonale interesser mot truselen fra de store internasjonale TV-gigantene som i løpet av få år vil bombardere norske TV-skjermer med satelitt-baserte sendinger.

Hvis Arbeiderpartiet ikke vinner valget, må vi bygge opp en mediepolitisk beredskap slik at vi ikke blir spilt ut av det fremtidige mediebildet. I en slik situasjon vil private interesser og andre organisasjoner gjennom private TV-kanaler kunne spille fagbevegelsen av banen, og sammen med internasjonal storkapital bombardere norske TV-skjermer med reklamebasert søppel-programmer.

LO har i løpet av Kongressperioden innledet et samarbeid med bl.a. Norges Idrettsforbund med sikte på en uavhengig TV-kanal. Idretten er viktig bl.a. fordi sports-sendingene kan gi et sunt økonomisk fundament for en egen TV-kanal.

På denne bakgrunn vil jeg fremme følgende forslag:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å innlede sonderende forhandlinger med Norges Idrettsforbund og andre frivillige organisasjoner med sikte på, dersom det blir en ny borgerlig regjering, å etablere en egen TV-kanal hvor LO sikres innflytelse.»

Videre:

Kompetanse på produksjon av videokassetter til opplysning, informasjon og egne fjernsynsprogrammer er sentralt.

De nye mediene gir informasjonskanaler hvor vi kanskje best når såvel egne som potensielle medlemmer. (Vi kan lettest vurdere saken fra vårt eget utgangspunkt). Innenfor oljesektoren tenker vi i baner som f.eks. å lage informasjonskassetter til bruk på plattformer og bedrifter med informasjon om tariff-spørsmål, organisasjonssaker, studievirksomhet osv.

Dette betyr at kontroll med og medbestemmelsesrett over de interne informasjonskanalene er av største betydning.

Nærradioen er i dag blitt et viktig innslag i mange lokalsamfunn, og vi har ikke lov til å kaste vrak på de muligheter som dette gir. Avdelinger og klubber er aktuelle produsenter innen fagbevegelsen når det gjelder nærradio. Sam.org. kan der det er naturlig, fungere som et koordinerende organ. Et meget media-senter i LO vil kunne gi de lokale tillitsvalgte som skal drive nærradio råd og vink, produksjonshjelp, opplæring, utlån av utstyr osv., osv.

Sekretariatet har oppnevnt et eget utvalg som skal forberede opprettelsen av et media-senter. Jeg vet ikke hvor langt dette arbeidet er kommet, men la det være helt klart: **DETTE HASTER!!!**

Det finnes mange produksjons-sentra på video-markedet, men ingen slike finnes i fagbevegelsen. Det er nå nødvendig at vi foretar de nødvendige investeringer slik at mediasenteret kan bli realisert.

Det er ikke et spørsmål om hvorvidt vi har RÅD. Spørsmålet er: **HAR VI RÅD TIL Å LA VÆRE??**

Han fremmet følgende forslag:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å innlede sonderende forhandlinger med Norges Idrettsforbund og andre frivillige organisasjoner med sikte på dersom det blir en ny borgerlig regjering å etablere en egen TV-kanal hvor LO sikres innflytelse.»

«Fagbevegelsen må snarest opprette et mediasenter.»

Even Rusten, Oslo, holdt følgende innlegg:

Dirigent, kamerater.

Jeg vil fremme følgende forslag:

Sekretariatets forslag til LOs Handlingsprogram, side 6, overskrift «Morgendagens Norge», 8. avsnitt endres til:

Det er et samfunn der det er lettere og mer naturlig å utvikle menneskelig fellesskap og hjelpe hverandre hvor det er full likestilling mellom kvinne og mann.

Nytt avsnitt 9:

Er et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samsfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

Gammelt avsnitt 9 blir 10 osv.

Sekretariatets forslag til LOs Handlingsprogram er blitt et godt dokument med gode og klare formuleringer, med unntak av siste del av avsnitt 9 side 6 under overskrift «Morgendagens Norge»: som nå lyder «Og hvor det tas godt vare på barna.

Kamerater! Vi kan ikke som ansvarlige representanter på denne kongress la dette være vårt bidrag til det barnepolitiske arbeid i Norge «Ta godt vare på barna!»

Nei, la oss heller komme med et mere meningsfylt og konkret bidrag som i alle fall forteller noe om hvor godt vi vil ta vare på barna.

Det er derfor jeg som NKFs representant og Framfylkingens leder foreslår et nytt avsnitt 9 under avsnittet om «Morgendagens Norge», som lyder:

Er et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen!

Med denne klart formulerte programpost i LOs Handlingsprogram, kan vi i fagbevegelsen virkelig gjøre en barnepolitisk innsats for «Morgendagens Norge!»

Rusten fremmet også følgende tilleggsforslag:

To nye strekpunkter:

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for at yrkesrettet brevscoleundervisning i sin helhet dekkes av offentlige midler.
- arbeide for at retten til dokumentasjon av kunnskaper uten formell skolegang blir en realitet jfr. § 3 i Lov om voksenopplæring.

Fjernundervisning og kombinert undervisning er i de fleste tilfeller eneste mulige utdanningsalternativ for store grupper arbeidstakere. Disse grupper er som regel de som har knapt med ressurser.

De er avhengig av sin lønn. De arbeider for å leve av det. De kan ikke påføre seg særlig gjeld. De kan ikke flytte hjemmefra. De trenger kanskje et annet pedagogisk tilbud. De fleste har ikke fått noe av det som samfunnet har satset på av yrkesopplæring.

Jeg ser det som et rettferdskrav å gi disse grupper et tilbud som de har muligheter til å nyttiggjøre seg.

For at disse gruppene med lang praksis, fjernundervisning, kombinert undervisning skal kunne dra nytte av opplæringen, er det viktig at LO aktiviserer sitt arbeide med å få til en dokumentasjonsrett av kunnskaper som imøtekommer kravet fra disse store gruppene med ufaglærte arbeidstakere.

Etter Rustens innlegg foreslo *dirigenten* ti minutters pause for å strekke på beina. Møtet hevet 21.00

Møtet ble satt igjen kl. 21.10 med Lillian Bekkevad som dirigent.

Arne Hasla, Grimstad, tok opp Handlingsprogrammet side 34 om trygghet for eldre. Vi bør kreve at Folketrygden er lik for alle. Han siterte fra programutkastet og ville spørre LO: Hva har LO-formannen imot et forslag om lik utbetaling til alle. Det er etter min mening en skam at LO ikke vil følge opp dette rettferdige kravet. Vi som ellers arbeider for økt utjevning. Er det riktig at de som har hatt størst fortjeneste også skal ha mest igjen etter oppnådd pensjonsalder. Hvorfor skal våre medlemmer

måtte leve på sultegresnen, folk som fra før av sliter med sterkt økte boutgifter, større egenandeler på medisiner m.v. Det er urimelig at de med lengst yrkesbakgrunn ikke skal få mer fra samfunnet enn de som har hatt lang utdanning og således kostet samfunnet mye mer. Hvis vi gjennomfører lik trygd for alle får vi et solidarisk samfunn, men slik er det ikke i dag, sa Hasla. Han hadde tatt spørsmålet opp med «våre stortingsrepresentanter», men de hadde selvsagt forståelse for synspunktet, men henviste til LO. Det er jo LO som sier nei. Hvorfor er LO så tilbakeholdende. Kan ikke LO-kongressen manne seg opp slik at vi får lik pensjon for alle, sa Hasla, som fremmet følgende forslag:

*Strekpunkt 4 på side 44 i Handlingsprogrammet skal lyde:
— lik utbetaling ved pensjon for alle.*

Guðrun Viken, Namsos, sa innledningsvis at vi har drømmer i fagbevegelsen, men vi trenger mer enn drømmer. Hun tok særlig opp spørsmål knyttet til styring på arbeidsmarkedet. I Norsk Kommuneforbund, som hun representerte, følte man et ansvar for å oppprioritere en del jobber som ikke er nok verdsatt i dag. Det kan gjelde jobber innen rengjøring, på sykehjem og aldershjem, omsorgsarbeid i hjemmene m.v. Vi er kanskje de neste som trenger omsorg fra disse.

Når det gjelder arbeidsordningene i den offentlige sektor er det kanskje ingen som har noen særlig oversikt. Sysselsetningsmidlene brukes i dag på en måte som vi ikke har styring over. Det er ofte slik at i stedet for den som har jobbet og slitt innen omsorgsarbeidet, er det naboen som får jobben. Slik virker sysselsettningstiltakene. Selv har de kanskje stått til disposisjon både morgen og kveld når det har vært behov for dem. Dette skaper splid, ondskap og problemer blant arbeidsfolk. Det er nesten slik at vi ønsket nådemidlene fra Staten dit pepperen gror. I stedet blir vi stående å takke med bøyde knær. Man tilbyr i stedet 8—10 ukers arbeid for andre. Vi skaper en ny generasjon som er helt maktesløse overfor samfunnet, sa Viken, som fremmet følgende forslag:

Over halvparten av alle yrkesaktive kvinner arbeider deltid. Kvinner utgjør ca. 90 % av alle deltidsansatte. Kvinner foretrekker deltidsarbeid selv om det er en kjennsgjerning at deltidsansatte har en utsatt funksjon i arbeidslivet og dårlige avansmuligheter.

Deltid gir liten eller ingen mulighet for økonomisk uavhengighet.

Deltidsarbeid brukes ofte i fysisk tungt belastende yrker, f.eks. i rengjørings- og pleiesektoren. Bruken av deltid i disse sektorer kan svekke innsatsen for å bedre arbeidsmiljøet for disse gruppene.

Alle stillinger bør i hovedsak opprettes som hele stillinger, men det må fortsatt være mulig for flere personer å dele en stilling.

Ved ledighet skal deltidsansatte ha fortrinnsrett til å få utarbeide sin arbeidstid inntil hel stilling.

— *Styrke kulturetaten i kommuner og fylkeskommuner.*

Arbeide for å gjennomføre et mer forpliktende samarbeid mellom Staten, kommunene, fylkeskommunene og fagbevegelsen lokalt for å realisere prioriterte sysselsettingstiltak i den offentlige sektor.

Karin Enodd, Støren, sa at bruk av deltid kanskje opprinnelig var et kvinnekrav. Det var mange som ønsket å kombinere yrkesaktivitet med omsorgsarbeid. Situasjonen er nå helt snudd på hodet. I dag er det arbeidsgiverne som er mest interessert i deltidsarbeidere. Særlig gjelder dette innen helsesektoren. De deltidsansatte utnyttes maksimalt, og har man først fått deltidsjobb kan det være vanskelig å få heltid igjen. Derfor er det mange som kanskje har behov for deltid i forbindelse med sykdom, som slett ikke tør søke seg på deltid. — Hva er så forholdet til de heltidsansatte. Det er de som skal ivareta kontinuiteten i bedriftene og det fører naturligvis også til økt press på disse. Det lages jobber som folk ikke kan leve av.

Vi vet i tillegg at de deltidsansatte har lav organisasjonsprosent, og det er liten fagforeningsaktivitet. LO må ta dette på alvor, ellers er jeg redd for at vi kan bli tatt på senga en dag. Omtrent 90 % av de deltidsansatte er kvinner, men problemene er jo også med på å ødelegge arbeidsplassene for de mannlige ansatte. Derfor er dette en felles sak. Fagbevegelsen må gjøre en innsats slik at det skapes jobber som folk kan leve av, sa Enodd, som fremmet følgende forslag:

Handlingsprogrammets styring av arbeidsmarkedet.

Nytt strekpunkt:

— *Landsorganisasjonen vil kreve full styring av deltidsarbeidsmarkedet.*

Finn Arne Eriksrud, APF, fremmet et forslag som han sa var nesten identisk med forslag 1911. Det gikk på LOs rolle i den nye mediasituasjonen. Han sa seg enig i at det er viktig å styrke NRK som et nasjonalt etermedium som kunne være uavhengig av sponsorer, internasjonale stor-konserner m.v.

I dag er det plutselig blitt inn å være medie-eier. Slik var det ikke før. Tidligere var avisene sett på som døde stener. Nå vil stadig flere tjene penger på media. Hvorfor? Jo, fordi dette jo handler om påvirkning. Da er de selvfølgelig også interessert i hvordan media skal brukes. Vi har sett Media-Invest, nå Mediavisjons rolle på markedet, men størst er vel Orkla Industrier som har kjøpt opp Janco-selskapene og Ernst G. Mortensens

Forlag. For dem er dette å tjene penger på foretakene underordnet. Det viktigste er å være i nøkkelposisjoner når utbygging til toveissamband blir aktuelt. Media Visjon og Orkla Industrier er de som kommer til å dominere bildet, sammen med Schibsted-konsernet, Bonnier, Gutenberghus og Allers. Hvorfor nevner jeg disse navnene? Jo, for å vise at ingen har sitt utspring i arbeiderbevegelsen. Han begrunnet sitt forslag om et bredt utvalg og sa at fagbevegelsen har vært sørgelig på defensiven i dette spørsmålet. Vi preger liksom ingenting lenger. Filmproduksjonen har stoppet opp. Aktuell er gått inn og Arbeidermagasinet finnes vel på Arbeiderbevegelsens Arkiv. Blant et dryss av nye blader er vi ikke med. Tiden er delvis i bildet, men ingen av de nye forlagene har noe med fagbevegelsen å gjøre. Hvis vi ikke gjør noe, vil vi stå overfor borgerlige monopoler på mange felt. De private investeringselskapene vil dominere helt. Svensk LO satser nå 100 millioner kroner for å møte utviklingen. Vi har også penger, men vi møter ikke nye media ved å ha dem i banken, sa Eriksrud, som fremmet følgende forslag:

Nytt strekpunkt til avsnitt «Mediesituasjonen — viktig for utviklingen av samfunnet».

Som tillegg foreslås:

— *Landsorganisasjonen vil sette ned et utvalg til å forme ut hvilke områder LO skal bruke sine ressurser i det nye informasjons-samfunnet.*

Hammond Hovind, Storforshei, tok for seg sysselsettingspunktene i Handlingsprogrammet og understreket industriens betydning for utviklingen framover. Vi har her i landet mange ensidige industristeder, mange av dem er statseide, men de har også fått merke Willoch-regjeringens politikk. De sier at problemene må løses ved økt privatisering, om stillinger. Vi er også kjent med behovet for omstilling, men ikke for nedleggelse. Det er fare for mange arbeidsplasser i Nord-Norge, i Syd-Varanger, i Sullitjelma og i Mo i Rana. Disse industristedene betyr mye for vårt nasjonalbudsjett. Det må derfor også være en nasjonal forpliktelse å forsøke å bevare disse stedene.

Han berørte ellers FAFOs rolle i fagbevegelsen. Meningen med FAFO var å få et redskap som kunne gi faktisk dokumentasjon. Vi har fått erfaring fra hvor viktig dette er. Vi brukte FAFO våren -84 i forbindelse med at Stortinget skulle behandle Jernverket. Her dokumenterte FAFO hvilken betydning Jernverket hadde for Mo i Rana-samfunnet. Og ingen har forsøkt å motsi eller motbevise det som står i rapporten. Og fakta fra undersøkelsen ble også benyttet i stortingsdebatten. Vi må også være villig til å gi FAFO en brukbar økonomi, slik at de kan forsvare seg utad. Nylig ble en rapport angrepet av statsministerens statssekretær. FAFO må få al-

le midler til imøtegå slikt. FAFO er et meget nyttig redskap, sa Hovind, som fremmet følgende forslag:

Tilføyelse til strekpunkt 4, side 22:

... , slik at også hjørnesteinsbedrifter og ensidige industrisamfunn sikres.

Tar også opp disse forslagene: 1839, 2054, 2057, 2097.

Kongressen pålegger Landsorganisasjonens Sekretariat til enhver tid å sørge for at FAFO har det nødvendige økonomiske grunnlag for å yte en fullgod service etter sine vedtekter overfor alle fagbevegelsens organer og organisasjoner lokalt og sentralt.

Arne Grøttum, Oslo, holdt følgende innlegg:

— Det er to kategorier privatisering. For det første private skoler, sykehus og andre helsetjenester hvor de som har god råd kan få spesialservice ved å betale større eller mindre egenandeler.

Dette er vi alle enige i at vi ikke skal ha noe av.

Men det er også en annen side ved privatiseringen. Privatiseringen av offentlige arbeidsoppgaver som kunne vært utført av de ansatte selv.

Det er snakk om anlegg- og vedlikehold av veier, vann og avløp, — det er renovasjon, — det er rengjøring av kommunale bygninger m.v.

Men kanskje framfor alt planlegging og organisering av offentlige arbeidsoppgaver.

Private konsulenter — både firmaer og enkeltpersoner trekker ut millionbeløp av stat og kommuner for oppdrag som de ansatte hadde greid bedre sjøl.

Ja, vi må faktisk fore konsultene med det grunnlagsmateriale som er nødvendig for at konsulentene over hode skal kunne levere et tilsynelatende brukbart produkt.

Etter vedtak tidligere i dag ber vi om at LOs handlingsprogram skal gi oss hjemmel for å organisere og utføre arbeidsoppgaver for det samfunn vi er satt til å tjene.

Det vil også være helt i tråd med partiets arbeidsprogram som har klare formuleringer om at privatisering av offentlige oppgaver skal unngås.

Jeg tillater meg derfor å fremme følgende forslag under Handlingsprogrammets kapittel om de tjenesteytende næringer:

Første strekpunkt på side 26 i sekretariatets forslag til handlingsprogram endres til:

— gå imot privatisering av offentlige oppgaver i velferdssamfunnet.

Anne Bjørg Thoen, Oslo, holdt følgende innlegg:

Dirigent

Barnehagesituasjonen i Norge er blant de dårligste i Europa. Ikke bare er den prosentvise dekningen av barnehageplasser blant de laveste.

Prisen for en plass i en rekke kommuner er nå så høy at mange foreldre ikke er i stand til å betale for en barnehageplass, selv om de er så heldige å få tilbud om det.

Regjeringen har i en Stortingsmelding slått fast at Staten skal dekke 37 % av utgiftene til drift av barnehagene. I dag er dekningen under 30 %. Tilskuddsordningen fra Staten er således helt uakseptabel. Vi godtar ikke at man prioriterer bygging av korttidsbarnehager eller den privatisering som finner sted.

Jeg mener at det må innføres en utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi.

Denneplikten må være oppfylt av en statlig finansieringsplan.

I fjor høst aksjonerte Norsk Kommuneforbund og Norsk Lærerlags medlemmer som arbeider i barnehagene. Bakgrunnen for denne aksjonen var et forslag i Statsbudsjettet for 1985 som åpnet muligheten for barnehageeierne å øke antallet barn pr. ansatt og å redusere arealkravet pr. barn. Forbruker- og administrasjonsminister Gjertsen hevdet så flott at det var opp til den enkelte kommune å avgjøre dette. Men med den vanskelige økonomien som Regjeringen har påført kommunene er de aller fleste nødt til å gripe hver mulighet de får til å skaffe mer inntekter. De ansattes arbeidsmiljø og barnas miljø må nå settes mer i fokus.

Med det samme jeg er inne på Arbeidsmiljøloven vil jeg også peke på den muligheten til yrkesforbud som den endrede § 55 A legger opp til. Barnehagelovens kristne formålsparagraf er også med på å forsterke dette. I mange barnehager er det i dag umulig for personer som ikke er personlig kristne å få arbeid.

Målet med barnehagepolitikken må på sikt være å tilby alle barn gratis barnehageplass og at barnehagene har en slik åpningstid at de kan være et reelt tilbud også til dem som arbeider utenfor den vanlige arbeidstiden 8 — 16.

Jeg har følgende tilleggsforslag til LO-sekretariatets forslag til Handlingsprogram side 31, avsnittet «En enklere hverdag».

Fire nye strekpunkter:

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi, oppfulgt av en statlig finansieringsplan.
- arbeide for at tilskuddsordningen fra Staten endres, slik at heldagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.
- arbeide for at betalingssatsene må fryses, og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel. Slik at det på sikt blir gratis barnehageplass for alle barn.

- *LO-kongressen pålegger Landsorganisasjonen å bevilge de resterende midler til FAFO slik at undersøkelsen om «Barnetilsyn i Norge» blir en realitet.*

I tillegg til dette vil jeg samtidig ta opp forslag til nytt strekpunkt på side 43 under avsnittet «Sosial trygghet — helse for alle».

Nytt strekpunkt i Handlingsprogrammet side 14 avsnitt «Organisatoriske oppgaver»

— *Landsorganisasjonen vil opprette egen kvinnebevegelse i perioden.*

Odd Bach, Norsk Transportarbeiderforbund, viste til noe LO-formannen hadde sagt — om internasjonale spørsmål. Det som står i Handlingsprogrammet er i tradisjon med hva fagbevegelsen har stått for. Men vi har også en annen tradisjon nemlig at man skal uttrykke seg klart slik at det ikke er for store rom for misforståelser. Vi ønsker å uttrykke oss i klartekst.

Vi gjorde et soleklart vedtak på LO-kongressen i 1981. Jeg lurte på hvorfor dette ikke var uttrykt i det utkastet til Handlingsprogram som var sendt ut fra LO. Hvorfor skulle vi uttrykke oss mer forsiktig nå? Hva har skjedd i mellomtiden? Det har vel ikke skjedd annet enn at det er utplassert ytterligere raketter og at utsiktene til utplasseringen i verdensrommet er overhengende. Vanviddet blir mer og mer tydelig.

Vi kan ikke gi opp troen på at det går an å komme fram til en avtale om nedrustning, men vi må heller ikke tro at det skjer uten et konstant press. Vi kan ikke satse våre liv på at de gamle menn i Moskva og Washington alene makter dette. Det vi ber om er ikke annet enn at Stortinget sier klart fra hva de mener. Det er ihvertfall en holdning. Vi ber Stortinget vedta at det aldri skal brukes atomvåpen i Norge, verken i krig eller i fred og at det opprettes en atomfri sone i Norden. Vi ønsker å reservere utviklingen.

Alle er jo tilsynelatende så enige om dette. Hvorfor ikke da uttrykke oss i klartekst, sa Back som fremmet følgende forslag:

Strekpunkt nr. 3 under avsnittet om fred og nedrustning endres til:

— *arbeide for en atomvåpenfri sone i Norden.*

Nytt strekpunkt:

— *arbeide aktivt for at Stortinget skal fatte vedtak om at det ikke skal tillates atomvåpen i Norge verken i krig eller fred.*

Uttalelsen om internasjonale spørsmål, avsnittet om «fred og nedrustning», tredje avsnitt, tredje setning, endres til:

Landsorganisasjonen går videre inn for å opprette en traktatfestet atomvåpenfri sone omfattende Norge, Sverige, Danmark og Finland. Et

viktig bidrag vil være vedtak i Stortinget om at det aldri blir tillatt bruk av atomvåpen på eller fra norsk område.

*Age Sjømoen, Jern og Metall holdt dette innlegget:
Dirigent - Kamerater*

Boligpolitikken har i etterkrigstiden vært et av de viktigste redskaper i arbeidet for sosial utjamning og trygghet for vanlige lønnstakere. Det er med tilfredsstillende at Sekretariatet har kommet forslagene om boligpolitikken i møte på de fleste punkter. En av unntakene er husbankrenta. En klar målsetning for neste periode må være å få denne ned til 8 % eller ned til prisstigningsnivå. Bokostandene har i dag nådd slike høyder at mange må takke nei til ny bolig. Ventetiden har sunket, ikke som følge av mindre behov for bolig, men som følge av sterk økende priser. Husbankens utlån har ikke på noen måte holdt tritt med prisutviklingen. Mens innskuddet i 1973 svarte til 80 % av industriarbeiderårslønn, tilsvarer det i dag ca. 240 % av årslønna.

De økende boutgifter sammen med voksende arbeidsløshet, har derfor ført til en eksplosjon i sosialutgiftene.

På tross av at Fagbevegelsen, boligkooperasjon og andre har påpekt at Boligpolitikken de seinere åra har hatt store negative sosial virkninger, fortsetter regjeringa å belaste vanlige inntektsgrupper med stadig stigende bokostnader.

Med dette tar jeg opp forslag 2074 fra Bergen, Oslo, Stavanger og Trondheim som organisasjoner. Strekpunkt Husbankrenta. For øvrig støtter jeg Sekretariatets forslag om boligpolitikken.

Så over til et annet punkt.

Jeg støtter at strekpunkt på side 44 i Handlingsprogrammet skal lyde:

Lik utbetaling ved pensjon for alle.

Så et hjertesukk, får vi ikke flertall til høsten så kan vi se langt etter Handlingsprogrammet, som vi er i ferd med å forme. Har vi ikke politisk makt så kommer vi ingen vei. Den politiske og den faglige arbeiderbevegelse må gå hånd i hånd inn i framtida.

Han tok opp forslag nr. 2074 og fremmet følgende forslag:

Strekpunkt - husbankrente

— husbanken må igjen bli den dominerende boligbank. Utlånsrammen og rentenivå må tilpasses sosialt forsvarlig boutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter. Husbankrenten må reduseres til maks 8 % og avdragstiden må settes til minimum 40 år.

Gerd Reinsvollsvæen, Norsk Sosionomforbund, viste til plakatene i salen med mottoet «fagbevegelsen former framtida» og spesielt til bildet av den vesle krabaten i forgrunnen. Fagbevegelsen har mulighet til å forme fram-

tida i dobbelt forstand. Det har vært snakket om behovet for barnehager ut fra forskjellige synsvinkler, selv ville hun snakke om betydningen av barnehager ut fra barnas behov. Barnehage skal være et tilbud for barnas egen skyld og gi en oppvekst som byr på glede og utviklet samhold, livslyst, kreativitet. I dag har samfunnet mange barrierer for dette. Vi har for få barnehageplasser og de er for dyre. Mange ser barnehager som et luksusbehov, og et tilbud til dem som har råd til å betale. Vi bør være enige om at barnehagene er til for barnas skyld. Det er snakk om livskvalitet, og barnas hverdag har med det å gjøre. Fagbevegelsen bør gå foran og fremme krav om gratis barnehjems plass for alle barn. Det er en av måten fagbevegelsen kan være med å forme framtida på. Hun satte fram følgende forslag:

S. 30 En enkeler hverdag.

Programformulering i tekstavsnittet:

«En viktig målsetting for LO er at alle barn kan tilbys gratis barnehageplass»

Forslag til nye strekpunkter:

— LO vil arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi oppfulgt av en statlig finansieringsplan

— LO vil arbeide for at betalingsattsene fryses og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel — med det siktemål å kunne tilby gratis barnehageplass for alle barn

— LO-kongressen pålegger LO å bevilge de resterende midler til FA-FO slik at undersøkelser om «Barnetilsyn i Norge» kan gjennomføres.

— LO vil arbeide for at tilskuddsordningen fra staten endres, slik at heldagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.

Hun støttet forslagene fra Else Moe om likestilling, fra Bjørn Christian- sen om faglig/politisk samarbeid, fra Frank Brunsell om egenandeler, fra Anne Bjørg Thoe om pasienter/klienter i langtidsinstitusjoner, fra Frank Brunsell om undervisning i fred- og konfliktløsning.

Hun satte også fram disse forslagene:

Avsnitt: Likeverd og rettsikkerhet.

Nytt strekpunkt:

Landsorganisasjonen vil:

— arbeide for at innvandererstoppen oppheves.

S. 35 — Internasjonal solidaritet:

Tillegg til strekpunkt nr. 5:

«og andre solidaritetsbevegelser».

*Ann Rigmor Lauritsen, NKF, Nordland, tok for seg Handlingsprogram-
mets avsnitt om utdanning og fremmet disse forslagene:*

Hovedpkt: Utdanning for et rikere liv:

Nytt strekpkt.:

*— at undervisning i likestillingsspørsmål skal være obligatorisk i skole-
verket. Dette må få konsekvenser for lærebøkene innhold.*

*— at flere typiske kvinneyrker legges inn under Lov om fagopplæring i
arbeidslivet.*

— arbeide for å sikre kvinner en rettmessig andel av læringsplassene.

Hovedpunkt Utdanning for et rikere liv:

Nytt strekpunkt:

*— arbeide for iverksetting av tiltak som prioriterer inntak av kvinner i
typiske mannsdominerte yrker, bl.a. ved kvoteringsregler ved inntak i vi-
deregående skoler.*

Hovedpunkt: Organisatoriske oppgaver.

Nytt strekpunkt:

*— å utforme systematiske skoleringsopplegg for alle deler av organisa-
sjonen, likestillingsspørsmål tas inn som en del av opplæringen.*

Hovedpunkt: Utdanning for et rikere liv.

Nytt strekpunkt:

*— arbeide for at all utdanning og utviklingspolitikk i form og innhold
bidrar til likestilling mellom mann og kvinne.*

Hun støttet forslaget fra Odd Bach til avsnittet «Fred og nedrustning».

*Ellen Stensrud, Jern og Metall, kunne som medlem av det faglige utvalg
i Fellesrådet for Sør-Afrika ønsket seg et vedtak om full boikott av Sør-
Afrika, men var så realistisk at hun visste det ville skape vansker. Hun
håpet istedet på et mest mulig sterkt og konkret vedtak fra Kongressen, og
oppfordret representantene til å se «Hvite skygger over Afrika» som blir
vist under Kongressens lunsjpause.*

Hun tok ellers opp forslag om tilbud om «juridisk førstehjelp» og viste
til gode erfaringer som er høstet. Dette er et tilbud til medlemmene som
gjør at de ikke bare har medlemsbok, men en gullkantet sådan, og samti-
dig er det et attraktivt tilbud å ha når det skal verves nye medlemmer.

Dette er også en politisk sak, som gjør at vanlige arbeidsfolk får mulig-
het til skikkelig rettsbehandling, noe som ellers har vært forbeholdt et
annet skikt i samfunnet.

Hun satte fram dette forslaget:

Forslag nr. 1644:

Landsorganisasjonen i Norge ber forbundene om å utvikle og iverksette nye tilbud til medlemmene.

En aktuell sak å gjennomføre er at forbundene lokalt gir tilbud om «Juridisk førstehjelp». Dette kan også skje i samarbeid mellom flere forbundsavdelinger, eller i regi av samorganisasjonen. Ordningen må være gratis for LO-medlemmer, og kostnadene må bæres av forbundene.

Bjarne Tollefsen, NKF, Akershus, hadde tre forslag til Handlingsprogrammets del 2, annet avsnitt, om arbeidsmiljø.

Han begrunnet forslagene med det som er kommet fram i Sekretariatets regnskap over miljø og helse, og viste til det som står der. Det er ikke tilstrekkelig å følge opp skadevirkningene, årsakene må fjernes gjennom forebyggende arbeid.

Han mente videre at hvis vi skal være med å forme framtida, er det nødvendig å være mer konkrete og presise, og det var nødvendig også å presisere arbeidsgivernes ansvar.

Videre mente han at organisasjonsutvikling er et viktig punkt, her i speilvendt betydning, — dvs. at vi starter på grasrota og legger forholdene til rette for at problemene kan løses på de enkelte arbeidsplasser.

Han satte fram disse tre forslagene:

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det.

Landsorganisasjonen vil:

Nytt første strekpunkt:

- *arbeide for å styrke Arbeidstilsynets, særlig på det lokale plan. Videre arbeide for at Arbeidstilsynet organiseres slik at det kan innrette og utføre sin virksomhet i henhold til Arbeidsmiljølovens formål om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.*

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det.

Nytt strekpunkt i tillegg under «Landsorganisasjonen vil»:

- *Arbeide for at arbeidsmiljøet i den enkelte virksomhet registreres og innarbeides i et eget «Handlingsprogram» for løsning av arbeidsmiljøproblemer i henhold til Arbeidsmiljølovens § 14 i Arbeidsgiverens plikter.*

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det.

Landsorganisasjonen vil:

Nytt strekpunkt:

- *arbeide for organisasjonsutvikling med reell medvirkning og innflytelse fra alle ansatte.*

Erling Stensjø, NBIF, holdt dette innlegget:

Jeg vil ta opp forslag nr. 1825 fra avdeling 1: Tømrernes og snekkernes fagforening i Oslo. Skole/arbeidsliv.

Det er viktig at vi får et bedre samarbeide mellom arbeidslivet og skolene. Med den raske teknologiske utviklingen vi er inne i så makter vi ikke å tilføre skolene, og spesielt de yrkesrettede linjer, det nye og moderne utstyret som kommer på markedet og som anvendes i industrien. Det er etter min mening ønsketenkning å tro at det i overkommelig framtid vil være mulig å gi for eksempel yrkesskolene utstyr som pr. i dag anvendes i industrien. Ja, ikke å snakke om hva morgendagen vil kreve.

For å kunne gi et tidsmessig tilbud til våre fremtidige yrkesutøvere er i nødtt til å sørge for at disse får en større del av sin opplæring i arbeidslivet. Dette kan skje ved at elevene utplasseres i arbeidslivet under skolegang, noe som er prøvd med vekslende hell og med noe uklare ansvarsforhold. Eleven får ikke noe forhold til bedriften under noen korte praksistimer eller uker.

Jeg har stelt med yrkesopplæring gjennom en del år, og min erfaring tilsier at grunnkurs og videregående 1. Altså de to første år bør foregå innenfor skoleverket, mens den resterende del av opplæringen bør foregå på lærlingkontrakt ute i arbeidslivet. Det finnes nyanser i dette synet, men jeg tror hovedregelen bør være slik som her antydtt.

På den måten kan man sikre lærlingen en opplæring som er tidsmessig både når det gjaldtt materiell og teknologi. Også miljømessig vil det ha betydning. Det er en vesensforskjell mellom et skolemiljø og et arbeidsmiljø ute, for eksempel industrien. Jeg tror den som har fått sin læretid avsluttet ute i en bedrift står sterkere i arbeidsmiljøet enn dem som kommer direkte fra skolebenken.

Jeg vil også få si noen få ord om fagbevegelsens plass i skoleverket. Det er en skandale at elevene i den videregående skole ikke får mere opplæring om dette så viktige emne. Jeg har møtt bedriftsledere med topp skolemessig bakgrunn som ikke har kjent de mest elementære regler i arbeidslivets lover og regelverk. Dette må det gjøres noe med. Jeg er overbevist om at hvis disse bedriftsledere hadde fått en skikkelig opplæring på dette område kunne mange arbeidsrettsaker og tvister vært unngått.

Med dette vil jeg ta opp forslag nr. 1959 og 2027, som går på boligbygging og Husbankfinansiering.

Eksempelvis:

Jeg vil også at Redaksjonskomiteen ser nærmere på formuleringen om bedriftshelsetjenesten på side 28 i innstillingen. Særlig at det blir lagt press på kommunene og arbeidsgiverne er nå svært viktig.

Han tok opp følgende forslag:

Forslag nr. 1825 — Samarbeid skole/arbeidsliv.

Forslag nr. 1959 — Akkordlønn.

Forslag nr. 2017 — Boligbygging/ Husbankrente.

Leif B. Olsen tok for seg Handlingsprogrammets avsnitt om en enklere hverdag som han mente ville være en fin rettesnor. Statsråd *Astrid Gjertsen* har lansert begrepet «et åpenere samfunn» og startet med bestrebelse som langt på vei lyktes for utvidede åpningstider.

Høyre og Regjeringen vil fortsette i den retningen. De vil åpne for stadig mer privatisering og markedsøkonomi. Det høres besnærende ut når det snakkes om avbyråkratisering, men det som ligger i det er også privatisering. Gjertsens åpnere samfunn betyr å åpne mer for mennesker med ressurser, for kapitalisme, for markedskreftenes frie spill. Det er et samfunn hvor enhver skal være sin egen lykkes smed og den sterkeste rett skal råde. Det betyr å lukke for solidariteten og det betyr et frontalangrep mot det velferdssamfunnet arbeiderbevegelsen møysommelig har kjempet fram. Vi må stå i sammen mot dette angrepet og kjempe for at vi til høsten igjen skal få en A-regjering, så det igjen kan spire og gro her i landet og bygges et vern om fellesgodene, om solidariteten, den enkeltes trygghet og frihet. Vi vil en enklere hverdag for alle, ikke bare for de sterkeste, og vi vil ha åpne dører for alle inn til fellesgodene som helseinstitusjoner, barnehager, utdanning.

Dirigenten opplyste at *Jorun Gidske* hadde trukket sitt forslag og også trukket seg fra talerlisten.

Aslaug Rindarøy, NKF, Møre og Romsdal, tok for seg avsnittet «LO og vi» i Handlingsprogrammet og festet oppmerksomheten på borteboerstipend som er av vesentlig betydning for ungdom i utkant-Norge. All ungdom må stilles likt når det gjelder utdanning, uavhengig av hvor de bor og av økonomisk evne.

Hun reiste dette forslaget:

Tillegg til 5. strekpunkt i avsnittet om utdanning til et rikere liv:

— *ha en utdanningsfinansiering som fjerner økonomiske hindringer for videreutdanning og etterutdanning og at tilbakebetalingsperioden forlenges og tilpasses den enkeltes inntektssituasjon. Dessuten må borteboerstipendet beholdes.*

Ingeborg Jacobsen, støttet *Fjellheims* forslag om fred og nedrustning. Hun viste ellers til Handlingsprogrammets punkt om det faglig/politiske samarbeidet. Innen fagbevegelsen er det tradisjon at en sier sin mening enten det er ris eller ros, sa hun, og gjorde oppmerksom på at hun støtter

Sekretariatets forslag på dette punkt fullt ut. Vi må ha dette samarbeidet, men det må være en toveis kommunikasjon mellom fagbevegelsen og partiet.

Hun hadde en følelse av at Arbeiderpartiet var i ferd med å distansere seg mer og mer fra fagbevegelsen. Særlig vakte landsmøtevedtaket om pensjonsalderen skuffelse ute på arbeidsplassene. Skuffelsen ble ikke mindre da en av de ledende personer i partiet uttalte at man ikke bare kunne ta hensyn til slitte kvinner i industrien. Hun håpet partiet ville ha såpass takhøyde at det ble rom for impulser fra golvet og at disse blir tatt hensyn til. Det må ikke bli slik at partiet i streben etter nye velgergrupper glemmer det grunnlaget det har. Det må heller ikke dreie seg om et samarbeid som bare blir synlig når det nærmer seg et valg. Hun viste til den diskusjonen som foregår i Sverige omkring akademikernes rolle i det sosialdemokratiske partiet. En diskusjon som kan bli aktuell også her, sa hun, og gjentok til slutt at hun støtter fortsatt det faglig/politiske samarbeidet.

Gudveig Albertsen, NKF, Hordaland, reiste endringsforslag til punktene om bygge- og anleggsbransjen, en endring som vil ha betydning i arbeidet mot privatisering og for trygging av arbeidsplasser i den offentlige sektor.

Bygg- og anleggsbransjen side 24.

Endringsforslag siste ledd:

Landsorganisasjonen vil motarbeide privatisering av anleggs- og vedlikeholdsoppgaver som i dag ligger innenfor offentlige etater osv.

Gunnar Nilsen, Jern og Metall, Oslo, understreket hvor viktig skattepolitikken er. Det er der vi virkelig får maktforholdene demonstrert. Når det går meget bedre for null-skattyter Osvold og nullskattyter varaordfører Svelland, så går det tilsvarende dårlig med den vanlige skattyter. Høyrepolitikk er å ta fra de syke og gi til de rike. Folk på solside befinner seg på solside selv etter å ha gått konkurs en rekke ganger. Eksempel: Reportasjer som viser Johan Rekstens solside.

Det gamle ordet om at som man reder så ligger man, gjelder ikke lenger.

Nilsen tok også for seg moms-systemet, han var med i Gjærevoll-utvalget, som i sin innstilling gikk inn for å avløse moms-systemet med avgift på siste ledd. NTL er inne på det samme i sitt forslag.

Gunnar Nilsen trodde ellers ikke at Høyre hadde skylda for alt som er galt. En god del skyldes oss sjøl. Det er mange LO-medlemmer som gjerne vil ha lavere skatter og mer goder fra samfunnet. Det kunne være nyttig for fagbevegelsen å friske opp hva solidaritet betyr. Vi er i en makt-kamp i samfunnet, og i den kampen trenger vi en sterk fagbevegelse.

Han støttet Odd Bachs forslag om fred og nedrustning, og minnet om den sterke oppslutning Nei til atomvåpens paroler har i fagbevegelsen. Han fremmet også et tilleggsforslag til dette punktet.

Gunnar Nilsen satte fram disse forslagene:

Tar opp forslag nr. 2007 fra NTL.

Dessuten følgende endringer i strekpunkt under Fred og nedrustning side 35-36:

— *arbeide for en atomfri sone i de nordiske land, Norge, Sverige, Danmark og Finland.*

Nytt strekpunkt side 36:

— *gå mot første bruk av atomvåpen.*

Kristoffer Skjolden, NKF, mente en stor og mektig organisasjon som LO har et stort ansvar for bidrag til at forholdene legges til rette for ungdommen. Det står mye godt om dette i Handlingsprogrammet, men han savnet noe om fritidstilbud til den ungdommen som står utenfor den organiserte fritidsaktiviteten.

Han satte fram følgende forslag:

Nytt strekpunkt:

— *Arbeide for videre utbygging og styrking av kommunale fritidsklubber.*

Karin S. Jønsson, Handel og Kontor, var fristet til å si at hun hadde en drøm da hun kom til LO-kongressen, men da hun hørte de fire tillitsvalgte maratoninnledninger forsvant drømmen.

Handlingsprogrammet er et stort og omfattende dokument som hun også hadde kritisk syn på. Programmet skal gjenspeile holdninger og målsettinger i fagbevegelsen og da bør den første betingelse være at det skrives på en enkel måte med et språk som folk kan kjenne seg igjen i.

— *Jeg kommer fra industrien og kjenner pusten fra YS i nakken, og det er et tankekors at denne organisasjonen skal ha et program som er mer radikalt enn LOs Handlingsprogram, sa hun, og nevnte eksempler som spørsmålet om pensjonsalder og den femte ferieuka, der LO nøyer seg med å vente på Stortinget.*

Hun var klar over at ikke alt kunne gjennomføres i løpet av de neste fire år, men vi må i alle fall sette oss konkrete mål.

Hun satte fram disse forslagene:

9 strekpunkt utgår.

Nytt punkt:

Arbeidslivet må være fritt for urimelige belastninger. Alle må sikres rett til aktivt å fjerne negative arbeidsmiljøbelastninger.

«Morgendagens Norge» side 6.

6. punkt «Den enkelte skal fritt kunne velge, osv.» går ut.

Nytt punkt:

Alle skal ha rett til å velge sin livsform innenfor fellesskapets trygghet. Alle skal ha rett til engasjement og holdning uten press og ensretting fra kommersielle krefter.

Demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Nytt strekpunkt:

At faglige møter/studiearbeid kan skje i arbeidstiden uten trekk av lønn.

(Side 27) Under pkt. «Arbeidsmiljøet viktig for hvordan vi har det».

Nye strekpunkter:

— Gjeninnføre AML slik den var før 1981.

— Gå inn for forskrifter for arbeid ved skjermterminaler.

Odd, Olsen, Sør-Trøndelag, tok for seg punktet om det faglig/politiske arbeidet. Mange har påpekt at den nære tilknytningen til Arbeiderpartiet etter hvert er blitt et følbart problem når det gjelder verving av nye medlemmer. Han kunne alle argumentene som taler til fordel for et slikt samarbeide, for han hadde brukt dem sjøl overfor nye medlemmer, men var likevel kritisk.

Han viste til FAFO-rapporten som viser at et flertall av medlemmene mener denne nære tilknytningen bør opphøre, og han kunne ikke se at Arbeiderpartiet hadde så mye å frykte om det ble løsnet litt på båndene. Han mente samarbeidet må fortsette, men vi må ta konsekvensen av den situasjonen vi har, der det er små muligheter for DNA i vinne flertallet alene. Gro blir nødt til å samarbeide med Hanna, og det burde også være duket for et bredere samarbeide mellom fagbevegelsen og arbeiderpartiene. Det er ikke snakk om å ødelegge det faglig/politiske samarbeidet men om å utvide det, sa Odd Olsen.

Han satte fram følgende forslag:

Under pkt. Internasjonale spørsmål — avsnittet Sør-Afrika. — De to setninger som kommer etter «Et registreringsystem for norske skip osv. må ut og erstattes med:

Norge må arbeide i internasjonale organer for å få opprettet et internasjonalt registreringsystem for de tankskip som leverer olje til Sør-Afrika.

De oljeproduserende land må forplikte seg til ikke å levere nye oljelaster til de skip som har levert olje til apartheidregimet.

Klokka var nå blitt 10.35 og det ble en kort pause. Møtet ble satt igjen klokken 10.50 med Nils Totland som dirigent. Han sa at det nå var kommet sterke oppfordringer om å innføre røykeforbud, og nå så seint på kvelden var det ganske sikkert ikke sunt å røyke mer.

Røykeforbudet ble vedtatt mot 5—6 stemmer.

Dirigenten ba om fullmakt til å bare referere representantenes nr. hva angikk den som hadde fremmet forslag. Så fikk hver representant følge med i om han/hun var nevnt. På denne måten ville en del representanter bli nevnt flere ganger hvis de hadde fremmet flere forslag. Denne behandlingsmåten ble godkjent og dirigenten refererte følgende representantnummer:

254, 256, 78, 156, 49, 249, 34, 78, 78, 93, 253, 253, 192, 157, 157, 157, 111, 82, 269, 206, 197, 40, 191, 190, 191, 192, 266, 191, 31, 1, 287, 286, 282, 281, 272, 230, 30, 251, 132, 192, 266, 231, 231, 300, 109, 266, 247, 38, 57, 294, 192, 56, 271, 241, 241, 104, 34, 115, 115, 237, 116, 41, 42, 50, 85, 290, 238, 47, 251, 298, 50, 33, 130, 271, 45, 222, 249, 108, 107, 100, 108, 49, 174, 141, 297, 293, 95, 277, 186, 188, 3, 31, 31, 162, 222, 144, 177, 177, 145, 145, 29, 134, 203, 83, 84, 80, 167, 75, 265, 54, 79, 48, 75, 168, 32, 25, 292, 265, 166, 244, 273, 271, 274, 254, 187, 265, 269, 244, 244, 249, 88, 246, 207, 229, 229, 278, 231, 231, 289, 288, 244, 31, 231, 249, 275, 41, 257, 208, 248, 157, 187, 151, 148, 119, Terjesen, 64, 17, 17, 122, 159, 51, 121, 121, 261, 261, 136, 79, 79, 297, 299, 79, 278, 78, 249, 222, 141, 279, 169, 264, 246, 283, 103, 105, 231, 277, 108, 114, 173, 238, 40, 254, 284, 231, 197 og 150.

Forretningsorden

Kirsti Nossom og andre savnet sine forslag. Det gjaldt representantnummer 239, 56, 269, 21, 119.

Dirigenten sa at han skulle sjekke opp disse spesielt.

Bjørn H. Kristiansen, Grafisk, ville fremme et forslag som var vedtatt av landsstyret i Grafisk. Begrunnelsen for endringsforslaget var at det var mer presis og mer dekkende enn forslaget i Handlingsprogrammet.

Bruken av deltidsarbeid har økt sterkt i de senere år. Dette rammer spesielt mange kvinner, og arbeidsgiverne ønsker åpenbart denne utviklingen. Arbeidsgiverne tvinger oss mer og mer til å dele på arbeidet. Vi ser det også på at antallet sysselsatte øker mer enn antallet årsverk. De borgerlige støtter en slik politikk med mer bruk av deltid uten lønnskompensasjon. Vi ønsker imidlertid ikke at eierne skal bestemme arbeidstida vår. Vi ønsker ikke et A-lag, B-lag og C-lag på arbeidsplassene våre, sa Kristiansen som fremmet følgende forslag:

Side 17.4 avsnittet i innledning til et arbeidsliv for alle, går ut og blir erstattet med:

En av de største forandringene i norsk arbeidsliv det siste tiåret er at kvinnene for alvor er kommet ut i lønnsarbeidet. En hovedoppgave framover blir derfor å innrette arbeidslivet slik at det blir mulig å kombinere lønnsarbeid med omsorgsarbeid. Løsningen hittil har vært deltidsarbeid for kvinner. Det omfang deltidsarbeidet nå har er en trussel mot normalarbeidsdagen. Forslagene om fleksible arbeidstidsordninger vil bety en ytterligere svekkelse. Individuelle løsninger har aldri vært arbeiderbevegelsens svar på samfunnsproblemene. En kortere normalarbeidsdag er den eneste løsningen dersom vi ønsker et samfunn der både kvinner og menn skal ha tid til både lønnsarbeid og omsorgsarbeid.

Rune Kristiansen, Son, viste til Handlingsprogrammet for økonomisk vekst og sysselsetting. Han pekte på det som skjer på aksjemarkedet i Oslo i dag. Det har økt kraftig i den senere tid, og det har vel kommet temmelig brått på fagbevegelsen. Vi hadde kanskje nesten glemt at vi har privatkapitalisme her i landet. Dette rammer mange arbeidsplasser, kanskje da særlig innen den private sektor. Bedrifter skifter eiere over natta. Her må LO komme med et konkret utspill. Vi kan nemlig ikke godta at det er aksjer på aksjemarkedet som skal avgjøre bedriftenes skjebne uten at de ansatte har noen som helst innflytelse. Jeg har også opplevd flere eierskifter i det siste på den bedrift hvor jeg jobber med 200—300 ansatte. En ettermiddag fikk vi bare beskjed om at det var kommet nye eiere. Hvilken innflytelse skal vi ha på eierstrukturen i næringslivet. Han fremmet følgende forslag:

Til Handlingsprogrammets kapittel: LOs rolle i samfunnet, avsnitt: Demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Ny streksats:

— Det langsiktige mål med bedriftsdemokrati er flertall for de ansatte i bedriftenes styringsorganer, demokratisk avgjørelsesprosess i bedriftene og en samfunnsnyttig produksjon av varer og tjenester.

Håkon S. Høst, Oslo viste til Handlingsprogrammet hvor det står om internasjonaliseringen av næringslivet. Det er ingen internasjonalisering. Det er kapitaleksport som foregår. Han siterte fra Handlingsprogrammet s. 19 og viste til innledningen av Jan Balstad hvor det het at internasjonalisering er akseptabel hvis den fører til arbeidsplasser i Norge. Det er jo ikke det som skjer. Hensikten er å flytte ut kapital og å opprette arbeidsplasser ute, ikke å flytte noen inn. Hensikten er større profitt ved bruk av billig arbeidskraft. Vi har sett flere eksempler på det, Helly Hansen, Viking Askim og Jotun. Av norske etableringer i utlandet økte disse fra

1978—83 fra 826 selskaper til 1589 selskaper. I tillegg kommer en rekke bedrifter med mindre norske aksjeposter.

I tillegg vet vi at vi har titals milliarder «norske» «dollar», i amerikanske banker og finansinstitusjoner som betaler god rente. Hvorfor kan de gjøre det. Jo, fordi de låner pengene videre ut til utviklingslandene til en slik ågerrente at u-landene bare må ta opp nye lån for å kunne betale renter på de gamle. Således er norske penger med på å utvide kløften mellom den rike og fattige verden. Dette er vel ikke i overenstemmelse med et annet punkt i Handlingsprogrammet som gjelder internasjonale spørsmål, sa Høst, Dette er ikke i pakt med vår holdning til internasjonal solidaritet og til en ny økonomisk verdensordning.

Høst fremmet følgende forslag:

Skr. inst. 2815—2903.

Reiser forslagene: 2846, 2849, 2855, 2859, 2863, 2870, 2874, 2881, 2890.

Reiser forslagene 1862, 1890, 2170.

Skr. s. innst. 2815, 2903.

Afghanistan (Sekretariatets innstilling):

Endring 2, setning:

«LO/AIS vil støtte mostandskampen med politisk humanitære og økonomiske midler.»

Birger Thorsen, Arendal, tok opp forslagene 1620 og 1973. Samtidig støttet han forslag 1707.

Han argumenterte videre for at man måtte få tilbake en utvikling av bedriftsdemokratiet basert på Skytøen-utvalgets innstilling. Nå har vi naturligvis opplevd en reformpause i landet. Det er stor aktivitet på børsen imidlertid. Det dukket opp nye Askeladdener, som Bugge og Ellefsen. Slike spekulanter gjør det enda mer nødvendig enn før å iverksette Skytøen-komiteens innstilling.

Han ville også ta opp 1013 om mediautviklingen i Norge. Det er slett ikke i alle distrikter eller fylker vi har en utbygget arbeiderpresse her i landet. Det er helt klart at noen må bruke de nye konsesjonene, bl.a. til nærradiovirksomhet. Jeg er av den mening at vi her har en ny mulighet til å nå ut med vårt budskap. Fagbevegelsen kan gå inn og kjøpe andeler. Det koster jo en god del å delta i virksomheten. Det er lite erklærte holdninger til mediautviklingen vi har sett uttrykt fra mediautvalget, og jeg synes at det er viktig å vurdere nærradiovirksomhet i disse avisdød-tider.

Selv var han også aktiv i fylkespolitikken og måtte medgi at det var en trist affære. Etter at budsjettet var behandlet i desember måtte man gå løs på det allerede i juni igjen fordi det manglet midler.

Han sa seg videre enig i forslaget fra Fredrikstad om endring av skat-

tereglene — for kommunene og forbedring av statstilskuddspolitikken. Han støttet endelig forslaget om lik pensjon.

Bjørn Christiansen, Norsk Barnevernpedagogforbund, viste til s. 11 i handlingsprogrammet og han tok opp forholdet LO/DNA. Han mente at LO fikk arbeide med ulike politiske partier — fra sak til sak, ikke så nært knyttet til et bestemt politisk parti.

Jeg vil ikke bli tillagt den mening at jeg vil avpolitiserer LO. Tvertom. Det jeg mener er at vi kan utvide vårt politiske nedslagsfelt ved å samarbeide med flere partier. Vi må kreve at partiene tar hensyn til våre krav, ikke omvendt. Jeg kan jo bare vise til at DNA vedtar tvungen lønnsnemnd i Stortinget.

FAFO har i en analyse plassert LO som det tredje viktigste organ i Norge etter Storting og Regjering. Det skulle jo innebære at LO skulle kunne være en pådriver overfor alle partier.

Rekruttering er en annen side ved dette. FAFO-undersøkelsen viste til at hver 3. uorganisert er positivt innstilt til LO. Det er altså ingen bastant motstand ute, men en del likegyldighet, kanskje. Et klart flertall, 65 % syntes dessuten at DNA og LO var for nært knyttet sammen. Han støttet forslaget fra Thoen og Reinsvollssveen og fremsatte følgende forslag:

Programformulering i tekstavsnittet:

«En viktig målsetting for LO er at alle barn kan tilbys gratis barnehageplass».

Nye strekpunkter:

- LO vil arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi oppfulgt av en statlig finansieringsplan.
- LO vil arbeide for at betalingssettene fryses og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel — med det siktemål å kunne tilby gratis barnehageplass for alle barn.
- LO vil arbeide for at tilskuddsordningen fra staten endres slik at hel-dagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.

Endringsforslag til Sekretariatets innstilling til Handlingsprogram:

Side 11, 2. avsnitt, setning: endres slik:

«Det er viktig med et faglig/politisk samarbeid fra sak til sak mellom de politiske partier som støtter fagbevegelsens målsettinger».

Side 11, 5. strekpunkt 1. avsnitt endres:

fortsette endres til «utvide».

Saknete forslag kommer til rette

Dirigenten opplyste at de etterspurte forslag var funnet fra representantene 21, 56, 119, 239 og 269.

Edmund Stenhaug, Harstad, viste til at man også i 1977 hadde reist spørsmålet om videreføring av Nord-Norge-banen. Han syntes ikke at man var kommet særlig lenger med den saken, og formuleringen i handlingsprogrammet på dette punkt fant han alt for lite forpliktende.

Her står det en «eventuell» forlenging av Nord-Norgebanen.

Han ville videre støtte forslag 1692 fra Finnmark. — Det pekte på en del av de viktigste problemene man har å stri med. Det gjelder både Nord-Norge-banen og fraktutjamning. Han støttet også Halsas forslag til s. 44 og kom med sitt støtteforslag formet slik:

Forslag nr. 1692 støttes.

Arbeidet for å planlegge og byggestart for Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Til dem som hadde stilt seg kritisk til det faglig-politiske samarbeidet sa Stenhaug at skulle man få gjennomført noe av det som står i Handlingsprogrammet måtte fagbevegelsen opp av skyttergravene. Til høsten kan vi risikere at det forslaget til Handlingsprogrammet vi nå kanskje blir fornøyd med, vil ha liten betydning etter valget. Det er vårt ansvar å sørge for at stillingen etter valget er slik at våre reformer og krav kan gjennomføres. Vi kan se mørkt på utviklingen hvis vi får Carl I. Hagen i vippeposisjon.

Karl Wolfe, Bergen, tok opp tråden fra forrige taler om det faglig-politiske samarbeid. I Bergen har vi et slikt fagligpolitisk samarbeid, og det har vi bare gode erfaringer med.

Partiet trenger oss, men vi trenger også partiet. Våre vedtak her på Kongressen har stort sett liten betydning — uten at vi har politisk backing.

Lederne i LO ønsker å styre frem mot morgendagens Norge, men hva er det man presterer å formulere i avsnittet om morgendagens Norge. Jo, at vi skal ta godt vare på barna! — Ja, det er jo barna som skal leve og bo i morgendagens Norge. Men tar vi så ikke vare på barna? Er det det som er problemet. All samfunnsplanlegging må jo hvile på det at barna og barnebarna skal overta etter oss. Dette er en skuffende formulering. Han fremmet følgende forslag:

Morgendagens Norge

Eget punkt: Et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

Klaus Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag, presenterte seg — som ansatt i skatte-etaten. Om han var sosialist og avholdsmann i tillegg slik hans kollega var, ble ikke sagt. Skatteloven er av 1911. Den gangen var det en tynn bok. I dag er det en tykk bok på 1300 sider, og det kommer stadig nye regler. Det er gjort forsøk på forenklinger av skattesystemet, men de flere forenklinger kunne vi vært foruten. De skaper som regel merarbeid. Skattekommissjonen har imidlertid gjort et godt arbeid med å forsøke å komme frem til en forenkling av skattesystemet.

Vi har fått stadig økte arbeidsoppgaver. Skattedirektøren har regnet ut at økningen i arbeidsoppgaver er på 5 % årlig. Da skulle vi ha 225 nye årverk. I stedet får vi mellom 0 og 11. Samtidig øker skatteytermassen, ikke minst på grunn av kommandittselskapene som igjen fører til nyttskattelyterne. Det fører til dårligere kontroll med den enkelte bedrift enn på vanlige lønsmottakere. Ved ligningskontrollen rekker 80 prosent overfor lønsmottakere, 20 prosent får mer penger tilbake. 80 prosent skjer til gunst for lønsmottakerne. Hva skal vi prioritere? Vanlige lønsmottakere eller næringslivet. Det er et spørsmål som ikke den enkelte ansatte kan besvare. Det må være en politisk avgjørelse.

Et skikkelig kontrollarbeid med næringsdrivende kan gi 22 000 mer i skatteinntekter pr. dag pr. ansatt, sa Halvorsen som også pekte på den store delen av ansatte som går over på uførepensjon. Den er mye høyere enn gjennomsnittet i staten. Han fremmet følgende forslag:

Skattepolitikken side 39. Endring av strekpunkt: 3 side 40:

- *at inntekt for personlig næringsdrivende deles i en persondel og en foretaksdel.*

Nye punkter (tilleggspunkter):

- *arbeide for en betydelig skjerpelse av straffen for bevisste skatte- og avgiftsunndragelser.*
- *arbeide for at det opprettes et eget statsadvokatembete for økonomiske forbrytelser.*
- *gå imot en senking av bedriftsskattene og gå inn for at bedriftsskatten legges om fra skatt på bruk av arbeidskraft til skatt på bruk av realkapital og energi.*

Punkt 7 — En enklere hverdag side 31 — nye strekpunkter

- *få vurdert om staten må overta ansvaret for utbygging av barnehager og fritidshjem.*
- *bedre levekårene for barnefamilien.*

Side 27-28, Arbeidsmiljø

Nytt strekpunkt:

- arbeide for at det på skjermterminaler i fremtiden ikke brukes stråleskjermer.
- utarbeide et datapolitisk handlingsprogram.
- arbeide for å styrke datatilsynet.

Tillegg til tredje siste strekpunkt, utarbeidede forskrifter bruk av skjermterminaler.

Kirsti Billington, NTL, Oslo, holdt dette innlegget:

Kamerater!

Kongressen har tidligere i dag vedtektsfestet å aktivt motarbeide en privatisering av offentlig virksomhet. Det betyr at LO har besluttet å slå vern om det fellesoppgaver som vårt velferdssamfunn er basert på. Høyre har i den perioden vi har bak oss greid — langt på vei — å få gjennomslag for ideer om at den enkeltes velferd og levestandard kan sees uavhengig av offentlig forbuk og offentlige utgifter.

Vårt svar i dagens situasjon må være at privat velstand ikke bare er det du har igjen i lommeboka når skatten er betalt. Privat velstand i et moderne samfunn er også avhengig av offentlig velstand i skikkelige veier, nok sykehjemsplasser, skikkelige skoler og nok barnehager.

Vi bør imidlertid gå enda mer offensivt til verks enn å hjelpe mot privatisering av samfunnstjenster. En aktiv økonomisk politikk der den offentlige sektor brukes som drivkraft i utviklingen, vil idag være en forutsetning for å redusere arbeidsledigheten og skape arbeid til alle. Sammenhengen mellom produksjon og tjensteyting er viktig for å skape verdier og produktivitet i samfunnet. Industrien er i økende grad avhengig av offentlige tjenester i dagens teknologiske virkelighet.

La oss lage en handlingsplan for den offentlige sektor i en handlingsplan vi kan bruke i en framtidrettet strategi for arbeid til alle. Norge er i dag et av verdens rikeste land, med muligheter som få andre samfunn har til å skape arbeid og trygghet for alle. Imidlertid bruker vi under Willoch-regjeringen mindre på framtidrettede investeringer enn andre nasjoner. Dette rammer i dag både fordelingspolitikken og sysselsettingen.

En handlingsplan for den offentlige sektor må ta utgangspunkt både i behov for tjenesten og i de behov for arbeidsplasser som finnes i distriktene. En slik plan må sees i sammenheng med en politikk for ny vekst og satse på flere sektorer.

Planen må basere seg på distriktenes behov og må gå inn i planen for industri og privat tjensteyting. Slik kan vi skape de nødvendige arbeidsplasser, bl.a. for kvinner, som distriktene så sårt trenger. Vi vet fra før at økningen i kvinnelig sysselsetting på syttitallet i alt vesentlig kom i offentlig virksomhet og annen tjensteyting.

Kamerater, dette forutsetter en annen regjering etter 9. september. Og for oss synes det viktigere enn på lenge å styrke båndene mellom den politiske og den faglige arbeiderbevegelsen. Vi har sett hva borgerlig politikk har betydd for fagbevegelsen i angrep på viktige skanser vi trodde var beseiret en gang for alle og Arbeiderpartiet bygger på begge parters anerkjennelse av den annen parts selvstendige og frie stilling. I den praktiske hverdag er det en invitasjon til fagbevegelsen fra partiet om konkret innflytelse på DNAs politikk.

Skal vi kunne være med og forme framtida, må vi spille på banen, i et aktivt samarbeid med det partiet som har en reell mulighet for å sette fagbevegelsens krav ut i livet. I dag er det faglig/politiske samarbeidet en forutsetning for å beholde arbeidsplassene og hindre kontraktørvirksomhet og privatisering. Sammen kan vi kanskje likevel gjøre 80-åra til mulighetenes tiår — som var vårt slagord for fire år siden.

Forslaget til HP for de 4 neste åra gir oss et godt grunnlag for en slik strategi.

Eli Gripne, Fyllingsdalen, sa at hun hadde et par endringsforslag. Det ene gikk på sykelønnsordningen hvor det kunne herske noen tvil om formuleringene i Handlingsprogrammet. Her kreves endring i folketrygdloven og det må være klart om det er fraværsdager eller kalenderdager man mener.

Hun fremmet følgende forslag:

Endring av 4. strekpunkt side 44

— Forslag til LOs Handlingsprogram.

Strekpunkt skal lyde:

- at pensjonistene sikres en inntektsutvikling på linje med lønnstakerne, minstepensjonen må heves vesentlig.*

Endring av 3. strekpunkt s. 43 — Forslag til LOs Handlingsprogram.

Strekpunktet skal lyde:

- arbeide for en sykelønnsordning som sikrer full lønn under sykdom fra første dag, og som bygger på 6 egenmeldinger og for de 3 første fraværsdager.*

Sigrun Mæland, viste til Høyres annonseserie om hvor mye bevilgninger til skole, sykehjem osv. hadde økt. Reklamebyrået til Høyre har imidlertid glemt ett poeng: Aldri har det vært utbetalt så mye i ledighetstrygd som under Høyre. De lever etter slagordet: Halve folket i arbeid, resten på trygd og tiltaksarbeid. Selv representerte hun arbeidsmarkedsetaten hvor man virkelig kjenner problemene på kroppen. Mye av det som her foregår er ulovlig, men forbigås i stillhet.

De grå stillingene er en interessant skapning. Først er det slik at man blir engasjert for 9 måneder. Så må vedkommende ut av stillingen i to måneder. Så kan den samme eller en annen person inn igjen i stillingen for nye 9 måneder. Dette er ulovlig fordi stillingene er der hele tiden, også når de ikke er besatt. De grå stillingene utgjør 10 % av jobbene, og jeg kjenner til personer som ene dagen er arbeidsformidler, den neste arbeidsledig. Om bemanningen sa hun at hvis man plussset på 50 på de 315 på LO-kongressen så ville samtlige kunne risikere å stå i kø til samme arbeidsformidler, når det gjaldt attføring kunne man plusse på et ekstra antall ut-over dette. Hun pekte på at økt bemanning er viktig og spesielt tiltak for ungdom, en meget utsatt gruppe. Jeg vil understreke at vi må støtte ungdommen i deres rettmessige krav på arbeid, og ikke sette grupper opp mot hverandre. Hun fremmet følgende forslag:

Styring av arbeidsmarkedet.

Tillegges strekpunkt.

LO vil:

- *motarbeide tendenser til at svake grupper settes opp mot hverandre og presses ut av arbeidslivet.*

Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Viser til side 31, En enklere hverdag.

1. *Tilføyes i strekpunkt 6:*

Etter 30 uker tilføres som et skritt på veien mot 12 mnd. lønnet permisjon.

2. *Tilføyelse av nytt strekpunkt etter strekpunkt 6.*

— *at utviding av den lønte fødselspermisjonen også skal gjelde ved adopsjon og ved plassering i forsterhjem.*

Styring av arbeidsmarkedet.

Tillegges strekpunkt

LO vil:

- *arbeide for at ulovlige midlertidige stillinger gjøres faste.*

Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Tillegg — strekpunkt side 27.

LO vil:

- *arbeide for å forhindre at arbeidsproblemer løses ved bruk av deltid.*

Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt dette innlegget:

Kameratar!

I vinter hadde Arbeiderbladet ein lederartikkel der ledaren for det bri-

tiske gruvearbeidarforbundet, Arthur Scargill, blei kalla for ein drittsekk. Årsaka var enkel: Arbeiderbladet meinte at Scargill var for steil og kompromisslaus i kampen for arbeidsplassane.

Vi er regjert av Høgre-regjering og ein kapitalistklasse også i Norge. Herskarar som i si jakt på maksimal profitt ikkje kvir seg for å nedlegge arbeidsplassar, sjølv om dei kallar det omstilling og sjølv om det er arbeidsplassar som går med overskot.

I staden for massemobilisering og kamp mot desse egoistiske klasseinteressene, vel LO samarbeid med kapitalen. Ikkje bare i form av å gi bedriftene muligheter til å betale NULL i lønnsoppgjør. Men også mye meir.

LO-ledelsen har starta eit intimt samarbeid med Industriforbundet om omstilling av norske arbeidsplassar. Vi er ikkje prinsipielt mot omstillingar, men som regel betyr dette nedbemanning, ja, enda til og i sin ytterste konsekvens: nedlegging.

Grunnen til kritikk mot LO-ledelsen sin omstillingspolitikk er at omstillingane foregår på kapitalismen sine premisser. Den foregår på basis av den såkalla styringsretten, som heller skulle vore kalla styringsUretten.

Omstillingane betyr i stor grad at kapitalen blir flytta over til såkalla «vekstbransjar». Dette er eit angrep på det vi har av einsidige industristader i dette landet. Og vi veit at Balstad sat i det utvalet som utarbeida den makabre Buvik-innstillinga. Og vi veit at han ikkje har tatt avstand frå dette angrepet på dei einsidige industrisamfunna.

I tillegg til omstillings- og nedleggingspolitikken foregår det ei storstilt internasjonalisering, kapitaleksport. Denne politikken må det settast ein stopper for. Vi meiner at verdiar skapt i Norge skal brukast til å oppretthalde norske arbeidsplassar.

Opp mot LO-ledelsen sitt klassesamarbeid med Industriforbundet og Arbeidsgiverforeninga må vi stille noe anna. Etter mi, og mange andre si mening, er det aksjon og kamp som trengst for å sikre arbeidsplassane. Streikevåpenet må takast i bruk, og heile lokalsamfunna må mobiliserast slik det skjedde i Tyssedal og Sulitjelma og slik det nå blir gjort i Kirkenes. Og heile fagrørsla må gi den moralske og økonomiske støtta som er nødvendig for at kampen skal seire.

Mange vil sikkert seie at det ikkje er garantert at slike aksjonar vil gi seier, og vil vise til dei britiske gruvearbeidarane sin streik. Men: gruvearbeidarane blei sulta tilbake til arbeidet. Streikestøttearbeidet var ikkje sterkt nok. Britisk LO og Labour begrensa seg til støtte i ord.

Og hugs kva hovudtillitsmannen i Sør-Varanger, Stein Larsen, sa da han begrunna sin permisjonssøknad:

«Vi vet at motstanderen er sterkt — vi vet at kampen vil bli hard. Men, vi har til tross for dette, vedtatt å ta opp kampen for retten til arbeid og mot avfolking av distriktene. Vi har ingen garantier for å lykkes! Vi er

klar over at vi kan tape. Men vi har bestemt oss for å gjøre alt det som står i vår makt for å hindre at denne forbrytelsen mot lokalsamfunnet blir gjennomført!»

Og la meg sitere ein av Biblane her i huset. Gro Harlem Brundtland sa i sin helsingstale

«Denne bevegelsen er sterk nok til å sette seg mål og til å mobilisere nok styrke til å sette dem gjennom.»

La meg til slutt spørje Balstad:

1. Korfor har du ennå ikkje tatt avstand fra Buvik-innstillinga? Meiner du at denne innstillinga er god LO-politikk?
2. Korleis konkret meiner du at eit samarbeid med Industriforbundet kan redde dei 1200 arbeidsplassane i Kirkenes?

I Samsvar med dette har eg fremma eit forslag til endring i Handlingsprogrammet og som er overlevert til dirigentbordet.

Rysjedals forslag:

I ei rekke offentlege utgreiingar blir det nå lagt opp til ei storstilt rase-ring av industriarbeidsplassar i Norge. Dette vil ramme særleg hardt ei rekke lokalsamfunn som er avhengige av ei eller eit par industribedrifter for å eksistere.

Fagrørsla er ikkje mot teknologisk utvikling og industriell omstilling. Men når denne skjer på kapitalismen sine premisser, betyr denne omstillinga arbeidsløyse, i verste fall i masseomfang, oppbryting av busettingsmønsteret og avfolkning av distrikta. Denne omstillinga som nå er i gong, har større profitt for kapitalkreftene som drivkraft, ikkje arbeidsfolk sitt behov for gode og sikre arbeidsplassar og eit godt lokalmiljø.

Ein viktig del av omstillinga er å auke den såkalla internasjonalse-ringa eller kapitaleksporten. Kapitaleksporten betyr tap av norske arbeidsplassar og det betyr at norske økonomiske interesser blir knytta til oppretthalding av reaksjonære regime som sikrar ro og orden og maksimal utbytting av arbeidskrafta.

Denne forma for omstilling må fagrørsla kjempe mot. Nå trengst ei sterk og solidarisk fagrørsla meir enn noen gong før. Vi må ikkje la oss splitte, men støtte heilhjarta opp, med politiske og økonomiske middel, om dei som kjempar for å bevare arbeidsplassane og lokalsamfunna sine. Solidariteten må også strekke seg utover landegrensene. Den må omfatte arbeidrarar som kjempar for arbeidsplassane i dei utvikla landa og folka i den 3. verda som kjempar for ei økonomisk og sosial utvikling uavhengig av imperialistisk undertrykking og utsuging.

Borgar Løberg, Notodden, sa at han nesten hadde laget en større faglig/politisk utredning han hadde tenkt å fremme. Han ville imidlertid avstå nå ettersom det meste var kommet frem i debatten.

Han støttet representaten nr. 17, Bjørn Christiansens forslag og 1676 fra Notodden, likeledes 1870, 1952 og 1904.

Dirigenten fant nå grunn til å foreslå en avslutning av kveldens møte — selv om enkelte mente det var dristig med 76 talere igjen under dette punktet.

Han ba om godkjenning for at alle forslag ble oversendt redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet. Dette ble enstemmig vedtatt.

Til slutt orienterte han om den minnehøytideligheten som skulle finne sted på Æresgravlunden neste morgen kl. 08.00. De som skulle dit, fikk ta seg dit på egen hånd. Høytideligheten startet 08.00 og ville være over 8.20. Med 15 minutters gange til Folkets Hus skulle alle kunne være presise til morgendagens møte presis kl. 09.00.

Møtet hevet 00.02.

Formiddagsmøtet onsdag 8. mai

Før Kongressen åpnet onsdag ble det avviklet en minnehøytidelighet for å hedre de falne. Kongressdeltakere samlet seg på Æreskirkegården, Vår Frelsers Gravlund. Her ble det lagt ned kranser på Viggo Hansteens og Rolf Wickstrøms minnestøtte.

Ved åpningen i Folkets Hus kl. 09.00, holdt LO-lederen Tor Halvorsen en kort appell i anledning 40-årsjubileet for freden i 1945.

Tor Halvorsens minnetale 8. mai

I dag er det 40 år siden 8. mai 1945.

Krigen var slutt Kampen var kronet med seier. For Norge var fem års okkupasjon slutt.

Som mennesker kan vi føle glede overfor en rekke forhold i livet. For en nasjon finnes det antakelig ingen større og mer intens glede enn gleden over *frihet*. Derfor var gleden ubeskrivelig i mai-dagene og utover fredssommeren 1945. Derfor er det et gledesjubileum vi feirer i dag.

Men det ligger også et sorgens slør over gleden. Det ble kostbart å få friheten tilbake. 10 000 nordmenn mistet livet i løpet av krigen. Noen falt i kamp. Mange kom aldri tilbake fra konsentrasjonsleirene. Og ytterligere ti-tusener fikk sine liv merket av oppholdet i tyske konsentrasjonsleire.

Det var praktisk talt et samlet folk som sto i mot da okkupasjonsmakten tok landet vårt. Noen sviktet og gikk med nazistene, men de fleste sto i mot.

Jeg skal selvsagt ikke undervurdere andre gruppers rolle og innsats under krigen, men jeg tror likevel jeg ikke tar munnen for full når jeg påstår at arbeiderbevegelsen utgjorde ryggraden i det motstandsarbeidet som ble utført.

Det var ikke noe rart. Arbeiderbevegelsen hadde en overlegen organisasjon. Over hele landet hadde vi parti- og fagforeninger i et systematisk mønster. Apparatet lå klart, og det kunne mobiliseres raskt og effektivt.

Sentralt ble folk fra arbeiderbevegelsen trukket med i Hjemmefrontens ledelse. Det var viktig for å gi Hjemmefronten den nødvendige bredde og tyngde.

Fagbevegelsen ble også opprettholdt som organisasjon. Da våre fremste tillitsvalgte måtte reise fra landet, ble det organisert en illegal ledelse. I tillegg var våre lokale organisasjonsledd over hele landet aktivt med i arbeidet med å bygge opp lokale motstandsorganisasjoner som alle ble viktige ledd i en samlet kamp mot den tyske okkupasjonsmakten.

En viktig del av fagbevegelsens illegale arbeid var utgivelsen av avisa Fri Fagbevegelse. LOs avis bærer dette navnet ennå. Men opprinnelsen var altså en illegal avis. Det var forbundet med stor risiko å lage den. Det var risikabelt å trykkde den og ikke minst satte mange livet på spill i arbeidet med å distribuere den.

Men avisa kom ut under hele krigen som en av de beste og mest omfattende av de illegale aviser. Og alle som har opplevd okkupasjon og sensur vet hva informasjon og kontakt betyr for å holde motet opp og for å drive et effektivt motstandsarbeid.

I september 1940 ble alle politiske partier og organisasjoner forbudt. LO fikk en kommisarisk leder. Tyskerne hadde satt i gang en storstilt nazifiseringskampanje. Tyskerne fikk svar. Ikke minst ble svaret gitt i arbeideravisa i Stavanger, med det den gang fengende navn «1. mai». her skrev redaktøren Trond Hegna; Ingen nordmann til salgs. På mange måter var dette selve signalet til den motstandskamp som så fulgte. Og signalet kom altså fra en av våre arbeideraviser.

Unntakstilstanden høsten 1941 er blitt stående igjen som en av de mørkeste pletter i vår okkupasjonshistorie. Det var fagbevegelsens folk som ble rammet. Rolf Wickstrøm og Viggo Hansteen. Vi har nettopp vært på Æreslunden og minnet den. Deres navn er framfor noen blitt selve symbolet på den norske motstandskampen.

I konsentrasjonsleirene ble det etter hvert folksomt, og arbeiderbevegelsens folk var i absolutt flertall de fleste steder. Her dominerte de fangemiljøene. Organisasjonskunnskapet og arbeiderkulturen brakte de inn på brakkene. Og sangen. Men også studieringer og diskusjonskvelder. I motgang og den trøstesløse fangetilværelsen samlet de seg. I tusmørke, på taburetter eller sengekanter. Her tegnet de opp framtidens Norge. Frihetens

Norge. Når freden kom, og gleden kunne slippe løs, var arbeiderbevegelsen derfor godt forberedt til å møte de praktiske gjenresiningsoppgavene.

Vi har grunn til å være stolte over den rolle fagbevegelsen spilte under krigen og okkupasjonen. Vår forpliktelse i dag må være å forvalte den friheten vi vant på en måte som er til beste for vanlige mennesker i dette landet.

Skuespilleren Lasse Lindtner leste deretter fra Nordahl Griegs dikt «Viggo Hansteen». Det var en gripende stund og hans fremføring ble møtt med applaus.

Til slutt sang LO-kongressen med Trygve Aakervik som forsanger «De unge slekter» av Kåre Holt.

Dirigenten satte nå møtet kl. 09.25, denne morgen med Lars Skytøen. Han sa at man skulle fortsette med debatten under pkt. 7. han refererte et par permisjonssøknader som ble innvilget og sa at med den imponerende talerliste som forelå, måtte man, snart komme tilbake til spørsmålet om begrenset taletid. Man ville fortsette litt til med fem minutters taletid. Han ga så ordet til neste taler på listen.

DAGSORDENENS PKT. 7

Debatten fortsetter

Eva Disch, Lysaker, tok opp forslag 1890 fra Rådhusforeningen i Bærum. Hun understreket at åpningstidene i barnehagene vil ha stor betydning for mange i varehandelen. For enslige mødre kan det være et være eller ikke være i arbeidslivet. Vi i fagbevegelsen må kjenne vårt ansvar overfor disse. Våre ungdommer må ikke presses ut av arbeidslivet og over i sosialgrupper. Høyres valgspåk har vært et åpnere samfunn. For varehandelen betyr imidlertid lengre åpningstider et mer lukket og trangere samfunn. Det rammer både enslige m/omsorg og andre. Vi ønsker ikke framveskt av en ny fattigmannsklasse her i landet. LO må være aktivt med i denne kampen.

Hun støttet videre Mjålands forslag om kjønnsfordeling.

Til kapitlet om arbeid og utdanning sa hun at i det gamle Handlingsprogrammet har man med et avsnitt om yrkesutdanning og status. Dette betyr mye for oss i varehandelen. Vi må komme inn under lov om fagopp-læring. Vi ønsker et mer meningsfylt arbeid, og vi ønsker flere lærlingeplasser innen flere fagområder.

I dag brukes uorganiserte som reserve-arbeidskraft i varehandelen, og mange bruker varehandelen bare som et springbrett til å komme seg i yrker med høyere status.

På dirigentens bord ligger mitt forslag. Hun støttet også forslagene 1874, 1875, 1876 og 1877 og Fjellheims forslag.

Hun hadde tidligere levert følgende forslag:

Tar opp forslag nr. 1904 fra Porsgrunn Faglige samorganisasjon.

LO bør aktivt engasjere seg i utbyggingen av de offentlige barnehagene og samtidig arbeide for at den någjeldende kristne formålsparagraf bortfaller og blir erstattet av en trosnøytral formålsparagraf.

Støtter forslag nr. 1890 fra rådhusforeningen i Bærum avd. 191.

Tar hermed opp forslag fra Tom Gundersen om nye strekpunkter side 22.

— arbeide for at flere fag innenfor tjenesteytende næringer blir lagt inn under Lov om fagopplæring i arbeidslivet.

— arbeide for at fagarbeidere i offentlig sektor rekrutteres gjennom Lærlingeordningen.

Støtter også forslag 1874, 1875, 1876 og 1877.

Trygve Johnsen, Jern og Metall, Oslo, innledet med en kort visitt til representanten Jønssons vurdering av forslaget til Handlingsprogram og syntes hennes vurdering stemte lite med de signaler som var kommet fram i debatten.

— Personlig synes jeg den type argumenter gir våre fagligpolitiske motstandere ytterligere argumenter. Vi burde vente med å gi Handlingsprogrammet karakterer til vi sjøl er ferdig med å behandle det. Dette er jo i utgangspunktet et forslag som vi kan være med på å bedre og gi mer spenst.

Johnsen sluttet seg til Tor Halvorsens beskrivelse av handlingsprogrammet:

— Alle deler av programmet inneholder krav og drømmer som — når de blir gjennomført — vil resultere i et bedre samfunn å leve i for alle.

Men våre politiske motstandere vet å sette kjepper i hjulene — de siste 4 år har vist oss hva det har ført til.

Det er vår mening at vi i tilknytning til vårt faglig-politiske arbeid må trappe dette opp i alle deler av våre organisasjonsledd.

Hvorfor skulle det ikke være nødvendig å gå inn på overfor denne forsamling. Vi er alle klar over at dersom Handlingsprogrammet skal bli realisert, trenger vi politisk støtte.

Hvor skal vi hente støtten? For oss i Jern og Metall er det ikke vanskelig å svare på det spørsmålet. Våre erfaringer bl.a. fra vårt arbeid med statsbudsjettene de siste årene forteller oss at Arbeiderpartiet — som tidligere — er det parti vi skal ha vår organisatoriske virksomhet rettet mot.

Denne konklusjon skulle det ikke være vanskelig for de øvrige forbund å kunne støtte seg til.

La meg gjøre bilde komplett ved å nevne at vi også hadde meget god støtte både fra SV og Venstre — en støtte som jeg synes det er verdifullt å ta vare på i det videre arbeidet.

På grunnlag av dette fremmer jeg et endringsforslag til strekpunkt 5 under avsnittet Politiske utfordringer:

Forbundsstyrets innstilling:

Strekpunkt 5 endres til:

— medvirke til en effektivisering og økning av det faglig/politiske engasjement hvor en også ser på ulike organisasjonsmessige tilknytninger. Dette for å gi den samlede arbeiderbevegelse større bredde og slagkraft.

Trygve Johnsen kom videre inn på Haagensens innledning angående hvordan bedriftenes eiere vurderte de enkelte virksomheters lønnsomhet — i mange tilfeller gjøres vedtak om omlegginger/nedleggelse som ikke fungerer på samfunns-økonomiske forutsetninger. — Den problemstilling er delvis dekket i Handlingsprogrammet. For å dekke også de tilfeller hvor det besluttes å nedlegge virksomheter som kan få store konsekvenser fremmer jeg følgende til nytt strekpunkt 8 under avsnitt Demokrati Medbestemmelse og Ansvar:

Til avsnitt Demokrati, medbestemmelse, side 13:

Nytt strekpunkt 8: De ansatte må få sterkere innflytelse for å kunne hindre nedleggelse av samfunnsmessige lønnsomme arbeidsplasser. Bedriften må dele utgiftene til ekstern ekspertise som de ansatte mener det er behov for.

Til avsnittet: Industriell virksomhet, side 21 tillegg til 6. avsnitt: I denne sammenheng må det offentlige også ta ansvaret for å sikre at risikovillig kapital blir stilt til disposisjon.

Til avsnittet: Politiske utfordringer F/P-samarbeid side 11: Strekpunkt 5 endres til: — Medvirke til en effektivisering og økning av det faglig/politiske engasjement hvor en også ser på ulike organisasjonsmessige tilknytninger. Dette for å gi den samlede arbeiderbevegelse større bredde og slagkraft.

Johan Østberg, NBIF, tok opp følgende forslag fra Bygningsindustriarbeiderforbundet: nr. 1678, 1824, 1825, 1959, 2034 og 2035.

Forslag 1678 krever opprettet et fond på basis av oljeinntektene — det var vel forutsetningene at avkastningen fra oljevirksomheten skulle komme landets borgere til beste og muligheten for å få alle i arbeid må prioriteres.

Forslag 1959 går på akkordsystemet i byggefagene. Østberg var glad for noe som *ikke* var med i Handlingsprogrammet, nemlig ingen (iallfall ikke synbar) brodd mot akkordsystemet, som i denne bransjen er et viktig redskap på mange felt.

Når det gjelder forslag nr. 1824, om «utdanning for et rikere liv», var det vesentlige av innholdet dekket i programmet, men han understreket det som står i forslaget, nemlig at det må gjøres fortgang.

Nils Tarlebø, NKF, Hordaland, tok for seg tilstanden i den kommunale- og fylkeskommunale økonomien, der det særlig er to ting som gir utslag: skatte- og rentepolitikken. Rentenivået i statsbankene er nå steget slik at det er like høyt som i forretningsbankene. Rentebyrden tar en stadig større del av budsjettet, og om den kommunale aktivitet skal opprettholdes på samme nivå vil det stadig bli akkumulerte underskudd. Samtidig med økende rentesatser kommer Willoch-regjeringen med skattelette. Det er ikke Willoch-regjeringen som betaler skatteletten, halvparten av kostnadene ved den er det kommunene som må betale.

Tarlebø fremmet følgende forslag:

2 nye strekpunkt side 18:

— nedsetting av utlånsrenten i statsbankene

— å arbeide for effektive tiltak mot «0-skatteyttere».

Oddbjørn Møller, Jern og Metall, viste til kapittel 3 i handlingsprogrammet, avsnittet om en jevnere livsløpsfordeling. Det er en ulik fordeling i samfunnet i dag, og den ferske undersøkelsen som er foretatt av Norges kommunal og sosialhøgskole viser at det er mer enn 107 000 mennesker som lever under den såkalte fattigdomsgrensen i Norge. De må ha sosial hjelp til det daglige brød. Det har vært en kolossal stigning i dette tallet fra 1980 til i dag. Det dreier seg om de langtidsledige, de syke, ungdom med lavlønn, og ungdom med for høy inngangsbillett til bolig, — og de fleste av disse er medlemmer i fagbevegelsen. Spørsmålet er om en kan snakke om en sosial utslagningsprosess, i vårt samfunn med rikdommer som skulle gjøre dette unødvendig. Respekten for menneskeverdet må gjøre at vi prioriterer en solidarisk politikk på topp, men for å mestre problemene må det politisk styring til.

Møller var betenkt over forslag og innlegg som gikk på å bryte forbindelsen og det nære samarbeidet mellom LO og DNA. Hvordan i all verden skal vi da klare å takle disse problemene og få gjennomført vårt Handlingsprogram?

Randulf A. Riderbo, Tromsdalen, ville som Trygve Johnsen ta avstand fra en del sure oppstøt som gikk på det faglig-politiske samarbeidet.

Handlingsprogrammet gir et godt grunnlag for å bygge det morgendagens samfunn vi ønsker oss. Likeledes er det slik — at en del endringsforslag kan gjøre programmet bedre. Selv ville han komme med en sterk henstilling til redaksjonskomiteen om å endre ett punkt i del 2, kap. 1 — Organisasjons-oppgaver.

Norsk Kommuneforbund har drøftet spørsmålet om industriforbundsformen nøye, og vi vil fastslå at den formuleringen som er benyttet i Handlingsprogrammet ikke løser noen problemer. Tvertom vil den skape nye problemer.

I NKF har industriforbundsformen vært arbeidsgrunnlaget i mange år nå. Det har skapt grunnlag for ro i organisasjonen. Det er særlig to argumenter som taler for dette.

For det første det jeg har nevnt om ro i egne rekker. Det er førstemende nå å se at man på enkelte arbeidsplasser har fra tre og kanskje opp til seks ulike tariffområder. Det skaper store indre konflikter i fagbevegelsen.

Samtidig skaper dette sandkorn i maskineriet. Det blir et spørsmål om hvem som skal organisere hvem. Det er ikke alltid lett å bli enige. Dette er en uverdighet i 1985. Folk som gjerne vil tilhøre arbeiderbevegelsen og fagbevegelsen blir presset over i gule organisasjoner fordi man i fagbevegelsen ikke kan bli enige om fordelingen.

Om det faglig-politiske samarbeidet sa Riderbo at Kommuneforbundet støtter dette. Han fremsatte følgende forslag:

(Til side 14 i forslaget til Handlingsprogram, del II, kap. 1 — Organisasjonelle oppgaver.)

Følgende forslag (strekpunkt) utgår:

— utvikle sin organisasjon slik . . .

Dette ovennevnte strekpunkt erstattes med følgende:

— fastholde industriforbundsformen.

Olaf Albertsen, Tyssedal, tok opp spørsmålet om fred og nedrustning, og la til at det vel var ingen som tvilte på hvor Kjemisk hørte hjemme i dette spørsmålet. Vi har drevet en aktiv påvirkning for nedrustning av alle atomvåpen. Han hadde også ønsket å fremme forslag til ny formulering i handlingsprogrammet, men han valgte å støtte det forslag Odd Bach hadde fremmet, og det skal ikke herske noen tvil om at Kjemisk samlet står bak dette kravet.

Finn Wang, Drøbak, viste til at Handel og Kontor på sitt landsmøte i 1984 hadde vedtatt en uttalelse om atomvåpenfri sone i Norden. Han siterte fra uttalelsen hvor det heter at en slik sone kan være et viktig første skritt. Noen må vise mot og gå foran i kampen mot rustningsvanviddet.

Vi i Europa skulle være de første som skulle skjønne dette ettersom Europa vil bli en atomvåpenslagmark i en ny krig. Han støttet Bachs forslag selv om han hadde levert inn et forslag på dette punkt.

Han kom videre inn på avsnittet om de tjenesteytende næringer. Her listes opp ulike næringer, men det er en viktig næring som ikke er nevnt. Det gjelder forsikringsbransjen. Han regnet med at det ikke var bevisst, at det måtte være en trykkfeil. Ellers støttet han Janne Svegårdens forslag.

Han hadde levert inn følgende forslag:

Internasjonale spørsmål — fred og nedrustning

3. avsnitt, 3. setning som begynner med «Landsorganisasjonen går videre inn for osv. endres slik:

Landsorganisasjonen går inn for å traktatfeste Norden som atomvåpenfri sone, og at det utvikles en handlingsplan med dette for øye i samråd med de nordiske land.

(resten av setningen sløyfes.)

(Vedr. 3. strekpunkt under «Fred og nedrustning»)

— arbeide aktivt for atomvåpenfri sone i Norden og atomvåpenfri korridor i Europa som viktige første skritt mot et atomvåpenfritt Europa.

(Tilsvarende endring av 4. avsnitt.)

Leif Thue, Sekretariatet, tok opp kollektivtrafikkens situasjon i Norge, spesielt NSB. Det heter i Handlingsprogrammet at kollektivtrafikken skal styrkes. Vi har hørt det mange ganger tidligere, men dette er i ferd med å bli en klisjé. Jeg synes det er mange grunner til å satse på kollektivtrafikken. For det første av miljømessige hensyn og hensynet til energiknapphet. For det andre ser vi at kollektivtrafikken bevisst nedbygges. I NSB har vi fått 12 000 færre ansatte. Det er nedlagt 250 stasjoner, mange sidebaner osv. Det gir et dystert bilde av utviklingen. Jeg skal ikke trette dere med alle de personalmessige problemer dette skaper, men vårt forbund, Jernbaneforbundet, har sagt klart fra at ytterligere nedbygging av jernbanen må møtes med alle midler. Vi er villige til å bruke alle virkemidler.

Forslaget til ny samferdselslov vil ytterligere svekke kollektivtrafikken. Nå skal markedsmekanismen inn der man ikke kan gå med overskudd. Kollektivtrafikken sultefores mer og mer, også når det gjelder investeringer i utstyr m.v. og blir mindre attraktiv i publikums øyne. En del av vårt vognmateriell er av en slik standard at det burde vært på museum. Hvis vi ikke får store nok driftstilskudd, og det argumenteres jo mot for mye tilskudd, ja så ser de borgerlige for seg veien fram til økt privatisering og nedbygging.

Vi har fått jernbanemeldingen som klart viser at mellompartiene er mer opptatt av å sitte ved Kongens bord enn å følge sine egne programformu-

leringer. Johan J. Jacobsen har gått foran med et godt eksempel i så måte. — Dette gjelder særlig overfor Nord-Norge-banen.

Det er nå 27 år siden jernbanen ble ført fram til Fauske, og siden da har våre kamerater kjempet en iherdig kamp for videreføring. Bortsett fra Høyre og Fremskrittspartiet har alle partier stilt seg positiv til en forlengelse. — Det er ikke rart at folk føler seg snytt. Vi har vedtatt klare uttalelser på 3 landsmøter etter hverandre. Under vårt landsmøte i oktober i fjor, fikk vi en jernbanemelding som nesten tok pusten fra landsmøtet.

Det er bare et parti som har fulgt opp arbeidet med en videreføring av Nord-Norge-banen, og det er Det norske Arbeiderparti som har laget en alternativ jernbanemelding. En utbygging og styrking av kollektivtrafikken her i landet kan bare gjøres i samarbeid med Arbeiderpartiet, sa Thue som stilte seg totalt uforstående til dem som kritiserte det faglig-politiske samarbeidet.

Begrenset taletid

Dirigenten foreslo nå tre minutters taletid etter Janne Svegårdens innlegg. Hun sto først på talerlisten. Han foreslo også fem minutters taletid på Anton Vaksaker som måtte skyves nedover på talerlisten da han satt i møte. Reduksjonen av taletiden ble enstemmig godkjent.

Janne Svegården, Oslo, hadde flere tilleggsforslag og endringsforslag som hun presenterte noen av. Hun sa at fagbevegelsen burde kjenne et spesielt ansvar for fremmedarbeiderne. Vi må også styrke deres medinnflytelse i fagbevegelsen og i samfunnet for øvrig. Hun hadde ikke noe tall på fremmedarbeidere som er fagorganiserte, men intet tyder på at organisasjonsprosenten er lavere enn for nordmenn flest. Det kom ihvertfall fram på en AOF-konferanse om dette. På dette landsmøtet kan jeg ikke finne noen fremmedarbeidere, hvis det da ikke er noen fra Norden. Vi må kanskje drive en mer aktiv rekruttering på dette felt. Fra Oslo har man foreslått særskilte tiltak som kan avhjelpe situasjonen. Man foreslår et eget kontor, et informasjons- og kontaktkontor. Et kontor som kan hjelpe til med oversettelser, skoleringsarbeid m.v. Hun trodde ikke at innvandrerrutvalget selv hadde kapasitet til dette.

Om flyktningesituasjonen sa hun at vi kanskje gjør mye internasjonal for flyktninger, men i landet gjør vi for lite. Jeg tenker da på flyktninger som er kommet til Norge. Her burde det opprettes en rettshjelp som ga bedre hjelp og veiledning for flyktningene. Mange trenger sårt til advokatbistand.

Til slutt tok hun opp den situasjonen mange kommer i etter soning. Jeg skal ikke ta opp noen konkurranse om hvem som har det vanskeligst på dagens arbeidsmarked, men dette er i allefall en sterkt utsatt gruppe. Hun hadde selv erfaringer fra fengselsvesenet om dette. Hun framsatte følgende forslag:

Endringer/tilføyelser til strekpunktene side 46 — Landsorganisasjonen vil: Nytt strekpunkt 2) — Fri retts hjelp og etablering av egen retts hjelps-ordning for innvandrere innføres. Herunder også en permanent advokatbistandsordning med tolketjeneste ved ankomst til Norge.

Konkretisering av strekpunkt 4) — Øke rammetimetallet for norskopp- læring til minimum 470 timer.

Nytt strekpunkt: — Det må gis økt statlig tilskott til tolketjeneste både til bruk i kommunale og statlige institusjoner.

Tilføyelser til siste strekpunkt:

— Styrking av den yrkesmessige og sosiale rehabilitering i fengselsvese- net. Bl.a. gjennom økning av antallet ansatte fra arbeidsmarkedsetaten, i fengslene, slik at innsatte i større grad kan få bistand til å finne arbeid ved løslatelsen.

— Gi bedre muligheter for arbeid og opplæring i fengslene. Arbeids- tilbudene bør være mest mulig tilnærmet det ordinære arbeidsliv.

Nytt strekpunkt:

— opprette et eget informasjons- og kontaktkontor for innvandrere — med oppgaver som: opplysnings-, informasjon og skoleringsarbeid overfor innvandrere om innvandrere/flyktningers levkår og politiske forhold i sine hjemland. Koordinere fagforeningenes arbeid og tiltak overfor inn- vandrerne. Arbeide med faglig/politisk og organisasjonsmessig skoling.

(Tilleggsforslag til Sekretariatets innstilling):

1) FN's handlingsplan mot apartheid følges opp. Denne oppfordrer til brudd i alt politisk, kulturelt, idrettslig og økonomisk samkvem med Sør-Afrika.

2) Det innføres registrering av alle skip som seiler til Sør-Afrika. Den- ne registreringen må foretas av norske myndigheter og ikke av Norges Rederforbund. Registreringen må være offentlig tilgjengelig og inneholde skipsnavn og rederi.

3) Registreringen er et middel i retning mot snarlig avskaffelse av all frakt av norsk olje til Sør-Afrika. Norge tar samtidig initiativ til en inter- nasjonal konferanse med olje-eksporterende og transporterende land, med forslag om leveranseboikott av Sør-Afrika.

4) Det opprettes et offentlig omstillingsfond, som gjennom erstatning av produkt for produkt skal bidra til å avvikle norske bedrifiers samhandel med Sør-Afrika. Dette gjelder også teknisk og økonomisk samarbeid. Mulighetene for å stanse samkvemet mellom norske firma og Sør-Afrika via tredjeland undersøkes.

5) Norske rederier, selskaper og bedrifter må avvikle sine interesser i Sør-Afrika, samt stanse overføring av teknologi og hindre lisens-produk- sjon i Sør-Afrika.

6) Norge avviker snarest alt samkvem med multinasjonale selskaper som har sitt opprinnelsesfirma i Sør-Afrika.

7) Det utvikles et handlingsprogram for faglig press og tiltak mot selskaper som har interesser i eller samarbeider med Sør-Afrika. Faglige styreprerentanter i firmaer som handler med Sør-Afrika bør kreve at handelen blir avviklet. Lignende forslag bør også tas opp internasjonalt.

8) LO fremmer forslag gjennom organisasjonens internasjonale organer om at regjeringer i land som foretar investeringer i Sør-Afrika innfører forbud mot dette.

9) Norske banker og finansieringsselskaper må avstå fra kredittlån til Sør-Afrika. Tilknytning til banker og selskaper med interesse i Sør-Afrika bør snarest oppløses. Det gis ikke konsesjon til etablering av avdelinger av utenlandske banker i Norge, som driver ulån eller har økonomiske interesser i Sør-Afrika.

10) Det gis økonomisk og politisk støtte til sør-afrikanske arbeidere og det sør-afrikanske folket, gjennom deres egne fagforeninger og politiske organisasjoner.

11) Henstille til norske myndigheter om å utarbeide opplysningsmaterieill om forholdene i det sørlige Afrika, til bruk i skoleverket, bibliotek og andre offentlige institusjoner. LO og AIS må på eget grunnlag styrke sitt informasjonsarbeid både innenfor bevegelsen og utad.

12) LO gir sin tilslutning til kommunevedtaktene om apartheidfrie soner og boikott av Sør-Afrika, herunder vedtak om havneboikott av sør-afrikanske varer. LO vil i den forbindelse stille seg positiv til Fellestrådet for det sørlige Afrika i det videre oppfølgingsarbeidet med kommunevedtakene.

13) Import av frukt, hermetikk, pels og gullvarer opphører umiddelbart.

Jorunn Eriksen, Sørreisa, støttet Lindrupsens forslag om Nord-Norgebanen. Hun siterte fra forslaget og sa at dette også var i tråd med Arbeiderpartiets landsmøtevedtak. Hun støttet likeledes Odd Skums forslag. Det var blitt hevdet av enkelte at det faglig-politisk samarbeidet var en byrde. Har vi sviktet vår informasjonsplikt når dette kan hevdes? Jeg var av dem som stilte meg skeptisk til dette samarbeidet inntil jeg fikk saklig informasjon. Hvorfor har vi dette samarbeidet? Hvordan oppsto det? Hvis vi gjør det, kan vi komme mer på offensiven i diskusjonen. La oss ikke tukle — med det faglig-politisk samarbeidet, sa Jorunn Eriksen som framsette følgende forslag:

LOs Handlingsprogram. De tjenesteytende næringer side 26 strekpunkt nr. 12:

— arbeide for at planlegging og byggestart av Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Gudrun Viken, Namsos, advarte mot privatiseringen av kulturtilbud og virksomhet i dagens Norge. Gjennom det offentlige og ved offentlige bevilgninger kan vi i dag f.eks. oppleve en maleritstilling i distriktene. Vi behøver ikke å se på TV for å få med oss kulturtilbud. Det er tendenser til privatisering også innen kulturlivet, sa Viken bla.

Vivian S. Rotstigen, Narvik, ba redaksjonskomiteen se nærmere på avsnittet om de tjenesteytende næringene. Den store reiselivsnæringen, som teller over 70 000 lønnstakere, er ikke nevnt i oversikten over den tjenesteytende næring. I antall sysselsatte betyr næringen mer enn jordbruk og fiske, for uten at næringen gir mange arbeidsplasser betyr den mye også for valuta-regnskapet.

Hun støttet forslagene 1776 og 2093:

Nr. 1776 Ungdom under 25 år må gis rett til utdanning eller arbeid.

Nr. 2093 LO må arbeide aktivt for å få bort egenandelen ved sykdom. Vi må komme tilbake til den ordningen vi hadde tidligere. Alle helse-tjenester bør bli gratis.

Vidar Brynsplass, Kongsberg, sa at vi nå trengte en industripolitikk her i landet. Det ser ikke ut som om Jan P. Syse vet hva industripolitikk er. Han er heller brannkostabel og forsøker å slukke branner rundt i landet. Det er ikke en slik industripolitikk vi vil ha. Vi må igjen få en industriminister som kan planlegge ny vekst for industri-Norge. I Handlingsprogrammet er det mange gode formuleringer, men vi i fagbevegelsen må bli enda mer pågående og aggressive. Det står bla. at vi skal aktivt bruke DU og Industrifondet. Da må vi ikke bare bruke fondet som en bank men som en aktiv medspiller på investeringssiden.

Staten her i landet må vise et spesielt ansvar for statsbedriftene, og ikke gjøre slik at man privatiserer den lønnsomme del av driften. Vi må heller ikke få en konkurransesituasjon mellom statsbedrifter. Det mottoet som gjelder for fagbevegelsen på denne Kongressen burde også være et motto for industripolitikken i tiden framover, mente Brynsplass som oppfordret myndighetene til å bruke av oljepengene for å få dette realisert.

Han støttet forslag 1689.

Knut Ellingsen, Oslo, viste til det Harriet Andreassen hadde sagt om opprettelse av likestillingsavtaler lokalt. Dette var et arbeid som var neglisjert. På hans arbeidsplass hadde man fått en slik avtale for to måneder siden, og den hadde allerede ført til mye. I en offentlig utredning fra 1974 står det mye som forklarer kvinnenes dårligere økonomiske stilling i forhold til menn i det offentlige. Det burde også være en slik utredning for de private næringer. Det har ikke skjedd noen utjevning fordi kvinnene er

i bestemte yrkesgrupper som holdes nede i lønn, sa Ellingsen som oppfordret LO til å utrede den private delen av næringslivet på dette felt. Vi må ha en bevisst handlingsplan.

Han tok også opp aksjelovens bestemmelser om at de ansattes representanter i styrende organer kan pålegges taushetsplikt av bedriftsledelsen. Denne bestemmelsen er etter min mening en skamplett. Det kan føre til at informasjonsplikten uthules. Våre representanter i de styrende organer får beskjed om nedleggelse men hindres i å fortelle det til sine arbeidskamerater, sa Ellingsen, som fremmet følgende forslag:

Nytt strekpunkt side 45 (likestilling)

— *Utrede kvinnelønnforholdene innenfor det private næringsliv.*

Nytt strekpunkt side 12 (Demokrati, medbestemmelse og ansvar)

— *fjerne taushetsplikten som i dag kan pålegges de fagorganisertes representanter i bedriftens styrende organer.*

Einar Hysvær, NNN, sa at spørsmålet om fred og nedrustning var for han det viktigste tema på Kongressen. På LO-kongressen i 1981 gjorde vi et klart vedtak om at vi ikke ville tillate bruk av atomvåpen på norsk jord, verken i krig eller fred. Vi gikk inn for å traktatfeste en atomvåpenfri sone i Norden, bestående av Norge, Sverige, Finland og Danmark. Dette er og har vært fagbevegelsens plattform.

Utviklingen etter 1981 har ikke gjort dette mindre aktuelt. Nye utplaseringer har skjedd, det snakkes om «stjernekrig» m.v. hvordan stoppe denne utviklingen. Jeg tror at vi må få et bredere folkelig engasjement for å stoppe utviklingen på vei mot katastrofen. Fagbevegelsen er i dag den største og viktigste internasjonale folkebevegelse.

Vi må arbeide for nedrustning med ny styrke. LO må ta selvstendige skritt. Vi må kunne leve med at LOs vedtak ser noe annerledes ut enn DNAs landsmøtevedtak. Det er ikke noe galt i det. For meg er dette et spørsmål om moral, et samvittighetsspørsmål. Vi må ha et klinkende klart vedtak i en uttalelse og i Handlingsprogrammet. Vi må slå fast at uansett krig eller fred vil vi ikke engang vurdere bruken av atomvåpen i Norge. Vi kan ikke godta at dette spørsmålet blir gjenstand for innenrikspolitisk taktiske formuleringer. Selv om det kan skade DNAs valgkamp, må vi slå dette fast. Han støttet Fjellheims og Bachs forslag.

Anders Brevik, Oslo, viste til den utstrakte bruk av barnearbeid innen tekstilindustrien. Dette ble nylig dokumentert i et TV-program fra Thailand. Det gjelder spesielt mye misbruk i Øst-Asia. Vi har også mistanke om at bruken av barnearbeid ikke bare gjelder innen tekstilindustrien.

Vi har tatt dette opp med våre myndigheter, men lite har skjedd. Dette

er en viktig sak for fagbevegelsen i Norge og for fagbevegelsen internasjonalt, å få satt en stopper for denne utbygtingen av barn, sa Brevik som fremsatte følgende forslag:

Barnearbeid i u-land

Det er dokumentert gjennom massemedia— fjernsyn, radio og norske aviser at det i sørøst Asia, Særlig Thailand forekommer barnearbeid innenfor Teko-bedrifter i stort omfang. Dette er et uverdigg forhold og en tragedie for de det gjelder. For norsk og internasjonal fagbevegelse er det sosialt uakseptabelt. Landsorganisasjonen i Norge vil aktivt medvirke til at barnearbeid i u-land blir avskaffet.

Leif Gordon, Randaberg, støttet Fjellheims forslag og tok opp det behov man i fagbevegelsen har for juridisk hjelp. Vi som jobber langt fra Oslo finner det lite praktisk å søke hjelp fra LOs juridiske kontor. Det er ofte ting, som må forhandles om på dagen. Vi har da gjerne ikke juridisk bistand mens motparten benytter seg av det. Han sa at Handlingsprogrammet var klar på dette punkt.

Han tok også opp spørsmålet om de korte byggefrister som i dag brukes som pressmiddel ved anbudsinnbydelser. Dette førte til mye skiftarbeid på bygg. Ved normal bygging på dagtid, ville man få flere og mer stabile arbeidsplasser og normale byggetider. Han fremsatte følgende forslag:

LO arbeider for å få til et forbud på at korte og uholdbare byggefristern, brukes som et pressmiddel ved anbudsinnbydelser.

Inntas som nytt punkt under kapt. 2, «Arbeid, trygghet og trivsel», side 24 i Handlingsprogrammet.

Støtter forslaget fra representant 206, Svein Fjellheim, angående nedrustning og atomfrie soner.

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, tok opp forslagene 1841, 1950, 1999 og 2050 og ville nøye seg med å si at de gikk hovedsaklig på å bedre situasjonen for ungdommen med økte lærlingeplasser, voksenopplæringsmidlene, rentetak og rentenivået for en bedre boligpolitikk. Videre satte han fram følgende forslag:

LO må arbeide for å sikre enten skoletilbud eller arbeidsplasser for all ungdom under 20 år.

Om handlingsprogrammet sa han at vi er nødt til å trekke ut enkelte saker og tidfeste disse for gjennomføring om vi skal vinne valget. Han håpet at vi nå etter mange års prat om et mer rettferdig skattesystem nå kunne

være ferdig med det og skape et nytt system under behandlingen av skattekommisjonens innstilling.

Kjetil Bjørkelund, Telefolkenes Fellesforbund, Breivika, tok for seg kapitlet om den tjenesteytende næringer. I Televerket har man den erfaring at den offentlige sektor er under nedbygging overalt, og arbeidsplasser forsvinner. Når det gjelder det siste utspillet om Televerket 6. mai, ble det fra Stortingets talerstol sagt at innskrenkninger av arbeidsplasser skulle skje ved naturlig avgang. Han var redd for at gjennomføring av lavere pensjonsalder ga risiko for at det kunne bli mye «naturlig avgang» og dermed arbeidsplasser som forsvant.

Arnulf Ingvaldsen, Jern og Metall, Hordaland, pekte på at bedre kommunikasjoner er en nødvendig forutsetning for økonomisk vekst og sysselsetting.

Han satte fram følgende forslag:

Nytt strekpunkt under økonomisk politikk og sysselsetting.

Arbeid for ein transportpolitikk som gjør at bedrifter i kommunene uten ferjeforbindelser, skal ha ein mulighet til å konkurrera. Ved å

- 1. Kraftig senking av ferjetaksar*
- 2. Anka utbyggingstakt av ferjer*
- 3. Ferjetilbudet til slike distrikt må mest mulig vera eit døgntilbud*
- 4. Forsering av brobyggingssprogram*

Håkon Indahl, Jern og Metall, Hordaland, tok opp forslagene nr. 1693 og 2044.

Når det gjelder de ansattes representasjon må vi være oppmerksom på at vi har forsømt oss når det gjelder de nye selskapsformene. Vi må sørge for representasjon også i de nye styringsformene, i komandittselskaper og holdingsselskaper. Det er på dette plan de viktige avgjørelser blir tatt. Men det må skje raskt, sa han, og mente det er viktig å få gjennomført industriforbundsformen.

Kåre Dahlberg, Jern og Metall, Oslo, var enig i Handlingsprogrammets strekpunkter om skattepolitikk, men han var noe skeptisk overfor skattekommisjonens innstilling. Det er framkommet mange og forvirrende synspunkter på den. Til å begynne med fikk en riktignok inntrykk av samstemmighet om at dette ville føre til et bedre skattesystem, men etter hvert er det blitt mer sprikende meninger.

Han trodde det kunne være grunn til skepsis, og viste blant annet til at om innstillingen settes ut i livet vil det føre til høyere boligbeskatning,

skatteklasse 1 og 2 bortfaller, minstefradraget bortfaller og det gjør også den fradragsberettigede fagforeningskontingenten.

Dalberg mente LO og Arbeiderpartiet nå har en stor oppgave i å gi skikkelig informasjon om hva skattekommisjonens innstilling innebærer, og de må ta avstand fra de punktene som vil bety forverring for den vanlige skatteyder.

Klokken var nå blitt 10.40 og møtet tok en kort pause.

Lars Kristoffersen, Norsk Kjemisk, Rogaland tok opp forslag nr. 1802, 1887, 1880 og 1882. Forslag nr. 1802: Helseproblemer innen skift. Forslag nr. 1887: Utbygging av barnehager. Forslag nr. 1880: Støttes. Forslag nr. 1982: Fradragsberettiget fagforeningskontingent.

— Alle som kjenner til skiftarbeid, er klar over hvilke helseproblemer skiftarbeideren er utsatt for, fysiske og psykiske problemer, støy, støv, gass. Han fant det viktig at LO fikk utredet disse problemene. Det er skjedd før, men resultatet er trolig havnet i en skuff, nå må dette tas opp på en seriøs måte.

Når det gjelder den fradragsberettigede delen av fagforeningskontingenten så er den i dag på 1800 kroner, en grense som en stor del av medlemmene har passert. Fradragsberettiget kontingent er et middel i medlemsvervingen, og beløpet må justeres opp til 3000.

Marte Stensen, NKF, Troms, ville gjøre oppmerksom på en gruppe som ikke er tilstede på Kongressen. En gruppe som betyr mye for framtida og som er vår viktigste ressurs, nemlig barna våre. LO kan ikke være bekjent av at Handlingsprogrammet begrenser seg til å si at vi skal ta godt vare på barna. Hun begrenset sin begrunnelse til å gjøre oppmerksom på slagordet «fagbevegelsen former framtida» og satte fram følgende forslag:

(7 - A) Det er et samfunn der det er lettere og mer naturlig å utvikle menneskelige fellesskap og hjelpe hverandre, hvor det er full likestilling mellom mann og kvinne, og er et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

— Dirigentene vil komme med en svak henstilling og antydning at vi er mottakelige for flere som eventuelt ønsker å trekke seg. Det gjenstår fremdeles 40 talere, sa dirigenten Lars Skytøen.

Alfred Skaiaa, Østfold, minnet om situasjonen i hans fylke med nær 10 prosent arbeidsledighet. Arbeidskontorene og sosialkontorene i Nedre Glomma-regionen er sprengt.

Han tok også for seg kontorer for fri rettshjelp og viste til erfaringene etter tre års drift i Fredrikstad, og hvor statistikken viser 1160 konsultasjoner på denne tiden, hvorav 60 prosent har dreiet seg om personlige forhold. 7 av 10 forhold er greid besvart ved hjelpe av konsultasjoner og for dem som trengte ytterligere bistand har 2 av 3 fått rettslig hjelp.

Han satte fram og støttet følgende forslag:

LO i Norge må arbeide for en radikal forbedring av forskriftene for utbetaling av dagpenger under arbeidsløse.

Forslag nr. 1791.

LO i Norge oppretter et fond til det formål og avsetter midler til drift av lokale kontorer for fritt rettsråd.

Forslag nr. 1673 Fredrikstad faglige samorganisasjon og forslagene 1633 til 1637 og forslagene 1644 til 1663.

Helga Melbye, Telemark, viste til det nye helseprosjektet, attføringssenteret i Telemark, som ble stoppet av regjeringen i 1982, men som er under reisning ved fagbevegelsens hjelp. Sentret er organisert som aksjeselskap med deltakere fra 11 fagforbundsområder og en rekke bedrifter. Til et så viktig helseprosjekt håpet hun at LO ville bidra med sitt organisasjonsapparat og med økonomisk støtte til innredning.

Frank Brunsell, NKF satte fram tre forslag:

Nytt strekpunkt under avsnittet «Trygghet for eldre» side 44.

— Egenandeler ved legebek for pensjonister og mennesker med kroniske lidelser avskaffes.

Nytt strekpunkt i Handlingsprogrammet side 35 «Fred og nedrustning».

— arbeide for at undervisning i fred- og konfliktløsning blir et selvstendig område på alle nivåer i vår utdanning.

Støtter forslag fra representant 253 Odd Back.

Side 35 «Fred og nedrustning» I 4. avsnitt endres ordene «nordisk område» til Norden».

Nytt strekpunkt:

— arbeide aktivt for at Stortinget skal fatte vedtak om at det ikke skal tillates atomvåpen i Norge verken i krig eller fred.

Ruth Kolstad, NNN, Oslo, tok opp forslag nr. 1882 fra Norsk Barnevernpedagogforbund og foreslo dette som nytt strekpunkt nr. 2 i avsnittet «en enklere hverdag for alle»

Hvis vi mener noe med å legge forholdene til rette, må vi ta sterkere i enn den foreslåtte teksten i Handlingsprogrammet gjør.

— Vi har hatt en kvoteringsdebatt og der er det sagt mye pent om at kvinnene må komme med, men det må være innlysende at dersom det mangler tilbud på fritidshjem og barnehager så holdes kvinnene hjemme. Skikkelig tilbud her er et viktig bidrag til å fremme likestilling, sa *Kolstad*, som var noe forbauset over at likestillingsforkjemperne hadde vist så liten aktivitet på dette punktet.

Vidar Grøtting, NBIF, N-Trøndelag, viste til Sovjetunionens krig i Afghanistan og USAs trusler overfor Nicaragua og til opprustningen som er høyere enn noensinne. Nedrustningsforhandlingene mellom supermaktene fører ikke fram, og avtaler, f.eks. om ikke opprustning i verdensrommet, blir ikke respektert.

Han mente den beste måte å demme opp for supermaktene på, er å støtte dem som kjemper mot den imperialistiske politikken, altså solid antiimperialistisk solidaritet.

Han viste også til NATOs atomdoktrine, og reiste følgende forslag:

Fred og nedrustning:

Endring siste setning nest siste avsnitt (Sekretariatets innstilling):

«I denne sammenheng vil Landsorganisasjonen markere seg mot NATOs atomstrategi og arbeide for at det norske forsvar blir uavhengig og basert kun på konvensjonelle våpen.»

Janne Svegården, (2. gang), minnet om at Sør-Afrika er det eneste land i verden med en lovgivning som bygger på rasisme.

Tusener sør-afrikanske arbeidere har mistet livet i kampen for elementære menneskelige og faglige rettigheter, og utviklingen den senere tid gjør at en kan frykte et blodbad. Selv om det hvite mindretallsregimet er begynt å løsne noe på de sosiale raseskillelovene, vil ikke noen endring av betydning skje uten etter internasjonalt press på regimet.

Fra 1983 til 1984 økte varehandlene mellom Sør-Afrika og Norge med 37 prosent. LO må legge press på de norske myndigheter for å få gjennomført en mest mulig utstrakt boikott, sa hun, og siterte stikkord fra sitt forslag til tilføyelse i Handlingsprogrammet under avsnittet om internasjonal solidaritet.

Aage Danielsen, NTL, Østfold, foreslo nytt strekpunkt til avsnittet «boliger for alle». NTLs forslag var ikke kommet med i det foreliggende forslaget til Handlingsprogram. Han viste til ulike boligbehov for eldre og funksjonshemmede. Alle ønsker å kunne bo lengst mulig i eget hjem, og det kan være ulike boligformer som dekker behovene for dem som ellers ville bo på institusjon, f.eks. bokollektiver, vernede boliger med utbygget serviceapparat. En forutsetning må være at kostnadene er tilpasset den økonomiske evnene.

Han satte fram dette forslaget:

Under avsnittet «Bolig for alle» forstås inntatt nytt strekpunkt:

- *at det offentlige må ha ansvar for utprøving av alternative boformer tilpasset spesielle behov hos bl.a. ungdom, funksjonshemmede og eldre.*

Håkon Løvmo, NTL, støttet forslagene 1762, 1950 og 2115 og ba forsamlingen se spesielt på Handlingsprogrammets kapittel om kultur. Han syntes det var sagt bemerkelsesverdig lite om idretten. NTLs landsmøte hadde et enstemmig vedtak som ble oversendt LO, men det er ikke nedfelt i Handlingsprogrammet.

Han minnet om AIF før krigen, og syntes det var merkelig at fagbevegelsen nå viste så liten interesse for en masseorganisasjon som idretten. Ved ikke å ha en holdning til disse spørsmål overlater vi dette store og viktig feltet til de krefter vi ser i dag, med kommersialisering og en tvilsom innblanding av mange slag.

Til slutt: Han hadde merket seg at dirigenten hadde visse problemer med å holde styr på forsamlingen, å stilte seg til rådighet for å trimme hele gruppen, om det var ønsket.

Løvmo satte fram disse forslagene:

Begrunnelsen: (kommer som et tredje avsnitt, side 32)

Idretten har alltid spilt en viktig rolle i det norske samfunn, helt fra de eldste tider. I århundrer var idrettsbegrepet et overordnet uttrykk for menneskenes samlede kulturaktiviteter. I vår tid med økt fritid som en konsekvens av høy levestandard, bidrar idrett til å bedre folkets levestandard. Det er derfor naturlig for fagbevegelsen å støtte idrettsarbeidet på alle plan.

Nye strekpunkter:

- *støtte til idrettsarbeid som tar utgangspunkt i de frivillige organisasjonene, og som setter idrettens egenverdi som mål.*
- *videre bidra til at vi får en offentlig idrettspolitik som gavner alle mennesker.*

Likestilling

Nye strekpunkt:

- *bekjempe nedleggelse av typiske kvinnearbeidsplasser*
- *arbeide for å fjerne regler i skattesystemet som begrenser kvinners yrkesaktivitet.*
- *arbeide for å øke antallet kvinner i mannsdominerte yrker*
- *arbeide for å bedre karrieremuligheter for kvinner*
- *arbeidet for at flere yrkesgrupper gis fagstatus, med spesiell vekt på kvinnelederte yrker*
- *arbeide for lik lønn for likeverdig arbeid.*

Strekpunkt 4 foreslås tatt ut.

Karl Erik Larsen, Norsk Elektriker og kraftstasjonforbund, Nordland, understreket at LO må arbeide aktivt for en sosial boligpolitikk. Med dagens bokostander er resultatet at sosialkontorene oversvømmes.

Han satte fram disse forslagene:

LO må gjøre sin innflytelse gjeldende og arbeide for at det legges opp til en boligpolitikk som gjør det mulig for vanlige lønnstakere å skaffe seg en tilfredsstillende bolig. Renter og avdrag må ligge på et nivå som ellers gir lånetakerne og familiene levelige vilkår.

Ellers støttes sak nr. 2038 - 2039 - 2040 - 2041.

Dirigenten opplyste at to talere hadde strøket seg fra listen.

Roar Helgesen, Sekretariatet, støttet de to forslag Olav Støylen ville sette fram på vegne av Kjemisk, om el-avgift og internasjonal solidaritet.

På vegne av NFATF framsatte han endringsforslag til Handlingsprogrammet avsnitt om organisatoriske oppgaver, og begrunnet det med at ambisjonene strekker seg lenger enn til å omfatte elever, i de høyere utdanningsinstitusjoner er betegnelsen studenter.

Han foreslo derfor:

Ordet «elevorganisasjonene» i Sekretariatets forslag til Handlingsprogrammet side 13 «Organisatoriske oppgaver», fjerde avsnitt erstattes med «elev/studentorganisasjonene».

Randi Oppedal, Buskerud, støttet forslag nr. 1723, og viste til at prisen på el-kraft varierer betydelig fra kommune til kommune. Med unntak for utbyggingskommunene vil det si at de mest avsidesliggende grender har de høyeste priser. I Buskerud er forskjellen fra 16,9 øre pr. kwh for dem som har den billigste strømmen til kr. 46,2 øre for dem som har den dyreste.

Vannkraft er en naturressurs og alle burde få strømmen til de samme priser uavhengig hvor i landet det er. El-verkene kunne f.eks. slå seg sammen i regioner og fylker og samordne prisene.

Å bruke el-prisen som selektivt virkemiddel, slik det er sagt, vil lett kunne føre til skjevheter.

Hun støttet forslaget fra bygningsarbeiderne i Glomdal, og minnet om at over to milliarder i el-avgift gikk i statens kasse i 1984.

Hun foreslo:

Støtter forslag 1723.

LO må engasjere seg overfor myndighetene slik at strømprisene blir like over hele landet.

Hans Gunnar Tørre, NFATF, Telemark, minnet om at Tor Halvorsen sa vi hadde kraftige virkemidler til rådighet, først og fremst i avtaleverket. Eksempler var rammeavtalen for datateknologi, og rammeavtalen for likestilling. Harriet Andreassen hadde riktignok sagt at resultatet er mager.

Tørre viste til resultater man har fått igjennom i Hydro i pakt med likestillingsavtalen, det må arbeides på det lokale plan for å få resultater av den avtalen som er. Han mente imidlertid at hele punkt 2 i Hovedavtalen burde inn i likestillingsavtalen, om det skulle bli effektivt. Det er ikke bare snakk om holdninger, vi må også ha de redskap som er nødvendig for å føre kamp.

Dirigenten opplyste at Karin Jønsson hadde trukket seg fra talerlista.

Erling Ervik, Handel- og Kontor, viste til utviklingen i industrien, med investeringsgrupper som kjøper seg inn med kortsiktige profittmotiv. Eksempler: Buggegruppen, Datagruppen m.v.

Temaet økonomisk politikk for vekst og sysselsetting har derfor også nøye sammenheng med bedriftsdemokratiet.

De tillitsvalgte i Kværnergruppen står nå midt oppe i dette problemet, og det kunne være bra med noen setninger i handlingsprogrammet som gir oss følelsen av å ha LO i ryggen, sa han og satte fram følgende forslag.

Nytt avsnitt i Handlingsprogrammet s. 12 «demokrati, medbestemmelse og ansvar».

Vi har i den senere tid sett tendenser til spekulative oppkjøp av bedrifter. Vi har også merket en gryende interesse hos store kapitaleiere for å få opphevet stemmerettsbegrensninger i aksjeselskaper. Slike utviklingstrekk undergraver de ansattes medinnflytelse, og kan på sikt gjøre hele bedriftsdemokratiet til en illusjon ved at sterke kapitalinteresser kjøper opp sel-

skaper og foretar sine disposisjoner over hodet på ansatte og bedriftens daglige ledelse.

Nytt strekpunkt:

- *arbeide for begrensninger av stemmeretten på generalforsamlinger i aksjeselskaper som hindrer at store kapitaleiere setter det etablerte bedriftsdemokratiet til side gjennom oppkjøp av aksjer.*

Olav Støylen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, sa at industripolitikken naturligvis opptok medlemmene i Kjemisk mye. Spesielt har man vært opptatt av den kraftkrevende industri som mange steder er knyttet til de ensidige industristeder. Her er det uhyre viktig hvilke kraftpriser som gjelder. Vi ønsker også i Norsk Kjemisk å bidra til en utvikling av denne industrien. Alle som kjenner denne industrin vet at den trenger å moderniseres, og da er prisene nokså avgjørende, også for sysselsettingen. Den politikken som Willoch-regjeringen fører er ikke til utvikling for denne industrien eller for de ensidige industristedene. Norsk Kjemisk stiller seg også tvilende til mer konjunkturpregede tiltak.

Han fremmet følgende forslag:

Side 23 etter siste avsnitt etter innledning:

El.avgiften er etterhvert blitt en betydelig del av den pris som den kraftkrevende industri betaler for sin kraft. Det er av sentral betydning for den kraftkrevende industrien at det bringes klarhet i hvordan myndighetene ønsker å behandle el.avgiftsspørsmålet i de nærmeste år.

Strekpunkt 4 utgår

Nytt strekpunkt — el-avgiften bør frysas, og det bør legges en plan for nedtrapping av avgiften.

Subsidiært:

- *Eventuelt utredes det hvordan midlene fra el.avgiften kan komme de kraftkrevende industribedrifter og de tilhørende lokalsamfunn til gode for modernisering- og omstillingsformål.*

Nytt punkt kap. 2 — Internasjonal solidaritet:

- *arbeide for at de ansatte i flernasjonale selskaper kan etablere former for forhandlinger og informasjonsvirksomhet på tvers av landegrensene. Ulik møtevirksomhet forutsettes betalt av bedriften.*

Inger Kj. Jensen, Holmestrand, tok spesielt opp Norsk Folkehjelps stilting og forholdet mellom fagbevegelsen og Norsk Folkehjelp. Organisasjonen har lang erfaring med helse- og forebyggende arbeid og med internasjonalt solidaritetsarbeid. Organisasjonen ble stiftet i 1939 som en forlen-

gelse av det solidaritetsarbeid man hadde gjort i forbindelse med borgerkrigen i Spania. Jeg kan også nevne at man i 1939 samlet inn sju millioner kroner til finske kamerater i Vinterkrigen. Sju millioner kroner. Det ville betydd mye penger i dag, det.

Siden 1981 er vår organisasjon bygget ut til å bli en slagkraftig organisasjon på linje med Kirkens Nødhjelp og Røde Kors. Vi har årlige budsjetter på 60 millioner kroner og driver både aktivt forebyggende helsearbeid og internasjonalt helsearbeid. Norsk Folkehjelp ble dannet som en motvekt til det borgerlige Røde Kors. Hun ønsket at forholdet mellom LO og Norsk Folkehjelp skulle bli enda mer forpliktende i framtiden. Hun framsatte følgende forslag:

Landsorganisasjonen i Norge vil:

— støtte Norsk Folkehjelp gjennom aktivt samarbeid lokalt, regionalt og på landsbasis.

Premissdel:

Alle organisasjonsledd i fagbevegelsen bør føle et spesielt ansvar for sin egen helse, sosiale og humanitære organisasjon. Fagbevegelsens medlemmer på alle plan bør finne sin naturlige plass i Norsk Folkehjelps ulike råd, styrer og utvalg. Alle ledd i fagbevegelsen bør slutte seg til Norsk Folkehjelp som kollektive medlemmer. Norsk Folkehjelp må sikres en økonomi som gir organisasjonen reelle vekstmuligheter og trygghet. Informasjon om Norsk Folkehjelp må inn i all grunnleggende opplæring i fagbevegelsen. (Handlingsprogrammets del II, kap. I, Organisatoriske oppgaver).

— støtte Norsk Folkehjelp i arbeidet med å forberede fagorganiserte og deres familier til en aktiv pensjonisttilværelse. (Handlingsprogrammets del II, kap 3, Trygghet for eldre).

— støtte Norsk Folkehjelp i arbeidet med det forebyggende helsearbeid. (Handlingsprogrammets del II, kap. 3, Sosial trygghet — helse for alle.)

— støtte Norsk Folkehjelps sanitetsarbeid slik at fagorganiserte i større grad aktivt finner å kunne delta i dette viktige beredskapsmessige felt.

— arbeide for at medlemmer av frivillige beredskapsorganisasjoner får fri med lønn fra arbeidet i forbindelse med redningsaksjoner og øvelser. Spørsmålet søkes innarbeidet som en del av Hovedavtalen.

— i samarbeid med Norsk Folkehjelps sanitet arbeide for en ytterligere utvikling og styrking av bedriftsvernet. (Handlingsprogrammets del II, kap. 2, Arbeidsmiljø).

— lage en klar arbeidsfordeling mellom AIS, LO og Norsk Folkehjelp på det internasjonale området.

— oppfordre klubber og fagforeninger til å tegne seg som faddere til Norsk Folkehjelps fadderskapsprosjekter. (Handlingsprogrammets del II, kap. 2, Internasjonal solidaritet.)

— i samarbeid med Norsk Folkehjelp sørge for at bedriftshelsetjenesten utvikles fullt ut.

Premissdel:

Det må legges spesiell vekt på informasjon overfor fagbevegelsens medlemmer om bedriftshelsetjenestens målsetting og organisering. Norsk Folkehjelp skal fortsatt ta initiativ til kurser og seminarer innenfor emner som er knyttet til verne-/helsepersonellens oppgaver.

(Handlingsprogrammets del II, kap. 2, Arbeidsmiljø.)

Støtter forslag nr. 2156.

Innsendt av avdeling 60, Solør, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Kjell A. Solem, Orkanger, kunne si seg mye enig i det som var sagt fra representanten fra Kommuneforbundet om problemene i forhold til organisering mellom forbundene. Man hadde også i hans forbund problemer med å organisere ulike grupper i offentlige etater, men også i private næringer. Det er jo skuffende at vi skal bruke tid og krefter på å krangle om medlemmer i stedet for å gå sammen om å rekruttere nye medlemmer.

Han advarte mot dem som skulle fremme et partipolitisk nøytralt LO. Skal vi bli en kamporganisasjon uten politisk holdning? Nei, det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og DNA er en forutsetning for at vi skal nå våre mål. Vi må ikke utviske dette, men vise vårt sanne politiske ansikt. Vi skal ikke opptre som et Af eller et YS, sa Solem.

Han argumenterte til slutt for at man fjerner aldersgrensene for fagopplæringen. Lærlingekontraktene er den eneste garanti for en samfunnsmessig forsvarlig utdanning. Vi må øke bevilgningene til yrkesutdanningen her i landet, og han ville støtte Hovinds forslag.

Han satte fram følgende forslag:

Forslagene fra og med 1826 til og med 1830 tas opp til behandling.

Brit Førde, Norsk Tjenestemannslag, sa at man på denne Kongressen hadde mange viktige saker å behandle, både for medlemmene og for samfunnet. Men alle brant kanskje ikke like mye for alle sakene. Selv var hun blant dem som syntes ingenting var viktigere enn fred. Lavere pensjonsalder, 6-timersdagen og annet kan vanskelig gjennomføres hvis noen av stormaktene trykker på knappen. I 1945 ble det sluppet en bombe over Hiroshima. Vi kjenner alle de redsler og pinsler den skapte. I dag er bombearsenalet ikke ti ganger, 100 ganger eller tusen ganger større, det er mer enn det. Pershing- og Cruise-rakettene vil bare trenge seks minutter fra der de er avfyrt til de er i Moskva og vice versa.

Den aldrende skuespiller i USA utvikler stadig nye våpen, og det bevilges penger til såkalte stjernekrigsvåpen.

Allikevel må vi ikke miste troen kamerater, sa Førde som støttet Bachs forslag og framsatte følgende:

Likestilling

Støtter likelydende forslag framsatt av representant 222, Grethe Mjåland. Nytt strekpunkt 7 til erstatning for strekpunkt 7.

— LO skal i kommende 4-års periode arbeide aktivt for at kvinner blir representert på alle nivåer i fagbevegelsens organer.

I de deler av fagbevegelsen hvor en forholdsmessig kvinnerepresentasjon ikke er mulig pr. i dag, bør tiltak iverksettes for om å mulig å nå dette målet.

Fred og nedrustning

Ny siste linje i teksten for strekpunktene:

— LO vil oppfordre sine medlemmer til aktivt å støtte det arbeidet Nei til atomvåpen gjør.

Nytt strekpunkt:

— opprette egen kvinnebevegelse i perioden.

Berit Kvalvik, Manger, viste til Handlingsprogrammet s. 30—31 og forslag 1903. Stikkordet var barnehager. I Hordaland fylke er det lite barnehageutbygging. Det er mange barnehager med såkalt livssyn som kanskje også virker som en sovepute for utbyggingen av barnehager i mange kommuner. Hun støttet bl.a Thoens fire punkter og støttet forslag 1903 og 1918.

Hvorfor skulle ikke fagbevegelsen kunne bygge barnehager i en overgangstid. Tenk deg barna vokse opp under vårt symbol. Et symbol de vil kjenne igjen når de vokste opp. I det hele tatt må fagbevegelsen også trekkes mer med i undervisningen, fra grunnskolen og oppover. Fagbevegelsen må ha sin berettigede plass i skolen, sa Kvalvik, som fremmet følgende forslag:

Utgangspunkt i forslag nr. 1903 fra Bergen faglige samorg.

Nytt strekpunkt side 31 — under kap. En enklere hverdag for alle.

— om nødvendig bygge barnehager i egen regi i en overgangsperiode.

Kjell Pedersen, Ridabu, sa at fred og nedrustning er noe av det viktigste i Handlingsprogrammet. — Uten fred i frihet kan vi heller ikke være med på å forme framtiden slik vi legger opp til i Handlingsprogrammet. Etter

at vi også har fått dette med fred og nedrustning inn i vedtektene, er dette blitt en viktig del av fagbevegelsens arbeidsområde.

Vi vet likevel at utformingen av denne politikken har skapt en del uro i organisasjonen. Jeg skulle derfor ønske at man her fikk en enstemmig uttalelse fra LO. Tor Halvorsen kom i sin innledning med uttalelser om at holdningen på dette området er kommet til en avklaring og at det var viktig å opptre samlet. Formuleringen i Sekretariatets innstilling er i god overensstemmelse med Tjenestemannslagets vedtak, og jeg vil derfor anbefale Sekretariatets innstilling, sa Pedersen.

Rolf Frøysland, NNN, holdt dette innlegget:

Handlingsprogrammet er et program for neste kongress-periode, 4 år. Etter dette vil vi ved slutten av kongress-perioden i betydelig grad ha bedret samfunnet.

For 4 år siden vedtok vi Handlingsprogrammet for perioden 81—85. La meg sitere noen ord fra det foreliggende Handlingsprogram.

På side 9 står det et sted slik:

«Inntekts- og formuesutviklingen viser at forskjellen er blitt større.» «Samtidig har samfunnet tatt skritt tilbake i sosial standard og rettferdighet». «Det er et samfunn som er hardere, har større forskjeller og løser færre oppgaver i fellesskap.»

Det har altså skjedd en utvikling som er stikk i strid med de prinsipper og mange av programformuleringene som er nedfelt i forrige Handlingsprogram. Vi har ikke klart å bevare og sikre oppnådde resultater.

Program er en ting, resultatene kan være noe annet, og det er som kjent resultatene som teller.

Alle vet at hovedårsaken til den utvikling som har skjedd er Høyre-regjeringen. Dette har vært pekt på tidligere i debatten av flere.

La meg spørre, — kunne noen vente og tro annet enn at Høyre og andre borgerlige partier ville reversere samfunnsutviklingen?

Dersom vi ikke må gi en enda verre beskrivelse av samfunnet om 4 år, må Høyre-regjeringen bort fra taburettene.

Gjennomføringen av Handlingsprogrammet avhenger av 2 forhold.

1. Bort med Høyre-regjeringen.
2. Det krever i alle fall og uansett resultatet av valget, et langt mer aggressivt LO i kommende 4 år.

Og dette er ikke bare et krav til LO-ledelsen, Sekretariatet, forbundsledelsen. I like, og kanskje i større grad er det en utfordring til klubbene og avdelingene.

LO ble i går sammenlignet med en elefant. La oss vise at det er en fyrrig elefant, og ikke en koloss på lærføtter.

Håkon S. Høst, Oslo, sa at et av de viktigste spørsmålene og et av de som vakte mest oppsikt under forrige LO-kongress, var spørsmålet om forholdet til PLO og den palestinske arbeiderunion. Her fikk vi et positivt vedtak. Stor var derfor forskrekkelsen i vinter da det ble kjent at de ikke ble invitert til LOs Kongress. Grunnen var at PLO ikke var medlemmer av den østlige internasjonale under FFI. Histadrut ble imidlertid invitert. Hva er Histadrut. Foruten å være en fagorganisasjon er det en av Israels største arbeidsgivere, de bygger og koloniserer Vestbredden, den er rådgivende når det gjelder judaiseringen av de israelske bosettingene.

Høst var imot at LO bare skulle ha kontakt og samband med frigjøringsbevegelser og andre som var godkjent av FFI. LO må opptre uavhengig utad og ikke samarbeide med organisasjoner som viser seg i være redskap for USA mange steder i verden. Han nevnte Nicaragua og andre land i den tredje verden.

Kjell A. Solem, Orkanger, sa i sitt andre innlegg at dette med lengre åpningstider i varehandelen har skapt store reaksjoner, bl.a. i Trondheim. I forslaget til Handlingsprogrammet står det imidlertid en betenkelig formulering om at fagbevegelsen må se fordomsfritt på spørsmålet. Hva ligger det i dette? Betyr dette en tilnærming til Astrid Gjertsens linje? Han henviste til forslag 293, som han ville støtte. Hvis vi ikke stanser utviklingen nå, risikerer vi å bli et samfunn av skiftarbeidere og deltidsarbeidere på alle sektorer. LO har i et brev av 20.12.84 bedre formuleringer enn det vi finner i forslaget til Handlingsprogram, sa Solem.

Egon Løbekk, Fjerdingeby, ville ta opp og støtte Gundersens forslag. Han presiserte en del av formuleringene som gikk på yrkesopplæringer. Det er nødvendig at flere fag kommer inn under lov om fagopplæring. Flere fag er kommet med, men vi krever flere innen helse- og sosialsektoren, innen Handel og Kontor og innen transportsektoren. At disse fagene kommer inn under loven, har stor betydning for fagopplæringen. Det er enda arbeidsgiverne som skal finansiere opplæringen. Her har de offentlige myndigheter vært seg sitt ansvar bevisst. Om det faglig-politiske samarbeid sa Løbekk at hans egen arbeidsplass ikke hadde bestått om det ikke hadde vært et godt faglig-politisk samarbeid. Han regnet med at mange i salen kunne si det samme. Med en AP-regjering ville vi hatt mindre arbeidsledighet. Syd-Varanger ville vært sikret full drift. I 1987 er Arbeiderpartiet 100 år. La oss sørge for at det jubileet blir feiret i regjeringssposisjon! sa Løbekk som fremmet følgende forslag:

Støtter forslag fra representant 148 Tom Gundersen.

Harald Schjetne, Heimdal, støttet fullt ut forslaget om ekstraordinære tiltak for Finnmark og Nord-Troms. Dette er rettmessige krav. Det gjaldt forslag 1692. Han pekte på de høye fraktutgiftene i nord. Samtidig har de de høyeste levekostnadene i landet. Dette er uverdige forhold og vi må vise solidaritet og støtte forslaget. Han støttet også forslag 293. Astrid Gjertsen fortjener et klart svar på hennes mål å gjøre oss alle til skiftarbeidere og deltidsarbeidere. Hennes politikk er samtidig et angrep på solidariteten i fagbevegelsen. Vi kan gjerne tenke oss et åpnere samfunn, men da skal det være et åpnere samfunn på våre prinsipper, ikke på hennes.

Sverre Worum, Oslo, støttet forslaget fra repr. 269 om rettshjelp for innvandrere. Det er klart at vi må yte slik hjelp både som fredsarbeidere og som flyktninger. I Handlingsprogrammet s. 11.7 står det en formulering om det faglige-politiske samarbeidet som vi i vårt forbund kan slutte oss til. Vi arbeider innen offentlig sektor på videregående skole med å organisere medlemmer til LO, men ofte møter vi sterk motstand nettopp blant partifeller. Vår sterkeste konkurrent er AF.

Vi må i denne valgkampen oppfordre partiene på venstresiden til valg-samarbeid og listesamarbeid for å unngå en ny borgerlig regjering med Carl I. Hagen, sa Worum.

Sverre Berntsen, Eidsvoll, tok opp forslag 1904 som gjelder kristen formålsparagraf i barnehagene. — Jeg har stor respekt for de som står for en sann kristendom i stille medmenneskelighet. Jeg skal ikke trå de kristne på tærne, men hermed er dere også advart. Vi må da kunne si fra med noe mer sjoel og krutt enn trosnøytral. Det bør stå livssynsnøytral. Har Kirkens ledere i dette land noen gang stått på annen side enn den reaksjonære kapitalistiske. Det er ikke lenge siden at presten ble brukt til å refse gårdsmenn og husmenn. Hvis ikke det gikk, var det lensmannen i neste omgang.

Nå tviholder disse Kirkens menn på retten til å hjernevaske unga våre til å bli like erkekonservative, borgerlig og kapitalistisk innstilte. Jeg er av og til blitt kalt hedning for å komme med slike synspunkter. Hvis det å kjempe for retten til at unga skal kunne oppdras til solidariske samfunnsborgere på fritt grunnlag, er å være hedning, sa da er jeg hedning, og da er jeg glad for å være det, sa Berntsen.

Kjell Martinsen, Norsk Bygning holdt dette innlegget:

1) Forslagene som ble tatt opp fra vår representant Raymond Martin-sen på vegne av N.B.J.F. med unntak av de to siste som var fra vår avd. 219 Larvik, forøvrig har vi ingen problem med å tilslutte oss det første forslaget ang. sykehussituasjonene. Men det andre forslaget er ikke tilrådt fra vår delegasjon.

Handlingsprogrammet

2) Boligprogrammet og fremtidens avsnitt er vi rimelig fornøyd med, men vi kunne tenke oss en fastsettelse av renten, som kun kan reguleres etter bestemte retningslinjer og ikke etter hvem som sitter med flertallet i dette land.

For øvrig støtter vi Rigmor Andreassen, HK og Åge Sjømoen, Sam.org. om nedsettelse av renter og stadfeste %størrelse i Handlingsprogrammet.

3) Og selvsagt ber vi om støtte på alle gode tiltak ang. skole og utdannelsespolitikk samt opplysningsarbeide ovenfor ungdommene.

4) Rep. 277, Randi Oppedal tok opp vårt forslag om elektrisk strøm fra avd. 91. Hun var uenig i forbundsstyrets innstilling, men vi må kunne bruke selektive tiltak i industripolitisk sammenheng.

Og så litt om kontraktørvirksomheten. I nyhetene i dag tidlig ble det opplyst at Kommunalministeren vil foreslå at emmannsbedrifter skal legges under arbeidsmiljøloven og at merverdiavgiftslovens § 10 som bl.a. går på registreringsproblemer i avgiftsmantallet skal endres.

Og at bare i bygg og anlegg blir unndratt felleskapet ca. 1 milliard kr. pr. år i følge FAFO-rapporten. Så vår langsiktige påvirkning har begynt å bære frukter.

Kontraktørvirksomheten Konkurransesvridning

Stat og kommune subsidierer anbud fra bedrifter som benytter kontraktører gjennom:

— Lavere skatteinngang. (Undersøkelser har vist at skattbar inntekt minsker med ca. 50 % i forbindelse med at en arbeidstaker registrerer seg som selvstendig næringsdrivende. Dette har samband med at vedkommende drar fordeler av å liknes som selvstendig næringsdrivende og at «svart» økonomi er svært utbredt blant disse).

— 11,9 % mindre innbetaling til Folketrygden. (Dette representerer rundt 12 000 kroner pr. år i kontraktør. Med de ca. 25 000 kontraktørene i bygge- og anleggsbransjen representerer dette ca. 300 mill. kroner i inntektstap for folketrygden).

Systemet innbyr til «svart arbeid». («Svart arbeid» er en del av inntektsgrunnlaget for de fleste «kontraktører»). Dette blir dermed en del av deres totale økonomi og får derved følger når anbud regnes. Dette virker som en form for ubevisst legalisering og blir dermed en ubevisst form for subsidiering fra det offentlige side.

At samfunnet subsidierer anbud i form av lavere skatter og avgifter er en side og meget alvorlig.

Den annen side er subsidieringen i forhold til at andre lover og avtaler ikke etterfølges.

Bygge- og anleggsbransjen er sterkt utsatt for ulykker.

Hittil har spørsmålet om hvor vidt «kontraktørene» er å anse som selvstendig næringsdrivende eller arbeidstakere ikke vært tilstrekkelig rettslig prøvd.

Dette har innebåret at de har falt i sekken og dermed blitt ansett som selvstendig næringsdrivende med følgende virkninger:

- Ikke utgifter til bedriftshelsetjenesten (kr. 500—800 pr. mann)
- Ikke utgifter til sikkerhetsbestemmelsene i AML.
- Ikke utgifter til brakkerigg (betydelig utgift).
- Ikke utgifter til oppsigelsesvern (fra 1 til 6 måneder).

Ikke utgifter til Arbeidstidskapitlet i AML. (Det er erfart at kontraktører arbeider betydelig utover 40 timer pr. uke. Regner en med at de arbeider 55 timer pr. uke utgjør dette for de 25 000 kontraktørene i bygg og anlegg ca. 8—9000 årsverk). Dette innebærer at byggebransjen kan rekruttere langt flere i sine fag.

- Ikke utgifter til feriepengar.
- Ikke utgifter til administrasjon for oppdragsgiver.
- Undergraving av tariffavtaler (oppdragsgiver dikterer delvis lønnsnivået).
- Ikke helligdagsgodtgjørelse — overtidsgodtgjørelse — reise og gangtid osv.

Den totale konkurransevriddningen er meget vanskelig å anslå, men enkelte byggmestere opererer med ca. 8 % av totalanbud.

Dette er alvorlig for våre bedrifter og våre medlemmers trygghet for arbeid.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, sammen med Norges Byggmesterforbund, har stått fremst i kampen for å få en slutt på kontraktørvirksomheten.

Det er her grunn til å bemerke at det er arbeidslivets motparter som sammen går inn for å få en slutt på virksomheten.

Også LO og flere av de tilsluttede forbund samt Norges Håndverkerforbund og samtlige håndverks-arbeidsgiver-forbund innenfor Bygg har vært med i kampen for å få ordnede forhold i bransjen.

NBIF har arbeidet med problematikken i flere år. Vårt landsmøte i 1982 satte fart i arbeidet.

Debatten og vedtakene på landsmøtet forpliktet forbundet til å prioritere spørsmålet i landsmøteperioden.

På bakgrunn av landsmøtevedtaket tok Bygning opp spørsmålet om å få FAFO til å utrede spørsmålet. Bygning tok kontakt med LO og forbundene samt arbeidsgiverne. Disse står bak FAFO-rapporten «På gyngende grunn» — Kontraktørvirksomheten i byggebransjen.

Denne rapporten går grundig til verks og tar opp virkningene 1) Innad i bransjen. 2) Forfagopplæringen. 3) For arbeidstakerne. 4) For samfunnet. 5) For forbrukerne. 6) For fagbevegelsen.

Konklusjonene er klare: Det er omfattende skadevirkninger i forhold til samtlige punkter.

Det har også vist seg at det har vært omfattende utsklidninger til andre bransjer.

Eks. Transport- og budtjeneste, Jern og Metall — bilverksteder, handel- og kontornæringer, frisører, oljevirkomhet, generell industri osv.

Budtjenestefirmaer leier ut biler gjerne til arbeidsløs ungdom som liker biler. Utleien skjer til faste priser uten hensyn til hvor mye oppdrag de formidler til ungdommen. Dette kan føre til at de kommer i store økonomiske problemer.

Hotellene har begynt å leie ut «baren» til bar-keeperen.

Frisørenedeier ut stolene til svenner og ufaglærte.

Hele tiden med ett for øye: Minst mulig utgifter til felleskassa.

Utsendt til alle kommuner

Det er fattet vedtak i følgende kommuner (foreløpig) positive

Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Narvik, Tune, Skjeberg, Vennesla, Froland, Modum, Øyestad, Nore og Uvdal og Askim — til sammen 12 kommuner + 2 som kom i dag, samt Fylkesutvalget i Buskerud.

Flere kommuner er i behandlingsfasen og flere vedtak er underveis.

NBIF er i kontakt med alle politiske partier sentralt og lokalt. Målet er klarere formuleringer særlig på skatte- og avgiftsiden.

Bl.a. har Kr. Folkeparti sendt en henvendelse til samtlige av sine kommunerepresentanter med positivt fortegn. Vi skal nå ha møte med Senterpartiets Stortingsgruppe, og Byggmesterforbundet skal «bearbeide» Høyre. Dette er bare noen punkter i telegramstil, for om mulig å gi noen momenter omkring dette spørsmål. Forøvrig viser jeg til FAFO-rapporten om «bygning» brosjyre om spørsmålet.

Han tok opp følgende forslag:

Tar opp følgende forslag: 1602 - 1603 - 1634 - 1639 - 1678 - 1679 - 1680 - 1681 - 1723 - 1772 - 1773 - 1819 - 1820 - 1821 - 1822 - 1823 - 1824 - 1825 - 1959 - 1971 - 1972 - 1973 - 2021 til og med 2036 - 2129 - 2152 - 2153 - 1737 til og med 1748.

Martinsen fremmet også følgende tilleggsforslag:

Landsorganisasjonen i Norge vil markere en klar holdning mot kontraktørvirksomheten og aktivt motarbeide denne gjennom bl.a. følgende tiltak:

- 1. Opphevelse av forskrift nr. 3 til Merverdiavgiftslovens § 10, som i dag åpner store muligheter for registrering i avgiftsmantallet.*
- 2. Oppheve samordningsregelen mellom plikten til å svare merverdiavgift og spørsmålet om hva som er pensjonsgivende næringsinntekt i folketrygden.*

3. *Endring i regelen i Skattebetalingslovens § 49, slik at hvis skattetrekk ikke er foretatt fordi oppdragsgiveren feilaktig har ment at godtgjørelsen er utbetalt for arbeid som ledd i selvstendig næringsvirksomhet, så kan god tro ikke fritta for ansvar.*
4. *Effektivisere kontrollapparatet.*
5. *LO vil kjempe for at selvstendig næringsdrivende som i dag fremstår som kontraktører skal anses som arbeidstakere, sett i forhold til lover, regelverk og avtaler.*
(Arbeidsmiljøloven, ferieloven, arbeidstvistloven, tariffavtaler osv.)

Dagfinn Lund, Vest-Agder, ville støtte forslagene 1793 og 1794 med samme begrunnelse som står i de opprinnelige forslagene. Mange ekstrahjelpere har ikke sosiale goder som andre ansatte har opparbeidet seg. 1794 går på arbeidsformidlingen som må styrkes. Det kan ikke være riktig at også slik formidling skal privatiseres. Det offentlige må ha hånd om arbeidsformidlingen, sa Dagfinn Lund.

Ivar Uglum, Berger i Vestfold, tok opp forslagene 1639, 1679, 1737 og 2152 og støttet disse. Han sa bl.a. at arbeidsgiverne motarbeider gjennomføringen av bedriftshelsetjenesten. Uten at denne fungerer, kan heller — ikke tillitsvalgte, på en fullgod måte — forsvare de krav de har etter Arbeidsmiljøloven. Det gjelder i vernearbeid og andre saker. Bedriftshelsetjenesten er det verktøy man trenger.

Han fortsatte:

Fagbevegelsen har siden Kongressen i 1981 nedlagt et stort arbeid for å få etablert bedriftshelsetjeneste for våre medlemmer.

Med beklagelse må vi imidlertid registrere at dette arbeidet nå er i ferd med å trenes, — og i en enkelte områder faktisk stoppe opp. Norsk Arbeidsgiverforening foretar i denne saken utspill som skaper en uholdbar byråkratisk saksbehandling.

— For orden sksyld: Bestemmelsene om bedriftshelset. ligger i arbeidsmiljøloven i dag. Gjennomføringen er arbeidsgivers plikt, og ikke betinget av pålegg fra arbeidstilsynet. Fortsatt trening er derfor et alvorlig anslag mot våre medlemmers lovfestede rettigheter.

Kamerater — bedriftshelsetjenesten er det arbeidsredskap — det verktøy — våre medlemmer trenger for å få gjennomført de øvrige bestemmelser i arbeidsmiljøloven. Uten dette verktøy — en bedriftshelsetjeneste i tråd med forskriftene — får heller ikke våre verneombud utført sin oppgave.

Jeg er fornøyd med det forslaget til Handlingsprogram sier om bedriftshelsetjeneste. Men jeg vil så sterkt jeg kan oppfordre til at en samlet fagbevegelse klart tar avstand fra NAFs trening, og kreve bedriftshelsetjenesten gjennomført nå.

Jeg vil — dirigent så sterkt jeg kan oppfordre LO, det enkelte forbund fagforeninger om å støtte dette viktige arbeid — til beste for våre kamerater — som måtte trenge senterets hjelp, for dermed redusere sykefraværet og uførepensjoner og en bedre tilværelse for disse menneskene.

Arnt Bækholt, Oslo, sa at han ville støtte Bachs forslag og også Hysværs begrunnelse.

Han syntes kanskje ett punkt av det Tor Halvorsen har tatt opp ikke var så mye berørt i debatten. Tor Halvorsen hadde sagt at en del av målene kan vi nå faglig vei, men de fleste må løses gjennom politiske. Vi vet alle at vi kan få vårt Handlingsprogram raskere gjennomført med et stortingsflertall fra Arbeiderpartiet.

Hvordan oppnår vi dette, gjennom støtte. Det er gitt store bevilgninger fra Norsk Kommuneforbund, Jern og Metall m.v. til valgkampen, men vi må gi ytterligere støtte. Hva skjedde under SVs vårflo. De samlet inn 1,4 millioner på individuell basis.

Hva kunne ikke vi med 700 000 medlemmer samle inn på individuell basis. La oss støtte nå i denne viktige kampen, sa Bækholt.

Jan Werner Hansen, Oslo, sa at det var fremmet 13 ulike forslag om det faglig/politiske samarbeid fra Norsk Tjenestemannslag.

Alle var ikke representative. Det er flertall i Norsk Tjenestemannslag for et fortsatt samarbeid med DNA. Det er selvfølgelig ikke noe nytt at enkeltforbund kan ha kontakter med andre partier i spesielle saker, men vi vet at det går inn gjennom ett øre og ut gjennom det andre. Arbeiderpartiet er derimot forpliktet til å ta mest mulig hensyn til fagbevegelsen. Vi henter den største gevinsten ut av samarbeidet. Bruk alle de muligheter dere har kamerater til å fortelle medlemmene om hva dette samarbeidet går ut på og hva det har gitt av resultater.

Albert Eidem, Sandefjord, holdt dette innlegget:

Dirigenter — kamerater.

Jeg vil også støtte det oppsatte forslag nr. 1797 som gjelder videre utbygging av «Atføringsarbeidet».

Representanten nr 280 Helga Melbye tok i sin innledning for seg det viktige prosjektet — Atføringscenteret i Rauland, som svært mange fagforeninger og samorganisasjoner er med og bidrar til å realisere.

Mange har kanskje fått den oppfatning at Atføringscenteret i Rauland er et rent Telemark-prosjekt. Dette er feil.

En lang rekke fagforeninger har som nevnt gitt sin støtte til prosjektet.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane holdt dette innlegget:
I mitt første innlegg stilte eg to konkrete spørsmål til Balstad.

1. Om Buvik-innstillinga som bl.a. krev avgrensa lønnsauke som vilkår for statsstøtte til utsatte bedrifter til ein-sidede industriastader. Eg spurde Balstad korfor han ikkje tok avstand frå Buvik-innstillinga og om han meinte dette var god LO-politikk.

2. Til LO sitt omstillingsamarbeid med Industriforbundet. Korleis konkret meiner du dette kan redde dei 1 200 arbeidsplassane i Kirkenes.

Eg bare konstaterer at svaret uteblir. Det talar for seg.

Eg vil slutte meg til dei mange som kritiserer LO sin støtte til Ap. Dei fleste som er vanskelege å organisere brukar Ap-støtta som argument. Ingen har protestert mot at mitt forbund, Kjemisk, har sosialistisk formålsparagraf. Men så er jo også Ap og sosialisme to vidt forskjellige ting.

I 1981 betalte LO oppmot halvparten av Ap sin valkamp. blant dei ting dei fikk igjen for det var stortingsrepresentant Gunnar Berge. Det var streik i offentleg sektor i fjor. Ap stemte for voldgift. Men Berge gikk vidare: Han kritiserte Høgre-regjeringa for ikkje gripe inn med voldgift tidlegare. Ærleg talt: Dei fagorganiserte sine pengar må brukast til meir fornuftige ting enn til finansiere slike uttalar. Det var mye betre at pengane gikk til Kirkenes-arbeidarane.

Ein FAFO-rapport laga på oppdrag frå Transport viser at 2/3 av befolkninga meiner at streikeretten må bevarast, at voldgift undergrev streikeretten og at voldgift blir brukt for ofte.

La meg ta eit eksempel til: Da Rittedal annonserte voldgift mot Hydro-streiken kalla Hågensen han for ein løpergutt til Hydro. Etter at Ap stemte for voldgift nekta Hågensen å uttale seg.

Det som eg har sagt må få konsekvensar for Handlingsprogrammet både når det gjeld Industripolitikk og det såkalla Faglegpolitiske sam-arbeidet. Dette er nemleg eit spørsmål om korvidt det er kapitalen eller fagrørsla som skal forme framtida. Derfor oppmodar eg representantane til å stemme for alle dei gode endrings- og tilleggsforslaga som er komne mot sekretariatet sitt forslag til Handlingsprogram.

Til slutt vil eg støtte forslag 1621 som tidlegare er reist av representant 75.

Og eg vil vise til det forslaget mitt om industripolitikken som eg dess-verte ikkje fikk tid til å referere i går. Forslaget står i møtereferat frå i går på s. 106.

Dirigenten spurte om Vaksaker var til stede. Det var han ikke og han ble strøket av talerlisten. Kirsti Nossum fikk ordet.

Kirsti Nossum holdt dette innlegget:

Jeg har fremmet et nytt forslag om Apartheid-regimet i Sør-Afrika. Forslaget er langt — jeg skal være kort.

Forslaget er ikke noe motforslag til Sekretariatets innstilling, men en presisering. Jeg har i tillegg tatt med at LO skal kreve at Norge følger opp FNs Handlingsprogram mot Apartheid, slik LO-kongressen gjorde det i 1981 og som Arbeiderpartiet har i sitt program.

Handlingsprogrammet erklærer apartheidsystemet som en forbrytelse mot menneskeheten, og oppfordrer alle land til å bryte alt økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika.

For å få en avvikling av eksport/import på Sør-Afrika, må vi innføre en lisensplikt. Lisens må bare gis for inntil 1 år av gangen, og ikke lenger enn ut 1988. Innen den tid bør all handel med Sør-Afrika være avviklet. Denne tida må brukes til omstilling for de bedrifter som idag er avhengig av handel med Sør-Afrika, for at ikke arbeidsplasser skal gå tapt. Kostnader med oppstillinger må betales av fellesskassa.

Jeg vil anbefale at forholdet til Sør-Afrika kommer som separat uttalelse fra Kongressen, slik som uttalelsen om Nicaragua.

Det var Sør-Afrika.

For øvrig vil jeg støtte forslaget fra representant 206 Svein Fjellheim om Fred og Nedrustning. Det er viktig at vi stiller krav til Storting og Regjering. Dette ble gjort på forrige Kongress og ble ikke fulgt opp av Storting og Regjering. Tiden er inne til å rette en ny henvendelse!

Kirsti Nossum la ved følgende forslag til uttalelse:

Sør-Afrika

Apartheidregimet i Sør-Afrika har i perioden skjerpet undertrykkningen av landets svarte flertall. Særlig har fagbevegelsen vært utsatt for forfølgelse, vold og tortur. Det skjer en kraftig militarisering av det økonomiske og politiske systemet, samtidig som tvangsflyttingen av svarte til bantustanområder øker. Bare i løpet av de siste 4 år er mellom 3 og 4 millioner mennesker blitt deportert og fratatt sin nasjonalitet. Sør-Afrikas nabo-stater destabiliseres og svekkes ved et sterkt militært og økonomisk press, basert bl.a. på utviklingen av en av verdens sterkeste krigsmaskiner.

Landsorganisasjonen vil understreke at det er viktigere enn noensinne å arbeide for en total avskaffelse av apartheid. LO krever derfor at Norge følger opp FNs handlingsprogram mot apartheid, vedtatt i FNs generalforsamling den 9. november 1976. Handlingsprogrammet erklærer apartheidsystemet som en forbrytelse mot menneskeheten og oppfordrer alle land til å bryte alt økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika. Handlingsprogrammet definerer apartheid som et internasjonalt anliggende.

Landsorganisasjonen slutter seg til forslagene om en avvikling av Nor-

ges handel med Sør-Afrika, som et ledd i gjennomføringen av en økonomisk, kulturell og politisk boikott av apartheidregimet. Landsorganisasjonen har overfor regjeringen foreslått en gjennomgåelse av samhandelen produkt for produkt, i et samarbeid mellom myndighetene, bedriftslederne og fagorganisasjonen. Dette med henblikk på å finne alternative markeder og alternative leverandører for henholdsvis eksport og import av varer til og fra Sør-Afrika. Et offentlig omstillingsfond for hjelp til omlegging av eksport/import på Sør-Afrika må opprettes. Registrering av norsk handel på Sør-Afrika må innføres.

Lisensplikten for import fra Sør-Afrika må brukes for å stanse handelen. Import av frukt bør kuttes ut omgående. For andre varegrupper gis det kun lisens dersom det ikke kan skaffes tilsvarende produkter fra andre land. Lisens kan bare gis for inntil et år av gangen og ikke lenger enn ut 1988. Innen den tid bør all norsk handel med apartheidstaten være avviklet.

Den norske skipsfarten til og fra Sør-Afrika må reduseres og avvikles. Dette gjelder spesielt frakt av olje til regimets krigsmaskin. Oljefraktene må i første omgang registreres av myndighetene. LO har foreslått at Regjeringen tar initiativ til en slik registrering på internasjonal basis. Disse registreringene må bli brukt til offentlig svartelisting av de skip, selskaper og rederier som bidrar til å skaffe Sør-Afrika olje. Eksport av norsk olje til Sør-Afrika må straks forbys ved lov.

SAS sine flygninger til Johannesburg må avvikles, og Norge må arbeide for å få til dette i samarbeid med Sverige og Danmark. Landsorganisasjonen vil motarbeide at det gis banklån og investeringer i Sør-Afrika. Primært bør selskaper som har etablert seg i Sør-Afrika trekke sine investeringer tilbake. Så lenge bedriftene fortsatt er etablert der, bør også EFTA-landene slutte seg til EF-gruppens adferdskode for selskapers avdelinger i Sør-Afrika, og sørge for ikke-diskriminering, likelønn, faglige rettigheter og opplæring. En slik adferdskode må søkes gjort bindende.

LO/AIS' støtte til bygging av fagorganisasjoner, som CUSA og FO-SATU, i Sør-Afrika bør styrkes ytterligere. Støtten til ANC og SWAPO fra AIS og Norsk Folkehjelp må videreføres, politisk og økonomisk. Samarbeidet mellom SADCC-landene (Det Sørlege Afrika) og Norge/de nordiske land bør videre utbygges, i pakt med tanken om en ny økonomisk og sosial verdensordning.

LOs støtte til det faglige samarbeidet i frontstatene, SATUCC, må fortsette og styrkes. Sammen med den øvrige vest-europeiske fagbevegelsen i Frie Faglige Internasjonale må Landsorganisasjonen delta i økt press på apartheidregimet for utvikling til demokrati og likhet mellom rasene.

Kampanjen for faglig frihet og rettigheter i Sør-Afrika må ytterligere påkes. Arbeidet for dette i internasjonal fagbevegelse må styrkes, økonomisk og politisk, og kampanjen for løslatelse, mot fengsling av tillitsvalgte

bli intensivert. LO vil i dette arbeidet delta i samarbeid med øvrige nordiske fagorganisasjoner og gjennom FFI. Norge og norsk arbeiderbevegelse må treffe sine tiltak som et ledd i det internasjonale presset for å endre regimet. Tiltakene må være rettet på å presse makthaverne og på å støtte den mobiliseringen i Sør-Afrika som er på gang i fagorganisasjonene, kirken og forretningslivet.

Balstad oppsummerer

LO-sekretær *Jan Balstad*, fikk ordet for å svare på to direkte spørsmål. Han sa at han trodde mye av analysen i Buvik-utvalgets innstilling var riktig. Han hadde selv vært med i utvalget. Situasjonen på de ensidige industristedene var imidlertid totalt forskjellig nå og den gang for to år siden. Da sto ÅSV med tiggerstaven. Nå har den et overskudd på en milliard. Målet til Buvik-utvalget var å analysere problemene på de ensidige industristedene, og det har utvalget gjort. At mange steder har problemer med sin basisnæring, må vi være villig til å se i øynene. I en del av konklusjonene har jeg imidlertid tatt dissens da formuleringene ikke var kraftfulle nok. Hva så med samarbeidet med Industriforbundet. Er det så galt at LO sammen med Industriforbundet går ut og forteller hvor viktig det er å ha en moderne industri her i landet. Det er nemlig en formidabel pedagogisk oppgave å gjøre dette i dag slik samfunnet ser ut. Med dette skal vi legge grunnlag for en sterk industriell vekst og framgang i Norge, sa Balstad.

LO-lederen *Tor Halvorsen* fikk ordet til en oppsummering:

Tor Halvorsens oppsummering

Tor Halvorsen sa til slutt at den 12 timers debatten om Handlingsprogrammet hadde vært en interessant og god debatt. — På mange måtar har vel Kongressen her opptrådt som et politisk verksted. — Jeg er overbevist om at vi kommer fram til et godt og framtidsrettet Handlingsprogram.

Han hadde registrert at de fleste forslag går på hovedmålene for fagbevegelsen. Det går på å styrke de svake i samfunnet, for full sysselsetting, for bedre arbeidsmiljø, for styrket skole og utdanning, for en bedre yrkesutdannelse, de deltidsansattes problemer, hvordan sikre velferdssamfunnets gode videre. Mange er opptatt av fred og nedrustning. At vi nå også har vedtatt dette tatt inn i vedtektene gjør ikke våre forpliktelser på dette området mindre. Situasjonen i verden er slett ikke blitt bedre siden forrige Kongress.

Mange har også vært inne på det faglig-politiske samarbeidet med DNA. Det har vi vært vant til på LOs Kongresser. Jeg synes likevel at

situasjonen nå er annerledes enn den var for fire år siden. Vi har hatt en borgerlig regjering i fire år. Mange flere har funnet det mer forståelig at samarbeidet med DNA er viktig. Vi kan ikke se bort fra at det faglig-politiske samarbeidet nå er ett av våre viktigste virkemidler.

På kort sikt er også et mål helt overordnet. Vi må sørge for at det er en AP-regjering som inntar regjeringskontorene etter høstens valg.

LO-formannens appell ble etterfulgt av langvarig applaus.

Dirigenten viste til at det tidligere var vedtatt at forslagene skulle oversendes redaksjonskomiteen. De var ennå ikke kommet tilbake derfra. Hun foreslo at man etter pausen tok fatt på behandlingen av dagsordenens pkt. 11. Valg. Innstillingen fra valgkomiteen ville bli utdelt i pausen. Dette ble enstemmig godkjent uten merkander.

Møtet hevet 12.50.

Ettermiddagsmøtet onsdag 8. mai

Møtet ble satt kl. 15.00 med Lars Skytøen som dirigent, og åpnet med allsang «Ung flaggsang», med Trygve Aakervik som forsanger.

DAGSORDENENS PKT 11

Valgkomiteens innstilling

Valgkomiteens innstilling består av to deler: valg og bevilgninger. Dirigenten ga ordet til valgkomiteens formann, *Torger Oxholm*, som innledet med å minne om at valgkomiteen var blitt enstemmig valgt på Kongressens åpningsdag. Vi er 35 forbund i LO, forbund med ulike oppfatninger, struktur, med medlemmer i privat og offentlig virksomhet.

— Vi er en valgkomitee valgt av Kongressen og skal svare for Kongressen. Bak den innstilling som er lagt fram ligger mange og grundige drøftinger i komiteen. Det har vært en fin komité, og jeg vil benytte anledningen til å takke dens medlemmer nå, før vi går løs på innstillingen, for det er ikke sikkert de får noen takk etterpå, sa Oxholm, og refererte innstillingen:

Valgkomiteens innstilling

Valg

Valgkomiteens innstilling til valg etter vedtektenes § 6, punkt 2: å velge de fastlønte tillitsmenn/kvinner, punkt 3: å velge 15 medlemmer og 9 varamenn til Sekretariatet, og punkt 4: å velge et revisjonsutvalg på 3 medlemmer med varamedlemmer.

Valgkomiteen har holdt møter 5., 6., 7. og 8. mai og fremmer følgende enstemmige innstilling:

Landsorganisasjonens tillitsmenn:

Formann: Tor Halvorsen, gjenvalg. Nestformann: Leif Haraldseth, gjenvalg. Hovedkasserer: Svein-Erik Oxholm, gjenvalg. 1. sekretær: Liv Buck, gjenvalg. Sekretærer: Ole Knapp, gjenvalg, Yngve Hågensen, gjenvalg, Jan Balstad, gjenvalg, Esther Kostøl, Norsk Tjenestemannslag, ny og Evy Buverud Pedersen, Norsk Jernbaneforbund, ny.

Sekretariatet:

1) Tor Halvorsen. 2) Leif Haraldseth. 3) Svein-Erik Oxholm. 4) Liv Buck. 5) Harald Øveraas, Norsk Arbeidsmandsforbund. 6) Finn Nilsen, Bekledningsarbeiderforbundet. 7) Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. 8) Kåre Hansen, Handel og Kontor i Norge. 9) Lars Skytøen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. 10) Arthur Svensson, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. 11) Torger Oxholm, Norsk Kommune- forbund. 12) Einar Hysvær, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. 13) Henrik Aasarød, Norsk Sjømannsforbund. 14) Dagfinn Habberstad, Norsk Tjenestemannslag. 15) Walther Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund.

De øvrige valgte sekretærer i Landsorganisasjonen er varamedlemmer i den rekkefølge Kongressen bestemmer.

Når det gjelder behandlingen av representant nr. 8 i Sekretariatet, fratrådte et av medlemmene p.g.a. inhabilitet.

Varamedlemmer:

1) Roar Helgesen, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. 2) Ove J. Ragnar, Telefolkenes Fellesforbund. 3) Erling Oen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. 4) Leif Thue, Norsk Jernbaneforbund. 5) Kjell Christoffersen, Norsk Grafisk Forbund. 6) Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund. 7) Svein Morgenlien, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. 8) Gunnar Grimnes, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. 9) Arthur Bauge, Postfolkenes Fellesforbund.

Samtlige varamenn deltar i Sekretariatets møter med tale- og forslagsrett.

Utover disse valgte møter den daglige leder av Statstjenestemannskartellet og LOs kvinnesekretær i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.

I henhold til Sekretariatets vedtak har de ansatte funksjonærer i LO og fagforbundene en representant i Sekretariatet ved den valgte formann med tale- og forslagsrett.

Revisjonsutvalget:

1) Storm Lundberg, Handel og Kontor i Norge. 2) Rolf Kaldahl, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund. 3) Margot Kvalvik Sæter, Norsk Kommuneforbund.

Varamedlemmer:

1) Wenche Paulsrud, Norsk Jernbaneforbund. 2) Jan Werner Hansen, Norsk Tjenestemannslag. 3) Håkon Nilsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

II. Innstillinger om bevilgninger:

1. Komiteen fremmer enstemmig for Kongressen forslag på følgende årlige bevilgninger i Kongressperioden 1985—1989.

Arbeidernes Ungdomsfylking.....	kr 175 000	(150 000)
Framfylkingen.....	kr 100 000	(80 000)
Norges Bedriftsidrettsforbund	kr 40 000	(35 000)
Arbeidernes Edruskapsforbund	kr 40 000	(35 000)
Norsk Arbeidersangerforbund	kr 40 000	(35 000)
Norges Kristne Arbeideres Forbund	kr 40 000	(35 000)
Norsk Pensjonistforbund	kr 40 000	(35 000)
AIS	kr 550 000	(400 000)

Tallene i parentes gjelder bevilgninger ved Kongressen i 1981.

2. «Samarbeidsutvalget av krigsveteraner med hovedsete på Østlandet» har søkt om økonomisk støtte til opplysningsarbeid blant skoleungdom om nazismen og krigen 1939—45.

I anledning av at det i år er 40 år siden frigjøringen 8. mai foreslår komiteen enstemmig en engangsbevilgning på kr 10 000 til nevnte for-
ening.

3. I dagsordenens pkt. 10, forslag nr 2866, 2867 og 2885 er det forslag om en bevilgning til NEI TIL ATOMVÅPEN.

Komiteen foreslår enstemmig at NEI TIL ATOMVÅPEN får en engangsbevilgning på kr 75 000.

4. Andre forslag

Dagsordenens punkt 10, forslag nr. 2848, 2855, 2856, 2858, 2859, 2861, 2868, 2871, 2872, 2880, 2883, 2891 og 2895 er også oversendt komiteen til behandling. Støttemidler fra arbeiderbevegelsens organer til solidaritetsarbeid kanaliseres normalt gjennom AIS.

Komiteen mener at disse forslagene eventuelt bør vurderes innenfor AIS' bevilgningsramme.

Begrunnelsen

Valgkomiteens formann kommenterte enkelte av forslagene — særlig gjaldt det de to nye tillitsmenn i LO-ledelsen. Flere kandidater har vært vurdert, men etter en samlet vurdering har man blitt stående med en enstemmig innstilling på disse to.

Esther Kostøl, Norsk Tjenestemannslag, medlem av DNAs sentralstyre kommer fra Forsvaret. Hun har vært lokalt tillitsvalgt, ansatt sekretær i Tjenestemannslaget. Senere i Kartellet hvor hun har arbeidet med statssektoren, med likestilling og privatiseringsspørsmål. Hun er også med i det offentlige utvalg som vurderer arbeidstidsreduksjoner. Hun er født i 1936 og har vært LO-organisert siden 1955.

Evy Buverud Pedersen, Norsk Kommuneforbund, har vært kvinnesekretær i LO siden 1972, tidlig tillitsvalgt i Kontorpersonalets forening. Hun er født i 1942 og har vært i LO-systemet rundt 15 år. Ingen som har vært så lenge kan unngå å ha stor erfaring fra en rekke arbeidsoppgaver, nasjonalt, på norsk basis og internasjonalt. Hun er medlem av en rekke styrer og råd og er politisk aktiv kommunalt og fylkeskommunalt. Hun har vært LO-organisert siden 1955.

Valgkomiteen har også fått brev fra Handel og Kontors leder Kåre Hansen når det gjelder nr. 8 i Sekretariatet. En i valgkomiteen har vært ute av behandlingen p.g.a. inhabilitet.

Valgkomiteens leder regnet imidlertid med at Handel og Kontor ville komme til denne plassen.

Valgkomiteen har også drøftet bevilgninger og fremmet også sine forslag her enstemmig.

Han anbefalte herved valgkomiteens innstilling på valg og bevilgninger og håpet på enstemmige vedtak.

Generell debatt

Dirigenten sa at det ville bli anledning til generell debatt. Voteringen ville skje punkt for punkt slik at de som hadde motkandidater å foreslå kunne ta det etterhvert.

Kåre Hansen, Handel og Kontor, sa at det vel ikke var ukjent for noen at han hadde ytret ønske om ikke å bli gjenvalgt til Sekretariatet og at han ville foreslå forbundets nestleder Sidsel Bauck i stedet. Mange spekulerer vel her om motiv og begrunnelse. Det er kanskje ikke så mange som trekker seg frivillig fra maktens tinde.

Beslutningen er min egen. Den skyldes ikke strid i forbundet. Den er tatt over lang tid og etter grundig vurdering. LO-ledelsen har vært orientert om dette, likeledes landsstyret som har godkjent beslutningen. Nå er det ingenting i LOs vedtekter som sier at det skal være et forbunds leder som skal sitte i Sekretariatet. Da kunne man tatt dette opp under vedtektene om man ønsket det. Jeg var i den situasjon at jeg kunne velge.

Vi har alle samme målsetting om likestilling. Det har også jeg. I en situasjon som denne, når man kan styre kvinnerepresentasjonen og samtidig gjøre det jeg synes er riktig, da synes jeg at jeg skulle gjøre det. Når Handel og Kontor nå har anledning til å la seg representere med en kvinne, så er

det jo intet formelt til hinder for det. Landsstyret har også sagt ja, og jeg synes vi skal ha en viss innflytelse på personvalget.

På vårt landsmøte i fjor høst avviste jentene forslag om kvotering. Jeg tror mange gjorde det i tillit til at vi skulle makte å få en skikkelig kvinneverrepresentasjon uten kvotering. Vi vil også gjerne vise at denne tilliten ikke var ubegrunnet.

Sidsel Bauck og den øvrige forbundsledelse vil stå sammen om de holdninger Handel og Kontor skal representere i Sekretariatet. Hennes standpunkter vil være forankret en felles holdning.

Jeg er klar over at det samme ikke kan gjøres i andre forbund som har en helt annen fordeling mellom kjønnene. Og smitteeffekten er vel neppe stor. Jeg vil til slutt si at jeg ikke gjør dette for å være heroisk, eller for å tekkes spesielle kvinnegrupper. Jeg gjør det fordi jeg finner det riktig.

Beslutningen er tatt, og jeg vil anbefale Sidsel Bauck, selv om vi kommer tilbake til det punktet senere.

Kåre Hansens innlegg ble etterfulgt av langvarig applaus.

Før første taler fikk ordet, gjorde dirigenten oppmerksom på, for ordens skyld, at når valgkomiteen bruker betegnelsen formann og nestleder i sin innstilling så er den i sin gode rett fordi de nye vedtektene med de nye betegnelse ikke trer i kraft før 1. juli i år.

Rigmor Andreassen, Handel og Kontor, viste til Kåre Hansens innlegg og poengterte at forbundet og forbundets leder arbeider for likestilling i praksis. Landsmøtet i Handel og Kontor gikk i mot kjønnskvoltering fordi vi ville klare å få opp kvinneverrepresentasjonen ved å arbeide bevisst for det ved valgene. Kongressen burde ikke betvile at Handel og Kontors dyktige nestleder ville fylle sin plass i LOs sekretariat på en utmerket måte, i samarbeide med forbundets leder. Handel og Kontor har vært seg sitt ansvar bevisst, hun håpet at Kongressen nå ville være det samme.

Finn Wang, Handel og Kontor reiste forslag om Sidsel Bauck istedet for Kåre Hansen som medlem av Sekretariatet.

Brit Førde, NTL, Oslo, minnet om de mange som sa at vi skal klare dette uten kjønnskvoltering. Da var det jo en glimrende innsats valgkomiteen hadde gjort. Om denne innstillingen ble fulgt ville det være et tilbakeskritt.

Det er argumentert med at det er hevd at forbundslederen skal sitte i Sekretariatet. Hun ville da ha trodd at det var valgkomiteens oppgave å bryte denne hevden. Det er dyktige jenter i Handel og Kontor og det er dyktige jenter i Tjenestemannslaget, og skulle ikke disse jentene kunne sitte i Sekretariatet og gjøre en utmerket jobb der?

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk, Akershus, syntes Komiteen hadde gjort et generelt godt arbeide når det gjaldt forslag om bevilgninger, og han var glad komiteen hadde fulgt opp Kongressens engasjement i arbeid for fred og nedrustning med å foreslå bevilgning til Nei til atomvåpen. Alle her vet hvilket omfattende og godt arbeide NTA utfører over hele landet. Han ville imidlertid fremme forslag om en liten økning av beløpet, og foreslo at det ble bevilget 100 000 kroner til Nei til atomvåpen.

Håkon S. Høst, NNN, Oslo, syntes det var personlig vanskelig, når vi nå skulle velge LOs toppledelse for kommende fire år, og stemme for en ledelse som han var uenig med i de fleste saker. Han mente ledelsen var i utakt med store grupper på arbeidsplassene i viktige spørsmål som tariffpolitikk, 6-timers dag, samarbeidet med Industriforbundet på motpartens premisser m.m., ved siden av ekteskapet med DNA.

Han ville be om å få anledning til å stemme avholdende, hvis ikke ble han nødt til å stemme i mot, uten at han ville foreslå motkandidater.

Dirigenten sa at man ville komme tilbake til dette ved voteringen, men syntes for øvrig at når vi skal velge personer må vi driste oss til å vise vår mening ved å stemme for eller i mot.

Rolf Lundell, Handel og Kontor, gikk ut fra at når valgkomiteen ikke har tatt Kåre Hansens oppfordring til følge, så har det ikke noe med personer å gjøre eller manglende vilje til likestilling, men er motivert med hensyn til Sekretariatets status. Det er på det rene at en forbundsleder har en sterk stilling både innad i forbundet og i samfunnet for øvrig.

Lundell hadde stor forståelse for en slik oppfatning og det var også hans egen første reaksjon da Kåre Hansen orienterte forbundets arbeidsutvalg. Han fant imidlertid at Kåre Hansens argumentasjon var riktig. Skal en få fram likestilling uten å gå veien om kjønnskvoltering er det nødvendig å gjøre noe uvanlig.

Lundell mente at både valgkomiteen og Kåre Hansen har gode begrunnelser, men i tillegg til dette var Handel og Kontor så heldig at man kunne legge dette fram for landsstyret, som ga fullt bifall til at nestlederen Sidsel Bauck trer inn i Sekretariatet.

Finn Nilsen, valgkomiteen, sa at komiteen hadde stor forståelse for Kåre Hansens ønske. Komiteens innstilling hadde ikke noe å gjøre med person eller kjønn, men med et prinsipp. Det er riktig at vedtektene ikke har noen bestemmelse om at det er forbundslederen som skal sitte i Sekretariatet, men det er hevd.

Valgkomiteen ønsket ikke å ta stilling til dette prinsippet, da den ikke

hadde mandat til det. Vi var derfor enige om å overlate denne beslutningen til Kongressen.

Han føyde til at man samtidig måtte være klare over at man valgte etter Handel og Kontors forslag, så ville dette åpne for andre enn forbundsledere i Sekretariatet i framtida.

Even J. Rusten, NKF, foreslo at bevilgningen til Framfylkingen økes fra 100 000 til 125 000.

Vi ser at LO satser på arbeide blant barn som en viktig del av mottoet om å forme framtida. Vi må være klar over at ingen blir organisasjonsfrelst i voksen alder. Framfylkingen har som hovedoppgave å skaffe fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen gode organisasjonskrefter i framtida. Dette dreier seg om et lite bidrag for LO, men et stort for Framfylkingen, sa Rusten som kunne opplyse at medlemstall og aktivitet nå er større enn noensinne. Framfylkingen har nå 20 000 medlemmer, 19 fylkeslag og 270 Framlag. Bevegelsen er i vekst.

Randulf Riderbo, NKF, mente det kanskje var unødvendig å argumentere for bevilgning til Nei til atomvåpen. Han ville imidlertid støtte forslag om bevilgning på 100 000. Kongressen bør stå klart fram i en sak som ikke bare er viktig men livsviktig, sa han.

Han støttet også Rustens forslag om økt bevilgning til Framfylkingen, en moralsk støtte til det uegennyttige arbeide som gjøres i Framfylkingen for å skape et grunnlag for morgendagens samfunn.

Olav Lindrupesen, NBIF, hadde replikk til Håkon Høst som hadde problemer med at LOs ledelse ikke gikk i takt med grunnplanet. Det minnet ham om rekrutten som kom hjem og skulle fortelle om sine opplevelser, og mye var bra men: Det var jeg som gikk i takt, sa han.

Han nyttet ellers anledningen til å si at han snart måtte be om permisjon for ikke å bli røykforgifta i salen.

Dirigenten tok oppfordringen og henstilte representantene til å innskrenke røykingen.

Eli Antal, Bergen, sa at hun er tilhenger av kvotering som middel til å fremme likestilling, men i dette tilfelle ville hun gratulere Handel og Kontor og Kåre Hansen. Hun ville stemme for Sidsel Bauck og ønsket henne lykke til i Sekretariatet.

Valgkomiteens formann *Torger Oxholm*, sa at han kunne støtte en bevilgning til Framfylkingen 1. året på 125 000.

Han sa også at valgkomiteen trakk sitt eget forslag på bevilgning på 75 000 til Nei til atomvåpen. I stedet ville man foreslå 100 000 kroner.

Voteringen

LOs tillitsmenn ble alle valgt med applaus etter innstillingen fra valgkomiteen.

Det ble votert for hvert enkelt og dirigenten spurte om noen ville stemme mot — etter at applausen hadde lagt seg.

Tor Halvorsen ble gjenvalgt mot 3 stemmer.

Leif Haraldseth ble gjenvalgt mot 5 stemmer.

Svein Erik Oxholm ble gjenvalgt mot 1 stemme.

Liv Buck ble gjenvalgt mot 1 stemme.

Ole Knapp ble gjenvalgt mot 3 stemmer.

Yngve Haagensen ble gjenvalgt mot 3 stemmer.

Jan Balstad ble gjenvalgt mot 3 stemmer.

Esther Kostøl ble valgt som ny mot 1 stemme.

Evy Buverud Pedersen ble valgt som ny mot 4 stemmer.

Sekretariatets 4 første var dermed å anse som valgt. Harald Øveraas, Finn Nilsen, Odd Isaksen ble enstemmig valgt. Valgkomiteens forslag på Kåre Hansen ble satt opp mot forslaget på Sidsel Bauck. Sidsel Bauck ble valgt som ny med overveldende flertall. Lars Skytøen, Arthur Svensson, Torger Oxholm, Einar Hysvær og Henrik Aasarød ble enstemmig valgt til Sekretariatet. Det samme gjorde Asbørn Habberstad og Walther Kolstad.

Varamedlemmene ble valgt enstemmig etter komiteens innstilling.

Revisjonsutvalget ble også valgt i pakt med valgkomiteens innstilling. Enstemmig.

Bevilgninger

AUF 175 000 mot få stemmer.

Framfylkingen 125 000 med overveldende flertall.

Norges Bedriftsidrettsforbund 40 000. Enstemmig.

Arbeidernes Edruskapsforbund 40 000. Enstemmig.

Kristne Arbeideres Forbund 40 000. Mot 6 stemmer.

Norsk Pensjonistforbund. Kr. 40 000. Enstemmig.

AIF 550 000. Enstemmig.

Samarbeidsutvalget av krigsveteraner: 10 000. Enstemmig.

«Nei til atomvåpen» 100 000. Enstemmig. Her hadde valgkomiteen trukket sitt forslag.

Redaksjonskomiteen ble bedt om å møte om fem minutter.

Pause.

Møtet hevet for kort pause, 16,07.

Møtet ble satt igjen kl. 16.23 og man gikk til dagsordens pkt 8.

DAGSORDENS PKT 8

LOs egen organisasjon

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Ole Knapp som holdt denne innledningen:

FAFOS organisasjonsundersøkelse — medlemsutviklingen i LO ved OLE KNAPP

Gjennom alle år i Landsorganisasjonens historie har organisasjonsdebatten vært holdt levende. Et tilbakeblikk viser at man gjennom behandling i organisasjonskomiteer har avstedkommet betydelige justeringer og tilpassinger i organisasjonsmønsteret. Man har tilpasset organisasjonen til de nye situasjoner, til nye arbeidstakergrupper, og i forhold til det omgivende samfunn. Men det har hele tiden vært snakk om justeringer og tilpassninger i forhold til krav som ble stilt. Det har aldri vært snakk om betydelig omlegging av organisasjonsmønsteret. De senere års organisasjonsdebatter har skilt seg noe ut fra den mer pragmatiske holdning man hadde til organisasjonsspørsmålet tidligere ved at man har diskutert med et betydelig høyere ambisjonsnivå når det gjelder å utvikle en organisasjonsmodell, la meg kalle det en mer strømlinjet organisasjonsmodell som skulle løse de problemer som organisasjonen til enhver tid måtte ha og eventuelt få.

I ettertid må en vel kunne konstatere at dette høye ambisjonsnivået i retning av en ideell organisasjonsmodell, på mange måter har bidratt til å fryse organisasjonsmønsteret mer fast enn ønskelig. For mens en har arbeidet i retning av en ideell organisasjonsoppbygging, så går tiden. Forandringene i det omgivende samfunn, forandringene i yrkesbefolkningen, i bedriftsmønsteret, anvendelsen av ny teknologi osv. har gått sin gang uavhengig av vår organisasjonsdebatt. Men til tross for de synspunktene jeg her har gitt tilkjenne, så har det også etter hvert blitt en tradisjon at fra Kongress til Kongress har medlemstallet i Landsorganisasjonen vist en til dels sterk økning. Slik var det fra 1973 til 1977, slik var det også fra 1977 til 1981. Og vi kan for så vidt si at det er slik også ved denne anledning, idet Landsorganisasjonen nå har nådd sitt høyeste medlemstall i historien. I februar måned var tallet 762 000 medlemmer.

Men dette er ikke hele bildet. Det hører med i dette bildet at i inneværende Kongressperiode fra 1981, hvor vi hadde et medlemstall på praktisk talt 755 000, fikk en nedgang gjennom 1982 og 83 ned til 745 000 medlemmer. Og dette var første gang i nyere historie hvor vi har hatt en reell tilbakegang i LOs medlemstall.

Nå var det ikke noe særlig stort problem å finne årsakene til denne tilbakegangen. Det hadde en klar sammenheng med den vanskelige økonomiske situasjon som norsk industri befant seg i i denne perioden. Per-

mitteringer, oppsigelser og bedriftsnedleggelse er stikkord i denne sammenheng. Og dette rammet LO betydelig hardere enn noen annen organisasjon, simpelthen fordi at innenfor området privat næringsliv og industri, er Landsorganisasjonen den dominerende organisasjon.

Sånn sett var vi derfor mer sårbar enn andre når industrien kom i vanskeligheter. Men i stedet for å slå seg til ro med denne forklaringen, så valgte vi å gå inn i en diskusjon om organisasjonsutviklingen i det norske samfunnet i sin alminnelighet. Hvilke mekanismer er det som påvirker organisasjonsvalg eller ikke organisasjonsvalg. Hvordan påvirker heltid eller deltid organisasjonsvalget til den enkelte. Hva betyr arbeidsløsheten som en ny faktor inne i bildet, og ikke minst: Hva betyr ungdomsarbeidsløsheten i forhold til nyrekruttering. Hva betyr utdanning i forhold til den enkeltes organisasjonsvalg? I det hele tatt, vi stilte oss selv mange spørsmål. Vi fant noen svar, men ikke alle.

Og ut fra disse kjensgjerningene var det at Sekretariatet valgte å gi i oppdrag til FAFO å gjennomføre en større organisasjonsundersøkelse og holdningsundersøkelse. Når vi i 1984 gikk til dette skrittet, så var det ikke noen type panikktiltak. Det var en tanke som hadde modnet over lengre tid, og vi var fullt vitende om at en slik organisasjonsundersøkelse ville kunne avdekke både hyggelige og mindre hyggelige ting. Og vi var også veldig klar over at i den utstrekning det her ville avdekkes mindre hyggelige ting, ja, så ville alle de som ikke er perlevenner med Landsorganisasjonen, søke å utnytte det imot oss.

Siktepunktet var på det tidspunkt at denne organisasjonsundersøkelsen skulle skaffe til veie et tilstrekkelig beslutningsunderlag for denne Kongressen. Imidlertid er det her, som så ofte ellers, at dess mer man får vite, dess mer oppmerksom blir man på hvor lite man vet. Organisasjonsundersøkelsen viser at vi har behov for å følge denne opp med flere delundersøkelser, for å skaffe oss ytterligere viten for et framtidig beslutningsgrunnlag.

Men når det er sagt, så er det også helt klart at denne organisasjonsundersøkelsen har gitt oss viten på en del områder hvor vi allerede nå kan begynne å iverksette tiltak. Jeg skal komme tilbake til både det som dreier seg om videre delundersøkelser og hvilke praktiske tiltak vi allerede nå kan begynne å arbeide med. Men først vil jeg presentere en del av de hovedproblemstillinger som denne rapporten avdekker for oss.

Høsten 1984 gjennomførte FAFO en omfattende opinionsundersøkelse for å kartlegge folks holdninger til fagorganisering. Undersøkelsen registrerer en rekke kjennetegn med folks bakgrunn. Eksempelvis yrke, familietilknytning, alder og kjønn. Mange sider ved deres levekår, boligforhold, arbeidstid, inntekt m.v. Holdninger til generelle samfunnsspørsmål, som utjevning, offentlige utgifter, skatte- og fradragregler, syn på faglig-politiske spørsmål, holdninger til streikerett, voldgift, forholdet mellom

hovedorganisasjonene osv. Organisasjonsrapporten er de første analyser av denne undersøkelsen, og det innsamlede materiale er meget omfattende. Det som presenteres i dag er bare deler av dette omfattende materiale. En har i rapporten forsøkt å legge vekt på en lett tilgjengelig og beskrivende oversikt over en del funn som kan være av strategisk interesse for fagbevegelsen. Og jeg har tidligere pekt på behovet for oppfølging i senere spesialrapporter.

Den praktiske gjennomføring av meningsmålingene ble gjort av MMI høsten 1984, og ved å gjenta undersøkelsen to måneder på rad, fikk man i realiteten en dobbelt størrelse på utvalget, og dermed et bedre datagrunnlag og forhåpentligvis mindre feilmarginer. Men selv om det ligger feilmarginer inne her, så er det tross alt av størst interesse å registrere de forskjellige trender som gjør seg gjeldende ute i opinionen. Jeg har allerede nevnt at vi ved denne Kongressen møter med et medlemstall på over 760 000. Av landsomfattende organisasjoner er det bare Norges Idrettsforbund som kan vise et høyere medlemstall. Samtidig har Landsorganisasjonen et omfattende kontaktnett ovenfor myndighetene. I politisk innflytelse er det ikke noen annen organisasjon som kan måle seg med Landsorganisasjonen, og dette avspeiler seg også i opinionen.

En meningsmåling fra 1982 viser at Landsorganisasjonen kom på en tredjeplass etter storting og regjering når ulike institusjoner og grupperinger skulle rangeres etter den makt og innflytelse de hadde i samfunnet. Slik sett er bildet av Landsorganisasjonen løfterikt.

Men undersøkelsen forteller også at dette ikke er hele bildet. Skal man få et helhetlig bilde, kan man ikke se på medlemstallet isolert. Vi må undersøke LOs utvikling i forhold til konkurrerende organisasjoner, og i forhold til de uorganiserte. Man må se på hvordan fordeler den yrkesaktive del av befolkningen seg mellom LO, andre organisasjoner og ikke organiserte. Ser vi på utviklingen i absolutte tall de siste 25 år, er utviklingen følgende:

I 1958 hadde LO 545 000 medlemmer. Andre organisasjoner hadde 98 000 medlemmer på det tidspunktet. Går vi da fram til 1983, hadde LO 745 000 medlemmer, mens andre organisasjoner registreres med 394 000 medlemmer. Nå fastslår imidlertid rapporten at anslaget for de andre organisasjonene antagelig er noe for høyt på grunn av uklare grenser for hva en kan kalle fagorganisasjon blant en del av de såkalt frittstående forbund.

I den samme perioden økte antallet yrkesaktive lønnstakere med drøyt 60 prosent, fra 1 056 000 til 1 710 000. For å få et tilnærmet riktig bilde av organisasjonsgraden blant de yrkesaktive lønnstakere, må vi så trekke fra pensjonistmedlemmene i de ulike organisasjonene.

Undersøkelsen viser at LO har en noe eldre medlemsmasse enn lønnstakerorganisasjonene utenfor. En grunn til dette er nedgangen i antall sys-

selsatte i de bransjer som de gamle industriforbundene er bygd på, som f.eks. verftsindustrien, treforedlingsindustrien, men også slike ting som nedbemanningen i handelsflåten har virket i samme retning.

Effekten av slike sysselsettingsreduksjoner er at inntaket av nye, d.v.s. unge arbeidstakere, går ned, og da øker gjennomsnittsalderen hos de som blir igjen, og dermed gjennomsnittsalderen hos våre organiserte. I de nye bransjer, der LOs fotfeste er noe løsere, er det et høyere innslag av unge arbeidstakere. Fordi LO-forbundene gjennomgående er eldre og organiserer tradisjonelle yrkesgrupper, har de også et større innslag av pensjonistmedlemmer enn de andre lønntakerorganisasjonene. Når en så bruker beregningsgrunnlaget yrkesaktive arbeidstakere, og dermed trekker ut pensjonistmedlemmer, så påvirker dette selvfølgelig organisasjonsprosenten i negativ retning for dem som da har flest pensjonistmedlemmer.

Og igjen, hvis vi går tilbake til 1958, så hadde Landsorganisasjonen en tilslutning på 47,5 prosent. Går vi så fram til 1983, er organisasjonsprosenten sunket til 35,8. Det jeg til nå har kalt «andre organisasjoner» hadde i 1958 en tilslutning på 8,6 prosent, i 1983 20 prosent.

Når det så gjelder de uorganiserte, så utgjorde de i 1958 43,8 prosent, mot 44,2 prosent i 1983.

Og ut fra disse tallene kan en lese flere ting. For det første at antallet uorganiserte har holdt seg nokså konstant fra 1958 til 1983. For det andre har LOs andel av organiserte lønntakere sunket, mens organisasjoner utenfor LO har økt sin andel med tilsvarende tall i samme perioden.

Sagt på en litt annen måte, betyr dette at organisasjonsgraden av de yrkesaktive totalt sett har ligget stort sett fast de siste 25 årene. Samtidig har LOs andel av de organiserte lønntakere sunket fra 84,7 i 1958 til 61,1 prosent i 1983. Og denne utviklingen tildekkes hvis en bare skulle se på organisasjonenes rene medlemstall, ettersom de jo inkluderer pensjonister.

Dette forteller også at LOs omgivelser er betydelig forandret. I 1958 var rekrutteringsoppgaven primært å øke antallet medlemmer i en situasjon der det å være fagorganisert nærmest var det samme som å være LO-organisert. I dag er rekrutteringsoppgaven stadig å fange opp de uorganiserte, men nå står LO i konkurranse med andre organisasjoner som har mer enn fordoblet sin andel av de yrkesaktive, og som i dag omfatter en tredjedel av de organiserte lønntakere.

Uten å overdramatisere dette, må en likevel fastslå at LO er mer konkurranseutsatt enn i tidligere tider. Og når det er konkurranse om medlemmene, blir det også viktig hvilke holdninger organisasjonene møtes med. Her gir undersøkelsen oss en del nyttige opplysninger. Selv om den ikke kan tolkes helt bokstavelig, vil jeg likevel peke på hva jeg tidligere har sagt om trender som er interessante å avlese for oss som organisasjon.

Undersøkelsen viser at 42 prosent av opinionen har en overveiende positiv innstilling til LO. De som er overveiende negativt innstilt til LO ut-

gjør en sjettedel av befolkningen, mens de som er likegyldige eller ikke har noe avklart holdning utgjør drøyt en fjerdedel.

Isolert sett kan jo dette oppfattes som forholdsvis gode nyheter, men dette er heller ikke hele bildet. For undersøkelsen viser at oppfatningen av LO i opinionen har utviklet seg i en mindre gunstig retning i de senere år.

En undersøkelse fra 1978, der nøyaktig de samme spørsmål ble stilt, viser at dengang hadde et flertall av befolkningen en overveiende positiv innstilling til LO. På seks år har denne andelen falt fra 53 prosent til de tidligere nevnte 42 prosent. De samme undersøkelsene viser også at andelen som er positivt innstilt til LO, er minst blant de unge. Mellom 1978 og 1984 har denne tendensen også forsterket seg noe, og bare i den eldste gruppen — de over 60 år — er det flere som ser positivt på LO i 1984 sammenliknet med 1978.

Forsøker man å sammenfatte så langt, så kan en si at LOs relative tilslutning er svekket, samtidig som de uorganiserte, og dermed de organisasjonsmulige, utgjør den største gruppen av yrkesaktive lønnstakere. Men en må erkjenne at konkurransen om de uorganiserte er sterkere enn tidligere, men samtidig kan en fastslå at dette store volum av uorganiserte representerer en meget interessant utfordring for Landsorganisasjonen og medlemsforbundene. Ikke bare en utfordring, men også en betydelig mulighet for å styrke tilslutningen til Landsorganisasjonen.

Utviklingen på organisasjonsfronten henger sammen med omfattende endringer av det norske samfunn.

For det første: Hvordan har strukturendringene i næringslivet endret de ulike arbeidsmarkedene, og dermed grunnlaget som arbeidstakerorganisasjonene er bygd opp på? Hvordan har en endret næringsstruktur påvirket fagforeningsstrukturen? Har endringen i folks utdanning forandret ikke bare de yrker de går til, men også de holdninger de gjennom økt utdanning har ervervet seg?

Det er også viktig å peke på at i de senere år har også andelen av kvinner i videregående og høyere utdanning økt raskt. Men fremdeles er det slik at kvinner velger sin utdanning innen mer begrensede områder enn menn. Gjennom 70-årene ble det skapt 320 000 nye arbeidsplasser, og om lag en kvart million av disse gikk til kvinner. Økningen gjaldt særlig gifte kvinner. Mange i deltidsarbeid, og flest i den offentlige sektor. Men her er det betydelige regionale forskjeller i kvinners yrkesdeltakelse. Høyest er den i de sentrale strøk, hvor det er et variert arbeidsmarked. Kvinner arbeider også i stor grad i andre næringer og yrker enn menn, og gjennomgående på et lavere stillingsnivå. Stadig flere og flere tar også videreutdanning i voksen alder. Eksempelvis var det i skoleåret 1980-81 over 1 million deltakere i voksenopplæring, og 55 prosent av disse var kvinner.

Når det gjelder utdanningens betydning for organisasjonstilknytning, så er det viktig å peke på at utdanningen også er blitt stadig mer og mer

spesialisert. Den spenner over et betydelig videre register enn tidligere. Tar man for seg Norsk yrkesleksikon, så vil en se at en god del yrker forsvinner, spesielt en lang rekke håndverk. Likevel vokser leksikonet for hver utgave, fordi det stadig er en tilvekst av nye jobber, eller profesjoner, er vel en bedre betegnelse. Et typisk eksempel på en stadig sterkere yrkesoppdeling har man i helsesektoren. Her har antallet profesjoner i etterkrigstida økt fra 30 til mer enn 100, og sektoren rommer f.eks. 13 forskjellige typer spesialsykepleiere.

Og det som kjennetegner mange av de nye yrkene, er at innehaveren av ett yrke ikke kan utføre andres jobb. En spesialist kan ikke erstatte en annen spesialist. Denne sterke graden av spesialisering, eller, om en vil, profesjonalisering, fører derfor til at en får et mye mer oppdelt arbeidsmarked enn tidligere. En kunne gjøre mange betraktninger på dette. Men i denne sammenheng er det imidlertid de organisatoriske konsekvenser av den økte spesialisering som har størst interesse, fordi ved mer oppsplittede arbeidsmarkeder dannes det også et nytt grunnlag for nye arbeidstakerorganisasjoner. Når bestemte yrkesroller forbeholdes mennesker med en bestemt yrkesutdanning, ja, så snakker vi om profesjoner. De tradisjonelle akademiske profesjonene, som f.eks. leger, som må ha godkjent medisinsk utdanning, eller prester, som må ha en teologisk embedsutdanning, er typiske eksempler.

Men etter hvert er det yrkesgruppe etter yrkesgruppe som har tilsvarende kjennetegn.

Undersøkelsen fastslår at utdanning innvirker på den jobb man får, og den jobb man får påvirker organisasjonsvalget. Utdanningsfordelingen påvirker yrkesfordelingen, og yrkesfordelingen påvirker organisasjonsdannelsen. Nye yrker fører til nye organisasjoner. Samtidig som valg av yrke er med og bestemmer synet på om man bør organisere seg, og i tilfelle hvor man bør organisere seg. Disse nye yrkesorganisasjonene har ett fellestrekk, og det er at de gjennomgående er relativt små, og spesielt sammenliknet med de tradisjonelle LO-forbundene. For eksempel hadde Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund i 1980 bare tre medlemsforbund med over 10 000 medlemmer. Akademikernes Fellesorganisasjon hadde heller ikke flere. Til sammenlikning hadde 20 av LOs forbund i 1980 over 10 000 medlemmer.

Men forskjellene er ikke bare forskjeller i størrelse. Disse nye forbundene er i realiteten organisert som profesjoner, på mange måter slik som våre gamle håndverksforbund var organisert.

Det undersøkelsen inviterer til, er at man innad i LO må drøfte om en skal etablere forbund som kun omfatter en yrkesgruppe, eller:

Hvordan er mulighetene for i framtida å organisere LO i en industriforbundsdel og en profesjonsforbundsdel.

Når jeg stiller spørsmålet på denne måten, så har det sammenheng med

de senere års organisasjonsdiskusjon innenfor LO-familien, hvor man meget sterkt har rettet søkelyset nettopp mot industriforbundsmodellen.

Tidlig i fagbevegelsens historie sto man på mange måter overfor liknende problemstillinger da man skulle velge mellom håndverksforbundsformen, basert på en spesiell håndverksmessig fagkyndighet, og industriforbundsformen, basert på at alle på samme arbeidsplass skulle stå i samme forbund uavhengig av yrke.

De nye profesjonsforbundene er et mer moderne uttrykk for håndverksforbundsprinsippet, og som med et fellesnavn kan kalles yrkesforbund. Og jeg finner det riktig å fastslå at i øyeblikket eksisterer alle varianter innenfor LO. Vi har rene profesjonsforbund, vi har forbund — og meget store forbund — som konsekvent har gjennomført industriforbundsformen. Vi har samtidig kartelldannelser, som f.eks. i Staten, eller samarbeids-avtaler som den som er inngått mellom Jern og Metall, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Papirindustriarbeiderforbundet og Bekledningsindustriarbeiderforbundet, med basis i kongressvedtak gjort i 1981.

Undersøkelsen inviterer, synes jeg, til en inngående debatt om det dilemma, eller i den utstrekning man kan kalle dette et dilemma, som består i en avveining mellom industriforbund og yrkesforbund. Og det valget en måtte treffe kommer til å få betydelig innvirkning både på organisasjonsgrad og på andelen som velger å organisere seg innenfor Landsorganisasjonen. For medlemstallet og medlemstilslutningen er viktig for Landsorganisasjonen av minst to årsaker:

For det første, av politiske grunner. I et demokrati er det stemmer som teller, og det er flertallet som avgjør. Men også i den vanlige organisatoriske virksomhet vil det antall som står bak et krav være avgjørende for dets politiske tyngde og gjennomslag. Hovedregelen er at desto større oppslutning, desto større innflytelse, jo mer representativ, dess større tyngde.

Jeg har til nå beskjeftiget meg mye med hva undersøkelsen viser i forhold til strukturendringer i arbeidsmarkedet o.v.s. Jeg vil i det følgende gå inn på hva undersøkelsen forteller oss om de uorganiserte, og hvilket rekrutteringspotensiale det representerer. Den faktiske situasjonen er at de uorganiserte utgjør omkring halvparten, eller 44 prosent av alle lønns-takere. Og det som er interessant for oss er å finne svaret på hvordan lar dette rekrutteringspotensiale seg realisere i form av medlemskap. Hvor mange innenfor denne gruppen kan tenke seg å organisere seg, og hvor kan de tenke seg å organisere seg.

Her viser igjen undersøkelsen at om lag tre av ti uttrykker at de ikke vil organisere seg. Dette utgjør da 29 prosent av de uorganiserte. Over en tredjedel — 37 prosent — har ikke tenkt på det, eller vet ikke hvor de vil organisere seg. De øvrige fordeler seg likt mellom LO-forbund og andre forbund, med henholdsvis 18 prosent til LO, 17 prosent til de andre.

Sagt på en litt annen måte betyr dette at motvilje mot organisering gjel-

der bare for et mindretall, snaut 30 prosent, og at det er hovedårsaken til at de ikke er organisert. Dermed vil det si at det ligger igjen et meget stort rekrutteringspotensiale blant de uorganiserte, og ifølge materialet oppgir hver tredje lønnstaker rett og slett praktiske problemer som grunnlag for å ikke organisere seg. Enten finnes det ikke organisasjonstilbud på deres arbeidsplass, eller det tilbudet som finnes passer ikke.

Undersøkelsen viser også videre at jo mindre arbeidsplass, desto flere uorganiserte. Sett på denne bakgrunn er det verd å merke seg at hele 45 prosent av de uorganiserte i privat virksomhet oppgir mangel på passende tilbud som grunn for at de ikke er organisert. Det tilsvarende tall for uorganiserte i offentlig virksomhet er bare 11 prosent.

Jeg skal ikke utdype dette nærmere. Dette er et område vi kjenner. Vi vet hvilke virkemidler som skal settes inn, og det er i realiteten bare spørsmål om praktiske tiltak. Skulle man innenfor dette område, hva angår det store volum uorganiserte, trekke noen konklusjon, så måtte det bli at skal vi trekke de uorganiserte inn, må organisasjonene oppsøke de uorganiserte på deres arbeidsplasser, og at det må være en oppgave som har første-prioritet.

Men ved siden av å se på hva vi kan vinne, så avdekke undersøkelsen i hvilke områder det ligger muligheter for tap av medlemmer. De uorganiserte ble også spurt om de hadde vært organisert tidligere, og om eventuelt hvorfor de forlot sin organisasjon. Nå viser det seg at om lag to tredjedeler av dem ikke har vært organisert, men når det gjelder den resterende tredjedelen som tidligere har vært organisert, viser det seg at skifte av arbeidsplass eller skifte av yrke, er de mest utbredte årsaker til at de forlater sine organisasjoner. Og dette gjelder både innenfor LO og organisasjonene utenfor. Her er det lett å trekke en konklusjon med bakgrunn i materialet: Og det er at forbundene spesielt må følge opp sine tidligere medlemmer når de flytter på seg geografisk, skifter arbeidsplass eller skifter yrke. Det er nødvendig med et samarbeid mellom forbundene der det skjer overganger til andre forbundsområder.

For å gjenta, for å vinne tilslutning fra de organisertes rekker er oppsøking nødvendig. For å hindre avgang til de uorganisertes rekker, er oppfølging nødvendig.

La meg så si noe om hva undersøkelsen sier om organisering og alder.

Resultatene viser at LO står sterkest i blant de mellom 55 og 64 år. Hele 48 prosent av denne aldersgruppen står tilsluttet LO. Svakest står LO i aldersgruppen 35 til 44 år, og det er særlig blant disse at AF og de frittstående forbund har en stor oppslutning.

Det er ellers verd å merke seg at hele 62 prosent av de som er mellom 15 og 24 år er uorganiserte. Det kan tyde på et viktig rekrutteringspotensiale i denne gruppen. Men det kan selvfølgelig også være et tegn på en noe løsere tilknytning til arbeidsmarkedet, f.eks. at en god del går tilbake til

utdanning etter en periode på arbeidsmarkedet, eller at de simpelthen blir arbeidsledige.

Det er under enhver omstendighet klart at de unge representerer et betydelig rekrutteringspotensiale. Og hvis en på dette tidspunkt skal forsøke å trekke en konklusjon på grunnlag av det materiale som foreligger, så må det være at en innenfor fagbevegelsen intensiverer sitt arbeid rettet mot unge arbeidstakere. Og i denne forbindelse vil jeg også peke på den diskusjon som har vært innad i fagbevegelsen om å gi et medlemskapstilbud til ungdom under utdanning og ungdom som er blitt arbeidsledige etter utdanning.

Det er også verd å se på organisering blant menn og kvinner. De siste ti årene har det skjedd en rask økning i deltakelse i arbeidslivet for kvinner. Sysselsettingen i årene 1976 til 1984 økte med 181 000 personer, mens antallet sysselsatte kvinner økte med 141 000. Kvinnene tok med andre ord nærmere fire femtedeler av den samlede sysselsetningsveksten. Og selv om menn stadig har en høyere yrkesdeltakelse enn kvinner, så er forskjellene betydelig redusert i de senere år.

Kvinner arbeider i større grad enn menn på deltid. I 1984 hadde halvparten av de gifte kvinnene en arbeidstid på mindre enn 30 timer pr. uke, mens det samme gjaldt for en tredjedel av de ugifte kvinnene, og bare en syvendedel av mennene.

Økonomisk Utsyn for 1984 melder ellers at det er en tendens til at deltidsarbeidende arbeider flere timer enn tidligere. Samtidig fastslår undersøkelsen at kvinner har ofte andre typer jobber enn menn. De jobber sjeldnere i f.eks. industri eller bygg og anlegg, men desto oftere i tjenesteyting eller omsorgsykker. Et sentralt spørsmål er derfor om ulik tilknytning til arbeidsmarkedet også fører til at menn og kvinner organiserer seg forskjellig. Fører mer deltid til at kvinner oftere er uorganisert, og leder deres yrkestilknytning til at de oftere organiserer seg utenfor LO.

Undersøkelsen fastslår også at relativt færre kvinner enn menn er organisert i LO, mens de i langt hyppigere grad er organisert i frittstående forbund. Dette gjenspeiler at mange av de typiske kvinneyrkene i helse- og sosialsektoren har organisasjoner som står utenfor hovedsammenslutningene. Samtidig er det en svak tendens til at kvinner oftere enn menn står utenfor enhver organisasjon, og derved forblir uorganisert.

Arbeidet for å øke tilslutningen av kvinner til LO kan utvikles etter flere linjer. Det kan skje ved at en utarbeider et bedre organisasjonstilbud på områder som i dag dekkes av frittstående forbund, eller ved å søke et nærmere samarbeid med disse, eller begge deler kan være likeverdige alternativer. Organisering må gjøres mer attraktivt for deltidsarbeidende, og det må legges vekt på saker som deltidsarbeidende er særlig opptatt av.

La meg så avslutningsvis få si, at når jeg har forsøkt å presentere denne organisasjonsundersøkelsen, så har det likevel bare vært hovedtendenser

og smakebiter av undersøkelsen som jeg her har kunnet legge fram. Men jeg gjør representantene oppmerksom på at alle har et eksemplar av undersøkelsen i sine mapper, og jeg ber om at denne studeres inngående.

Men fra vår side er det viktig å peke på en del tiltak som en konsekvens av denne organisasjonsundersøkelsen. La meg først peke på de rent praktiske tiltak som kan iverksettes nokså omgående, og det er at forbundene må intensivere sin verve-, agitasjons- og informasjonsvirksomhet innenfor våre tradisjonelle sektorer. Ganske enkelt fordi det her ligger et betydelig potensiale, og her har vi allerede organisasjonsapparatet til å iverksette en offensiv.

Videre at forbundene bedre følger opp medlemmer ved skifte av arbeidsplass eller yrke. Jeg vet også at innenfor flere forbund foregår det et systematisk arbeide med sikte på å etablere medlemskapstilbud til ungdom under utdanning.

Vi finner det riktig her å anmode forbundene om at dette arbeidet forsterkes, og at forbundene så snart det er praktisk mulig gjør de nødvendige vedtektsendringer, slik at faglig tilknytning for ungdom under utdanning kan gjennomføres i kongressperioden.

Så de litt mer langsiktige tiltak, men ikke for langsiktige: Det er Organisasjonskomiteens oppfatning at FAFOs organisasjonsundersøkelse også avdekker behov for ytterligere oppfølging, og vi foreslår slik innstilling til vedtak:

Det tilrås derfor at FAFO får i oppdrag å iverksette delundersøkelser på følgende områder:

1. Om kvinner og organisering.
2. Om ungdom og fagbevegelsen.
3. Om de uorganiserte som rekrutteringspotensiale.

Og med bakgrunn i hovedundersøkelsen og de foran nevnte delundersøkelser og utredninger, og oppnevnes en ny organisasjonskomite, med mandat til — i tillegg til tidligere vedtatte arbeidsoppgaver — å utrede forslag om organisasjonsmessige endringer som komiteen finner nødvendig for å øke tilslutningen til Landsorganisasjonen.

Videre utarbeide forslag om styrking av verve- og agitasjonsvirksomheten overfor uorganiserte arbeidstakere, for derved ytterligere å styrke Landsorganisasjonen som den største arbeidstakerorganisasjonen.

Og komiteen må fremme forslag i løpet av kongressperioden, slik at Representantskapet gis fullmakt til å godkjenne forslagene. Vi mener det er nødvendig å gå fram i et slikt tempo, og vi anbefaler Organisasjonskomiteens innstilling.

Knapp tok til slutt opp Sekretariatets innstilling til forslagene fra nr. 2201 til 2400.

Debatten

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det nå var inntegnet 40 talere på listen. Det skal være kongressfest i kveld og man tok sikte på å avslutte møtet ca. 17.30, men først var det nødvendig å få tatt noen av innleggene.

Tor Halvorsen viste til forslagene som er kommet inn i tilknytning til samarbeidsavtalen med Norsk Lærergag. Det er framkommet ønsker om revisjon av avtalen og han mente det grunnet i problemer i startfasen på samarbeidet. Han hadde imidlertid inntrykk av at det etter hvert hadde utviklet seg bedre, men likevel ville det være behov for en viss avklaring. Han foreslo at forslagene 2330 — 2336 ble oversendt redaksjonskomiteen for organisasjonssaker og utarbeidet der til et forslag Kongressen kan ta stilling til.

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, holdt dette innlegget:

Skolenes landsforbund ble opprettet som eget forbund etter Kongressen i 1981. Oppslutningen fra Kongressen var massiv. Da hadde vi i realiteten 1400 medlemmer — nå runder vi 3000. Medlemmene kom opprinnelig fra de yrkesfaglige studieretningene, og disse måtte også i 50 åra sloss for å få visse erfaringer. Dette skjedde rett etter krigen. Etter hvert er også allmennfaglig studieretninger, grunnskolen, vokseopplæringen, folkehøgskoler, attføring og andre undervisningssteder på samme nivå kommet til.

Ved kommunale og fylkeskommunale skoler organiserer vi det pedagogiske personalet, det kjente ordinære skoleverk, mens kommuneforbundet har det ikke-pedagogiske personalet.

Vår plattform er et helhetssyn på skole og samfunn. Vi støtter ikke gruppeinteressenes indre kamp, men ønsker å bygge på de felles interesse- ne som finnes, og mener at arbeidstakernes interesser best kan ivaretas ved solidaritet og felles løsninger. Det er også derfor vi er i LO, fordi vi vet at det er som de viktige sakene, del av fagbevegelsen vi kan få gjen- nomslag for også for arbeidstakerne i skoleverket.

Selv Bondevik som statsråd har sett det vesentlige når han sier:

«Fagbevegelsens bredde og insikt preger forbundets arbeid og dette er bra for skoleverket. Forbundet gir i større grad enn det som er vanlig ut- trykk for et helhetssyn på skolens rolle i samfunnet.

Vårt mål er å bringe fagbevegelsen inn i skolen og skolen inn i fagbeve- gelsen

Derfor deltar medlemmene våre aktivt i samorganisasjonene.

Det nylig avholdte landsmøtet i forbundet var opptatt av samarbeids- avtalen, mellom LO og NL og det er ikke unaturlig siden 1/4 av med- lemmene våre arbeider i grunnskolen. Jeg skal ikke detalj gå inn på de gnisninger som har vårt på den enkelte arbeidsplass. Men spørsmålet er

stilt til en samarbeidsavtale som resulterer i lokale konflikter. Naturlig nok er vi i denne sammenheng den svake part.

Landsmøtet ønsker ikke å si opp avtalen, vi ser positivt på samarbeidet med lærerlaget og vil gjerne utvide det. Vi synes det er helt greit at de øker sitt medlemstall og arbeider for sine medlemmer i videregående skole og vil gjerne samarbeide med dem også der. Forbundet ønsker altså ingen splittelse. Vi ser som mål å få lærerlaget inn i LO-familien. Men vi ønsker formuleringer her på Kongressen som gjør at forbundets medlemmer i grunnskolen, den svakeste part, blir kvitt B-stemplet, og får rom til å drive fagforeningsarbeid på vanlig måte. Vi ønsker at forbundets medlemmer som arbeider i grunnskolen skal vite og føle at de er fullverdige medlemmer av LO — og føle det.

Det er ofte aktive og flinke folk, de fleste unge, som har tatt standpunkt og organisert seg i skolenes landsforbund fordi de vil være med i Landsorganisasjonen:

Det er slike folk fagbevegelsen trenger.

La meg oppsummere for å hindre enhver misforståelse. Skolenes landsforbund ønsker ikke noen oppsigelse av avtalen, vi ønsker å utvide samarbeidet både lokalt og sentralt. Men det må være et samarbeid som preges av gjensidig respekt mellom de to organisasjonene.

Forbundet er enig i oversendelse på bakgrunn av det Tor Halvorsen sa, fordi en slik formulering fra redaksjonskomiteen kan ivareta det som ligger i forslagene — og fordi Sekretariatets innstilling ikke er helt dekkende i det den bare nevner videregående skole som vår vedtektsfestede område. Utfra den forståelsen som er mellom LOs ledelse og vårt forbund venter vi klart formulert at forbundets lokalledd og medlemmer har full rett til å drive ordinær fagforeningsvirksomhet i skoleverket.

En selvfølge, Ja. Et følelsspørsmål, Ja, men en nødvendig bekreftelse overfor våre medlemmer som ikke har de lange LO-tradisjoner.

Anne Marie Wallin, Halden, sa at vi burde kunne feire et viktig jubileum i år. Det er nemlig 20 år siden Stortinget behandlet proposisjon 92, om voksenopplæring. Med utgangspunkt i stortingsmelding 92 fikk vi slått fast at det skulle skapes en ny giv i voksenopplæringen. Det var Arbeiderpartiet som drev saken fram, men den fikk bred støtte. Det ble slått fast det det skulle gis statsstøtte til voksenopplæring, og dette ble fulgt opp gjennom dannelsen av opplysningsfondet. Dette ble ikke opprettet for at man skulle avlaste myndighetene, at det skulle komme i stedet for statsstøtte. Det skulle komme i tillegg. I lov om voksenopplæring ble det lovfestet en rolle for opplysningsorganisasjonene. Det var stor aktivitet, opplysningsarbeidet blomstret. Det er også bygget opp en stor skare av dyktige skolerte tillitsvalgte som både bedriftene og samfunnet har glede og nytte av.

Når Brubakken-komiteens innstilling nå blir gjennomført, er det 3000—3500 nye som skal opplæres med grunnkurs på 5 dager. Departementet har spilt en passiv rolle og har skåret ned på støtten. De har skjøvet svake grupper som funksjonshemmede foran seg for å forklare bort støtten.

Jeg vil si i denne forsamling at AOF også må brukes av fagbevegelsen. Kursaktiviteten i forbund og i AOFs avdelinger har gått ned i det siste. Vi må være med å sikre AOF et fortsatt eksistensgrunnlag. Et sterkt AOF tjener også som et vern for hele arbeiderbevegelsens styrke.

Til foretningssorden

Karin S. Jønsson, Ski, sa at slik det nå kokte i salen var det en hån mot de som hadde ordet. Hvis noen absolutt skulle prate sammen, kunne de gjøre det på gangen.

Dirigenten repliserte at han håpet ikke alle gikk på gangen, men at man for resten av Kongressens vedkommende fikk merke seg henstillingen om ro i salen.

Han refererte til slutt noen permisjonssøknader som ble innvilget.

Det var til nå tegnet 70 talere til dette punkt, og flere strømmet på. Han ba om godkjenning for at man startet med fem minutters taletid torsdag morgen fra kl. 09.00.

Møtet hevet kl. 17.30.

Formiddagsmøtet torsdag 9. mai

Møtet ble satt kl. 9.00 med Nils Totland som dirigent. Trygve Aakervik ledet allsangen, «Jorden er en stjerne».

Dirigenten minnet om at Kongressen tidligere hadde vedtatt å foreta en innsamling til Norsk Folkehjelps prosjekt i Nicaragua. Innsamlingsspann ville nå bli sendt rundt i salen og han gjorde oppmerksom på at disse ikke var av plast. Han antydte derfor, at for ikke å forstyrre forhandlingene ville det være mest hensiktsmessig å legge på penger av typen som ikke skrangler.

Han redegjorde for framdriften i dagens kjøreplan. Det er nå inntegnet i overkant av 70 talere til dagsordens punkt 8. Det betyr at med en taletid på 5 minutter, vil debatten ta fem-seks timer. Det mente han Kongressen verken hadde tid eller råd til. Han signaliserte derfor de tildsbesparende muligheter som ligger i at alle forslag i utgangspunktet er tatt opp og antydte at representantene kunne overveie i hvilken grad det var nødvendig å begynne forslagene utover begrunnelsene som er i det trykte heftet.

Han opplyste videre at Arbeiderpartiets leder, Gro Harlem Brundtland kl. 11.00 vil holde innledning for Kongressen om den politiske situasjonen.

Tidsrammene er snau. Han ventet videre på en avklaring fra redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet, for å få på det rene når Kongressen kunne ta fatt på sluttbehandlingen der. Foreløpig kunne han ikke si om det ble nødvendig med kveldsmøte. Han var imidlertid klar over at dette var ugunstig, da flere forbund hadde forberedt fest for sine delegasjoner i kveld.

Dermed antok han, etter denne redegjørelsen, at representantene hadde oppfattet en henstilling om å legge noe bånd på seg.

Dirigenten refererte permisjonssøknader som ble innvilget, og antydte at strek ville bli foreslått etter de to første innleggene.

DAGSORDENENS PKT. 8

Fortsatt debatt

Randulf Riderbo, NKF, Tromsdalen, tok opp samarbeidsavtalen mellom LO og Norsk Lærerlag. Tor Halvorsen hadde forsikret at det er drøftet en avklaring og ordning som det vil gå an å leve med også for Skolenes Landsforbund. Ved forrige kongress fikk vi vedtak om et nytt forbund i LO, Skolenes Landsforbund, og det var vi glad for selv om det ble forutsett visse problemer i forbindelse med Norsk Lærerlag og med NKF som også organiserer skolepersonell, og det ble derfor bestemt at det nye forbund ikke skulle inn i grunnskolen.

Nå foreligger et ferskt vedtak fra landsstyret i Norsk Lærerlag, som slår fast at forutsetningen for at samarbeidsavtalen skal stå fast, er at Skolenes Landsforbund ikke får drive faglig virksomhet i grunnskolen. I så fall vil Lærerlaget ta samarbeidsavtalen opp til revurdering.

Lærerlaget organiserer 85—90 prosent av alle lærerne i grunnskolen. Vi har fått et redskap i Norsk Lærerlag som mer og mer nærmer seg norsk arbeiderbevegelse. I NKF har vi de beste erfaringer med samarbeidet med Norsk Lærerlag, som har utviklet seg i riktig retning, sa han, og gikk inn for at LO skulle imøtekomme Norsk Lærerlag og dermed gå i mot at Skolenes Landsforbund skal inn i grunnskolen.

Ivar Ødegaard, Oslo, viste til forslag 2222 om opprettelse av distriktskontor for Akershus. Fagbevegelsen i Oslo og Akershus er av den oppfatning at et distriktskontor bør være felles for Oslo og Akershus. Oslo

og Akershus er på mange måter et felles område. 80 000 pendler hver dag til Oslo fra Akershus, 10 000 pendler andre veien. Det finnes felles arbeidskontor, felles håndverks- og industriforening, felles fylkesmann m.v. I distriktet bor 1/4 av Norges befolkning og organiserer 1/5 av LOs medlemmer. Kontoret for Oslo og Akershus bør ha to sekretærer, en som er ansvarlig for hvert sitt fylke. Det er naturlig å styrke fagbevegelsens engasjement i dette området, men ett kontor er det mest praktiske. Det vil også falle rimeligere for LO, sa Ødegaard som ville legge fram følgende forslag:

Distriktskontorene.

Da Oslo og Akershus i praksis er et arbeidsmarked, bør LO ha et felles distriktskontor som dekker hele området. Daglig reiser det ca. 80 000 arbeidstakere fra Akershus til Oslo, ca. 10 000 reiser den andre veien. En rekke fagforeninger i Oslo har medlemmer som både bor og arbeider i Akershus. Det er felles fylkesmann for Oslo og Akershus, felles fylkesarbeidskontor, felles INKO-tjeneste og felles ankenemnd for arbeidsledighetstrygd.

På arbeidsgiversiden behandles alle saker i området av de sentrale arbeidsgiversammenslutninger. Det er videre etablert en felles Industri- og håndverksforening for Oslo og Akershus. Det synes åpenbart å være behov for en fellesnevner for LO i form av ett distriktskontor.

Da det i området er bosatt ca. 1/4 del av Norges befolkning og LO har ca. 1/5 del av sine medlemmer her, bør kontoret styrkes med en sekretær til. Disse to sekretærer får i hovedsak ansvaret for hvert sitt fylke. En slik styrking av LOs engasjement i Oslo og Akershus bør skje så tidlig som mulig i kongressperioden.

Strek

Dirigenten tok opp forslag om strek som ble enstemmig godkjent. Han refererte 6 navn som ikke sto på den opphengte talerlisten.

Hans M. Gullhaug, Porsgrunn, tok opp forholdet til de gule organisasjonene og til Lærerlaget og Norsk Sykepleierforbund. Han var positiv til samarbeidsavtalen med disse to organisasjonene, men han ville advare mot noe som helst frieri overfor hovedsammenslutningene, AF og YS.

Leidulf Dahle, Ålesund, sa at norsk fagbevegelse har tatt klart avstand fra bruken av arbeidsledighet som et middel til politiske løsninger. Vi tar avstand fra Høyre-regjeringens politikk som har kastet kanskje 100 000 mennesker ut i arbeidsledighet. Vi må nå arbeide aktivt for å forme framtida, en framtid som ikke er basert på arbeidsledighet og nødsarbeid. Vi

må stå fast på våre idealer. Det åpnere samfunn vi ønsker er større åpning innenfor fabrikkportene, sykehuskøene, statsbankene, ikke minst Husbanken, de amerikanske bankene som forvalter våre store reserver. Vi vil forsvare de sosiale godene vi har oppnådd. Jeg tror LO-kongressen vil vise at vi står på de arbeidsløses side, men det er lite vi kan gjøre uten politisk makt. Han ville oppfordre hele fagbevegelsen til å jobbe aktivt i støtten for dem om er utenfor LO og legge forholdene bedre til rette for organisering enn det som er tilfellet i dag. NKF føler at LO ikke har gjort nok på dette området. Han fremmet følgende forslag:

*Tillegg til forslag nr. 2243,
«Arbeidsløse organiseres i egen seksjon administrert av LO sentralt.*

Han støttet forslag 2315.

Egil Ekhaugen, Klavestadhaugen, understreket at samorganisasjonen er LOs forlengede arm i lokalsamfunnet, for organisering for agitasjon m.v. Fagbevegelsen må jobbe mer aktivt overfor skolene og overfor undervisningen. Det er naturlig at det er samorganisasjonen som representerer fagbevegelsen lokalt. Mange har argumentert for industriforbundsformen lokalt, men hvor vil det da bli av de mindre forbund. Man vil kanskje få 4—5 forbund representert med lokale tillitsmenn. Mange forbund vil da falle utenfor og betydningen av samorg vil bli redusert, sa Ekhaugen som tok opp forslag 2321. Han viste til at Sekretariatets innstilling s. 14—16 ikke inneholder et ord om Samorganisasjonen.

Solveig E. Bechmann, Prestfoss holdt følgende innlegg:

I Sekretariatets innstilling under dette kapitel står det at vi har nådd det høyeste medlemstall i historia og det er gledelig. Problemet er at vi lekker i bønn, LOs medlemsmasse blir eldre. Dette gjenspeiler seg her på Kongressen — jeg kan fortelle forsamlingen at gjennomsnittsalderen på deltakerne her er 48 år.

Ungdommen opplever ikke fagbevegelsen som noe reelt tilbud. Dette må vi ta konsekvensene av — vi har mulighetene:

- vi kan styrke det sentrale ungdomsutvalg
- få flere folk til å drive kontinuerlig også lokalt
- Styrke og utvide FUS — SFOS system innen skoling.

Når deg gjelder forbunda, bør de ansatte egne ungdomssekretærer og oppnevne egne ungdomsutvalg. I dag er det bare Bygning som har dette.

Når det gjelder AUF tror jeg ikke vi skal være så redd for samarbeid med den organisasjonen som enkelte her har gitt uttrykk for. Vi har felles mål og det var en klar faglig prioritering på AUFs landsmøte med eget

vedtak på dette. De er en stor organisasjon, innflytelsesrik og ikke minst villige til å gjøre en jobb.

En ting til slutt, de signaler Ole Knapp blant andre kom med på Kartellets Gol-konferanse er ikke innfridd i innstillinga. Der snakka han om betydelig styrking av LOs ungdomsapparat, og jeg lurar da på hvor er de konkrete forslaga.

Geir Karstensen, Dalekvam: Kamerater og andre delegater! Jeg sier dette fordi det finnes folk i denne sal som ønsker splittelse. Det er ikke mange, det kan vel ikke sammenliknes med mer enn de promillene det er i en flaske pils, men likevel. Han støttet forslaget 2248. Han sa seg skuffet over at man etter fire års borgerlig styre fortsatt argumenterte mot det fagpolitiske samarbeidet med DNA. Vi vet alle at alle de reformer fagbevegelsen har kjempet fram, er kjempet gjennom bastant motstand fra de borgerlige partier. Hva mener man med dette at man skal slutte med å støtte DNA økonomisk. Man kan ikke i dag drive valgkamp med knapper og glansbilder. Se på Høyres frieri til næringslivet.

Men vi mennesker er kanskje den viktigste ressursen i fagbevegelsen. Vi må gå aktivt ut på våre arbeidsplasser og fortelle at de borgerlige kaster blå i øynene deres, at de er blitt svindlet grovt av den borgerlige regjeringen.

Eva Jensen, Søre Osen, sa at det hadde vært et stort flertall på Sykepleierforbundets landsmøte som sluttet seg til en samarbeidsavtale med LO. Hun antok at grunnlaget for LOs samarbeid med Sykepleierforbundet er gode erfaringer med den samarbeidsavtalen man har hatt med Norsk Lærerlag. I Norsk Kommuneforbund har man bare gode erfaringer med dette samarbeidet. Gjennom Lærerlaget har vi fått bedre kontakt med lærerne i grunnskolen. Skolenes Landsforbund skulle etter det som lå i premissene konsentere seg om å organisere lærere i den videregående skole. Men da var det forutsetningen at det skulle være klare grenser mot grunnskolen. Vi hører at LO-forbund krangler seg imellom og medlemer slik at de til slutt havner i gule forbund. Hun sa seg sterkt uenig med Skolenes Landsforbund som går mot samarbeidsavtalen. Hvorfor skal man oppheve gode samarbeidsavtaler. Dette er en helt unødvendig utfordring overfor Lærerlaget. La avtalen fortsatt leve, sa Eva Jensen.

Eva Disch, Akershus, sa at samorganisasjonen er et viktig redskap for driften, agitasjonen og vervingen lokalt. Et enda sterkere engasjement er nødvendig for å øke rekrutteringen til LO. Vi blir ikke sterkere enn vi sjøl legger opp til. Oslo/Akershus har 1/5 av Norges befolkning, men fagbevegelsen har bare 1/3, av dem er LO-medlemmer av i alt 480 000 yrkesaktive.

Vi trenger flere korttidssekretærer.

I Oslo er det alle typer arbeidsplasser. Mange i nye servicenæringer, og organisasjonsprosenten er mange steder lav. Vi må sammen kjempe mot den egoismens ånd som råder mange steder.

Alle deltidsansatte bør organiseres, sa Knapp.

Men hvorfor kaste seg over kvinnene? Det har vårt en netto tilvekst på kvinnelige medlemmer i perioden på 41 000. — Hvor blir det av mannfolka? Går de til de gule forbund. Kanskje det nå er på tide å satse på menn!

Det er et stort potensiale av medlemmer i varehandelen. La oss gå ut sammen og selge evangeliet, «Fagbevegelsen former framtida», sa Eva Disch som var glad for forslaget om to distriktssekretærer for Oslo og Akershus.

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, fikk ordet til forretningsorden, for å rette opp eventuell misforståelse. Han siterte fra sitt innlegg dagen før, der han ga klart uttrykk for at Skolenes Landsforbund ikke ønsket oppsigelse av samarbeidsavtalen med Norsk Lærerlag.

Mons Erik Holtbakk, NTL, støttet samarbeidsavtalen med Norsk Lærerlag, men fant det samtidig viktig at Skolenes Landsforbund får skikkelig status og kommer ut av B-laget. Han var overbevist om at SL ikke ville gå fram på en slik måte at det ville skade samarbeidet, om de får anledning til å drive faglig arbeid i grunnskolen.

Han tok så for seg det faglig/politiske samarbeidet. Kongressen behandler en rekke enkeltsaker og et stort program, og for å nå målene stilles det krav til vesentlige endringer i samfunnet. LO er en stor og sterk organisasjon med makt til å påvirke, og siden LO har forlatt tanken om å bruke sine kampmidler i utide, er vi avhengig av det faglig/politiske samarbeidet. Det vi er uenige om, er hvordan dette samarbeidet skal skje. Hittil har det dreiet seg om et ensidig samarbeid med DNA, noe som har vært naturlig på grunn av grunnleggende fellesskap mellom fagbevegelsen og partiet, og fordi DNA har vært og er en stor politisk maktfaktor. Men det er lenge siden DNA hadde så stor oppslutning at det alene kunne bestemme utviklingen i samfunnet. Andre partier må til og støtte for at partiet skal komme i posisjon.

De gule organisasjonene er kommet på banen og rekrutterer fra LOs medlemspotensiale. Hva er grunnen til det? Det er nokså klart at mye av grunnen til at vi mister medlemmer til de gule, er det ensidige samarbeidet med DNA. FAFOs undersøkelse viser også at et flertall av LO-medlemmene er uenige i dette samarbeidet. Dette er en viktig problemstilling og vi må spørre om Kongressen er representativ i forhold til medlemmene i

denne saken. Selv om Kongressen ikke er villig til å endre på dette nå, må spørsmålet settes opp på LOs dagsorden.

Han satte fram følgende forslag:

Tar opp forslag nr. 2275.

LO-kongressen går inn for at det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og Det norske Arbeiderparti tas opp til brei debatt i hele fagbevegelsen. Kongressen velger en komité som skal se på alle sider ved det nåværende samarbeid. Komiteen må sikres representasjon som gjenspeiler de syn som har kommet til uttrykk i debatten hittil.

Resultatet av komiteens arbeid må foreligge innen 1. januar 1987.

Komiteens arbeid sendes grunnorganisasjonene i fagbevegelsen til diskusjon.

Debatten avsluttes og saken tas opp til votering på neste LO-kongress.

Han støttet også forslag nr. 2365.

Randi Oppedal, Buskerud, viste til forslag 2361. Hun trodde ikke det var nødvendig med noen begrunnelse for hvorfor vi bør støtte AUF, men hun ville minne om den store innsatsen AUF gjør, slik hun kjente virksomheten fra eget fylke. Spesielt gledelig er det å se at det satses så mye på det faglige arbeidet innen AUF. Over 40 prosent av delegatene på AUFs landsmøte var fagorganiserte. Hun berømmet også fylkingens arbeide med sysselsettingspolitikken og nytenkning.

Vi må ikke avvise, men heller styrke samarbeidet med AUF, sa hun, og støttet forslagene nr. 2400 og 2401.

Hun foreslo at LO bidrar med at det opprettes Framkontakter i avdelinger og klubber.

Torild Karlsen, Rogaland, var opptatt av ny organisasjonsstruktur og satte fram dette forslaget:

Støtter forslag nr. 2284.

Kongressen må pålegge LO å engasjere seg mer direkte i arbeidet med ny organisasjonsform.

Hun fant det viktig å diskutere nye organisasjonsformer som kan bedre fagbevegelsens slagkraft, og at industriforbundsformen er den som kan dekke opp de mange felles interesser.

Begrenset taletid

Dirigenten foreslo taletiden begrenset til 3 minutter, og det ble vedtatt mot 1 stemme.

Ellen Stensrud, Jern og Metall, sa at med all respekt for Norsk Lærerlag og Kari Lie, fant hun det forunderlig at samme morgen som Kongressen skal diskutere denne saken, foreligger det sabelraslende brev fra Lærerlaget.

I samarbeidsavtalen står det at Skolenes Landsforbund ikke skal verve medlemmer i grunnskolen, men det går for vidt når Lærelaget heller ikke vil akseptere at SLO får adgang til å drive faglig virksomhet i grunnskolen. Hvordan ville noen av de andre LO-forbundene ha stilt seg, dersom det forelå en samarbeidsavtale med et gult forbund som forbød dem å drive faglig virksomhet? Hvis vi får flere slike samarbeidsavtaler med forbund utenfor, risikerer vi at Lo-forbundene blir faglig og politisk kastert.

Berit Kvalvik, Hordaland, satte fram og støttet disse forslagene:

Støtter endring av nr. 2281 som lyder:

Det må arbeides aktivt for et forbundsløst LO, slik at vedtak fra 1923 kan bli en realitet i neste fireårsperiode.

Støtter helt og fullt opp om forslagene nr. 2347, 2348, 2350.

Forslag nr. 2231 var oversendt Sekretariatet for ny vurdering, da med tanke på juridisk/økonomisk rådgiver v/ LO kontorene. Det må også vurderes et samarbeid mellom fylker i denne sammenhengen.

Jan Andresen, Jern og Met. holdt dette innlegget:

Mitt innlegg vil berøre forslag 2304 fra NJ&MF som lyder som følger:

Dette forslag er innsendt fra bedriftsklubben ved Tandberg Data A/S.

Vår klubb er organisert etter modell av Industriforbundsformen.

Vi opplever dette problemet med organisering av ungdom som kommer til oss fra skolen som et stort problem rent organisasjonsmessig. Dette gjelder da spesielt fra tekniske skoler. Jeg går ut i fra at NFATF har det samme problem. Disse grupper er når de kommer som oftest organisert i NITO eller NIF.

Vi opplever industriforbundsformen som positivt både når det gjelder medlemsutviklingen og samhold og samarbeid.

Ole Knapp har i sitt innlegg trukket fram industriforbundsformen som en positiv organisasjonsform.

Men hva har komiteen og Sekretariatet fremmet som forslag?

Jo, en ny utredning!

Jeg er for å si det mildt — sjokkert. Industriforbundsformen ble vedtatt allerede i 1923.

Ole Knapp uttaler at vi må møte de organiserte ute på arbeidsplassen! Men hvilke verktøy har vi?

Med bakgrunn i Ole Knapps innlegg og med ønske om mer konkrete utspill ber jeg Kongressen støtte forslag 2304. Først og fremst fordi dette er et konkret utspill som kan iverksettes straks og fordi vi i LO i tillegg trenger handling.

Derfor støtt forslag 2304.

Går komiteen inn for dette vil jeg sette en knapp på Knapp.

Jan Andresen satte fram dette forslaget:

Forslag nr. 2304:

LO-forbundene må i kommende periode gå mer aktivt inn i skolene og spre opplysninger om sin virksomhet.

I tillegg bør LO tilby elevene et «førmedlemskap» — med en gunstig forsikringsordning — slik at disse står som medlemmer når de søker arbeid. Dette vil også gjøre det lettere for LO å ha en kontakt med den ungdommen som er arbeidsløs. (I tillegg vil dette være med på å demme opp den førorganiseringen NITO i dag driver på tekniske skoler).

Dagfinn Lund, Vest-Agder, tok også for seg det faglig/politiske samarbeidet, og spesielt ungdomsarbeidet. Det er ungdommen som representerer framtidens samfunn, og fagbevegelsen har problemer med å rekruttere ungdom til sine rekker, noe som er en forutsetning for en sterk organisasjon i framtida. Det er nødvendig med en felles og kraftig satsing på å få ungdom inn i LO.

Dessuten må vi starte med de aller yngste barna og få en samordnet virksomhet med sikte på rekruttering. LO har ca. 125 000 medlemmer under 30 år. Lund mente det var viktig å heve ungdomsutvalgets status, og at det ungdomsarbeidet som er tatt opp av enkelte forbund må støttes.

Han mente AUFs innsats hadde vært variert, men de senere årene var den faglige virksomheten i fylkingen blitt vesentlig forbedret, dessuten har AUF gjort en imponerende innsats overfor arbeidsløs ungdom.

Lars A. Myhre, NOPEF, ga honnør til LO for initiativet til å få opprettet FAFO, som nå har lagt fram tallmateriale som gir grunnlag for diskusjonen om organisasjonsspørsmål

Det er nødvendig å se på nye typer bedrifter vi har fått de siste årene. NOPEF er et av de forbundene som organiserer «vertikalt», og organiserer ansatte i selskaper med høy teknologi.

I Statoil kreves det for 75 % av de ansatte minst 2 års postgymnasial utdanning.

Myhre støttet forslaget om at fagbevegelsen må komme inn med opplysningsarbeide i skolen.

Han mente ellers LO i første rekke må ivareta interessene til egne medlemsorganisasjoner og så i neste omgang se på forbund utenfor som vil ha samarbeidsavtale. Myhre støttet initiativet fra Skolenes Landsforbund, og satte fram følgende forslag:

Tar opp forslag nr. 2312:

Samarbeide med andre + avgrensingen og industriforbundsform.

Organisasjonsstrukturen og organisasjonsområdene i arbeidslivet må nøye gjennomgås med henblikk på fagbevegelsens aktivitet og engasjement. Det kan i konkrete saker være aktuelt med det nærmere samarbeid med andre hovedorganisasjoner, men det må på ingen måte legges opp til en organisasjonsavgrensning mot disse.

LO må hele tiden være oppmerksom og forsøke å fange opp nye yrkesgrupper, selv om disse tradisjonelt ikke har sognet til fagbevegelsen.

Det er disse gruppene som er i vekst, og det er tvingende nødvendig dersom en ønsker å være på banen i framtida og gjøre det som måtte være nødvendig for å fange opp disse gruppene. LO må arbeide aktivt for å komme inn i utdanningsinstitusjonene for å styrke fagbevegelsens innflytelse innenfor disse gruppene. En konsekvens av dette vil også være å se på organisasjonsformen til Landsorganisasjonen. Vi mener Landsorganisasjonen bør arbeide seg over mot industriforbundsformen slik at hver bedrift utgjør en enhet, og på en slik måte at det opprettes seksjoner for de forskjellige bransjer.

Tor Ragnar Pedersen, NOPEF, Skien, sa at det faglig/politiske samarbeidet sett i historisk perspektiv har hatt klare fordeler. Det er imidlertid liten tvil om det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og DNA har synkende oppslutning på grasrota i fagbevegelsen. Det merkes ikke minst blant oss som har den daglige konkurranse med gule forbund om medlemmer.

Han mente det må være naturlig for fagbevegelsen å orientere seg mot de partiene som har samme idegrunnlag som fagbevegelsen. NOPEF har derfor foreslått at det faglig/politiske samarbeidet og formaliseringen med samarbeidskomite for LO og DNA opphører.

De samme vurderinger gjøres gjeldende overfor AUF. Vi må utrede alternative måter å nå fram til ungdommen på. Vi må søke andre og mer uformelle måter å ha politisk kontakt på.

Finn Erik Thoresen, Norsk Grafisk, pekte på at for å stå sterkt utad må vi rydde opp i eget hus og avklare samarbeidet mellom LO-forbundene. Prinsippet om industriforbundsform har hatt gjennomslag, men det blir ikke praktisert. Situasjonen er i flere tilfeller at en ikke vet hvilket forbund som skal organisere hvem. Det gjelder enkeltpersoner og grupper. Det

gjelder også grupper i LO-forbund som ønsker overflytting til et annet, og det kan gå både 1 og 2 år før det blir tatt noen avgjørelse. For dem det gjelder virker det tragikomisk at dette skal være så komplisert. Thoresen mente det var nødvendig å få dette diskutert i ro og fred, og ikke vente til hver gang det dukker opp slike konflikter mellom forbundene.

Han satte fram følgende forslag:

Kongressen ber Sekretariatet så snart dette er praktisk mulig, å innkalle forbundene til en konferanse om organisasjonsgrensene forbundene i mellom.

Aud Gaundal, Norsk Grafisk, synes FAFO-rapporten var sjokkerende lesning. Den viser hvor nødvendig det er å satse på informasjon i skolene om vi skal få organisasjonsprosenten opp.

I Steinkjer hadde man prøvd lokalt å bygge opp en ordning med såkalte skoleinformanter, men det ble altfor tilfeldig om de fikk komme inn på skolene. Hovedavtalen gir oss ikke noen rett.

Når forholdene mellom Lærerlaget og SL ble avklart, tok hun det som en selvfølge at samarbeidsavtalen med Lærerlaget ville gjøre det lettere for oss å komme inn i skolene.

Jan Larset, Mp, sa at hvis ikke LO skal tape terreng, må LO bli en mer fleksibel organisasjon. For mange av medlemmene er lønnsavtaler i fokus, naturligvis, men organisasjonen er ikke tilstrekkelig oppdatert i forhold til den tekniske utviklingen. Det kreves stadig mer skolering, og dette kan være en av grunnene til at stadig flere ønsker å være organisert. Vi er ikke tjent med at vår organisasjonsstruktur fører til at stadig flere organiserer seg utenfor LO. Organisasjonsmønsteret må ikke sees isolert, sa Larset, som la fram følgende forslag:

Tar opp forslag 2223:

For å utvikle fagorganisasjonen i Helgelandsregionen og sikre en bedre samordning og et bedre samarbeid mellom de forskjellige forbundsområder, vil Rana Faglige Samorganisasjon foreslå at det opprettes et LO-kontor med Helgeland som arbeidsområde.

Støtter forslag 2228:

Etablering av distriktkontor i Helgelandsregionen. Mo Jern- og Metallarbeiderforening vil foreslå at Landsorganisasjonen oppretter et distriktkontor for Helgelandsregionen.

Magny Hansen, Nyborg i Åsane, sa at det var helt nødvendig å endre organisasjonsform, og at dette var en hastesak. Vi ser nå at de gule fanger

medlemmer mens vi krangler oss imellom. Vi burde fått et forbundsløst forbund. Folk skulle kunne organiseres med direkte tilknytning til LO. Så kunne man ha egne fagavdelinger innenfor LO. Selv var hun organisert gjennom Norsk Arbeidsmandsforbund og kjente seg sterkt knyttet til dette, men hun mente likevel det var viktig å få til en organisasjonsreform.

Hun framsatte følgende forslag:

Endring til forslag nr. 2281:

Det må arbeides aktivt for et forbundsløst LO, slik at vedtak fra 1923 kan bli en realitet i neste fireårsperiode.

Magnus Midtbø, Norsk Forbund For Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, sa at det var tvingende nødvendig for LO å aktivisere seg mer overfor ungdom under utdanning. Både LO og forbundene har interesse av å ha kontakt med disse før de går ut i arbeidslivet. Det tilbudet LO i dag har, er ikke tilfredsstillende. Midtbø nevnte spesielt forsikringsordningen som er for dyr i forhold til konkurrentene. For elever i hans forbund var det en kontingent på 420 kroner året mens NITO har et tilbud på 90 kroner: I tillegg er elevene ofte sikret gjennom foreldrenes forsikringsordninger slik at det er en dobbelt forsikring. — Jeg er klar over at enkelte forbund har egne ordninger som er mer gunstige, men jeg synes det er en felles sak for LO å løse dette. Det er vanskelig å rekruttere denne gruppen under de nåværende forhold.

Tom B. Johansen, Fredrikstad, sa at det til tross for at det er regler for å løse tvister mellom LO-forbund, oppstår det ofte krangel om hvem som skal organisere hvem. Imens går arbeidstakerne til de gule forbund. FAFO-undersøkelsen viser klart at vi ikke har beskikket vårt eget hus, sa Johansen, som viste til s. 16 i Organisasjonskomiteens innstilling, hvor man foreslår nedsatt en ny organisasjonskomité som skal komme med forslag til endringer. Han ville komme med en sterk henstilling til komiteen om å få til ordninger som gjør at LO slipper å avvise folk som gjerne vil ha medlemskap i LO.

Gerd Reinsvollsvveen, Oslo, argumenterte for at LO skulle engasjere seg for at de arbeidsløse skulle kunne organisere seg. Det haster med utredninger av organisasjonsmønsteret i LO, og da må særlig hensynet til de arbeidsledige komme inn. Det er to grunner til dette.

For det første ønsker LO å få flere medlemmer, for det andre er det et rettferdskrav.

Om samarbeidet mellom Skolenes Landsforbund og Norsk Lærerlag, sa hun at vi trenger begge organisasjoner. Samarbeidsavtalen må stå fast, og den må aksepteres av begge parter, sa Reinsvollsvveen, som fremmet følgende forslag:

LO vil arbeide for at det opprettes arbeidsløses forening rundt om i landet hvor dette hittil ikke er skjedd. Der slikt arbeid ikke skjer i LO eller samorganisasjonens regi, må dette ikke hindre at det gis både faglig og økonomisk støtte til slike foreninger.

LO vil utrede nærmere alternative muligheter for medlemskap for arbeidsløse som ikke er organisert.

Utredningen må foreligge snarest og senest 1. desember 1985.

Kjell Martinsen, Bygning, tok opp følgende forslag: 2283, 2284, 2285, 2287, 2288, 2289 punkt B, 2337, 2338, 2339, 2352, 2353 og 2361.

Han viste til den viktige debatt som FAF-rapporten har skapt om LO og medlemsutviklingen. Det heter seg at det er den offentlige sektor som øker mest og at det er de tunge forbundene som går tilbake. Vårt forbund, Bygning, har ikke hatt noen slik tilbakegang. Til tross for et dårlig arbeidsmarked de senere år, har vi fått 2500 nye medlemmer. Vi har det høyeste medlemstallet i historien, 56 850 medlemmer, og vi har også den laveste gjennomsnittsalder på lenge: 42 år. I 1983 var 15 486 av medlemmene under 30 år, så her er det ingen sterk forgubbing.

Han viste til Bygningsorganisasjonen som har i alt 28 seksjoner med 31 seksjonsarbeidere, 12 ansatte verneombud og landsomfattende målekontorer som følger opp lønssystemet. Han henledet spesielt oppmerksomheten om forslagene 2283 og 2284, som han ba Kongressen lese og slutte seg til.

Arne Grøttum, Oslo, holdt følgende innlegg:

Innledningsvis vil jeg si at jeg ser bare positive konsekvenser av det faglig/politiske samarbeidet med Arbeiderpartiet.

Som hovedansvarlig for dette området i Kommuneforbundet gjennom en del år, kunne jeg gi en lang rekke eksempler på viktige saker hvor vi har fått gjennomslag for våre synspunkter.

Selvsagt er det ikke alltid vi når fram — men dersom vi ikke hadde hatt et faglig/politisk samarbeid ville vi selvsagt heller ikke ha oppnådd disse positive resultater.

Feilen hos oss i fagbevegelsen er at vi sjøl går rundt å lager en slags hysj, hysj, og nærmest ber om unnskyldning for vårt faglig/politiske samarbeid. Det skal helst ikke snakkes om, og begrunnelsen er at vi må for all del ikke trække de av våre medlemmer som har en annen politisk oppfatning på tærne.

I tillegg er det vel slik at vi tror at de gule organisasjonene har en fordel rent vervemessig, fordi de går ut og forteller i forskjellige varianter at de er upolitiske.

Dette er helt feil!

Vi må selvsagt gå ut å forklare medlemmene klart og tydelig fordelene ved det faglig/politiske samarbeidet.

Fagbevegelsen stiller som kjent ikke liste verken ved Kommunevalg eller Stortingsvalg og vi er selvsagt helt avhengig av innflytelse gjennom de politiske partier og ingen er vel her i tvil om at Arbeiderpartiet best kan ivareta fagbevegelsens interesser.

Det skulle være unødvendig å minne om den interesse for samarbeid med LO som de gule organisasjonene ga uttrykk for etter det såkalte agurkintervjuet med LO-formannen sist sommer.

Hvorfor?

Jo, ganske sikkert for at de først og fremst vil dra nytte av det faglig/politiske samarbeidet.

Det er på tide nå, at vi som LO-tillitsvalgte klart anskueliggjør fordelene med faglig/politisk samarbeid.

Og så får vi sørge for at Arbeiderpartiet får regjeringsmakt — og så får partiet sørge for at vi får gjennomslag for våre saker.

Oddbjørn Møller, Oslo, tok også opp rekrutteringen til fagbevegelsen. FAF-rapporten har satt søkelyset på hvordan vår organisasjon fungerer i det daglige arbeid. Denne rapporten peker på en del av mulighetene vi står overfor, men den beskjeftiger seg mye mindre med hvordan organisasjonsleddene skal gjøres i stand til å påta seg en sterkere vervingsinnsats. Dette er meget vesentlige spørsmål. Forbundenes egen rolle må her også diskuteres. Hvordan kan vi som organisasjon tilpasse oss nye grupper, den teknologiske utvikling, og i hvilken grad er tariffavtalene tilpasset situasjonen på arbeidsmarkedet. Det er helt nødvendig for LO å foreta den selvransakelse som er nødvendig for at vi bedre skal løse forhold til nye grupper. Industriforbundsformen er vel den formen som er best tilpasset situasjonen. Jeg må minne om at den er vedtatt og kan praktiseres. Men hvor blir det av LO-utvalgene som Kongressen forutsatte skulle opprettes, sa *Møller*.

Almar Bergli, Neverdal, holdt følgende innlegg:

På min egen arbeidsplass i likhet med mange andre i industrien, har vi de siste år opplevd at en YS-gruppe har forsøkt å fiske medlemmer fra oss på bakgrunn av påstander om at våre tillitsmenn ikke ivaretar interessene til enkelte grupper på forsvarlig måte og at de har bedre tilbud.

Det er helt utrolig hva de kan servere om våre tillitsmenn og vår organisasjon.

Forslagene fra NEKF om oppmykning av industriforbundsformen ligger på samme nivå. Det er beklagelig at vi får slike innspill fra noen som tilhører vår egen bevegelse. Det må nå sies klart fra fra oss som arbeider innenfor industriforbundene at vi fraber oss slike metoder.

Jeg vil be om at Kongressen tar klart avstand fra NEKFs forslag.

I Kjemisk ser vi imidlertid klart at det er behov for et sterkere og mer åpent samarbeid mellom de forbund som er inne. Da kan vi dra nytte av vår samlede styrke og trekke hverandre framover. Det må være unødvendig at LO-forbund skal tørne sammen på en arbeidsplass i saker hvor vi bare har felles interesser. Alle taper på at det skal skje.

Vi i Kjemisk vil aktivt gå inn for å styrke det samarbeidet.

Han hadde følgende forslag:

Forslag nr. 2362:

Styrking av LOs ungdomsarbeide.

Endringsforslag til forslag nr. 2307:

Industriforbundsformenn:

LO skal sammen med forbundene arbeide for et utvidet samarbeid mellom forbundene med tanke på gjennomføringen av industriforbundsformen.

Olav Lindrupsen, Bygning, refererte forslag 2283 om ungdomsråd. Han sa at det var nødvendig å satse mer på ungdommen enn det er gjort hittil. Før vi imidlertid får orden på vår egen organisasjon, må vi regne med at stadig flere går inn i gule forbund og blir blåmalt for livet.

Om samarbeidsavtalen med Lærerlaget sa han at her må vises varsomhet, men Lærerlaget må også tåle at det drives fagforeningsarbeid. Alle her i landet må jo underordne seg Grunnloven som forutsetter organisasjonsfrihet. Om samarbeidsavtalen med Sykepleierforbundet sa han at alle jo måtte være klar over at sykepleierne først ønsket en avtale med AF.

Vi må legge større vekt på de lokale ledd i vervingsarbeidet. For de fleste er LO og LO-kongressen noe fjernt. Vi må legge vekt på kunnskap om Hovedavtalen og om det å være tillitsvalgt.

Yngvar Helle, Straumsgrend, sa at man hadde fått en grei innledning om FAFO-undersøkelsen. Den viser også at FAF er kommet for å bli — et nyttig redskap for fagbevegelsen. Rapporten har skapt den debatt som vi ønsket. Organisasjonsdebatten i LO er gammel, og det må vel alltid være diskusjon om organisasjonen som sådan, men mange forhold er uløst. Vi kjenner jo nå erfaringene fra oljesektoren hvor man satt så lenge og ventet, at de gule kom inn og skapte sine organisasjoner. Jeg vet ikke om det er riktig at etter at Jern og Metall var blitt avvist, kom det et tilbud til oljesektoren fra Skog og Land!

Industriforbundsformen må være hovedprinsippet. Jeg kan godt skjønne at mange små forbund vil ha direkte tilknytning til LO og dermed representasjon i Sekretariatet. Men vi i NKF er på en måte et lite LO i seg selv med 60 ulike grupper, sa Helle.

Protest til Sør-Afrika

LO-formannen, *Tor Halvorsen*, fikk ordet og sa følgende:

Vi har fått melding fra FFI om at vår fagforeningskamerat i Sør-Afrika, *Andries Raditsela*, er drept av politiet. *Raditsela* var formann i en avdeling av det kjemiske forbundet og styremedlem i landsorganisasjonen i Sør-Afrika.

Han ble lørdag stoppet i sin bil av menn i kamuflasjeuniformer og arrestert. Kort tid etter ble han lagt inn på sykehus, hvor han døde av hodeskader for to dager siden.

FFI har sendt protest til de sørafrikanske myndigheter og sympatierklæring til organisasjonen og oppfordrer andre organisasjoner til å gjøre det samme.

Telegram til statsminister Botha, Sør-Afrika

Landsorganisasjonen i Norge, samlet til Kongress i Oslo, har fått melding om at vår fagforeningskamerat Andries Raditsela, avdelingsformann i Chemical Workers' Industrial Union og styremedlem i landsorganisasjonen, er avgått ved døden av hodeskader etter arrestasjonen.

Dette er mord.

LO-kongressen reagerer med avsky mot den brutalitet som sørafrikansk politi utøver. Sør-Afrikas regjering bærer ansvaret for drapet som føyer seg inn i rekken av voldshandlinger og som er et resultat av apartheidpolitikken.

Det tragiske dødsfallet vil bidra ytterligere til å mobilisere norsk fagbevegelse og folkeopinion å samles om politiske og økonomiske tiltak mot apartheidregimet.

*Tor Halvorsen, formann
Landsorganisasjonen i Norge.*

Halvorsens appell og telegram-forslaget ble møtt med applaus. Dirigenten regnet med at det ikke skulle være noen grunn til votering her — alle stilte seg bak protesten.

Han foreslo nå ti minutters pause og at man deretter ga ordet til DNAs leder Gro Harlem Brundtland, som skulle innlede om den politiske situasjon. Det ville ikke bli anledning til noen debatt etter innledningen, men det var lagt fram et forslag til uttalelse. Dette ble enstemmig godkjent.

Møtet hevet 10.50.

Den politiske situasjonen Gro Harlem Brundtlands innledning

Gro Harlem Brundtland fikk ordet etter at møtet var satt igjen 11.05.

Dirigenten, *Lillian Bekkevad*, henledet oppmerksomheten på det faktum at naturen har vært på LO-kongressens side. Det har nærmest vært en

vårreksplasjon i løpet av få dager. På samfunnshuset står det også en trefende transparent: «Ny Gro-tid for Norge». Nå er det også Gro-tid for Kongressen, sa Bekkevad.

Gro Harlem Brundtland sa innledningsvis at hun ville takke alle de som kvelden i forveien hadde svart på spørsmålet om hva hun burde legge mest vekt på i sin innledning. Forslagene hadde vært sprikende og ga et godt bilde av den brede debatt og det politiske verksted som både LO-kongressen og DNAs landsmøte har fungert som.

Hun fortsatte:

Om 4 måneder skal det avgjøres om det er arbeiderbevegelsen eller høyrekreftene som skal forme framtida. Da skal det avgjøres om vi vil få mulighet til å sikre arbeid, trygghet og velferd for alle.

Vi har mye å ta fatt på, mange oppgaver vi vil løse. Denne Kongressen bekrefter inntrykket av at utålmodigheten er stor. Det er mye vi må rette opp, og vi har nye merkesteiner vi vil reise på veien mot et samfunn med større trygghet og større rettferdighet.

Vi går til oppgaven med optimisme og overbevisning om styrken i de verdier vi står for og som vi vil slåss for. Vår oppgave er å vinne folks tillit.

Den politiske kampen står om hva slags samfunn vi skal utvikle inn mot neste århundre. Vi vil bygge videre på *våre* prinsipper om solidaritet, likhet og frihet — og utvikle et samfunn med likeverd og fellesskap — et samfunn der vi tar ansvar for hverandre. Vi vil ikke gå videre på en vei hvor stadig flere blir stående utenfor, som arbeidsledige, som sosialklienter — eller på ventelister.

Det er fellesskapstanken i vårt samfunn som nå er under sterke angrep. Det *hevdes* at *målene* er de samme: økt velferd og trygghet for alle. Men at det er nødvendig med andre midler.

Nå har vi som vil se, sett at andre midler også *gir* andre resultater.

Hva er så den viktigste og mest avgjørende oppgaven av alle? Vår holdning er klar:

Igjen er det *retten til arbeid*.

Frihet og menneskeverd er uløselig knyttet til en slik rett. Det stiller krav til oss alle. Det betyr at *solidariteten* mellom grupper og enkeltmennesker må styrkes. Det betyr at vi må utvikle nytt samfunnsansvar — og en annen og bedre måte å organisere vårt samfunn om vi skal lykkes.

Arbeid for alle

Hvert år framover vil det være 25 000 unge som er ferdig med sin skolegang og skal ut i arbeid. Den registrerte arbeidsledigheten skal ned, og det er i tillegg en betydelig skjult arbeidsledighet.

Den viktigste oppgaven for en ny regjering etter valget er derfor å skaffe arbeid til 150 000 mennesker. Det er en stor oppgave, men vi må løse den. Det er nødvendig for de 150 000. Nødvendig for familien og de nærmeste.

Jeg tror de færreste er klar over at oppgaven direkte berører bortimot en halv million mennesker. For *dem* vil innsatsen for nye arbeidsplasser være avgjørende. For egen økonomi og for retten til et meningsfylt arbeid og utkomme for seg og sine.

Men det er også nødvendig fordi vi rett og slett ikke har råd til å la folk gå uvirksomme og slik unnvære deres arbeidsinnsats i samfunnet.

Det har lyktes å få mange til å tro at Norge ikke har råd til full sysselsetting. Hva betyr det?

— Blir vi fattigere av å arbeide?

— Får vi færre ressurser til forbruk og investeringer når vi produserer mer?

Nei, det er nødvendig å ta et oppgjør med den tankegang som fremhever de arbeidssøkende som et *problem*, og ikke som en *ressurs* vi skal ta i bruk for å øke vår velferd.

Med dagens politikk og det langtidsprogram som er lagt fram vil bare 80 000 av de arbeidssøkende få arbeid i neste periode. Det er *ikke* nok. For vi er vel ikke innstilt på å godta en enda høyere arbeidsledighet i de neste fire årene?

Til dem som spør om det er mulig å skape så mange arbeidsplasser på så kort tid, vil jeg svare:

— I 70-åra, med vanskelige tider, store underskudd i utenriksøkonomien og langt mindre oljeinntekter enn i dag, skapte vi arbeid for 300 000 flere.

Det er mulig!

Men vi kan ikke klare det hvis vi skal fortsette bare å samle vår rikdom i lader.

Arbeiderpartiet vil i det alternative langtidsprogrammet legge fram en handlingsplan for en ny utvikling i industri og næringsliv. Vi vil satse 20 milliarder kroner de neste 4 årene på nyskaping, omstilling, utvikling og vekst i hele vårt næringsliv.

Slik skal vi omdanne oljeinntektene til varige og lønnsomme arbeidsplasser og gi trygghet og nye muligheter for kommende generasjoner.

For å sikre kapital til en slik omfattende satsing, vil vi opprette et utviklingsfond basert på oljeinntekter. Fondet skal de neste 4 årene få en ramme på 10 milliarder til forskning og næringsutvikling i Norge.

Et like stort beløp — 10 milliarder kroner — skal brukes til kjøp av kompetanse, teknologi og til investeringer i utlandet som kan gi oss innpass på nye markeder. Dette gjør vi for å styrke *norske* arbeidsplasser.

For Arbeiderpartiet er utviklingen av vår industri og næringsliv et sam-

funnsansvar. Derfor må offentlig myndigheter gå inn i et aktivt samarbeid med næringslivet, fagbevegelsen og forskningsinstitusjonene for å legge grunnlaget for nødvendig fornyelse, omstilling og vekst.

Det er nødvendig med en slik satsing hvis vi igjen skal få arbeid for alle.

Det er nødvendig med en slik handlingsplan hvis vi skal greie å utvikle et næringsliv som kan møte konkurranse fra utlandet og sikre oss de inntekter som skal være grunnlaget for hele vårt velferdssamfunn.

Det er nødvendig å bygge ut det private næringslivet hvis vi skal klare den vekst i offentlig virksomhet som vi ser behovet for.

Lavere og en mer fleksibel pensjonsalder og lik arbeidstid for alle, vil være et *bidrag* til å gjenreise den fulle sysselsetting. Men nær 120 000 av de 150 000 må sikres jobb i arbeidsplasser som i dag ikke eksisterer i privat og offentlig virksomhet.

Det er en myte at verden omkring oss lar de frie krefter råde — og tar sjansen på et godt resultat. Mange land har en langt mer gjennomtenkt og offensiv industristrategi med bevisst innsats på områder hvor de ønsker å gjøre seg gjeldende. De fleste land satser milliarder på å erobre vårt og andre lands markeder.

I dette perspektivet blir ensidig satsing på skattelettelse og generelle virkemidler altfor smalsporet. Vi vet at dette ikke er noen oppskrift for målrettet og offensiv satsing.

Konkurranseevnen må bedres ved økt produktivitet og ved å skape nye produkter. Dette gjorde vi i forrige periode. Men det som da ble vunnet er i ferd med å gå tapt.

I stedet for gjenreist vekstevne og nye arbeidsplasser, er det nå blitt 48 000 *færre* ansatte i det private næringsliv.

På mange områder kreves en aktiv tilrettelegging og deltakelse fra offentlige myndigheter. I et lite land med mange små og mellomstore bedrifter, er både miljøsensyn og utviklingsmuligheter helt avhengig av en bred og omfattende statlig satsing i utdanning, forskning, utvikling og innføring av ny teknologi. Slike oppgaver vil ofte ha et så langsiktig perspektiv at private investeringer alene ikke kan bære kostnadene.

Arbeiderpartiets handlingsplan for utvikling av vårt næringsliv vil bli lagt fram i kommende uke. Den vil omfatte økt satsing på forskning og utvikling, modernisering, nyskaping og omstilling i industrien, økt stimulering av små og mellomstore bedrifter, en offensiv og bred satsing på de tjenesteytende næringer og reiselivet, og en sterkere innsats for markedsføring og eksport av norske produkter og tjenester.

Forskning

Norge bruker vesentlig mindre på forskning og utvikling enn andre industriland, og langt mindre enn Sverige.

Svensk elektronikk-industri har fått 800 millioner fra den svenske stat til forskning og utvikling. Her hjemme diskuterer man fortsatt om staten skal satse noen få millioner på denne bransjen.

Et minstemål for innsatsen i forskning og utvikling må være at vi i løpet av 3—4 år kommer opp på OECD-nivå når det gjelder satsing på forskning og utvikling. Da må vi ha en økt satsing på 2 milliarder årlig i 1989.

Vi skal forske på områder der Norge har spesielle fortrinn og kan bli ledende. Men forskningen skal også bidra til en hverdagsopprustning av hele vårt næringsliv, slik at vi til enhver tid benytter de beste metoder og det beste utstyr som er tilgjengelig.

Områder som naturlig peker seg ut er informasjonsteknologi, offshore-teknologi, havbruk og en videreføring av vår sterke posisjon i smelteindustrien.

Industrien

Industrien vil fortsatt utgjøre en hjørnestein i norsk økonomi. LO og Industriforbundet regner med at det er nødvendig med en vekst i industriproduksjonen på mellom 30 og 60 prosent fram mot århundreskiftet, hvis vi skal skape tilstrekkelige verdier til å sikre full sysselsetting og holde balansen i vår utenriksøkonomi.

Sysselsettingen i industrien er gått markert ned de siste årene, med 27 000 årsverk siden 1981. Investeringer og produksjon ligger fortsatt på et lavt nivå. Den oppgangen vi nå har i eksport og produksjon er begrenset til en lite del av vår tradisjonelle industri.

Når det fortsatt ryker av pipene i mange av de bedriftene som i dag går godt, er det fordi disse ble hjulpet igjennom en vanskelig tid av Arbeiderpartiet på slutten av 70-tallet. Det dreier seg om bedrifter som mange her i Kongressen har kjempet en hard kamp for å berge. Ikke først og fremst gjennom å sikre statlig hjelp, men gjennom en omfattende innsats for å sikre en mer rasjonell drift, økt produktivitet og bidrag til nødvendig omstilling.

Hvilken styrke har ikke denne kampvilje vært for å sikre arbeidsplasser og en trygg framtid.

Disse bedriftene går i dag godt på grunn av en innsats og en politikk det i dag hevdes er *årsaken* til de økonomiske problemene.

Målet er å utvikle en allsidig industri med et stort antall av moderne høyteknologibedrifter, samtidig som eldre industribedrifter gis mulighet til å omstille og utvikle seg.

Både Statens egen og statbedriftenes innkjøpspolitikk må i sterkere grad utnyttes som aktive og fremtidsrettede industripolitiske virkemidler.

Arbeiderpartiet slår fast ansvaret og forpliktelsene overfor de ensidige industristedene. De skal sikres rimelig stabilitet og tro på framtida.

Arbeiderpartiets stortingsgruppe behandlet tirsdag meldingen om de ensidige industrikommunene. Regjeringspartienes utgangspunkt er forslaget fra Buvik-utvalget om at man må vedta å trappe ned og at de ansatte må avstå fra lønnstillegg, før det kan bevilges penger til omstilling og utvikling av ny virksomhet.

Det er klart at det skal bevilges midler til nyskaping og omstilling. Men vi kan ikke godta som et alminnelig krav, at det må en beslutning om *nedbygging* til før det kan gjøres en ekstra innsats for *oppbygging* — for å utvikle ny virksomhet.

Vi vil også foreslå en ordning for regulering av el-avgiften som gjør det mulig å få større stabilitet og derved større mulighet for å forutsi utviklingen i kraftprisen. Dette er i tråd med ønskene fra den kraftkrevende industrien.

Den omstilling som er nødvendig skal ikke gå *omveien* om arbeidsledighet, slik vi nå ser eksempler på i Sør-Varanger og på Sulitjelma. Det skaper utrygghet og usikkerhet.

Vi har gjort den erfaring at stor arbeidsledighet eller faren for ledighet, er ikke noe godt grunnlag for nyskaping og omstilling. Det er tvert imot et hinder. Ønsket om å bevare det man har, blir naturlig større. Frykten for enhver endring tar alt for lett overhånd.

Tjenesteytende næringer

Vi kan ikke vente noen sterk vekst i sysselsettingen i den tradisjonelle industrien. Det vil være en ærgjerrig målsetting å opprettholde dagens industrisysselsetting, selv med den sterke satsing Arbeiderpartiet legger opp til.

De nye arbeidsplassene må derfor først og fremst skapes i de tjenesteytende næringer og i offentlig sektor.

To av tre arbeidstakere arbeider i dag i tjenesteytende næringer. Den største delen av tjenesteytende virksomhet drives i privat regi.

På mange områder ser vi store behov og store utviklingsmuligheter. Det gjelder innen oljesektor, sjøfart og konsulentvirksomhet. Tjenester kan også bli et nytt, stort eksportområde, for eksempel innen konsulent- og finansieringstjenester.

I reiselivsnæringen er det store muligheter som ikke er utnyttet. Norge må markedsføres mer aktivt i utlandet som det fantastiske ferieland det er.

Vi skal arrangere olympiade på Lillehammer i 1992 og Melodi Grand Prix neste år for å få mer sving på sakene.

Vi skal satse på forskning som kan gi bedre produktivitet og markedsføring i de tjenesteytende næringer. I distriktpolitikken skal vi behandle disse næringene på samme måte som industrien når det gjelder muligheter for kapital og støttetiltak.

Utviklingen i de tjenesteytende næringene er ved siden av offentlig virksomhet, også avgjørende for å sikre *kvinnene* arbeidsmuligheter i distrikts-Norge.

Greier vi ikke å skaffe jentene arbeid i distriktene, flytter de. Da blir det ikke hyggelig for mennene å være der heller.

En effektiv offentlig sektor

Denne brede satsingen på fornyelse i hele vårt næringsliv skal gi vårt samfunn et økonomisk grunnlag for en videre utbygging av vårt velferds-samfunn. Uten at vi styrker kommunenes og fylkenes økonomi, vil det ikke være mulig å gjenreise den fulle sysselsetting.

En modernisering og videre utbygging av offentlig sektor er den andre hovedpilaren Arbeiderpartiet vil bygge sin politikk for Ny vekst for Norge på.

En effektiv og godt utbygd offentlig sektor er også en forutsetning for at vår handlingsplan for næringslivet skal lykkes.

Utviklingen av moderne havbruk langs kysten er avhengig av at det er veier å transportere fisken på til markedene. Utnyttelse av moderne data-teknologi i næringslivet er avhengig av moderne telekommunikasjoner. Fornylelse og utvikling i bedriftene er avhengig av et skole- og opplæringstilbud som gir unge og eldre de rette kvalifikasjonene.

Men også et godt utbygd helsevesen, et best mulig arbeidsmiljø, et rikt kultur- og fritidstilbud og større fleksibilitet for de som ikke kan delta full tid i arbeidslivet er viktige og nødvendige bidrag til næringslivets samlede konkurransevne.

Det er ikke sant at økt velferd og sosiale reformer for brede folkegrupper er en bremse på den økonomiske veksten, og at de for enhver pris må unngås.

Gjennom utbyggingen av velferdssamfunnet gjorde arbeiderbevegelsen en annen erfaring.

Gjennom økt velferd og sosiale reformer der alle grupper og distrikter ble trukket med i utvikling, ga økt produksjon og økt vekst. Økt velferd og utjevning er et *bidrag* til økonomisk vekst. Dette århundrets utvikling er kjennetegnet av økt velferd for brede folkegrupper og en sterk økonomisk vekst.

Fagbevegelsen har gjort beregninger som viser hva arbeidsledigheten i Vest-Europa har kostet:

- Full sysselsetting kunne økt nasjonalproduktene med ca. 5 %.
- Trygdesystemene ville fått økt sine inntekter med 10 %, samtidig som utgiftene ville gått med ned 5 %.

Erfaringene de siste fire årene her hjemme bekrefter dette. Samtidig som arbeidsledigheten er mer enn fordoblet, er den økonomiske veksten lavere enn i forrige periode.

Hva er det vi har fått høre?

— At vi ikke har råd til å la våre pensjonister få økt pensjonene på linje med arbeidslønningene.

— at vi ikke har råd til en skikkelig sykelønnsordning,

— at vi ikke har hatt råd til å innføre retten til å kombinere arbeid og trygd,

— at vi ikke har råd til Arbeiderpartiets ungdomslov,

Men — vi har hatt råd til å bruke 10 milliarder i ledighetstrygd og flere milliarder til sosialhjelp.

La oss gjøre det helt klart: Vi *har råd* til å sikre sosiale reformer.

Det er *arbeidsledigheten* vi ikke har råd til!

Økt velferd

Ser vi framover mot de velferdsoppgaver vi skal løse fram mot år 2000, må en sentral målsetting være å sikre *likestillingens* gjennombrudd, i arbeidsmarkedet og familiepolitikken — i skattepolitikken og trygdeordningene.

Her står vi ved kjerneområdene for vårt samfunns videre utvikling mot slutten av dette århundret. Vi får et økende antall eldre som trenger vår solidaritet og omsorg. De unge og de yrkesaktive skal bære grunnlaget for vår velferd. Da trenger de unge — og ikke minst barnefamiliene styrke og muligheter til å makte de utfordringene.

Tryggheten og velferden, for de eldre og barna, kan bare sikres gjennom felles løft — og ansvar for hverandre. Det kan *ikke* skje ved at samfunnet svekker kvinnes muligheter for yrkesaktivitet, og at våre eldre får føle at de ikke kan regne med de rettigheter og den omsorg de trenger fra samfunnets side.

Heller ikke må de føle at de nye generasjonene og de unge kvinnene skal bli bedt om å gå tilbake til kjøkkenbenken og de rene omsorgsoppgaver, for at barna og de eldre skal få sin trygghet. Det blir et dårligere samfunn. Et samfunn med mindre frihet og mindre likeverd.

Det er i dette perspektivet framstøtene for privatisering vil gi de alvorligste utslagene og endre retningen på utviklingen av vårt samfunn.

Det er i omsorgsoppgavene for barna, de eldre og de syke hvor innstrammingene overfor kommuner og fylker har rammet hardest, og hvor privatiseringen settes inn som svar på manglende offentlig innsats.

Ett av de første tiltak en Arbeiderparti-regjering må gjennomføre etter valget, er å øke de statlige overføringene til kommunene og fylkene. For det er i kommunene og fylkene den økte innsatsen i eldreomsorgen, sykehusutbyggingen og barnehageutbyggingen må skje.

Vi må nå gå til angrep mot køsamfunnet. Vi må bryte den bølge som vil svekke samfunnsansvaret og velte byrdene over på den enkelte. Vi løser ikke problemene ved å la de best stilte betale seg ut av køene. Skal vi byg-

ge på likeverd, får vi finne løsninger som bygger på *behovene*, ikke tykkelsen av den enkeltes lommebok.

En Arbeiderparti-regjering vil i neste periode:

— Tredoble utbygging av sykehjemsplasser til 1500 i året og øke innsatsen i den øvrige eldreomsorgen,

— fordoble utbyggingen av antall barnehageplasser til 10 000 i året,

— øke svangerskapspermisjonen fra 18 til 30 uker.

— Barnefamilienes økonomi skal bedres. Vi vil øke barnetrygden sterkt og gjeninnføre ordningen med ekstra barnetrygd til aleneforeldrene.

— Renten skal senkes. Husbanklånene skal bli større og avdragstiden skal økes fra 30 til 40 år. og det skal bygges langt flere nye boliger enn i dag.

— Unge som skal sette bo for første gang skal garanteres et ekstra lån på 100 000 kroner.

— Ungdom under 20 år skal garanteres arbeid eller utdanning.

— Yrkesaktive skal få rett til pensjon fra 64 år og den alminnelige pensjonsalder skal senkes til 66 år.

— Vi skal stanse planene om privatisering av sykehus, og bygge ut det offentlige helsevesen slik at det kan yte det vi med rette kan forvente.

Alt for mange glemmer at også våre fellesgoder er en del av den enkeltes velstand. Når det ikke er plass på sykehjem, når det ikke finnes barnehageplass, da opplever vi hvilke verdier som virkelig teller.

Livet blir ikke bedre når kommunen ikke har råd til å brøyte gatene. Livet blir ikke lettere når drosjene ikke kommer fram, det blir ikke billigere for oss når det er så mange hull i asfalten at det ødelegger dekkene på privatbilen. Vi kommer ikke forttere fram når tilbudet på bane, buss og trikk blir så dårlig at vi alle står i bilkø.

Det blir ikke triveligere når bygartneren ikke har penger til å beplante parkene.

Da er det lite trøst i å få tilsendt en pose karsefrø. Men det er en god illustrasjon.

Høyres karse er politisk farse!

Vi kan heller ikke akseptere den økende bruken av egenandeler. Arbeiderpartiet skal snu denne utviklingen. Vi skal innføre en mer rettferdig ordning og få til en gradvis reduksjon av egenandelene på grunnleggende helsetjenester. Vi skal ta særlig hensyn til kronisk syke og de som er avhengig av livsviktige medisiner.

Gamle og syke mennesker har i stor grad måtte betale regningen for økte egenandeler.

Igjen dreier seg seg om hva vi ønsker å ta oss råd til.

Å gjeninnføre den øvre begrensningregel på 80 % i samlet inntekts- og formuesskatt har betydd en samlet skattelette på rundt 150 millioner kroner, gitt til en privilegert del av befolkningen.

Hvis vi i stedet valgte å prioritere eldre og syke, så kunne vi forhindre den sterke økningen i bruken av egenandeler.

Gro Harlem Brundtland fortsatte med en avklaring av partiets holdning til de forskjellige forslag i skattekommisjonens innstilling, som det er søkt skapt atskillig forvirring om. Hun understreket at det ikke er Arbeiderpartiet som har satt fram denne innstillingen og viste til partiets program som det forpliktende. Det gir bl.a. garantier for at pensjonistene ikke skal komme dårligere ut med et nytt skattesystem.

— Arbeiderpartiet er villig til å forsvare de reformer som er kjempet fram i fellesskap i arbeiderbevegelsen, og til å rette opp de reformer som nå er blitt svekket og undergravet. Vi vil utrettelig gå videre for å skape et samfunn med større likhet og solidaritet, sa hun, og pekte på målsettinger som 6-timers dagen, lik arbeidstid, 37,5 timers uke og nedsatt pensjonsalder.

Når det gjelder arbeidstidsspørsmål er det mange og motstridende hensyn å ta. Vi vet at mange har ønske og behov for en lavere pensjonsalder etter et langt og slitsomt yrkesaktivt liv. Vi har hatt en helt uvanlig økning i antall uføretrygdede, og det er et mål at enhver skal kunne gå ut av arbeidslivet med verdighet. Arbeiderpartiet har vedtatt en pensjonsalder på 64 år, men målsettingen er 62. Samtidig må vi verne om retten til arbeide for dem som ønsker å fortsette ut over denne tiden. Vi må ikke endre på den alminnelige retten i vårt lovverk, at man skal ha anledning til å arbeide inntil en er 70 år. Vi skal ikke skyve folk ut av arbeidslivet, men vi skal ha aldersgrensen nedover for dem som ønsker det.

— I morgen skal Kongressen vedta LOs Handlingsprogram. Hvordan skal programmet gjennomføres? Igjen har vi her i salen sett et politisk verksted i virksomhet. Resultatet tar vi nå med oss videre i en samlet offensiv for å kunne gjennomføre våre mål. Arbeiderpartiets landsmøte har vedtatt et forpliktende program som betyr den politiske forsikring og styrke for fagbevegelsen som har manglet i disse 4 årene.

Vi har jobbet fram i fellesskap med LO og forbundene våre politiske og økonomiske alternativer. De vil vi bygge videre på i vårt langtidsprogram som står som en garanti for hva en A-regjering vil stå for og gjennomføre. Men hjelp oss å gjøre det klart for alle at vi *ikke* har hatt makt og myndighet til å hindre tilbakeslag for lønnstakernes interesser. Uten flertall har vi ikke kunnet stanse angrep på lovverket, langt mindre kunne få til nye reformer.

— Hvem taler din sak? Hvem er det du kan stole på? Hva er det en A-regjering vil gjennomføre? Disse spørsmålene skal vi nå ta opp med folk, men partiet greier ikke dette alene selv om hvert eneste medlem går ut på gata. Vi må ha dere alle med oss i kampen for våre verdier. En samlet fagbevegelse er sterk nok til å sikre valgseier.

Vi har grunn til å tro på det vi kjemper for. Vi har grunn til å vise den «ring av selvtillit» som vårt budskap fortjener.

— Budskapet går ut over våre landegrenser. I dag er bildet ikke særlig rosenrødt. Ideologiske strømninger bygget på egoisme og isolasjon har fortsatt for stor gjennomslagskraft, til skade for verdensøkonomien, til skade for menneskerettighetene og til skade for fred og frihet. Det må felles handlingskrefter til også internasjonalt. Trudselen mot miljø og ressurser føyer seg til atomkrigens skremmende muligheter. Her er det ikke bare spørsmål om bokføring og regnskap over raketter i øst og vest. Det er spørsmål om å se den felles fare, se de felles interessene og vise mot til å se virkeligheten i øynene. Vi må endre selve tankegangen i forhold til atomopprustningen. Vi står overfor noe som er vitalt avgjørende for oss alle, ikke bare for oss selv og våre allierte. Derfor sier vi stans. Derfor sier vi — tenk nytt og derfor sier vi: vær villig til å lytte også til motparten. Bare gjennom forhandlinger og vilje til felles sikkerhet kan kappløpet stanses.

Det er en slik linje vi har lagt opp til i vårt program, det er en slik linje som ligger i handlingsprogrammet til LO. Bare vi kan sikre nok oppslutning til å reise nye initiativ og bære fram nye muligheter for fred og nedrustning. Vi skal kjempe mot alle tanker om stjernekrig. Vi skal bære fram et handlingsprogram for avspenning og nedrustning også i vårt eget område. I kampen mot atomvåpen må vi passe på å ha kontakt med virkeligheten. Vi kan bare sammen med våre allierte og våre nordiske naboland og gjennom en avtale mellom NATO og Warszawapakten få igjennom en atomvåpenfri sone i vårt område. Arbeiderpartiets plattform er realistisk og gjennomdrøftet med sosialdemokratiske partier i de andre landa.

Til slutt sa hun at det ikke er nok at partiets og LOs ledelse tar del i kampen om å forme framtida. Signalet må gå over det ganske land. Hvorfor skal vi la oss stanse av sterke økonomiske interesser og maktsentra? Vi har ikke mange sjansene i den store maktkampen som forestår hvis mange tror at de kan sitte på tribunen. Nå er partiets og LOs budskap formet, nå må signalet gå over det ganske land.

Hvis vi bestemmer oss — her og nå — kan ingen hindre at arbeiderbevegelsen igjen tar tøylen.

Gro Harlem Brundtland ble takket med stående, stor og taktfast applaus fra salen.

Tor Halvorsen sluttet seg til takken for klar og god orientering om hvordan Arbeiderpartiet skal møte utfordringene både på kort og lang sikt. Han la fram Redaksjonskomiteens forslag til politisk uttalelse:

POLITISK UTTALELSE:

Landsorganisasjonen slår fast at Regjeringen Willoch ikke har ført videre den sosiale reformprosess regjeringer fra arbeiderbevegelsen tidligere har stått for. Regjeringen har ikke utnyttet landets økonomiske handlefrihet til å sikre sysselsetting og sosial framgang.

I fire-årsperioden er det ikke gjennomført en eneste sosial reform som har hatt betydning for fagbevegelsens medlemmer. Ingen av fagbevegelsens politiske krav har ført fram. Derimot har vi registrert en rekke negative utviklingstrekk knyttet til større ledighetstall, mer langvarig ledighet, større ulikheter og svekkelse av viktige offentlige ytelser.

Regjeringens langtidsprogram for de neste fire år inneholder heller ingen positive signaler for landets fagorganiserte. Langtidsprogrammet bærer bud om fortsatt stor arbeidsledighet, om større ulikheter, fortsatte nedskjæringer i offentlig sektor, større vekt på konkurranse og privatisering.

LOs kongress vil derfor slå fast at fagbevegelsens grunnleggende krav bare kan bli gjennomført dersom det blir et regjeringsskifte ved høstens stortingsvalg. En regjering utgått fra Det norske Arbeiderparti vil gjøre det mulig å gjennomføre den politikk og de reformkrav fagbevegelsen tar opp i sitt handlingsprogram.

Det er derfor en hovedoppgave for fagbevegelsen å sikre en valgseier for Arbeiderpartiet ved valget høsten 1985. Fagbevegelsen må mobilisere alle sine krefter for å skape grunnlaget for et regjeringsskifte. Kongressen vil oppfordre tillitsvalgte og medlemmer til aktiv innsats på dette grunnlag. Kongressen understreker denne oppfordring ved å bevilge kr. 1,5 millioner til Det norske Arbeiderparti. Sekretariatet får samtidig fullmakt til å iverksette nødvendige tiltak for å sikre et godt valgresultat.

Tor Halvorsen anbefalte Sekretariatets forslag til uttalelse og takket Gro Harlem Brundtland for innledningen.

Dirigenten sa at foreløpig hadde tre tegnet seg til uttalelsen.

Debatten

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt dette innlegget:

Eg er ein av dei rekruttane som ikkje vil gå i takt med Arbeidarpartiet sin valkamp. Men i følge FAFO-rapporten går eg derimot i takt med flesteparten av LO-medlemmane som meiner at LO er for nært knytta til Arbeidarpartiet.

Eg vil gå i takt med grunnplanen i fagrørsla. Det grunnplanen som meiner at retten til arbeid og retten til ei skikkeleg lønn er viktigare enn Arbeidarpartiet sin valkamp.

Så viser eg til Sekretariatet sitt forslag til politisk uttale.

Eg vil ikkje gå mot dei tre første avsnita, men foreslår at dei 2 siste avsnitta blir bytta ut med følgjande:

LOs Kongress vil derfor slå fast at fagbevegelsens grunnleggende krav bare kan bli gjennomført i eit sosialistisk samfunn.

Under kapitalismen er det ei hovudoppgave for fagbevegelsen å kjempe for ei forbetring av arbeids- og lønnsforholda, for å auke offentlege og sosiale gode og mot arbeidsløysa. Kongressen vil oppmode tillitsvalte og medlemar til aktiv innsats på dette området.

Kongressen vil understreke kampen for retten til arbeid og vedtar å løyve 1,5 mill. kr. til eit fond som skal gå til å støtte lokale fagforeiningar sin kamp mot arbeidsplassnedlegingar.

Han fremmet følgende forslag:

I stadenfor dei to siste avsnitt foreslår eg følgjande:

LOs Kongress vil derfor slå fast at fagbevegelsens grunnleggande krav bare kan bli gjennomført i eit sosialistisk samfunn.

Under kapitalismen er det ei hovudoppgave for fagbevegelsen å kjempe for ei forbetring av arbeids- og lønnsforholda, for å auke offentlege og sosiale goder og mot arbeidsløysa. Kongressen vil oppmode tillitsvalte og medlemar til aktiv innsats på dette grunnlaget.

Kongressen vil understreke kampen for retten til arbeid, og vedtar å løyve 1,5 millioner kroner til eit fond som skal gå til å støtte lokale fagforeiningar sin kamp mot arbeidsplassnedlegging.

Jan Andersen, Jern og Metall satte fram følgende forslag:

Forslag til nytt pkt/avsnitt 4, til Sekretariatets forslag til uttalelse.

LO-kongressen slår fast at kampen for full sysselsetting og utbygging av et sosialistisk velferdssamfunn krever et nytt stortingsflertall.

Arbeiderbevegelsens partier må ved kommende stortingsvalg opptre slik at dette blir mulig.

Det borgerlige stortingsflertalls-vedtaket om listeforbund kan føre til borgerlig styre i nye fire år uten at det er borgerlig flertall blant velgerne.

Dette må møtes med mottiltak fra arbeiderbevegelsens partier, slik at det blir parlamentarisk grunnlag for en AP-regjering.

Bjørn H. Kristiansen, Sarpsborg, sa at det nå var viktig at arbeiderbevegelsen sto sammen mot Høyrekreftene. Han ville også endre siste del av uttalelsen. Han ville helst ikke bli misforstått av den grunn. Dette forslaget er ikke ment som noe motforslag, men som et seriøst tilleggsforslag. Vi er fullstendig klar over at dette innebærer en Ap-regjering som konsekvens. Det er det ingen uenighet om.

Jens Brunsvig Hansen, Slemmestad, sa at han ikke var enig i alt som Gro hadde sagt. Hvis han det hadde vært, ville han bli betraktet som undermåls (av seg selv). Han var imidlertid enig i hovedprinsippene. Nå

gjelder det å påvirke og gå mest mulig i takt. Jeg er uenig med Gro og Arbeiderpartiet når det gjelder pensjonsalderen. Der har vi et bedre vedtak i Kjemisk. Han ville anbefale forslaget til uttalelse og minnet om at Norge hadde vunnet Grand Prix både fordi vi hadde den beste melodien og fordi vi hadde de beste artistene. La oss starte med å «La det swinge» nå, og så fortsetter vi med «seieren er vår» til hilsen, sa han. Vi har det beste programmet, og artistene det er oss selv, sa Brunvis Hansen.

Vidar Grøtting, Levanger, sa at fagbevegelsen åpenbart støtter Arbeiderpartiet, men er det ikke da et rimelig krav at Arbeiderpartiet støtter fagbevegelsen når vi trenger det. Mens Arbeiderpartiet var i regjeringsposisjon, vedtok de stadig bruk av lønnsnemnd, og under Hydro-streiken støttet man Rettedals bruk av lønnsnemnd. Arbeiderpartiets landsmøte stemte ned forslaget om seks egenandeler i året. Partiet undergraver streikeretten, sa Grøtting, som ville stemme mot uttalelsen.

Håkon S. Høst, Oslo, sa at man hadde fått en sterk innledning av Gro Harlem Brundtland. Når man hørte på Gro skulle man nesten tro at det var i Willochs tid at man begynte å få oljeinntekter her i landet. Hvem var det som begynte å rasere boligpolitikken, øke rentene, full moms på boligbygging, egenandeler i helsevesenet, skatteforslag som ga mest til de rike, fullt rentefradrag for gjeldsrenter, ordning med kommandittselskap.

Kjøpekraften under Arbeiderpartiets siste regjeringsperiode gikk ned mens egeninntektene økte. Man sier at den borgerlige regjeringen har skylden for alt. Den positive oppsving som er kommet nå, skal skyldes internasjonal konjunkturoppgang, eller er rester av noe Arbeiderpartiet la grunnlaget for.

Håkon S. Høst ville til slutt stille konkrete spørsmål til Arbeiderpartiets leder. Det gjaldt spørsmålet om AP vil fjerne ordningen med egenandeler, men ble her avbrutt ettersom han ennå ikke hadde kommet til saken: Uttalelsen.

Høst sluttet med å si at han ville stemme mot uttalelsen.

Mons Erik Holtbakk, Røyken, sa at den eneste realistiske muligheten for valgseier var at man var samlet i fagbevegelsen. Han ville støtte forslaget fra en av de foregående talerne, når det gjaldt siste del av uttalelsen, at den burde endres.

FAF-undersøkelsen viser at et flertall av LOs medlemmer er mot den sterke bindingen til Arbeiderpartiet. Derfor er denne setningen vanskelig å godta, sa Holtbakk. Han stilte til slutt spørsmål om hva som ligger i den siste setning om at LO-sekretariatet får fullmakt til «nødvendige tiltak». Er dette en åpning for at LO kan støtte også andre partier i arbeiderbevegelsen i valgkampen. Hvis så var tilfelle, kunne han tenke seg «å spise»

også resten av uttalelsen. I annet fall ville han ha den oversendt redaksjonskomiteen.

Lars A. Myhre, NOPEF, foreslo at man behandlet bevilgningssaken separat. Han ba om forståelse for at enkelte forbund hadde vedtekter som gjorde det vanskelig å stemme for bevilgningene. Han syntes ellers at det gikk helt over grensene hvordan enkelte representanter gikk til angrep på Arbeiderpartiet. Det må ikke være den ringeste tvil om hva som er fagbevegelsens målsetting nå: Det er å fjerne den borgerlige regjeringen. Hvilke fordeler har de fagorganiserte av denne regjeringen. Hvis noen kan fortelle meg det, vil jeg gjerne høre fra dem. Budskapet fra denne forsamlingen bør det ikke være noen tvil om.

Rolf Frøysland, NNN, sa han ville vise den respekt for møteledelsen at han ville holde seg til uttalelsen, bare med den tilføyelse at Gro Harlem Brundtland hadde hatt en meget god innledning. Mange synes at LO er for moderat. Jeg synes at uttalelsen bekrefter dette. Etter min mening burde den vært langt skarpere i kantene. Etter min mening burde uttalelsen omarbeides i tråd med det som kom fram i Gro Harlem Brundtlands innledning. Han kunne tenke seg at man behandlet bevilgningen nå, men uttrykte seg langt skarpere mot Willoch-regjeringen.

Odd Olsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, sa at i hans egen fagforening hadde man vedtatt en enstemmig uttalelse etter innledninger av stortingsrepresentantene Henriksen (SV) og Helland (AP). — Jeg er selv SV-er, og det er ingen uenighet om at vi står sammen i kampen for en AP-regjering, men du må huske det Gro, at du må ha ho Hanna med for å greie jobben. Da kan vi også, tror jeg, samles om en uttalelse her, bortsett fra en 3—5 AKP-ere. — Kan vi ikke få en uttalelse som både NKP-ere, SV-ere, AP-folk og partiløse kan stemme for. Da kan vi sikre at Gro kommer på plass, sa Olsen.

Knut Weum, Hønefoss, fant det forstemmende at mange av representantene ikke hadde den respekt for møteledelsen og Kongressen at de holdt seg til saken, til uttalelsen. Han manet ellers til å stå sammen om uttalelsen og minnet om splittelsen i 20-årene.

Da åpnet en dirigent landsmøtet med å si: «Vi er ikke kommet hit for å spikke fliser. Her skal vi bruke blanke økser!»

Jeg synes ikke at man skal bruke noe mer tid på formuleringene. Det er ikke denne uttalelsen vi skal vinne valget på. Det er den kampen vi skal føre på arbeidsplassene lokalt som vi skal vinne valget på.

Håkon Løvmo, Oslo, sa at det var sjelden han hadde hørt Gro så god som i dag. Omsider har vi fått klarlagt hva Arbeiderpartiet akter å gjøre. Nå er det slutt på den ensidige negasjonslinjen. Jeg som lokal valgkampleder trenger en slik klarhet før valgkampen.

Så til uttalelsen. Jeg synes ikke vi skal undervurdere ordenes betydning i en slik uttalelse. Her er jeg dypt uenig med foregående taler. Ordene er viktige. Han var enig i det forslaget til endring til avsnitt 4 som var framsett. Han syntes det favnet videre samtidig som det var mer presist utformet. Vi skal selge en politikk, og da er det ikke uvesentlig hvordan vi formulerer oss. Det kan også være at vi som kommer fra undervisningssektoren er litt pirkete på dette, medga han til slutt.

Dirigenten ga så ordet til LO-formannen Tor Halvorsen og sa at etter hans innlegg var debatten på uttalelsen å betrakte som avsluttet.

Oppsummering

LO-formannen sa til Holtbakk at «nødvendige tiltak» ikke åpner for noen nye bevilgninger fra LO til politiske partier. Det er ment å dekke fagbevegelsens egen faglige kamp i valgkampen. Han ville samtidig gå mot Andresens forslag. Det bør ikke skapes uklarhet i uttalelsen. Jeg anbefaler den derfor slik den foreligger.

Votering

Forslaget om utsettelse ble forkastet mot få stemmer. Dirigenten foreslo uttalelsen minus de to siste setningene behandlet for seg, og de to setningene for seg. Voteringsmåten ble godkjent.

Sekretariatets forslag på de to siste setningene ble vedtatt mot få stemmer. Resten av uttalelsen ble vedtatt mot få stemmer. Det ble også gitt anledning til å stemme på Andresens forslag, og dette forslaget ble avvist mot få stemmer.

Sekretariatets forslag til uttalelse var dermed vedtatt med overveldende flertall.

Dirigenten: Vi tar kontra for fornøyelsens skyld.

Lars A. Myhre, NOPEF, tok ordet til forretningsorden og tok avstand fra det han oppfattet som hån fra dirigenten overfor et mindretall på Kongressen.

Dirigenten repliserte: Jeg vil beklage om noen har oppfattet uttalelsen som hån. Den var utelukkende uttrykk for glede.

DAGSORDENENS PKT. 8

LOs organisasjonsform

Dirigent *Nils Totland* gikk løs på talerlisten fra organisasjonsdebatten igjen og ga ordet til *Alfred Skaiaa*, Rolvsøy.

Skaiaa konsentrerte seg om å snakke varmt for ungdomsåret og for tilsetting av korttidssekretærer ved distriktskontorene. Han siterte fra organisasjonskomiteens innstilling, s. 44 og forslag 2263. Fagbevegelsen må føre en atskillig mer aktiv ungdomspolitik. De unge føler ikke i dag at de naturlig hører hjemme i LO. Vi opplever et samfunn hvor kommersielle interesser bruker millionvis av penger til å gjøre ungdommen til passive tilskuere. Vi trenger flere aktive ungdommer, og jeg håper derfor på Kongressens støtte, sa Skaiaa. Han fremmet følgende forslag:

*Bedrifter med flere forbund.
Tar opp forslagene 2288 og 2318.*

LO i Norge skal legge spesiell vekt på det faglige ungdomsarbeidet og styrke ungdomsutvalgenes arbeidsmuligheter.

LO i Norge bør engasjere seg sterkere i arbeidslediges levevilkår. Forslag nr. 2238 og forslag nr. 2236.

Tar opp forslag 2288.

Terje Kvalheim, Oslo, tok også opp forholdet til ungdommen. LOs medlemstall har økt og LO har i dag 760 000 medlemmer. Men den viktigste lærdommen av FAFO-rapporten er vel at forbundene utenfor LO øker mest. 35 % er organisert i andre organisasjoner. Det er bare i aldersgruppen over 60 år at det er flertall for LO-organisering. LO bør utvikle seg til en organisasjon hvor ungdommen naturlig knytter seg til. Det er etter min mening galt at vi har så klar binding til AUF som i dag. Han fremmet følgende forslag:

Forslag nr. 2368:

LOs tidligere vedtak om å betrakte DNAs ungdomsorganisasjon AUF også som LOs ungdomsorganisasjon, oppheves.

Kjell A. Sollem, Orkanger, sa om forholdet mellom Lærerlaget og LO at man ikke måtte tukle med denne avtalen. I Sør-Trøndelag har man utlukkende positive erfaringer med dette samarbeidet. Det var en fra Kjemisk som stilte spørsmålsteget ved denne avtalen. Da kan han bare komme til oss og se hvordan dette samarbeidet fungerer. Han henviste til

Organisasjonskomiteens innstilling, s. 16, Barne- og Ungdomsarbeid. Arbeiderpartiets landsmøte i 1983 nedsatte et utvalg som skulle foreslå tiltak for å styrke barne- og ungdomsarbeidet. Det utvalget mener at man må få ungdomssekretærer på fylkesplan. De må være knyttet til LOs fylkesorganisasjon. Han framsatte følgende forslag:

- *Det bør ansettes ungdomssekretær i hvert fylke.*
- *Ungdomssekretærer knyttes til LOs fylkesadministrasjon.*
- *Ber om at forslaget oversendes den nye Organisasjonskomiteen.*

Tore Lysebo, Drammen, holdt følgende innlegg:

Det har vært ytret fra flere talere fra denne stolen at samarbeidet med Arbeiderpartiet må fortsette.

Jeg er også av samme opptatning, og mener også at dette samarbeidet må styrkes.

I forslagsheftet til dagsordenen punkt 8 er det flere forslag som går på å samarbeide med de politiske partier vi kan få støtte av fra sak til sak. Av de forskjellige forbundsstyres innstillinger går det fram at de ikke støtter disse forslag. (Og takk for det).

Vi i den offentlige sektor, som har våre valgte politikere som arbeidsgivere, ser så absolutt nytten av og ikke minst, resultater av et slikt samarbeid.

I LOs nye vedtekter vedtok vi et punkt angående kontraktørvirksomhet og privatisering av offentlig virksomhet. Dette skal heretter LO kjempe for å motvirke. Det faglig/politiske samarbeidet er her et viktig redskap i bekjempelsen av disse virksomheter.

NKF, NEKF og DNA har formalisert sitt samarbeid gjennom en «felleserklæring om personalpolitikk». Nyten av denne felleserklæringen for oss som arbeidstakere er klart positiv.

Den er nærmest en nødvendighet for å oppnå resultater for våre medlemmer gjennom våre representanter i de forskjellige styre, råd og utvalg innen kommunene som fatter vedtak av betydning også for innbyggerne i kommunene.

I praktisk samarbeid med AP er det klart at NKF har hatt nytte av dette samarbeidet. Ved å informere våre medlemmer om hvilken nytte vi så avslutt har av dette samarbeidet, er jeg overbevist om at medlemmene også er av den oppfatning at et samarbeide med DNA så avgjort er en fordel.

La oss stå på, og fortsette dette samarbeidet med AP også i framtida til arbeiderbevegelsens beste.

Rolf Lundell, Handel og Kontor, viste til Organisasjonskomiteens innstilling og til FAFO-utredningen. Knapp redegjorde også for hvilke nye

oppdrag man har tenkt på overfor FAFO. Vi har vel erkjent den gamle lærdom nå at etter at vi har skaffet oss mer kunnskap, dukket det også opp flere spørsmål. Vi trenger å vite mer om terrenget, dvs. samfunnet, menneskene og arbeidsplassene. Jeg kunne tenke meg dette arbeidet supplert med et oppdrag.

Ved Strømmen Stål hadde man tidligere en stor arbeidsplass, med organiserte medlemmer innen Jern og Metall, NFATF og Handel og Kontor. Det var en stabil arbeidskraft, det gikk i arv å ta jobb der. Det var en bedrift som var skreddersydd for avtaleverket. Hovedavtalen.

I varehandelen har vi imidlertid en masse små enheter på fra 1—5 ansatte. Organisasjonsprosenten er lav. Jeg kunne tenke meg at FAFO også gjorde en undersøkelse blant disse små bedriftene for å finne ut hvilken service og andre behov disse ansatte har i forhold til fagbevegelsen, sa Lundell.

Ruth Stenseth, Handel og Kontor Hedmark, holdt dette innlegget:

At fagbevegelsen former framtida er det vel ingen som er til stede her som tviler på. Det har vært fagbevegelsens oppgave i alle år, og oppgavene vil være spesielt viktige å løse i en tid hvor vi har en borgerlig regjering i dette land. En regjering som daglig motarbeider fagbevegelsens anstrengelser for en bedre samfunnsutvikling.

Men det spørsmål Kongressen bør stille seg er: Hvem er det vi former framtida for? I utgangspunktet er det vel først og fremst vår ungdom vi har i tankene. Men gjør vi en god nok jobb i så henseende og kanskje viktigst — når vi fram?

Vi skal være klar over at de unge i dag ikke kjenner nødvendigheten av samhold, slik som vi gjør det. Det er derfor en nødvendig oppgave for oss å få spredt denne informasjonen til ungdommen.

Hvis vi ikke er sterke nok til å markedsføre vårt budskap, er jeg redd for at den framtida vi former ikke får det utslag vi forventer.

Hvorfor jeg stiller spørsmål om hvem framtida formes for, er at nærmere 50 % av LOs medlemmer er i en alder av over 55 år.

Hvor finner vi så den ungdom vi skal forme framtida for? Jo, bl.a. i skoleverket.

Skal vi nå disse må vi bl.a.:

1. Styrke LOs skolekontor.
2. Utarbeide materiell og en effektiv plan for denne informasjon

Innenfor vårt fylke, Hedmark, er det nå berammet en konferanse der det er invitert representanter fra:

Skolenes Landsforbund, Hedmark Lærerlag, Norsk Undervisningsforbund, Hedmark Gymnasiastforbund og Norsk Arbeidsgiverforening.

— Under konferansen vil det praktiske arbeidet i informasjonsspredningen om organisasjonen innenfor skolen bli vurdert.

— Hvilken rolle organisasjonen spiller for lønsmottakerne.

Vi må arbeide for å få gjennomslag hos de lokale myndigheter slik at det blir tillagt skolens pensum. Dette må tilpasses innen det lokale miljø.

Vi må innrømme nødvendigheten av å prioritere denne oppgaven. Det har ikke tidligere vært gjennomslag for noen som helst orientering om fagbevegelsen fra skolens side.

Det har vært et langt lerret å bleke for oss. Vi håper at lerret kan blekes til tross for de uværsskyer som ikke henger så veldig høyt over oss, om de henger «Høyre».

Min konklusjon må derfor bli at Kongressen støtter forslagene som går ut på en styrking av LOs skolepolitiske engasjement. Dette bør gjøres først og fremst gjennom en utvidelse av kapasiteten sentralt, men også ved å legge forholdene til rette lokalt, ute i fylkene.

Denne styrking må kunne sees i sammenheng med bl.a. AUFs engasjement ute i fylkene.

Utdannelsesinstitusjonene vil etter min oppfatning få en stadig viktigere rolle i formingen av holdningene til ungdommene. Det er derfor viktig at LO her er på banen i dette spørsmål. Nå sitter vi i garderoben.

Borgar Løberg, NBIF, Notodden, ville ikke avvise det faglig/politiske samarbeidet, men det må ikke bare gjelde samarbeide med Arbeiderpartiet, men også omfatte andre partier som står fagbevegelsen nær. Han refererte og støttet forslag 2275 og begrunnet det med at tillitsmenn i fagbevegelsen daglig merker splittelsen i egne rekker, og merker virkningen når det gjelder verving av nye medlemmer.

Løberg siterte fra Handlingsprogrammet der det står at vi må gi det faglig/politiske samarbeidet større bredde og kraft. Han støttet dette. Det er nemlig sterke krefter som begynner å røre på seg nå, nemlig våre egne medlemmer.

Han viste også til den noe sarkastiske lederartikkelen i VG om hvorfor LO ikke makter å trekke til seg ungdom. Dette håpet han LO ville kunne slå tilbake. En får om nødvendig ta fram pilsken for å få den svære elefanten til å røre på seg.

Løberg støttet forslagene 2400 og 2401.

Dirigenten opplyste at det gjensto over 40 talere på listen, og for å vinne tid foreslo han at lunsjpausen ble kortet inn med en halv time. Det ble vedtatt.

Han pekte også på at flere forbund har mange talere på listen, og antydte en mulighet at man i disse forbundene kunne prøve å koordinere innleggene slik at det kunne bli noen strykninger på talerlisten.

Møtet ble hevet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet torsdag 9. mai

Møtet ble satt kl. 14.30 med Nils Totland som dirigent.

Åpnings sangen var «Syng høyt kamerater», med Trygve Aakervik som forsanger.

Kongressen fortsatte behandlingen av dagsordenens punkt 8, og dirigenten refererte de innkomne forslag etter samme mønster som tidligere.

DAGSORDENENS PKT. 8

Fortsatt debatt

Karin Jønsson, Akershus, trakk det forslag hun hadde satt fram, da det gikk inn på forbundsområder hun ikke hadde anledning til å ta opp. Hun trakk seg ikke fra talerlisten.

Bjørn Andersson, Nord-Trøndelag, tok for seg situasjonen for Skolenes Landssammenslutning kontra samarbeidsavtalen med Norsk Lærerlag.

Han hadde fått en rekke henvendelser fra faglige samorganisasjoner i fylket, som har den oppfatning at slike begrensninger på et LO-forbund som samarbeidsavtalen setter ved at SL ikke skal ha anledning til å agitere for at uorganiserte lærere i grunnskolen skal organisere seg i LO, ikke er akseptable. Det strider mot grunnprinsippene i fagbevegelsen. Som fylkesrepresentant var han blitt oppfordret til å gå imot Sekretariatets innstilling.

Det ville og kunne han imidlertid ikke gjøre, da han mente det er en so-leklar plikt for hele LO-familien å følge inngåtte avtaler.

Han støttet derfor Sekretariatets innstilling.

John Karl Eide, Hunstad, tok opp forslagene 2284 og 2285. Dette er forslag som har støtte i Bygnings forbundsstyre og det er uhyre viktige spørsmål. Etter den debatten vi har hatt om Handlingsprogrammet, er det minst like viktig at vi vet om vi har tilstrekkelige gode arbeidsredskaper til å nå de mål som vi blir enige om i Handlingsprogrammet. Hver bransje har kanskje sine merkesaker og kjepphester. Det som må være vårt utgangspunkt er hva som tjener medlemmenes interesser best. Det er ikke småtterier av ressurser fagbevegelsen besitter. Vi må bare bruke dem riktig. Vi må ta debatten om organisasjonsformer på alvor. Vi må kun skjele til medlemmene.

Johan Østberg, Finstadjordet, holdt følgende innlegg:

Dirigent, Kamerater!

Jeg vil fra denne talerstol få gi en honnør til den måten som dirigentene har turnert forretningsorden på denne Kongressen hittil.

Jeg har fått en god følelse av renslig og demokratisk behandling.

Glad er jeg også for opplegget som innlederen Ole Knapp i går la opp til ved å ta opp samtlige forslag.

Likevel vil jeg stoppe litt opp ved 2. forslag som jeg har varslet tatt opp.

Det er forslagene 2283 og 2353. Forslag 2283 er innsendt av Ungdomsrådet i Bygning. Det går ut på at LO i samarbeid med tilsluttede fagforbund i kongressperioden må utarbeide organisasjonstilbud for ungdom under utdanning og arbeidsløs ungdom. Jeg tror det er viktig at det arbeides oppriktig og raskt med å finne en tilknytningsform.

Hvis en ser etter i vår egen historie så vil en se at flere faglige foreninger har hatt slike ordninger.

Dette må imidlertid systemiseres.

Foruten fordelene vi sjøl vil ha ved dette, så må vi ikke tåle så indlig vel det som ikke rammer oss selv. Vi som er privilegerte.

Så litt om forslag 2353 som er fra min egen forening avd. 1 Bygning, som går på nytenkning ved at LO må forsøke å markedsføre seg på en slik måte at ungdommen nås der hvor ungdommen er.

Så til slutt:

Det faglig/politiske samarbeidet.

I motsetning til tvilerne er jeg blitt stadig mer overbevist om at dette må opprettholdes og forsterkes.

Noe annet vil være å forfalske historien, det går på å være ærlig mot den. For å bruke litt militær terminologi

Løytnanten sa til sine vordende rekrutter foran deres første orientingsløp. Skulle dere komme til at ikke kart og terreng stemmer sammen, kan dere regne med at terrenget er riktig.

Støtt foreliggende politiske uttalelse.

Han tok opp:

2283 og 2353.

Vidar Grøtting, Levanger, sa at LO ikke bare må kjempe for å bevare arbeidsplasser, slik man gjør i Kirkenes. Vi må også støtte de som allerede er arbeidsløse. Jeg er bedt av De arbeidsløses Forening om å reise saken her på Kongressen. De ønsker medlemskap gjennom samorganisasjonen. Arbeidsdirektoratets leder Ola Metliaas har kommet med skremmende uttalelser som gjør at de arbeidsløse kanskje også må kjempe for retten til å være arbeidsløs. Vi bør i LO se velvillig på et slikt samarbeid, sa Grøtting.

Han tok opp følgende forslag:

LO må samarbeide med de Arbeidsløses Foreninger.

De Arbeidsløses Foreninger må gis adgang til medlemskap i samorganisasjonene.

Odd A. Olsen, Trondheim, tok opp forslag 2281 som var fremmet av Arbeidsmandsforbundets avdeling Bergen/Hordaland. Nå må vi i LO slutte med å lappe på organisasjonsformen. Det som må være målet er et forbundsløst LO. På den måten vi driver nå taper vi terreng overfor de gule organisasjonene. Våre medlemmer stiller seg uforstående til denne kranglingen om kontingent og medlemskap. Det argumenteres mot for store organisasjoner. Hvor store er så passende? Er det Kommuneforbundets størrelse eller det Arbeidsmandsforbundet, spurte Olsen.

Jan W. Hansen, Oslo, tok opp forslag 2315 om elev og studentmedlemskap i LO. Tradisjonelt har vel LO hatt et godt forhold til ungdommen. Rekrutteringen etter krigen fra ungdom var god. Men i den siste perioden har det skjedd en drastisk forverring. Denne utviklingen er foruroligende. LOs andel av de yrkesaktive synker, og andel av LO-organiserte under 30 år er spesielt lav. Dermed innsnevres rekrutteringsgrunnlaget. Ungdommen representerer nye impulser og således vil ungdommen ta med seg sine impulser i andre organisasjoner og miljøer. Tidligere kom ungdom ut i arbeidslivet fra 15—16 årsalderen. Nå er de kanskje over 20. Vi vet at jo tidligere vi kan få dem identifisert med LO, jo sterkere er bindingen senere. LO bør ha en samlet strategi for å få bedre rekruttering fra disse gruppene under utdanning. Det er henvist til at dette får bli forbundenes sak. Jeg mener ikke det. Det er en sak LO må reise, kanskje bør vi få en egen elev- og studentorganisasjon i LO, sa Hansen som håpet at Redaksjonskomiteen kunne komme til en vri i denne saken.

Ragnar K. Olsen, Vestfold holdt dette innlegget:

Under punktet samarbeide med andre organisasjoner har Skolenes Landsforbund — dens foreninger og fylkeslag fremmet forslag om at Samarbeidsavtalen mellom LO og Lærerlaget sies opp.

SLs leder ga i går en redegjørelse der det kom fram at SLs primære ønske var en avtale både SL og NL kan leve med.

La det være sagt med en gang — jeg er enig med det som Sekretariatet har gitt som begrunnelse for sin innstilling nr. 2336.

Dette skal jeg begrunne med følgende:

Avtalen har nå fungert i 5 år. I første omgang fungerte avtalen først og fremst sentralt med Kartellet ved lønnsoppgjørene. I løpet av de to siste årene har samarbeidet på lokalplanet i kommuner og fylker begynte å bære frukter.

Som eksempler kan jeg nevne:

— Noen steder har avtalen medført en spe begynnelse med Arbeiderlitteratur i grunnskolen.

— Som et annet eksempel må jeg nevne tilfeller der førskolelærere har påvirket og agitert for andre ansatte i barnehager om å melde seg inn i

LO v/Kommuneforbundet. Medlemmer som vi kunne ha tapt i konkurranse med YS.

Alt har tatt tid og det vil fortsatt ta tid, men jeg ser klart at det nå utkrystalliserer seg et mere formalisert samarbeide på det lokale plan.

Jeg ber Kongressen om å behandle denne saken med omhu.

Det faktiske forhold i dag er at det er så og si umulig for et forbund å stå utenfor en hovedsammenslutning.

Vi må ikke, kamerater, tenne en gnist som kan utvikle seg på en slik måte at Norsk Lærerlag presses over i en gul hovedsammenslutning.

Det vedtak vi gjør kan få konsekvenser også for andre avtaler.

Til slutt vil jeg rette opp det en representant sa om Sykepleierforbundet at de hadde til hensikt å melde seg inn i AF. Dette er positivt galt. Henvendelsen var bl.a. ment som alternativ til LO, og til dens landsmøte.

Raymond Marthinsen, tok opp forslag nr. 2246. Han fant den organisatoriske oppbindingen til ett parti betenkelig. Samfunnet er i stadig forandring, og det er nesten bare aktive DNA-folk i fagbevegelsen som nå går inn for dette samarbeidet. Om den opphører vil det styrke rekrutteringen til fagbevegelsen ute på arbeidsplassene.

Han støttet forslagene 2275 og 2365.

Håkon S. Høst, NNN, minnet om at det var innsendt rundt 30 forslag som går inn for endring eller opphør av samarbeidet mellom LO og DNA. FAFO-rapporten viser at over 60 prosent ønsker å avvike dette forholdet. Antall fagforeninger med kollektivt medlemskap i DNA er sunket. Når en tenker seg de mange nye yrkesgrupper som kommer, må det fortone seg vanskeligere og vanskeligere for LO å argumentere for dette samarbeidet.

Håkon Høst siterte Dagbladet som mente at det i prinsippet må være riktig at en interesseorganisasjon som LO er uten partipolitisk tilknytning. I tillegg, det har vist seg at de nøytrale fagorganisasjoner er mer militante i den faglige kampen. Høst støttet de forslag som ville endre på dette.

Når det gjaldt Samarbeidsavtalen med Norsk Lærerlag støttet han Sekretariatets innstilling. LO bør nærme seg nærliggende organisasjoner — ikke ved å konkurrere, men ved å samarbeide.

Brit Kvaale, Sør-Trøndelag, tok opp og støttet forslag nr. 2350 Trondheim faglige samorganisasjon. LO må prioritere sin informasjonsoppgave i skoleverket. Problemet for tillitsmenn er å få fri fra jobben for å skjøtte denne oppgaven, og å få kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste.

Hun viste til at Sekretariatet støtter intensjonene i forslaget, men sier at dette er en samfunnsoppgave.

Hva i all verdens menes med det? Mener Sekretariatet at vi skal få inn i norsk lov at vi som tillitsmenn skal få fri for å drive opplysningsvirksom-

het i skolen? Nei, ærlig talt, vi må få slått fast i Hovedavtalen at disse støttekontaktene er tillitsmenn. Derimot må det være det offentliges sak å sørge for den økonomiske siden.

Hun satte fram dette forslaget:

Diverse servicetilbud. Skole

«LO må prioritere sitt engasjement overfor skoleverket. Skolekontakt/informatør må få status som tillitsvalgt etter hovedavtalen.

Viggo Bj. Kristiansen, Telefolkenes Fellesforbund, Østfold, ville takke for FAFO-rapporten. Den har konklusjoner som ikke bare er hyggelige for oss, men som vi må håpe vil bidra til større aktivitet.

I sin innledning sa Ole Knapp at det må være de enkelte forbunds ansvar å organisere ungdom. Kristiansen var ikke enig. Han mente det ville være best å få et fellesorgan underlagt LO. De arbeidsløse må få ivaretatt sine interesser i et eget organ i LO, for så å gå inn i de respektive forbund når de har fått arbeid.

Han mente også pensjonistene burde ha et eget organ i LO. Det er på høy tid at vi diskuterer LOs organisasjonsform, sa han. Det skjer hurtige endringer i samfunnet, og vi må få en fleksibel ordning som kan takle oppgavene etterhvert som de oppstår, uten å vente på vedtak på neste kongress. Den offentlige sektor har sterk konkurranse fra utenforstående organisasjoner om medlemmene, og han håpet den offentlige sektor ville bli sterkt representert i det organ som skal utrede de organisasjonsmessige forhold.

Øyolf Berge, Transport, Porsgrunn, syntes Skolenes Landssammenslutning hadde formulert seg greit om samarbeidsavtalen med Norsk Lærerglag, og håpet Kongressen vil finne fram til en fornuftig avklaring. SL ønsker en revurdering av samarbeidsavtalens punkt 7 og det er klart at det ville føre til at vi mister hele avtalen med Norsk Lærerglag, og det advarte han sterkt mot.

I hele den tiden han har vært fagorganisert har det vært snakket om hvorfor LO har så dårlig tak på ungdommen. Noe av årsaken kan være at i skoleverket er ikke fagbevegelsen det ord som er oftest nevnt. Gjennom Lærerglaget har vi nå fått kontakt med skolen, og muligheten til å komme inn med informasjon. I Telemark har vi fått et undervisningsopplegg som gjør det mulig for oss å komme inn i skolen og påvirke, sa han, men understreket at Kongressen selvfølgelig måtte støtte SL slik at det kunne bli en avtale som også SL kunne leve med.

Svein Førland, observatør, Oljekartellet, tok opp samarbeidsformene i LO og sa at det nå haster å få satt endringer ut i livet. I oljevirkksomheten

har det vært mange uryddige forhold mellom LO-forbund, noe som har resultert i en rekke husforeninger. I LOs oljekartell mellom samarbeidende forbund har man forsøkt å gjøre noe med dette, men kartellet har i dag ikke tilstrekkelig fullmakt til å vinne fram. LOs medlemmer som jobber side om side har ofte ulike typer avtaledekning. Hvis vi skal framstå som et seriøst alternativ til de gule forbund, må vi ett skritt videre. Han viste til forslag 2289 og sa at man burde merke seg intensjonene i forslaget. Han trodde det var store potensialer for å øke medlemsstokken i Nordsjøen. For mye splid øker ikke medlemstallet. Det er LOs medlemstall som må økes. Det er og blir det vesentlige. Vi må løsne litt på skottene mellom forbundene, sa Førland som trodde at både LO og DNA ville komme styrket ut av en slik endring.

Håvard Stenbeck, NFATF, holdt dette innlegget:

Det er tidligere i dag referert et skriv fra Norsk Lærerlags landsstyremøte avholdt i dag morges. Jeg støtter Ellen Stensruds uttalelser i denne sammenheng.

Vi har nå endelig fått et LO-forbund for lærere — det har vært en lang og hard kamp for å nå dette målet, og da må det være bittert for disse å føle at de ikke er gode nok likevel.

Det som er det store og nye som lærersammenslutning er at SL omslutter hele skoleverket og at SL har muligheter til både å se og å påvirke sammenhengen — og vi trenger en skole/et skoleverk som henger sammen. Terk enhetsskoletanken.

SL som lærerorganisasjon er spesiell fordi den er idealistisk. SL har mål — og en skulle tro LO — var et middel, fordi SL som en del av arbeiderbevegelsen gjerne vil høre med til/i familien — ideologisk ønsker SL å være en del av LO. De er vel ektefødte barn av fagbevegelsen — ikke halvsøsken.

LO sier det er viktig å komme inn i skolen. Det synes vel vi også — spesielt i grunnskolen. Den omfatter alle. Hvorfor skal ikke SL få lov til dette?

Samarbeidsavtalen (pkt 7) hindrer i dag SL som faglig tillitsvalgte å drive fagforeningsarbeid på skolene. Det som skulle være en samarbeidsavtale fører til at SL og Lærerlaget ikke får samarbeide.

Det er ikke samarbeidsavtalen SL vil til livs, men det punktet (7) som hindrer SLs medlemmer i grunnskolen å drive fagforeningsarbeid på sine arbeidsplasser.

Når det gjelder samarbeidsavtalen som nettopp er inngått med Norsk Sykepleierforbund, forutsetter vi at det i denne ikke ligger forhold som skaper negative konsekvenser for bedriftssykepleiere som er organisert i vårt forbund, NFATF.

SL må som andre fagforbund få lov til å drive vanlig faglig virksomhet.

Dette trodde jeg var en sjølsagt ting hos oss i arbeiderbevegelsen. — Prinsippet om fritt å ha en faglig aktivitet må gjelde alle — små som store. Noe annet kan ikke en LO-kongress med mål om å bli enda sterkere mene.

Derfor må vi fra denne LO-kongressen klart gi uttrykk for at vi ønsker alle LOs medlemmer like rettigheter. — Jeg støtter derfor det arbeid SL driver og håper at denne Kongress kan legge forholdene til rette, slik at SL kan drive sitt organisatoriske og faglige arbeid slik vi mener det er viktig i åra som kommer.

Janne Svegården, Oslo, tok opp det faglig-politiske samarbeidet. Dette er meget viktig, ikke minst på hennes arbeidsplass, arbeidsmarkedsetaten. Arbeidsmarkedstiltakene i de senere år er sterkt endret og rettes mot nye grupper. I attføringssektoren er også en del av virksomheten privatisert. Man har et slags a- og b-lag av arbeidstakere som ingen er tjent med. Det skaper utrygghetsfølelse hos mange arbeidstakere og det er stadig større gjennomstrømming av arbeidstakere. I den private delen er det også verre å drive fagforeningsaktivitet. Det kan bli verre å beholde jobbene for disse selv om det er jobber i samme etat som statsansatte.

Heldigvis roper en del varsko her på LO-kongressen mot privatiseringen. Privatiseringen skaper splittelse og mindre handlekraft totalt. Folk er redde for stillingene sine hvis de gjør for mye fagforeningsarbeid.

Til høsten er det et viktig valg. For oss er det også et valg av arbeidsgiver. La oss håpe vi får en Arbeiderpartiregjering til høsten, sa Svegården.

Fredrik A. Johansen, Moss, tok opp forslag 2238. Forbundsstyret i Jern og Metall anbefalte intensjonene i forslaget. Dette gjaldt tiltak mot arbeidsløsheten. Når det gjaldt forslag 2321 fra Moss og emegn faglige samorg. ville han støtte første del men var helt imot siste setning. Den er i strid med våre intensjoner. Dette er et forsøk på å åpne for bedre forhold mellom forbundene.

I Jern og Metall har man startet en verveaksjon. Det har styrket organisasjonen i Østfold, men jeg vil understreke at det er vanskelig å rekruttere nye medlemmer. Det første de spør etter er lønn. Det hadde kanskje vært lettere hvis vi fikk sykelønnsordningen knyttet til Hovedavtalen.

Han fremsatte følgende forslag:

Forslag 2236.

LO i Norge bør engasjere seg langt sterkere i de arbeidsløses levevilkår, og at de arbeidsløses foreninger og fora blir brukt som aktuelle samarbeidspartnere i dette arbeidet.

Liv S. Nilsson, Norsk Kommuneforbund sa at hun ville støtte sekretariatets innstilling når det gjelder LOs egen organisasjon. Når det gjelder LOs videre vekst kan den bare skje gjennom vekst i de enkelte forbund. Dette er avhengig av at de tilbudene vi har er attraktive og tilfredsstillende nok for arbeidstakerne. I NKF har man ca. 60 hovedyrkesgrupper. Det er yrkesfaglig sett store utfordringer. Vi synes ikke vi har funnet noen god løsning på alle disse utfordringene.

Medlemmens krav mot forbund og LO er økende. I NKF har man organisert medlemmene etter industriforbundsformen. Hun mente at de store utfordringene nå må ligge på det enkelte forbund. Det må gjøres noe med organisasjonen, og det må gjøres noe raskt. Det må gjøres på det enkelte forbunds nivå og mellom forbundene. I den senere tid er det tilmeldt en rekke mindre forbund til LO. De rekrutterer medlemmer fra samme organisasjonsområde som NKF. Den utviklingen ønsker vi ikke skal fortsette, men vi er klar over at det også er avhengig av vår egen innsats, sa hun.

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, holdt et innlegg som konsentrerte seg om hyllest til det faglig-politiske samarbeidet. Skal vi få solidaritet på alle plan er LO nødt til å gjøre noe med organisasjonsstrukturen på alle plan. I Jern og Metall har man også lagt fra seg det mindreverdighetskomplekset man hadde overfor det faglig-politiske samarbeidet. Man skulle bare drive faglig virksomhet, ikke politikk tidligere. Vi må som fagbevegelse velge parti. I dag er det partiet Arbeiderpartiet. Det har styrke og tyngde nok til å få makten. Etter Gros innlegg så ser jeg optimistisk på mulighetene til å få gjennomført Handlingsprogrammet. Vi i fagbevegelsen må bare tenke en vei, og det er til venstre. Går vi til Høyre, er det like godt som å hoppe i sjøen. Vi behøver ikke snakke om tilknytningen mellom LO og DNA. Vi skal snakke om «vårt parti». Og vi i LO bør styre dette partiet. Etter Gros innledning vet jeg at vi er på rett vei. Hun ga mange konkretiseringer i sin innledning. Husk at hvis vi ikke er fornøyd med dette partiet, så får vi engasjere oss hver enkelt og gjøre partiet bedre.

Magne Thorvaldsen, Oslo sa at det var reneste kappløpet for å komme noenlunde høyt opp på talerlisten. Han tok avstand fra den praksis som hadde utviklet seg at man tegner seg før man hadde hørt innledningene. Han ga ellers sin fulle støtte til Organisasjonskomiteens innstillinger. Han hadde tolket siste setning slik at det skal skje noe i perioden fram til 1989.

Han sa seg også glad for samarbeidet med Lærerlaget. Dette er et samarbeid som må opprettholdes, men en sak har som regel to sider. LO vil ikke agitere blant lærerne i grunnskolen. Skolenes Landsforbund er også enig i dette men forbundet har 700 medlemmer i grunn-

skolen. Skal de da nektes å drive fagforeningsarbeid blant 1/4 av sine medlemmer? Det kan ikke aksepteres, sa Thorvaldsen som ville ta avstand fra landsstyret i Lærerlagets uttalelse. Egentlig var denne saken lagt død av LO-formannen i innledningen. Skolenes Landsforbund aksepterte også oversendelse av forslaget. Hadde det ikke vært for innlegget til Riderbo i morges, hadde ikke denne striden blusset opp nå, sa Thorvaldsen.

Sverre Worum, Skolenes Landsforbund, holdt dette innlegget:

Fagforeningskamerater;

Skolenes Landsforbunds vedtekter utarbeidet i nært samarbeid med LOs ledelse sier bl.a.: I grunnskolen organiserer Skolenes Landsforbund undervisningspersonell uten godkjent utdanning, morsmåslærere, og de som av holdningsmessige årsaker ønsker medlemskap i Landsorganisasjonen. Dette var også en del av *grunnlaget* for opprettingen av SL som forbund.

I Grunnskolen er det i dag ca. 700 LO-organiserte, ca. 7000 AF-organiserte og ca. 40 000 organiserte i Lærerlaget.

SL har et skolepolitisk Handlingsprogram for en bedre skole med trygghet og vekstmuligheter for de svake. Dette er et solidaritetsprogram. SL har i sitt tariffarbeid kjempet for lavtlønnsgruppene, igjen en solidarisk politikk. Som et av de små forbundene i LO-familien bruker SL sine begrensede ressurser for å løse *disse* oppgaver. Vi arbeider også for et regjeringsskifte til høsten og vi ønsker *ikke* å spille tid på å kjekle med en samarbeidspartner.

Det er derfor vi har hatt de drøftingene med LOs administrasjon som Tor Halvorsen refererte til, for å finne en formulering som kan tilfredsstille alle parter. Med den kontakten som *er* mellom disse partene skulle det ikke være umulig å finne fram til en formulering som kan danne grunnlag for samarbeid og fred. Vi kamerater kommer ikke med trusler verken ovenfor Kongressen eller Lærerlagets Landsmøte. Vi forsøker, ut fra de 14 forslag som foreligger i denne saken, å komme fram til bedre samarbeidsforhold, og samtidig sikre at våre medlemmer kan drive vanlig fagforeningsarbeid. Og som en siste avklaring. For oss er fagforeningsarbeid det daglige virket som drives av forenings- og forhandlingstillitsvalgte og ikke agitasjons- og rekrutteringskampanjer mot Lærerlaget.

Der er riktig som en taler sa her tidligere. Vi trenger begge — både SL og Lærerlaget. Derfor oppfordrer jeg Kongressen: Slutt opp om det opplegget som LOs ledelse og Skolenes Landsforbund er kommet fram til.

Hans Hammond Hovind, Jern og Metall, var enig med dem som krevde at LO må være mer aktiv overfor skoleverket. Her er det store rekrutteringsmuligheter. Han var enig i forslaget fra Trondheim sam-org. 2350. Det er imidlertid en god del konservative skolesjefer rundt i dette landet, og her har både SL og Kari Lie mye å ta fatt på. Jeg har dessverre også erfaring fra min egen hjembygd at døra blir stengt av skolesjefen. Fagbevegelsen skal holdes utenfor på grunn av konservativ innstilling. I Helgelandsdistriktet er det 17 500 medlemmer. En del er uorganiserte, men det er behov for å styrke serviceapparatet i et så stort distrikt. Derfor fremmet han forslag 2228 om et distriktskontor for Helgeland.

Han foreslo følgende:

Tar opp forslaget nr. 2228:

Etablering av distriktskontor i Helgelandsregionen. Mo Jern og Metallarbeiderforening vil foreslå at Landsorganisasjonen oppretter et distriktskontor i Helgelandsregionen.

Karin S. Jønsson, Handel og Kontor, viste til det Ole Knapp hadde sagt om å øke medlemstallet. Det ser aldri ut til at man i LO kan bli enige om hvor man skal gå i organisasjonsomformingene. Knapps konklusjon var at vi skal øke rekrutteringen ved å styrke agitasjonen overfor de uorganiserte, ikke gjennom organisasjonsmessige endringer. Jeg tror vi må gjøre begge deler. Vi får stadig nye typer arbeidstakere, nye grupper. En gruppe som øker sterkt er tekniske og merkantile funksjonærer. Her er det i alt seks forbund som organiserer disse, bl.a. Handel og Kontor. Vurderer man den økte konkurransen, blir grenseoppgangen mellom forbundene stadig vanskeligere. Industrifunksjonærene har tradisjonelt hatt liten innflytelse i fagbevegelsen. Vi har selvfølgelig opprettet LO-utvalg mange steder, men dette er ikke nok. Det bør skje noe med forholdet mellom forbundene. Vi må tenke mer utradisjonelt. Og det haster med løsninger. Vårt mål må være: Færre forbund, flere medlemmer.

Ole Knapps oppsummering

LO-sekretær *Ole Knapp*, sa i sin oppsummering at det som ligger i innstillingen fra Sekretariatet er at det gis en fullmakt til representantskapet om å bestemme takten i omstillingene. Alle de problemstillingene som er nevnt i debatten vil kunne fanges opp i innstillingen. Det gjelder spørsmål om forholdet til ungdom under utdanning, de arbeidsløses situasjon m.v. Det andre vesentlige er at LOs representantskap får fullmakt til å treffe nødvendige tiltak i Kongressperioden. Det kan lages delinnstillinger i perioden om dette er nødvendig. Her kan FAFO-utredninger være nyttige redskaper i arbeidet.

— Til den smule dramatikk rundt samarbeidsavtalen mellom LO og Norsk Lærergag: vi må ikke bli sittende igjen verken i denne forsamling eller i opinionen med det inntrykk at dette er bare problemer. Tvert imot, det har utviklet seg et betydelig samarbeide mellom Lærergaget, SL, NKF og LO omkring målet som er å forme en skolepolitikk slik vi ønsker den. Som et resultat av dette samarbeidet foreligger det i en rekke fylker utarbeidet faglig læremateriell som brukes i skolen. Dette samarbeidet er vi kommet godt på vei med, sa Knapp.

Han understreket at det aldri har vært forutsetningen at LO med denne samarbeidsavtalen skal lage problemer for et av sine egne forbund. Han minnet ellers om at samarbeidsavtalen med Lærergaget var inngått for fem år siden, før vi fikk Skolenes Landssammenslutning.

Videre bekreftet han Sverre Worum's fortolkning vedrørende retten til å organisere undervisningspersonell uten godkjent utdanning, og morsmåls-lærere, og fastslo at dette måtte begge organisasjonene leve med.

Til slutt: Den overflatekrusning vi har sett mellom SL og Lærergaget er langt mindre enn det vi har mellom egne forbund.

Når det gjaldt det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og DNA, var han overbevist om at det ikke var nødvendig å argumentere for det i denne forsamling. Det eneste sted han kunne tenke seg det ville bringe glede om dette samarbeidet opphørte, var i Høyres Hus på Kalbakken og i Regjeringsbygget.

Klokken var nå blitt 15.55, og det ble en kort pause i forhandlingene.

Møtet ble satt igjen etter pause kl. 16.05 med Nils Totland som dirigent.

Dirigenten redegjorde for den videre behandling av dagsordenens punkt 8, «LOs egen organisasjon». Det var mulig å avklare en del av forslagene direkte med Kongressen nå, mens andre forslag måtte oversendes og behandles i forbindelse med innstillingen fra Redaksjonskomiteen for organisasjonssaker.

Man gikk så gjennom forslagene under de ulike avsnitt i heftet, «LOs egen organisasjon».

Diverse

Sekretariatets innstilling nr. 2202 ble enstemmig vedtatt. Sekretariatets innstilling nr. 2205, 2208, 2210, 2212 og 2214, enstemmig vedtatt.

Nr. 2201 *Tønsberg og omland faglige samorganisasjon*, foreslår:

Tønsberg og omland faglige samorganisasjon vil be LOs organer være oppmerksom på den fare som nå foreligger med hensyn til AOF.

Nr. 2202 *Sekretariatets innstilling: Forslaget tiltres.*

NORSK TRANSPORTARBEIDERFORBUND

Nr. 2204 *Avd. 126, Tønsberg Transportarbeiderforening, foreslår:*

At man vurderer arbeidsforholdene for forhandlingsutvalgene ved de sentrale lønnsforhandlinger. Disse arbeidsforhold bør vurderes i forhold til arbeidsmiljøloven.

Vi mener at det bør sees på bruken av altfor mange sammenhengende timers forhandlinger. Vi mener at det også bør kunne skapes kriterier for isning, hvilerom og lignende.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes sekretariatet.

Nr. 2205 *Sekretariatets innstilling: Dette spørsmålet må vurderes av forhandlingsutvalget i den aktuelle situasjon.*

HANDEL OG KONTOR

Nr. 2207 Porsgrunn Industrifunksjonærens Forening, foreslår:

Alle forbund i LO som har skiftansatte, skal ha egen skiftgruppe.

Nr. 2208 *Sekretariatets innstilling: Forslagene oversendes sekretariatet.*

NORSK KOMMUNEFORBUND

Nr. 2209 *Avd. 461, Hammerfest sykehusets personalforening, foreslår:*

LO-sekretariatet flytter til Finnmark.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2210 *Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.*

Nr. 2211 *Avd. 158, Fauske kommunale Forening, foreslår:*

LOs toppledelse bør komme mere ut i distriktene.

Nr. 2212 *Sekretariatets innstilling: Dette praktiseres i dag.*

Nr. 2213 *Distriktsstyret i Nord-Trøndelag, foreslår:*

ALDERSGRENSE FOR TOPPTILLITSVALGTE I FORBUND TILSLUTTET LO.

Kongressen vedtar at alle forbund tilsluttet LO innfører de samme regler for aldersgrense som gjelder for Landsorganisasjonens toppstillitsvalgte.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan anbefales, men avgjørelsen må være opp til det enkelte forbund.

Nr. 2214 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Forslag 2215:

Sekretariatets innstilling nr. 2216 viser til vedtektenes § 5 (som allerede er vedtatt) og Handlingsprogrammet som Kongressen kommer tilbake til. Sekretariatets innstilling nr. 2218 enstemmig vedtatt.

Distriktskontorene

Dirigentene refererte de opptatte forslag.

Sekretariatets innstilling nr. 2222 enstemmig vedtatt.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2221 *Distriktsstyret i Akershus*, foreslår:

Det opprettes et eget LO-distriktskontor for Akershus. Det opprettes et eget LO-distriktskontor for Oslo.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget oversendes LOs sekretariat.

Nr. 2222 Sekretariatets innstilling: I løpet av kongressperioden opprettes distriktskontor for Akershus. Spørsmålet om distriktskontor for Oslo drøftes med Oslo faglige samorganisasjon.

Ivar Ødegårds framsatte forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Redaksjonskomiteen.

Sekretariatets innstilling nr. 2230 vedtatt mot 4 stemmer.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 2229 *Avd. 623, Mosjøen*, foreslår:

LO har i dag to distriktssekretærer ansatt ved kontoret i Bodø, dette mener vi er en for stor sentralisering av det tilbud LO skal gi sine medlemmer. Derfor foreslår vi at en sekretærstilling flyttes til Helgeland.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2230 *Sekretariatets innstilling:* Forslagene kan ikke tiltres.

Sekretariatets innstilling nr. 2233 enstemmig vedtatt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2232 *Avdeling 30, Drammen*, foreslår:

Bemanningen på LOs distriktskontor i Drammen økes med en person, med spesielt ansvar for studie- og opplysningsarbeid.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget oversendes LOs representantskap til behandling etter § 9, punkt 8, i LOs vedtekter. Når det gjelder ansettelse av en egen sekretær, må dette finne sin løsning i samarbeid med AOF.

Nr. 2233 *Sekretariatets innstilling:* Forslagene kan ikke tiltres.

Organisasjonsspørsmål for større anlegg

Sekretariatets innstilling nr. 2235 enstemmig vedtatt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2234 *Avdeling 64, Kvinnherad*, foreslår:

Fagbevegelsen og korttidsarbeidsplasser (anlegg). LO må saman med aktuelle forbund tidleg ta opp ansetjing av korttidssekretærer på arbeidsplassar som skal vara i kort tid med stor arbeidsstyrke (anlegg).

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet gir sin prinsipielle tilslutning til forslaget og ber sekretariatet sammen med de berørte forbund om å ivareta felles interesser på en forsvarlig måte i slike tilfeller som dette.

Nr. 2235 *Sekretariatets innstilling:* Forslaget er dekket av nåværende praksis.

Organisering — arbeidsløse

Dirigenten refererte de innkomne, opptatte og støttede forslag. Sekretariatets innstilling nr. 2243 enstemmig vedtatt.

Nr. 2242 Avd. Akershus, foreslår:

Om politisk og økonomisk støtte fra LO til tiltak som skal gjøre noe med de arbeidslediges situasjon.

Økonomisk støtte til aktiviteter av forskjellige slag for/med de arbeidsledige må økes kraftig. De lokale samorganisasjonene og fagforeningene må styrke sitt arbeid for de arbeidsledige. Der slikt arbeid ikke skjer i samorganisasjonens regi må ikke dette hindre at det gis både faglig og økonomisk støtte.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter forslaget med følgende tilføyelser: De lokale samorganisasjoner og foreninger må styrke sitt arbeid for de arbeidsledige. Der slikt arbeid ikke skjer i samorganisasjonens regi må ikke dette hindre at det gis både faglig og økonomisk støtte til de arbeidsløse.

Nr. 2243 Sekretariatets innstilling: Det er for 1984 bevilget 300.000 kroner til samorganisasjonene til organisatoriske tiltak for de arbeidsløse. Dette har ført til verdifulle aktiviteter for de arbeidsløse flere steder i landet. Det er viktig at Landsorganisasjonen følger opp dette arbeidet videre. Forslagene oversendes derfor sekretariatet.

Faglig/politisk tilknytning

Dirigenten refererte de opptatte og støttede forslag.

Mons Erik Holtbakk fikk ordet til forretningsorden. Han viste til at det forslag han hadde tatt opp, forslag nr. 2275 angir behandlingsmåte og ba om realitetsvotering på det nå. Det ville også virke klargjørende for Redaksjonskomiteens arbeide.

Votering:

Forslag nr. 2275 ble ikke vedtatt.

De øvrige opptatte forslag ble vedtatt oversendt Redaksjonskomiteen.

Organisasjonsformene

Dirigenten refererte de forslag som var tatt opp og støttet, og forslaget fra Torild Karlsen.

Sekretariatets innstilling nr. 2323 viser til innstilling fra Organisasjonskomiteen som vil foreligge senere.

Samarbeid med andre organisasjoner

Dirigenten refererte de forslag som var tatt opp og støttet.

Sekretariatets innstilling nr. 2336 ble enstemmig vedtatt.

Nr. 2335 *Porsgrunn og omegn faglige samorganisasjon*, foreslår:

Samarbeidsavtalen mellom LO og Norsk Lærerlag revideres.

Nr. 2336 *Sekretariatets innstilling*: Samarbeidsavtalen mellom LO og Norsk Lærerlag ble inngått bl.a. for å bedre LOs kontakt med lærerne i grunnskolen. Skolenes Landsforbund er seinere blitt opprettet for å organisere lønnstakere i de videregående skoler. Forslagene kan derfor ikke tiltres.

Samarbeid med «gule» organisasjoner

Sekretariatets innstilling nr. 2346 viser til kommende innstilling fra Organisasjonskomiteen.

Diverse servicetilbud

Dirigenten refererte de forslag som var tatt opp og støttet.

Sekretariatets innstilling nr. 2349 enstemmig vedtatt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2348 *Forbundsstyret*, foreslår:

LOs skolekontor styrkes betraktelig.

Nr. 2349 *Sekretariatets innstilling*: Forslagene oversendes sekretariatet.

Sekretariatets innstilling nr. 2351 vedtatt mot 1 stemme.

Nr. 2350 *Trondheim Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO må oppprioritere sitt engasjement overfor skoleverket. Skolekontakt/informator må få status som tillitsvalgte etter hovedavtalen.

Nr. 2351 *Sekretariatets innstilling*: Sekretariatet støtter intensjonene i forslaget. LOs egen oppgave i denne sammenheng er å skolere medlemmene og tillitsvalgte til å stå for slik kontakt og informasjon. Samfunnets ansvar er å sørge for praktiske og økonomiske muligheter for fagbevegelsen til å komme inn på skolene.

Informasjon

Sekretariatets innstilling nr. 2354 enstemmig vedtatt.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2353 *Avd. 1, Tømre og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO må bruke mer penger på markedsføring overfor skole og presse (også de ikke-sosialsistiske aviser). Reklame på kinoer og rundt der hvor ungdom er. Det må tenkes nytt.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 2354 *Sekretariatets innstilling:* LO må fortsatt arbeide bevisst for å styrke sin informasjon overfor de ulike deler av samfunnslivet for på den måten å få en sterkere innflytelse på samfunnsutviklingen.

Stipendordninger

LOs ungdomsutvalg

Sekretariatets innstilling nr. 2364 viser til kommende innstilling fra Organisasjonskomiteen.

Forholdet til AUF

Dirigenten refererte framsatte, opptatte og støttede forslag.

Sekretariatets innstilling nr. 2374 vedtatt mot 10—12 stemmer.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2373 *Avd. 2-44, Fiskeridirektoratets Tjenestemannslag*, foreslår:

AUF

LO-kongressen bes oppheve vedtektenes formulering om at AUF er LOs ungdomsorganisasjon.

Forbundsstyrets innstilling: Det ungdomsarbeidet som hittil har funnet sted i fagbevegelsen har i stor utstrekning vært basert på AUF som organisasjon.

Pr. i dag finnes det ingen egnede alternative organisasjonsapparat som vil kunne overta denne funksjonen.

Det er viktig at fagbevegelsen har et aktivt ungdomsarbeid der man har muligheter til å nå ut til ungdom hvor ungdommen finnes. Like viktig er det at man har en egen ungdomsorganisasjon som har ansvaret for den praktiske gjennomføring av arbeidet og har den direkte kontakten med de unge.

På bakgrunn av dette og under henvisning til vedtak på NTLs siste lands-

møte om faglig/politisk samarbeid, fremmes følgende innstilling:
Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2374 Sekretariatets innstilling: Forslagene kan ikke tiltres. Det vises til begrunnelser gitt av forbundsstyrene i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og Norsk Tjenestemannslag.

Likestillingsspørsmål

Sekretariatets innstilling nr. 2395 viser til vedtektenes § 5 som allerede er vedtatt og til Handlingsprogrammet som skal vedtas.

Andre likestillingsspørsmål

Sekretariatets innstillinger nr. 2397 og 2399 enstemmig vedtatt.

Nr. 2396 Tønsberg og Omland Faglige Samorganisasjon, foreslår:

Tønsberg og omland faglige samorganisasjon vil foreslå at LOs avdeling for familiepolitikk og likestilling styrkes med en person til (fortrinnsvis en mann).

Nr. 2397 Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes sekretariatet.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2398 Distriktsstyret i Nordland, foreslår:

LOs FAMILIE- OG LIKESTILLINGSUTVALG.

Familie- og likestillingsutvalgene fungerer i dag som «rene» likestillingsutvalg, dvs. de arbeider ikke mere med familiepolitikk enn med annen politikk. Utvalgene må derfor skifte navn og hete likestillingsutvalg, som får som oppgave å arbeide for målsettingene i handlingsprogrammet.

LOs sentrale utvalg for familiespørsmål må også skifte navn tilsvarende. Det sentrale utvalget må få mulighet til å utøve innflytelse på beslutninger i LO. F.eks. ha uttalerett til de krav som stilles til tariffrevisjonene.

Under kapitlet Utdanning og arbeid har LO som målsetting å arbeide for å utvikle en bedre lederutdanning.

LO bør også ta sikte på å kvalifisere egne tillitsvalgte kvinner til å påta seg lederfunksjoner.

Vi foreslår derfor at likestillingsutvalgene i hvert fylke får et utvidet mandat slik at de kan arbeide med motivering og oppbygging av kvinners selvtilit.

I praksis vil dette si at utvalgene får mandat til å drive «motiveringskurs»

for kvinner. Dette betinger at disse utvalgene må få midler til å avvikle et-to kurs i hvert fylke.

Det kommunale opplærings- og utviklingsfond har utarbeidet et kurs for «Kvinner og ledelse» som kan danne grunnlag for samme type kurs for LOs egne tillitskvinner.

Forbundsstyrets innstilling: Norsk Kommuneforbund kan ikke se det er grunnlag for endring av navnet på utvalget. Vi er enige i at LO bør kvalifisere egne tillitsvalgte kvinner til å påta seg lederfunksjon, men kan ikke se det er behov for endringer i utvalgets mandat. Norsk Kommuneforbund vil anbefale motiveringskurs for kvinner og vil peke på at det allerede utarbeidede kurs i Kommunale Opplærings- og Utviklingsfonds regi lett vil kunne omarbeides for LOs tillitsvalgte kvinner.

Nr. 2399 *Sekretariatets innstilling:* Forslaget oversendes sekretariatet.

Framfylkingen

Dirigenten refererte Randi Oppdals forslag.
Sekretariatets innstilling nr. 2401 enstemmig vedtatt.

Notodden og Omegn Faglige Samorganisasjon, foreslår:

LO bidrar med at det opprettes Framkontakter i avdelinger og klubber.

Nr. 2401 *Sekretariatets innstilling:* Det vises til handlingsprogrammet.

Diverse innstillinger LOs egen organisasjon

Gunnar A. Nilsen, Jern og Metall, tok ordet til forretningsorden og sa at han ikke kunne se at Organisasjonskomiteens innstillinger her har tatt stilling til de enkelte forslag. Det står ingenting om hva man mener om forslagene. Det vises bare til at FAFO skal gjøre utredninger. Hva slags innstilling er dette?

Dirigenten sa at det ikke forelå avvikende forslag.

Ole Knapp sa at innstillingene omfattet alle forslag. De forslagene som er imøtekommet er med, de øvrige forslag blir tatt opp.

Han hadde for øvrig den kommentar at det var litt uheldig for Organisasjonskomiteens arbeid at innstilling 2222 var vedtatt mens *Ivar Øde-*

gaards forslag bare var vedtatt oversendt redaksjonskomiteen. Det beste var om det siste vedtaket ble opphevet.

Vedtak. Votering på Ødegaards forslag annulleres.

Jan Andresen, Jern og Metall, sa at i innstillingen nevnes en rekke tall, men han kunne ikke se at forslag 2304 var berørt. Dette var et konkret forslag til behandling.

Dirigenten fastholdt at det ikke var avvikende forslag.

Kjell A. Solem, etterlyste sitt forslag som han hadde fremmet i debatten.

Dirigenten opplyste at det forelå to forslag som ville bli behandlet etterpå. Det gjaldt forslag fra Finn Erik Thoresen og Kjell A. Solem. Han refererte forslagene.

Votering: Organisasjonskomiteens innstillinger s. 14, 15,15 ble vedtatt mot to stemmer.

Behandlingen av forslagene fra Skolenes Landsforbund og forslag om distriktsprogram og saker som gjelder Handlingsprogramet blir utsatt.

Det skjedde nå en sceneforandring i og med at Lars Skytøen grep klubben. Han redegjorde for en del permisjonssøknader som ble innvilget, men innskjerpet av man måtte begrense permisjonssøknadene så ikke Kongressen ble helt folketom mot slutten. Man gikk så over til behandling av pkt. 10 på dagsorden.

Dagsordens pkt. 10 — Diverse forslag

Dirigenten sa at man ikke skulle ha noen generell redegjørelse om diverse forslag. Man ville behandle ett og ett forslag og det ble anledning til å ta ordet til det forslag man ønsket. Behandlingsmåten ble enstemmig godkjent.

Dirigenten sa at han ville ta opp Sekretariatets innstillinger etter hvert.

Votering:

2702 vedtatt mot få stemmer

2704 enstemmig vedtatt.

2706 vedtatt mot 1 stemme.

2706, 2708, 2710, 2712, 2714, 2716 ble enstemmig vedtatt.

2718 vedtatt mot 1 stemme

2721, 2723 enstemmig vedtatt.

Innstilling 2725 A.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 2701 *Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmandsforening*, foreslår:

Landsorganisasjonen trekker tilbake sitt medlemskap i Folk og Forsvar.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Nr. 2702 *Sekretariatets innstilling:* LO opprettholder sitt medlemskap i Folk og Forsvar.

Nr. 2703 *Avd. 18, Rogaland*, foreslår:

LO må komme vekk fra «papir- og pratestadiet» og over til handling.

Forbundsstyrets innstilling: Med handling følger også «prat og papirarbeid» nødvendigvis. Vi ser problemer med å handle uten å prate.

Nr. 2704 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2705 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

LO i Norge bør iverksette demonstrasjon på bakgrunn av sysselsettingen, uthulingen av arbeidsmiljølovens bestemmelser, den økonomiske situasjon til fylker og kommuner, nedskjæringene i helsesektoren, uthulingen av sykelønnsordningen, reglene for dagpenger under arbeidsløshet, beskjæring av retten til fri rettshjelp, beskjæring i voksenopplæring, regjeringens uthuling av den frie forhandlings- og streikerett, regjeringens manglende vilje til å opprettholde industrien gjennom økte støttetiltak.

Forbundsstyrets innstilling: Politisk streik anbefales.

Nr. 2706 *Sekretariatets innstilling:* Fagbevegelsen kan markere sine holdninger på flere måter, bl.a. gjennom politisk streik. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2707 *Avd. 16, Nord-Trøndelag*, foreslår:

Kongressen pålegger LO å arbeide aktivt for samling av de sosialistiske arbeiderpartier i Norge.

Forbundsstyrets innstilling: Kan ikke tiltres.

Nr. 2708 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2709 *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Forsvaret og/eller politiet skal ikke settes inn mot streikende arbeidere. Forsvaret skal kun nyttes mot inntrengere utenfra.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2710 *Sekretariatets innstilling:* Landsorganisasjonen er prinsippielt motstander av at politi og forsvar skal settes inn mot streikende arbeidere.

Nr. 2711 *Avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

LO programfester å bekjempe virksomheten til nazistiske og rasistiske organisasjoner, samt medvirke til at disse organisasjoner og deres propaganda blir forbudt.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres. Viser til LOs vedtekter.

Nr. 2712 *Sekretariatets innstilling:* Forslaget ansees dekket av LOs vedtekter.

Nr. 2713 *Norsk Grafisk Forbund*, foreslår:

LO må ta initiativ til å få en offentlig ordning når det gjelder kjemiske avfallstoffer, fortrinnsvis slik at stoffene kan resirkuleres.

Nr. 2714 *Sekretariatets innstilling:* Forslaget oversendes Sekretariatet.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbund

Nr. 2715 *Avd. 5, Stavanger Hotell- og Restaurantarbeiderforening*, foreslår:

LO-kongressen må kreve at bedrifter som driver med utenlandsk ansvarshavende, at disse må kunne norsk.

De kan ofte ikke lese våre avtaler og lover, og absolutt ikke føre en forhandling med de ansatte.

Dette er et problem som en kan anta bare vil øke i framtiden.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2716 Sekretariatets innstilling: Intensjonene i forslaget tiltres. Forslaget oversendes sekretariatet.

Norsk Jernbaneforbund

Nr. 2717 Drammen distrikt linjepersonalets forening, foreslår:

LO-nåla utdeles etter 30-åra medlemskap i LO.

Landsstyrets innstilling: Med bakgrunn i en mulig senkning av pensjonsalderen bør LO vurdere om LO-nåla kan utdeles etter en kortere opptjeningstid enn 40 år.

Nr. 2718 Sekretariatets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2720 Avdeling 64, Kvinnherad, foreslår

Målforma i LO.

Vedtaket på Kongressen 1981 om målforma i LO må fyljast meir opp.

Forbundsstyrets innstilling: Det gis tilslutning til intensjonen i forslagene som bør tas hensyn til så langt det er praktisk mulig.

Nr. 2721 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2722 Avdeling 89, Bodø, foreslår:

Fergebillettene må bort, da dette er i forbindelse med riksveisambandet, og vi betaler vegavgift til staten.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2723 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, foreslo sitt forslag oversendt Sekretariatet og sa at det hadde fått en negativ behandling. Det gjaldt oppsigelsesvernet for lærlinger. Han viste til at juristene har tolket vernet på forskjellig måte. Det er en hel del småbedrifter som driver virksomheten sin med lærlinger, for siden å kvitte seg med dem når de er utlært. Jeg ønsker at Sekretariatet skal se seriøst på denne saken, sa Kvalheim.

Kjell Martinsen, Bygning, sa at dette var en viktig sak og at man neppe burde gå på realitetene, men at forslaget burde kunne oversendes.

Votering: Kvalheims forslag vedtatt med overveldende flertall. Oversendt det nye Sekretariatet.

2726, 2728, 2730, 2732, 2734, 2736, 2738, 2740, 2742 enstemmig vedtatt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2725 B *Avdeling 111, Holmestrand*, foreslår:

Forslag angående lønn for tillitsvalgte og ansatte i LO og tilsluttede forbund.

Lønnsgrunnlaget bør være basert på gjennomsnittsfortjenesten til de organiserte, og ikke tilknyttet noe spesielt lønnsystem for enkeltgrupper, f eks Statens lønnsregulativ.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres ikke.

Nr. 2726 *Sekretariatets innstilling*: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2727 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

LO må arbeide for at fagbevegelsen engasjerer seg mer i arbeidet med fjernadopsjon av barn fra den 3. verden.

Forbundsstyrets innstilling: LO bør arbeide for å gjøre Norsk Folkehjelps ordning med fjernadopsjon bedre kjent.

Nr. 2728 *Sekretariatets innstilling*: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2729 *Distriktsstyret i Akershus*, foreslår:

Det opprettes et eget departement for kommuner og fylkeskommuner. Det opprettes et eget departement for arbeidsmiljø og sysselsetting.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2730 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2731 *Avd. 255, Midt-Telemark kommunale forening,* foreslår:

Juryen i voldtekt og voldssaker mot kvinner skal bestå av et flertall kvinner.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2732 *Sekretariatets innstilling:* I dag er ordningen at man ved Lagmannsretten ved loddrekning plukker ut 14 lagrette- (jury-) medlemmer og 2 varamedlemmer. Disse hentes fra en folkevalgt liste over lagrettemedlemmer. De to partene i saken kan skyte ut så mange lagrettemedlemmer at det blir igjen 10 under straffesakens behandling.

Nå er det fremmet forslag fra Regjeringen om at det skal opprettes 2 separate kjønnsbestemte utvalg. Lagretten skal i den enkelte sak settes med like mange medlemmer fra de to utvalg. Forslaget tar altså sikte på å sikre at det blir et likt antall kvinner og menn i juryen. Dette ansees som et framskritt i forhold til dagens ordning. Om partenes utskyttningsrett vil medføre at det i en del tilfeller blir kvinnelig flertall i juryen er ikke godt å si noe sikkert om.

Sekretariatet anbefaler at forslaget til nytt regelverk blir vurdert en tid i praksis før noe ytterligere foretas.

Nr. 2733 *Avd. 255, Midt-Telemark kommunale forening,* foreslår:

LO bør arbeide for å spre opplysninger om alternativ framtid.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget vurderes i forbindelse med LOs handlingsprogram.

Nr. 2734 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2735 *Distriktsstyret i Nordland,* foreslår:

Fritid og ferie

Tilbud fra Folkeferie må desentraliseres.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er av den oppfatning at ferie- og fritidstilbud bør være så likt som mulig over hele landet. Forslaget foreslås oversendt LOs sekretariat for videre behandling.

Nr. 2736 *Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.*

Nr. 2737 *Avd. 415, Tromsø kommunale kontorfunksjonærers forening, foreslår:*

Mer demokratisk valgordning.

Tromsø kommunale kontorfunksjonærers forening ber LO-kongressen vedta å arbeide for at det til stortingsvalget utarbeides en mer demokratisk valgordning slik at man riktigere kan gjenspeile den oppslutning de enkelte partier oppnår av stemmer ved valgene (kommune-, fylkesting- og stortingsvalg).

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene skal behandles av forbundsstyret i Norsk Kommuneforbund i møte i januar 1985, og oversendes LO innen fristens utløp 1. februar 1985.

Nr. 2738 *Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes sekretariatet.*

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 2739 *Avd. 34, Moss Cellulose- og Papirarbeiderforening, foreslår:*

LO bør arbeide aktivt for å oppheve kvotereglene for matvarer kjøpt ved utenlandsreiser. Slik det fungerer i dag, blir nærmest folk oppfordret til å smugle varer fordi kvotereglene er urimelig lave.

Forbundsstyrets innstilling: Når det gjelder samhandelen mellom de nordiske land, mener forbundsstyret at det er en for sterk begrensning ved de fastsatte kvoteregler for matvarer.

Det bør som et ledd i en utvikling mellom de nordiske land, bli frihandel for matvarer.

Forbundsstyret vil anmode LO om å ta saken opp med myndighetene om endring av kvotereglene.

Nr. 2740 *Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes sekretariatet.*

Postfolkernes Fellesforbund

Nr. 2741 *Den norske Postorganisasjon, Nord-Troms krets, foreslår:*

Regler for salg av våpen.

Reglene for salg av våpen må innskjerpes. Salg av naturtro våpenkopier må forbys.

Forbundsstyrets innstilling: Styret i Postfolkenes Fellesforbund viser til at Postverkets og bankenes administrasjoner og personalorganisasjoner tidligere har reist denne saken overfor Justisdepartementet. Selv om departementet har vært positive til forslaget, har det hittil ikke vært mulig å få konkrete løsninger. Styret foreslår at forslaget vedtas.

Nr. 2742 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets in1Nr. 2744 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Innstilling 2744.

Olav Bjørklund, Sjømannsforbundet, sa at den voksende selbestanden er et voksende problem og en trussel mot fiskeriinteressene. Den ikke bare tærer på ressursene, men sprer også sykdommer. Han sa at det i dag er 2,4 millioner dyr i New Foundland, ca. 1 million i Østisen og en million i Vestisen. Selen spiser fisk tilsvarende 3—4 % av egen vekt daglig. Bestanden øker enkelte steder med 7 % i året. Den spiser 1,8 millioner tonn fisk, 500 000 tonn lodde, 450 000 tonn torsk og hyse m.v. Dette er samme mengde ressurser som vi kan vente å høste i havet, sa Bjørklund som anbefalte forslaget.

Voting: Innstilling 2744 vedtatt mot 3 stemmer.

Norsk Sjømannsforbund

Nr. 2743 Avd. Tromsø og Ålesund, foreslår:

Selfangsten

Landsorganisasjonen må arbeide for at myndighetene tilrettelegger forholdene slik at selfangsten fortsatt er en del av norsk fiskerinæring og at fangst i tradisjonelle felt skal hold fram.

NSFs Tromsø og Ålesund avd. viser til at den internasjonale hets mot selfangstnæringen har ført til store avsetningsvansker for selprodukter. LO må ta saken opp med norske myndigheter og internasjonale arbeidstakerorganisasjoner for å bidra til en balansert informasjon om norsk selfangst med sikte på at næringens produkter ikke blir boikottet av andre nasjoner. LO må arbeide for at selfangstnæringen i framtiden får overføringer over støtteavtalen til fiskeriene når markedssituasjonen tilsier dette.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Nr. 2744 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

2746, 2748, 2750 enstemmig vedtatt.

Norsk Teletjenesteforbund

Nr. 2745 *Avd. Sandnessjøen tlo*, foreslår:

Som kjent er et stort antall arbeidstakere i staten pålagt beordringsplikt. I Televerket har f.eks hele montørstyrken beordringsplikt. Den enkelte montør kan da risikere å bli beordret fra sitt hjemsted så lenge vedkommende er tilsatt. Dette fører til en svært vanskelig situasjon for den som blir berørt av denne plikten til å reise hvor som helst i landet på kort varsel. Enhver kan forestille seg hvordan det er å kanskje stifte bo og investere i bolig, for så plutselig å bli beordret så langt hjemmefra at pendling blir en umulighet. Vi mener at det bør være en klar grense for hvor usikker en bo- og arbeidssituasjon skal være for en arbeidstaker gjennom et helt arbeidsliv.

Vårt forslag er: Arbeidstakere i staten får en begrenset beordringsplikt. Når en arbeidstaker har vært tilsatt i mer enn fire år, kan ikke vedkommende beordres til annet arbeidssted for lengre tid enn en måned av gangen. Etter fire års tilsetning skal beordringen dessuten skje etter samtykke fra arbeidstakeren. Vi mener at LO bør prøve å få kravet gjennomført etter tariffhandlingene for 1986.

Forbundsstyrets innstilling: Etter forbundsstyrets oppfatning er ikke dette et forslag som hører naturlig inn under LOs arbeidsområde, da vi betrakter dette som et internt forhold i Televerket. Forslaget tiltres ikke.

Nr. 2746 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2747 *For. 92, Universitetet i Trondheim*, foreslår:

LO krever at oljeinntektene skal brukes til å løse problemene i Norge her og nå. LO vil mobilisere sine medlemmer til å bruke de kampmidler som fagbevegelsen rår over, hvis ikke regjeringen stopper nedskjæringspolitikken og begynner å bygge opp igjen det som allerede er ødelagt. LO vil understreke at denne advarselen også går til den regjering som blir dannet etter stortingsvalget i 1985, uavhengig av det utspring den har.

Forbundsstyrets innstilling: LO har alltid hevdet at samfunnets totale inntekter skal brukes til å skape et solidarisk samfunn, både sosialt, kulturelt og økonomisk, uten at det nåværende samfunnssystem skal endres, og slik at pris- og kostnadsstigningen ikke blir for høy.

LO gjennomførte en politisk streik i 1982 som etterpå ble til dels sterkt kritisert, og som førte til utmeldinger. Dette frister ikke til gjentakelse. Det er bare en felles og aktiv innsats fra bl.a. fagbevegelsen foran stortingsvalget 1985, for å få Arbeiderpartiet i regjeringssposisjon med støtte av SV og eventuelt Venstre, som kan føre fram til at de viktigste problemene kan løses.

Nr. 2748 Sekretariatets innstilling: Det vises til Handlingsprogrammet.

Nr. 2749 *Avd. 111-31, Sortland*, foreslår:

Koordinere eller sammenslå flere statlige og kommunale/fylkeskommunale kontrollorganer, og private funksjoner.

Aktuelle objekter som med fordel kan fungere sammen:

Arbeidstilsynet - El.tilsynet - Statens sprennstoffinspeksjon (SSI) - Branntilsynet - Heiskontroll - Kontroll av løfteinnretninger m.fl.

De tre først nevnte er statlige selvstendige organer. Branntilsynet ligger under kommunal forvaltning, men SSI gir forskrifter som i enkelte forhold kontrolleres av det komm. branntilsyn. Heiskontrollen er ikke permanent utbygget i landet som helhet. Kontroll av løfteinnretninger er i privat næring.

Samtlige nevnte instanser har kontrollerende virksomhet både i privat og offentlige arbeidsplasser. Den samme arbeidsplassen kan få besøk av minst 6 (seks) personer for kontroll av lover, regler og forskriftsmessige bestemmelser.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Nr. 2750 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Røykeforbud.

Gunnar A. Nilsen, Jern og Metall, forlangte ordet til forretningsorden og foreslo røykeforbud.

Dirigenten tok opp forslaget som ble vedtatt mot få stemmer.

2752, 2754 A, 2756, 2758 enstemmig vedtatt.

2760 ble vedtatt mot 1 stemme.

2763, 2765 ble enstemmig vedtatt.

Nr. 2751 For. 92, Tjenestemannslaget v/Universitetet i Trondheim, foreslår:

«LO vil arbeide for at stillingsrammen ved Universitetet i Trondheim utvides i pakt med tidligere opptrappingsplan anbefalt av Stortinget.»

Forbundsstyrets innstilling: LO skal i perioden

- arbeide for å styrke sysselsettingen, både i industri og i tjenesteytende næringer.
- arbeide for å opprette flere arbeidsplasser i den offentlige sektor, der uløste oppgaver er mange og behovet for arbeidskraft stort.
- kreve en offensiv arbeidsmarkedspolitikk ut i fra prinsippet om at alle skal være garantert arbeid, opplæring eller utdanning.
- arbeide for å styrke den offentlige arbeidsformidlingen og sette den i stand til å møte de nye behov og oppgaver som et samfunn i forandring medfører. Privat formidling må overflødiggjøres.
- arbeide for å styrke kvinnesysselsettingen og bedre kvinners karrieremuligheter på arbeidsmarkedet.
- motarbeide tendenser til at svake grupper settes opp mot hverandre og presses ut av arbeidslivet.
- at det innføres garantert tilbud om arbeid til ungdom under 25 år.
- at dagpenger under arbeidsløse gis i hele ledighetsperioden. Den alvorlige situasjonen på arbeidsmarkedet gjør det nødvendig å endre reglene for beregningsmåte og størrelse på trygden.
- arbeide for å styrke yrkesopplæringen, bl.a. gjennom lærlingeordningen og stimulere bedriftene i privat og offentlig virksomhet til å bruke ordningen.

Nr. 2752 *Sekretariatets innstilling:* LO må til enhver tid arbeide for tilstrekkelige ressurser ved våre utdanningsinstitusjoner.

Nr. 2753 Avd. 2-50, Sosialdepartementet, foreslår:

Toppledere i staten - retrettstillinger

Det opprettes retrettstillinger som spesialrådgivere som tilbys toppledere i staten, når disse fyller 60 år. 65 år settes som øverste aldersgrense før en toppleder går over i stilling som spesialrådgiver. Full lønn opprettholdes ved slik overgang. Det arbeides videre med å få omgjort lederstillinger i staten til åremålstillinger.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Nr. 2754 A *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2755 *Avd. 111-31, Arbeidstilsynet, 11. distrikt, foreslår:*

De såkalte «grå stillinger» i staten må gjøres permanente.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene tiltres.

Nr. 2756 ***Sekretariatets innstilling:*** Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 2757 *Farsund Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

Sleipner-aktiviteter til Vest-Agder

Støtteerklæring fra Farsund Samorganisasjon til LOs distriktskontors krav om lokalisering av Sleipneraktivitetene taler vel for seg!

Nr. 2758 ***Sekretariatets innstilling:*** Saken er tidligere tatt opp med myndighetene med det utgangspunkt at oljeinntektene kommer alle deler av landet til gode.

Nr. 2759 *Finnsnes Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

Før frimodige ytringer fra LOs ledelse settes fram offentlig, må disse være godkjent av Sekretariatet.

Nr. 2760 ***Sekretariatets innstilling:*** Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2761 *Fredrikstad Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

LO i Norge skal arbeide aktivt for at bedrifter som skjærer ned på arbeidsstokken på bakgrunn av innføring av ny teknologi, skal avsette et fond basert på den inntjeningen bedriften får av tiltaket.

Nr. 2762 *Halden Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

LO må arbeide aktivt for at bedrifter som ved innføring av ny teknologi skjærer ned på arbeidsstokken, skal avsette et fond basert på den inntjening bedriften får av tiltaket. Dette fondet skal brukes av de ansattes organisasjoner til forskning omkring teknologi.

Nr. 2763 ***Sekretariatets innstilling:*** Forslagene oversendes sekretariatet.

Nr. 2764 *Halden Faglige Samorganisasjon, foreslår:*

At LO nøye - meget nøye studerer bruken av DET BLÅ TELEBANK-

KORTET, og nøye vurderer følgene av en innføring av dette, både nå og i framtiden.

Nr. 2765 Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes sekretariatet.

Innstilling 2768:

Alf Daniel Moen, Hegra, forlangte ordet og sa at dette med sommertid hadde kanskje en del positive konsekvenser i form av mer lys fritid, bedre aktivitetsmuligheter osv. om sommeren, men om vinteren kunne den neppe ha så stor betydning. Derimot hadde sommertiden en negativ virkning for mange yrkesgrupper, bl.a. skogsarbeiderne som han representerte. Han ba på denne bakgrunn Kongressen stemme mot forslaget.

2768 vedtatt med overveldende flertall.

2770, 2772, 2774, 2777, 2780, 2783, 2788 enstemmig vedtatt.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2769 Avdeling 143, Mo, foreslår:

Kollektivtrafikken er det offentliges ansvar.

Fagbevegelsen må arbeide for en prioritering av offentlige kommunikasjonsmidler for å begrense unødig bruk av privatbilen. Takstene må holdes på et forsvarlig nivå, slik at publikum finner det lønnsomt å bruke disse.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonen i forslaget tiltres.

Nr. 2770 Sekretariatets innstilling: Det vises til Handlingsprogrammet.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nr. 2771 Avd. 5, Raffineriforeninga, Mongstad, foreslår:

LO må arbeide for at driften av fergeforbindelsene i landet helt ut blir finansiert over statsbudsjettet, og ikke gjennom billettinntekter.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret slutter seg til forslaget.

Nr. 2772 Sekretariatets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2773 *Bergen Losse- og Lastearbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for at Hurtigruten opprettholdes i sin nåværende form. Alternativet til denne forbindelse mellom Bergen og Bodø vil bli økt tungtrafikk, overgang til dyre flyreiser for en befolkning som ikke alle er av de mest privilegerte i samfunnet og nedleggelse av flere tusen arbeidsplasser langs kysten.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Nr. 2774 *Sekretariatets innstilling:* LO må arbeide for å opprettholde Hurtigruta.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2776 *Avd. 117-41, SINTEF*, foreslår:

Forslag til uttalelse om arbeidsplasser for kvinner.

LO ser det som en viktig oppgave å arbeide for å opprettholde og utvikle arbeidsplasser for kvinner. Dette vil i dag særlig kreve aktiv handling mot nedskjæringen i helse/sosialektoren og det offentlige for øvrig, en politikk for å opprettholde arbeidsplasser i industrien som NNN og bekledning samt varehandel og hotell og restaurant.

Kongressen vil oppfordre LOs ledelse til å støtte og koordinere lokale aksjoner og initiativ for å opprettholde arbeidsplasser.

I dag finnes det arbeidsgivere som sparker kvinner «fordi de er forsørga» og som ikke ansetter kvinner av samme grunn. Det finnes politikere som antyder at en inntekt pr. familie er nok. LO vil ta avstand fra og aktivt motarbeide alle slike forsøk på å frata kvinnene deres grunnlovsfestede rett til arbeid.

Forbundsstyrets innstilling: LO skal i perioden

- arbeide for å styrke sysselsettingen, både i industri og i tjenesteytende næringer.
- arbeide for å opprette flere arbeidsplasser i den offentlige sektor, der uløste oppgaver er mange og behovet for arbeidskraft stort.
- kreve en offensiv arbeidsmarkedspolitikk ut i fra prinsippet om at alle skal være garantert arbeid, opplæring eller utdanning.
- arbeide for å styrke den offentlige arbeidsformidlingen og sette den i

- stand til å møte de nye behov og oppgaver som et samfunn i forandring medfører. Privat formidling må overflødiggjøres.
- arbeide for å styrke kvinnesyssetningen og bedre kvinners karrieremuligheter på arbeidsmarkedet.
  - motarbeide tendenser til at svake grupper settes opp mot hverandre og presses ut av arbeidslivet.
  - at det innføres garantert tilbud om arbeid til ungdom under 25 år.
  - at dagpenger under arbeidsløse gis i hele ledighetsperioden. Den alvorlige situasjonen på arbeidsmarkedet gjør det nødvendig å endre reglene for beregningsmåte og størrelse på trygden.
  - arbeide for å styrke yrkesopplæringen, bl.a. gjennom lærlingeordningen og stimulere bedriftene i privat og offentlig virksomhet til å bruke ordningen.

Nr. 2777 Sekretariatets innstilling: Ansees dekket av Handlingsprogrammet.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2779 For. 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:

Seksuell trakassering på jobben.

LO tar initiativ til at det før neste LO-kongress blir gjennomført en undersøkelse i regi av FAFO eller en annen forskningsinstitusjon for å få kartlagt omfanget av seksuell trakassering i arbeidslivet.

På bakgrunn av resultatene av undersøkelsen vurderer LO hvilke tiltak/krav som må settes i verk eller reises, og om lov eller avtale er påkrevd.

LO bør oppfordre kvinner og menn som opplever seksuell trakassering til å ta opp problemene åpent gjennom tillitsmannsapparatene og verneombudene.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2780 Sekretariatets innstilling: Forslagene oversendes sekretariatet.

Norsk Sosisonomforbund

Nr. 2782 Avd. Oslo, foreslår:

Homofiles rettigheter.

LO støtter kampen for homofile i frigjøringen. Det er en viktig oppgave

for fagbevegelsen å forsvare homofiles rettigheter, og kjempe mot diskriminering i arbeidslivet. LO-forbundene må bekjempe diskriminerende holdninger i egne rekker. I sitt internasjonale arbeid må LO vise solidaritet med homofile.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet støtter forslaget.

Nr. 2783 *Sekretariatets innstilling:* Forrige LO-kongress vedtok å motarbeide diskriminering av homofile. Dette er fulgt opp overfor myndighetene og gjennom initiativ i egen organisasjon. LO må fortsatt støtte dette arbeidet.

Nr. 2787 *Porsgrunn Faglige Samorganisasjon,* foreslår:

LO skal aktivt engasjere seg i kampen mot pornografi og prostitusjon.

Nr. 2788 *Sekretariatets innstilling:* LO støtter arbeidet mot pornografi og prostitusjon.

Innstilling 2792

Willie Kristensen, Norsk Bygning, sa seg enig med innstillingen, men han ønsket å understreke at dette var et alvorlig problem som han hadde arbeidet med i lang tid. Forslaget går på at Sekretariatet må finne en annen finansieringsordning for LOs pensjonskasse. At den enkelte fagforening skal sitte med hele garantiansvaret er helt urimelig. Kristensen nevnte eksempler fra målevirksomheten hvor man betaler for tre mann som ikke er ved kontoret. Jeg har hatt gleden av å besøke alle LOs hovedkasserer siden 1963 da jeg reiste saken, Alf Andersen, Einar Strand, Thor Andreassen og Svein-Erik Oxholm. Foran Kongressen i 1977 forsikret Aspengren at saken skulle være løst, og det ble bekreftet av Olaf Sunde. 8. mai kom et dokument som peker i riktig retning, men dette må nå ikke skyves mer ut i tid. Det er ikke en riktig måte å behandle fagforeningskamerater på, sa Kristensen.

Svein Erik Oxholm sa at hele årsaken til problemet lå i LOs representantskapsvedtak i 1973. Pensjonskassen har betalt mye mer ut enn den har fått inn. Han innrømmet at saken hadde tatt lang tid, men det forslaget som nå er utsendt, er meningen å skulle løse floken. Nå har de enkelte svarfrist til 30.9. på det skrivet som er sendt ut.

Votering: Innstilling 2792 enstemmig vedtatt.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2791 *Oslo Bryggearbeideres forening*, foreslår:

Sekretariatet må finne en annen finansieringsordning for LOs pensjonskasse. At den enkelte fagforening skal sitte med hele garantiansvaret er en urimelighet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2792 *Sekretariatets innstilling:* Innstillingen fra Forbundsstyret i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund tiltres.

Statens pensjonskasse

Aage Danielsen, NTL, syntes Sekretariatets innstilling var noe vag. Dette gjelder de ansatte i staten, som er knyttet til Statens pensjonskasse gjennom ansettelsen. Han hadde forståelse for Sekretariatets innstilling men ville foreslå realitetsvotering over forslag 2797.

Forslaget falt, og Sekretariatets innstilling nr. 2798 ble vedtatt.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2797 *Avd. 117-45, Norsk voksenpedagogisk institutt*, foreslår:

Boliglånsordningen gjennom Statens Pensjonskasse må bli lik den som gjelder for andre offentlige ansatte.

Forbundsstyrets innstilling: Krav om justering av utlånsrammene til boligformål for medlemmer av Statens Pensjonskasse har vært tatt opp av Statstjenestemannskartellet med Finansdepartementet gjennom flere år, uten at endringer har skjedd. Kravet ble sist reist i forbindelse med tariffoppgjøret i staten i 1984.

Kravet ble avvist av lønnsnemnda, med begrunnelse i at dette ikke er et tariffrettslig krav.

NTL's forbundsstyre støtter kravet og foreslår at LO tar spørsmålet opp i Samarbeidskomiteen LO-DNA.

Nr. 2798 *Sekretariatets innstilling:* LO vil arbeide for bedre låneordninger for alle medlemmer, og viser til Handlingsprogrammets boligavsnitt.

Prisforskjeller

Sekretariatets innstilling nr. 2805 ble enstemmig vedtatt.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2804 *Avd. 101-12, Forsvaret, Tromsø*, foreslår:

Nord-Norge blir stilt likt med Sør-Norge prismessig.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonen i forslaget tiltres.

Som informasjon viser vi bl.a. til at statsbudsjettet for 1985 har forslag om et særskilt inntektsfradrag for skattytere i Finnmark og Nord-Troms på kr. 3.000.- i skatteklasser 1, og kr. 6.000.- i skatteklasser 2, som kompensasjon for høye leveomkostninger (50 % fra 1984).

Nr. 2805 *Sekretariatets innstilling:* **LO må arbeide for like levekår i hele landet.**

Fond og bevilgninger

Sekretariatets innstilling nr. 2807 enstemmig vedtatt.

Sekretariatets innstillinger nr. 2809 og 2811 enstemmig vedtatt.

Nr. 2806 *Arbeiderpartiets Presseforbund*, foreslår:

At LO-kongressen bevilger 15 millioner kroner til et fond for redaksjonell opprustning av A-pressens aviser for å møte den sterkt økende konkurransen fra borgerlige medier. Fondet skal også kunne brukes til gjeldssanering for de mest konkurranseutsatte avisene.

Nr. 2807 *Sekretariatets innstilling:* **Forslaget kan ikke tiltres. Det vises til vedtektene § 1 pkt. 7.**

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2808 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LOs kongress 1985 bevilger en tilstrekkelig andel av finansieringsplanene for utbygging av Utøya i Tyrifjorden.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 2809 *Sekretariatets innstilling:* **Forslaget oversendes sekretariatet.**

Nr. 2810 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Bevilgning for bekjempelse av alkohol/rusdrikk

LOs kongress 1985 bevilger en tilstrekkelig sum til holdningskampanje utad og innad i organisasjonen.

Med bakgrunn i de siste undersøkelser som er gjort her i landet angående våre alkoholvaner, som viser at en halv million norske borgere har problemer med alkohol. Det må være selvsagt at fagbevegelsen sentralt tar sitt medansvar for å endre slike uheldige holdninger.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres ikke. Vi viser til organisasjonen AKANs arbeid.

Nr. 2811 *Sekretariatets innstilling:Forbundsstyrets innstilling tiltres.*

Innvandringsspørsmål

Sekretariatets innstilling nr. 2832 enstemmig vedtatt.

Nr. 2831 *Ringerike Faglige Samorganisasjon, foreslår*

Mot rasisme

Rasisme og diskriminering er i dag et voksende problem i Norge. Innvandrere fra den 3. verden møter avvisende holdninger, trakassering og ydmykelser. De møter også åpen rasisme. I Norge i dag får de fargede innvandrerne de dårligste og ofte farligste jobbene.

I statsforvaltningen, først og fremst i fremmedforvaltningen, møter innvandrerne et diskriminerende lovverk. De blir møtt av en negativ innstilling og ofte en direkte uansvarlig saksbehandling. Fagbevegelsen må derfor ta opp kampen for innvandrerens interesser. Det må være en viktig oppgave for LO å arbeide for å utviske de sosiale skiller som eksisterer mellom norske og utenlandske arbeideres lønns- og arbeidsforhold. LO må straks ta opp arbeidet for innvandrerens særlige interesser. LO-kongressen går derfor inn for at LO arbeider aktivt for følgende punkter:

1. Bedre informasjon om arbeidsforhold og helserisiko.
2. Rett til lengre permisjoner ved reiser til hjemland.
3. Rett til arbeidsfri med lønn ved religiøse og nasjonale høytider.
4. Bedre beskyttelse mot usaklige oppsigelser.
5. Bruke retten til gratis norskundervisning i lønnet arbeidstid.
6. Gjøre avtaler og sakspapirer tilgjengelig på alle minoritetenes språk.
7. Rett til å bruke tolker der det er nødvendig.

Nr. 2832 *Sekretariatets innstilling:* LO må arbeide for å styrke innvandrerens rettigheter og motarbeide rasisme i enhver form.

Når det gjelder innvandringsstoppen arbeider myndighetene nå med et

regelverk som skal erstatte den någjeldende innvandringsstoppen. Landsorganisasjonen vil avvente myndighetenes utspill, og forslagene oversendes derfor sekretariatet.

Nord-Norge-banen

Edmund Stenhaug, Harstad, viste til sitt innlegg i debatten om Handlingsprogrammet. Sekretariatets innstilling sier ingen ting. Nå må vi få noe konkret, sa han. Skal vi vente i flere år til får vi kanskje samme vedtak om igjen på neste LO-kongress.

Dirigenten gjorde oppmerksom på og refererte innstillingen fra forbundsstyret i Jern og Metall.

Olav Lindrupsen, NBIF, syntes også innstillingen var noe passiv, og var i tvil om den ikke kunne komme til å stride mot det som ble vedtatt i Handlingsprogrammet.

Dirigenten tok opp tråden og foreslo at behandlingen av Nord-Norge-banen ble utsatt til kommende behandling av Handlingsprogrammet. Det ble vedtatt.

Internasjonal solidaritet. Generelt

Dirigenten viste til Sekretariatets innstilling nr. 2903 og gjorde oppmerksom på at bevilgningsspørsmålet er ferdigbehandlet.

Dermed var dette punkt på dagsorden ferdigbehandlet.

Dirigenten sa at det var varslet om mulig kveldsmøte, men det ble likevel ikke aktuelt. Han regnet med at møtet kunne avsluttes kl. 18.

Han orienterte om den videre kjøreplan for Kongressen. Det gjenstår behandling av Hovedavtalen og innstillingene fra redaksjonskomiteene under dagsordens punkt 6 og 7. Han regnet med at disse innstillingene vil foreligge neste morgen og at man da måtte regne med noen timer til behandlingen. Han ga imidlertid signal om at de tar sikte på å avslutte Kongressen seinest kl. 18.00 i morgen.

Dirigenten ga så ordet til LOs nestformann/Nestleder Leif Haraldseth som innledet om Hovedavtalen.

Hovedavtalen Leif Haraldseths innledning

Hovedavtalene skal igjen revideres, og forhandlingene vil ta til på høsten. Dette gjelder Hovedavtalen LO/N.A.F. og de spesielle hovedavtaler som er inngått innenfor bygg- og anleggssektoren, funksjonærsektoren, ar-

bedsleiderne og i den kooperative sektor. De såkalte tilleggsavtaler vil bli revidert samtidig.

Jeg minner om at den første hovedavtalen med N.A.F. ble inngått for 50 år siden — i 1935. Gjennom disse 50 år har avtalen vært jevnlig revidert, og det har hele tiden vært behov for forbedringer sett fra vår side. Slik også i dag. Det må likevel være på sin plass å kunne konstatere at Hovedavtalen har spilt en avgjørende rolle i forholdet mellom arbeidslivets organisasjoner når det gjelder å sikre våre medlemmers rettigheter og innflytelse. Det er vår oppgave framover å sørge for at Hovedavtalen fortsatt vil forsvare sin betegnelse som arbeidslivets grunnlov.

I forbindelse med Kongressens behandling av hovedavtalene er det innsendt 136 forslag. Forslagene har stor spennvidde og vitner om stort engasjement i de enkelte klubber, foreninger og forbund.

Som før er forbundene også denne gang invitert til å fremme forslag i forbindelse med selve revisjonen, og vi kan derfor regne med at tallet på forslag blir enda høyere.

Blant de forslag som er innsendt til Kongressen nevner jeg spesielt følgende områder:

- Forslag om at uorganiserte ikke automatisk har rett til tariffavtalens vilkår.
- Styrking av tillitsvalgtes rettigheter.
- Utvide reglene i forhold til blandede selskaper (Joint ventures) og konserner.
- Strengere reaksjonsmidler ved tilsidesettelse av informasjonsplikten.
- Sterkere ansiennitetsbestemmelser.
- Innstramming i permitteringsreglene.
- Sjekkgebyr.
- Forslag om styrking av arbeidstakernes rettigheter når det gjelder rammeavtalen om teknologi og datamaskinbaserte systemer.
- Innføre ordinær forhandlings- og tvistebehandling i likestillingsavtalen.
- Bedre rettigheter og lønnskompensasjon ved permisjoner i forbindelse med økt utdanning.

Uten å gå inn på alle de konkrete forslag vil jeg ta opp noen prinsipielle problemstillinger.

Spørsmålet om de *uorganisertes* rett til tariffavtalens vilkår og spesielt lønnstillegg, er en gammel problemstilling, og forslagene viser at medlemmenes irritasjon i forhold til gratispassasjerer er like stor som før. Selv om slike forslag ikke påfører arbeidsgiverne utgifter — snarere tvert imot — må vi likevel regne med at slike krav vil møte massiv motstand fra N.A.F. — fordi de bryter mot N.A.F.s prinsipp om like vilkår uavhengig av organisasjonstilhørighet.

Endringer i bedriftenes *eierstrukturer* avdekker behov for å utvikle Hovedavtalens bestemmelser tilpasset de nye eiendomsformene. Noe ble oppnådd ved innføringen av konsernbestemmelsene i Hovedavtalens § 9, men utviklingen viser at det er viktig å komme videre på dette området. LO har her merket seg at nordisk ministerråd har vedtatt en handlingsplan som blant annet understreker viktigheten av faglig samarbeid over landegrensene.

Den negative utvikling på arbeidsmarkedet har fokusert på Hovedavtalens bestemmelser om *informasjonsplikt, medbestemmelse ved innskrenkninger, permitteringsreglene og ansiennitetsreglene*.

Det er fortsatt tegn på at *informasjonsplikten* ikke etterleves etter sin hensikt. Dette reiser spørsmålet om gjeldende reaksjonsmidler er tilstrekkelige, men har også betydning i forhold til spørsmålet om medbestemmelse.

Når det gjelder bruken av *permutteringer* er det også tegn til at dette benyttes på en *mer omfattende måte* enn opprinnelig forutsatt. Vi må her bl.a. være på vakt for at permitteringsadgangen brukes til en *løpende justering* av arbeidskraftbehovet.

Ved forrige revisjon fikk vi innført *ansiennitetsbestemmelser* ved oppsigelser og permitteringer, men også der er det behov for klarere regler.

Alle disse bestemmelser er viktige og jeg behøver ikke her skjule at disse områder representerer den aller største utfordring ved årets revisjon. Det må være vært håp at vi gjennom saklig argumentasjon vil kunne nå fram til forbedringer på disse områder.

Når det gjelder de deler av Hovedavtalen som direkte går på *medbestemmelse* er det særlig grunn til å feste seg ved Brubakken-komiteens innstilling om videreutviklingen av bedriftsdemokratiet. Til tross for de grunnleggende prinsipper arbeidslivets parter her inntar kom Brubakken-komiteen likevel fram til en enstemmig innstilling. I innstillingen foreslås det bl.a. at det skal bli mulig med styrerepresentasjon i selskaper med minst 30 ansatte, mens grensen i dag er 50.

Komiteen har også pekt på at videreutviklingen av bedriftsdemokratiet først og fremst bør skje gjennom en forbedring av arbeidstakernes muligheter til medvirkning i *det daglige arbeid* i bedriften. Komiteen har i den forbindelse pekt på at avtaleverket mellompartene spiller en sentral rolle, og *oppfordrer* partene til å videreutvikle avtaleverket spesielt med hensyn til medinnflytelse i det daglige arbeid og når det gjelder praktiske former for kontakt mellom styret og de avtalefestede samarbeidsorganer.

Vi må ha lov til å tro at N.A.F. vil være med på å følge dette opp i forhold til hovedavtalerevisjonen.

Når det gjelder forslagene om *bankgebyrer* kan jeg være kort. LO har allerede inntatt et klart standpunkt og dette standpunkt vil vi ta med oss til

avtaleforhandlingene. Siste vers i denne saken er derfor ikke skrevet enda, selv om det er N.A.F. og ikke bankene som er vår forhandlingsmotpart.

Når det gjelder Rammeavtalen om teknologi og datamaskinbaserte systemer synes den å ha funnet en tilfredsstillende form. Rammeavtalen har gitt grunnlag for opprettelse av en rekke lokale avtaler og har hatt stor betydning også når det gjelder sikring av personvernet.

Vi må her søke å videreutvikle avtaleverket i forhold til utviklingen, men det er like viktig at intensjonene i Rammeavtalen følges opp gjennom praktiske tiltak og lokale avtaler.

Rammeavtalen om likestilling ble inngått ved forrige revisjon. Det er for tidlig å bedømme om den har svart til forventningene, men også her er det en viktig oppgave å sørge for at intensjonene følges opp gjennom lokale avtaler om likestillingstiltak.

Et siste viktig prinsipielt område som også denne gang er tatt opp gjelder *streikeretten i kooperasjonen*. Kongressen har i de seneste år gått inn for slik streikerett, men forhandlingene med Den Kooperative Tarifforening har bare gitt beskjedne resultater. Det er for enkelt å si at dette skyldes svake forhandlinger eller udemokratiske holdninger i DKT. Dere som kjenner til avtaleverket i den kooperative sektor vil vite at interessevistbestemmelsene har nær sammenheng med bestemmelsene om organisasjonsplikt og lønnsmessig likeverd i forhold til den private sektor. Hovedavtalen med DKT inneholder således både en bestemmelse om at det skal være organisasjonsplikt i denne sektor med enkelte unntak, og at lønns- og arbeidsvilkårene skal være likeverdige med den private sektor. Denne siste regelen er dog selvsagt ikke til hinder for at det kan avtales bedre vilkår.

Disse særregler innenfor kooperasjonen må ses på bakgrunn av den felleseklæring partene har avgitt med utgangspunkt i at kooperasjonen ikke er en ordinær arbeidsgiver, men har et eget siktemål som i utgangspunktet er å ivareta forbrukernes interesser og bidra til økonomisk demokrati. For mange vil kooperasjonen — tross den forretningsmessige utvikling som har funnet sted — fortsatt betraktes ut fra sitt utspring som en del av arbeiderbevegelsen.

Det er disse forhold som ligger til grunn for at spørsmålet om streikerett ikke kan sees løst fra reglene om garanterte lønnsvilkår og organisasjonsplikt. Vi må derfor etter hvert se i øynene at en utbygging av den begrensede streikerett som er oppnådd bare kan skje på bekostning av organisasjonsplikten og bestemmelsen om garanterte lønnsvilkår.

Vi anser det ikke som vår oppgave å åpne den kooperative sektor for uorganiserte eller gult organiserte arbeidstakere. Like lite anser vi det som vår oppgave å uthule den lønnsgaranti som ligger i Hovedavtalen. Jeg vil gjerne gjøre Kongressen kjent med disse problemstillinger og håper på

forståelse for at det vanskelig kan oppnås noe mer med hensyn til streikeretten.

I forbindelse med forrige revisjon ble det innført kjønnsnøytrale betegnelser. Det er forutsetningen å foreta en teknisk revisjon ved denne korsvei slik at de enkelte bestemmelser plasseres i bedre sammenheng med hverandre.

La meg nevne at vi også tar sikte på å utarbeide kommentarer til Hovedavtalen — slik det har vært vanlig tidligere.

La meg til slutt bare understreke at alle forslag som er innsendt, vil bli oversendt Sekretariatet for å bli behandlet i forbindelse med utarbeidelsen av de endelige krav til hovedavtaleforhandlingene.

Jeg tar opp Sekretariatets innstilling som er forslag nr. 2636: «Forslagene oversendes Sekretariatet. Sekretariatet gis fullmakt til å foreta tekniske og redaksjonelle redigeringer av avtalene».

Norsk Treindustriarbeiderforbund

Nr. 2635 *Hornidal Treindustriarbeiderforening*, foreslår:

I Hovedavtalens tilleggsavtale VII er det fastslått av hovedpartene den store betydning økt utdanning har for den enkelte, bedriften og samfunnet.

Vi foreslår at permisjon ved f.eks. grunnskoleeksamen og eksamen i videregående skole gis med lønn.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2636 *Secretariatets innstilling:* Forslagene oversendes Sekretariatet. Sekretariatet gis fullmakt til å foreta tekniske og redaksjonelle redigeringer av avtalene.

Møtet hevet kl. 17.51.

Formiddagsmøtet fredag 10. mai

Dirigenten *Lillian Bekkevad* satte møtet noen få minutter over kl. 09.00 og ønsket velkommen til det hun håpet var Kongressens siste dag. Hun foreslo at man åpnet med «Fra land til land», som vanlig med Trygve Aakervik som forsanger.

DAGSORDENS PKT. 9

Hovedtalen

Håkon Kvalheim, Fyllingsdagen, henledet oppmerksomheten på forslag som her forelå i forhold til de uorganiserte. Han håpet at han slapp å ta dette opp ved neste korsvei. Hovedavtalen drøftes utover landet, men jeg vet ikke hva som er rette tidspunkt for å reise denne debatten, enten ved kaffen eller i baren, sa *Kvalheim*.

Anton Vaksaker, tok opp forslagene 2508, 2509, 2517, 2569, 2589, 2621 og 2625 og redegjorde for temaet for hvert forslag.

Vidar Grøtting, NBIF, Levanger, tok opp problemer i forbindelse med fredsplikten i Hovedavtalen. Kongressen har gått i mot stortingsvedtaket om stans i gråbergbrytinga i Sydvaranger. Hovedtillitsmann *Stein Larsen* fikk permisjon fra Kongressen for å dra hjem og lede arbeidskampen.

Det kan bli problematisk for LO og Arbeidsmandsforbundet å gi støtte til den politiske kampen for å redde arbeidsplassene ved Sydvaranger, på grunn av fredsplikten. Vi må spørre oss hva fredsplikten koster. I Sydvaranger kan den koste tusen arbeidsplasser.

Dirigenten minnet om at opplegget for behandlingen er oversendelse og viste til Sekretariatets innstilling, slik at det ikke skulle være så påtrennende å ta ordet uten at det var spesielle markeringer man ønsket.

Alfhild Svensson, Hotell- og Restaurant, Kristiansand, tok for seg rammeavtalen om data. I følge *Leif Haraldseth* skulle denne avtalen videreutvikles. Hun mente det var grunn til å anta at det ville bli forholdene på de store bedrifter med heltidsansatte tillitsvalgte som ble lagt til grunn, og var i mot at rammeavtalen skulle videreutvikles på disse premisser. Mesteparten av de aktuelle bedriftene er små, og mulighetene for de tillitsvalgte til å sette seg inn i en omfattende avtale begrenset.

Hun håpet LO ville ta hensyn til forslagene fra Hotell- og Restaurant, Kjemisk og Jern og Metall. Med datateknikken på full innmarsj, blir det betydelige problemer for de tillitsvalgte på grunnplanet å mestre opp-

gavene, av mangel på kunnskap og informasjon. Det er viktig med skikkelig informasjon i god tid før systemet blir satt i verk i bedriften.

Disse forslagene må ikke havne nederst i bunken av oversendte forslag.

Jorunn Giske, Trondheim, sa at det var nødvendig å arbeide med revisjon av Hovedavtalens § 14 om permitteringer. Leif Haraldseth nevnte om innskjerping av reglene i sin innledning. Man må i det minste forlange skriftlig varsel til den enkelte ved permitteringer. I dag fungerer det mange steder slik at man permitterer ved oppslag på bedriftene. Informasjonsplikten blir således neglisjert. Dette forholdet må tas opp.

I § 14, E heter det at man kan permittere ved sedvane. Denne bestemmelsen er særlig misbrukt. Bedriften innen Hotell- og Restaurant benytter denne konsekvent ved jul og påske — etter sedvane. Dette fører til at mange bare har årsinntekt for 10½ eller 11 måneder, og dette kan ikke være riktig.

Hun ba LO-ledelsen være oppmerksom på dette forhold. Hun henviste videre til forslagene, s. 30 om permisjon i forbindelse med utdanning av tillitsvalgte. Ved tariffrevisjonen i vår ble det avtalt å få mer penger til opplysnings- og utviklingsfondet. Det er bra, men dette er ikke tilstrekkelig. Det er bedriftene selv som bør lønne de ansatte som tar utdanning som tillitsvalgte. Det er i bedriftene selv som bør lønne de ansatte som tar utdanning som tillitsvalgte.

Dirigenten innkalte representantene fra Sør-Trøndelag til fotografering kl. 09.30 før hun henstilte til representantene om å påvise moderasjon med hensyn til røyking. Ellers ville hun måtte foreslå røykeforbud.

Einar Hysvær, NNN, tok opp det tradisjonelle forholdet til kooperasjonen og stilte spørsmål ved om det gamle slektskap kan eller skal ha betydning for dagens fagbladforeningsarbeid i bedrifter knyttet til NKL. Jeg husker et spesielt møte i Finnmark i 60-årene, mens jeg var Nord-Norge-sekretær. Jeg tror Aspengren var til stede. Formannen i Norden Klippe. En NKP-er talte varmt om treenigheten, den politiske faglige arbeiderbevegelsen og kooperasjonen. Det var et glimrende innlegg som jeg ikke glemmer.

Men tidene forandrer seg. Vi har medlemmer i produksjonsbedrifter eiet av kooperasjonen. Spørsmålet man må stille seg: Skal ikke disse ha de samme rettigheter som medlemmer i private bedrifter?

Jeg synes vi skal vurdere grundig dette spørsmålet. Vi kan jo også her komme i konfliktsituasjon. Vi hadde en konflikt som egentlig skulle ha resultert i streik i fjor, men på grunn av uklarheter i Hovedavtalen, ble det ikke noe av. I stedet fikk vi en voldgift som vi kunne si oss fornøyd med, etter god hjelp fra LOs juridiske kontor. Men da var det gått 11 måneder

fra avtalen var oppsagt og til vi fikk en avklaring. Det er ikke noe å by medlemmene. Innenfor NNN har vi medlemmer over et vidt spekter, fra Kooperasjonen, private bedrifter, bedrifter innen landbruksamvirke, multinasjonale selskaper o.s.v. Vi opplever det ikke som noen forskjell om vi forhandler med Nestle eller med kooperasjonen. Det er beinhardte forretningsfolk som driver i kooperasjonen som bedriftsledere. Det finnes ikke noe flugg av fellesskap mellom NNN og dem. Det er kynisk business og hensynet til å holde lønningene nede på lavest mulig nivå som presenteres overfor oss, ikke noe fellesskap. Skal vi så akseptere at medlemmer innen kooperasjonen skal tilbys dårligere betingelser enn i private bedrifter? Det er de samme forretningsprinsippene de holder på i kooperasjonen som i bedriftslivet ellers. Da synes jeg vi skal vurdere forholdet til kooperasjonen på et mer nøkternt grunnlag og opptre slik vi skal på vegne av arbeidstakerne.

Atpåtil inngår det samarbeidsavtaler med bedrifter hvor det i hovedsak er YS-medlemmer mens de praktiserer organisasjonstvang, sa Hysvær som mente det var nødvendig med revisjon av Hovedavtalen med DKT på dette grunnlag. Vi står overfor en beinhard arbeidsgiver. Det kan ikke dekkes over ved at det engang var et slektsforhold eller et familieforhold.

Hvis kooperasjonen mener at det lønner seg å inngå avtaler med bedrifter som enten har uorganiserte eller medlemmer av ikke-LO-forbund gjør det det. Det er kun et kynisk forretningsmessig syn som er avgjørende. Vi må akseptere at kooperasjonen er en arbeidsgiver på linje med andre, og da får vi opptre som det vi skal som fagbevegelse, sa Hysvær.

Liv Berntsen, Eidsvoll, tok opp forslag 2532 som gjaldt permisjon for avdelingstillitsvalgte i forbindelse med fagforeningsaktivitet. Det er mange av våre medlemmer som ikke engang har anledning til å ta en telefon i arbeidstiden, og da blir det vanskelig å holde oppe den faglige aktiviteten. 3500 bedrifter har mindre enn 25 ansatte. Og det er gjerne på de minste bedriftene at tillitsmannsapparatet ikke fungerer.

Det heter seg jo at vi antagelig er siste generasjon som kan ofre fritid på denne type aktivitet, men det vi krever er ikke å få drive fagforeningsarbeid på deltid eller heltid, men ha anledning til å ta en telefon, til å holde møter i arbeidstiden. Gjør det som kan gjøres for å få til en endring her, sa Liv Berntsen.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt følgende innlegg:
Kameratar!

Eg burde eigentleg ha sagt mye om Hovudavtalen, men fikk ikkje tid til å skrive noe innlegg om saka. Eg vil derfor nøye meg med å seie følgjande:

Hovedavtalen bygger på følgende prinsipp:

1. Bedriftene sin styringsrett
2. Den blåøye ideen om at arbeidarklassen og kapitalistklassen har felles interesse.

La meg seie litt om det første; bedriftene sin styringsrett. Det betyr at arbeidsfolk manglar styringa/avgjerdsretten over eigen situasjon. Hovedavtalen er derfor i all hovudsak på kapitalen sine premissar. Det gjeld både ved arbeidsplassnedleggingar, lønnsfastsettingar osv. Det er urettferdig at dei som har skapt verdiane ikkje sjølve skal ha den fulle råderetten over eigen situasjon og om koss verdiane skal disponerast.

Han reiste følgende forslag:

2506, 2520, 2522, 2525, 2531, 2542, 2553, 2563, 2564, 2569, 2570, 2576, 2581, 2589, 2593, 2594, 2597.

Borgar Løberg, NBIF, Notodden, tok opp forslag nr. 2503. De siste åra har alle tillitsvalgte merket en hardere holdning fra arbeidsgivernes side, med daglige diskusjoner på arbeidsplassen om rettigheter via avtaleverket. Å gjennomgå en tvistesak er en møysommelig prosess, som føles som en utmattelsesprosess.

Løberg støttet forslag nr. 2518. Denne utmattelsesprosessen gjør at vanlige ansatte betenker seg på å ta en tvistesak, som tar på både fysisk og psykisk.

Leif Haraldseth oppsummerte og presiserte opplegget som er at alle forslag skal oversendes utvalget for hovedavtaleforhandlinger. I tillegg vil forslaget fra Brit Kvaale bli tatt opp i forbindelse med forhandlingene.

Til Alfhild Svenssons innlegg om rammeavtalen sa Haraldseth at det er kommet inn 10 forslag på det punktet, 9 av dem fra Oslo Hotell- og Restaurant. Han viste også til sin egen innledning der han sa at rammeavtalen er grundig for en rekke lokalavtaler. Han kunne ikke se at dette var i strid med disse forslagene, men tvert om underbygget dem.

Han mente videre at Einar Hysværs innlegg hadde satt saken i rette lys angående kooperasjonen og streikeretten der. Det er nødvendig å få diskutert dette spørsmålet. Skal vi forlate organisasjonsplikten og lønnsgarantiordningen, så kan vi med full tyngde gå inn på streikeretten. Hvis ikke, kommer saken i et annet lys.

Han var enig i det som var sagt om sendrektighet, men minnet forbundene i den kooperative sektor om adgangen til parallelle forhandlinger, for at kooperasjonen ikke skal komme så langt etter. Såvidt han kunne

se var det ingen av forbundene i den kooperative sektor som hadde benyttet seg av avtalens § 22 om adgang til parallelle forhandlinger.

Votering

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Nils Totland tok over som dirigent og man gikk videre på dagsordens pkt. 8 — LOs egen organisasjon.

Formannen i redaksjonskomiteen, Ole Knapp, la fram følgende innstilling:

Forslagene 2324 — 2336

Samarbeidsavtalen LO — Norsk Lærerlag

Enstemmig innstilling fra redaksjonskomiteen:

«LO-kongressen tar debatten til etterretning og understreker nødvendigheten av et aktivt engasjement i udnervisningssektoren på områdene: skolepolitikk, lønns- og arbeidsforhold og skole- og arbeidsliv. Samarbeidsavtalen mellom LO og Norsk Lærerlag er et fundament for slikt engasjement.

Et godt samarbeid mellom Skolenes Landsforbund og Norsk Lærerlag og Norsk Kommuneforbund er en forutsetning for å realisere en slik målsetning. Samarbeidet mellom disse organisasjonene, andre berørte LO-forbund og LO må videreutvikles lokalt og sentralt. Samarbeidet må bygge på vanlig organisasjonspraksis, vedtekter og samarbeidsavtalen mellom Norsk Lærerlag og LO.»

Distriktskontoret Oslo og Akershus

Forslagene fra repr. 267 — Ivar Ødegård

Redaksjonskomiteens innstilling:

«Intensjonene i forslaget fra representant 267 tiltres. Sekretariatet får fullmakt til å foreta den nærmere gjennomføring, og det forutsettes at dette skjer i samråd med fagbevegelsen i Oslo og Akershus.»

Votering

Komiteens innstilling om Samarbeidsavtalen LO — Norsk Lærerlag ble vedtatt mot 2 stemmer.

Redaksjonskomiteens innstilling til forslaget fra Ivar Ødegård ble enstemmig vedtatt.

Dagsordens punkt 8 var dermed ferdigbehandlet.

DAGSORDENS PKT. 6 Fordelings- og tariffpolitikken

Formannen i redaksjonskomiteen for øvrige saker, Yngve Hågensen, la fram følgende innstilling:

Innstilling til Kongressen fra Redaksjonskomiteen for Øvrige saker

bestående av:

Yngve Hågensen, formann	Sekretariatet
Kåre Hansen	Sekretariatet - Handel og Kontor i Norge
Arthur Svensson	Sekretariatet - Norsk Kjemisk Industriarb.forb.
Odd Isaksen	Sekretariatet - Norsk Bygningsindustriarb.forb.
Kjell Christoffersen	Sekretariatet - Norsk Grafisk Forbund
Ruth Kolstad	Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb.
Helge Tystad	Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforb.
Inger Kjerstine Jensen	Norsk Tjenestemannslag
Grethe Mjåland	Norsk Sjømannsforbund
Ingrid Lønberg	Hotell- og Restaurantarb.forb.

Sekretærer:

Evy Buverud Pedersen	LO
Kaare Sandegren	LO
Juul Bjerke	LO

Alle forslag som er nevnt i Redaksjonskomiteens innstilling er behandlet sammen med de endringsforslag og/eller tilleggsforslag som er framsatt av forslagsstillerne.

I. TARIFFPOLITIKKEN

1. Forslagene 201—398 og Sekretariatets innstilling til forslagene.

Følgende forslag er tatt opp:

211, 217, 220, 221, 231, 236, 240, 244, 256, 264, 265, 271, 273, 279, 281, 283, 301, 312, 315, 324, 325, 326, 334, 337, 340, 344, 356, 362, 375, 377, 378, 379, 381, 382, 384, 386, 387, 392.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 211 *Forbundsstyret*, foreslår:

I alle sammenheng, enten det er oppnådd enighet ved forhandlinger eller i forbindelse med streikesituasjoner og ved voldgiftsavgjørelser, gjøres de nye tariffavtalene gjeldende fra avtalenes utløp.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 217 Avd. 42, *Bodø Hotell- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

Det bør gjennomføres større samordning av kravene fra de forskjellige forbund.

Landsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres. LO må i hvert tilfelle stå fritt til valg av oppgjørsformer ut fra den til enhver gang foreliggende situasjon.

Nr. 220 Avd. 78, *Sortland Hotell- og Restaurantpersonalesforening*, foreslår:

Ved ledig stilling i bedriften skal arbeidstaker med ansiennitet i bedriften ha førsterett til stillingen.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Norsk Jernbaneforbund

Nr. 221 *Drammen distrikt linjepersonales forening*, foreslår:

LO-kongressen må på prinsipielt grunnlag ta avstand fra de forslag som er kommet fram at et eget lønnsutvalg for statsansatte skal fastsette deres lønninger - uten forhandlinger.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 231 Avd. 49, *Askim Kjemiske Arbeiderforening*, foreslår:

At LO utarbeider sin egen lønnsstatistikk.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes til vurdering.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 236 *Avdeling 7, Oslo*, foreslår:

LO må i den følgende 4-årsperiode bygge opp sin tariffpolitikk rundt følgende retningslinjer:

1. Øke medlemmenes kjøpekraft

Tariffpolitikk som godtar fortsatt nedsatt reallønn for store grupper er ikke forsvar av arbeidsplassene. Tvert imot er det en trussel mot mange arbeidsplasser, spesielt i skjermede næringer. Det er også slik at å godta begrensninger i lønnstilleggene for «å styrke eksportindustrien» er usolidarisk i forhold til arbeidsfolk i andre land.

2. Erfaringene fra de senere år viser at det er riktig å basere seg på forbundsvis lønnsoppgjør.
3. LO må ikke godta at Arbeidsgiverforeninga eller staten på forhånd setter rammer for lønnsoppgjørene.
4. LO må legge opp til større åpenhet og kontakt mellom forbundene om resultatene av lønnsoppgjørene. Slik som situasjonen var i 1984 var det mulig for N.A.F. offentlig å påstå at mange oppgjør var innenfor en ramme på 5,9%, selv om dette ikke var riktig. Og dette uten at N.A.F.s tall ble korrigert fra LO-hold.
5. Resultatene av de første lønnsavtalene som inngås i en tariffbevegelse må ikke danne mønster for andre forbund. I mange tilfeller svekker det andre forbunds muligheter til å nå de mål de har satt seg.
6. LO må på en helt annen måte enn i dag mobilisere medlemmene til solidaritet med forbund og forbundsområder som kommer i en kamp-situasjon.
7. LO må aktivt motarbeide bruk av tvungen lønnsnemnd.
8. Den lokale forhandlingsretten må bygges ut og styrkes med kampmidler.

Forbundsstyrets innstilling:

1. Forbundsstyret er i prinsippet enig i at LO i sin tariffpolitikk må ha som målsetting å øke medlemmenes kjøpekraft. Kravene må likevel utformes ut fra en total vurdering av den økonomiske situasjon foran hvert tariffoppgjør.
2. Forbundsstyret er enig i vurderingene av de senere års forbundsvis lønnsoppgjør. Spørsmålet om oppgjørsform i framtiden må likevel avgjøres ut fra en total vurdering av forholdene umiddelbart foran hvert tariffoppgjør.
3. Forbundsstyret kan ikke se at LO prinsipielt har godtatt at Arbeidsgiverforeningen eller staten på forhånd setter rammer for lønnsoppgjørene.
4. Forbundsstyret mener de forhold som er omtalt i avdelingens forslag, er saker som har vært, og kan bli gjenstand for drøftelser i LOs organer.
5. Forbundsstyret viser til at partene står fritt i forbundsvis forhandlinger. Formelt behøver ikke resultatene av de første inngåtte avtaler danne mønster for andre oppgjør.

6. Forbundsstyret er enig i avdelingens forslag.
7. Forbundsstyret er enig i avdelingens forslag.
8. Forbundsstyret er enig i at den lokale forhandlingsretten må bygges ut, men at forhandlingene må skje innenfor rammen av gjeldende lover og avtaler.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 240 For. 2, *Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag*, foreslår:

«Krav ved tariffoppgjørene.

- De fagorganiserte må samordne sine krav til tariffoppgjørene og kravene må bygge på et helhetssyn og viljen til å følge en felles strategi.
De endelige kravene må basere seg på de lokale kravene.
- Oppgjørsformen må bestemmes ut fra en samlet vurdering av den økonomiske og politiske situasjonen og ut fra de prioriterte krav som reises ved oppjøret.
- Retten til lokale forhandlinger må sikres og muligheten til å føre reelle forhandlinger lokalt må utvides til å gjelde alle fagorganiserte. Offentlig ansatte uten lokal forhandlingsrett må sikres kompensasjon for manglende lønnsledning.
- De generelle lønnstilleggene må utformes slik at de gjenoppretter nedgangen i kjøpekraften de siste 5-6 åra for brede lønnstakergrupper, det vil si lønnstakere i skatteklasser 1, og må ta utgangspunkt i lønnstakere som bare nyter godt av tariff tillegg.
- Kravene må utformes slik at hovedtyngden av lønnstilleggene gis ved tariff tillegg.
- Krav som angår hele fagbevegelsen må forhandles sentralt ved inngåelse av rammeavtaler. Spesielt gjelder dette lavlønnsgaranti, kortere arbeidstid og andre krav til arbeidsmiljø i vid forstand.
- LO vil kreve en garantiordning som garanterer den enkelte arbeidstaker en anstendig lønn. Garantien må gjøres individuell, den må gjelde alle områder også stat og kommune - og den må heves til 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. I forhandlinger om lavlønnsgarantien inngår forhandlinger om overføringer fra staten til bedrifter som får vanskeligheter med lønnsomheten og dermed driften p.g.a. lønnstilleggene. Overføringene skal gjelde konkurranseutsatte bedrifter, og nedjusteringer av arbeidsgiveravgiften og investeringsavgiften vil være naturlige virkemidler for å styrke disse bedriftene.
- LO må kreve at Regjeringen fører en politikk for full sysselsetting uansett opplegg for tariffoppgjørene. Å binde dette kravet til spørsmålet om lønnsvekst reduserer fagbevegelsens handlingsfrihet når det gjelder kampen mot arbeidsløsheten og for bedre arbeidsvilkår generelt.»

Forbundsstyrets innstilling: En overordnet målsetting for fagbevegelsens arbeid med tariffpolitiske spørsmål, er å utforme tariffpolitikken med sikte på en fortsatt utjamning og en rettferdigere inntektsfordeling. Inntektсутjamningen må gjelde alle grupper i samfunnet - også eier- og kapitalinntekter. Spesielt må det tas hensyn til grupper som inntektsmessig ligger under gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Viktige deler av fordelingspolitikken fastlegges gjennom myndighetenes inntektspolitikk. Derfor er det viktig for fagbevegelsen å sikre innflytelse på alle deler av inntektspolitikken. Dette kan skje gjennom et inntektspolitisk samarbeid der alle grupper innordnes forsvarlige helhetsløsninger, og der myndighetene forplikter seg til å arbeide for å sikre sysselsettingen, bygge ut sosiale goder og føre en rettferdig fordelingspolitikk.

Arbeidet for å utvikle solidariske lønssystemer i halvoffentlige og ikke-statlige virksomheter må fortsette, samtidig som det arbeides for en større åpenhet i disse lønssystemene.

Valg av oppgjørsform er ikke noe prinsippsspørsmål for fagbevegelsen, men må avgjøres fra gang til gang ut fra hva som er mest hensiktsmessig. For å bevare de sentrale oppgjørens betydning og verdi, er det en forutsetning at en større del av lønnstilleggene gis ved disse oppgjørene.

Når det gjelder konkrete tariffkrav, må disse fremmes i forbindelse med den ordinære tariffrevisjonen.

Nr. 244 Avd. 116-62, *Oppland distriktshøgskole*, foreslår:

«Tariffpolitikken

- LO må kaste hele sin styrke inn på en tariffpolitikk som opprettholder kjøpekraften for de store lønnstakergruppene.
- De lavtlønte må prioriteres, gjennom forbedring av lavlønnsgarantien og sikring av 90 pst. av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn som en garantiordning staten stiller seg bak.
- Inntektsoppgjørene må gjennomføres slik at fagbevegelsens uavhengighet og slagkraft ikke svekkes.»

Forbundsstyrets innstilling: En overordnet målsetting for fagbevegelsens arbeid med tariffpolitiske spørsmål, er å utforme tariffpolitikken med sikte på en fortsatt utjamning og en rettferdigere inntektsfordeling. Inntektсутjamningen må gjelde alle grupper i samfunnet - også eier- og kapitalinntekter. Spesielt må det tas hensyn til grupper som inntektsmessig ligger under gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Viktige deler av fordelingspolitikken fastlegges gjennom myndighetenes inntektspolitikk. Derfor er det viktig for fagbevegelsen å sikre innflytelse på alle deler av inntektspolitikken. Dette kan skje gjennom et inntektspolitisk samarbeid der alle grupper innordnes forsvarlige helhetsløsninger, og

der myndighetene forplikter seg til å arbeide for å sikre sysselsettingen, bygge ut sosiale goder og føre en rettferdig fordelingspolitikk.

Arbeidet for å utvikle solidariske lønssystemer i halvoffentlige og ikke-statlige virksomheter må fortsette, samtidig som det arbeides for en større åpenhet i disse lønssystemene.

Valg av oppgjørsform er ikke noe prinsipp-spørsmål for fagbevegelsen, men må avgjøres fra gang til gang ut fra hva som er mest hensiktsmessig. For å bevare de sentrale oppgjørens betydning og verdi, er det en forutsetning at en større del av lønnstilleggene gis ved disse oppgjørene.

Når det gjelder konkrete tariffkrav, må disse fremmes i forbindelse med den ordinære tariffrevisjonen.

Nr. 256 *Nedre Eiker Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

At det beregnes renter av alle lønnstillegg i forbindelse med lønnsoppgjør. Rentene utbetales enten til hver enkelt ansatt eller til hvert enkelt forbund som deretter fordeler rentepenger til det enkelte medlem eller den enkelte fagforening.

Fordeles rentepengene til den enkelte fagforening, øremerkes pengene velferds-/arbeidsmiljøtiltak.

Norsk Bygingsindustriarbeiderforbund

Nr. 264 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LOs hovedregel ved tariffoppgjør må være forbundsvise oppgjør.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 265 *Forbundsstyret*, foreslår:

Valg av oppgjørsform må være avhengig av og avveies etter de til enhver tid rådende forhold, sett ut fra arbeidstakernes og samfunnets interesse-situasjon.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 271 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Rett til lokale forhandlinger to ganger i året, for alle som ikke har dette innebygget i sine avtaler.

Forbundsstyrets innstilling: Prinsippet om lokal forhandlingsrett for de overenskomstområder hvor behov er til stede tiltres.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 273 Avd. 1, *Oslo Hotell- og Restaurantpersonales forening*, foreslår:

Lokal forhandlingsrett en gang årlig for alle klubber. Lavtlønnsgarantien må gjøres gruppevis.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 279 Avd. 1, *Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Ingen skal tjene under 90 % av gjennomsnittet i industrien. Arbeidgiverne skal finansiere utjamningen for de lavtlønte.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 281 Avd. 12, *Heismontørenes Fagforening*, foreslår:

Ingen skal tjene under 90 % av gjennomsnittet i industrien. Garantior-ningen skal i sin helhet betales av NAFs medlemsbedrifter, også «høyt-lønnsbedriftene».

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 283 *Oslo Handel og Kontor, avd. 3 og 120*, foreslår:

Det må være et ufravikelig krav at lønssystemene skal motvirke større ulikheter. Lavtlønnsfondet må derfor avløses av et utjanningsfond finansiert ved avgifter fra lønnsomme bedrifter. Fondet må administreres av statlige organer, men styres gjennom aktiv demokratisk medvirkning fra alle fagorganiserte.

Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforbund

Nr. 301 *Avdeling 5, Raffineriforeningen, Mongstad*, foreslår:

LO må kreve dagens ordning med lavlønsfond endret. Det må istedet etableres et lønnsfordelingsfond som finansieres av bedriftene. Bedrifter med driftsoverskudd utover et visst nivå må ikke få utbetalt av fondet. Lavtlønnsgarantien må forbedres.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret slutter seg til forslaget.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 312 Avd. 17, *Finnmark Arbeidsmannsforening*, foreslår:

Uorganiserte må søke om tariff tillegg.
Lønnstakere som er uorganisert må søke arbeidsgiverne om å få tillegg som framkommer under tariff revisjonen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget avvises. Det reises krav om tariffavgift ved oppgjøret i 1986.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 314 Avd. 191, *Drammen Bygningsarbeiderforbund*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for å få innført tariffavgift for alle uorganiserte.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres ikke.

Nr. 315 Avd. 274, *Kristiansands Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Vi forlanger at de uorganiserte ikke automatisk skal nye godt av de tariffmessige forbedringer som oppnås i forhandlinger.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 324 Avd. 623, *Mosjøen*, foreslår:

Arbeidtakere som bevisst drar fordeler og nytte av de goder og rettigheter fagorganisasjonen har oppnådd, uten selv og ville organisere seg, skal betale tariffavgift. Det har lenge vært kjempet for å få i stand en slik ordning. Det må være en hovedoppgave for LO å få satt et slikt krav ut i livet.

Det kan være en idé at overskuddet av dette skal gå til folketrygden.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i forslaget og viser til behandling av lignende forslag på tidligere LO-kongresser hvor forbundet har gått inn for innføring av tariffavgift.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 325 *Avd. 107-57, Likningsetaten, Sunnmøre*, foreslår:

«Det må kreves at uorganiserte ikke automatisk nyter godt av tariffmessige forbedringer, for eksempel ved at de må søke om forbedringene eller betale en tariffavgift (avgiften fordeles eventuelt mellom de forhandlende organisasjonene). Kravet må reises med styrke så snart som mulig.»

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter realiteten i forslaget og krever at LO arbeider for at uorganiserte først gis tariffestede lønnstillegg etter søknad.

Nr. 326 *Halden Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO må arbeide aktivt med å løse det problemet at uorganiserte arbeidstakere i virksomheter med avtale, oppnår de samme rettigheter, det samme lønnstillegg og vilkår forøvrig som de organiserte. Dette må søkes gjort på en måte som ikke fører disse potensielle medlemmer i armene på gule forbund.

LO, med sine fagfolk på dette område, må bruke krefter på å løse dette problem.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 334 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Korte velferdspermisjoner - Permisjonsgrunnlag

Punkt 1 endres til:

Permisjon ved dødsfall og for deltakelse i all begravelse når det gjelder nærmeste familie og de en har samhörighet med. Det forutsettes tilstrekkelig tid når det gjelder avstand og reisetid.

Punkt 2 endres til:

Permisjon for undersøkelse, behandling og kontroll av tannlege, lege og terapaut. Det forutsettes tilstrekkelig tid når det gjelder avstand og reisetid.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 337 Avd. 501, Oslo, foreslår:

I alle bestemmelser i tariffavtalene hvor det kan være aktuelt må samboere likestilles med ektefelle. Det vises særlig til avtalen om korte velferdspermisjoner.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i forslaget og vil anbefale at LO må avklare prinsippet i en avtale med N.A.F.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 340 Oslo Handel og Kontor, avd. 120, foreslår:

LO vil prioritere likelønn som tariffkrav i perioden.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget anbefales.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 344 Avd. 96, Trondheim, foreslår:

LO vil arbeide for å heve kvinners lønninger og minke lønnsforskjellene mellom kvinner og menn. Forbundene må i den forbindelse utarbeide rapporter om lønnsforhold for kvinner og lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Det må lages planer om hvilke tiltak som er nødvendig for å heve kvinnelønningene spesielt.

- Det må gis store generelle tillegg ved tariffoppgjørene. Dette er nødvendig fordi flertallet av kvinner bare får tarifftilleggene og ikke har lønnsglidning.
- Lokal forhandlingsrett må avtales.
- Det må innføres individuell garantiordning på 90% av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.
- Garantiordningen finansieres av arbeidsgiverne.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at LO skal arbeide for å minske lønnsforskjellen mellom kvinner og menn. Dette innebærer større lønnsutvikling for kvinner enn for menn.

Den praktiske gjennomføring av dette må overlates LOs og forbundenes organer på vanlig måte. Forbundsstyrets syn på de enkelte strekpunkter:

- forbundet vil alltid arbeide for størst mulig generelle tillegg ved tariffoppgjørene

- forbundsstyret er enig i at lokal forhandlingsrett må avtalesfestes
- spørsmålet om individuell garantiordning sees i sammenheng med den generelle garantiordning
- forbundsstyret er enig at garantiordningen skal finansieres av arbeidsgiverne, og viser for øvrig til at LO er i gang med arbeidet med den framtidige finansiering av garantiordningen.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 356 *Avdeling 18, Grimstad*, foreslår:

Endringer til Sluttvederlagsordningen - I, punkt c) siste avsnitt, endres til: Når sykdom eller svekket helse nødvendiggjør opphør av arbeidsforholdet, skal sluttdato regnes å være 6 måneder etter at uførhetstrygden er trådt i kraft.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslaget tiltres, men at sluttdato regnes å være den dag uførhetstrygden innvilges.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 362 *Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Det inngås avtale mellom LO og NAF om 100 % kompensasjon for prisstigningen med utbetaling 1 gang i året, basert på konsumprisindeksen.

Forbundsstyrets innstilling: Prinsippet om full kompensasjon for prisstigningen tiltres.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 372 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Full lønn under repitisijsøvelser. Arbeidsgiveren utbetaler lønna og får refundert dette fra staten.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 375 *Bygningsarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 3 - Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening)*, foreslår:

Kongressen krever at LO tar initiativ for at godtgjørelsen til dem som avtjener verneplikt i vårt forsvar, heimevern og sivilforsvar må bli likestilt.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forslaget fra Seksjon Oslo og Akershus (avd. 5).

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, foreslår:

Alle arbeidstakere stilles likt med hensyn til lønn under militær- og sivil-tjeneste.

Nr. 377 Avd. 113, Bergen, foreslår:

Soldater som utfører førstegangstjeneste må ikke tape ansiennitet.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonen i forslaget tiltres.

Nr. 378 Avd. 113, Bergen, foreslår:

Etter endt førstegangstjeneste kreves full lønnskompensasjon ved gjen-innkallelse til militærtjeneste, (sivilforsvar, hjemmevern etc).

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 379 Avd. 4, Rogaland Elektromontørforening, foreslår:

Lønn betales under militær- og sivil-tjeneste og ved deltakelse i offentlige ulønnede verv.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres i prinsippet. Viser for øvrig til forbundsstyrets forslag.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 381 Avd. 12, Trondheim Kelnerforening, foreslår:

Samme ordning for arbeidere og funksjonærer med hensyn til lønn under militærtjeneste m.v.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 382 Avdeling 12, Trondheim, foreslår:

Hele tjenesten skal gjelde i lønns og ansiennitet på den enkelte bedrift.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget om lønnsansiennitet tiltres.

Nr. 384 *Avdeling 68, Larvik*, foreslår:

Alle tjenester av samfunnsgagnlige interesser skal betales av det offentlige. (Militærtjeneste, rep.øvelser, rettsvitne, blodgivning o.l.)

386 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Lønn under militærtjeneste.

NKIF krever at de ansatte i den private sektor får samme lønn under 1. gangstjeneste som de som arbeider som ansatte i stat og kommune. NKIF mener at for å unngå negativ sysselsettingsvirkning for ungdom bør dagpengesatsen og forsørgersatsen høynes vesentlig.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 387 *Avd. 79, Melbu*, foreslår:

Full lønn under militærtjeneste og repetisjonsøvelser.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 392 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Tapsregel vedrørende godtgjørelse for bevegelige helligdager i arbeidsperioden.

Regelen endres slik at arbeidstaker som er arbeidsufør dagen før og etter en helligdag ikke taper retten til godtgjørelse for nevnte helligdager.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Fra representant 243 — Mons Erik Holtbakk:

LO krever at det påløper renter ved etterregulering av lønn når utbetalingen skjer 2 måneder eller mer siden bindende avtale er inngått.

Fra representant 111 — John Erik Ullestad:

Kongressen aksepterer ikke begrensninger i den frie lokale forhandlingsretten.

Fra representant 240 — Kirsti Billington:

LO vil arbeide for at uorganiserte først gis tariffestede lønnstillegg etter søknad.

Fra representant 271 — Håkon Sverre Høst:

Reiser vedtak fra NNNs landsmøte om tariffpolitikken.

Den solidariske lønnspolitikken er fortsatt hovedmålsettingen i LOs tariffpolitikk. Forbundet forventer at en samlet norsk fagbevegelse stiller seg bak dette viktige prinsipp. På tross av at alle tariffoppgjør i nyere tid har vært gjennomført under dette slagord, har forskjellen mellom høytlønte og lavtlønte bare økt.

LO krever at slagordet får et virkelig innhold og at den framtidige tariffpolitikken bygger på følgende grunnlag:

- At en større andel av lønnsøkningen blir gitt ved de sentrale tariffoppgjør.*
- At det blir innført en garantiordning som sikrer den enkelte arbeidstaker en minimumslønn på 90 % av industriens gjennomsnitt.*
- At retten til lokale forhandlinger sikres i alle bedrifter.*
- At kunstige lønnsforskjeller mellom menn og kvinner i samme bedrift fjernes.*
- At vi gjennomfører tariffoppgjør som ikke er basert på kjøpekraft- og gjennomsnittsberegninger.*
- At streikeretten blir reell — slik at skiftende regjeringer ikke automatisk bruker tvungen voldgift ved en konfliktsituasjon.*
- At fagbevegelsen ikke godtar påstandene om at lønnsøkning fører til arbeidsløshet.*

Den borgerlige regjering og N.A.F. står sammen i forsøk på å svekke fagbevegelsen. Svaret på dette er en samlet norsk fagbevegelse som viser en betydelig sterkere kampvilje og aggressivitet blant annet tariffspørsmål.

Dessuten følgende endringsforslag til Sekretariatets innstilling:

Fra representant 58 — Sidsel Bauck:

5. avsnitt, ny 2. setning:

«Lønnstilleggene tas i hovedsak ut som generelt tillegg ved sentrale forhandlinger.»

5. avsnitt, tilføyes:

«Som et middel for å oppnå dette må det seriøst vurderes å flytte oppgjørsdatoen til 1. januar. Målsettingen må være å komme bort fra overhengsbegrepet som slår så urettferdig ut.»

7. avsnitt, tilføyes:

«Lønnsutviklingsgarantien må videreutvikles til å bli en individuell garanti.»

9. avsnitt, 2. setning:

«fortsette» endres til «forsterke», setningen tilføyes: «for alle arbeidstakergrupper», slik at 2. setning blir sålydende etter komma: «men må forsterke sitt arbeid for en bedre offentlig statistikk for alle arbeidstakergrupper.»

Og fra representant — Reidar Tjøstheim:

Endring til Sekretariatets innstilling til Tariffpolitikken — 2. avsnitt — 2. setning:

«Ulike former for arbeidstidsreduksjoner. Lavere fleksibel pensjonsalder og sikring av realverdien av pensjoner framover, står særlig sentralt og er nærmere omtalt i Handlingsprogrammet.»

og representant 208 — Rolf Frøysland:

Angående Sekretariatets innstilling til forslag 201 - 298:

Setningen «Hensynet til lavlønnsgruppene krever osv.» endres til:

«Landsorganisasjonen vil stå fast ved den solidariske lønnspolitikken. For å sikre lønnsutviklingen for lavlønnsgruppene, må garantibestemmelsen fra 1980 gjennomføres i 1986 som et første steg. På sikt må bestemmelsen utvikles slik at den garanterer den enkelte et lønnsnivå på 90 % av industriens gjennomsnitt.»

Tar opp forslag 236 og 344 med forbundsstyrets innstilling.

Redaksjonskomiteen har vurdert forslagene og fremmer i tilslutning til Sekretariatets innstilling følgende:

FORSLAG TIL VEDTAK:

Hovedretningslinjene for tariffpolitikken er trukket opp i utkastet til Handlingsprogram. Kravet om utjevning og en rettferdig inntektsfordeling står helt sentral i denne sammenheng. Prinsippet om lik lønn for arbeid av lik verdi er også slått fast. Hensynet til den fulle sysselsetting må også stå sentralt under utformingen av tariffpolitikken. Handlingsprogrammet omhandler også spørsmål knyttet til oppgjørformer, forholdet mellom sentrale og lokale forhandlinger, den lokale forhandlingsretten, streikeretten og inntektspolitisk samarbeid.

Handlingsprogrammet peker også på at andre forhold enn de rent lønsmessige må få en bredere plass i tariffoppgjørene. Ulike former for arbeidstidsreduksjoner står særlig sentralt og er nærmere omtalt i Handlingsprogrammet.

For Landsorganisasjonen er det dessuten viktig å understreke at kravene til enhver tid må tilpasses den økonomiske situasjon, og at fagbevegelsen selv må prioritere kravene innenfor de rammer som gjelder.

I tillegg til den avklaring som ligger i utkastet til Handlingsprogram-

met er det behov for en avklaring i forhold til en del av de konkrete enkeltspørsmål som er tatt opp i forslagene.

Landsorganisasjonen mener det er et klart behov for en styrking av de sentrale forhandlingenes posisjon i tariffpolitikken bl.a. for å sikre en akseptabel fordeling av lønnsutviklingen på ulike grupper. Det er også behov for å gjøre forhandlingene mer oversiktlige og forståelige for det enkelte medlem.

Begge disse hensyn tilsier at arbeid settes i gang for en mulig bedre samordning og harmonisering av avtaleverket både når det gjelder innhold, form og avtaleperiode. Fagbevegelsens ansvarlige organer må foran hvert oppgjør avveie ønsket om samordning og mer oversiktlighet opp mot forbundenes behov for å ivaretar egne målsettinger og hensynet til de lokale organisasjonsledds plass i forhandlingssystemet. Det må legges stor vekt på generelt å øke tariffavtalens betydning og posisjon. De fordeler avtaleverket gir må i større grad forbeholdes de organiserte.

Hensynet til lavlønnsgruppene krever en videreføring av **arbeidet med å forbedre en eksisterende garantiordning**. Lønnsansvaret må overføres fra Lavlønsfondet til bedriftene selv, og dette må skje snarest for den hovedtyngden av bedrifter som vil kunne tåle denne omfordelingen. Myndighetene må sørge for at konkurranseutsatt lavlønsindustri får rammebetingelser slik at bedriftene selv kan være ansvarlig for sitt lønnsnivå.

Avtalene må fortsatt inneha bestemmelser som sikrer at lønnsutviklingen ikke undergraves av prisstigningen. Tillegg fastsettes gjennom forhandlinger gir bedre styringsmuligheter over lønnsutviklingen enn automatiske justeringsbestemmelser.

En best mulig lønnsstatistikk er viktig for innsyn og forståelse av tariffoppgjørene og deres plass i den samlede inntektsutvikling. LO kan vanskelig selv ta direkte ansvar for statistikken med de krav dette stiller til innhenting av data og aktiv medvirkning fra bedriftenes side, men må **forsterke sitt arbeid for en bedre offentlig statistikk for alle arbeidstakergrupper**. Dette vil også gi det beste grunnlaget for å rapportere om lønnsrelasjonene bl.a. mellom menn og kvinner.

En del praktiske spørsmål og mindre tariffkrav er reist i tilknytning til avtalene om bevegelige helligdager. Spørsmålet om ikrafttredelsestidspunktet for tariff tillegg og berettigelsen av renter på etterbetalinger er også reist.

Andre krav dreier seg om økte muligheter til etterutdanning med lønn, bedre ordninger for lønn under militærtjeneste, bedre grunnlag for korte velferdspolisjoner og en bedring av sluttvederlagsordningen.

Alt dette er rimelige og viktige krav Landsorganisasjonen mener det er naturlig å reise ved tariffoppgjørene. Det er opp til LOs besluttede organer å utforme kravene ved hvert enkelt oppgjør ut fra hensynet til den aktuelle situasjon og de tariffpolitiske mål som fastlegges av LO-kongressen.

2. Andre forslag

Forslag fra representant 82 — Eva Monica Haarr:

LO-kongressen må sette ned et utvalg som må se på rutinene ved opprettelse av tariffavtaler ved bedriftene. En må kunne innarbeide en rutine som sikrer enkeltmedlemmer bedre der hvor bedriftsledelsen bevisst motarbeider organisasjoner av arbeidstakere og som har som konsekvens trakkassering for å unngå 50 %-reglen.

FORSLAG TIL VEDTAK: Kan ikke tiltres.

Forslag fra representant 171 — Reidar Øwre:

Sekretariatet pålegges å legge fram for representantskapet en utredning om:

- 1. Omlegging av tariffperiodens start- og utløpstid, slik at den kan følge kalenderåret.*
- 2. Utrede en tilnærming mellom det offentlige lønnsystem og det private med sikte på at hovedtyngden av det generelle tillegg gis ved sentrale oppgjør.*
- 3. Oppgjørformen vurderes samtidig i forhold til pkt. 2.*

FORSLAG TIL VEDTAK: Kan ikke tiltres.

II HANDLINGSPROGRAMMET

1. Arbeidstidsspørsmål

(Side 36, siste 3 avsnitt. Side 37, 2 første avsnitt.)

Følgende forslag er tatt opp:

406, 409, 418, 425, 432, 433, 474, 483, 490, 491, 497, 498, 502, 510, 537, 539, 546, 549, 550, 552, 553, 575, 589, 603, 612, 615, 617, 620, 626, 627, 632, 639, 642, 644, 657, 659, 664, 665, 666, 680, 687, 689, 692, 697, 698, 699, 700, 719, 720, 782, 784, 787, 790, 792, 825, 837, 839, 847, 849, 873, 874, 911.

Norsk Barnevernpedagogforbund

Nr. 406 Oslo Lokalavdeling av NBF, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge krever 6-timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon for alle arbeidstakere.

Arbeidstid for skift- og turnusarbeidere fastsettes forholdsmessig.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget er i tråd med forbundets landsmøtevedtak og tiltres.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 408 *Avd. 388, Bodø Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Seks timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon. Lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til LOs handlingsprogram.

Nr. 409 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Rogaland*, foreslår:

Kortere arbeidsdag, tungarbeidere prioriteres. Etappevis med full lønn til 6-timers arbeidsdag (30 timers uke).

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 418 *Forbundsstyret*, foreslår:

NEKF foreslår at den generelle arbeidstiden settes ned til 37,7 timer pr. uke, og at det innføres lik arbeidstid for alle med spisepausen lagt inne i arbeidstiden. For skift- og turnusarbeidere reduseres arbeidstiden tilsvarende.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 425 *Oslo Grafiske Fagforening*, foreslår:

Kongressen går inn for at LO skal arbeide for en generell nedkorting av arbeidstiden, med den målsetting å oppnå 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon for alle. Fagbevegelsen må ta initiativ for å få utredet virkningene av en slik arbeidstidsreform. Dvs. virkningene på systemsettingen, deltidsmarkedet, familie- og likestillingspolitikken, de økonomiske konsekvensene og skatte- og avgiftspolitikken.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 432 *Avd. 27, Halden Hotell- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

6-timers arbeidsdag.

Fagbevegelsen bør gå aktivt inn for å få arbeidstiden gradvis nedsatt til 6 timers dag.

Nr. 433 Avd. 1, *Oslo Hotell- og Restaurantpersonales Forening*, foreslår:

Innen 1992 skal 6-timers dagen være innført i Norge. Det forutsettes at det er med kompensasjon.

Forbundsstyrets innstilling: LO går inn for gjennomføring av prinsippavtalen om lik arbeidstid for alle (37,5 time pr. uke) og med forholdsvis reduksjon av arbeidstiden for skift- og turnusarbeidere, med sikte på en videre reduksjon til 6 timer pr. dag.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 474 Avd. 191, *Rådhusforeningen i Bærum*, foreslår:

Innen 1992 skal 6-timers dagen være innført i Norge. Det forutsettes at arbeidstidsforkortelsene skjer etter et mønster som gir flere arbeidsplasser. Dette krever et samarbeid mellom staten, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene.

Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforbund

Nr. 483 *Forbundsstyret*, foreslår:

Reduksjoner i arbeidstid, ferie, pensjonsalder o.l.

Senket (fleksibel) pensjonsalder, reduksjon i arbeidstid, utvidet ferie og 6-timers dagen er alle krav som i realiteten innebærer en reduksjon i arbeidstiden. Følgelig bør disse sees i sammenheng.

NOPEF er av den formening at det viktigste er å få gjort noe med pensjonsalderen. Primært må det arbeides for å minske belastningen innenfor det enkelte arbeidsoppgave. Trass i dette må en også i framtida innse at det vil være forskjellig belastning i forskjellige yrker. Bl.a. vil vi peke på skiftarbeidere, arbeidere på rigger og de faste installasjonene på kontinentalsokkelen, og i særskilt grad på dykkeryrket. Med dette som utgangspunkt vil vi foreslå at det innføres fleksible pensjonsordninger.

En utvidelse av ferien til de lovbestemte 5 ferieuker må være det neste kravet som må oppfylles.

Det neste skritt må være å få til en reduksjon i arbeidstiden. Vi foreslår at den ukentlige arbeidstid reduseres til 35 timer. For helkontinuerlig skiftarbeid settes arbeidstiden til 30 timer pr. uke. For andre skiftordninger til-

passes arbeidstiden mellom 30 og 35 timer ukentlig. For arbeidere på riggene og de faste installasjonene i Nordsjøen kan det tillates en arbeidstid på opp til 12 timer pr. dag inkludert spisepauser. En time reduksjon for helkontinuerlig skiftarbeide må få den konsekvens at arbeidstakere på kontinentalsokkelen får et forhold mellom arbeidstid på installasjonene og avspasering på land som en til to.

Dette må være det primære krav. Først når disse er løst bør man vurdere innføring av 6-timers dagen.

Norsk Sosionomforbund

Nr. 490 *Avd. Oslo*, foreslår:

6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon før 1990. Som første skritt på veien til 6-timers dagen må det innføres 7,5-timers dag ved tariffoppgjøret i 1986.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet støtter forslaget.

Norsk Teletjenesteforbund

Nr. 491 *Avd. Oslo*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge har lovfesting av 6-timers normalarbeidsdag som mål, og all reduksjon må gis med full lønnskompensasjon.

LO forplikter seg til å slåss for gjennomføring av lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer i tariffoppgjøret 1986 og å legge fram planer for videre reduksjon i den daglige arbeidstida med sikte på gjennomføring av 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon for alle innen 1990.

Der arbeidstidsforkortelser kan gjennomføres tidligere gjennom lokale avtale er dette bra.

Kongressen oppfordrer alle LOs forbund til å arrangere kurs, møter og studieopplegg som kan øke forståelsen for 6-timers dagens betydning for kvinnene og dermed for hele fagbevegelsen.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 497 *For. 116, De regionale høgskoler*, foreslår:

I forbindelse med arbeidet med arbeidstidsforkortelser skal Landsorganisasjonen prioritere reduksjon av den daglige arbeidstid med innføringen av 6-timers dagen som det endelige mål.

Nr. 498 *Avd. 116-36, De regionale høyskoler, Telemark*, foreslår:

6-timers normalarbeidsdag.

LO vil i kongressperioden arbeide for en nedkorting av arbeidsdagens lengde til 6 timer pr. dag. Fra neste tariffperiode innføres lik arbeidstid for alle på 37 1/2 time pr. uke.

Nr. 502 *For. 31, Kringkastingens Landsforening*, foreslår:

LO krever 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon gjennomført innen 1990.

LO forplikter seg til å slåss for gjennomføring av lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer ved tariffoppgjøret i 1986.

Nr. 510 *Avd. 116-62, Oppland distriktshøgskole*, foreslår:

LO må gjøre hva det kan for å få gjennomført 6-timers dagen i kommende tariffperiode.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 537 *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Den ukentlige arbeidstid må nedsettes til 35 timer.

Nr. 539 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidstiden.

NKIF foreslår at arbeidstiden settes ned til 33,6 timer pr. uke for helkontinuerlig skiftarbeid og til 36-timers uke for døgnkontinuerlig skiftarbeid (3 skift) og 2-skiftarbeid, og at arbeidstiden for dagarbeidere settes ned til 37,5-timers uke, alt i gjennomsnitt pr. uke.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 546 *Avd. 18, Rogaland*, foreslår:

Innen 1986 må det innføres lik arbeidstid på 37,5 timer pr. uke for alle arbeidstakere.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 549 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, Avd. 9, Malersvennenes Forening, Oslo*, foreslår:

Lik arbeidstid for alle.

De store sosiale skjevheter i arbeidstidens lengde må snarest rettes opp. 37 timers uke inklusiv spisepause med full kompensasjon.

Nr. 550 *Avd. 331, Molde Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Foreningen mener at det bør være lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer, nemlig 37,5-timers arbeidsuke.

Nr. 552 *Avd. 289, Stavanger Stein-, Jord- og Cementarbeiderforening*, foreslår:

Lik arbeidstid på 37,5 time gjennomføres senest ved tariffoppgjøret i 1986 for alle arbeidstakere.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 553 *Forbundsstyret*, foreslår:

At den generelle arbeidstiden settes ned til 37,5 timer pr. uke, og at det innføres lik arbeidstid for alle med spisepausen lagt inn i arbeidstiden. For skift- og turnusarbeid reduseres arbeidstiden tilsvarende.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 575 *Avd. 143, Mo*, foreslår:

Lik arbeidstid for alle.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 589 *Avd. 191, Rådhusforeningen i Bærum*, foreslår:

LO vil i perioden arbeide for en kortere daglig arbeidstid som følger: - Fra 1. mai 1986 skal det innføres lik arbeidstid for alle på 37 1/2 time pr. uke.

Nr. 603 *Oslo Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO vil i perioden arbeide for en kortere daglig normal arbeidstid som følger:

- Fra 1. mai 1986 skal det innføres lik arbeidstid for alle, på 37 1/2 time pr. uke.
  - Normalarbeidsdagen skal videre trappes ned til 6 timer innen 1992.
- Det forutsettes at arbeidstidsforkortelsene skjer etter et mønster som gir flere arbeidsplasser. Dette krever et samarbeid mellom staten, arbeidstaker og arbeidsgiverorganisasjonene.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 612 Avd. 242, *Grenland Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide for en nedsettelse av arbeidstiden umiddelbart og få dette gjennomført med sikte på 37,5-timers arbeidsuke for alle i inneværende tariffperiode.

På sikt må LO videre arbeide fram til 6-timers arbeidsdag for alle grupper.

Full lønnskompensasjon må samtidig være innbefattet i den reduserte arbeidstiden.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 615 Avd. 75, *Holmestrand*, foreslår:

Vi foreslår at alle arbeidstakere med arbeid på dagtid får en ukentlig arbeidstid på 37,5 timer, og at arbeidstakere med ubekvem arbeidstid får tilsvarende arbeidstidsforkortelse.

Nr. 617 Avd. 49, *Sarpsborg*, foreslår:

Arbeidstiden reduseres til 37,5-timers uke.

Forbundsstyrets innstilling: Lik arbeidstid med gjennomføring av 37,5 timer pr. uke er et prioritert krav. Uavhengig av utredningen og eventuell plan for redusering av arbeidstiden må kravet reises ved tariffrevisjonen 1986. Ved enhver reduksjon av arbeidstiden skal det gis full kompensasjon.

Krav om 6 timers arbeidsdag er ikke et prioritert krav fra NJMFs side nå. Det må utstå til etter at lik arbeidstid for alle er gjennomført (37,5 timer pr. uke), realisering av den 5. ferieuken og lavere og fleksibel pensjonsalder.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 620 *Avd. 602, Stavanger*, foreslår:

37 1/2-timers ukentlig arbeidstid gjennomføres for alle arbeidstakere som i dag har høyere arbeidstid enn 37 1/2 time.
Gjennomføringen skjer senest ved tariffrevisjonen 1986.
Dersom kravet ikke blir gjennomført ved tariffrevisjonen i 1986, fremmes kravet løst som lovendring av Stortiget.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret går inn for at den ukentlige arbeidstid ved tariffrevisjonen 1986 skal settes ned til 37 1/2-timers uke for alle arbeidstakere som i dag har høyere arbeidstid.
Dersom kravet ikke blir gjennomført ved tariffrevisjonen i 1986, fremmes kravet løst som lovendring av Stortinget.
Den praktiske gjennomføringen skjer etter forhandlinger på den enkelte bedrift, men nedkortingene bør skje fortrinnsvis ved 1/2 time pr. dag.
Skiftarbeidere må få tilsvarende ukentlig reduksjon.
Forbundsstyret går videre inn for at LO fortsatt arbeider for innføring av 6-timers arbeidsdag.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 626 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

8-timers dagen gjøres til virkelighet. Det vil si: Spisepausene inn i arbeidstiden med betaling.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 627 *Forbundsstyret*, foreslår:

NEKF foreslår at den generelle arbeidstiden settes ned til 37,7 timer pr. uke, og at det innføres lik arbeidstid for alle med spisepausen lagt inn i arbeidstiden.
For skift- og turnusarbeid reduseres arbeidstiden tilsvarende.

Nr. 632 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidstiden.

NKIF foreslår at arbeidstiden settes ned til 33,6 timer pr. uke for helkon-

tinuerlig skiftarbeid og til 36-timers uke for døgnskiftarbeid og til 36-timers uke for døgnskiftarbeid (3-skift) og 2-skiftarbeid, og at arbeidstiden for dagarbeidere settes ned til 37,5-timers uke, alt i gjennomsnitt pr. uke.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer

Nr. 639 *Avd. 19, Herøya*, foreslår:

De som arbeider helkontinuerlig skift, eller turnusarbeid på bevegelige helligdager og høytidsdager, skal ha en ekstra fridag (feriedag) for hvert skift/dag de måtte arbeide på slike dager.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 642 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidstiden.

NKIF foreslår at arbeidstiden settes ned til 33,6 timer pr. uke for helkontinuerlig skiftarbeid og til 36-timers uke for døgnskiftarbeid (3 skift) og 2-skiftarbeid, og at arbeidstiden for dagarbeidere settes ned til 37,5-timers uke, alt i gjennomsnitt pr. uke.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nr. 644 *Forbundsstyret*, foreslår:

Reduksjoner i arbeidstid, ferie, pensjonsalder o.l.

Senket (fleksibel) pensjonsalder, reduksjon i arbeidstid, utvidet ferie og 6-timers dagen er alle krav som i realiteten innebærer en reduksjon i arbeidstiden. Følgelig bør disse sees i sammenheng.

NOPEF er av den formening at det viktigste er å få gjort noe med pensjonsalderen. Primært må det arbeides for å minske belastningen innenfor det enkelte arbeidsopdrag. Trass i dette må en også i framtida innse at det vil være forskjellig belastning i forskjellige yrker. Bl.a. vil vi peke på skiftarbeidere, arbeidere på rigger og de faste installasjonene på kontinentalsokkelen, og i særskilt grad på dykkeryrket. Med dette som utgangspunkt vil vi foreslå at det innføres fleksible pensjonsordninger.

En utvidelse av ferien til de lovbestemte 5 ferieuker må være det neste kravet som må oppfylles.

Det neste skritt må være å få til en reduksjon i arbeidstiden. Vi foreslår at den ukentlige arbeidstid reduseres til 35 timer. For helkontinuerlig skiftarbeid settes arbeidstiden til 30 timer pr. uke. For andre skiftordninger til-

passes arbeidstiden mellom 30 og 35 timer ukentlig. For arbeidere på riggene og de faste installasjonene i Nordsjøen kan det tillates en arbeidstid på opp til 12 timer pr. dag inkludert spisepauser. En time reduksjon for helkontinuerlig skiftarbeid må få den konsekvens at arbeidstakere på kontinentalsokkelen får et forhold mellom arbeidstid på installasjonene og avspasering på land som en til to.

Dette må være de primære krav. Først når disse er løst bør man vurdere innføringen av 6-timers dagen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 657 Avd. 388, *Bodø Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Fire ukers sammenhengende ferie må snarest mulig bli obligatorisk. Den femte ferieuken må også innføres snarest. LO bør arbeide for å få den innført innen 1986.

Nr. 659 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Rogaland*, foreslår:

Lengre ferie. Kravet om 5 ferieuker opprettholdes for arbeidstakere over 50 år, og 6 uker for arbeidstakere over 55 år.

Nr. 664 Avd. 289, *Stein-, Jord- og Cementarbeidernes Forening, Stavanger*, foreslår:

Ferien utvides til 6 uker for arbeidstakere som har fylt 60 år. Den utvides deretter med 1 uke for hvert arbeidsår.

Nr. 665 Avd. 288, *Tømmer- og Bygningssekkernes Fagforening, Stavanger*, foreslår:

5. ferieuke.

Det innføres en femte ferieuke i perioden. Godtgjørelsen økes tilsvarende. 6 uker tilsvarende for dem som har fylt 55 år.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 666 *Forbundsstyret*, foreslår:

Intensjonene ved innføring av «Gro-dagen» må følges opp slik at målet må være minst 5-ukers ferie for alle. Det må arbeides for en lovbestem-

melse om at ektefeller som begge er i arbeid har rett til 2-ukers ferie sammen.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 680 *Avd. 50, Horten*, foreslår:

LO må i kommende kongressperiode opprettholde sin høye prioritering av kravet om den 5. ferieuke.

Nr. 687 *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Den femte ferieuken må realiseres straks.

Nr. 689 *Avd. 143, Mo*, foreslår:

5-ukers ferie lovfestes. For arbeidstakere over 60 år skal det gis rett til 6-ukers ferie med full kompensasjon.

Nr. 692 *Avd. 86, Sandnessjøen*, foreslår:

Norge ligger på jumboplass i Vest-Europa når det gjelder ferie og fritid. Dette må rettes på. Ferien må utvides til 5 uker, derav 4 uker sammenhengende på sommeren for alle arbeidstakere under 55 år. Alle arbeidstakere over 55 år skal ha rett til 6-ukers ferie. Feriegodtgjørelsen må heves tilsvarende.

Nr. 697 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Utvidet ferie.

LO skal arbeide aktivt for at den 5. ferieuke blir lovfestet for alle innen arbeidslivet.

Nr. 698 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Utvidet ferie.

NKIF foreslår at kravet fra Kongressen om den 5. ferieuken opprettholdes og at feriepengesatsen høynes med 1%. Likeledes kreves det feriepenger under sykdom utover 3 måneder.

Nr. 699 *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

Utvidet ferie.

Herøya Arbeiderforening foreslår at vedtaket fra Kongressen 1977 om den 5. ferieuken opprettholdes. Likeledes kreves det feriepenger under sykdom utover 3 måneder.

Nr. 700 *Avd. 59, Kleivi Kjemiske Fagforening*, foreslår:

5-ukers ferie.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 719 *Avd. 623, Mosjøen*, foreslår:

Norge ligger på jumbo plass når det gjelder ferie og fritid. Dette må nå rettes på. Ferien må utvides til 5 uker, derav 4 uker sammenhengende på sommeren for alle arbeidstakere under 55 år. Alle arbeidstakere over 55 år skal ha rett på 6-ukers ferie. Feriegodtgjørelsen må heves tilsvarende.

Forbundsstyrets innstilling: I samsvar med Stortingets vedtak av 1981, må utvidelsen av ferien til 5, henholdsvis 6 uker trinnvis gjennomføres. Vedtaket gikk ut på å gjennomføre utvidelsen i 3 trinn, første i ferieåret 1982/83, andre 1983/84 og tredje 1984/85.

Forbundsstyret er innforstått med at tidspunktet for gjennomføringen må forskyves.

Forbundsstyret anbefaler for øvrig på det sterkeste forslaget fra avd. 602 om beregning av feriepenger av sykelønn utover 3 mndr. Det er en meget urimelig ordning at arbeidstakere som rammes av langt sykefravær også skal få redusert feriepengene.

Forbundsstyret er enig i at feriegodtgjørelsen av arbeidsløsetrygd skal være som den ordinære og går videre inn for forslaget fra avd. 501.

Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforening

Nr. 720 *Forbundsstyret*, foreslår:

Reduksjoner i arbeidstid, ferie, pensjonsalder o.l.

Senket (fleksibel) pensjonsalder, reduksjon i arbeidstid, utvidet ferie og 6-timers dagen er alle krav som i realiteten innebærer en reduksjon i arbeidstiden. Følgelig bør disse sees i sammenheng.

NOPEF er av den formening at det viktigste er å få gjort noe med pensjonsalderen. Primært må det arbeides for å minske belastningen innenfor det enkelte arbeidsoppdrag. Trass i dette må en også i framtida innse at det vil være forskjellig belastning i forskjellige yrker. Bl.a. vil vi peke på skiftarbeidere, arbeidere på rigger og de faste installasjonene på kontinen-

talsokkelen, og i særskilt grad på dykkeryrket. Med dette som utgangspunkt vil vi foreslå at det innføres fleksible pensjonsordninger.

En utvidelse av ferien til de lovbestemte 5 ferie uker må være det neste kravet som må oppfylles.

Det neste skritt må være å få til en reduksjon i arbeidstiden. Vi foreslår at den ukentlige arbeidstid reduseres til 35 timer. For helkontinuerlig skiftarbeid settes arbeidstiden til 30 timer pr. uke. For andre skiftordninger tilpasses arbeidstiden mellom 30 og 35 timer ukentlig. For arbeidere på riggene og de faste installasjonene i Nordsjøen kan det tillates en arbeidstid på opp til 12 timer pr. dag inkludert spisepauser. En time reduksjon for helkontinuerlig skiftarbeid må få den konsekvens at arbeidstakere på kontinentalsokkelen får et forhold mellom arbeidstid på installasjonene og avspasering på land som en til to.

Dette må være de primære krav. Først når disse er løst bør man vurdere innføringen av 6-timers dagen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 782 *Avd. 3, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

Pensjonsalderen settes ned til 65 år, og det blir lovfestet adgang til en mer fleksibel ordning for førtidspensjonering, uten å forringe pensjonens størrelse fra fylte 60 år.

Nr. 784 *Samarbeidsutvalget Offshore, Staffjord*, foreslår:

Pensjonsalderen for arbeidstakere sysselsatt på olje-rettede installasjoner til havs, settes til 60 år.

Det skal være mulig å oppnå full pensjon ved fylte 55 år, dersom lege avgjør at nytt helse-sertifikat ikke kan utstedes.

Arbeidssituasjonen i Nordsjøen er meget spesiell, sett i forhold til tradisjonell industri i land. Det settes strenge krav til fysikk og helse, og ved alderdom kan man på et generelt grunnlag risikere ikke å få fornye sitt helse-sertifikat. I praksis mister man da samtidig retten til arbeid, da kun de færreste bedrifter kan tilby alternative arbeidsplasser i land. I realiteten kan ikke intensjonene i Arbeidsmiljølovens § 13 komme til anvendelse på installasjoner i Nordsjøen. Eldre arbeidstakere vil som kjent også ha store vansker med å skaffe seg nytt arbeid i land. En realistisk forutsetning for arbeid i Nordsjøen, er altså betinget av en lavere pensjonsalder.

Det er relevant å sammenlikne kravet til fysikk og helse som for brannfolk, sjømenn og fiskere. Graden av ekstreme arbeidssituasjoner, og et krevende arbeidsmiljø, er også å sammenlikne med nevnte yrkesgrupper.

Nr. 787 Avd. 289, *Stein-, Jord- og Cementarbeidernes Forening, Stavanger*, foreslår:

Pensjonsalderen settes til 65 år.

For enkelte grupper f.eks. anleggsarbeidere, må det etter ønske fra arbeidstaker være mulig å gå av etter fylte 60 år når det foreligger en helsemessig årsak.

Pensjonen skal for alle være den samme som den ville ha vært ved fylte 65 år.

Nr. 790 Avd. 288, *Tømmer og Bygningssnekkernes Fagforening, Stavanger*, foreslår:

Pensjonsalderen nedsettes til 60 år, med anledning til å arbeide videre etter eget ønske.

Dersom en blir førtidspensjonert må dette ikke føre til tap av pensjonspoeng.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 792 *Forbundsstyret*, foreslår:

NEKF foreslår en senking av pensjonsalderen til 65 år. Det gis adgang til å gå av fra fylte 62 år.

Det må gis full økonomisk kompensasjon ved nedsettelse av pensjonsalderen.

På sikt må det gis adgang for spesielle yrkesgrupper til å oppnå en lavere pensjonsalder på grunn av fysiske og psykiske belastninger. LO må arbeide for en heving av pensjonssatsene.

Kravet om nedsetting av pensjonsalderen prioriteres framfor en generell nedsettelse av arbeidstiden.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 825 Avd. 26, *Askim*, foreslår:

Pensjonsalder fleksibel fra 60 år - 65 år, uten tap av pensjonspoeng.

Nr. 837 Avd. 59, *Harstad*, foreslår:

Harstad Jern og Metall må ta opp og arbeide for at pensjonsalderen blir senket til 60 år nå, men med mulighet for å fortsette i arbeid til 65 år.

Nr. 839 Avd. 50, *Horten*, foreslår:

LO må i kommende kongressperiode arbeide for å:

1. Nedsette pensjonsalderen til 60 år.
2. Det må samtidig gis anledning til å arbeide fram til fylte 65 år.
3. Gå mot en fleksibel ordning med reduserte ytelser.
4. Full opptjeningstid settes ned til 30 år.

Nr. 847 *Avd. 58, Mandal*, foreslår:

Pensjonsalderen må settes ned fleksibelt til 60 år, med øvre grense 65 år. Inntil alle har oppnådd full opptjeningstid, gis de som må slutte før denne tid, full kompensasjon.

Nr. 849 *Avd. 143, Mo*, foreslår:

Pensjonsalderen settes til 64 år, med adgang til etter eget ønske, førtidspensjonering fra 60 år, uten reduksjon i pensjonen.

Nr. 873 *Avd. 31, Ålesund*, foreslår:

Lavere pensjonsalder for alle, og en mere fleksibel pensjonsordning, slik at den som måtte ønske det, får gå av ved fylte 60 år uten å tape pensjonspoeng.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene om 65 år som alminnelig pensjonsalder med individuelt valg mellom 60 og 65 år tiltres.

Nr. 874 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Pensjonsalder.

NKIF vil be Landsorganisasjonen om å arbeide for å få ned pensjonsalderen til 65 år med anledning til frivillig pensjonsavgang ved fylte 62 år uten tap av pensjonsrettighetene. For spesielt utsatte grupper, så som helkontinuerlige skiftarbeidere, gruvarbeidere o.l. settes pensjonsalderen til 60 år. Landsmøtet foreslår at det åpnes adgang til å arbeide utover pensjonsalderen på 65 år, da fram til fylte 67 år.

NKIF krever pensjonsmessig likebehandling uavhengig av den enkeltes valg av tidspunkt for pensjon.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nr. 911 *Forbundsstyret*, foreslår:

Reduksjoner i arbeidstid, ferie, pensjonsalder o.l.

Senket (fleksibel) pensjonsalder, reduksjon i arbeidstid, utvidet ferie og 6-timersdagen er alle krav som i realiteten innebærer en reduksjon i arbeidstiden. Følgelig bør disse sees i sammenheng.

NOPEF er av den formening at det viktigste er å få gjort noe med pensjonsalderen. Primært må det arbeides for å minske belastningen innenfor det enkelte arbeidsoppgjør. Trass i dette må en også i framtida innse at det vil være forskjellig belastning i forskjellige yrker. Bl.a. vil vi peke på skiftarbeidere, arbeidere på rigger og de faste installasjonene på kontinentalsokkelen, og i særskilt grad på dykkeryrket. Med dette som utgangspunkt vil vi foreslå at det innføres fleksible pensjonsordninger.

En utvidelse av ferien til de lovbestemte 5 ferieuker må være det neste krav som må oppfylles.

Det neste skritt må være å få til en reduksjon i arbeidstiden. Vi foreslår at den ukentlige arbeidstid reduseres til 35 timer. For helkontinuerlig skiftarbeid settes arbeidstiden til 30 timer pr. uke. For andre skiftordninger tilpasses arbeidstiden mellom 30 og 35 timer ukentlig. For arbeidere på rigger og de faste installasjonene i Nordsjøen kan det tillates en arbeidstid på opp til 12 timer pr. dag inkludert spisepauser. En time reduksjon for helkontinuerlig skiftarbeid må få den konsekvens at arbeidstakere på kontinentalsokkelen får et forhold mellom arbeidstid på installasjonene og avspasering på land som en til to.

Dette må være de primære krav. Først når disse er løst bør man vurdere innføring av 6-timersdagen.

Fra representant 040 — Olav Lindrupsen:

Retten til sammenhengende 4-ukers ferie må lovfestes.

Fra representant 075 — Knut Ellingsen:

LO vil i perioden arbeide for en kortere arbeidstid:

— *Fra 1.4.1986 skal ingen ha lengre arbeidstid enn 37 ½ timer pr. uke.*

— *Ved tariffoppgjøret i 1990 skal arbeidstida settes til 6-timers arbeidsdag = 30 timer pr. uke.*

Fra representant 192 — Ann-Rigmor Lauritsen:

— Arbeide for innføring av 6-timers daglig arbeidstid innen 1990. Relasjonene til skift- og turnusarbeid må opprettholdes.

Fra representant 82 — Eve Monica Haarr:

Senking av pensjonsalder ned til 60 år.

Fra representant 204 — Hildur Steffensen:

Fleksibel pensjonsalder fra 60—67 år med fulle pensjonsytelser.

Dessuten følgende endringsforslag til det framlagte forslag til handlingsprogram vedr. arbeidstidsspørsmål:

Fra representant 269 — Janne Svegården:

Tilføyelse etter siste avsnitt «Lik arbeidstid» s. 37:

«LO vil understreke, at fleksibel pensjonsalder ikke må benyttes som middel til å presse eldre arbeidstakere ut av arbeidslivet til fordel for yngre.

LO vil derfor følge nøye med på, at fleksibel pensjonsalder utelukkende baseres på frivillighet hos den enkelte arbeidstaker.»

Fra representant 164 — Reidar Tjøstheim:

Handlingsprogrammet (side 44) Trygghet for de eldre tilføyelse til 2. strekpunkt.

— kreve at det gjennomføres fleksibel pensjonsalder for arbeidstakere fra 62 år.

— dette som skritt mot 60-års fleksibel pensjonsalder.

Fra representant 236 — Lillian Bekkevad:

Tar opp forslag nr. 491, men med endre tidsplan:

Jeg ønsker å reise dette forslaget med endret tidsplan: «6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon for alle innen 1992.»

Punktet ønskes inntatt til erstatning for siste setning i avsnittet «Kortere arbeidstid» side 37 i Handlingsprogrammet.

Må rettes tilsvarende, tilføyes:

«6 timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon for alle innen 1992.»

Redaksjonskomiteen har vurdert forslagene og fremmer i tilslutning til Sekretariatets forslag (side 36, tre siste avsnitt og side 37 to første avsnitt) følgende:

FORSLAG TIL VEDTAK:

Ferie:

Fagbevegelsens kamp for bedre levevilkår har også rettet seg mot arbeidstida. Den 5. ferieuken er vedtatt av Stortinget, men Regjeringen har holdt tilbake gjennomføringen av denne reformen. Gjennomføringen videreføres i perioden.

Lik arbeidstid:

I dag er det et sentralt krav å få lik arbeidstid for alle, ved at alle får en normalarbeidstid på 37 ½ time pr. uke. Relasjonene til skift- og turnus-

arbeidere må opprettholdes. Skiftarbeidere må få beregnet arbeidstiden på samme måte som dagarbeidere.

Ved siden av kravet om lik arbeidstid vil LO i perioden prioritere kravet om nedsatt og fleksibel pensjonsalder. Den generelle pensjonsalder for arbeidstakere fra 62 år. Det vil gi mulighet til å bli pensjonert ved fylte 62 år for dem som ønsker det, samtidig som de som ønsker å fortsette skal få anledning til det. På lengre sikt er det en oppgave å redusere pensjonsalderen til 65 år, med fleksibilitet fra 60 år. Det understrekes at fleksibel pensjonsalder ikke må benyttes til å presse eldre ut av arbeidslivet til fordel for yngre.

Kortere arbeidstid:

På lengre sikt er det en oppgave å arbeide for en videre nedsettelse av den daglige eller ukentlige arbeidstid. Første skritt er å arbeide for 7-timers arbeidsdag/35 timers arbeidsuke på veien mot 6-timers dagen/30 timers arbeidsuke. Slike arbeidstidsreduksjoner må gjennomføres med full lønnskompensasjon.

DISSENS

Et medlem (Isaksen) ønsket under punktet om ferie tilføyd forslaget fra representanten Lindrupsen. De øvrige medlemmer kunne ikke slutte seg til dette.

Kjell Christoffersens endringsforslag til forslag 425:

I forslaget bes LO ta initiativ til omfattende analyse av konsekvensene av gjennomføringen av 6-timers dagen. Et offentlig utvalg er i arbeid med å vurdere behov for konsekvenser av vaierende former for arbeidstidsforkortelser. LO er representert i utvalget. Sekretariatet bør vurdere behovet for en analyse på denne bakgrunn.

FORSLAG TIL VEDTAK: Oversendes Sekretariatet.

3. En rettferdig inntektsfordeling.

Forslag fra representant 208 — Rolf Frøysland:

Under avsnittet «En rettferdig inntektsfordeling». 1. strekpunkt øvers på side 39 tas bort siste setning som begynner med «bl.a. ved å videreføre» osv. Istedet foreslås:

«Som et ledd i dette arbeid, må det innføres en tariffbestemmelse som garanterer et minste lønnsnivå i den enkelte bedrift. På sikt må det arbeides for en individuell lønnsgaranti.»

Forslag fra representant 88 — Arvid Nordli:

Til avsnitt om «En rettferdig inntektsfordeling» (side 38).

4. avsnitt endres til: *Valg av oppgjørsform er ikke noe prinsippspørsmål for fagbevegelsen, men må avgjøres fra gang til gang ut fra hva som er mest hensiktsmessig. De sentrale oppgjørenes betydning må bevares, og deres andel av den totale lønnsutvikling må avgjøres ut fra hva som tjener medlemmer ved det enkelte oppgjør..*

4. strekpunkt endres til:

— *vurdere de sentrale oppgjørenes andel av den totale lønnsutviklingen ut i fra hva som er hensiktsmessig ved det enkelte oppgjør.*

Redaksjonskomiteen har vurdert forslagene og fremmer i tilslutning til Sekretariatets forslag (side 38 fra og med 2. avsnitt og side 39 de 9 strekpunktene øverst) følgende:

FORSLAG TIL VEDTAK:

En rettferdig inntektsfordeling

LOs arbeid for å fremme en rettferdig inntektsfordeling må skje både gjennom vår egen tariffpolitikk og ved å påvirke myndighetenes inntektspolitikk.

Fagbevegelsens egen tariffpolitikk må sikte mot å sikre lønnstakernes andel av velstandsutviklingen i samfunnet. Tariffpolitikken må også utformes med sikte på fortsatt utjamning og en rettferdig inntektsfordeling. Landsorganisasjonen vil understreke kravet om lik lønn for likt arbeid, og vil motarbeide inntektsforskjeller som utelukkende skyldes tilfældigheter, status og tradisjoner.

Landsorganisasjonen mener at avlønning fortrinnsvis skal skje i form av avtalefestede lønninger, og vil arbeide for å begrense andre former for belønning og godtgørelser.

Valg av oppgjørsform er ikke noe prinsippspørsmål for fagbevegelsen, men må avgjøres fra gang til gang ut fra hva som er mest hensiktsmessig. De sentrale oppgjørenes betydning må bevares. Større sosiale oppgaver kan bare løses gjennom sentrale oppgjør. Det må også være en hovedlinje for fagbevegelsen at en større del av lønnstilleggene gis ved disse oppgjørene.

Den lokale forhandlingsretten er en viktig del av vårt tariffsystem og har betydning både for fagbevegelsens organisasjonsmessige aktivitet og for lønnstakernes innflytelse og medbestemmelse over egen arbeidssituasjon.

Streikeretten er uløselig knyttet til den frie forhandlingsretten. Fagbevegelsen må derfor stå vakt om streikeretten og sikre at den fortsatt blir brukt som effektivt kampmiddel for lønnstakerne.

Landsorganisasjonen vil også i kommende periode sette hensynet til den fulle sysselsettingen i forgrunnen for sin tariffpolitikk. Lønnsoppgjørene må videre sikte mot å opprettholde kjøpekraften for de brede lønnstakergrupper. Det er også en oppgave å opprettholde og forbedre etablerte sosiale ordninger som sykelønnsordningen og Arbeidsmiljøloven. Velstandsforbedringer bør i større grad enn før tas ut i form av ulike arbeidstidsreduksjoner og ved å videreutvikle sosiale ordninger og sikre sysselsettingen.

Viktige deler av fordelingspolitikken fastlegges gjennom myndighetenes inntektspolitikk. Derfor er det viktig for fagbevegelsen å sikre innflytelse på alle deler av inntektspolitikken. Dette kan skje gjennom et inntektspolitisk samarbeid der alle grupper innordnes forsvarlige helhetsløsninger og der myndighetene forplikter seg til å arbeide for å sikre sysselsettingen, bygge ut sosiale goder og føre en rettferdig fordelingspolitikk. Spesielt viktig er det å bringe inntektsutviklingen for næringsdrivende og lønns-takere utenfor det etablerte avtalesystem inn i kontrollerte former, og på den måten hindre at spesielle grupper oppnår urimelig fortjenestemuligheter. I denne sammenheng er det viktig å sikre en sterkere samfunnsmessig styring av bedriftenes gevinster og likviditet.

Landsorganisasjonen vil:

- utforme tariffpolitikken med sikte på en fortsatt utjamning og en mer rettferdig inntektsfordeling bl.a. ved å videreføre arbeidet med å forbedre garantiordningen.*
- kreve at bedriftene selv skal være ansvarlig for sitt lønnsnivå og at lavlønnsfondet derfor avvikles.*
- vurdere formen på tariffoppgjørene i forhold til de mål som stilles ved det enkelte oppgjør.*
- arbeide for at en større del av lønnstilleggene fastsettes i de sentrale oppgjørene.*
- arbeide for å bevare den lokale forhandlingsretten.*
- arbeide for et inntektspolitisk samarbeid der alle grupper innordnes forsvarlig i helhetsløsninger og der myndighetene forplikter seg til å sikre sysselsetting, bygge ut sosiale goder og føre en rettferdig fordelingspolitikk.*
- også gjennom inntektspolitikken fremme andre mål som er viktig for medlemmenes situasjon, slik som sysselsetting, bolig, miljø og helse.*
- kreve at myndighetene forhindrer at spesielle grupper kan utnytte urimelige fortjenestemuligheter.*
- kreve en sterkere samfunnsmessig styring av gevinster i næringslivet.*

III. FERIESPØRSMÅL GENERELT

Forslagene 984, 997, 999, 1008, 1022, 1031, 1033 og 1050.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 984 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

§ 5 Annet ledd endres til: «Arbeidstakeren kan kreve å få ferien utsatt til senere i ferieåret om han blir arbeidsufør med uansett varlighet, når dette godtgjøres ved erklæring fra trygdekontoret eller lege. Ny tid for ferien kan kreves lagt til tidsrommet umiddelbart etter at arbeidsuførheten har opphørt.»

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 997 *Avdeling 89, Bodø*, foreslår:

Feriepenger og pensjonspoeng må regnes i 52 uker pr. år hvis en er sykemeldt og ikke bare i 11 uker som nå.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet konstaterer at innføring av den 5. ferieuke er vedtatt av Kongen i Statsråd, samtidig som feriefritiden med virkning fra og med ferieåret 1982/83 er økt fra 24 til 25 virkedager, (Grodagen). Feriegodtgjøringen er økt tilsvarende.

Forbundet ber nå Landsorganisasjonen kreve av Regjeringen at prinsippet om tempoplan for gjennomføring av de resterende feriedager blir realisert innen mai 1986. Vi viser til LOs svar på høringsutkastet om «revisjon av ferieloven» - NOU 1982:12

Avdelingenes forslag om innføring av den 5. ferieuke i sin helhet og opprettholdelse av en eksta ferieuke for arbeidstaker over 60 år tiltres.

Forbundet tiltrer avdelingenes forslag om rett til feriegodtgjøring også for den tid en arbeidstaker med minst 3 måneders forutgående tjenestetid er borte fra arbeidet under:

- arbeidsuførhet som skyldes ulykke eller sykdom i opp til sammenlagt 1 år.
- for hele den lovbestemte svangerskapsperioden.
- pliktig militærtjeneste.
- pliktig tjeneste i sivillforsvaret eller heimevernet.

Forbundet tiltrer i prinsippet avdelingenes forslag om å øke ferieprosenten, og ber LO konkret reise krav om at det i perioden 1985/89 blir en generell gradvis øking med 2 %.

Yrkesektepars/foreldres mulighet til å feriere sammen er i utkast til ny ferielov styrket ved at ferien skal avvikles i skoleferien.

Forbundet tiltrer i prinsippet forslagene om rente av feriepengene. LO må i kongressperioden kreve dette utredet. Renteavkasting på feriepenge bør

gå til å styrke Feriefondet slik LO foreslår i høringsuttalelsen til NOU 1982:12.

Nr. 999 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Feriepenger av arbeidsløshetsstrygd.

Krav om feriepenger av arbeidsledighetstrygd selv om permitteringen eller arbeidsløshetsperioden varer mindre enn 8 uker.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund

Nr. 1008 *Borregaardarbeidernes Tillitsmannsutvalg*, foreslår:

Forbundet må snarest ta initiativ til at Ferielovutvalgets innstilling angående «opptjening av feriegodtgjørelse under fravær fra arbeidet» blir realisert. I tillegg mener vi også at det må ytes feriepenger av attføringspenger.

Forbundsstyrets innstilling: Følgende krav oversendes DNA, LO og Kommunal- og Arbeidsdepartementet:

1. Opparbeidede fridager skal ikke inngå i ferien.
2. Det må innføres feriefritid med 30/36 virkedager fra og med ferieåret 1984.
3. Ved gjennomføring av 30 fridager fastsettes feriegodtgjøringen til 12,5 %. For arbeidstakere over 60 år med 36 dagers ferie, 15,3 %.
4. Feriegodtgjøring skal beregnes av all lønn, sykepenger, attføringspenger og arbeidsledighetstrygd.

Vedtak: Forbundsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt på landsmøtet.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1022 *Avd. 78, Sortland Hotell- og Restaurantpersonales forening*, foreslår:

Blir en sykemeldt i ferien skal en ha ny ferie seinere i året. Ferietiden forlenges med den tid vedkommende har vært sykemeldt.

Nr. 1031 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Feriepenger.

NKIF ber LO kreve rett til feriepenger av sykepenege for hele sykdomsperioden uansett dennes varighet.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1033 *Avd. 602, Stavanger*, foreslår:

Ferieloven endres slik at det utbetales feriepenger også for sykdom som varer ut over 3 måneder.

Forbundsstyrets innstilling: I samsvar med Stortingets vedtak av 1981, må utvidelsen av ferien til 5, henholdsvis 6 uker trinnvis gjennomføres. Vedtaket gikk ut på å gjennomføre utvidelsen i 3 trinn, første i ferieåret 1982/83, andre 1983/84 og tredje 1984/85.

Forbundsstyret er innforstått med at tidspunktet for gjennomføringen må forskyves.

Forbundsstyret anbefaler forøvrig på det sterkeste forslaget fra avd. 602 om beregning av feriepenger av sykelønn utover 3 mnd. Det er en meget urimelig ordning at arbeidstakere som rammes av langt sykefravær også skal få redusert feriepengene.

Forbundsstyret er enig i at feriegodtgjørelsen av arbeidsløsetrygd skal være som den ordinære og går videre inn for forslaget fra avd. 501.

Nr. 1050 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Feriepenger.

NKIF ber LO kreve rett til feriepenger av sykepengene for hele sykdomsperioden uansett dennes varighet.

Forslagene angår rett til ny ferie og rett til feriepenger ved sykdom. Redaksjonskomiteen viser til Ferielovutvalgets innstilling — NOU 82 - 12.

Innstillingen innebærer at når sykdom som inntre i ferien varer minst 6 dager vil arbeidstaker få tilsvarende ny ferie.

Innstillingen innebærer også at det skal regnes feriepenger av all lønn under sykdom og uten krav om forutgående tjenestetid. LO har forøvrig bedt myndighetene påskynde behandling av ferielovutvalgets innstilling.

Redaksjonskomiteen viser til Sekretariatets innstilling 1036 og tiltrer denne.

Nr. 1036 *Tønsberg og Omland Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Feriepenger ved sykdom og barselpenger.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretariatets innstilling nr. 1037 tiltres og forslagene 984, 997, 999, 1008, 1022, 1031, 1033 og 1050 oversendes Sekretariatet.

IV. RENTER AV FERIEPENGER

Forslagene 1046, 1048, 1049, 1051, 1052 og 1053.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1046 *Avdeling 68, Larvik*, foreslår:

Arbeidsgiverne pålegges å betale renter av feriepenger.

Nr. 1048 *Avdeling 91, Kvernaland*, foreslår:

Bedriftene tjener store penger på rentene av opptjente feriepenger. Vi mener at disse pengene bør tilfalle fagbevegelsen og brukes til ferieførmål for medlemmene.

Nr. 1049 *Avdeling 103, Moelven*, foreslår:

Landsorganisasjonen må i kommende kongressperiode arbeide aktivt for at arbeidsgiver skal utbetale renter av feriepenger for den tid feriepengene har stått inne som bedriftskapital.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet konstaterer at innføring av den 5. ferieuke er vedtatt av Kongen i Statsråd, samtidig som feriefritiden med virkning fra og med ferieåret 1982/83 er økt fra 24 til 25 virkedager, (Grodagen). Feriegodtgjøringen er økt tilsvarende.

Forbundet ber nå Landsorganisasjonen kreve av Regjeringen at prinsippet om tempoplan for gjennomføring av de resterende feriedager blir realisert innen mai 1986. Vi viser til LOs svar på høringsutkastet om «revisjon av ferieloven» - NOU 1982:12

Avdelingenes forslag om innføring av den 5. ferieuke i sin helhet og opprettholdelse av en eksta ferieuke for arbeidstaker over 60 år tiltres.

Forbundet tiltrer avdelingenes forslag om rett til feriegodtgjøring også for den tid en arbeidstaker med minst 3 måneders forutgående tjenestetid er borte fra arbeidet under:

- arbeidsuførhet som skyldes ulykke eller sykdom i opp til sammenlagt 1 år.
- for hele den lovbestemte svangerskapsperioden.
- pliktig militærtjeneste.
- pliktig tjeneste i sivilforsvaret eller heimevernet.

Forbundet tiltrer i prinsippet avdelingenes forslag om å øke ferieprosenten, og ber LO konkret reise krav om at det i perioden 1985/89 blir en generell gradvis øking med 2 %.

Yrkesektepars/foreldres mulighet til å feriere sammen er i utkast til ny ferielov styrket ved at ferien skal avvikles i skoleferien.

Forbundet tiltrer i prinsippet forslagene om rente av feriepengene. LO må i kongressperioden kreve dette utredet. Renteavkasting på feriepengene bør gå til å styrke Feriefondet slik LO foreslår i høringsuttalelsen til NOU 1982:12.

Nr. 1051 *Avd. 59, Kleivi Kjemiske Fagforening, foreslår:*

Renter av feriepengene.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Nr. 1052 *Avd. 47, Tjølling Kjemiske Fagforening av NKIF, foreslår:*

Arbeidsgiveren må betale renter på feriepengene. Rentene må regnes ut sammen med feriepengene og fordeles på feriedagene.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Nr. 1053 *Avd. 152, Mosjøen Kjemiske Arbeiderforening, foreslår:*

LO må arbeide for at renten av arbeidstakernes feriepengene må komme den enkelte arbeidstaker til gode.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget anbefales.

Redaksjonskomiteen viser til at ferielovens hovedpoeng er å kunne ta ferie med full lønn. Ferielovens bestemmelse om beregningsmåten er derfor slik at det enten utbetales full lønn i 12 måneder uavhengig av ferien, eller det betales særskilt feriegodtgjørelse i forbindelse med ferien. Feriegodtgjørelse, i dag 9,9 % og 12,3 % for arbeidstakere over 60 år er fastsatt.

Redaksjonskomiteen viser til Sekretariatets innstilling 1056 hvor det framgår at feriepengene ikke forfaller til betaling kort tid før feriene, og at det således ikke er grunnlag for noe rentekrav. Forøvrig henviser redaksjonskomiteen til siste avsnitt i Sekretariatets innstilling.

Redaksjonskomiteen slutter seg til Sekretariatets innstilling om at forslagene oversendes Sekretariatet.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretariatets forslag 1056 tiltreres og forslagene oversendes Sekretariatet.

Nr. 1055 *Ringerike Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO krever renter av arbeidstakernes opptjente feriepenger.

Nr. 1056 *Sekretariatets innstilling*: Ferielovens system innebærer at arbeidstakere gjennom opptjeningsåret opparbeider rettigheter til betalt ferietid, eller med andre ord lønn i ferien.

For å sikre arbeidstakernes økonomi til avvikling av ferie hadde man tidligere et ferieboksystem. Generelt gjaldt systemet bare i bygningsfagene. I andre bedrifter omfatter det bare de arbeidstakere som fratradte i opptjeningsåret.

Postverket betalte renter for de beløp som stod på feriebok og dette rentebeløpet ble tilført Feriefondet. Beløpet ble bl.a. brukt til å sikre feriepenger ved konkurs.

Ferieboksystemet ble opphevet i 1976, men allerede i 1973 fikk vi loven om statsgaranti for lønnskrav under konkurs, der også feriepenger ble sikret.

Bedriften plikter ikke å avsette feriepengebeløp gjennom opptjeningsåret. Selv om mange bedrifter regner ut feriegodtgjørelsen parallelt med lønnsberegningen gjennom året, forfaller beløpet først kort tid før ferien skal tas. Noe grunnlag for å kreve renter som skal løpe fra et tidspunkt før forfall, foreligger ikke etter det nåværende regelverk.

Spørsmålet om å endre regelverket med sikte på å finne kollektive finansieringsløsninger for ferieformål bør vurderes, og forslagene oversendes derfor Sekretariatet.

V. LØNN OG FERIEPENGER UNDER KONKURS

Forslagene 1057 og 1059.

Forslagene angår lønnsgarantiordningen. Redaksjonskomiteen viser til Sekretariatets innstillinger 1058 og 1060 som Redaksjonskomiteen slutter seg til.

FORSLAG TIL VEDTAK: Forslagene 1057, 1058 og 1060 tiltres.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1057 *Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Den statlige lønnsgarantiordningen. LO må arbeide for at loven gjøres smidigere enn den er i dag.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1058 *Sekretariatets innstilling*: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1059 *Avdeling 58, Mandal*, foreslår:

Satsene for utbetaling fra Garantifondet økes til 4-G.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet vil be om at LO vurderer konsekvensene av en økning til 3 1/2 G.

Nr. 1060 *Sekretariatets innstilling:* Sekretariatet pålegges å foreslår at loven om statsgaranti ved konkurs gis en slik utforming at såvel opparbeidet lønn som lønn i lovlig oppsigelsestid blir dekket fullt ut. Forslaget oversendes Sekretariatet.

VI. ARBEIDSMILJØLOVEN

Forslagene 1063 - 1294.

Sekretariatets innstilling til forslagene 1240, 1254—1262, 1280—1282, 1285, 1291—1294.

Følgende forslag er tatt opp:

1066, 1099, 1274, 1279, 1280.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1066 *Avd. 3 Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

Forlag om at Arbeidsmiljøloven må gjøres gjeldende for selvstendig næringsdrivende (enmannsbedrifter).

Sekretariatet får i oppdrag å arbeide for at Arbeidsmiljøloven må gjøres gjeldende for selvstendig næringsdrivende (enmannsbedrifter). Slik at arbeidsvilkår som bryter med Arbeidsmiljølovens bestemmelser kan stanses av Arbeidstilsynet.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nr. 1099 *Forbundsstyret*, foreslår:

LO må aktivt arbeide for å få innført regionale arbeidsmiljøutvalg på kontinentalsokkelen, såkalte Felt Arbeidsmiljøutvalg.

Handel og Kontor i Norge

Nr. 1274 *Alta Handel og Kontor*, foreslår:

Full sikring mot oppsigelse under graviditet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget anbefales.

Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforbund

Nr. 1278 *Forbundsstyret*, foreslår:

LO må gis anledning til å reise straffesak for overtredelse av Arbeidsmiljøloven.

Nr. 1279 *Sekretariatets innstilling:* Det bør utredes om en slik endring av § 91 kan medvirke til at arbeidsgiverne i høyre grad respekterer Arbeidsmiljølovens bestemmelser. Forslaget oversendes Sekretariatet.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1280 *Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Kongressen krever at Landsorganisasjonen avviser alle forsøk på å uthule Arbeidsmiljøloven. Ingen må få ødelegge det største sosiale fremskritt arbeiderbevegelsen har fått gjennomført etter krigen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

1. Forslag 1066

Forslag 1066 om å gjøre loven gjeldende for enmannsbedrifter.

Redaksjonskomiteen mener det er behov for å se nærmere på om lovens avgrensning i forhold til enmannsbedrifter bør opprettholdes.

Redaksjonskomiteen anbefaler forslaget oversendt Sekretariatet.

FORSLAG TIL VEDTAK: Forslag 1066 oversendes Sekretariatet.

2. Forslag 1099

Forslag om regionale Arbeidsmiljøutvalg på kontinentalsokkelen.

Redaksjonskomiteen viser til Sekretariatets innstilling og anbefaler forslaget vedtatt.

FORSLAG TIL VEDTAK: Forslaget tiltres.

3. *Forslag fra representant nr. 55 — Bjørn Harald Kristiansen*

Foreslår at forslag nr. 1133:

«LO vil arbeide for at § 33 A i Arbeidsmiljøloven blir forandret til å gjelde barn under 14 år. Trygdelen må da tilpasses etter Arbeidsmiljøloven», blir tatt inn som streksats i Handlingsprogrammet under avsnittet *Arbeidsmiljø — viktig for hvordan du har det*, subsidiert under avsnittet *En enklere hverdag*.

FORSLAG TIL VEDTAK: Forslaget tiltres.

4. Forslag 1247.

Forslag gjelder omfanget av bruk av overtid.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1247 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

Overtidsarbeide blir brukt i stadig større omfang, og dette svekker sysselsettinga. Stopp uthulinga av Arbeidsmiljøloven.

Forbundsstyrets innstilling: Loven har i dag grenser for overtid, og den skal også være begrunnet i behov i øyeblikket (ikke planlagt) og skal tas opp med de tillitsvalgte. Det er derfor et problem som i første rekke må løses lokalt. Forslaget tiltres ikke.

Nr. 1248 *Sekretariatets innstilling:* Forbundsstyrets innstilling tiltres.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretariatets innstilling (forslag 1248) tiltres.

5. *Forslag 1278, 1279*

Forslagene gjelder forholdet til overtredelse av Arbeidsmiljøloven.

FORSLAG TIL VEDTAK: *Forslag 1279 tiltres.*

6. *Forslag 1280*

Forslaget tar opp uthulingen av Arbeidsmiljøloven.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Forslaget anses dekket av Sekretariatets innstilling til forslagene 1240, 1254—1262, 1280—1282, 1285, 1291—1294 som tiltres.

VII. ARBEIDSTVISTLOVEN, KOBLINGSBESTEMMELSER

Forslag 3102—1305.

Forslagene går på koblingsbestemmelsene.

Redaksjonskomiteen henviser til Sekretariatets innstilling 1306, som bl.a. innebærer at forslagene oversendes Sekretariatet. Redaksjonskomiteen slutter seg til Sekretariatets innstilling.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretariatets innstilling 1306 tiltres og forslagene 3102, 1303, 1304, 1305 oversendes Sekretariatet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1302 *Avdeling 50, Horten*, foreslår:

De fagorganiserte har i senere år blitt møtt med en rekke angrep mot den frie forhandlingsretten. For å møte dette angrepet mer aktivt må LO: Gå inn for å fjerne koblingsbestemmelsen i Arbeidstvistloven.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget har vært til behandling i flere LO-kongresser uten at bestemmelsen er fjernet. I den senere tid har det vist seg at små separate grupper, særlig i Nordsjøen, men også på fastlandet, har kunnet tvinge igjennom sine krav uten at koplingsbestemmelsen har vært tatt i bruk, slik den er brukt innenfor LO-gruppene. Spørsmålet er om det nå ikke er på tide å se på denne lovparagraf med sikte på fjerning. Forslaget tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1303 *Avdeling 44, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for fjerning av Koblingsparagrafen (§35.7) i Arbeidstvistloven.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i forslaget og viser til tidligere behandling av samme forslag på tidligere LO-kongresser, hvor forbundet har gått inn for å få fjernet koplingsparagrafen i Arbeidstvistlovens § 35.7.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund

Nr. 1304 *Avd. 4, Petrokjemisk forening, Rafnes*, foreslår:

Koplingsparagrafen fjernes i Arbeidstvistloven.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret slutter seg til forslaget.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1305 *Oslo Bryggearbeideres forening*, foreslår:

Koblingsbestemmelsen i Arbeidstvistlovens § 35 pkt. 7 må fjernes.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

VIII. ARBEIDSTVISTLOVEN, VOLDGIFT

Forslagene 1320, 1322, 1323, 1346 og 1348.

Forslagene går på bruk av tvungen lønnsnemnd. Redaksjonskomiteen henviser til Sekretariatets innstilling 1348, som bl.a. fastslår at LO på prinsipielt grunnlag er motstander av at streikeretten settes til side ved bruk av tvungen lønnsnemnd. Redaksjonskomiteen tiltrer Sekretariatets innstilling.

FORSLAG TIL VEDTAK: Sekretariatets innstilling 1348 tiltres.

Nr. 1347 *Bergen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO-kongressen tar nå på prinsipielt grunnlag avstand fra bruk av voldgift (tvungen lønnsnemnd) mot fagorganiserte som er i streik.

Nr. 1348 *Sekretariatets innstilling:* Streikeretten er uløselig knyttet til den frie forhandlingsrett. Landsorganisasjonen er derfor på prinsipielt grunnlag motstander av at streikeretten settes til side ved bruk av tvungen lønnsnemnd.

Samtidig er det en del av vårt demokrati at viktige sider av vårt samfunns- liv reguleres ved lov av den nasjonalforsamling folket har pekt ut gjennom frie, lovlige vlg. Fra tid til annen innebærer dette at Stortinget også vedtar en egen lov for å løse en bestemt arbeidskonflikt for å unngå at den fører til alvorlige skadevirkninger for vårt samfunn.

Landsorganisasjonen aksepterer dette som et ledd i et levende demokrati. Vi vil imidlertid forbeholde oss å bruke vår rett og innflytelse til å påvirke myndighetene til å avstå fra bruk av tvungen lønnsnemnd i den enkelte arbeidskonflikt. Vi vil også motarbeide enhver utvikling som innebærer at det blir gitt en lov om tvungen lønnsnemnd i så mange arbeidskonflikter, at vi i realiteten står overfor en permanent lov.

IX. ANDRE FORSLAG TATT OPP FRA FORSLAGSHEFTE

Forslagene 1411, 1414, 1428, 1445, 1453, 1477, 1478 og 1558.

Redaksjonskomiteen viser til Sekretariatets innstillinger nr. 1415, 1429, 1446, 1454, 1481 og 1558 og tiltrer disse.

FORSLAG TIL VEDTAK:

*Sekretariatets innstillinger nr. 1415, 1429, 1446, 1454, 1481 og 1558 til-
tres.*

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1411 *Avdeling 18, Grimstad*, foreslår:

Forbundets landsmøte vedtok i 1974 lik pensjon for alle norske borgere. Vi krever derfor lik pensjon for alle.

Nr. 1414 *Avdeling 58, Mandal*, foreslår:

Det bør også være en målsetting at folketrygden blir lik for alle.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundets landsmøte i 1978 behandlet forslag vedrørende lik folketrygd for alle og fattet følgende vedtak:

«En viser til landsmøtevedtak fra 1974 hvor prinsippet om lik pensjon ble vedtatt og oversendt myndighetene.

Landsmøtet (1978) vil imidlertid presisere det syn at det er høyst urettferdig at en har store inntektsforskjeller blant pensjonistene på grunn av tidspunktet en blir pensjonist. Med ytterligere nedsettelse av pensjonsalderen vil flere aldersgrupper bli trukket inn i bildet og disse ulikheter vil dermed bli ytterligere forsterket. Urimelighetene vil da kunne slå ut i en sterk misnøye blant de trygede.

En vil derfor be om at LO sørger for at spørsmålet blir nærmere utredet, med sikte på større likhet i **pensjonene.**»

Nr. 1415 *Sekretariatets innstilling:* Forslagene kan ikke tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1428 *NEKF distrikt 3*, foreslår

Forandre lovverket til KLP slik at enkepensjonen blir mer akseptabel, samt at samordningsreglene ikke spiser opp det meste vi har innbetalt og har krav på.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1429 Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1445 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Trygdede som har vært utsatt for yrkesskade og som igjen er i arbeid og trenger etterbehandling hos lege eller terapeut skal ytes 100 % dekning av tapt arbeidsfortjeneste og reisutgifter i forbindelse med dette.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1446 Sekretariatets innstilling: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1453 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

Den bedriftsinterne attføring må styrkes, slik at arbeidstaker med helseproblem kan beholde et tilfredsstillende arbeide.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslaget tiltres.

Nr. 1454 Sekretariatets innstilling: Forbundsstyrets innstilling tiltres.

Nr. 1478 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

NKIF forslår at LO henstiller til Stortinget å endre reglene for lønn under sykdom, slik at lønnstilleggene som oppnås i tariffperioden tilfaller også de som går syke.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 1557 *Distriktsstyret i Vest-Agder*, foreslår:

Dataregistrering.

LO må arbeide for at det blir utarbeidet bedre og strengere retningslinjer for bruk av dataregistre.

Datatilsynet må styrkes med flere ansatte og desentraliseres slik at Arbeidstilsynsdistriktene får ansvaret for å overvåke lovgivningen på lokalplanet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1558 *Sekretariatets innstilling*: Dataregistrering og personvern ved bruk av dataterminaler er regulert gjennom Lov om personregistre. Fagbevegelsen følger opp slike saker ved konsesjonsbehandling i Datatilsynet hvor LO er representert.

X. FORSLAG FRA REPRESENTANT NR. 121 — HAMMOND HOVIND

Tverrfaglig rapport fra gruve- og skiftarbeiderkomiteen i Rana, oversendes LOs Sekretariatet. Som underlag for det videre arbeid for sosiale reformer.

FORSLAG TIL VEDTAK: Oversendes Sekretariatet.

XI. FORSLAG FRA REPRESENTANT NR. 82 — EVA MONICA HAARR

LO-kongressen må kreve at tvister som blir henvist til arbeidsretten må komme opp innen 3 måneder etter att forhandlingene er avsluttet. Slik som det nå spekuleres det i den lange ventetiden og det kan ha store konsekvenser for de ansatte. Det svekker også vårt krav om at arbeidstakerne skal stå i arbeid inntil den er falt.

Redaksjonskomiteen er enig i den intensjon som ligger i forslaget og mener LO må arbeide for å få myndighetene til å påskynde behandlingen av oppsigelses- og avskjedssaker i domsstolene.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Sekretariatet pålegges å ta opp med myndighetene spørsmålet om å påskynde behandlingen av oppsigelses- og avskjedssaker ved domsstilene.

XII. KONGRESSUTTALELSE OM BEDRIFTSHELSETJENESTEN

Etter Arbeidsmiljøloven har arbeidsgiverne plikt til å opprette bedriftshelsetjeneste hvis arbeidsmiljøet kan gi helseskade.

Kongressen vil understreke viktigheten av å få gjennomført etableringen av en bedriftshelsetjeneste som både i omfang og kvalitet holder mål. Det dreier seg her om et sammensatt fagområde som krever en heltidsansatt og tverrfaglig bemanning.

Fagbevegelsen har siden Kongressen i 1981 nedlagt et stort arbeid for å få til regionale fellesordninger, slik at våre medlemmer over hele landet kan dekkes.

For at små og mellomstore bedrifter skal få like god bedriftshelsetjeneste som store bedrifter med egen ordning, må de slå seg sammen i fellesordninger. Dette arbeidet hemmes mange steder av kommuner som går ut med konkurrerende tilbud om salg av tjenester som ikke er i samsvar med våre medlemmers rettigheter. Landsorganisasjonen krever at Kommunaldepartementet nå gir kommunene klar beskjed om at utbygging av bedriftshelsetjenesten ikke er kommunenes oppgave.

Arbeidsgivernes plikt til å opprette bedriftshelsetjeneste følger direkte av Arbeidsmiljøloven og er ikke avhengig av at Arbeidstilsynet har gitt pålegg. Det dreier seg her om en lovbestemt plikt som avhenger av en konkret vurdering av hver enkelt bedrift.

Landsorganisasjonen kan ikke lenger godta utspillene fra Norsk Arbeidsgiverforening, som skaper en uholdbar byråkratisk saksbehandling. Fortsatt trenering er et alvorlig anslag mot våre medlemmers lovfestede rettigheter.

Kongressen krever at Kommunalministeren skjærer igjennom og stanser denne uthulingen av loven.

XIII. KONGRESSUTTALELSE OM NORSK FOLKEHJELP

Landsorganisasjonen i Norge har gjennom Norsk Folkehjelp et viktig instrument i utviklingen av et praktisk solidarisk arbeid så vel nasjonalt som internasjonalt.

Oppgavene til Norsk Folkehjelp vil endre seg i takt med samfunnets utvikling. En av organisasjonenes viktigste målsetninger må være å engasjere seg på uløste helsemessige og sosiale innsatsområder i samarbeid med fagbevegelsen og det offentlige hjelpeapparat.

Norsk Folkehjelp har en lang tradisjon innenfor helseopplysning og ulykkesforebyggende arbeid. Dette arbeidet må fortsette og konkretiseres i et aktivt samarbeid med fagbevegelsens ulike ledd.

En stadig større andel av befolkningen vil i årene fram mot år 2000 være pensjonister. Norsk Folkehjelp må i samarbeid med fagbevegelsen legge opp egne programmer for å sikre pensjonistene en rikere tilværelse. Dette skal gjøres gjennom opplysningsarbeid, forebyggende tiltak og sosiale kontakttjenester.

En annen viktig oppgave er å legge forholdene til rette for innvandrere og flyktninger. Kontaktarbeid og aktivisering, gjensidig informasjon- og kulturutveksling er viktige oppgaver Norsk Folkehjelp og fagbevegelsen må samarbeide med disse gruppene om.

Norsk Folkehjelp har gjennom sitt internasjonale arbeid vist seg å være et sterkt instrument for mobilisering til et internasjonalt solidaritetsarbeid. Norsk Folkehjelp har et særlig ansvar for katastrofehjelp, humanitært arbeid, solidarisk støtte til flyktninger og forfulgte og utviklingsprosjekter i

lokalsamfunn. I videreføringen av dette arbeidet er det viktig at det sikres økonomiske midler til fortsatt innsats.

Norsk Folkehjelps innsats i miljøspørsmål er av stor betydning for fagbevegelsen. Norsk Folkehjelp har en viktig oppgave i å engasjere, opplyse og å mobilisere for å løse de helsemessige problemene et dårlig arbeidsmiljø påfører det enkelte menneske.

Yngve Hågensen understreket at alle forslagene som er tatt opp og de fleste som er framsatt under Kongressen har vært med i det grunnlaget Sekretariatet har hatt når Sekretariatets innstilling ble utarbeidet. Det er få forslag som er nye i den forstand at de ikke har vært med i de tidligere vurderinger. Det var derfor ikke grunnlag for store forhåpninger om at det skulle komme så mye nytt fra redaksjonskomiteen.

Hågensen gikk gjennom avsnittene i innstilling.

Tariffpolitikken

Redaksjonskomiteens forslag ble vedtatt mot 4 stemmer.

Andre forslag

Hågensen sa at Redaksjonskomiteen ikke kunne tiltre forslaget fra Eva M. Haarr, fordi det bygget på feiltolkning av forutsetningene.

Votering: Komiteens forslag vedtatt mot 4 stemmer for Haarrs forslag.

Reidar Øvre trakk sitt forslag etter at redaksjonskomiteens innstilling forelå.

Handlingsprogrammet

Hågensen opplyste at det var dissens i komiteen på avsnittet om kortere arbeidstid. Det er reist en rekke forslag hvor komiteen er enig i intensjonene, men ikke har funnet det riktig at Kongressen går lenger for kommende kongressperiode enn det Sekretariatet går inn, men har signalisert de mål som settes ut over kongressperioden.

II Handlingsprogrammet

Ferie

Olav Lindrupsen, Norsk Bygning, sa at han hadde tatt den røde skjorta på seg denne dagen, og han hadde den tillit til forsamlingen at det ikke var noen blå forsamling. — I mitt forslag heter det at arbeidstakerne skal ha rett til 4 ukers sammenhengende ferie. Det gir flere rettigheter i arbeidstakernes hender. Jeg håper på en rød forsamling under voteringen.

Det kan kanskje være behagelig for Kongressen å stemme for redaksjonskomiteens innstilling hver gang, men jeg håper at det er flertall for å gi arbeidstakerne muligheter til å velge mellom 1-4 ukers ferie.

Hjertelig tusen takk på forhånd!

Håkon S. Høst, Oslo, grep ordet til forretningsorden og ba om at man fikk en separat avstemning når det gjaldt pensjonsalderen og tidfesting av 6-timersdagen. Det er et drøss med forslag på disse punktene, og de kan man ikke se bort fra. Da blir det ingen reell avstemning.

Odd Isaksen, Norsk Bygning, sa at alle vet at fedrelandet er langt, og at det er geografiske og klimatiske forskjeller mellom sør og nord i landet. Han ba om støtte til Lindrupsens forslag. Han ba om forståelse for det hensyn man her vil ta til arbeidstakere i de nordligste fylkene. Man kan kanskje stusse litt over formuleringene i forslaget, men det det er snakk om er en lovfestet rett til 4 ukers sammenhengende ferie. Han anbefalte Lindrupsens forslag.

Finn Erik Thoresen sa at det som har vært høyst frustrerende når det gjelder innføringen av den 5. ferieuka, var at man bare fikk Gro-dagen og så stoppet det opp. Når man har stilt spørsmål om gjennomføringen av reformen, er det som om man går rundt grøten. Det har ikke vært mulig å få noe klart svar. Hva vil skje ved en AP-regjering. Skal den gjennomføres i kongressperioden eller ikke? I det første utkastet til Handlingsprogram det at man forutsatte at den skulle gjennomføres, men i det nye forslaget heter det at «gjennomføringen skal videreføres». Dette er en svakere og dårligere formulering enn tidligere. Hvorfor?

Ann-M. Korsvik, Mo, sa: — Nå må vi trø til, kamerater. Hun anbefalte varmt Lindrupsens forslag, Norsk Kommuneforbund støtter i hvert fall forslaget, sa hun.

Dette var siste innlegg under ferie.

Lik arbeidstid

Lillian Bekkevad, Bergen, tok opp spørsmålet om tidfesting av gjennomføringen av 6-timersdagen. Jeg kan ikke reise hjem igjen til de unge jentene i Bergen og fortelle at vi ikke har tidfestet gjennomføringen. Det er unge jenter med barn som er i dobbelt arbeid, gjerne 13 timers arbeidsdag. Skal jeg fortelle dem at tidfestingen uteblir. Støtt tidfesting!

Pensjon

Arne Hasla, Grimstad, sa at han hadde tolket debatten dit hen at det var flertall for å sette den fleksible pensjonsalder til mellom 60-65 år mens redaksjonskomiteen foreslår 62-66 år. Dette er en skuffende innstilling fra redaksjonskomiteen. Jeg får si som representanten fra Nord-Norge. Støtt mitt forslag. Takk på forhånd!

Yngve Hågensen, formannen i redaksjonskomiteen, ba om forståelse for innstillingen når det gjaldt ferien. — Det hadde vært en grundig diskusjon om alle de fremsatte forslag i komiteen, også over Lindrupsens

forslag. Det man må konstatere ved enhver reform er at den innebærer både rettigheter og plikter. Vi må ha forståelse for at noen ikke ønsker 4 ukers sammenhengende ferie.

Spørsmålet blir da om de skal få en dårligere ordning enn den de har i dag. Det største problemet er kanskje at vi er invitert til å støtte en endring i lovverket som gjør at man skal forskjellsbehandle folk etter hvor de bor. Et slikt prinsipp har LO-kongressen aldri tidligere gått inn for. Det er et nytt prinsipp, men blir det vedtatt får man ta det til etterretning.

Det er vår overbevisning at vi påtar oss et stort ansvar ved å reise reformkrav. De reformene vi går inn for krever også et skikkelig arbeid for å få gjennomført. Jeg er ikke i tvil om at representanten Høst ønsker å se ferispørsmålet separat, men jeg har den tillit til Kongressen at den ser helheten i alle forslagene.

Olav Lindrupsen, Bygning, gjorde oppmerksom på at det ikke lå noe forskjellsbehandling i hans forslag. Det gikk på alle arbeidstakere.

Dirigenten foreslo at man skulle votere over hele innstillingen og så komme tilbake til enkeltforslag etterpå.

Det ble protestert heftig over dette forslaget, og etter voteringen falt dirigentens forslag. Dermed ble det en ny behandling av redaksjonskomiteens innstilling.

Votering — Ferie

Innstillingen vedtatt mot 5 stemmer.

Lindrupsens forslag vedtatt med overveldende flertall.

Votering — Kortere arbeidstid

Enstemmig vedtatt.

Votering — Kortere arbeidstid

Innstillingen vedtatt mot 1 stemme.

Forsalg 425 enstemmig vedtatt oversendt, etter innstillingen

Votering — pensjon

Innstillingen med preseringen at de fire ordene «til fordel for yngre» strykes.

Til forretningsorden

Håkon S. Høst fikk ordet til forretningsorden og sa at man måtte få ny avstemning på arbeidstid fordi dirigenten hadde hoppet over pensjonen under voteirngen. Mange hadde dermed ikke fått fulgt tilstrekkelig raskt med.

Dirigenten sa at man godt kunne ta ny avstemning.

Votering — Pensjon

Vedtatt mot noen få stemmer.

Forretningsorden

Britt Førde, Oslo, sa at det gikk helt over styr for henne. Lillian Bekkevad hadde reist forslag både om pensjonsalder og tidfesting av 6-timersdagen. Hvor ble det av disse forslagene?

Dirigenten understreket at de som stemte for innstillingene fra redaksjonskomiteen, hadde muligheten til å stemme alternativt for andre forslag. Hvis de stemte mot innstillingen, stemte de på alternative forslag.

Magne Thorvaldsen, sa at han ikke var uenig i at man ble ferdig med Kongressen i løpet av dagen, og at avviklingen gikk så raskt det lot seg gjøre, men vi må protestere over at ikke forslaget på 62-66 blir satt opp mot forslag på 60-65 år. Vi kan ikke bare rette oss etter hva som er vedtatt på Arbeiderpartiets landsmøte. Kongressen må ha en selvstendig mening. Vi må ta oss tid til dette. *Dirigenten* sa at det ikke var meningen å overkjøre noen.

Karin Enodd, Støren, sa at det hersket full forvirring om voteringen. Man måtte stemme over Lillian Bekkevads forslag.

John Erik Ullestad, Stavanger, sa det gikk over stokk og stein. Hasla fremsatte forslag om pensjonsalderen. Her må vi få alternativ votering.

Ny votering — Pensjon

Dirigenten: For å være sikker på at det ikke skal herske tvil om avstemningene, så går vi nå tilbake til votering over «pensjon».

Alternativ votering innstillingen på 62-66 år og forslaget på 60-65 år.

Redaksjonskomiteens innstilling falt. Haslas forslag vedtatt med overveldende flertall.

Votering — Kortere arbeidstid

Redaksjonskomiteens innstilling satt opp mot Lillian Bekkevads forslag. Redaksjonskomiteens forslag vedtatt med stort flertall. Forslag 425 var dermed å oversende Sekretariatet.

III

Yngve Haagensen refererte innstillingen fra redaksjonskomiteen.

Votering

Enstemmig vedtatt.

IV Renter og feriepenger

Yngve Haagensen refererte innstillingen.

Votering

Innstillingen enstemmig vedtatt.

V. Lønn av feriepenger under konkurs

Yngve Haagensen refererte innstillingen.

Votering:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

VI. Arbeidsmiljøloven

Yngve Haagensen refererte innstillingen.

Votering

Innstillingen enstemmig vedtatt.

VVI. Arbeidstvistloven. Koblingsbestemmelser

Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

VIII. Arbeidstvistloven. Voldgift

Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

IX. Andre forslag tatt opp fra forslagsheftet

Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

X. Forslag fra Harald Hovind

Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

XI. Forslag fra Eva Monica Haarr

Komiteens innstilling enstemmig vedtatt.

XII. Kongressuttalelse om bedriftshelsetjenesten

Komiteens forslag til uttalelse enstemmig vedtatt.

XIII. Kongressuttalelse om Norsk Folkehjelp

Komiteens forslag til uttalelse enstemmig vedtatt.

Sykelønnsordningen

Dirigenten viste til Sekretariatets innstilling på side 7 i heftet «Diverse innstillinger».

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Klokken var blitt 10.55, og det ble en kort pause.

Møtet ble satt igjen kl. 11.10 med Lars Skytøen som dirigent.

Kongressen sluttet seg til dirigentens forslag for den videre behandlingsmåten vedrørende innstillingene fra redaksjonskomiteen for andre saker.

Han ba om at representantene ventet med å be om ordet før man kommer til de punkter den enkelte ønsket ordet til.

Internasjonale spørsmål

Formannen i redaksjonskomiteen for andre saker, Yngve Hågensen, la fram følgende forslag til uttalelse om Berthelsen-saken:

Landsorganisasjonens Kongress 1985 fordømmer det tyrkiske militærdiktators fengsling av og dom mot den norske fagorganiserte Alexander Berthelsen.

Alexander Berthelsen er dømt for å ha medvirket i utformingen av et hefte om kurderne og Tyrkia. Etter vanlig og rimelig skjønn utgjør det som der står skrevet ingen trusel mot Tyrkias enhet og sikkerhet.

Norsk fagbevegelse kan ikke godta dommen og at Berthelsen både har fått 5 års militærfengsel og bortvisning i halvannet år. Et regime som i det hele tatt dømmer for dette, og så strengt for noe som ikke er en forbrytelse, kan ikke kalles sivilisert.

Landsorganisasjonen krever at Alexander Berthelsen løslates omgående og gis utreise til sitt hjemland Norge. Norske myndigheter må ikke akseptere å bli oversett av det tyrkiske militærregimet i denne saken. En menneskeskjebne og sentrale prinsipper står på spill. Tyrkia er medlem av Europarådet, bundet av Menneskerettskonvensjonen, og av NATO, bundet av artikkel 2 i NATO-pakten, men bryter begge. Det er ikke akseptabelt.

Norske myndigheter har et medansvar for Tyrkias brudd på Europarådets Menneskerettskonvensjon og NATO-pakten. Kongressen krever at den norske regjering sørger for frigjøring av Alexander Berthelsen.

Hågensen gjorde oppmerksom på at det ikke var kommet konkrete forslag fra Kongressen, men redaksjonskomiteen hadde funnet det riktig å følge opp de mange henvendelser som var kommet fra fagbevegelsen rundt om tidligere.

Olav Støylen, Kjemisk, syntes det var prisverdig at Kongressen fulgte opp. Han syntes det var en god uttalelse som var lagt fram, men hadde problemer med en formulering, tredje avsnitt.

Han foreslo at mellomsetningen «og så strengt for noe som ikke er en forbrytelse» utgår.

Votering:

Med denne foreslåtte endringen ble uttalelsen enstemmig vedtatt.

Fred og nedrustning i Handlingsprogrammet

Hågensen viste til sammenheng mellom forslaget til Handlingsprogrammet og forslaget til uttalelse.

I komiteens oppsummering av de mange forslag som er innsendt og framsatt på Kongressen finner man harmoni med fagbevegelsens sterke engasjement i dette spørsmålet, lokalt, sentralt og internasjonalt.

Han minnet om at det var et stort spørsmål også ved den forrige LO-kongressen i 1981. Også da forelå mange forslag. Redaksjonskomiteen dengang gjorde store bestrebelser for å komme fram til et forslag som kunne samle hele Kongressen, og kom fram til enstemmig innstilling. Det kom imidlertid, som man vil huske, et benkeforslag.

Redaksjonskomiteen har under behandlingen av disse spørsmålene konstatert at det er enighet om målene, men ulike oppfatninger om hvordan målene best kan nås.

For komiteen har det vært en utfordring å søke å finne fram til noe man kan enes om også når det gjelder hvordan man skal nå målene. Komiteen har søkt å finne fram til en fellesnevner som alle kan slutte seg til.

Han la fram følgende innstilling fra redaksjonskomiteen:

Handlingsprogrammets del om fred og nedrustning

Handlingsprogramforslagets del om fred og nedrustning og uttalelse om fred og nedrustning har samlet vært behandlet av redaksjonskomiteen for andre saker.

Forslag framsatt før fristen framgår i det røde heftet med innkomne forslag til LOs Handlingsprogram.

På Kongressen ble tatt opp forslag nr. 2007, 1926, 1956 og framført forslag vedrørende LOs arbeid mot kjernevåpen og for nedrustning, og om at det ikke skal tillates kjernevåpen i Norge, om atomfri sone i Norden, om fredsundervisning, og om kjernevåpenfri korridor i Europa.

Redaksjonskomiteen for andre saker foreslår følgende om fred og nedrustning i Handlingsprogrammet:

Fred og nedrustning

For å skape en tryggere verden er det nødvendig å bekjempe supermaktens opprustning og konkurranse om global innflytelse. Det er viktig å påvirke opinionen, men også å stimulere dialogen og utviklingen av interessefelleskap mellom nasjonene. De små og mellomstore land i øst og vest har her en særlig oppgave. Europas rolle må understrekes.

For Norge med sin utsatte posisjon er det viktig at vi arbeider aktivt for å dempe spenningen mellom militærblokkene. Norge må ha et nasjonalt forsvar som bygger på vernepliktsprinsippet. Vår alliansetilknytning må sikre et troverdig forsvar av landet uten å virke spenningsskapende overfor Warszawapakten. Vårt NATO-medlemskap må brukes aktivt til å utvikle en mer nedrustnings- og forhandlingsorientert politikk på vestlig side. Det må tas sikte på nedrustning og en ny europeisk sikkerhetsordning.

Kampen mot kjernevåpenopprustningen må gis høyeste prioritet. Kjernevåpnene utgjør en direkte trusel om masseutslettelse.

Utviklingen av romvåpen øker faren for bruk av kjernevåpen. Forskning, utvikling og utplassering av romvåpen må stoppes.

Konsentrasjonen av taktiske kjernevåpen og mellom-distanseraketter i Sentral-Europa og i nordområdene, øker faren for kjernevåpenkrig i Europa. Uttynning og reduksjon i disse områder er nødvendig samtidig som forsvarsstrategien som bygger på kjernevåpen må legges om.

Et viktig skritt i en nedrustningsprosess må være å opprette en atomvåpenfri sone i Norden. Det må arbeides aktivt for at en slik sone oppnår støtte fra stormaktene. En slik sone må videre underbygges med uttynningssoner for atomvåpen og andre tillitsskapende tiltak i områdene omkring sonen. Arbeidet med sonen skal skje innenfor rammen av Norges NATO-medlemskap under hensyn til de andre nordiske landenes sikkerhetspolitiske ordninger.

Det er et viktig mål å arbeide for at kjernevåpen aldri føres inn i eller brukes i Norge. Dette må følges opp av arbeidet for uttynning i nordområdene og omlegging av atomstrategien i vest og øst.

I mange deler av verden er undertrykking og sosial urettferdighet en alvorlig kilde til krig og andre former for konflikter. Fagbevegelsen må støtte kampen for større likhet og rettferdighet i alle deler av verden og dermed bedre grunnlaget for en mindre konfliktfylt verden.

Fagbevegelsen vil engasjere seg ytterligere for å fremme forhandlingene om begrensning av kjernevåpen. Målet for slike forhandlinger må være å avskaffe alle slike våpen. Forhandlingene må bygge på en fastfrysing av alle typer kjernevåpen.

Landsorganisasjonen vil:

- at norsk sikkerhetspolitikk skal være forankret i Norges medlemskap i NATO

- delta aktivt i kampen for nedrustning, sikkerhet og fred både internasjonalt og gjennom de internasjonale faglige organisasjoner
- arbeide for en fastfrysing og nedbygging av utplasserte atomvåpen
- arbeide for at Stortinget og Regjeringen innen NATO og i øst-vest-sammenheng virker for omlegging av forsvarsstrategien som bygger på kjernevåpen
- arbeide for at Stortinget gjør vedtak om at kjernevåpen aldri føres inn i eller anvendes i Norge og for at Stortinget tar initiativ til at andre land gjør det samme
- arbeide for en traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden — i samråd med allierte i NATO og de nordiske land og i kontakt med Sovjetunionen
- arbeide for reduksjon av kjernevåpen i nordområdene
- støtte arbeidet for atomvåpenfrie soner i Europa, og støtte Palme-kommisjonens forslag om å opprette en atomvåpenfri korridor i Sentral-Europa
- gå imot produksjon og utplassering av nøytronvåpen
- kreve at en fullstendig prøvestansavtale inngås snarest
- motarbeide spredning av kjernevåpen
- kreve stans i produksjon og bruk av kjemiske, biologiske og kjernefysiske våpen
- motarbeide aktivt forskning og utvikling av romvåpen og opprustningen i verdensrommet
- fortsatt arbeide for kontakt og dialog med fagbevegelsen i alle deler av verden som ledd i et fredsskapende arbeid.

Dirigenten minnet om at dette forslaget er ment å erstatte det som står under kapitlet «Fred og nedrustning», i forslaget til Handlingsprogram.

Votering:

Redaksjonskomiteens forslag vedtatt mot 1 stemme.

Uttalelse om fred og nedrustning

Dirigenten opplyste at man nå skulle behandle uttalelsen om fred og nedrustning. Den skal erstatte det som står på s. 11 i det hvite heftet.

Formannen i redaksjonskomiteen, Yngve Hågensen, sa at grunnlaget for endringene i uttalelsene er dels forslag som har vært oppe i Sekretariatet, dels forslag som er tatt opp under Kongressen. Årsaken til at man nå kommer med en uttalelse er dels at denne aktualiserer noen av punktene i program-uttalelsen.

På alle punkter bygger uttalelsen på det handlingsprogrammet som er vedtatt.

Gunnar A. Nilsen, Oslo, forlangte ordet og henviste til formuleringen om at Sovjet og USA skal avstå fra førstebruk av kjernefysiske våpen. Det er vel slik at andre land også besitter kjernevåpen, i og utenfor NATO. Det er vel ikke meningen at disse skal unntas.

Yngve Hågensen presiserte at dette ikke var tilfelle, men formuleringen bygger på tidligere uttalelser.

Dirigenten spurte om man så kunne votere over innstillingen som var tatt opp av Haagensen, med den siste presiseringen.

Dette ble godkjent.

Innstillingen til uttalelse hadde denne ordlyd:

Uttalelse om fred og nedrustning

Verden står i dag overfor faren for utslettelse. 10 000 kjernefysiske stridshoder hos hver av supermaktene betyr tilintetgjøring om kjernevåpen tas i bruk. Sovjetunionen og De Forente Stater utvikler stadig nye store kjernevåpen. Begge utvikler eller har utplassert krysserraketter. Romvåpen er under arbeid både i USA og Sovjet, under påskudd av å skape defensive systemer uten kjernevåpen. Disse frister til førsteangrep med kjernevåpen under den illusjon at gjengjeldelse kan slås ut med romvåpen. Usikkerheten øker.

USA og Sovjet utplasserer stadig nye mellomdistanseraketter i Sentral-Europa. I nordområdene har Sovjet utplassert raketter til lands, USA og Sovjet til sjøs. Dette er våpen som kan nå mål på få minutter. Taktiske kjernevåpen er utplassert på begge sider i Sentral-Europa og i nordområdene.

Menneskehetens krav må være stans i all utvikling og utplassering av kjernevåpen, og av biologiske, kjemiske, neutron og romvåpen. Nedbygging og tilintetgjøring av kjernevåpen er en hovedsak. Sterkt politisk og faglig press på supermaktene for forhandlinger om reduksjon er påkrevd. Kampen mot kjernevåpenopprustningen gis høyeste prioritet.

I Sentral-Europa må taktiske kjernevåpen uttynnes og trekkes ut, en kjernevåpenfri korridor i Øst- og Vest-Europa opprettes, mellomdistanseraketene trekkes tilbake. Raketter rettet mot og plassert i Europa må trekkes tilbake. I nordområdene må krysserraketene, andre land-, luft- og sjøbaserte kjernevåpen og taktiske kjernevåpen tynnes ut. Det er påtrende nødvendig med forhandlinger om kjernevåpen i nordområdene.

Det er et sentralt mål å virke for at kjernevåpen aldri føres inn eller brukes i Norge.

Norsk sikkerhetspolitikk er forankret i Norges medlemskap i NATO. Norge må nytte sitt medlemskap i NATO til å trygge sikkerheten basert på et nasjonalt forsvar, vernepliktprinsippet og en alliansetilknytning som gir et troverdig forsvar uten å virke utfordrende eller spenningsskapende.

Medlemsskapet må nyttes til aktivt å virke for en kraftigere forhandlingsorientert og nedrustningspolitikk på vestlig side. Det er i sikkerhetens og fredens interesse at NATO-landene og Warszawa-pakten kommer fram til gjensidig reduksjon av alle typer kjernevåpen og konvensjonelle våpen.

Kjernevåpenfriheten i de nordiske land må videreføres til en traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden. Det må skje i samråd med våre allierte og de nordiske land. Det må utvikles en handlingsplan for en slik sone, og følges opp av uttynning av kjernevåpen i nordområdene og omlegging av forsvarsstrategien som bygger på anvendelsen av taktiske kjernevåpen.

Det internasjonale samfunns press på supermaktene for nedbygging og kontroll av kjernevåpene har hittil ikke gitt resultater. Medlemslandene i NATO har et særskilt ansvar i å overbevise De Forente Staters regjering om at det er absolutt nødvendig å søke konkrete og raske resultater i forhandlingene om reduksjon av strategiske og mellomdistansevåpen samt om romvåpen. Taktiske våpen forutsettes å gå inn i forhandlingene. Tilsvarende krav må stilles til de østeuropeiske stater. Internasjonal arbeiderbevegelse har et historisk ansvar til å bidra til dette presset.

LO-kongressen krever at Regjeringen og Stortinget går inn for:

- Kamp mot spredning av kjernevåpen og for full prøvestans.
- At De Forente Stater og Sovjetunionen avstår fra førstebruk av kjernevåpen
- At Norge i Atlanterhavspakten og i øst-vestsammenheng arbeider for stans i utplassering og fjerning av alle mellomdistanseraketter i Vest- og Øst-Europa.
- Støtte til frys som må innebære stans i all produksjon og utplassering av kjernevåpen.
- At Norge i NATO og i øst-vestsammenheng arbeider for uttynning av taktiske kjernevåpen i Sentral-Europa og en kjernevåpenfri korridor.
- At kjernevåpen aldri føres inn i eller brukes i Norge og tar initiativ til at andre land gjør det samme.
- Uttynning av taktiske og andre kjernevåpen i nordområdene og forbud mot krysserraketter i nord.
- En traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden — i samråd med allierte og nordiske land og i kontakt med Sovjetunionen.
- Omlegging innen rammen av NATO og i øst-vestsammenheng av den forsvarsstrategi som bygger på taktiske kjernevåpen, med sikte på at kjernevåpen ikke skal innføres eller brukes på norsk område.
- Sikre at skip med kjernevåpen ikke anløper norske havner, samt
- At Norge gjennom Atlanterhavspakten og i øst-vestsammenheng motarbeider utvikling og utplassering av romvåpen, og
- Deltar i press for at nedrustningsforhandlingene i Geneve, Wien og Stockholm skal gi konkrete og snarlige resultater.

Kongressen ber Sekretariatet og Administrasjonen i LO øke LOs engasjement for nedrustning i kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Landsorganisasjonen skal styrke arbeidet for avspenning, tillit og forhandlinger mellom øst og vest. Det internasjonale faglige samarbeid og de faglige kontakter øst-vest skal nyttes ytterligere i dette arbeidet.

Votering:

Uttalelsen enstemmig vedtatt.

Dirigenten presiserte s. 11 i innstillingen.

Man gikk så over til behandling av redaksjonskomiteens innstilling. Svar på forslag under internasjonale spørsmål og forslag under Dagsordens pkt. 10 — Diverse forslag 2845—2903.

Yngve Hågensen tok opp følgende innstilling:

REDAKSJONSKOMITEENS INNSTILLING INTERNASJONALE SPØRSMÅL

Vedlagt er liste over forslag vedrørende internasjonale saker innkommet før fastsatt frist.

Det vises til *Sekretariatets innstilling* vedrørende disse forslag i heftet «Diverse innstillinger».

Følgende forslag ble tatt opp: 2846, 2849, 2855, 2859, 2863, 2870, 2874, 2884, 2890, 2897, 2815, 2903.

Dessuten ble framlagt *forslag på Kongressen* vedrørende Sør-Afrika, Midt-Østen, Afghanistan, Mellom-Amerika, barnarbeid i u-land, foruten fred og nedrustning.

Redaksjonskomiteen for andre saker foreslår at egen uttalelse gjøres om fred og nedrustning.

For øvrig foreslås følgende inntilling til forslagene om internasjonale spørsmål (tillegg eller endringer i Sekretariatets innstilling står i kursive bokstaver):

Følgende innstillinger foreslås:

Innledning:

Situasjonen i store deler av verden er preget av fattigdom, sult, nød og undertrykkelse. I mange land må folket slåss for nasjonal, sosial og økonomisk frigjøring. Konflikt og krig er hyppige.

Fagbevegelsen i Norge vil støtte frigjøringsbevegelser og andre krefter som kan bidra til større likhet, rettferdighet, større sosial stabilitet og nasjonal selvstendighet i alle deler av verden. Som ledd i dette er det naturlig å understreke retten til fri faglig virksomhet i alle land. LO vil arbeide for at fengslede fagforeningsmedlemmer og andre opposisjonelle frigis, bygging av fagorganisasjoner og for at alle fritt kunne arbeide for politiske, sosiale og faglige krav i alle deler av verden. Arbeidet for fred og avspenning er nært knyttet til arbeidet for økonomisk og sosial framgang, for demokrati og frihet.

Samtidig er det påkrevd med styrking av det økonomiske samarbeid mellom industrilandene og mellom i-landene og u-landene. Gapet mellom landene må minskes. En politikk for verdenssamfunnet må sikte på fordeling mellom landene og i de enkelte nasjoner (Ny økonomisk og sosial verdensordning — NØSV). Den må sikte på sysselsetting, arbeid og inntekt for de store grupper og på å dekke fundamentale behov. Slik politikk er påkrevd for å fjerne nøden, og skape trygghet. Den er nødvendig for å eliminere de viktigste årsaker til konflikt og krig: sult og frykt.

Sør-Afrika

Rasistregimet tramper under fot de mest elementære menneskerettigheter — den svarte befolkning har ikke engang borgerrett i sitt eget land, men blir forvist til utpinte isolater som kalles hjemland. Særlig har fagbevegelsen vært utsatt for forfølgelse og vold.

Sammen med den vesteuropeiske og nordamerikanske fagbevegelsen i Frie Faglige Internasjonale må Landsorganisasjonen delta i økt press på apartheidregimet for utvikling til demokrati og likhet mellom rasene.

Landsorganisasjonen vil understreke at det er viktigere enn noensinne å arbeide for en total avskaffelse av apartheid. LO krever derfor at Norge følger opp FNs handlingsprogram mot apartheid, vedtatt i FNs generalforsamling den 9. november 1976. Handlingsprogrammet erklærer apartheidssystemet som en forbrytelse mot menneskeheten og oppfordrer alle land til å bryte alt økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika.

Kongressen bekrefter Landsorganisasjonens forslag om gjennomgåelse av samhandelen med Sør-Afrika produkt for produkt, i et samarbeid mellom myndighetene, bedriftslederne og fagorganisasjonen med henblikk på å finne alternative markeder og leverandører for å trappe ned handelen. Et offentlig omstillingsfond for hjelp til omlegging av eksport/import på Sør-Afrika må opprettes. Registrering av norsk handel på Sør-Afrika må innføres. Lisensplikten for import fra Sør-Afrika må brukes for å trappe ned handelen. Import av frukt bør kuttes ut omgående.

Med sikte på å redusere og avvikle skipsfarten på Sør-Afrika, spesielt frakt av olje til regimets krigsmaskin, gjentar kongressen at regjeringen må iverksette registrering av denne trafikken. Dette bør gjennomføres som et

norsk initiativ og som ledd i full internasjonale boikott av oljetilførsel til Sør-Afrika. Forslag om internasjonal registrering av skip bør fremmes i internasjonale sjøfartsorganer. Særlig må dette gjelde tankskip.

SAS' flyginger til Johannesburg må stoppes og Norge arbeide for å få til dette i samarbeid med Sverige og Danmark. Landsorganisasjonen vil motarbeide at det gis banklån og investeringer i Sør-Afrika. Selskaper og banker som har etablert seg i Sør-Afrika må trekke sine investeringer tilbake. Så lenge bedriftene fortsatt er etablert der, bør også EFTA-landene slutte seg til EF-gruppens adferdskode for selskapers avdelinger i Sør-Afrika, og sørge for ikke-diskriminering, liklønn, faglige rettigheter og opplæring. En slik adferdskode må søkes gjort bindende.

LO og forbundene må ta del i kampanjer FFI og yrkesinternasjonale legger opp til — etter forslag fra Sørafrikanske fagorganisasjoner — mot utvalgte flernasjonale selskaper som driver datterselskaper eller annen virksomhet i Sør-Afrika. LOs støtte til det faglige samarbeidet i frontstatene, SA-TUCC, må fortsette og styrkes.

Kampanjen for faglig frihet og rettigheter i Sør-Afrika og for løslatelse, mot fengsling av tillitsvalgte må ytterligere påøkes av internasjonal fagbevegelse. LO skal delta i dette arbeid sammen med øvrige nordiske fagorganisasjoner og gjennom FFI. Norge og norsk arbeiderbevegelse må treffe sine tiltak som ledd i det internasjonale presset. Tiltakene må presse maktthaverne og støtte mobiliseringen i Sør-Afrika på gang i fagorganisasjonene, kirken og forretningslivet.

Midt-Østen

Krigen i Midt-Østen er en fare for verdensfreden. Folkegrupper lider nød, nasjonene bekjemper hverandre med fare for utvidelse av krigen. Det internasjonale samfunn — ikke bare stormaktene — har en plikt til å bidra til politiske løsninger for fred. Dette gjelder også internasjonal fagbevegelse.

Norge og norsk arbeiderbevegelse må i sterkere grad bidra til press på partene i Midt-Østen for forhandlinger og en fredelig løsning. Særlig gjelder dette i konflikten mellom palestinerne og israelerne. Landsorganisasjonen går inn for en fred som sikrer alle stater i området deres rett til eksistens, med definerte grenser. Dette gjelder også Israel. Palestinerne må få utøve sin selvbestemmelsesrett, herunder retten til å danne egen stat i sitt hjemland. Den palestinske frigjøringsorganisasjonen, PLO, er palestinerne rettmessige enerepresentant.

Striden mellom israelerne og palestinerne må løses gjennom kontakt og forhandlinger og gjensidig aksept. Nasjoner og bevegelser som er venner med begge må bidra til dette. Etter de ulike fredsinitiativ synes nå en internasjonal freds-konferanse om Midt-Østen i FNs regi å være eneste mulige og rimelige vei til forhandlinger. I konferansen bør alle berørte parter ta del, inklusive Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer. Konferansen bør bygge

på FN-resolusjonene og ha som formål å drive fram forhandlinger med en fredelig løsning som målsetting.

Kongressen slutter seg til kravet om opphør av okkupasjonen og koloniseringen av Vestbredden og om tilbaketrekking av de israelske bosettinger på palestinsk område. Forhandlinger mellom Israel og palestinerne må sikte på avklaring av grenser, gjensidig anerkjennelse av rett til å eksistere og samarbeid i regionen.

Landsorganisasjonen i Norge tar avstand fra all terrorisme i Libanon, på Vestbredden og i Israel. LO vil ta del i den internasjonale kampanje mot terrorismen i Midt-Østen. Norsk fagbevegelse tar avstand fra Syrias og Israels aggresjon mot Libanon og slutter seg til kravet om full tilbaketrekking.

De forente nasjoner må i sterkere grad involveres i fredsprosessen i Midt-Østen. Stormaktene øver for stor innflytelse, det internasjonale samfunn for liten. En internasjonal utviklingsplan for området må fremmes, og de nordiske stater må ta initiativ til dette i FNs regi.

Landsorganisasjonen vil videreføre sin kontakt med PTUF, den palestinske faglige arbeiderunion, for å støtte framdrift av faglig arbeid blant palestinerne, åpne kontakt med den annen part i konflikten og støtte arbeidet for løsning av det palestinske krav om et hjemland og egen stat.

LO vil fortsette sitt forhold til fagorganisasjonen i Israel, *Histadrut*, som et middel til å fremme de krefter i Israel som vil arbeide for en fredelig løsning av konflikten mellom palestinerne og israelerne.

Kongressen beklager at den palestinske frigjøringsorganisasjon ikke har fått tillatelse til å opprette informasjonskontor i Norge.

Afghanistan

Kongressen tar avstand fra den sovjetiske invasjon av Afghanistan og slutter seg på ny til kravet om sovjetisk tilbaketrekking og opphør av terrorundertrykkingen. LO/AIS vil støtte motstandskampen og kreftene som kjemper mot inntrengerne med politiske, humanitære og økonomiske midler. Dette for å bidra til at det skapes grunnlag for folkets selvbestemmelse og en demokratisk utvikling. Undertrykkingen av Afghanistan er et grotesk eksempel på en storstats hensynsløse og kortsynte opptreden overfor en grensestat. Utryddingen av befolkningen er hensynsløs gjerning og Kongressen fordømmer Sovjetunionens overgrep. Ønsket om utvidelse av militær makt på basis av gammeldags ideologi demonstreres her til gangs. Demokratisk internasjonal arbeiderbevegelse må kjempe mot slik framferd. Sovjetunionens krig mot Afghanistan er til hinder for den internasjonale avspenningen og en fare for freden. Sovjet må omgående trekke seg ut av Afghanistan.

Solidaritet, Polen

I Polen undertrykkes fortsatt det faglige arbeidet. Selv om utviklingen har gått i positiv retning viser de senere arrestasjoner, endog mord og demonstrasjoner, at motsetningene er dype. Militærregimet viser fortsatt uvilje mot å tillate faglig virksomhet og søke dialog med arbeidstakerrepresentanter. Situasjonen er ikke vesentlig bedret. Dette øker faren for konflikt i Polen, og dermed i Europa. Avspenning og tillit mellom øst og vest vanskeliggjøres, en forutsetning for forhandlingene om reduksjon av kjernevåpen i Europa og for utvikling av øst-vest økonomisk samarbeid. Landsorganisasjonen skal opprettholde sin samarbeidsavtale med Solidaritet i Polen og fortsette den økonomiske støtten. LO skal fortsatt delta i det internasjonale presset for demokratisk og uavhengig faglig virksomhet og innflytelse både overfor bedriftsledelsen og myndighetene. LO tar fortsatt del i det internasjonale presset for dialog. Landsorganisasjonen vil også søke å fremme en slik utvikling ut fra nødvendigheten av at fagorganisasjonene i Øst-Europa, må finne fram til en egen og uavhengig posisjon og innflytelse i de øst-europeiske samfunn.

Øst-vestforbindelsene

Landsorganisasjonen skal fortsette å utvikle forbindelsene med fagorganisasjonene i Øst-Europa på bilateral basis og med feste i LOs organisatoriske tilslutning i Nordens Faglige Samorganisasjon, Den Europeiske Faglige Samorganisasjon og Frie Faglige Internasjonale. Nødvendigheten av å fremme kontakten øst-vest som middel til å fremme avspenning og dialog er mer åpenbar enn noensinne.

Kontakt, særlig med ungarsk, øst-tysk og sovjetisk fagorganisasjon skal videreføres med dette for øye. Den noe bedre situasjon i Polen åpner for slik fornyet kontakt. Forverring i Polen vil vanskeliggjøre kontakten og må derfor unngås. I øst-vestkontaktene skal dette tas opp. Fred, forhandlinger om nedrustning av kjernevåpen og konvensjonelle våpen og faglig virksomhet og rettigheter, må ellers være hovedsakene. Slik kontakt innebærer ikke anerkjennelse av det politiske system i Øst-Europa, men er en forutsetning for å forhindre økt spenning og for å nå fram med våre synspunkter til de politiske og faglige beslutningssentra i de øst-europeiske land. Brudd på faglige rettigheter må tas opp.

Arbeidet for de faglige øst-vestkonferanser i Geneve tas opp igjen. Med fagorganisasjonene i de vestlige demokratiske industriland har LO organisatorisk samarbeid gjennom Den Europeiske Faglige Samorganisasjon, Frie Faglige Internasjonale og Den faglige rådgivende komité ved OECD. Økt bilateral kontakt er ønskelig med enkelte organisasjoner, som Deutscher Gewerkschaftbund (Forbunds-republikken), AFL-CIO (USA) og TUC (Storbritannia). Dette både av hensyn til avspennings- og ned-

rustningsarbeidet og for å fremme en positiv internasjonal økonomisk utvikling.

Fred og nedrustning

Se forslag til egen uttalelse.

Mellom-Amerika

Situasjonen i Mellom-Amerika kaller på sterkt engasjement fra internasjonal fagbevegelse. Særlig viktig er det å støtte kampen for å skape demokratiske, uavhengige og sosialt rettferdige samfunn i Mellom-Amerika. For å få til dette er det nødvendig både å kreve at USA trekker tilbake sin støtte til de reaksjonære krefter og øke den økonomiske hjelpen til området. Det er påkrevd å støtte utvikling av uavhengige fagorganisasjoner, som er nordisk fagbevegelses og FFI's mål.

Landsorganisasjonens kongress viser til uttalelsen om president Ronald Reagans beslutning om økonomisk boikott av Nicaragua. Kongressen gjentar sin fordømmelse av intervensjons- og boikottpolitikken overfor Nicaragua og av støtten til militærdiktaturer og andre reaksjonære krefter i andre land i Mellom-Amerika. Problemene og oppgavene i Mellom-Amerika må løses gjennom forhandlinger, ad politisk vei og gjennom økonomisk utvikling og samarbeid.

Landsorganisasjonen slutter seg til kravet om tilbaketrekking av alle fremmede styrker og militære rådgivere i de mellom-amerikanske land, og om innføring og videreføring av demokrati. LO slutter opp — som de øvrige medlemsorganisasjonene i FFI — om Contadora-gruppens initiativ til forhandlinger og samråd om løsning av problemene i regionen.

Norsk fagbevegelse vil støtte demokratiske og uavhengige fagorganisasjoners arbeid for demokrati, økonomisk utvikling, fred og politiske løsninger. Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité (AIS) og Norsk Folkehjelp må støtte bevegelser og organisasjoner som arbeider for dette mål. LO vil støtte arbeidet for økonomisk utvikling i Nicaragua og andre land som El Salvador, Honduras og Costa Rica og Guatemala gjennom utviklingsprosjekter og andre typer prosjekter i Norsk Folkehjelp og AIS' regi. Dette med henblikk på å bidra til økonomisk framgang og utvikling til demokratiske samfunn.

Mellom-Amerika må gjøres til samarbeidsregion for norsk utviklingsbistand, Nicaragua, Costa Rica, og når mulig El Salvador må gjøres til hovedsamarbeidsland. Forslaget om utviklingssamarbeid i regionen, som foreslått av FFI, må følges. Landsorganisasjonen slutter seg også til forslaget om styrking av norsk utenriksrepresentasjon i Mellom-Amerika. Norsk ambassade bør opprettes i Managua.

Den norske Regjering må vesentlig øke utviklingsbistanden til, og søke samarbeid med landene i Mellom-Amerika med sikte på å bidra til økono-

misk utvikling og politiske løsninger. Nordisk og europeisk nærvær i regionen Mellom-Amerika er viktig og bør påskyndes.

Tyrkia

Utviklingen i Tyrkia er ikke vesentlig bedret. Militærregimet fortsetter undertrykkningen av faglig virksomhet. Regimet tar ikke hensyn til de krav til demokratisering som er kommet i Europarådet, tatt opp direkte av flere regjeringer (herunder den norske) og kjørt av den europeiske og internasjonale fagbevegelse. Dette selv om løslatelsen av de fagorganiserte kom i stand etter internasjonalt faglig press.

Landsorganisasjonen vil delta videre i kampen mot militærregimet i Tyrkia og styrke støtten til de fagorganisasjoner som er angrepet av regimet (DISK og dets forbund) samt å medvirke til gjennomføring av faglige rettigheter og demokrati. Økonomisk støtte til DISK, juridisk hjelp til anklagede faglige ledere, humanitær hjelp til rammede familier, og presset på Türk-Is for større aktivitet for faglig innflytelse må følges opp.

Kongressen forutsetter at norske myndigheter har tatt Tyrkia-saken opp gjennom militære kanaler.

Kommer saken ikke videre i Europarådet i løpet av kort tid, mener Kongressen at Landsorganisasjonen og De europeiske fagorganisasjoner må ta initiativ til at Tyrkia utelukkes fra Europarådet.

Spørsmålet om endring av regimet til demokrati må tas opp i NATO. Alliansens indre og ytre troverdighet står på spill ved at et diktatur er medlem i NATO, skal stå for frihet og demokrati. Tyrkias nåværende regime er en hån mot hensikten med NATO-alliansen.

LO vil ta initiativ til felleshenvendelse fra landsorganisasjonene i NATO-landene til NATO-regjeringen om endring av regimet og gjeninnføring av faglige rettigheter. Landsorganisasjonen vil også ta initiativ til kulturell, idrettslig og turistboikott av militærregimet som press for demokratisk endring.

Eritrea

Landsorganisasjonen vil gjennom Norsk Folkehjelp og AIS fortsatt yte humanitær hjelp og økonomisk/politisk støtte til det eritreiske folk, som kjemper både mot kolonialisme og tørke. Et transportsystem for hjelp til tørkerammede og u-hjelp for brønnborere må bygges opp. Norge bør anerkjenne EPLF som representant for det eritreiske folk og gå inn for at landets framtidige status blir avgjort ved folkeavstemning. LOs kontakt med EPLFs faglige seksjon videreføres. Norge bør vurdere omdisponering av utviklingshjelpen til Etiopia, så lenge regimet i Etiopia så hensynsløst overser faglige rettigheter, mindretallsrettigheter og arbeidet for å motarbeide tørke og erosjon.

Barnearbeid

Barnearbeid, særlig i utviklingsland, er farlig for barna og nedverdiggende for de land som driver slikt arbeid. Det er kapitalistisk utbytting. Kongressen ber Landsorganisasjonen følge opp FFIs utredende arbeid og vedtak med forslag om en internasjonal kampanje mot barnearbeid, bl.a. ved å ta opp situasjonen i utvalgte land. En informasjonskampanje i Norge, i et samarbeid mellom LO, berørte forbund, Framfylkingen og Redd Barna, må vurderes.

Forslag vedrørende:

Sør-Afrika: Forslag nr. 2845, 2846, 2850, 2852, 2853, 2869, 2879, 2883, 2892, 2894, 2898, 2899, 2900, 2901.

Midt-Østen: Forslag nr. 2847, 2857, 2863, 2865, 2870, 2881, 2883, 2893, 2897.

Afghanistan: Forslag nr. 2848, 2856, 2858, 2859, 2860, 2871, 2872, 2873, 2877, 2879, 2883, 2889, 2891.

Solidaritet: Forslag nr. 2849, 2855, 2861, 2862, 2873, 2878, 2895.

Øst/Vest-forbindelsene: Forslag nr. 2849, 2854, 2882, 2902.

Tyrkia: Forslag nr. 2876.

Nedrustning: Forslag nr. 2873, 2885, 2886, 2902, 2867.

Mellom-Amerika: Forslag nr. 2804, 2873, 2874, 2875, 2887, 2888, 2890, 2811, 2896.

Nicaragua: Forslag nr. 2888, 2890, 2891, 2896, 2864, 2872, 2875, 2887.

El Salvador: Forslag nr. 2874, 2882.

Eritrea: Forslag nr. 2868.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Nr. 2845 Avd. 18, Rogaland, foreslår:

Full boikott av all handel med Sør-Afrika.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2846 *Norsk Barnevernpedagogforbund*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge krever at Norge gjennomfører en total boikott av Sør-Afrika. Det må innføres straffebestemmelser for brudd på boikotten.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2847 *Bygningsindustriarbeidernes seksjon Oslo og Akershus, Avd. 3, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

Vi beklager at det ennå ikke har kommet til noen fredsløsning i Midt-Østen, men at det tvert i mot siden forrige LO-kongress har vært nye ødeleggende kriger. Det er mer klart enn noensinne at kjernen i hele Midt-Østen konflikten er spørsmålet om retten til Palestina. Det blir ingen fred uten rettferdighet for alle parter og uten at begge hovedparter - Israel og PLO - deltar som likestilte i en slik fredsprosess.

Vi gir derfor vår støtte til initiativet fra FNs generalsekretær og vedtak i FNs Hovedforsamling om en Internasjonal Fredskonferanse i FN-regi om Midt-Østen spørsmålet - med deltaking av alle parter, både Israel, PLO og de berørte arabiske stater, både USA og Sovjet. Vi henstiller til norske myndigheter å arbeide for dette.

Alternativet er flere kriger, mer nød i området og fortsatt urettferdighet, spesielt for det palestinske folket som enten lever i landflyktighet eller under okkupasjon. I tillegg er det grunn til økende bekymring for at den neste krigen i området ikke lar seg begrense til Midt-Østen, men kan tenne en verdensbrann. Ikke bare for palestinernes skyld, men for egen sikkerhet, bør det arbeides aktivt for å komme fram til en løsning som yter rettferdighet til alle de berørte parter og dermed kan legge grunnlaget for en varig fred.

Forslaget er ikke nødvendigvis tenkt som en egen uttalelse fra LO-kongressen men kan også redigeres inn i en generell utenrikspolitisk uttalelse.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2848 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Krav om at Sovjet trekker seg ut av Afghanistan og at LO skal bevilge pengestøtte til motstandskampen.

Nr. 2849 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Sende støtte til arbeideropposisjonen i Øst-Europa og utvikle kontakt med disse.

Nr. 2850 *Avd. 289, Stein-, Jord og Cementarbeidernes Forening, Stavanger*, foreslår:

LO-kongressen krever at Norge gjennomfører en total boikott av Sør-Afrika.

Nr. 2852 *Avd. 233, Svelvik Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Stans frakt av olje til Sør-Afrika på norske skip.

LO-kongressen i 1981 krevde at den norske regjering aktivt måtte følge opp FNs handlingsplan mot apartheid. Denne planen oppfordrer til brudd i alt økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika.

Regjeringen må ta konsekvensen av at Norge i FN stemte for denne handlingsplanen, og straks sette i verk effektive tiltak for å stoppe den norske oljetransporten til Sør-Afrika.

Nr. 2853 *Avd. 233, Svelvik Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Alle fengslede fagforeningsledere i Sør-Afrika må løslates, slik at de fritt får utføre sine demokratiske oppgaver som faglige tillitsmenn.

Nr. 2854 *Bygningsarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

LOs kongress krever av disse land: Bulgaria, øyeblikkelig løslatelse av arbeiderveteranen Kristo Nolv Jordanov og andre arresterte eller deporterte opposisjonelle, samt stopp i all undertrykkelse av fagopposisjonelle.

Av Sovjet, innstilling av forfølgelsene mot den nye faglige bevegelsen som ble skapt på initiativ av gruvearbeideren Viktor Klebanov, og øyeblikkelig løslatelse av de mange arresterte eller tvangsinnlagte fagopposisjonelle.

Av Romania, løslatelse av arresterte gruvearbeidere og innstilling av undertrykkelsen av de som har deltatt i streiker.

Av alle land krever vi dette: Full frihet til fagorganisering og faglig aktivitet, uten noen innblanding fra myndighetene.

Nr. 2855 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

LO-kongressen avkjenner «Solidaritet» som Polens eneste legitime fagbevegelse, og vil ha kontakt utelukkende med Solidaritet, en fri og uanhengig arbeiderbevegelse med bred og ekte folkelig støtte. Vi forplikter oss til å gi «Solidaritet» aktiv politisk og materiell støtte. LO-kongressen bevilger et beløp til organisasjonen. Vi krever at «Solidaritet» får fulle faglige og demokratiske rettigheter, at alle politiske fanger slippes vilkårsløst fri.

Nr. 2856 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

Sovjets snart 5 år gamle krig i Afghanistan er den blodigste og mest brutale som verden i dag er vitne til. Vi mener det derfor er akutt viktig å styrke både den politiske og materielle støtten til motstandsbevegelsen. Vi gjentar vårt hovedkrav: «Sovjet ut av Afghanistan nå», vilkårløst.

Fagbevegelsen i Norge bør forplikte seg til aktivt solidaritetsarbeid, også gjennom sine internasjonale forbindelser. LO-kongressen bevilger et beløp til den afghanske motstandskampen. Dette skal komme det afghanske folk til støtte ved kjøp av mat og medisiner. Pengene kanaliseres gjennom AIS i Norge.

Nr. 2857 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

Siden forrige kongress i -81 har det palestinske folk vært utsatt for en blodig terrorkrig fra Israel. (Sabra og Chatilla) PLOs rolle som en uavhengig nasjonale frigjøringsbevegelse er også blitt utsatt for harde angrep, bl a fra det syriske regimet. LO kongressen slår fast som sitt syn at det er PLO som er det palestinske folks eneste og legitime representant.

LO kongressen krever også øyeblikkelig stans i koloniseringa av Vestbreden og at alle israelske styrker trekkes ut av Libanon straks.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til LOs handlingsprogram: «Internasjonal solidaritet, fred og nedrustning».

Nr. 2858 *Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund*, foreslår:

Sovjets snart 5 år gamle krig i Afghanistan er den blodigste og mest brutale verden er vitne til i dag. LO mener det er viktig å styrke den politiske og humanitære støtten til motstandsbevegelsen for at de skal nå sitt mål: Sovjet ut av Afghanistan. Fagbevegelsens solidaritetsarbeid er forpliktende. LO-Kongressen bevilger kr. 50.000,- til den afghanske motstandsbevegelsen for medisinsk og annet nødvendig utstyr. Bevilgningen kanaliseres gjennom Arbeidernes Internasjonale Støttefond.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2859 *Avd. 12, Heismontørenes Fagforening*, foreslår:

Sovjets snart 5 år gamle krig i Afghanistan er den blodigste og mest brutale som verden er vitne til i dag.

LO mener det er viktig å styrke den politiske og materielle støtten til motstandsbevegelsen for at de skal nå sitt mål: Sovjet ut av Afghanistan.

Fagbevegelsen må forplikte seg til et aktivt solidaritets arbeid. LO-kongressen bevilger kr. 50.000 til den afghanske motstandskampen.

For at dette skal komme den afghanske motstandsbevegelsen til gode for kjøp av våpen, medisinsk og annet utstyr, kanaliseres pengene gjennom Afghanistankomiteen og Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttefond i samarbeid.

Forbundsstyrets innstilling: Kan ikke tiltres i sin nåværende form. Henviser til forbundsstyrets forslag.

Nr. 2860 Avd. 242, *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Norsk LO bryter forbindelsene med sovjetisk LO inntil alle tropper er trukket ut av Afganistan.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 2861 Avd. 12, *Heismontørenes Fagforening*, foreslår:

LO anerkjenner Solidaritet som landets eneste legitime fagbevegelse. Solidaritet er en arbeiderbevegelse med bred og ekte folkelig støtte. LO vil utelukkende ha kontakt med Solidaritet som representant for fagbevegelsen i Polen.

LO vil støtte Solidaritet aktivt både politisk og med materiell. LO-kongressen bevilger kr. 50.000 til organisasjonen.

LO krever at Solidaritet får fulle faglige og demokratiske friheter og at alle politiske fanger slippes fri.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres i prinsippet. Det vises til avd. 242s forslag.

Nr. 2862 Avd. 242, *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

LO må støtte Solidaritet i Polen og arbeide for frigivelse av alle arresterte og internerte medlemmer av Solidaritet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2863 Avd. 242, *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Vi oppfordrer norske myndigheter til å anerkjenne PLO som det palestinske folkets representant og opprette offisiell kontakt med organisasjonen. Det vil være et skritt mot fred for alle som bor i området.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2864 Avd. 242, *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Full støtte til Nicaragua. USA ut av Sentral-Amerika. LO må stå fast på prinsippet om nasjonal sjølråderett.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres slik det er utformet.

Norsk Grafisk Forbund

Nr. 2865 *Oslo Grafiske Fagforening*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge oppretter forbindelse med «Den palestinske Arbeiderunion».

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres. Det henvises til behandling av tilsvarende sak i LO-kongressen 1981.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2867 *Avdeling 1, Oslo Jern og Metall*, foreslår:

At Landsorganisasjonens kongress bevilger kr. 100.000 til kampanjen «NEI TIL ATOMVÅPEN». Dette vil være i tråd med fagforeningers og forbunds engasjement i denne aksjonens arrangementer.

Nr. 2868 *Avdeling 235, Oslo Støperiarbeiderforening*, foreslår:

Kongressen bevilger kr 10.000,- til humanitær hjelp i Eritrea (EPLF) gjennom AIS.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslagene om bevilgninger tiltres.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 2869 *Avd. 40, Falconbride Nikkelverk Arbeiderforening av NKIF*, foreslår:

Sør-Afrika.

På tross av mange års kamp, både i Sør-Afrika, i FN og andre fora, ser det ennå ut til å være langt fram til en forandring av det uverdige og mid-delalderske systemet i republikken Sør-Afrika.

De organisasjonene og enkeltpersonene som kjemper for en forandring i

Sør-Afrika, ber stadig om at det iverksettes en effektiv handelsboikott av apartheid-regimet. Representanter for et stort flertall av verdens nasjoner støtter dette kravet. Når det likevel ikke blir gjennomført, er det på grunn av at noen få av verdens rikeste land hindrer boikott, og på den måten holder sin beskyttende hånd over rasistene. Den norske regjering må fjerne alle tendenser til at Norge eller norske bedrifter kommer i selskap med slike land. LO-kongressen krever derfor at norske myndigheter aktivt arbeider for en effektiv handelsboikott av Sør-Afrika.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Nr. 2870 Avd. 48, *Herøya Arbeiderforening av NKIF*, foreslår:

Palestinaproblemet.

- 1 - LO-kongressen slår fast som sitt syn at det er den palestinske frigjøringsorganisasjonen PLO som i sin rettferdige kamp, for et fritt demokratisk og uavhengig Palestina, er det palestinske folks eneste legitime representant.
- 2 - LO-kongressen krever øyeblikkelig stans i koloniseringen av vestbredden, og at alle israelske tropper trekkes ut av Libanon.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Nr. 2871 Avd. 35, *Nydalen Kjemiske fagforening av NKIF*, foreslår:

Landsorganisasjonen bevilger kr. 10 000 til hjelpearbeidet i Afghanistan og i flyktningeleirene i Pakistan. Pengene kanaliseres med halvparten til Afghanistankomiteen og halvparten til AIS.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes til vurdering.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2872 Avd. 120, *Gaustad personalforening*, foreslår:

Supermaktene Sovjet og USAs krigspolitikk fører verden nærmere en verdensomspennende krig. I dag fører Sovjet og USA først og fremst krig og invasjoner i den 3. verden.

Som et solidarisk handslag gir LO 100 000 kr. til Afghanistankomiteen i Norge og 100 000 kr. til den Nicaraguanske Landsorganisasjon og 100 000 kr. til PLO.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget vurderes i forbindelse med bevilgninger.

Nr. 2873 Avd. 59, *Lillehammer Kommuneforening*, foreslår:

Våre fagforeningskamerater slåss sammen med sine landsmenn verden over, - i krig, eller på mer fredelig vis. De kjemper for landet sitt, mot arbeidsløshet, for fagforenings-politiske rettigheter, og mye annet.

Lillehammer Kommuneforening vil derfor:

- Gi sin støtte til våre «kneblede» fagforeningskamerater i Solidaritet i Polen, til folket som kjemper for landet sitt i Afghanistan, og til de mange frigjøringskrigene i den 3. verden, undertrykkelsen i Mellom-Amerika og forfølgelsen av våre fagforeningskamerater i Tyrkia.
- Kreve aktiv nedrustning av atomvåpenlagre fra Sovjet og USAs side.
- Og som et ledd i kampen for fred mener vi at Norges arbeid for forsvar av landet, også må innbefatte en aktiv kamp mot atomutrustningen uten svekkelse av vårt tradisjonelle forsvar.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2874 Avd. 65, *Statssykehusenes fagforening*, foreslår:

EL SALVADOR

LO krever at den norske Regjering stiller krav overfor USA om å trekke sin militære og politiske støtte til regimet i El Salvador.

LO støtter frigjøringsbevegelsen i El Salvador.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2875 Avd. 65, *Statssykehusenes fagforening*, foreslår:

NICARAGUA

LO krever at den norske Regjering støtter Nicaragua mot USA og Sovjets forsøk på å styre utviklingen i landet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2876 Avd. 65, *Statssykehusenes fagforening*, foreslår:

TYRKIA

LO vil trappe opp kampen mot det militærdominerte diktaturet i Tyrkia og/deres undertrykking av folk og fagbevegelse. LO vil slåss for innføring av demokrati i Tyrkia.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2877 *Avd. 65, Statssykehusenes fagforening*, foreslår:

AFGHANISTAN

LO krever aktiv innsats fra den norske Regjering for å presse Sovjet til å trekke seg ut av Afghanistan og til støtte for frigjøringsbevegelsen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2878 *Avd. 65, Statssykehusenes fagforening*, foreslår:

FRI FAGBEVEGELSE I POLEN

LO støtter den frie fagbevegelsen i Polen, og vil arbeide for at den igjen skal bli lovlig.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2879 *Avd. 019, Stavanger kommune Arbeiderforening*, foreslår:

LO-kongressen krever at Norge gjennomfører en total boikott av Sør-Afrika.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 2881 *Avd. 44, Oslo*, foreslår:

LO bør bryte med Israels fagbevegelse Histadrut og i stedet opprette offisiell kontakt med den palestinske Arbeiderunion.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at LO må ha offisiell kontakt med Den palestinske Arbeiderunion.

Forslaget om å bryte med Histadrut kan ikke anbefales. Fagbevegelsen må imidlertid bruke denne forbindelsen til sterkt å presisere misnøye med okkupasjonen av Vestbredden og behandlingen av palestinerne.

Postfolkenes Fellesforbund

Nr. 2882 *Norsk Postforbund, Aust-Agder krets*, foreslår:

LO skal ikke invitere gjester fra den offisielle fagbevegelsen i Sovjet-Unionen til Norge.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget vedtas ikke.

Nr. 2883 *Norsk Sosionomforbund*, foreslår:

Støtte til frigjørings-bevegelser i den tredje verden. LO gir støtte til frigjøringsbevegelsen i den tredje verden og bevilger:

100 000 til Afghanistan

100 000 til PLO

100 000 til Sørlege Afrika

100 000 til El Salvador

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2885 *For. 91, Personalforeningen ved Universitetet i Bergen*, foreslår:

Kamp mot atomvåpen.

LO-kongressen bevilger kr. 50.000,- til «Nei til atomvåpen» og gir sin tilslutning til de krav som NTA har reist overfor Stortinget:

Vi ber Stortinget fatte vedtak om at det ikke skal tillates atomvåpen i Norge. Slike våpen skal ikke inngå i forsvaret av Norge, og andre stater skal ikke ha lov til å bringe dem inn i landet. Vi ber Regjeringen arbeide aktivt i FN, NATO og andre internasjonale organer for å oppnå stans i all prøving, produksjon og utplassering av atomvåpen, som et første skritt mot nedbygging av atomvåpen i øst og vest.

Forbundsstyrets innstilling: Arbeiderpartiets landsmøte i 1957 og 1961 fastla atompolitikken, som senere er godtatt som offisiell politikk. Denne går ut på at atomvåpen ikke skal plasseres på norsk område. Norge avgjør gjennom sine konstitusjonelle organer hvilke tiltak som til enhver tid er nødvendige, for å ta vare på landets sikkerhet og uavhengighet.

LO og forbundene må delta aktivt i internasjonale faglige organisasjoner og andre fora der LO deltar (FN) og arbeide for en fastfrysing og senere nedbygging av utplasserte atomvåpen i Øst og Vest.

Det arbeides for at Norden blir atomvåpenfritt som et ledd i en bredere europeisk sammenheng. De ressurser LO kan avse til dette bør brukes internt, og ikke overføre deler til andre organisasjoner.

Nr. 2886 *For. 75, Statens Legemiddelkontroll*, foreslår:

LO støtter Eritreas kamp for uavhengighet.

LO oppfordrer den norske Regjering til å ta Eritreas sak opp i FN.

Nr. 2887 *Avd. 116-62, Oppland distriktshøgskole*, foreslår:

Full støtte til Nicaragua.

- Fagbevegelsen må kreve at Nicaragua blir gjort til et hovedsamarbeidsland for norsk u-hjelp.
- Fagbevegelsen må selv øke den materielle støtten til sandinistregjeringen i Nicaragua.
- Fagbevegelsen må bruke sin innflytelse på alle plan for å endre USAs politikk i Mellom-Amerika.

Nr. 2888 *For. 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, foreslår:*

Full støtte til Nicaragua.

- Fagbevegelsen må trappe opp den materielle og økonomiske støtten som i dag gis gjennom Norsk Folkehjelp og på annen måte.
- Fagbevegelsen krever at Nicaragua gjøres til hovedsamarbeidsland for norsk u-hjelp.
- Fagbevegelsen må bruke sin innflytelse gjennom FFI og spesielt overfor fagbevegelsen i USA for å endre USAs politikk i Mellom-Amerika og hindre militær intervensjon i området.
- Norsk fagbevegelse må på selvstendig grunnlag støtte de bestrebelser fagbevegelsen i Nicaragua gjør i arbeidet for fred i landet. Tilknytningen til ulike faglige internasjonaler må ikke stå til hinder for støttearbeid.

Nr. 2889 *Avd. 116-62, Oppland distriktshøgskole, foreslår:*

Støtte til den afghanske motstandskampen

- Den norske fagbevegelsen må gjenta sin fordømmelse av det sovjetiske overfallet og den pågående sovjetiske krigføringa i Afghanistan.
- Fagbevegelsen må gi økonomisk støtte til dem som rammes av krigføringa i form av flyktningehjelp og støtte til helsearbeid inne i Afghanistan.
- Fagbevegelsen må oppfordre offentlige media og de avisene som sokner til arbeiderbevegelsen om å satse på å bringe fram nyheter om krigen i Afghanistan, og opprette et reisestipend for journalister som ønsker å drive reportasje fra den afghanske krigen.

Nr. 2890 *For. 90, Universitetet i Oslo, foreslår:*

Full støtte til Nicaragua.

Nicaragua gjøres til hovedsamarbeidsland for norsk u-hjelp.

USA må stanse sin innblanding i Mellom-Amerika.

De ulike faglige internasjonale - spesielt FFI (den sosialdemokratiske) og WFTU (den kommunistiske) må styrke sitt arbeid til støtte for et fritt og uavhengig Nicaragua. Ulike ideologier må ikke hindre at fagbevegelsen

over hele verden sammen kan arbeide for fred og nedrustning. Den internasjonale faglige konferansen for fred, i Managua 24.-27. april 1984, må følges opp. Fredsinitiativ i framtida må ikke forsøkes kvalt ved at den ene viktige delen av den internasjonale fagbevegelsen - i dette tilfellet FFI - ikke deltar.

Nr. 2891 *For. 90, Universitetet i Oslo*, foreslår:

Framlegg om internasjonal uttalelse og løyvingar.

LO vil protestere kvar gong fagorganiserte og andre grupper og nasjonar vert utsette for **maktthavarar**s overgrep og undertrykking. LO vil og støtte alle undertrykte grupper, folks og nasjoners kamp for frigjerung, både økonomisk, politisk, sosialt og kulturelt.

Dei mest omfattande og farlegaste undertrykkjarane i verda i dag er supermaktene USA og Sovjet, regime som undertrykkjer folkegrupper og nasjonar over heile verda. Den kampen som vert utkjempa mot desse to supermaktene er difor svært viktig og krev støtte frå alle verkeleg demokratiske og progressive krefter i verda. Vi vil spesielt gjere merksam på stoda i Nicaragua og i Afghanistan.

LO støtter nicaraguanske fagorganiserte gjennom Landsorganisasjonen CNS med kr. 100.000 og frigjeringskampen i Afghanistan gjennom Afghanistan-komiteen i Noreg med kr. 100.000.

Nr. 2892 *Avd. 117-37, Forskningsinstitusjoner i Stavanger*, foreslår:

LO-kongressen krevder at Norge gjennomfører en total boikott av Sør-Afrika.

Nr. 2893 *For. 2, Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag og For. 31, Kringkastingsens Landsforening*, foreslår:

LO og Palestinsk fagbevegelse.

LO vil sende en delegasjon til den palestinske fagbevegelse i de israelsk-okkuperte områdene (Vestbredden og Gaza).

LO vil invitere representanter for den palestinske fagbevegelse i de israelsk-okkuperte områdene (Vestbredden og Gaza) til Norge.

Forbundsstyrets innstilling: Fagbevegelsen vil fortsatt at Norge skal gi kraftig uttrykk for holdninger om ikke innblanding fra andre stater i nasjoners indre anliggende, og for bedre samarbeid mellom nasjonene.

For å få dette til i praktisk politikk, er det viktig å holde alle dører åpne, og presse på for at uverdige forhold overfor mennesker og nasjoner opphører. Demokrati og solidaritet er dog en forutsetning for fredelig utvik-

ling. Det kan være aktuelt å bruke økonomisk boikott overfor nasjoner og regimer som ikke oppfyller menneskerettighetene, fastlagt gjennom internasjonale avtaler. For at slik politikk skal lykkes, må en stor del av det øvrige verdenssamfunn bli enige om å stille seg bak boikotten. Fagbevegelsen, både sentralt og lokalt, må bevilge midler til både AIS og Norsk Folkehjelp for å hjelpe fagforeninger, spesielt i u-land, til selvhjelp og til humanitær hjelp til folkene.

LO anmodes om, i ILO, å arbeide for at de enkelte land forplikter seg til å arbeide for at et flertall av de ti-talls millioner arbeidstakere i verden, som arbeider i rustningsindustrien, overføres til arbeidsoppgaver som kan bruke verdens ressurser og teknologi til fredelige formål til beste for menneskeheten til sosial og økonomisk framgang.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2894 *Oslo Transportarbeiderforbund*, foreslår:

Det må endelig innføres en total boikott av sør-afrikanske varer. LO-medlemmer må sørge for at ingen produkter fra dette landet omsettes i Norge. Total stopp fra senest 1/1 1986. Sanksjoner mot firmaer som bryter LO-blokaden.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2895 *Oslo Transportarbeiderforening*, foreslår:

LO anerkjenner «Solidaritet» som Polens eneste legitime fagbevegelse. LO vil gi «Solidaritet» politisk og materiell støtte og bevilger organisasjonen kr. 200.000,- i støtte for 1985.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Nr. 2896 *Oslo Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Full støtte til Nicaragua.

Vedtak:

- Fagbevegelsen må trappe opp den materielle og økonomiske støtten som i dag gis gjennom Norsk Folkehjelp og på annen måte.
- Fagbevegelsen krever at Nicaragua gjøres til hovedsamarbeidsland for norsk u-hjelp.
- Fagbevegelsen må bruke sin innflytelse gjennom FFI og spesielt overfor fagbevegelsen i USA for å endre USAs politikk i Mellom-Amerika og hindre militær intervensjon i området.

- Norsk fagbevegelse må på selvstendig grunnlag sette alle krefter inn på økt samarbeid og forståelse mellom de ulike faglige internasjonale, spesielt mellom FFI (den sosialdemokratiske) og WFTU (den kommunistiske). Fagbevegelsen over hele verden må samles i arbeidet for fred og nedrustning uavhengig av ulike ideologier. Det er derfor viktig å følge opp den internasjonale faglige konferansen for fred i Managua 24. - 27. april 1984 på en slik måte at ikke fredsinitiativet i framtida forsøkes kvalt ved at den ene viktige delen av den internasjonale fagbevegelsen i dette tilfellet FFI - ikke deltar.

Nr. 2897 *Porsgrunn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Siden forrige LO-kongress i 1981 har det palestinske folket vært utsatt for en blodig terrorkrig fra Israel. PLOs eksistens som en uavhengig nasjonal frigjøringsbevegelse er også blitt utsatt for harde angrep, blant annet fra det syriske regimet.

LO-kongressen slår fast som sitt syn at det er Den Palestinske Frigjøringsorganisasjon PLO som er det palestinske folkets eneste og legitime representant i sin rettferdige kamp for et fritt, demokratisk og uavhengig Palestina.

LO-kongressen krever øyeblikkelig stans i koloniseringa av Vestbredden og at alle israelske styrker øyeblikkelig skal trekke seg ut av Libanon.

Nr. 2898 *Stavanger og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO-kongressen krever at Norge gjennomfører en total boikott av Sør-Afrika.

Nr. 2899 *Svelvik Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Stans den norske oljefrakten til Sør-Afrika. LO-kongressen i 1981 krevde at den norske Regjering aktivt måtte følge opp FNs handlingsplan mot apartheid. Denne planen oppfordrer til brudd i alt økonomisk og kulturelt samarbeid med Sør-Afrika.

Regjeringen må ta konsekvensen av at Norge i FN stemte for denne handlingsplanen og straks sette i verk effektive tiltak for å stoppe den norske oljetransporten til Sør-Afrika.

Nr. 2900 *Svelvik Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Øk norsk U-hjelp til det sørlige Afrika.

Norge må vise sin solidaritet med de uavhengige statene i det sørlige Afrika ved å øke utviklingshjelpen til området.

- Norge må stå fast på å øke støtten til Mosambik
- Lesotho må få bistand direkte fra norske myndigheter
- Angola må gjøres til samarbeidsland for norsk utviklingshjelp

Nr. 2901 *Svelvik Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Løslat fengslede fagforeningsledere i Sør-Afrika.

Alle fengslede fagforeningsledere i Sør-Afrika må løslates, slik at de fritt får utføre sine demokratiske oppgaver som faglige tillitsmenn.

Nr. 2902 *Bergen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO-kongressen bevilger kr. 50.000,- til Nei til atomvåpen og gir sin tilslutning til de krav som NTA har reist overfor Stortinget.

Vi ber Stortinget fatte vedtak om at det ikke skal tillates atomvåpen i Norge, og andre stater skal ikke ha lov til å bringe dem inn i landet.

Vi ber Regjeringen arbeide aktivt i FN, NATO og andre internasjonale organer for å oppnå stans i all prøving, produksjon og utplassering av atomvåpen, som et første skritt mot nedbygging av atomvåpen i øst og vest.

Hågensen sa at de endringer som er gjort har sin bakgrunn i to forhold, dels er det gjort endringer av aktualitetshensyn, dels har man forsøkt å fange opp de forslag som er fremsatt under Kongressen.

Votering:

Dirigenten foreslo en punktvis behandlingsmåte. Dette ble enstemmig godkjent.

Innledningen

Enstemmig vedtatt.

Sør-Afrika

Dirigenten tok opp innstillingen med Janne Svegårdens endringsforslag. Enstemmig vedtatt.

Midt-Østen, Afghanistan, Solidaritet, Øst-vest-forbindelsene, Mellom-Amerika, Tyrkia og Eritrea og Barnearbeid ble votert over som egne avsnitt. Avsnittet om nedrustning erstattet av den uttalelsen som tidligere var vedtatt.

Uttalelsen ble i sin helhet enstemmig vedtatt.

Dirigenten mente nå at internasjonale spørsmål nå var ferdigbehandlet, og ingen motsa ham på dette punkt.

Han takket redaksjonskomiteen for øvrige saker for vel utført arbeid. Kongressen applauderte dette.

Dirigenten foreslo en kort pause før man gikk videre i behandlingen av forslag til Handlingsprogrammet. Møtet hevet kl. 11.35. Møtet ble satt igjen kl. 11.45.

Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet

Formannen i redaksjonskomiteen, Leif Haraldseth, tok først opp følgende uttalelse om gebyr på sjekk:

Gebyr på sjekk

Den 28. januar 1985 gjorde Den norske Bankforening vedtak om innføring av gebyr på sjekker. Når det gjelder lønnskonti innebar vedtaket at avgiften skulle betales for samtlige sjekker utover 4 pr. måned og at ordningen skulle tre i kraft fra 1. juli 1985.

LO og N.A.F. protesterte på den behandlingsmåte Bankforeningen hadde valgt og pekte på at eventuelle endringer under enhver omstendighet måtte sees i samband med den forestående hovedavtalerevisjonen høsten 1985. Bankforeningen valgte å se bort fra denne protesten og fastholdt sitt vedtak.

Myndighetene har senere nektet å godkjenne vedtaket om generell og bindende ordning for medlemmer av Bankforeningen. Foreningen har deretter oppfordret bankene til å innføre gebyr etter egen beslutning.

Landsorganisasjonens representantskap vedtok i sitt møte 12. februar 1985 å motsette seg et hvert forsøk på å uthule bestemmelsen i Hovedavtalen på dette punkt.

Kongressen slutter seg til Representantskapets standpunkt og vil understreke at ordninger av den type Bankforeningen oppfordrer til, innebærer at lønnstakere må betale avgift for å få utbetalt sin lønn. Dette er i strid med de forutsetningene som bestemmelsen i Hovedavtalen bygger på og er helt uakseptabelt for arbeidstakerne.

Kongressen vil derfor ta avstand fra enhver form for avgifter på sjekkbruk som er i strid med de forutsetninger Hovedavtalen inneholder. Kongressen oppfordrer såvel arbeidstakerne som de enkelte organisasjonsledd i fagbevegelsen om å være på vakt mot vedtak fra de enkelte bankers side og eventuelt overføre sine lønnskonti til banker som ikke har innført gebyrordninger.

Haraldseth sa at uttalelsen var varslet tidligere. Den er aktualisert av utspill fra Bankforeningen som har krevd gebyr på sjekkbruk. Foreningen har fått nei fra FAD, men det hindrer ikke Bankforeningen fra å foreslå dette overfor de enkelte banker. Vi skal ta dette opp ved revisjonen av Hovedavtalen i høst, men det er altså fare for at bankene eventuelt vil gå inn for sjekkgebyr fra 1. juli.

Willie Kristensen, Norsk Bygning, grep ordet. Han syntes det var grunn til å gi LO-ledelsen honnør for fasthet og styrke i dette spørsmålet. Tusen takk!

Votering:

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Leif Haraldseth sa at det var to dokumenter man burde ha foran seg under behandlingen videre. Det ene var innstillingen fra redaksjonskomiteen til alle de fremkomne forslag. Det andre var Handlingsprogrammet i ny form. Tallene som står nevnt refererer seg til tidligere nr. på forslag. Det har vært en enorm forslagsmengde. Jeg tror mellom 450—500. Det kan kanskje være vrient å holde styr på en slik forslagsmasse, men jeg tror vi har en god oversikt. Han sa seg enig med dirigentens forslag om en behandling avsnitt for avsnitt og tok opp følgende innstilling: Dokumentet med innkomne forslag og redaksjonskomiteens innstillinger er følgende:

REDAKSJONSKOMITEEN FOR HANDLINGSGROGRAMMET

Innkomne forslag

Morgendagens Norge

2734

Repr. nr. 162 Marthe Kjær Andersen

Nytt 3. avsnitt til: Morgendagens Norge, som fagbevegelsen vil arbeide for:

— Ved økende bruk av ny teknologi må organisering av arbeidet skje slik at tilhørighet og mellommenneskelige forhold tillegges avgjørende betydning for arbeidsmiljø og mulighet for egen utvikling og medinnflytelse.

De andre avsnittene forskyves tilsvarende.

Repr. nr. 80 Frak Svarhold

LO må i kommende kongressperiode sette kampen mot massearbeidsløshet som sitt viktigste mål.

Repr. nr. 300 Odd Skum

Del 1, punktet «likhet og solidaritet» — følgende tilføyelser: «Finnmark og Nord-Troms må derfor vies særskilt oppmerksomhet» Videre innarbeides følgende punkter i underkapitlene:

- Importrestriksjoner av frukt og grønnsaker til Finnmark oppheves
- 1 uke lengere ferie for befolkninga i Finnmark og Nord-Troms
- Botilskudd til alle husstander i Finnmark og Nord-Troms
- Økt barnetrygd med kr. 250,-/barn i Finnmark og Nord-Troms
- Skille ut Finnmark og Nord-Troms som egen utdanningspolitisk region
- styrke Statens Reindriftsskole med sikte på praktisk fagopplæring

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet.

Repr. nr. 174 Marthe Stensen

(7-A) Det er et samfunn der det er lettere og mer naturlig å utvikle menneskelig fellesskap og hjelpe hverandre, hvor det er full likestilling mellom mann og kvinne, og er et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

Repr. nr. 145 Even Rusten

Sekretariatets forslag til LOs Handlingsprogram side 6, overskrift «Morgendagens Norge» 8. avsnitt, endres til:

Det er et samfunn der det er lettere og mer naturlig å utvikle menneskelig fellesskap og hjelpe hverandre, hvor det er full likestilling mellom kvinne og mann.

Nytt avsnitt 9:

Er et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

Gammelt avsnitt 9 blir 10 osv.

Repr. nr. 79 Karin S. Jønsson

«Morgendagens Norge» side 6.

6. punkt «Den enkelte skal fritt kunne velge, osv. går ut».

Nytt punkt:

Alle skal ha rett til å velge sin livsform innenfor fellesskapets trygghet. Alle skal ha rett til engasjement og holdning uten press og ensretting fra kommersielle krefter.

9. strekpunkt utgår.

Nytt punkt:

Arbeidslivet må være fritt for urimelige belastninger. Alle må sikres rett til aktivt å fjerne negative arbeidsmiljøbelastninger.

Repr. nr. 167 Karl Wolfe

Morgendagens Norge.

Eget punkt: Et samfunn hvor barns interesser er et overordnet mål i all samfunnsplanlegging og hvor barna selv tas med i avgjørelsesprosessen.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Politiske utfordringer

Repr. nr 31 Raymond Marthinsen

2. avsnitt side 11 og nest siste strekpunkt side 11.

Fagbevegelsen må innlede et bredt faglig/politisk samarbeid med politiske partier som støtter fagbevegelsens målsettinger. Prinsippet må være: At partiene støtter fagbevegelsen og ikke omvendt.

Repr. nr. 17 Bjørn Christiansen

Endringsforslag til Sekretariatets innstilling til Handlingsprogram: Side 11, 2. avsnitt, setning endres slik:

«Det er viktig med et faglig/politisk samarbeid fra sak til sak mellom de politiske partier som støtter fagbevegelsens målsettinger».

Side 11, 5. strekpunkt 1. avsnitt endres:
fortsette endres til «utvide».

Repr. nr. 32 Borgar Løberg

Avsnitt: Faglig/politisk samarbeid i Handlingsprogrammet. Nytt strekpunkt: Landsorganisasjonen vil:

— arbeide for å få et samarbeid med politiske partier med tilknytning til arbeiderbevegelsen.

Repr. nr. 85 Trygve Johnsen

Til avsnittet: Politiske utfordringer F/P-samarbeid side 11:

Strekpunkt 5 endres til:

— medvirke til en effektivisering og økning av det faglig/politiske engasjement hvor en også ser på ulike organisasjonsmessige tilknytninger. Dette for å gi den samlede arbeiderbevegelse større bredde og slagkraft.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Avtaleverket

Repr. nr. 88 Arvid Nordli

Første avsnitt — uendret.

Resten endres til:

Fagbevegelsen må bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for medlemmene enn hva lovverket tilsier, man vil også reise krav om endringer i lovverket når det tjener medlemmene. Gjennom tariffoppgjørene vil fagbevegelsen arbeide for å oppnå en tilfredsstillende og rettferdig inntektsfordeling.

Fagbevegelsen vil arbeide for en solidarisk lønnspolitikk som omfatter alle lønnstakere i samfunnet.

En foreslår følgende nye strekpunkt i tillegg til de oppsatte:

- gjennom tariffavtalene bygge videre på enkelte lovbestemmelser
- bruke avtaleverket til å oppnå bedre standard for våre medlemmer enn hva lovverket tilsier.

Repr. nr. 246 Inger Kj. Jensen

Landsorganisasjonen i Norge vil:

- arbeide for at medlemmer av frivillige beredskapsorganisasjoner får fri med lønn fra arbeidet i forbindelse med redningsaksjoner og øvelser.

Spørsmålet søkes innarbeidet som en del av Hovedavtalen.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Forslaget fra Inger Kj. Jensen oversendes forhandlingsutvalget for hovedavtaleforhandlingene.

Demokrati, medbestemmelse og ansvar

1602, 1603, 1608, 1609, 1610, 1611, 1613, 1620, 1621, 1622, 1623, 1694.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1602 Avd. 100, Ringsaker Bygningsarbeiderforening, Avd. 111, Bru-munddal Sag- og Høvleriarbeiderforening og Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hedemarken/Østerdalen, foreslår:

LO må i kommende kongressperiode arbeide aktivt for å få gjennomført Skytøen-komiteens innstilling om bedriftsdemokrati. Det må legges vekt på innføring av 50% regelen i bedriftenes styrende organer. Taushetsplikten som i dag pålegges de fagorganisertes representanter, må fjernes.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1603 *Avd. 100, Ringsaker Bygningsarbeiderforening, Avd. 111, Brumunddal Sag- og Høvleriarbeiderforening og Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hedemarken/Østerdalen*, foreslår:

Økonomi/bank og kredittvesenet

LO må i kommende kongressperiode intensivere arbeidet med å nasjonalisere bank og kredittvesenet. Samfunnets revisjons- og kontrollapparat må ha ubegrenset adgang til å kontrollere de viktigste bedrifter og de multinasjonale selskapene, slik at økonomiske transaksjoner som fører til skatteunndragelser, spekulasjonsinvesteringer i utlandet og lignende forhold stoppes.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1608 *Avd. 100, Moelv*, foreslår:

Økonomi-, bank- og kredittvesenet.

Landsorganisasjonen må i kommende periode intensivere arbeidet med å nasjonalisere bank- og kredittvesenet. Samfunnets revisjons- og kontrollapparat må ha ubegrenset adgang til å kontrollere de viktigste bedriftene og de multinasjonale selskapene, slik at økonomiske transaksjoner som fører til skatteunndragelser, spekulasjonsinvesteringer i utlandet og lignende forhold stoppes.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene tiltres. Fagbevegelsen må kreve at det oppnevnes en egen nemnd som skal godkjenne all kapitaleksport.

Nr. 1609 *Avd. 98, Skien*, foreslår:

LO må i samarbeid med partier utgått fra arbeiderbevegelsen sørge for en lov el. forordninger, så det ikke blir så lett å legge ned bedrifter ut fra snevre økonomiske interesser.

Forbundsstyrets innstilling: Det er i Norge fri adgang til å etablere bedrifter og også å legge dem ned.

Imidlertid har det i den senere tid vist seg at utenlandske selskaper kjøper opp konkurrenter i Norge for så å legge dem ned. Utenlandske selskaper må ha konsesjon for slike oppkjøp.

Det er derfor viktig at LO tar opp spørsmålet om vår konsesjonslovgivning, slik at en unngår at bedrifter blir kjøpt opp med et eneste formål, å få dem nedlagt.

Nr. 1610 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Bedriftsdemokrati - Nedleggelse:

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund ser på spørsmål som permitteringer, oppsigelser, og andre tiltak fra arbeidsgivernes side, som noe forbundet mener en må sette i skarpt søkelys.

Dette fordi enkelte bedrifter forsøker å utnytte muligheten til dels «pynte på» regnskapet gjennom unødvendige permitteringer, dels å ikke følge ansiennitetsprinsippet slik Hovedavtalen fastslår.

Den støtte klubber og foreninger har krav på ved nedleggelse av og store innskrenkninger av arbeidsplasser, må LO og forbundet sørge for blir bedre ivare tatt i fremtiden.

Det må, også i fremtiden, være en oppgave for LO og NKIF å stille seg bak den kampen fagforeninger på nedleggingstruede arbeidsplasser fører. LO og NKIF bør til enhver tid vurdere hvilke virkemidler som kan tas i bruk for blant annet å hindre rasing av industriarbeidsplasser. Når aksjoner eventuelt ansees nødvendige må deltakelse i beslutningene fra utsatte foreninger og klubber være en selvfølge.

Ved oppsigelser og permisjoner må ansiennitetsprinsippet følges så langt lov- og avtaleverket gjør det mulig.

Som følge av dette ber NKIF, LO arbeide for at det oppnås en styrking av de tillitsvalgte stilling ved slike forhandlinger. Det er viktig at de ansattes representanter i bedriftens styre og bedriftsforsamling føler seg solidarisk forpliktet til å ivareta interessene til de som berøres ved beslutninger, ved f.eks. innskrenkninger og nedleggelse, og at de har møte med disse før endelig vedtak fattes.

De ansattes representanter må få vetorett ved nedleggelse av overskuddsbedrifter.

De ansatte må kunne kreve at et offentlig oppnevnt utvalg får anledning til å gjennomgå bedriftens regnskaper og tallmessige materiale som legges til grunn for nedleggelse av bedrifter, før beslutninger om nedleggelse kan foretas.

NKIF er av den oppfatning at man må søke å utbygge bedriftsdemokratiordningen til minimum en 50/50 ordning.

Nr. 1611 *Avd. 49, Askim Kjemiske Arbeiderforening av NKIF*, foreslår:

Utvidelse av bedriftsdemokratiet. LO må arbeide for at de ansatte kommer med i den daglige ledelse av bedriften.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1613 *Avd. 59, Vaksdal*, foreslår:

Erfaringene med de ansattes representasjonsrett i bedriftenes styrende organer er hittil gode. Men, samtidig vet vi at det finnes mange bedrifter med over 50 ansatte der spørsmålet ikke har blitt reist blant de ansatte. Likeledes er bakgrunnen for endringene i Aksjeloven for lite kjent ute på arbeidsplassene.

LO må derfor styrke arbeidet med å gjøre bedriftsdemokratiordningene kjent. Samtidig må det legges opp til en grunnopplæring for ansatte som velges inn i bedriftenes styrende organer. Opplæringen må dekkes av arbeidsgiver, men arrangeres av fagbevegelsen (AOF, LO, forbundene). Likeledes bør LO arbeide for at nødvendig opplæring utover en første grunnopplæring også dekkes av arbeidsgiver.

Bakgrunnen for forslaget er å få oppfylt intensjonene i Aspengren-komiteens innstilling.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter forslaget og de synspunkter som fremkommer. Skoleringen av representanter i bedriftenes styre og bedriftsforsamling bør finansieres av bedriftene/samfunnet.

Nr. 1620 *Arendal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Landsorganisasjonen må i kongressperioden arbeide aktivt for å få gjennomført Skytøen-komiteens innstilling om bedriftsdemokrati. Det må særlig legges vekt på innføring av 50% regelen i bedriftens styrende organer. LO må også arbeide aktivt i perioden for å få innført medbestemmelsesrett i offentlig sektor.

Nr. 1621 *Ringsaker Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Bedriftsdemokratiet:

1. Landsorganisasjonen må i kommende kongressperiode arbeide aktivt for å få gjennomført Skytøen-komiteens innstilling om bedriftsdemokratiet. Det må legges vekt på innføring av 50% regelen i bedriftenes styrende organer.
2. Taushetsplikten som i dag pålegges de fagorganisertes representanter, må fjernes.

Nr. 1622 *Ringsaker Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Økonomi/bank og kredittvesenet

Landsorganisasjonen må i kommende kongressperiode intensivere arbeidet med å nasjonalisere bank og kredittvesenet. Samfunnets revisjons- og kontrollapparat må ha ubegrenset adgang til å kontrollere de viktigste bedriftene og de multinasjonale selskapene, slik at økonomiske transaksjoner som fører til skatteunndragelser, spekulasjonsinvesteringer i utlandet og lignende forhold stoppes.

Nr. 1623 *Rjukan og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO-kongressen 1985 gjør vedtak om at LO arbeider for at det i Norge kommer en lov som forbyr nedleggelse av bedrifter som går med driftsmessig balanse eller bedre.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 1694 *Avd. 121, Lista Kjemiske Fagforening av NKIF*, foreslår:

At LO arbeider for å opprette et industrifond som skal støtte utviklingsarbeid og lønnsutjevning i industri og håndverk.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget anbefales.

Repr. nr. 85 Trygve Johnsen

Til avsnitt: Demokrati, medbestemmelse, side 13:

Nytt strekpunkt 8: De ansatte må få sterkere innflytelse for å kunne hindre nedleggelse av samfunnsmessige lønnsomme arbeidsplasser.

Bedriften må dele utgiftene til ekstern ekspertise som de ansatte mener det er behov for.

Repr. nr. 69 Erling Ervik

Nytt avsnitt i Handlingsprogrammet s. 12 «demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Vi har i den senere tid sett tendenser til spekulative oppkjøp av bedrifter. Vi har også merket en gryende interesse hos store kapitaleiere for å få opphevet stemmerettsbegrensninger i aksjeselskaper. Slike utviklingstrekk undergraver de ansattes medinnflytelse, og kan på sikt gjøre hele bedrifts-demokratiet til en illusjon ved at sterke kapitalinteresser kjøper opp selskaper og foretar sine disposisjoner over hodet på de ansatte og bedriftens daglige ledelse.

(Nytt strekpunkt):

— arbeide for begrensning av stemmeretten på generalforsamlinger i ak-

sjeselskaper som hindrer at store kapitaleiere setter det etablerte bedriftsdemokratiet til side gjennom oppkjøp av aksjer.

Repr. nr. 79 Karin S. Jønsson

Demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Nytt strekpunkt:

«At faglige møter/studiearbeid kan skje i arbeidstiden uten trekk av lønn.»

Repr. nr. 75 Knut Ellingsen

Nytt strekpunkt side 12 (Demokrati, medbestemmelse og ansvar)

— fjerne taushetsplikten som i dag kan pålegges de fagorganisertes representanter i bedriftens styrende organer.

Repr. nr. 57 Rune Kristiansen

Til Handlingsprogrammets kapittel: LOs rolle i samfunnet, avsnitt:

Demokrati, medbestemmelse og ansvar.

Ny streksats:

— Det langsiktige mål med bedriftsdemokrati er flertall for de ansatte i bedriftenes styringsorganer, demokratisk avgjørelsesprosess i bedriftene og en samfunnsnyttig produksjon av varer og tjenester.

Repr. nr. 144 Olav Støylen

— arbeide for at de ansatte i flernasjonale selskaper kan etablere former for forhandlinger og informasjonsvirksomhet på tvers av landegrensene.

Ulik møtevirksomhet forutsettes betalt av bedriften.

Repr. nr. 177 Bjarne Tollefsen

Nytt strekpunkt:

— arbeide for organisasjonsutvikling med reell medvirkning og innflytelse fra alle ansatte.

Repr. nr. 54 Willy Falch

— arbeide for forbud mot nedleggelse av bedrifter som har god økonomi dersom det ikke kan skaffes alternative arbeidsplasser.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Forslaget fra Karin S. Jønsson oversendes forhandlingsutvalget for hovedavtaleforhandlingene.

Organisatoriske oppgaver

1656, 1657, 1658.

Repr. Roar Helgesen

Ordet «elevorganisasjonene» i Sekretariatets forslag til Handlingsprogram side 13 «Organisatoriske oppgaver», fjerde avsnitt *erstattes* med «elev/studentorganisasjonene».

Repr. nr. 173 Randulf Riderbo

(Til side 14 i forslaget til Handlingsprogram, del II, kap. I — Organisatoriske oppgaver).

Følgende forslag (strekpunkt) utgår:

— utvikle sin organisasjon slik . . .

Dette ovennevnte strekpunkt erstattes med følgende:

— fastholde industriforbundsformen.

Repr. nr. 31 Raymond Marthinsen

LO har vedtatt at AUF er LOs ungdomsorganisasjon. Vi foreslår her ved at LO-kongressen opphever dette vedtak.

Repr. nr. 246 Inger Kr. Jensen

Landsorganisasjonen i Norge vil:

— støtte Norsk Folkehjelp gjennom aktivt samarbeid lokalt, regionalt og på landsbasis.

Premissdel:

Alle organisasjonsledd i fagbevegelsen bør føle et spesielt ansvar for sin egen helse, sosiale og humanitære organisasjon. Fagbevegelsens medlemmer på alle plan bør finne sin naturlige plass i Norsk Folkehjelps ulike råd, styrer og utvalg. Alle ledd i fagbevegelsen bør slutte seg til Norsk Folkehjelp som kollektive medlemmer. Norsk Folkehjelp må sikres en økonomi som gir organisasjonene reelle vekstmuligheter og trygghet. Informasjon om Norsk Folkehjelp må sikres en økonomi som gir organisasjonene reelle vekstmuligheter og trygghet. Informasjon om Norsk Folkehjelp må inn i all grunnleggende opplæring i fagbevegelsen. (Handlingsprogrammets del II, kap. I, Organisatoriske oppgaver.)

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast av Handlingsprogrammet.

Komiteen utsatte behandlingen av Randulf Riderbos forslag til etter dagsorden pkt 8 var ferdigbehandlet. Derfor er ikke endringsforslaget her kommet med i det reviderte utkastet til Handlingsprogram.

Redaksjonskomiteens forslag til strekpunkt 2 er som følger:

I annen setning endres «innenfor områder som industri, utdanning, helse- og sosialområde osv.» til «ulike områder», slik at 2. strekpunkt blir lydende:

«— utvikle sin organisasjon slik at den blir bedre i stand til å ivareta hensynet til ulike fag- og profesjonsinteresser. Dette kan skje gjennom fellesorgan eller samarbeidsorgan innenfor ulike områder. Det kan også være nødvendig å vurdere forbundsstrukturen i et slikt lys.»

Service for medlemmene

1633-37, 1639, 1640, 1644-1653, 1655, 1671, 1673, 1676.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1633 Avd. 223, *Tønsberg Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Gratis juridisk hjelp/rådgivning i private saker for LO-organiserte.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forslag fra avd. 240

Nr. 1634 Avd. 240, *Notodden Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Fri juridisk førstehjelp for LO-organiserte.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1635 Avd. 242, *Grenland Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Fri juridisk førstehjelp for saker som ikke dekkes av Kollektiv hjem.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forslag fra avd. 240.

Nr. 1636 Avd. 288, *Tømmer og Bygningssekkernes Fagforening, Stavanger*, foreslår:

Vår avdeling vil foreslå å opprette regionale juridiske kontorer.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres ikke.

Nr. 1637 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

Opprette et fond for drift av lokale kontorer for fritt rettsråd.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forslag fra avd. 240.

Nr. 1639 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Buskerud*, foreslår:

Alle LO-medlemmer sikres en forsikringsordning mot yrkesskade, ulykke og liv som tilsvarer 10 ganger gjennomsnitt av industriarbeiderlønn.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1640 *Avd. 113, Bergen*, foreslår:

Landsorganisasjonen vil sikre fagbevegelsen og dens medlemmer personlig økonomi.

- fortsette arbeidet for å skaffe de fagorganiserte og deres familier rasjonelle, gode og rimelige bankordninger.
- demokratisere og desentralisere bankvirksomheten, bl.a. gjennom opprettelse av kontaktorganer og valg av banktillitsvalgte i foreninger og klubber.
- arbeide for at fagbevegelsen og fagorganiserte samler sine økonomiske ressurser i Landsbanken.
- styrke Landsbankens mulighet til å nå ut til alle fagorganiserte.
- i samarbeide med Landsbanken oppmuntre til etablering av foretak som drives i samsvar med fagbevegelsens ideelle målsettinger om arbeider- og forbrukereide bedrifter og ulike kooperative tiltak. I tilknytning til dette opprettes et rådgivingsorgan for Landsbanken/ Landsorganisasjonen.
- opprette fonds til ulike formål i samsvar med fagbevegelsens mål så som likestilling, frivillig kulturarbeid, forskning, utdanning, ferie/fritid, boligformål.
- bruke Landsbanken til ulike favørordninger for pensjonerte fagorganiserte.
- arbeide for gjennomføring av kollektiv spareordning.
- arbeide for at studiefinansieringen igjen får en sosial profil.
- sikre unge fagorganiserte særlige betingelser ved førstegangskjøp av bolig.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1644 *Avdeling 1, Oslo*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge ber forbundene om å utvikle og iverksette nye tilbud til medlemmene.

En aktuell sak å gjennomføre er at forbundene lokalt gir tilbud om «Juridisk førstehjelp». Dette kan også skje i samarbeid mellom flere forbundsavdelinger, eller i regi av samorganisasjonen. Ordningen må være gratis for LO-medlemmer, og kostnadene må bæres av forbundene.

Nr. 1645 *Avdeling 2, Fredrikstad*, foreslår:

LO sentralt bør avsette midler for å legge til rette mulighetene for samorganisasjonene til å opprette rettsrådkontorer over hele landet.

Nr. 1646 *Avdeling 30, Drammen*, foreslår:

LO sentralt opprettet gjennom LOs distriktskontor og/eller fagforenkinskontor en ordning, som gjør det mulig for LOs medlemmer å få rådgivning i forbindelse med private juridiske spørsmål.

Nr. 1647 *Avdeling 34, Sandefjord*, foreslår:

LO pålegges i samarbeid med lokale samorganisasjoner å opprette fri juridisk rådgivning for medlemmer av LO en til to ganger pr. måned.

Nr. 1648 *Avdeling 46, Eiker*, foreslår:

Landsorganisasjonen innfører juridisk assistanse for sine medlemmer ute i distriktene.

Med dette menes en langt mer omfattende assistanse enn det som er mulig gjennom Kollektiv hjem. Assistanse må knyttes direkte til fagbevegelsen f.eks. etter mønster av Jern og Metall Avdeling 1.

Nr. 1649 *Avdeling 50, Horten*, foreslår:

LO må søke innført ordning med adgang for juridisk bistand for alle medlemmer ved sine distriktskontorer.

Nr. 1650 *Avdeling 67, Tønsberg*, foreslår:

Gratis juridisk rådgivning i private saker for LO-medlemmer.

Nr. 1651 *Avdeling 83, Kongsvinger*, foreslår:

LO bør arbeide for å få utviklet ordningen med fri retts hjelp for medlemmene.

Dette bør kunne skje ved et samarbeid mellom Samvirke og de lokale or-

ganisasjonsledd, og med lokal juridisk bistand. Ordningen bør avtales innenfor nærmere angitte rammer.

Nr. 1652 *Avdeling 111, Holmestrand*, foreslår:

Juridisk fond til støtte for LO-medlemmer.

Vi foreslår at LO-kongressen bevilger de nødvendige midler for opprettelse av et fond, hvor avkastningen brukes til juridisk rådgivning for LOs medlemmer.

Nr. 1653 *Avdeling 118, Stord*, foreslår:

I kongressperioden skal LO arbeida for at det blir oppretta rettshjelpstilbud i samorganisasjonens regi.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslagene tiltres.

Nr. 1655 *Avdeling 111, Holmestrand*, foreslår:

Bedre forsikringsdekning i grunnforsikringen.

Vi foreslår en betydelig økning av grunnforsikringens utbetalinger, slik at andre kollektive og individuelle livs-, ulykkes- eller pensjonsforsikringer blir unødvendig for LOs medlemmer.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres. En utvidelse av medlemmenes forsikringsdekning kan i dag kun løses ved at det innføres avtaleforsikringer som gjelder alle LOs medlemmer.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1671 *Bergen Losse- og Lastearbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for en opprustning av Landsbanken A/S og bør markere dette i sitt Handlingsprogram.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Nr. 1673 *Fredrikstad Faglige Samorganisasjon* foreslår:

LO i Norge oppretter et fond til det formål å avsette midler til drift av lokale kontorer for fritt rettsråd.

Nr. 1676 *Notodden og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Opprettelse av fri juridisk førstehjelpskontor.

Vi bør ha flere direkte tilbud til våre medlemmer. Derfor foreslår vi at LO arbeider for å opprette fri juridisk førstehjelp for sine medlemmer.

Repr. nr. 261 Alfred Skaiaa

LO i Norge oppretter et fond til det formål og avsette midler til drift av lokale kontorer for fritt rettsråd.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogrammet.

Arbeid, trygghet og trivsel

Repr. nr. 290 Einar Rysjedal

Tilleggsforslag til kap 2, del «Arbeid, trygghet og trivsel» mellom nåværende 4. og 5. avsnitt.

I ei rekke offentlege utgreiingar blir det nå lagt opp til ei storstilt rasing av industriarbeidsplassar i Norge. Dette vil ramme særleg hardt ei rekke lokalsamfunn som er avhengig av ei eller eit par industribedrifter for å eksistere.

Fagrørsla er ikkje mot teknologisk utvikling og industriell omstilling. Men når denne skjer på kapitalismen sine premisser, betyr denne omstillinga mønsteret og avfolking av distrikta. Den omstillinga som nå er i gang, har større profitt for kapitalinteressene som drivkraft, ikkje arbeidsfolk sitt behov for gode og sikre arbeidsplassar og eit godt lokalmiljø.

Ein viktig del av omstillinga er å anke den såkalla internasjoniseringa, eller kapitaleksporten. Kapitaleksporten betyr tap av norske arbeidsplassar og det betyr at norske økonomiske interesser blir knytta til oppretthalding av reaksjonære regime som sikrar ro og orden og maksimal utbygging av arbeidskrafta.

Denne forma for omstilling må fagrørsla kjempe mot. Nå trengst ei sterk og solidarisk fagrørsla meir enn noen gong før. Vi må ikkje la oss splitte, men støtte heilhjarta opp, med politiske og økonomiske middel, om dei som kjempar for å bevare arbeidsplassane i dei utvikla landa og folka i den 3. verden som kjempar for ei økonomisk og sosial utvikling uavhengig av imperialistisk undertrykking og utsuging.

Repr. nr. 56 Bjørn H. Kristiansen

Side 17 4. avsnitt i innledning til Et arbeidsliv for alle, går ut og blir erstattet med:

En av de største forandringene i norsk arbeidsliv det siste tiåret er at kvinnene for alvor er kommet ut i lønnsarbeidet. En hovedoppgave framover blir derfor å innrette arbeidslivet slik at det blir mulig å kombinere

lønnsarbeid med omsorgsarbeid. Løsningen hittil har vært deltidsarbeid for kvinner. Det omfang deltidsarbeidet nå har er en trussel mot normalarbeidsdagen. Forslagene om fleksible arbeidstidsordninger vil bety en ytterligere svekkelse. Individuelle løsninger har aldri vært arbeiderbevegelsens svar på samfunnsproblemene. En kortere normalarbeidsdag er den eneste løsningen dersom vi ønsker et samfunn der både kvinner og menn skal ha tid til både lønnsarbeid og omsorgsarbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Økonomisk politikk for vekst og sysselsetting

1678-1683, 1686, 1689, 1693, 1701, 1705, 1873, 1956, 2152, 2153, 2748.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund foreslår:

Nr. 1678 *Avd. 9, Malersvennenes Forening, Oslo, foreslår:* foreslår:

LO og arbeiderbevegelsen må straks kreve at det opprettes et fond på basis av overskuddet i oljesektoren, for å bekjempe den store arbeidsløsheten. Fondet må også kunne brukes i forskningsøyemed for utvikling av nye arbeidsplasser og derved bidra til å styre den tekniske utvikling.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1679 *Avd. 191, Drammen Bygningsarbeiderforening, foreslår:*

LO må arbeide for at inntekter fra oljevirkomheten brukes til å få i gang virksomhet innen landets grenser.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1680 *Avd. 354. Stein-, Jord- og Sementarbeidernes Forening, Trondheim, foreslår:*

LO krever at oljepengene blir brukt til en kraftig oppbygging av Norge. Det er skammelig å ikke bygge ut veier og jernbane og gjøre helsevesenet i stand til å gi et godt og likt tilbud til alle. Vi opplever nå at staten bygger ned Norge samtidig som det er lagt planer for hvordan norsk privat og statlig kapital skal kunne ta del i imperialistisk utbygging av den 3. verden. Dette må ikke skje, ellers vil olje-eventyret bli til skade både for folket og den norske nasjonen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1681 *Avd. 388, Bodø Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Arbeidsledigheten har ligger som en klam hånd over vårt land. Spesielt har Nordland fylke vært hardt rammet. Dette er en utvikling vi som byggningsarbeidere ikke kan godta. LO bør aktivt delta i kampen for byggeplassene. Nei til nedskjæringspolitikken.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1682 *Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund*, foreslår:

Det må arbeides for å fremskaffe nye arbeidsplasser innen offentlig og privat virksomhet. Det må fremskaffes offentlige midler til forskning og utvikling av nye produkter som igjen skal komme norsk industri og sysselsetting til gode.

Nr. 1683 *Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund*, foreslår:

Å styrke kommunenes og fylkenes økonomi slik at velferdssamfunnet kan bevares og bygges videre ut.

Nr. 1686 *NEKF avd. 113, Bergen*, foreslår:

LO må arbeide for at folk i størst mulig grad får arbeid der de bor.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres i prinsippet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1689 *Avdeling 1, Oslo Jern og Metall*, foreslår:

Avdelingen foreslår at LO-kongressen tar opp til behandling hvordan risikokapitalen i bedriftene skal finansieres slik at de fagorganiserte kan få innflytelse på prosessen, f.eks. ved oppbygging av fonds.

Forbundsstyrets innstilling: Spørsmålet om tilstrekkelig risikokapital for norsk industri er en viktig forutsetning for å lykkes i en langsiktig industriell strategi. Dersom private aksjonærer ikke i tilstrekkelig grad klarer denne oppgaven, må en se på alternative måter for å få dette til. Det er viktig at fagbevegelsen engasjerer seg i debatten om hvilke former dette bør ha, og at fagbevegelsen også får innflytelse på disponeringen av slike midler. LO må understreke det ansvar staten som industrieier har for å

skaffe nok risikokapital til statsbedriftene, slik at de også kan foreta nødvendig satsing.

I forbindelse med diskusjonen om LOs handlingsprogram bør en drøfte ulike modeller for alternative kilder for risikokapital.

Nr. 1693 *Avdeling 5, Bergen*, foreslår:

LO skal ha som målsetting å føre en kamp for at arbeidstakerne skal få en økende andel av de rikdommer som blir skapt. For LO må det være et sentralt mål at oljeinntektene går til produktive investeringer i Norge, til økt offentlig velferdspolitik og til effektiv bistand for arbeidsfolk i den tredje verden: LO må føre denne kampen mot de som ønsker å bruke oljepengene til å styre norsk kapitaleksport til fordel for et lite finansborgerskap. Videre må LO arbeide for at medlemmer som blir permittert som følge av en lovlig konflikt skal ha rett til arbeidsledighetstrygd.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet konstaterer at det gjennom tidene har skjedd viktige reformer i Folketrygdens regler om stønad under arbeidsledighet.

Forbundet konstaterer samtidig at disse reformer likevel ikke har gått langt nok, og at dagens situasjon med stor arbeidsledighet avdekker en rekke svakheter ved loven.

Forbundet gir sin prinsipielle støtte til forslagene som går på kravene om:

- Stønadstidens lengde:
52 uker og at ventetid/karensdager bortfaller.
- Beregningsgrunnlaget:
Inntektsgrunnlaget en hadde når ledighet inntrådte, grunnlaget skal i ledighetsperioden oppjusteres med lønnsutvikling for de respektive yrker/bransjer i samfunnet.
- Feriepenger:
Feriepenger skal beregnes fra første gang en mottar dagpenger.
- Full geografisk mobilitet:
Begrepet «full geografisk mobilitet» kan ikke gjelde alle aldersgrupper og heller ikke gjelde ubegrenset.

I tillegg til dette må en sikre ungdom som ikke oppnår skoletilbud eller arbeid, får stønad. Utgangspunktet for disse må være beregnet gjennomsnittsinntekt i industrien.

Det må alltid være vårt felles mål å sørge for at når samfunnet ikke kan

skaffe arbeid, må samfunnet være ansvarlig for den enkeltes daglige utkomme. Loven må derfor stå i forhold til dette, slik at en kan føle trygghet for sin egen situasjon.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund foreslår:

Nr. 1701 *Avd. 147, Hammerfest*, foreslår:

LO vil arbeide for at det blir opprettet et eget nord-norsk olje/fiske-fond. Fondet må tilføres langt større beløp enn det olje/fiske-fondet har fått, og brukes til opprustning av fiskeflåten og fiskeindustrien, særlig produktutvikling og omstilling til høyere foredlingsgrad. Det nord-norske olje/fiske-fondet bør i hovedsak finansieres av konsesjonsavgift fra oljeselskapene, og styres av folkevalgte organ i landsdelen sammen med interesseorganisasjonene i fiskerinæringa. Om utvinning kommer i gang, må en stor prosent av inntektene øremerkes for utvikling av landsdelen.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter forslaget.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1705 *Oslo transportarbeiderforening*, foreslår:

Mot nedskjæringer på fylkes og kommunebudsjettene.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1873 *Jæren Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Alle må ha rett til minst tre års videregående opplæring etter grunnskole, enten i skole eller i arbeidsliv.

Den store ungdomsledigheten krever sterkere mottiltak og må møtes med flere plasser i videregående skoler og flere lærlingeplasser. Skolen må aktivt motvirke konkurransementalitet og oppdra elevene til solidaritet. LO må få større anledning til å gi elevene kjennskap om fagbevegelsen.

Alle lærebøker bør gis ut både på nynorsk og bokmål.

Nr. 1956 *Stavanger og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Atomvåpenfri sone i Norden.

Landsorganisasjonen oppfordrer Regjeringen til å ta opp forhandlinger med de andre nordiske land, Finland, Sverige og Danmark om opprettelse av traktatfestet atomvåpenfri sone i Norden.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2152 *Avd. 159, Jevnaker Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Stopp utarming av fylker og kommuner.

Norge er i 1984 rikere enn noen gang før. Landet er snart gjeldfritt i forhold til utlandet. Valutareservene i Norges Bank er på mer enn 60 milliarder første kvartal 84.

Samtidig står folk i kø for å få gjennomført nødvendige operasjoner på sykehus. Køene for å få plass på aldershjem, skoler o.s.v. er lange. 70 000 er registrert arbeidsledig, og 30 000 går på midlertidig sysselsetting. For titusener av ungdommer er det arbeidsledigheten som venter etter skolegangen.

Statistisk Sentralbyrå slår bl.a. i årsrapporten for 82 fast at oljeinntektene gir Norge en helt enestående sjanse til å få bukt med arbeidsledigheten. De slår også fast at disse arbeidsplassene må skapes innenfor skjermet næringer, enten i privat eller offentlig sektor.

I denne situasjonen er det at de samme politikerne som snakker om full sysselsetting, de eldres velferd o.s.v., lar stadig flere av landets kommuner synke ned i stadig større gjeld. For å slåss mot rasering av fellesgoder, og for å reise kampen mot arbeidsløsheten, krever vi at staten tar et større ansvar for kommunene og fylkenes økonomi gjennom større overføringer. LO må reise denne kampen i forhold til staten.

Nr. 2153 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

1. Det må skje en omlegging av statstilskuddspolitikken overfor kommuner og fylkeskommuner.
2. Det må skje en omlegging av skattereglene for kommunene.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene tiltres.

Nr. 2748 *Sekretariatets innstilling:* Det vises til *Handlingsprogrammet*.

Repr. nr. 159 Kåre B. Strandlie

Strekpunkt nr. 2 (2. 18) foreslås endret til:

- at overføringer til kommuner og fylkeskommuner styrkes, slik at de blir i stand til å utføre de pålagte oppgaver.

Repr. nr. 166 Nils Tarlebø

2 nye strekpunkt side 18:

- nedsetting av utlånsrenten i statsbankene

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogrammet.

Jordbruk, skogbruk og fiske

Repr. nr. 229 Alf Daniel Moen

Nytt strekpunkt under en aktiv næringspolitikk:

- at skogloven forandres slik at myndighetene får fullmakt til å pålegge den enkelte skogeier å avvirke et kvantum opptil balansekvantumet på eiendommen.

Repr. nr. 229 Alf Daniel Moen

Under punktet Aktiv næringspolitikk:

Landsorganisasjonen vil strekpunkt 3 endres til å lyde:

Gå inn for at dagens importregulering for jordbruksvarer opprettholdes.

Repr. nr. 208 Rolf Frøysland

Avsnittet: Jordbruk, skogbruk og fiske:

Foreslår strekpunkt 3 side 20 *utgår*.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast av handlingsprogrammet.

Medlemmet Einar Hysvær tar opp forslaget fra Rolf Frøysland.

Industriell virksomhet

Repr. nr. 121 Hammond Hovind

Tilføyelse til strekpunkt 4, side 22:

... , slik at også hjørnesteinsbedrifter og ensidige industrisamfunn sikres.

Tar også opp disse forslagene 1839, 2054, 2057, 2097.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1839 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

Dersom kravene til økt fagutdannelse skal kunne oppfylles, må LO medvirke til at lærlinger får plass, slik at de kan fullføre sin utdannelse. Statstilskuddet må økes.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2054 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

LO må kreve at boligsituasjonen i hovedsak må være et offentlig ansvar. LO må kreve at oppsetting av boliger økes til 40.000 boligenheter pr. år. LO må kreve at alle gis muligheter til selv eller i fellesskap med andre å eie sin bolig, samt støtte til boligkooperasjonen og leieboernes organisasjoner. LO må fortsatt arbeide for alles rett til en god bolig og et godt bomiljø. LO må kreve at Husbanken må være den dominerende boligbank. Avdragstiden i Husbanken må økes til 50 år, og renten må ned til 8 % for å tilpasse seg boligutgiftene for folk med gjennomsnittsinntekt.

Nr. 2057 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

LO må kreve særlige låne- og støtteordninger for unge familier med lav og middels inntekt i etableringsfasen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 2097 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

Stans privatiseringa innen helsesektoren. Norge har penger til å investere i helsesektoren. Bruk oljepengene.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslagene tiltres.

Det må være samfunnets ansvar at alle som trenger hjelp skal få den hjelp som er nødvendig, og alle skal stille likt. Det system som er innført av den borgerlige Regjering med at de økonomisk sterke kan kjøpe seg plass først i køen, er usosialt og moralsk forkastelig.

LO må ta opp dette spørsmålet med Regjeringen med sikte på at overføring til helse- og sosialsektoren trappes opp. Økt privatisering av helse- og sosialarbeid må avvises.

Repr. nr. 85 Trygve Johnsen

Til avsnittet: Industriell virksomhet, side 21 tillegg til 6. avsnitt:

I denne sammenheng må det offentlige også ta ansvaret for å sikre at risikovillig kapital blir stilt til disposisjon.

Repr. nr. 208 Rolf Frøysland

Avsnittet: Industriell virksomhet.

Siste ledd i strekpunkt 5 side 22 endres til: «brukes som aktive virke-

midler i industripolitikken og til å fornye og bevare eksisterende arbeidsplasser i utkantstrøk og distriktene.»

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Energipolitikken

1723, 1728

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1723 Avd. 91, *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Glåmdal*, foreslår:

LO må engasjere seg overfor myndighetene slik at det blir like strømpriser over hele landet.

Forbundsstyrets innstilling: Prinsippet i forslaget tiltres, men Staten må ha mulighet til å bruke strømprisen som industripolitisk virkemiddel.

Nr. 1728 *Rjukan og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO-kongressen 1985 gjør vedtak om at LO utreder konsekvensene ved en lov som sikrer lokalsamfunnet hel eller delvis styring over el-kraften som er eller blir utbygget innenfor lokalsamfunnets grenser. Såfremt en slik lov ikke vil ha negative konsekvenser for samfunnet for øvrig, bør LO arbeide for en slik lov.

Repr. nr. 141 Olav Støylen

Side 23 etter siste avsnitt etter innledning:

El.avgiften er etterhvert blitt en betydelig del av den pris som den kraftkrevende industri betaler for sin kraft. Det er av sentral betydning for den kraftkrevende industrien at det bringes klarhet i hvordan myndighetene ønsker å behandle el.avgiftsspørsmålet i de nærmeste år.

Strekpunkt 4 utgår.

Nytt strekpunkt: — El.avgiften bør fryses, og det bør legges en plan for nedtrapping av denne avgiften.

Subsidiært: — Eventuelt utredes det hvordan midlene fra el.avgiften kan komme de kraftkrevende industribedrifter og de tilhørende lokalsamfunn til gode for modernisering- og omstillingsformål.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Bygg- og anlegg
1737—1748, 1753

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1737 Avd. 191, *Drammen Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

LO må begynne å se alvorlig på kontraktørproblemet, og arbeide aktivt for at det blir foretatt lovendringer, slik at det blir ulønnsomt å opptre som kontraktører.

Nr. 1738 Avd. 91, *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Glåmdalen*, foreslår:

LO må sette inn hele sin styrke i kampen mot kontraktørvirksomheten som utvikler seg med stor hurtighet innenfor flere forbundsområder.

Nr. 1739 Avd. 219, *Larvik og Omland Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

LO engasjerer seg kraftig mot det galopperende kontraktørvesenet som brer om seg på stadig nye områder, og som kan knekke alt organisasjonsarbeid som fagbevegelsen har stått for i generasjoner.

Nr. 1740 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 2 - Murerarbeidernes Forening, Oslo)*, foreslår:

LO må prioritere følgende saker:

- a) Kampen mot kontraktørvirksomheten.
- b) Kampen mot utleiefirmaene.
- c) De utenlandske entreprenørfirmaene må følge norske lover.

Nr. 1741 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 6 - Murernes Union, Oslo)*, foreslår:

LO må arbeide for å stanse den utstrakte bruk av kontraktører i vårt land.

Nr. 1742 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 3 - Stein-, Jord- og Sementarbeidernes Forening)*, foreslår:

Vi ser med uro på den omfattende og stadig økende kontraktørvirksomhet i norsk arbeidsliv. Den er også sterkt voksende innenfor byggevirksomheten.

Vi ber Kongressen ta sterk avstand fra dette uvesenet innenfor norsk arbeidsliv.

Kontraktørvirksomheten er i dag en reell fare såvel for våre overenskomster som det lovverk som regulerer vår arbeidssituasjon. Fordi kontraktørene og deres oppdragsgivere opererer i grenseland i strid med de fleste lover i vårt samfunn, vil vi få en konkurransevridning som gå utover de bedrifter som vil opptre på en seriøs og forsvarlig måte.

Vi mener at kontraktørvirksomheten er et problem som må ha høyeste prioritet på Kongressen.

Nr. 1743 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 5 - Rørleggernes Fagforening, Oslo)*, foreslår:

Vi ser med uro på den omfattende og stadig økende kontraktørvirksomheten i norsk arbeidsliv. Dette er også sterkt voksende innenfor byggevirksomheten.

Vi ber LO ta sterk avstand fra dette uvesenet innenfor vårt arbeidsområde. Vi er i dag vitne til at vanlige byggefirmaer sier opp sine arbeidere, for deretter å tvinge disse til å registrere seg som selvstendige næringsdrivende. Dette blir blant annet gjort fordi man har lovlige skatte- og avgiftsmessige fordeler av det. I tillegg er det en kjensgjerning at man kan snyte på skatt og avgifter til det offentlige. Dette fører også til utgifter for det offentlige i det kontraktøren ikke lærer opp nye fagfolk - som igjen fører byrdene over på det offentlige. Kontraktørvirksomheten er i dag en reell fare for så vel våre overenskomster som det lovverk som regulerer vår arbeidssituasjon, fordi kontraktørene og deres oppdragsgivere opererer i grenseland, i strid med de fleste lover i vårt samfunn, og vi vil få en konkurransevridning som går ut over de bedrifter som vil opptre på en seriøs og forsvarlig måte. Vi vet at forbundets administrasjon arbeider seriøst med denne sak, men vi må alle gjennom de vedtak vi gjør i våre fagforeninger, presse på de politiske kontakter vi har, både sentralt og lokalt for å få slutt på uvesenet.

Vi mener at kontraktørvirksomheten er et problem som må ha høy prioritet på LOs kongress.

Nr. 1744 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 5 - Rørleggernes Fagforening, Oslo)*, foreslår:

Nordiske bedrifter har i de senere år sett på Norge som et interessant arbeidsmarked. Vi har registrert at nordiske entreprenører har store byggearbeider i Oslo og i landet for øvrig. Nordiske bedrifter utfører arbeid i hele landet, ofte på vilkår som er i strid med vårt avtaleverk og miljølov, i tider da norske bedrifter har ledig faglig kvalifisert arbeidskraft til å utføre disse oppdrag.

Arbeidsdirektoratet, Kommunal- og Arbeidsdepartementet samt organi-

sasjoner i arbeidslivet har ikke godt nok samarbeid for å kontrollere og styre denne skjeve utviklingen i arbeidslivet.

Det bør innføres meldeplikt til Arbeidsformidlingskontoret og Arbeidsdirektoratet for norsk industri, byggherrer og entreprenører, samt konsulenter som ønsker å benytte seg av nordiske bedrifters tjenester. Dette vil sikre en planmessig og rasjonell utbygging av næringslivet og sikre en jevn sysselsetting. Den nye nordiske avtale på dette området vil vel gjøre at norsk lov av 27. juni 1947 - om tiltak til å fremme sysselsettingen kan komme til anvendelse.

Vi ber LO fremme dette for Arbeidsdirektoratet og Kommunal- og Arbeidsdepartementet.

Nr. 1745 *Avd. 9, Malersvennenes Forening, Oslo*, foreslår:

Kontraktørvirksomheten brer seg som ild i tørt gress innen mange bransjer i norsk arbeidsliv, men kanskje sterkest innen byggebransjen. Vi krever at Kongressen pålegger LO å ta kontakt med de politiske myndigheter for å få slutt på disse uverdige forhold som er nedbrytende for all seriøs virksomhet. Nevner her hva kontraktørvirksomheten fører til:

1. Arbeidsplassen - lover/avtaler blir tilsidesatt
2. Skatte- og avgiftsspørsmål - store unndragelser
3. Fagopplæring - bortfaller
4. Fagforening/forbund - LO - mister all kontroll - medlemmene forsvinner

Nr. 1746 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Kontraktørvirksomhetens uheldige virkninger tas opp til behandling på LO-kongressen for å komme fram til mottiltak.

Nr. 1747

Avd. 100, Ringsaker Bygningsarbeiderforening, Avd. 111, Brumunddal Sag- og Høvleriarbeiderforening og Bygningsindustriens Seksjon Hedemarken/Østerdalen, foreslår:

LO må i kommende kongressperiode arbeide aktivt for at det på bedrifter hvor det er sysselsatt medlemmer av LO, kan ikke en bedrift sette bort arbeidoppdrag eller deler til såkalte kontraktører. (Enkeltstående selvstendige næringsdrivende som ikke er bundet av tariffavtaler).

Nr. 1748 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Østfold*, foreslår:

LO må gjøre et av Bygnings hovedkrav «Stopp kontraktørvirksomheten», som er av sine hovedkrav overfor Regjeringen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1753 *Rana Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Tiltak mot kontraktør-virksomheten. Rana Faglige Samorganisasjon ser med uro på den økende kontraktørvirksomheten i norsk arbeidsliv. Kontraktørene er i dag en reell fare for våre overenskomster og for det lovverk som regulerer vår arbeidssituasjon.

Kontraktørene og deres oppdragsgivere opererer i et grenseland i strid med en rekke av våre lover. Resultatet blir en konkurransevridning som går ut over de bedrifter som vil opptre på en seriøs og forsvarlig måte.

Rana Faglige Samorganisasjon mener at kontraktørvirksomheten er et problem som må få høyeste prioritet på LO-kongressen vi vil derfor foreslå at kongressen i vedtak fremmer krav til Storting og Regjering om at det i lov settes forbud mot en slik virksomhet.

Repr. nr. 34 Leif Gordon

LO arbeider for å få til et forbud på at korte og uholdbare byggefrister, brukes som et pressmiddel ved anbudsinnbydelser.

Inntas som nytt punkt under kap. 2, «Arbeid, trygghet og trivsel», side 24 i Handlingsprogrammet.

Repr. nr. 41 Kjell Martinsen

Tilleggsforslag til vedtak: Landsorganisasjonen i Norge vil markere en klar holdning mot kontraktørvirksomheten og aktivt motarbeide denne gjennom bl.a. følgende tiltak:

1. Opphevelse av forskrifter nr. 3 i Merverdiavgiftslovens § 10, som i dag åpner store muligheter for registrering i avgiftsmantallet.
2. Oppheve samordningsregelen mellom plikten til å svare merverdiavgift og spørsmålet om hva som er pensjonsgivende nærings tiltak i folketrygden.
3. Endring i regelen i Skattebetalingslovens § 49, slik at hvis skattetrekk ikke er foretatt fordi oppdragsgiveren feilaktig har ment at godtgjørelsen er utbetalt for arbeid som ledd i selvstendig næringsvirksomhet, kan så god tro ikke fritta for ansvar.
4. Effektivisere kontrollapparatet.
5. LO vil kjempe for at selvstendig næringsdrivende som i dag framstår som kontraktører skal ansees som arbeidstakere, sett i forhold til lover, regelverk og avtaler.

(Arbeidsmiljøloven, ferieloven, arbeidstvistloven, tariffavtaler osv.)

Til disse 3 punkter vises det til avd. Nyhaugs utredning om kontraktørvirksomheten i byggebransjen.

Repr. nr. 186 Gudveig Albertsen

Bygg- og anleggsbransjen side 24.

Endringsforslag siste ledd:

Landsorganisasjonen vil motarbeide privatisering av anleggs- og vedlikeholdsoppgaver som i dag ligger innenfor offentlige etater osv.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Forslaget fra Kjell Martinsen oversendes Sekretariatet.

De tjenesteytende næringer

1692, 2121, 2770, 2833—2844

Nr. 1692 *Avdeling 59, Harstad*, foreslår:

Det er en kjennsgjerning at det er dyrere å drive bedrift i Nord-Norge kontra Øst-Norge, og jernarbeiderne i Nord-Norge er sterkt opptatt av dette spørsmål, og hva som eventuelt kan gjøres. Fraktutgiftene virker sterkt inn på prisene i Nord-Norge. Enkelte varer øker med over 100 % før de kommer fram til forbruker. Vi vil også peke på lengere mørketid og med dyrere strøm- og fyringsutgifter. Jernarbeiderne i Nord-Norge ligger vesentlig lavere i lønn i forhold til Øst-Norge.

Verkstedindustrien i Nord-Norge har ikke den mulighet å betale det samme, da merutgiftene er store. Det er på det rene at arbeiderne i vår landsdel ligger mellom tre og fire kroner timen lavere i lønn. Dette finner vi helt urimelig, da arbeiderne i Nord-Norge også tilhører Norge, og da bør det være likt for alle. De merkostnader som fraktutgiftene har på våre levekostnader har til denne tid vært båret av lønnsinntakerne. Vi mener at bedriftene og de politiske myndigheter må være villig til å sette inn de nødvendige virkemidler.

LO må gå inn for at «*oljemilliardene*» først og fremst brukes i Norge. Det er flere nasjonale oppgaver som må løses f.eks. utbygging av helsesektoren og videreføring av Nordlandsbanen.

Når det tildeles oljekonsesjoner i Nord-Norge må det være med i konsesjonsbestemmelsene at nord-norsk industri benyttes i størst mulig grad. Dersom nord-norsk industri skal kunne dyktiggjøre seg, må oljeselskapene gi fordeler til industrien i Nord-Norge.

Forbundsstyrets innstilling: Intensjonene i forslaget tiltres.

Nr. 2121 *Jevnaker Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Mere pengeoverføringer til fylker og kommuner.

Nr. 2770 *Sekretariatets innstilling*: Det vises til **Handlingsprogrammet**.

Norges Arbeidsmandsforbund

Nr. 2833 *Avd. 4, Nordland Arbeidsmannsforening*, foreslår:

LO vil arbeide for at dato for oppstart med videreføring av Nord-Norge-banen blir fastlagt i samsvar med de forpliktende vedtak som er fattet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2834 *Avdeling 76, Svolvær*, foreslår:

Forslag om øking av budsjettering til utbygging av veinettet i Nord-Norge til 14 % som en kompensasjon for avslag av den videre utbygging av Nord-Norge-banen.

Nr. 2835 *Avdeling 86, Sandnessjøen*, foreslår:

LO må kreve at Stortinget fatter beslutning om forlengelse av Nord-Norge-banen.

Nr. 2836 *Avdeling 89, Bodø*, foreslår:

Nord-Norge-banen må bygges. Dette er et enhetlig krav som ikke må gå på bekostning av en reell opprustning av veinettet i Nord-Norge.

Nr. 2837 *Avdeling 177, Vestvågøy*, foreslår:

Vestvågøy Jern og Metall krever at Nord-Norge-banen forlenges i følge Stortingets vedtak.

Forbundsstyrets innstilling: For å bedre konkurransevnen for nordnorsk industri, er det viktig å forbedre alle kommunikasjonssystemene i landsdelen. Spørsmålet om forlengelse av Nord-Norge-banen må derfor behandles på nytt av Stortinget i perioden 1985-89.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 2838 *Avd. 158, Fauske kommunale forening*, foreslår:

LO må arbeide for videreføring av Nord-Norge-banen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 2839 *Avd. 236, Mosjøen*, foreslår:

Nord-Norge-banen.

LO må kreve at Stortinget fatter beslutning om forlengelse av Nord-Norge-banen.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret viser til LO-kongressen 1981 hvor det ble vedtatt å be regjeringen snarest fatte forpliktende vedtak om videreføring av Nord-Norge-banen.

Postfolkenes Fellesforbund

Nr. 2840 *Den norske Postorganisasjon, Sør-Troms krets*, foreslår:

LO-kongressen krever at Nordlandsbanen må forlenges fram til Narvik.

Forbundsstyrets innstilling: Styret i Postfolkenes Fellesforbund viser til vedtaket på LO-kongressen i 1981 om bygging av Nord-Norge-banen. Forslaget foreslås oversendt Sekretariatet.

Nr. 2841 *Sandnessjøen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO må kreve at Stortinget fatter beslutninger om forlengelse av Nord-Norge-banen.

Nr. 2842 *Sør-Helgeland Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO må kreve at Stortinget fatter beslutninger om forlengelse av Nord-Norge-banen.

Nr. 2843 *Vefsn og Omegn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO må kreve at Stortinget fatter beslutninger om forlengelse av Nord-Norge-banen.

Nr. 2844 Sekretariatets innstilling: Innstillingen fra Forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund tiltres.

Repr. nr. 237 Kjetil Bjørklund

Tilleggsforslag til fjerde strekpunkt side 25: og for å øke totalt sett.

Hele strekpunkt fire vil da lyde slik:

— bruke den offentlige sektor til å løse nye oppgaver og for å øke sysselsettinga totalt sett.

Repr. nr. 299 Jorunn Eriksen

LOs Handlingsprogram. De tjenesteytende næringer side 26 strekpunkt nr. 12:

— arbeide for at planlegging og byggestart av Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Repr. nr. 122 Edmund Stenhaug

Forslag nr. 1692 støttes.

Arbeidet for å planlegge og byggestart for Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Repr. nr. 114 Arnulf Ingvaldsen

Nytt strekpunkt under økonomisk politikk for vekst og sysselsetting.

Arbeide for ein transportpolitikk som gjør at bedrifter i kommunene uten ferjefrie forbindelser, skal ha ein mulighet til å konkurrera. Ved å:

- Kraftig senking av ferjetakstar
2. Anka utbyggingstakt av ferjer
3. Ferjetilbudet til slike distrikt må mest mulig vera eit døgntilbud
4. Forsering av brobyggingsprogram

Repr. nr. 187 Yngvar Helle

Tillegg siste punkt:

Spesielt må LO aktivt motarbeide privatisering av offentlige tjenester.

Repr. nr. 40 Olav Lindrupsen

Tar opp følgende forslag til Handlingsprogrammets side 26. I strekpunkt 8, strykes ordet «eventuell».

Ny tekst blir:

— arbeide for at planlegging og byggestart av Nord-Norge-banen skjer i perioden.

Repr. nr. 257 Ivar Johansen

LOs kongress oppfordrer til at det snarest settes i gang arbeid med å utforme en ny samferdselslov, en lov som kan nyttes som et styringsverktøy til beste for samfunnet.

Repr. nr. 284 Åse Amundsen

Tar opp: Vaktselskap og rengjøringsbyråer må underlegges en autorisasjonsordning.

Repr. nr. 144 Arne Grøttum

Første strekpunkt side 26 endres til:

— gå imot privatisering av offentlige oppgaver i velferdssamfunnet.

Repr. nr. 191 Gudrun Viken

Arbeide for å gjennomføre et mer forpliktende samarbeid mellom Staten, kommunene, fylkeskommunene og fagbevegelsen lokalt for å realisere prioriterte sysselsettingstiltak i den offentlige sektor.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Forslagene fra Arnulf Ingvaldsen og Ivar Johansen oversendes Sekretariatet.

Når det gjelder forslaget fra Åse Amundsen vises til arbeid som er i gang med denne saken.

Styring av arbeidsmarkedet

1366, 1372, 1374, 1375, 1385, 1386, 1387, 1388, 1767, 1772, 1773, 1776, 1778, 1780, 1791, 1793, 1794, 1797, 2156.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1366 *Avdeling 12, Trondheim*, foreslår:

LO krever at arbeidsledighetstrygden skal utbetales til alle som er ledige, minimum 3 x grunnbeløpet i Folketrygden for alle, og 90 % av lønn til permitterte.

Arbeidsledighetstrygd utbetales fram til en har fått nytt arbeid.

Arbeidsledighetstrygd utbetales fra registreringsdato.

Arbeidsledighetstrygden justeres i % lik industriarbeiders lønnsutvikling.

Ingen nedskjæring i arbeidsledighetstrygden for langtidsledige. Arbeidsledighetstrygden må reguleres i takt med grunnbeløpet i Folketrygden.

Feriepenger av arbeidsledighetstrygden fra 12. dag, uten at det er begrensninger med at man må ha vært arbeidsledig over en viss periode.

Nr. 1372 *Avdeling 50, Horten*, foreslår:

I følge Grunnloven har alle borgere i Norge rett og plikt til arbeid. Fordi myndighetene ikke følger Grunnloven på dette området, lever store grupper i vårt samfunn under uverdige forhold økonomisk og sosialt. For å bedre de arbeidslediges stilling vil vi foreslå overfor LO-kongressen at LO pålegges å arbeide for å gjennomføre følgende:

1. For de som tidligere har hatt fast arbeid heves stønadssatsen til 90 % av arbeidsinntekten.
2. Alle registrerte arbeidsløse skal ha rett til dagpenger.
3. Arbeidsledighetstrygden gis så lenge den enkelte er registrert som arbeidssøkende, og ikke som nå med 80-ukersregelen.
4. Ventedagene oppheves slik at trygden beregnes fra den dag den enkelte registreres som arbeidsledig.
5. Dagpengesatsene indeksreguleres.
6. Korttidsarbeid formidlet gjennom arbeidsformidlingen skal betales med tariffønn eller gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.
7. Det utbetales feriepenger av all utbetalt trygd, og satsen heves til samme nivå som i arbeidslivet, p.t. 9,9 %.

Nr. 1374 *Avdeling 58, Mandal*, foreslår:

Arbeidsledighetstrygden må settes til 90 % av den lønn man hadde på det tidspunkt man blir arbeidsledig, begrenset oppad til kr. 150 000 pr. år, og må betales hele tiden man er arbeidsledig. Altså, ingen begrensninger som nå.

Nr. 1375 *Avdeling 59, Harstad*, foreslår:

Ved alle permitteringer skal arbeidstakeren ha full lønn og feriepenger fra første dag. Det er ikke verdig for et samfunn som Norge at lønnsmot-takerne må gå åtte uker permittert for å oppnå feriepenger. Den situasjon som oppstår når folk kommer i en permisjonssituasjon ufrivillig må rettes opp.

Nr. 1385 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

Arbeidsledighetstrygd må ytes så lenge man står som arbeidssøker. Alle må få minimumstrygd.

Nr. 1386 *Avdeling 235, Oslo*, foreslår:

Kongressen pålegger Sekretariatet å arbeide for en mer sosial rettferdig

arbeidsledighetstrygd. Arbeidsledighetstrygden bør i prinsippet ligge på samme nivå som syketrygden. Den sosialt urettferdige praksis som innebærer at de som har gått lengst tid arbeidsledig også blir straffet ved reduksjon i trygden, må også fjernes. Det må være samfunnets ansvar når det ikke kan innfri den grunnlovsfestede rett til arbeid for alle, at de som ikke kan skaffes arbeid i tillegg også skal straffes økonomisk.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet konstaterer at det gjennom tidene har skjedd viktige reformer i Folketrygdens regler om stønad under arbeidsledighet.

Forbundet konstaterer samtidig at disse reformer likevel ikke har gått langt nok, og at dagens situasjon med stor arbeidsledighet avdekker en rekke svakheter ved loven.

Forbundet gir sin prinsipielle støtte til forslagene som går på kravene om:

- Stønadstidens lengde:
52 uker og at ventetid/karensdager bortfaller.
- Beregningsgrunnlaget:
Inntektsgrunnlaget en hadde når ledighet inntrådte, grunnlaget skal i ledighetsperioden oppjusteres med lønnsutvikling for de respektive yrker/bransjer i samfunnet.
- Feriepenger:
Feriepenger skal beregnes fra første gang en mottar dagpenger.
- Full geografisk mobilitet:
Begrepet «full geografisk mobilitet» kan ikke gjelde alle aldersgrupper og heller ikke gjelde ubegrenset.

I tillegg til dette må en sikre at ungdom som ikke oppnår skoletilbud eller arbeid, får stønad. Utgangspunktet for disse må være beregnet gjennomsnittsinntekt i industrien.

Det må alltid være vårt felles mål å sørge for at når samfunnet ikke kan skaffe arbeid, må samfunnet være ansvarlig for den enkeltes daglige utkomme. Loven må derfor stå i forhold til dette, slik at en kan føle trygghet for sin egen situasjon.

Nr. 1387 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidsledighetstrygd 90 % av lønn.

a - Ledighetstrygden må utgjøre minst 90 % av lønn, og forøvrig i likhet

med sykelønnsordningen gjelde fra 1. dag så lenge ledigheten varer uten tap av lønn, pensjonspoeng eller feriepenger. Karenstiden og 40-ukers-regel må vekk.

- b - Bevilgningene til arbeids- og trygdekontorene må økes slik at trygden ikke forsinkes.

Nr. 1388 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidsledighetstrygd i 52 uker.

NKIF stiller seg solidarisk med de mange arbeidsledige og krever dagpengesatsene for arbeidsledighetstrygden øket. Retten til ledighetstrygd må gjelde alle årets uker, og beregningsgrunnlaget må ikke reduseres som følge av langtidsledigheten.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer

Nr. 1767 *Avd. 33, Skien*, foreslår:

LO må påvirke de politiske myndigheter slik at vi får vedtatt at all ungdom under 25 år får tilbud om skolegang eller arbeid. Midler som i dag går ut som arbeidsledighetstrygd må brukes slik at de arbeidsløse heller får arbeid, eksempelvis i det offentlige. Arbeidsoppgaver er det nok av, men midlene mangler.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

*Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
Bygningsindustriarbeidernes Forening, Oslo,*

Nr. 1772 *Avd. 9, Malersvennenes Forening, Oslo*, foreslår:

Kortsiktige sysselsettingstiltak mot arbeidsløshet slik de praktiseres i dag innen enkelte fag, er svært lite tilfredsstillende og virker nedbrytende både faglig, kvalitetsmessig og samfunnsmessig. Slike tiltak må gi full yrkesmessig opplæring, og LO må påvirke de politiske myndigheter slik at arbeidslivets organisasjoner blir tatt med på råd.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1773 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Rogaland*, foreslår:

Arbeidsløsheten. LO må være mer aktivt med i arbeidet for å løse dette problemet. LO bør arbeide for en bedre utnyttelse av ledighetstrygden,

slik at samfunnsoppgaver som ellers ikke blir løst kunne vært utført ved hjelp av denne. Av andre tiltak som kunne være av interesse må være å få bort noe av byråkratiet som forsurer tilværelsen for mange bedrifter, og som kan være til hinder for opprettelse av nye bedrifter.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1776 *Avd. 1, Oslo Hotell- og Restaurantpersonalets forening*, foreslår:

Ungdom under 25 år må gis rett til utdanning og/eller arbeid.

Landsstyrets innstilling: Forslag tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1778 *Avdeling 100, Marinestasjonen, Bergen*, foreslår:

Skole/arbeidstilbud for ungdom. LO må arbeide for å sikre enten skoletilbud eller arbeidsplasser for all ungdom under 30 år.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene tiltres når det gjelder sysselsettingsgarantien, men aldersgrensen settes til 25 år.

Nr. 1780 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Arbeidsformidlingen styrkes.

NKIF må kreve at Arbeidsformidlingen blir styrket både personellmessig og ressursmessig.

Nr. 1791 *Fredrikstad Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO i Norge må arbeide for en radikal forbedring av forskriftene for utbetaling av dagpenger under arbeidsløyse.

Nr. 1793 *Mandal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Kontrollert bruk av ekstrahjelp i enkelte næringer.

Ekstrahjelpene ansettes i forhold til faste ansatte. Eksempelvis 1 ekstrahjelp pr. 5 ansatte.

Nr. 1794 *Mandal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Styrking av offentlig arbeidsformidling. Avskaffing av privat arbeidsformidling.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer

Nr. 1797 Avd. 88, Kragerø, foreslår:

LO bør engasjere seg mer i arbeidet når det gjelder attføring i bedriftene.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 2156 Avd. 60, Solør, foreslår:

Situasjonen pr. i dag for bedrifter for vernet arbeid. Situasjonen på bedrifter for vernet arbeid har blitt betydelig forverret de siste 2 - 3 årene. Midlene til investeringer er blitt skåret ned med ca. 70 %. Bedrifter for vernet arbeid opplever i likhet med ordinær industri at det er blitt mye vanskeligere å få avsetning for sine produkter. Samtidig stilles det krav til bedriftene for vernet arbeid at de skal drive lønnsomt.

Bedriftene er lagt opp på den måten at de trenger støtte for å kunne drive, og en plutselig omlegging her har medført at enkelte bedrifter har kommet i store økonomiske problemer. For å kunne hevde seg i dagens marked må det investeres i nytt og bedre utstyr. Vi har også oppdaget at samarbeidsforholdet med Arbeidsdirektoratet er blitt betydelig forverret. Dette er meget beklagelig og det ser ut til at Arbeidsdirektoratet forsøker å nedprioritere bedriftenes betydning i attføringsøyemed. Det må være et krav i fra de vernede bedriftene at investeringsmidlene som blir avsatt kommer på høyde med de som var for 3 - 4 år siden. Dette er den eneste måten bedriftene for vernet arbeid kan komme ut av det uføret de i dag er i ferd med å gå inn i. Uten midler vil det heller ikke bli arbeidsplasser tiltenkt de yrkeshemmede, og dette kan slett ikke sies å være intensjonene til de politiske bevilgede myndigheter.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres. Forholdet for de vernede bedrifter er i de senere år blitt vesentlig svekket, bl.a ved at midler til investeringer er redusert fra statens side. NJMF krever at LO setter sin styrke bak kravet om at statens tilskudd til investeringer i vernet industri økes.

Repr. nr. 244 Sigrun Møland
Styring av arbeidsmarkedet.
Tillegges strekpunkt

LO vil:

- arbeide for at ledige midlertidige stillinger gjøres faste.
Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Repr. nr. 244 Sigrun Mæland

Styring av arbeidsmarkedet.

Tillegges strekpunkt

LO vil:

- motarbeide tendenser til at svake grupper settes opp mot hverandre og presses ut av arbeidslivet.
Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Repr. nr. 244 Sigrun Mæland

Tillegg — strekpunkt side 27.

LO vil:

- arbeide for å forhindre at arbeidsproblemer løses ved bruk av deltid.
Støttes av representant 151 Karin Lien, Norsk Kommuneforbund.

Repr. nr. 191 Gudrun Viken

Over halvparten av alle yrkesaktive kvinner arbeider deltid. Kvinner utgjør ca. 90 % av alle deltidsansatte. Kvinner foretrekker deltidsarbeid selv om det er en kjennsgjerming at deltidsansatte har en utsatt funksjon i arbeidslivet og dårlige avanse­muligheter. Deltid gir liten eller ingen mulig­het for økonomisk uavhengighet.

Deltidsarbeid brukes ofte i fysisk tungt belastede yrker, f.eks. i rengjørings- og pleiesektoren. Bruken av deltid i disse sektorer kan svekke inn­ satsen for å bedre arbeidsmiljøet for disse gruppene. Alle stillinger bør i hovedsak opprettes som hele stillinger, men det må fortsatt være mulig for flere personer å dele en stilling.

Ved ledighet skal deltidsansatte ha fortrinnsrett til å få utarbeide sin arbeidstid inntil hel stilling.

Repr. nr. 190 Karin Enodd

Handlingsprogrammets styring av arbeidsmarkedet.

Nytt strekpunkt:

- Landsorganisasjonen vil kreve full styring av deltidsarbeidsmarkedet.

Repr. nr. 54 Willy Falch

- at større deler av arbeidsmarkedet settes inn som tiltak for varige arbeidsplasser.

Repr. nr. 49 Kjell A. Andersen

Å stille følgende krav ang. arbeidsløshet:

1. Dagpengene heves til 90 % av fortjenesten siste år eller av gjennomsnittet de tre siste år.
2. Det fastsettes et minimumsbeløp til alle som er meldt arbeidsløse. Beløpet skal være minst tre ganger grunnbeløpet i Folketrygden.
3. Trygden skal gjelde fra første dag en blir arbeidsløs. Det vil si at karensdagene må vekk.
4. Prosentatsen for feriepengene må heves til samme nivå som for folk i arbeid, dvs. 9,9 %.
5. Indeksregulering av dagpengene.
6. Tidsbegrensning på utbetaling av arbeidsledighetstrygd fjernes.

For arbeidsløse er både det økonomiske og det sosiale et stort problem. Det er nå nødvendig for LO å kreve tiltak som bedrer disse forhold vesentlig. Reglene som gjelder i dag er urettferdig og usosiale. LO må nå kreve overfor myndighetene at dagpengesatsene skal opp til 90 % av gjennomsnittet, med det fastsatte minstebeløp. Trygda må ha varighet så lenge ledigheten varer. Arbeidsledige må ha rett til feriepenger.

Repr. nr. 31 Raymond Martinsen

Arbeidsledighetstrygd for alle.

Utbetalt arbeidsledighetstrygd i minst 3 år, uten reduksjon av trygdegrunnlaget. Dagpengesatsene må økes til 90 % av grunnlaget. Alle skal være sikret en minsteinntekt, også de som ikke tidligere har hatt lønnsinntekt, dette bør være minst 3 x grunnbeløpet til Folketrygden.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Arbeidsmiljø

1073, 1084, 1087, 1133, 1802.

Nr. 1073 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

LO må vurdere behovet for utvidet svangerskapspermisjon for kvinner i utsatte stillinger innen kjemisk industri.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1084 *Avd. 9 Malersvennenes Forening, Oslo*, foreslår:

Vi ser med stor uro på avsløringer i massemedia om hva arbeidstakere blir utsatt for av kjemiske påvirkninger i sitt arbeidsmiljø og vil kreve at LO påvirker de rette instanser om at tiden er inne til å påby produsenter

og importører bevisbyrden på disse kjemiske stoffene. Dette vil medføre at før det blir aktuelt å lansere et nytt produkt må det bevises at produktet er ufarlig.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1087 *Avdeling 12, Trondheim*, foreslår:

LO krever at Arbeidsmiljøloven § 21: Arbeidsgiverens meldeplikt blir forandret, slik at teksten før juni 1980 kommer tilbake.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1133 *Kristiansand Grafiske forening*, foreslår:

LO vil arbeide for at § 33 A i Arbeidsmiljøloven blir forandret til å gjelde barn under 14 år. Trykdeloven må da tilpasses etter Arbeidsmiljøloven.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 1802 *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening av NKIF*, foreslår:

Helseproblemer innen skift.

Herøya Arbeiderforening ber Landsorganisasjonen om å arbeide for å få laget en utredning om helseproblemene innen skift, både fysisk og psykisk.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget anbefales.

Repr. nr. 238 Klaus Halvorsen

Side 27—28. Arbeidsmiljø.

Nytt strekpunkt:

- arbeide for at det på skjermterminaler i fremtiden ikke brukes stråleskjermer
- utarbeide et datapolitisk handlingsprogram
- arbeide for å styrke datatilsynet

Tillegg til tredje siste strekpunkt, utarbeidede forskrifter for bruk av skjermterminaler.

Repr. nr. 79 Karin S. Jønsson

(Side 27) Under pkt. «Arbeidsmiljøet viktig for hvordan vi har det».

Nye strekpunkter:

- Gjeninnføre AML slik den var for 1981
- Gå inn for forskrifter for arbeid ved skjermterminaler

Repr. nr. 177 Bjarne Tollefsen

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det.

Landsorganisasjonen vil:

Nytt første strekpunkt:

- arbeide for å styrke Arbeidstilsynet, særlig på det lokale plan. Videre arbeide for at Arbeidstilsynet organiseres slik at det kan inntreffe og utføre sin virksomhet i henhold til Arbeidsmiljølovens formål om et forsvarlig arbeidsmiljø.

Repr. nr. 177 Bjarne Tollefsen

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det.

Nytt strekpunkt i tillegg under «Landsorganisasjonen vil»:

- arbeide for at arbeidsmiljøet i den enkelte virksomhet registreres og innarbeides i et eget handlingsprogram for løsning av arbeidsmiljøproblemer i henhold til Arbeidsmiljølovens 14 i Arbeidsgiverens plikter.

Repr. nr. 168 Eli Antall

Etter strekpunkt 10 side 28 foreslås 2 nye strekpunkt:

- utarbeide forskrifter for bruk av skjermterminaler
- arbeide for at det på skjermterminaler i fremtiden ikke brukes stråleskjermer

I tillegg foreslås 2 nye strekpunkt, etter siste strek side 28:

- utarbeide et datapolitisk Handlingsprogram
- arbeide for styrking av Datatilsynet

Repr. nr. 125 Knut Weum

- arbeide for at det på skjermterminaler i fremtiden ikke brukes stråleskjermer

Repr. nr. 49 Kjell A. Andersen

Intensjonene og innholdet i Arbeidsmiljøloven må gjennomføres ved en mye sterkere aktiv kontroll fra Arbeidstilsynets side.

Repr. nr. ?? Inger Kj. Jensen

I samarbeid med Norsk Folkehjelps sanitet arbeide for en ytterligere utvikling og styrking av bedriftsvernet.

(Handlingsprogrammets del 11, kap. 2, Arbeidsmiljøloven).

— samarbeid med Norsk Folkehjelp sørge for at bedriftshelsetjenesten utvikles fullt ut

Premissdel:

Det må legges spesiell vekt på informasjon overfor fagbevegelsens medlemmer om bedriftshelsetjenestens målsettinger og organisering. Norsk Folkehjelp skal fortsatt ta initiativ til kurser og seminarer innenfor emner som er knyttet til verne-/helsepersonelletts oppgaver.

(Handlingsprogrammets del II, Kap. 2, Arbeidsmiljø).

Repr. nr. 288 Magny Hansen

— arbeide for at deltidsansatte med flere arbeidsgivere sine rettigheter blir ivaretatt

Repr. nr. 148 Tom Gundersen

LO utreder i Kongressperioden 1985—89 at reelle behov for at økte ressurser tilføres Arbeidstilsynet.

Videre utredes behovet for styrking av Arbeidstilsynets bemanning og virkeområde.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogrammet.

Forslagene om datapolitisk handlingsprogram fra Klaus Halvorsen, Bjarne Tollefsen og Eli Antal, oversendes Sekretariatet.

Utdanning

1819—1830, 1833, 1839, 1841, 1844, 1845, 1850, 1856, 1861, 1862, 1870.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1819 Avd. 9, *Malersvennenes Forening, Oslo*, foreslår:

LO ta opp drøftinger med de politiske myndigheter om innføring av obligatorisk undervisning i ungdomsskolen om arbeidslivets organisasjoner og deres virksomhet. Videre, at de mer yrkesrettede skoler i tillegg får undervisning om tariffen og lovverket gjeldende de enkelte faggrupper.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres

Nr. 1820 Avd. 274, *Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Alle som går ut fra yrkesskolen må ha gjennomgått 40 timers grunnopplæring i bedre arbeidsmiljø.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1821 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Opptaket i de videregående skoler bør økes etter behov av årskullene.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1822 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Det kreves plass på timeplanen i de videregående skoler for orientering om forbund og fagbevegelsen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1823 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Skolene må få tidsmessige læremidler gjennom økte bevilgninger fra staten.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1824 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Fagbevegelsen må gjøre fortgang i å engasjere seg i skole- og utdanningspolitiske spørsmål, ikke bare fagutdanning, men også utdanning generelt. LO må i langt større grad markedsføre seg overfor skolene med konkrete attraktive tilbud.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1825 *Avd. 1, Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO må arbeide for at det utvikles et nærmere samarbeid mellom arbeidslivet og skolene.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1826 *NEKF avd. 36, Elektrikernes Fagforening, Trondheim*, foreslår:

Lov om fagopplæring i arbeidslivet. Aldersgrensen i loven på 20 år må fjernes. Dette med fagopplæring i arbeidslivet må bli en utdanning fullt på høyde med all annen utdanning. Alle som ønsker å bli fagarbeidere

må, dersom det skal foregå i arbeidstiden, få kontrakt. Dette uansett alder.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at aldersgrensen må endres.

Nr. 1827 NEKF avd.36, *Elektrikernes Fagforening, Trondheim*, foreslår:

Den videregående yrkesrettede skole styrkes, slik at tilbud om grunnleggende og videregående verkstedskole tilpasses bedriftenes behov for opplæring av ungdom til fagarbeidernivå. Inntil dette er gjennomført, må ungdom som nå fullfører sin lærlingskole i arbeidstiden få utbetalt lønn for den tid som går med.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1828 NEKF avd. 16, *Nord-Trøndelag*, foreslår:

- Arbeide for å få flere lærlingekontrakter i yrkeslivet.
- Arbeide for å få gjennomført bedre samarbeid mellom skole og arbeidsliv/fagbevegelse.
- Aktiv oppfølging må settes i verk for at utplassert ungdom skal sikres arbeid også etter at utplasseringsperioden er over.
- Arbeide for at tilskudd til arbeidsgiver for hver enkelt lærlingeplass økes.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1829 NEKF avd. 146, *Stord Elektrikerforening*, foreslår:

Eit viktig virkemiddel i kampen for å bedra sysselsettinga vil være styrking i yrkesopplæringa. Ei god yrkesopplæring vil og være ein forutsetning for å øke konkurransevnen.

Ansvaret ligg både på industrien sjølv, skuleverket og andre offentlige organ.

Den teknologiske utviklinga som skjer, angår oss alle. Den vil føre til økende spesialisering innan dei fleste fagområder, noko som vil ramma dei tradisjonelle yrker dersom yrkesopplæring og vaksenopplæring ikkje legges opp i takt med denne teknologiske utviklinga. Opplæringsplanene for lærlinger må også revideras og oppdateras.

Det er viktig at fagbevegelsen engasjerer seg i dette arbeidet og gjennom sitt engasjement legger press på dei politiske myndigheter for å få avsatt tilstrekkelig med økonomiske midler til dette arbeidet.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1830 *Avd. 1, Elektromontørenes Forening*, foreslår:

Forbundene bør få større innflytelse ved opplæring og etterutdanning, samt ved oppfølging av den teknologiske utvikling innen de enkelte faggrupper.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1833 *Avd. 26, Kristiansund Hotell-, Restaurant- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide for et nærmere samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Skoletilbudet må bli mere tilrettelagt mot dagens og framtidens jobber. Det må bli en større fleksibilitet mellom etatene skole - arbeidskontor.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres. LO må også vurdere adgang til medlemskap for yrkessøkende skoleungdom allerede mens de er i skolesituasjon.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1841 *Avdeling 100, Marinestasjonen, Bergen*, foreslår:

Lærlingeplasser. LO må arbeide for å øke antallet lærlingeplasser innenfor industrien, så vel i privat som statlig industri.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1844 *Avdeling 118, Stord*, foreslår:

Styrking av yrkesopplæringa og lærlingeordninga. Eit viktig virkemiddel i kampen for arbeid til alle vil vera styrking av yrkesopplæringa. Ei god yrkersopplæring vil og vera ei forutsetjing for at industrien skal vera på eit høgt teknologisk nivå, og samstundes vera attraktiv som arbeidsplass. Ansvaret vil liggja både på industrien sjølv, skuleverket og andre offentlege organ.

For fagrørsla må også utforminga av den enkelte sin jobb og bedrifta sin arbeidsorganisasjon stå sentralt i spørsmål som har med fagopplæring å gjera.

Fagrørsla må arbeide for ei jobbutforming som utvidar den enkelte arbeidstakar sine muligheter for innverknad og sjølvutvikling. Vi må hindra ei utvikling som fører til auka spesialisering og einsformighet i arbeidet.

Fagbevegelsen må arbeida for ein arbeidsorganisasjon der fellesskap vert utvikla, der grupper får tildelt utvida ansvar og myndighet. Den sterke omstillinga i industrien og bruk av ny teknologi vil stilla krav om at eksisterande fag vert gitt tilleggskompetanse, og det vil vera behov for oppretting av nye fagområder. Det er viktig at fagrørsla engasjerer seg i dette arbeidet, slik at flest mulig får ei opplæring underlagt «Lov om fagopplæring i arbeidslivet».

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1845 *Avdeling 12, Trondheim*, foreslår:

LO i Norge vil arbeide for at undervisningstilbudet ved våre yrkesskoler står i forhold til den teknologiske utvikling. Dette gjelder både maskiner og utstyr, og det pedagogiske opplegg.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1850 *Avdeling 100, Marinestasjonen, Bergen*, foreslår:

Voksenopplæring. LO må arbeide for at voksenopplæringsmidlene økes slik at målsettingen for fagbevegelsen oppnås.

Forbundsstyrets innstilling: Forslagene tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1856 *Avd. 59, Vaksdal*, foreslår:

Undersøkelser bl.a. fra Danmark viser at skolebarn vet lite om fagbevegelsen.

Barn av fagorganiserte vet ofte ikke navnet på fagforeningene som foreldrene står tilsluttet, og kunnskapsnivået om fagbevegelsen er generelt dårlig.

Selv om LO har etablert en rekke skolekontakter som skal besøke skolene og fortelle om arbeidslivet og at det er etablert kontakt mellom yrkesrettede skoler og lokale fagforeninger, så er dette i dag ikke tilstrekkelig, bl.a. fordi det som er bestemt på papiret av forskjellige årsaker ikke virker i praksis.

Arbeidet med å spre informasjon om fagbevegelsen i skolen må derfor

styrkes. LO må kreve at arbeidslivskunnskap blir pensum ved læreskolene, og de tillitsvalgte på arbeidsplassene må settes i stand til å kunne undervise på skolene i lokalmiljøet om arbeidslivet.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter forslaget og de synspunkter som fremkommer.

Skolenes Landsforbund

Nr. 1861 *Forening Dalane*, foreslår:

LO vil gå inn for at antall elever pr. klasse i skoleverket senkes, spesielt på grunnskolens barnetrinn.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1862 *Mormållærereforeningen*, foreslår:

Landsorganisasjonen vil arbeide aktivt både for at skoleverkets innsats i undervisningen av innvandrere styrkes, og for at skikkelige ressurser settes inn i kampen mot rasisme i skolen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1870 *Porsgrunn og omegns stuerforening*, foreslår:

Bedre skoletilbud til ungdommen, som et ledd i bekjempelse av arbeidsledigheten.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Repr. nr. 145 Even Rusten

Jeg fremmer følgende tilleggsforslag til:

LO-sekretariatets forslag til Handlingsprogram side 28, «Utdanning for et rikere liv», to nye strekpunkter:

Landsorganisasjonen vil:

- arbeide for at yrkesrettet brevscoleundervisning i sin helhet dekkes av offentlige midler
- arbeide for at retten til dokumentasjon av kunnskaper uten formell skolegang blir en realitet, jfr. § 3 i Lov om voksenopplæring

Repr. nr. 230 Sverre Worum

Landsorganisasjonen vil:

- gjøre fredsundervisning obligatorisk for alle elever
- sikre alle 6-åringene et fullverdig/pedagogisk tilbud. Tilbudet bør være en kombinasjon mellom et barnehage- og et skoletilbud
- arbeide for at innvandrerbarn får et skoletilbud som gir dem samme muligheter i arbeidsliv og samfunn som norske barn
- arbeide for at opplæring i EDB blir obligatorisk i grunnskolen
- arbeide for å sikre all ungdom under 20 år rett til arbeid, fagopplæring eller annen utdanning
- arbeide for at samhold og samarbeid mellom norske og utenlandske lærere styrkes ved at det innføres internkulturell undervisning som ledd i lærerutdanningen
- styrke morsmålsopplæringen i alle skoleslag både gjennom timetall i faget og integrert i andre fag

Repr. nr. 192 Ann-Rigmor Lauritsen

Hovedpkt. Utdanning til et rikere liv:

Nytt strekpunkt:

- at flere typiske kvinneyrker legges inn under Lov om fagopplæring i arbeidslivet
- arbeide for å sikre kvinner en rettmessig andel av lærlingeplassene

Repr. nr. 265 Eva Disch

Tar hermed opp forslag fra Tom Gundersen om nye strekpunkter side 22:

- arbeide for at flere fag innenfor tjenesteytende næringer blir lagt inn under Lov om fagopplæring i arbeidslivet
  - arbeide for at fagarbeidere i offentlig sektor rekrutteres gjennom Lær-lingeordningen
- Støtter også forslag 1874, 1875, 1876, 1877.

Repr. nr. 148 Tom Gundersen

Sekretariatets innstilling til Handlingsprogram i kapitlet om De tjenesteytende næringer på side 22, forslag til nye strekpunkter:

- arbeide for at flere fag innenfor tjenesteytende næringer blir lagt inn under Lov om fagopplæring i arbeidslivet
- arbeide for at fagarbeidere i offentlig sektor rekrutteres gjennom Lær-lingeordningen

Repr. nr. 169 Aslaug Rinarøy

Tillegg til 5. strekpunkt i avsnittet om utdanning til et rikere liv:

- ha en utdanningsfinansiering som fjerner økonomiske hindringer for

videreutdanning og etterutdanning og at tilbakebetalingsperioden forlenges og tilpasses den enkeltes inntektssituasjon. Dessuten må borteboerstipendet beholdes

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Forskning

Repr. nr. 121 Hammond Hovind

Kongressen pålegger Landsorganisasjonens sekretariat til enhver tid å sørge for at FAFO har det nødvendige økonomiske grunnlag for å yte en fullgod service etter sine vedtekter overfor alle fagbevegelsens organer og organisasjoner lokalt og sentralt.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

En enklere hverdag

1110, 1116, 1123, 1124, 1126, 1127, 1133, 1141—1149, 1155, 1165—1167, 1187, 1188, 1191, 1208, 1219, 1224, 1225, 1882, 1887, 1890, 1903, 1904, 2003.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer

Nr. 1110 *Avd. 14, Bergen*, foreslår:

Full lønn ved omsorgspermisjon når den som passer barnet er sykt (liknende statens avtale).

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1116 *Avd. 19 Herøya*, foreslår:

Forslag til endringer i Arbeidsmiljølovens kap. 8: § 31

Punkt 1: Den lønnede del av svangerskapspermisjonen utvides til 30 uker.

Punkt 2: Farens gis rett til 2 ukers omsorgspermisjon med lønn.

Punkt 3: Foreldrene har i tillegg rett til ytterligere permisjon i ett år hver uten lønn.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres, med unntakt av punkt 2 som gis ny formulering: «Ektemann/samboer gis rett til 2 ukers omsorgspermisjon med lønn.»

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1123 *Avd. 1 Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Rett til å være hjemme med sykepenger under barns sykdom også der samboende er hjemmeværende eller i utdanningssituasjon. Dette gjelder også retten til å ta seg av barnet når den hjemmeværende er syk.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1124 *Avd. 1 Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Rett til permisjon med lønn for faren i forbindelse med fødsel.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1126 *Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening*, foreslår:

LO-sekretariatet får i oppdrag å arbeide for at det innføres en godtgjørelse/kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste i forbindelse med omsorgspermisjon. (Som er sikret i henhold til Arbeidsmiljølovens § 31 pkt. 2).

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forslag fra avd. 1.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1127 *NEKFs forbundsstyre*, foreslår:

Under svangerskapspermisjon ytes full lønn. Permisjonstidens lengde må økes til 26 uker. Tiden kan deles på begge foreldrene etter ønske.

Hotell- og restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1141 *Avd. 1, Oslo Hotell- og Restaurantpersonales forening*, foreslår:

Rett til fri ved barns sykdom. Aldersgrensen heves til 13 år.

1. Tiden for permisjon med lønn, utvides fra 20 til 30 dager hvor det er to foreldre
2. Tiden for permisjon der hvor det er en foreldre utvides fra 20 til 30 dager med lønn.
3. Omsorg i nær familie og handikap skal gi arbeidstaker de samme rettigheter som rett til fri ved barns sykdom.

Forbundsstyrets innstilling: Se forbundets innstilling i § 31 under avd. 90.

Nr. 1142 Avd. 23, *Kristiansand Hotell- og Kafepersonales forening*, foreslår:

LO må arbeide for at § 33 A blir forandret slik at: Permisjonen ved barnepassers sykdom også blir lønnet. Denne nåværende bestemmelse om rett til permisjon uten lønn har bare de velsituerte anledning til å benytte seg av. Permisjonstiden for flerbarnsforeldre må utvides utover de nåværende 10 dager avhengig av hvor mange barn familien har.

Forbundsstyrets innstilling: Se forbundets innstilling i § 31 under avd. 90.

Nr. 1143 Avd. 27, *Halden Hotell- og kafearbeideres forening*, foreslår:

Lønnet permisjon ved barns sykdom. Retten til permisjon med lønn ved barns sykdom bør utvides til å gjelde 14 dager pr. barn pr. foreldre til barnet fyller 12 år.

Forbundsstyrets innstilling: Se forbundets innstilling i § 31 under avd. 90.

Nr. 1144 Avd. 1, *Oslo Hotell- og Restaurantpersonales forening*, foreslår:

Rettigheter i forbindelse med svangerskap og fødsel. 6 - seks - måneder med lønn - og 2 - to - års permisjon uten lønn.

Nr. 1145 Avd. 23, *Kristiansand Hotell- og Kafepersonales forening*, foreslår:

Omsorgspermisjonen må utvides i samsvar med de regler som statsansatte har oppnådd (inntil 3 år u/lønn).

Nr. 1146 Avd. 24, *Sarpsborg Hotell- og Kafepersonales forening*, foreslår:

Vi mener at Landsorganisasjonen i Norge må jobbe aktivt og effektivt for forlengelse av svangerskapspermisjonen. Arbeiderpartiets forslag er en god forbedring i første omgang. Men vi må gjerne se langt fram, og for eksempel se på hva LO i Finland har klart å få igjennom etter lang kamp. Spesielt viktig i APs forslag er klausulen om at 20 av de 26 ukene skal kunne deles likt mellom foreldrene, samt at fedrene skal få krav på to ukers permisjon i forbindelse med fødsel.

Nr. 1147 Avd. 27, *Halden Hotell- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

Lønnet permisjon ved barnefødsel. Minstekravet bør være 9 måneders lønnet permisjon, som kan deles av foreldrene.

Nr. 1148 *Avd. 78, Sortland Hotell- og Restaurantpersonales forening*, foreslår:

I forbindelse med fødsel må farens omsorgspermisjon gis med full lønn.

Nr. 1149 *Avd. 90, Ringebu og Fron Hotell- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

Barsel- og omsorgspermisjon.

Landsstyrets innstilling: Foreldre skal ved fødsel og omsorg for barn ha rett til inntil 3 års permisjon, hvorav 1 år med lønn.

Ansvar for lønnsutbetaling overføres trygdesystemet.

Det må bli valgfritt for foreldrene om hvem som tar omsorgspermisjon, bortsett fra morens rett til 6 uker etter fødsel.

Farens rett til permisjon ved fødsel må også bli med rett til lønn.

Ved barns sykdom må aldersgrensen fjernes og retten til lønn blir lik for begge foreldre.

Retten til permisjon må videre fastsettes slik at det blir etter antall barn.

Det må også innarbeides rett til permisjon med lønn ved barnepassers sykdom.

Nr. 1155 *Avdeling 143, Mo*, foreslår:

14 dagers permisjon med lønn - for fedre ved nedkomst.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundet støtter prinsippet i de krav fra avdelingene som går på utvidet svangerskapspermisjon.

Forbundet ber LO kreve svangerskapspermisjonen utvidet til 30 uker.

Fødselspenge, lik sykepenge, ytes til den trygdede for alle 30 ukene. De som mottar kontantstønad bør få oppjustert denne til samme ytelse som en trygdet.

Farens rett til to ukers omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel, herunder tilstede under fødselen, er regulert i Arbeidsmiljøloven § 31.

Kompensasjon for omsorgspermisjonen, som er lik sykelønn, er regulert i Folketrygden ved at barnets mor når hun er trygdet gir avkall på den tilsvarende tid barnets far har rett til fri.

Når hun bare mottar kontantstønad, vil deler av stønaden gå med til å dekke farens omsorgspermisjon.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 1165 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

NKIF ber Regjeringen om at § 33 A i Arbeidsmiljøloven blir endret slik at en har rett til fri med full lønn når den som passer barnet er syk.

Nr. 1166 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Omsorg - svangerskapspermisjon.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund går inn for nødvendige endringer i arbeidsmiljø- og syketrygdlov ved fødsel og adopsjon slik at følgende krav blir innfridd:

- 1 - 12 måneder svangerskapspermisjon med full lønn og uten tap av feriepengene.
- 2 - 4 uker omsorgspermisjon med full lønn for faren (eller eventuelt andre).
- 3 - Rett til omsorgspermisjon for sykt barn til og med kalenderåret barnet fyller 12 år. Samme aldersgrense for barnet gjelder ved barnepassers sykdom.
- 4 - Permisjon med full lønn inntil 15 dager pr. kalenderår pr. barn pr. arbeidstaker. I tillegg det samme antall dager ved barnepassers sykdom.
- 5 - Permisjonsrett for eneforsørger utvides tilsvarende.

Nr. 1167 *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening*, foreslår:

Omsorg - svangerskapspermisjon.

Herøya Arbeiderforening vil be Landsorganisasjonen gå inn for nødvendige endringer i arbeidsmiljø- og syketrygdlov, slik at følgende krav blir innfridd:

- 1 - 12 måneder svangerskapspermisjon med full lønn, og uten tap av feriepengene.
- 2 - 4 uker omsorgspermisjon med full lønn for faren (eller eventuelt andre).
- 3 - Rett til omsorgspermisjon for sykt barn til og med kalenderåret barnet fyller 12 år. Samme aldersgrense for barnet gjelder barnepassers sykdom.
- 4 - Permisjon med full lønn inntil 15 dager pr. kalenderår pr. barn pr. arbeidstaker. I tillegg det samme antall dager ved barnepassers sykdom.
- 5 - Permisjonsrett for eneforsørger utvides tilsvarende.

Forbundsstyrets innstilling: Viser til forbundets innstilling.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1187 *Avd. 96 Trondheim*, foreslår:

6 måneders svangerskapspermisjon med lønn. Farens rett til 2 ukers omsorgspermisjon i forbindelse med fødselen må gis med lønn. Foreldre gis rett til inntil 3 års omsorgspermisjon uten lønn samlet. Permisjonen(e) må tas før barnet er 15 år.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at LO må arbeide for en snarlig bedring av arbeidstakernes rettigheter i forbindelse med svangerskap og fødsel (Arbeidsmiljølovens § 31) og i forbindelse med barn og barnepassers sykdom (Arbeidsmiljølovens § 33 a) slik avdelingenes forslag innebærer.

Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforbund

Nr. 1188 Avd. 5, *Raffineriforeninga, Mongstad*, foreslår:

LO må kreve at retten til permisjon med lønn ved barns sykdom utvides til å gjelde 10 dager pr. barn pr. foreldre årlig, til barnet fyller 12 år. Eneforsørgere får rett til permisjon med lønn i 20 dager pr. barn. Sykdom hos barnepasser må likestilles med sykdom hos barn også med tanke på lønn.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret slutter seg til forslaget.

Nr. 1191 Avd. 5, *Raffineriforeninga, Mongstad*, foreslår:

LO må kreve rett til omsorgs/svangerskapspermisjon med lønn i 12 måneder. En del av permisjonen bør tas ut av barnets far.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret slutter seg ikke til forslaget slik det foreligger.

NOPEFs Forbundsstyre vil foreslå at LO krever rett til omsorgs-/svangerskapspermisjon med lønn i 6 måneder (26 uker) med adgang til å dele permisjonen mellom foreldrene. Som langsiktig målsetting bør LO arbeide for en ordning med lønnet permisjon i inntil 1 år (med adgang til deling mellom foreldrene). Kravet om en utvidelse til 6 måneders permisjon er et skritt på veien.

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 1208 Avd. 116-36, *De regionale høgskoler, Telemark*, foreslår:

Lønnet permisjon ved barns sykdom.

Retten til permisjon med lønn ved barns sykdom utvides til å gjelde ut det året barnet fyller 15 år. Retten gjelder 10 dager pr. barn pr. foreldre i året. I særlige tilfelle kan retten til antall dager utvides.

Forbundsstyrets innstilling: Norsk Tjenestemannslag foreslår at LO i perioden arbeider for å bedre permisjonsrettigheter ved barns sykdom og andre som en har omsorg for.

Nr. 1219 *Avd. 116-36, De regionale høyskoler, Telemark*, foreslår:

Lønnet permisjon ved barns fødsel.

LO vil arbeide for å utvide svangerskaps- og omsorgspermisjon med lønn for begge foreldre. Svangerskaps- og omsorgspermisjon utvides til seks måneder med lønn. I tillegg skal foreldre ha rett til å ta ut seks måneders permisjon med lønn innen barnet fyller 3 år. Denne permisjonen skal deles likt mellom foreldrene. Enslige forsørgere får disse seks måneder alene.

Nr. 1224 *Arendal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Lønnet permisjon ved barns sykdom. Retten til permisjon med lønn ved barns sykdom utvides til å gjelde 10 dager pr. barn pr. foreldre pr. kalenderår til barnet fyller 12 år.

Nr. 1225 *Arendal Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Utvidet svangerskapspermisjon.

LO-kongressen krever en bedring av den nåværende ordning med svangerskapspermisjon slik at en av foreldrene om gangen gis adgang til omsorgspermisjon med full lønn i inntil ett år.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund

Nr. 1887 *Avd. 48, Herøya Arbeiderforening av NKIF*, foreslår:

LO bør aktivt engasjere seg i utbygging av de offentlige barnehagene, og samtidig arbeide for at den någjeldende kristne formålsparagraf bortfaller, og blir erstattet av en trosnøytral formålsparagraf. LO må også arbeide for at den endring Regjeringen har fått igjennom vedrørende § 55 A i Arbeidsmiljøloven oppheves, slik at eierne av private barnehager ikke kan kreve å få oppgitt livssynet til en som søker ansettelse i barnehagene.

Forbundsstyrets innstilling: Anbefales.

Norsk Kommuneforbund

Nr. 1890 *Avd. 191, Rådhusforeningen i Bærum*, foreslår:

LO vil kreve at staten overtar det økonomiske ansvaret for bygging og drift av barnehager og fritidshjem. Det må en radikal økning i antall plasser, slik at behovet dekkes.

Det må utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel med det mål at alle skal få tilbud om gratis barnehage. I en overgangsfase må grensene for friplasser heves.

Åpningstidene må utvides slik at de tilpasses ulike arbeidstider.

Forbundsstyrets begrunnelse: Viser til den pågående debatt om LOs handlingsprogram hvor fagforeninger, distriktsstyrer, tillitsvalgte, ungdomsgrupper og likestillingsutvalget deltar. Svarene fra disse danner grunnlagene for Kommuneforbundets forslag til nytt Handlingsprogram for LO. Forslagene skal behandles av Forbundsstyret i Norsk Kommuneforbund i møte i januar 1985, og oversendes LO innen fristens utløp 1. februar 1985.

Nr. 1903 *Bergen Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge vil: Gjennom de landsomfattende samorganisasjonene arbeide for etablering og drift av barnehager og fritidshjem, som drives etter fagbevegelsens ideologi og målsetting.

Parallelt vil vi arbeide for økt offentlig innsats, når det gjelder utbygging av barnehager og fritidshjem.

Nr. 1904 *Porsgrunn Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO bør aktivt engasjere seg i utbyggingen av de offentlige barnehagene og samtidig arbeide for at den någjeldende kristne formålsparagraf bortfaller og blir erstattet av en trosnøytral formålsparagraf.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 2003 *Avd. 147, Hammerfest*, foreslår:

Momsen må fjernes på matvarer, brensel og boliger.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret støtter forslaget. Dette vil bedre forholdene for lavlønte, barnefamilier og minstepensjonister som bruker mest av sin inntekt til mat. Fjerning av moms på matvarer vil også styrke arbeidsplassene i næringsmiddelindustrien.

Repr. nr. 208 Rolf Frøysland

Avsnittet: En enklere hverdag. Foreslår: Siste strekpunkt side 31 utgår og erstattes med: «Arbeide for fjerning av moms på viktige matvarer og unødvendige avgifter på nærings- og nytelsesmidler».

Repr. nr. 17 Bjørn Christiansen

Programformulering i tekstavsnittet:

«En viktig målsetting for LO er at alle barn kan tilbys gratis barnehageplass».

Nye strekpunkter:

- LO vil arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi oppfulgt av en statlig finansieringsplan.
- LO vil arbeide for at betalingssatsene fryses og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel — med det siktemål å kunne tilby gratis barnehageplass for alle barn.
- LO vil arbeide for at tilskuddsordningen fra Staten endres slik at hel-dagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.

Repr. nr. 238 Klaus Halvorsen

Punkt 7 — En enklere hverdag side 31 — nye strekpunkter:

- få vurdert om Staten må overta ansvaret for utbygging av barnehager og fritidshjem.
- bedre levekårene for barnefamilien.

Repr. nr. 231 Gerd Reinsvollsvveen

Punkt 7 — En enklere hverdag side 30 — programformulering i tekst-avsnittet:

«En viktig målsetting for LO er at alle barn kan tilbys gratis barnehageplasser.»

Forslag til nye strekpunkter:

- LO vil arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi oppfulgt av en statlig finansieringsplan.
- LO vil arbeide for at betalingssatsene fryses og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel — med det siktemål å kunne tilby gratis barnehageplass for alle barn.
- LO-kongressen pålegger LO å bevilge de resterende midler til FAFO slik at undersøkelser om «Barnetilsyn i Norge» kan gjennomføres.
- LO vil arbeide for at tilskuddsordningen fra starten endres, slik at hel-dagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.

Repr. nr. 293 Brit Kvaale

Punkt 7 — En enklere hverdag side 31.

Nytt strekpunkt

- arbeide imot de krefter som vil utvide åpningstidene. Dette vil innføre et skiftarbeidersamfunn som ikke vil tjene fagbevegelsen.

Repr. nr. 49 Kjell A. Andersen

Utbygging av barnehager, og de skal være så rimelige at alle skal ha et tilbud om barnehageplass.

Det skal ikke være kristen formålsparagraf i kommunale barnehager.

Repr. nr. 244 Sigrun Mæland

Punkt 7 — En enklere hverdag side 31.

1. Tilføyes i strekpunkt 6:

Etter 30 uker tilføres som et skritt på veien mot 12 mnd. lønnet permisjon.

2. Tilføelse av nytt strekpunkt etter strekpunkt 6:

— at utviding av den lønte fødselspermisjonen også skal gjelde ved adopsjon og ved plassering i fosterhjem.

Repr. nr. 188 — Kristoffer Skjolden

Nytt strekpunkt

— arbeide for en videre utbygging og styrking av kommunale fritidsklubber.

Repr. nr. 151 Karin Lien

Punkt 7 — En enklere hverdag side 31.

1. Tilføelse i strekpunkt 6:

Etter 30 ukers tilføyes som et skritt på veien mot 12 måneders lønnet permisjon.

2. Tilføelse av nytt strekpunkt etter strekpunkt 6:

— at utviding av den lønte fødselspermisjonen også skal gjelde ved adopsjon og ved plassering i fosterhjem.

Repr. nr. 266 Anne Bjørg Thoen

Jeg har følgende tilleggforslag til LO-sekretariatets forslag til Handlingsprogram side 31 avsnittet «En enklere hverdag» 4 nye strekpunkter:

— LO vil arbeide for innføring av utbyggingsplikt av barnehager og fritidshjem i offentlig regi, oppfulgt av en statlig finansieringsplan.

— LO vil arbeide for at betalingssatsene må fryses, og at det utarbeides en plan for nedtrapping av foreldrenes egenandel. Slik at det på sikt blir gratis barnehageplass for alle barn.

— LO vil arbeide for at tilskuddsordningen for Staten endres, slik at hel-dagsbarnehager og barnehageplasser for barn under 3 år prioriteres.

— LO-kongressen pålegger LO å bevilge de resterende midler til FAFO slik at undersøkelsen om «Barnetilsyn i Norge» blir en realitet.

Repr. nr. 287 Berit Kvalvik

Utgangspunkt i forslag nr. 1903 fra Bergen faglige samorg. Nytt strekpunkt side 31 — under kap. En enklere hverdag for alle:
— om nødvendig bygge barnehager i egen regi i en overgangsperiode.

Repr. nr. 81 Alfhild Svensson

LO må arbeide for at § 33 A blir forandret slik at:

Permisjon ved barnepasserers sykdom blir lønnet. Den nåværende bestemmelse om rett til permisjon uten lønn har bare de velsituerte anledning til å benytte seg av. Permisjon ved barns sykdom må utvides utover de nåværende 10 dager avhengig av hvor mange barn familien har.

Repr. nr. 208 Rolf Frøysland

Foreslår: Siste strekpunkt side 31 utgår og erstattes med: «Arbeide for fjerning av moms på viktige matvarer og unødvendige avgifter på nærings- og nytelsesmidler.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Forslaget fra Alfhild Svensson oversendes Sekretariatet.

Kultur for alle

Repr. nr. 191 Gudrun Viken

— styrke kulturetaten i kommuner og fylkeskommuner.

Repr. nr. 251 Haakon Løvmo

Begrunnelsen: (kommer som et tredje avsnitt side 32)

Idrett har alltid spilt en viktig rolle i det norske samfunn, helt fra de eldste tider. I århundrer var idrettsbegrepet et overordnet uttrykk for menneskenes samlede kulturaktiviteter. I vår tid med økt fritid som en konsekvens av høy levestandard, bidrar idrett til å bedre folkets levestandard. Det er derfor naturlig for fagbevegelsen å støtte idrettsarbeidet på alle plan.

Nye strekpunkter:

- støtte til idrettsarbeid som tar utgangspunkt i de frivillige organisasjonene, og som setter idrettens egenverdi som mål
- videre bidra til at vi får en offentlig idrettspolitikk som gavner alle mennesker.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Ferie og fritid

988, 998, 1000.

Norske Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 988 *Avd. 43, Tysso Elektrikerforening*, foreslår:

LO fremmer krav overfor myndighetene om endring i Ferieloven, slik at feriegodtgjørelsen heves til 12%.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1000 *Avd. 102, Vadsø*, foreslår:

Feriepenger av all skattbar inntekt. Feriepenger av all arbeidsløsetrygd. 9,9 % feriepenger av all skattbar inntekt i forbindelse med trygdekontorenes utbetalinger.

Repr. nr. 278 Ragnar K. Olsen

Foreslår følgende nytt strekpunkt:

— støtte det frivillige organisasjonsarbeidet innen arbeiderbevegelsen på lokal- og landsplan og gjennom dette utdype og videreutvikle demokratiet i vårt samfunn.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Mediasituasjonen

1915

Repr. nr. 197 Lars A. Myhre

Kongressen pålegger Sekretariatet å innlede sonderende forhandlinger med Norges Idrettsforbund og andre frivillige organisasjoner med sikte på dersom det blir en ny borgerlig regjering å etablere en egen TV-kanal hvor LO sikres innflytelse.

Repr. nr. 197 Lars A. Myhre

Fagbevegelsen må snarest opprette et mediasenter.

Repr. nr. 1 Finn A. Eriksrud

Nytt strekpunkt til avsnittet «Mediasituasjonen — viktig for utviklingen av samfunnet».

Som tillegg foreslås:

— Landsorganisasjonen vil sette ned et utvalg til å forme ut hvilke områder LO skal bruke sine ressurser i det nye informasjonssamfunnet.

Redaksjonskomiteens innstilling: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Internasjonal solidaritet

Repr. nr. 108 Torbjørn Halvorsen

(10) Mellom-Amerika

Tillegg i 3. avsnitt etter første punktum:

LO vil samtidig arbeide for at den nye ambassaden som skal opprettes i Mellom-Amerika blir lagt til Managua.

Repr. nr. 133 Sigurd Ingebretsen

Mellom-Amerika

LO vil arbeide for at Norge oppretter ambassade i Managua i Nicaragua. Som setning inn etter setningen om Norsk Folkehjelp og AIS regi.

Repr. nr. 021 Anders Brevik

Barnarbeid i U-land.

Det er dokumentert gjennom massemedia — fjernsyn, radio og norske aviser at det i sørøst-Asia, særlig Thailand forekommer barnarbeid innenfor Teko-bedrifter i stort omfang. Dette er et uverdigg forhold og en tragedie for de det gjelder. For norsk og internasjonal fagbevegelse er det sosialt uakseptabelt. Landsorganisasjonen i Norge vil aktivt medvirke til at barnarbeid i U-land blir avskaffet.

Repr. nr. 231 Gerd Reinsvollsvæen

S. 35 — Internasjonal solidaritet.

Tillegg til strekpunkt nr. 5:

«og andre solidaritetsbevegelser».

Repr. nr. 246 Inger Kj. Jensen

— Oppfordre klubber og fagforeninger til å tegne seg som faddere til Norsk Folkehjelps fadderskapsprosjekter.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Forslaget fra Torbjørn Halvorsen og Sigrud Ingebretsen oversendes Sekretariatet.

Rettferdig fordeling av godene

1959, 1961.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Skattepolitikken

1971, 1972, 1973, 1975, 1/1976, 1981, 1982, 1999, 2007, 2010, 2011.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 1971 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hedemark/Østerdalen*, foreslår:

LO må gå inn for å innføre rentetak.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1972 *Avd. 231, Horten og Holmestrand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

LO vil arbeide for at vi i framtiden fortsatt skal kunne trekke fra fagforeningskontingenten på selvangivelsen.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Nr. 1973 *Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

LO må ta opp med de ansvarlige myndigheter at man utarbeider klare retningslinjer for beskatning av diett der hvor nattopphold er nødvendig. Det er i dag ulike ordninger for de forskjellige yrkesgrupper. De som er ansatt i staten og reiser på statens regulativ, får ikke den samme beskatningen av diett som bygningsarbeideren. Bygningsarbeideren med samme diett får påført sin inntekt med over kr. 100,- pr. døgn etter dagens skatteregler. Dette forhold må rettes opp slik at det ikke blir forskjellsbehandling når det gjelder beskatning, enten man er ansatt i staten eller det private næringsliv.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1975 *NEKF avd. 94, Halden og Omegn Elektrikerforening*, foreslår:

Arbeide for innføring av rentetak.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres i prinsippet, men må sees i sammenheng med den totale skattepolitikken.

Nr. 1976 Avd. 242, *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

LO må overfor myndighetene ta opp å få bedret fradragmulighetene og redusert beskatningen av kost-, losji- og bilgodtgjørelse (Statens satser) for reisemontører og anleggsarbeidere.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres i prinsippet.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1981 Avd. 31, *Lillehammer og omegn Hotell- og Restaurantarbeiderforening*, foreslår:

Ikke godta forslaget til ny skattereform, hvor bl.a. fagkontingent og forsikring ikke lenger kan fratrekkes på selvangivelsen.

Styret i avd. 31 anser dette som et tilbakesteget. Vi har arbeidet for at det skulle bli mulig å trekke kontingenten i fra og nå skal det bare raderes ut med et pennestøk. Det er mange medlemmer som vil gå ut av forbundet p.g.a. dette.

Kontingenten blir etter manges mening for høy og de føler seg snytt p.g.a. at vi var enige i kollektiv tilslutning i Samvirke, fordi at det bl.a. medførte fradrag i selvangivelsen, mens det nå skal falle bort.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 1982 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Fradragsberettiget fagforeningskontingent.

NKIF vil be LO arbeide for å få høynet det fradragsberettigede beløp til fagforeningskontingenten fra kr. 1.800,- til kr. 3.000,- gjeldende fra og med 1985. Etter at dette beløp er satt, bør en få en årlig regulering i takt med det vanlige lønnsnivå.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1999 *Avdeling 100, Marinestasjonen, Bergen*, foreslår:

Rentetaket bør innføres, ikke bare på grunn av skatteunndragelse, men

også fordi høyinntektsgruppene aldri har problemer med å skaffe seg lån og det er dette som rammer den vanlige mann.

LO må ved en eventuell omlegging av skattesystemet ta et klart standpunkt mot alle forslag som gir mulighet til skatteunndragelser såvel i personlig inntekt som ved nærings- og bedriftsinntekt.

Nr. 2007 Avd. 104-50, Molde, foreslår:

«Nå må en endret skattepolitikk og rettetak **gjennomføres.**»

Forbundsstyrets innstilling: I forslaget til LOs handlingsprogram omhandles skattepolitikken på en måte som er i samsvar med NTLs handlingsprogram. Det vises i tillegg til egen innstilling fra NTL om de punkter som ikke er tatt med i forslaget til Handlingsprogram, men som er omhandlet i vårt. Forslaget må derfor ses i sammenheng med dette.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2010 Kristiansand havn og transportarbeiderforening, foreslår:

Gjeldende skattelov erstattes med en ny.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at gjeldende skattelov ikke oppfyller kravene til en rettferdig skattelegging, og at den snarest må erstattes med en ny lov.

Nr. 2011 Jevnaker Faglige Samorganisasjon, foreslår:

LO må arbeide for en mer rettferdig og sosial skattepolitikk.

Repr. nr. 239 Klaus Halvorsen

Skattepolitikken side 39. Endring av strekpunkt 3 side 40:

— at inntekt for personlig næringsdrivende deles i en persondel og en foretaksdel.

Nye punkter (tilleggspunkter):

- arbeide for en betydelig skjerpelse av straffen for bevisst skatte- og avgiftsunndragelser.
- arbeide for at det opprettes et eget statsadvokatembede for økonomiske forbrytelsr.
- gå imot en senking av bedriftsskattene og gå inn for at bedriftsskatten legges om fra skatt på bruk av arbeidskraft til skatt på bruk av realkapital og energi.

Repr. nr. 166 Nils Tarlebø
— *arbeide for effektive tiltak mot null-skatteyttere.*

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Forslaget fra Klaus Halvorsen om bedriftsskattene oversendes Sekretariatet.

Bolig for alle

2021—2036, 2044, 2050, 2051, 2054, 2057, 2072, 2074, 2798.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2021 *Avd. 388, Bodø Bygningsarbeiderforbund*, foreslår:

Husbankens utlånsramme bør økes, rentene senkes og forleng nedbetalingstiden. Bygg mer, lån til flere.

Nr. 2022 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Hedemarken/Østerdalen*, foreslår:

LO må aktivt arbeide for at Husbanken blir ført tilbake til det den opprinnelig var, lengere avdragstid, lavere renter, sosial boligbygging.

Nr. 2023 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 5, Rørleggernes Fagforening, Oslo)*, foreslår:

De korte byggetider er fortsatt et like stort problem. Til tross for at byggebransjens organisasjoner har kjørt dette fram gang etter gang, blir ingen ting gjort. Det må nå gjøres fortgang med å finne en løsning på problemet. Vi holder fast ved at den største årsaken er det høye rentenivå.

Nr. 2024 *Avd. 9, Malersvennernes Forening, Oslo*), foreslår:

Det må bygges flere Husbank-finansierte boliger, samtidig med at renten senkes til forsvarlig sosialt nivå og avdragstiden øker.

Nr. 2025 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon, Østfold*, foreslår:

1. Husbankens låneramme må økes til 85% av byggekostnadene.
2. Husbankens maksimumrente må ned til 8%.
3. Nedbetalingstiden på lån må forhøyes til 40 år.
4. Husbanken må gjeninnføre behovsprøving.

5. Fagbevegelsens gamle krav om at det produseres 40.000 boliger pr. år må opprettholdes.

Nr. 2026 *Bygningsindustriarbeidernes Seksjon Oslo og Akershus, (Avd. 3, Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening)*, foreslår:

LO-kongressen mener at det må være en sentral oppgave for hele den faglige og politiske arbeiderbevegelse å gjenreise den sosial boligbyggingen. Det er en viktig samfunnsmessig oppgave å sikre folk en god bolig til en overkommelig pris.

LO-kongressen mener at det må bygges minst 40.000 nye boliger pr. år i landsmålestokk, for å dekke det behov som foreligger. Husbankens utlånsrammer må økes slik at det kan stå for en større andel av boligfinansieringen. Husbanklånet må utvides til å dekke 80% av byggekostnadene.

Nr. 2027 *Avd. 155, Jaren Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Pr. dato har vi registrert 70.000 ledige i Norge. I tillegg har vi ca. 35.000 på såkalte sysselsettingstiltak. Av disse arbeidsledige kommer ca. 20.000 fra bygg/byggeindustri. Denne ledigheten er unødvendig i dagens Norge. Ved å øke boligbygging opp til 40.000 boligenheter pr. år, vil arbeidsledigheten reduseres med ca. 35.000. Behovene for boliger er klart dokumentert i Stortingsmelding nr. 12 1981/82. For å øke boligbyggingen må følgende gjøres:

1. Maksimalrente i Husbanken settes til 60% av normalrente.
2. Avdragstiden må økes til 40 år.
3. Årsproduksjon av boligenheter settes til 40.000.

Forbundsstyrets innstilling: Det vises til LOs handlingsprogram. Husbanken må stå for finansieringen av 3/4 av boligbyggingen.

Nr. 2028 *Avd. 219, Larvik og Omland Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Larvik og Omland Bygningsarbeiderforening krever en ny giv på boligpolitikken område. Det må bygges minst 40.000 boliger hvert år. Husbanken må settes i stand til å finansiere minst 30.000 boliger hvert år, og må kunne finansiere minst 80% av totalkostnadene på hver enkel bolig. Boligsamvirke må få bedre finansieringsordninger, rentenivået må kraftig ned, og avdragstida må forlenges vesentlig på lån til bolig.

Nr. 2029 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Husbanken må igjen bli en folke-Husbank, med lav rente og lang avdrags-

tid på lån til boliger. De vanskeligstilte i samfunnet bør få hjelp til boliglån av staten.

Nr. 2030 *Avd. 65, Leca Fagforening, foreslår:*

Husbanken skal dekke minst 80% av byggekostnader, videre skal renten reduseres og nedbatalingstiden forlenges.

Nr. 2031 *Avd. 9, Malersvennenes Forening, Oslo, foreslår:*

Boligproduksjonen må økes til 40.000 boligenheter pr. år, og andelen av Husbank-finansierte boliger økes betraktelig, renten senkes, avdragstiden forlenges til sosialt forsvarlige boutgifter for gjennomsnittsinntekter.

Nr. 2032 *Avd. 311, Malersvennenes Forening, Bergen, foreslår:*

LO vil:

- arbeide for alles rett til en god bolig og et godt bomiljø,
- at den gamle boligmasse utbedres og fornyes, og at bomiljøet er tilpasset varierte behov ut i fra situasjonen for ulike grupper. Dette må foregå i offentlig regi,
- kreve at Husbanken igjen blir den dominerende boligbank. Husbanken må også inn allerede som byggelånsbank. Utlånsrammer og rentenivå må tilpasses sosialt forsvarlige boligutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter. Husbankrenten må reduseres til max. 8%, og avdragstiden må settes til 40 år,
- at låne- og støtteordninger i etableringsfasen for unge familier med lave og midlere inntekter bedres ved å øke bostøtten og etableringslånene. LO vil opprette et fond i Landsbanken som skal brukes til å gi unge fagorganiserte spesielt gode lånebetingelser ved førstegangskjøp av bolig. Bankene må gis rammer som er tilstrekkelig til å bedre lånebetingelsene for finansiering av egenkapitalen. (Avdragstiden settes til minst 15 år og renten reduseres.
- kreve en tomtepolitikk som tar hensyn til den sosiale profil i boligpolitikken,
- arbeide for at boutgiftene i Husbankfinansierte boliger står i rimelig forhold til den økonomiske bæreevne, og ikke overskrider 20% av inntekten for de brede lønnstakergrupper,
- fjerne merverdiavgift på boliger,
- fjerne ordningen med ubegrenset rentefradrag. De midler som innspares brukes til å finansiere en sosialt forsvarlig boligpolitikk,
- at produksjonen av boliger økes til 40.000 pr. år. Reisingen av disse boligene må utføres av anerkjente bygningsfirmaer, ikke av kontraktører,

- at alle gis muligheter til selv eller i fellesskap med andre
- å eie sin bolig,
- at nye bo-områder etableres i sammenheng med etableringen av industriområder. Dette for å unngå at boligområdene blir «sovebyer». De samme hensyn må tas ved rehabilitering av den eldre boligmassen,
- støtte til boligkooperasjonen og leieboernes organisasjoner.

LOs målsetting for kongressperioden 1985-89 må være å få den sosiale boligbyggingen på fote igjen. De siste års boligpolitikk eller mangel på så-dan har ført til at vi i dag har reell bolignød.

Mens innskuddene i 1973 svarte til ca. 80% av en industriarbeiders års-lønn, tilsvarer det i dag ca. 240% av lønnen. De nye takstreglene har ført til prisstigning på 200-300% på eldre boliger i boligsamvirket. Sammen med husleieøkninger som følge av raskere nedbetaling og høyere renter på Husbanklån, har dette ført til at mange må be om sosialhjelp for å makte boutgiftene.

Dette strider mot fagbevegelsens syn, som er at alle har rett til en fullgod bolig, uavhengig av inntektsnivå. Kostnadsnivået på boliger må tilpasses den enkeltes inntektsnivå ved hjelp av bostøtte og sosiale finansieringsordninger.

Dagens ordning med ubegrenset rentefradrag på lån er en urettferdig ordning som tilgodeser dem som har høye inntekter. Ordningen fører i dag til at fellesskapet i realiteten finansierer disse gruppenes luksusboliger på bekostning av vanlige folks behov. LO mener derfor at denne ordningen må fjernes, og de midler som innspares må brukes til å finansiere en sosialt forsvarlig boligpolitikk.

For å senke kostnadene på boligbygging går LO inn for at merverdiavgiften på boliger fjernes. I gjennomsnitt fordyrer dette en vanlig bolig med 80-100.000 kroner.

Produksjonen av boliger må tilpasses det reelle behov. Dersom fagbevegelsens krav om 40.000 nye boliger pr. år innfris, betyr det at vi i 1990 vil ha 415 boliger pr. 1000 innbygger. Dette vil knapt dekke behovet.

Boligbygging og rehabilitering av den eldre boligmassen må være et samfunnsansvar. Kommunene må gjøres i stand økonomisk til å kunne overta og prosjektere tomteland. Likedan må kommunene gjøres i stand til å overta og realisere rehabilitering av eldre boligstrøk i byene.

Boligen og miljøet omkring må utformes slik at det gir grunnlag for trivsel, utfoldelse, hvile, trygghet og kontakt med medmennesker og mellom generasjonene.

I utviklingen av nye boligområder, og rehabiliteringen av gamle boligstrøk, må det legges stor vekt på variasjon i boligtyper og boligstørrelser, bedre leke- og aktivitetsmuligheter - særlig for litt større barn - økt trafiksikkerhet, skjerming mot støy og forurensning. Den offentlige og næ-

ringsmessige service må bygges ut samtidig med utbyggingen av nye boligområder.

Leiegårder som er rehabilitert i kommunal regi eller hvor rehabiliteringen er finansiert av offentlige midler og støtteordninger må overføres til et felleseie for dem som bor der.

En god bolig i et godt miljø med et godt serviceapparat - som barnehager og fritidshjem og nærbutikker er viktig både for voksne og barn. Kollektive kommunikasjonsmuligheter og kort avstand mellom bolig og arbeidsplass er av særlig stor betydning der begge ektefeller er ute i yrkeslivet. Dette gjelder i høy grad også enslige. For å redusere lange arbeidsreiser må det skapes bedre balanse mellom bolig og arbeidsplasser. Fagbevegelsen vil ta aktiv del i arbeidet for å virkeliggjøre en slik politikk.

I sammenheng med dette vil fagbevegelsen arbeide for en prioritering av offentlige kommunikasjonsmidler for å begrense unødig vekst i privatbilismen.

Fagbevegelsen ser boligkooperasjonen og leieboerorganisasjonene som forbrukernes interesseorganisasjoner og vil aktivt støtte deres arbeid.

Vi tar forbehold om justeringer i forslaget i henhold til politiske vedtak som måtte være fattet etter innsendelsen.

Nr. 2033 Avd. 354, *Stein-, Jord- og Sementarbeidernes Forening, Trondheim*, foreslår:

Skal unge folk igjen få råd til å skaffe seg bosted må renten i Husbanken snarest settes ned til 80% og avdragstiden økes til 40 år. Rammen for finansiering må være minst 40.000 bosteder årlig.

Nr. 2034 Avd. 288, *Tømmer og Byggningsnekkernes Fagforening, Stavanger*, foreslår:

Boligbyggingen må fortsatt prioriteres. Køen av boligtrengende øker fremdeles. 40.000 boliger i året må være målet. Boutgiftene må ikke være større enn at alle må kunne bo. Husbanken må her kunne spille en stor rolle. Det må være en menneskerett, særlig i et rikt samfunn som vårt.

Nr. 2035 Avd. 1, *Tømrer og Snekkernes Fagforening, Oslo*, foreslår:

Lengre avdragstid på boliglån. Minimum 40 år. Lavere rente. 80% av Husbank-dekning pr. bolig og større total utlånsramme.

Nr. 2036 Avd. 223, *Tønsberg Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

LO må i kommende periode jobbe aktivt for at det blir bygd minst 40.000

boliger pr. år og at boutgiftene ikke må overstige 20% av gjennomsnittlig industriarbeiderinntekt. LO må være villig til å ta i bruk kampmidler for å få gjennomført disse krav.

Forbundsstyrets innstilling: Det vises til LOs handlingsprogram. Husbanken må stå for finansieringen av 3/4 av boligbyggingen.

Nr. 2044 *Avdeling 5, Bergen Jern og Metall*, foreslår:

LO vil:

- arbeide for alles rett til en god bolig og et godt bomiljø,
- at den gamle boligmasse utbedres og fornyes, og at bomiljøet er tilpasset varierte behov ut fra situasjonen for ulike grupper. Dette må foregå i offentlig regi,
- kreve at Husbanken igjen blir den dominerende boligbank. Husbanken må også inn allerede som byggelånsbank. Utlånsrammer og rentenivå må tilpasses sosialt forsvarlige boligutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter. Husbankrenten må reduseres til maks. 8 %, og avdragstiden må settes til 40 år,
- at låne- og støtteordninger i etableringsfasen for unge familier med lave og midlere inntekter bedres ved å øke bostøtten og etableringslåne.

LO vil opprette et fond i Landsbanken som skal brukes til å gi unge fagorganiserte spesielt gode lånebetingelser ved førstegangskjøp av bolig. Bankene må gis rammer som er tilstrekkelige til å bedre lånebetingelsene for finansiering av egenkapitalen. (Avdragstiden settes til minst 15 år, og renten reduseres.)

LO vil:

- kreve en tomtepolitikk som tar hensyn til den sosiale profil i boligpolitikken,
- arbeide for at boutgiftene i Husbankfinansierte boliger står i rimelig forhold til den økonomiske bæreevne og ikke overskrider 20 % av inntekten for de brede lønnstakergrupper,
- fjerne merverdiavgift på boliger,
- fjerne ordningen med ubegrenset rentefradrag. De midler som innspares brukes til å finansiere en sosialt forsvarlig boligpolitikk,
- at produksjonen av boliger økes til 40.000 pr. år. Reisingen av disse boligene må utføres av anerkjente bygningsfirmaer, ikke av kontraktører,
- at alle gis muligheter til selv eller i fellesskap med andre å eie sin bolig,
- at nye boområder etableres i sammenheng med etableringen av industriområder. Dette for å unngå at boligområdene blir «sovebyer». De samme hensyn må tas ved rehabilitering av den eldre boligmassen,
- støtte til boligkooperasjonen og leieboernes organisasjoner.

LOs målsetting for kongressperioden 1985-89 må være å få den sosiale boligbygging på fote igjen. De siste års boligpolitikk eller mangel på sådan har ført til at vi i dag har reell bolignød.

Mens innskuddene i 1973 svarte til ca. 80 % av en industriarbeiders årslønn, tilsvarer det i dag ca. 240 % av lønnen. De nye takstreglene har ført til prisstigning på 200 - 300 % på eldre boliger i boligsamvirket. Sammen med husleieøkninger som følge av raskere nedbetaling og høyere renter på Husbanklån, har dette ført til at mange må be om sosialhjelp for å makte boutgiftene.

Dette strider mot fagbevegelsens syn, som er at alle har rett til en fullgod bolig, uavhengig av inntektsnivå. Kostnadsnivået på boliger må tilpasses den enkeltes inntektsnivå ved hjelp av bostøtte og sosiale finansieringsordninger.

Dagens ordning med ubegrenset rentefradrag på lån er en urettferdig ordning som tilgodeser dem som har høye inntekter. Ordningen fører i dag til at fellesskapet i realiteten finansierer disse gruppenes luksusboliger på bekostning av vanlige folks behov. LO mener derfor at denne ordningen må fjernes, og de midler som innspares må brukes til å finansiere en sosialt forsvarlig boligpolitikk.

For å senke kostnadene på boligbygging går LO inn for at merverdiavgiften på boliger fjernes. I gjennomsnitt fordyrer dette en vanlig bolig med 80-100.000 kroner.

Produksjonen av boliger må tilpasses det reelle behov. Dersom fagbevegelsens krav om 40.000 nye boliger pr. år innfris, betyr det at vi i 1990 vil ha 415 boliger pr. 1000 innbygger. Dette vil knapt dekke behovet.

Boligbygging og rehabilitering av den eldre boligmassen må være samfunnsansvar. Kommunene må gjøres i stand økonomisk til å kunne overta og prosjektere tomteland. Likedan må kommunene gjøres i stand til å overta og realisere rehabilitering av eldre boligstrøk i byene.

Boligen og miljøet omkring må utformes slik at det gir grunnlag for trivsel, utfoldelse, hvile, trygghet og kontakt med medmennesker og mellom generasjonene.

I utviklingen av nye boligområder, og rehabiliteringen av gamle boligstrøk må det legges stor vekt på variasjon i boligtyper og boligstørrelser, bedre leke- og aktivitetsmuligheter - særlig for litt større barn - økt trafikkikkerhet, skjerming mot støy og forurensning. Den offentlige og næringsmessige service må bygges ut samtidig med utbyggingen av nye boligområder.

Leiegårder som er rehabilitert i kommunal regi, eller hvor rehabiliteringen er finansiert av offentlige midler og støtteordninger, må overføres til et felleseie for dem som bor der.

En god bolig i et godt miljø med et godt serviceapparat - som barnehager og fritidshjem og nærbutikker - er viktig både for voksne og barn. Kol-

lektive kommunikasjonsmuligheter og kort avstand mellom bolig og arbeidsplass er av særlig betydning der begge ektefeller er ute i yrkeslivet. Dette gjelder i høy grad også enslige. For å redusere lange arbeidsreiser må det skapes bedre balanse mellom bolig og arbeidsplasser. Fagbevegelsen vil ta aktivt del i arbeidet for å virkeliggjøre en slik politikk. I sammenheng med dette vil fagbevegelsen arbeide for en prioritering av offentlige kommunikasjonsmidler for å begrense unødig vekst i privatbilismen.

Fagbevegelsen ser boligkooperasjonen og leieboerorganisasjonene som forbrukernes interesseorganisasjoner og vil aktivt støtte deres arbeid.

Nr. 2050 *Avdeling 100, Marinestasjonen, Bergen*, foreslår:

LO må ta opp med de sentrale myndigheter forslag om å lette kredittrestriksjonene, når det gjelder innskudd til leiligheter og lån til hus. Rentenivået må senkes, slik at sosial boligbygging gjeninnføres. En bør også ta opp spørsmålet om rentetak. (Boutgiftene 20 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.)

Nr. 2051 *Avdeling 107, Lillehammer*, foreslår:

Husbanken.

Husbankens rentesatser settes ned til 8 %. Avdragstiden for lån i Husbanken forlenges til 35 år. Husbankens utlånsrammer utvides, slik at banken blir i stand til å yte større lån og innvilge langt flere lånesøknader enn i dag.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2072 *Bergen Losse- og Lastearbeiderforening*, foreslår:

LO må kreve boligproduksjonen økt til minst 40.000 boliger pr. år.

Forbundsstyrets innstilling: Oversendes Sekretariatet.

Nr. 2074 *Bergen Faglige Samorganisasjon, Oslo Faglige Samorganisasjon, Stavanger og Omegn Faglige Samorganisasjon, Trondheim Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

Bokostnadene har i dag nådd slike høyder at mange må takke nei til nye boliger. Det er statens finansieringsordninger som er den viktigste årsak til dette. Husbankens utlån har ikke på noen måte holdt tritt med prisutvik-

lingen. Mens innskuddet i 1973 svarte til 80% av en industriarbeiders års-lønn, tilsvarer det i dag ca. 240% av årslønna.

De nye takstreglene har ført til prisstigninger på 200 - 300% på eldre boliger i boligsamvirke. Ser en dette sammen med husleieøkninger som følge av raskere nedbetalinger av lån, og høyere renter til Husbanken, har også eldre boliger blitt så dyre at mange må be om sosialhjelp for å makte kostnadene.

Nedgangen i boligproduksjonen har ført til arbeidsledighet blant bygningsarbeiderne spesielt, og i næringslivet generelt, oppsigelser og permitteringer hører til dagens orden.

LO-kongressen krever at:

- Husbanken må igjen bli den dominerende boligbank. Utlånsrammer og rentenivå må tilpasses sosialt forsvarlig boutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter. Husbankrenten må reduseres til maks 8% og avdragstiden må settes til minimum 40 år.
- Bankene må gis rammer som er tilstrekkelig til bedre lånebetingelser for finansiering av egenkapitalen. Avdragstiden settes til 15 år, og renten reduseres.
- Låne- og støtteordninger i etableringsfasen for unge familier med lave og mildere inntekter bedres ved å øke bostøtten og etableringslånene.
- Merverdiavgiften på boliger fjernes eller reduseres.
- Ordningen med ubegrenset rentefradrag fjernes. De midler som innspares, brukes til å finansiere en sosialt forsvarlig boligpolitikk.
- Boligproduksjonen økes til 40.000 boliger pr. år.
- Sosial boligbygging gjeninnføres som et samfunnsansvar.

Nr. 2798 Sekretariatets innstilling: LO vil arbeide for bedre låneordninger for alle medlemmer, og viser til Handlingsprogrammets boligavsnitt.

Repr. nr. 247 Aage Danielsen

Under avsnittet «Bolig for **alle**» foreslås inntatt nytt strekpunkt:

— at det offentlige må ha ansvar for utprøving av alternative boformer tilpasset spesielle behov hos bl.a. ungdom, funksjonshemmede og eldre.

Repr. nr. 64 Rigmor Andreassen

Nytt 1. strekpunkt sålydende:

— arbeide for alles rett til en god bolig og et godt bomiljø

Repr. nr. 051 Karl-Erik Larsen

LO må gjøre sin innflytelse gjeldende og arbeide for at det legges opp til en boligpolitikk som gjør det mulig for vanlige lønnstakere å skaffe seg en tilfredsstillende bolig. Renter og avdrag må ligge på et nivå som ellers gir lånetakerne og familiene levelige vilkår.

Ellers støttes sak nr. 2038, 2039, 2040, 2041.

Repr. nr. 272 Åge Sjømoen

Tar opp forslag nr. 2074

Strekpunkt — Husbankrente

— husbanken må igjen bli den dominerende boligbank. Utlånsrammen og rentenivå må tilpasses sosialt forsvarlig boutgifter for folk med gjennomsnittsinntekter. Husbankrenten må reduseres til maks 8 % og avdragstiden må settes til minimum 40 år.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Sosial trygghet

2092, 2093, 2097, 2119, 2124

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 2092 *NEKF avd. 242, Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Staten må ha det fulle økonomiske ansvar for helse- og sosialvesenet. Sette i gang utbygging og opprusting for å få en forsvarlig standard.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 2093 *Avd. 26, Kristiansund Hotell-, Restaurant- og Kafearbeiderforening*, foreslår:

LO må arbeide aktivt for å få bort egenandelene ved sykdom. Vi må komme tilbake til den ordningen vi hadde tidligere. Alle helsetjenester bør bli gratis.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 2119 *Skien Stuerforening*, foreslår:

LO krever at bevilgning til helsetjeneste på fylkesplan kommer på et nivå slik at standarden kan opprettholdes og økes der det er nødvendig.

Nr. 2124 *Skien Faglige Samorganisasjon*, foreslår:

LO krever at bevilgningene til helsetjenestene på fylkesplan kommer på et nivå slik at standarden kan opprettholdes og økes der det er nødvendig.

Repr. nr. 31 Raymond Marthinsen

Helseinstitusjoner

LO engasjerer seg sterkt på dette felt. Mange sykehussenger står i dag tomme, mens pasientene må vente går folk sykemeldt i måneder, ja år, p.g.a. sykehuskøer. Dette er umenneskelig, og sløsing av ressurser. LO tar skarp avstand fra privat sykehusdrift, og annen privatisering i helsesektoren. Dette vil føre til et klasseslett helsevesen i vårt land. Gjestepasient-begrepet må avskaffes, alle er pasienter med lik rett til behandling.

Repr. nr. 241 Eli Gripne

Endring av 3. strekpunkt s. 43 — Forslag til LOs Handlingsprogram.

Strekpunktet skal lyde:

— arbeide for en sykelønnsordning som sikrer full lønn under sykdom fra første dag, og som bygger på 6 egenmeldinger for de 3 første fraværsdager.

Repr. nr. 266 Anne Bjørg Thoen

Forslag til nytt strekpunkt på side 43, avsnitt «Sosial trygghet — helse for alle».

Landsorganisasjonen vil:

— arbeide for og sikre pasienter/klienter i langtidsinstitusjonene retten til enerom.

Repr. nr. 246 Inger Kj. Jensen

— støtte Norsk Folkehjelp i arbeidet med det forebyggende helsearbeidet.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Trygghet for eldre

2129, 2154, 2155, 1493, 1494, 1503, 1511, 1513, 1522, 1531, 1533, 1543, 1544, 1548.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund

Nr. 2129 *Avd. 274, Kristiansand Bygningsarbeiderforening*, foreslår:

Det forlanges at vårt samfunn tar vare på våre eldre og uføre. Sykehjem,

sykehus og andre institusjoner må få de nødvendige bevilgninger for å klare dette.

Forbundsstyrets innstilling: Tiltres.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

Nr. 1493 Avd. 12 *Heismontørenes Fagforening*, foreslår:

LO kan ikke godta forverringer i Sykelønnsordningen. Sykelønnsordningen fra før 1. mars 1984 må gjeninnføres promptly.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres (med punktum etter «gjeninnføres»).

Nr. 1494 Avd. 242 *Telefonsentralmontørenes Forening*, foreslår:

Gjeninnfør den gamle sykelønnsordningen med 6 egenmeldinger i året. Sykefravær på fridager skal ikke regnes med.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet

Nr. 1503 Avd. 23, *Kristiansand Hotell- og Kafepersonales forening*, foreslår:

Sykelønn regnes fra den dagen arbeidstaker blir syk. Selv om arbeidstakeren har møtt frem på sitt arbeid. Denne dagen medregnes i egenmeldingsperioden.

Landsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund

Nr. 1511 *Avdeling 50, Horten*, foreslår:

Adgang til bruk av egenmeldinger under sykdom 6 ganger pr. år gjeninnføres.

Nr. 1513 *Avdeling 58, Mandal*, foreslår:

Sykelønnsordningen må endres så vi får tilbake den gamle ordningen med 6 egenmeldinger i året, og at man kan bruke egenmelding etter 14 dagers

ansettelse, ikke som nå med kun 4 egenmeldinger og ansatt i 2 måneder. Dessuten må ordningen med at helligdager også teller med, opphøre.

Nr. 1522 *Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund*, foreslår:

Egenerklæring ved sykdom.

LO tar skarp avstand fra Stortingets vedtak om å innskrenke retten til bruk av egenerklæringer og krever at Stortinget trekker dette forslaget tilbake. NKIF oppfordrer hele fagbevegelsen til å kjempe mot innskrenkninger i bruk av egenmeldinger på egen arbeidsplass.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Nr. 1531 *Avd. 14 Oslo*, foreslår:

Landsorganisasjonen i Norge vil.....

- arbeide for å få tilbake Sykelønnsordningen fra 1.1.1978 i sin helhet.
- ikke godta innføring av karensdager.

Nr. 1533 *Avd. 602 Stavanger*, foreslår:

Arbeidstakere som må gå hjem i løpet av dagen, eller som kommer for sent pga. sykdom, må gis full lønn for hele dagen på lik linje med heldagsfravær.

Forbundsstyrets innstilling: Forbundsstyret er enig i at det må være et sterkt prioritert krav for LO å få tilbake den opprinnelige ordningen med egenmeldinger.

Forbundsstyret støtter forslaget om at LO eventuelt må aksjonere dersom det kommer ytterligere anslag mot Sykelønnsordningen.

Det må videre være et kortsiktig mål å endre ordningen slik forslaget fra avd. 602 innebærer.

Norsk Transportarbeiderforbund

Nr. 1543 *Oslo Transportarbeiderforening*, foreslår:

Folketrygdlovens § 3 pkt. 12 med forskrifter (*Sykelønnsordningen*) gjennomføres slik bestemmelsene var ved ikrafttreden 1/7 1978.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1544 *Oslo Bryggearbeideres forening*, foreslår:

LO forlanger at stortinget gjeninnfører retten til egenerklæringer i sin opprinnelige form. Samtidig må det gjøres klart at en samlet fagbevegelse vil bruke alle midler for å hindre innføring av karensdager i Sykelønnsordningen.

Forbundsstyrets innstilling: Forslaget tiltres.

Nr. 1548 Sekretariatets innstilling: I en uttalelse fra representantskapsmøte 17. januar 1984 protesterte LO mot de endringer i Sykelønnsordningen som ble vedtatt av det borgerlige flertallet i Stortinget. LO må reise denne saken på nytt etter Stortingsvalget 1985. Det vises til egen uttalelse om Sykelønnsordningen som vil bli lagt fram på Kongressen.

Repr. nr. 109 Arne Hasla

Strekpunkt 4 på side 44 i Handlingsprogrammet skal lyde:
— lik utbetaling ved pensjon for alle.

Repr. nr. 241 Eli Gripne

Endring av 4. strekpunkt s. 44 — Forslag til LOs Handlingsprogram.

Strekpunktet skal lyde:

— egenandeler ved legebesøk for pensjonister og mennesker med kroniske lidelser avskaffes.

Repr. nr. 246 Inger Kj. Jensen

— støtte Norsk Folkehjelp i arbeidet med å forbedre fagorganiserte og deres familier til en aktiv pensjonisttilværelse.

Repr. nr. 164 Reidar Tjøstheim

Nytt strekpunkt foreslås:

— arbeidet for at grunnbeløpet i folketrygden sikres i forhold til kjøpekrafts- og lønnsutviklingen.

— forbedring og forenkling av samordningsloven/reglene.

— arbeide for at de offentlige tjenestepensjoner sikres i forhold til kjøpekraft og lønnsutvikling.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til Handlingsprogram.

Likestilling

2170

Norsk Tjenestemannslag

Nr. 2170 For. 31, Kringkastingens Landsforening, foreslår:

LO vil ta avstand fra, og aktivt motarbeide, alle forsøk på å frata kvinnene deres grunnlovfestede rett til arbeid.

LO ser det som en viktig oppgave å arbeide for å opprettholde og utvikle arbeidsplasser for kvinner.

For at kvinners rett til arbeid skal bli reell, krever LO at omsorgen for barn, eldre og syke i stadig større grad skal organiseres og betales av samfunnet.

Forbundsstyrets innstilling: LO skal i perioden

- arbeide for å styrke sysselsettingen, både i industri og i tjenesteytende næringer.
- arbeide for å opprette flere arbeidsplasser i den offentlige sektor, der uløste oppgaver er mange og behovet for arbeidskraft stort.
- kreve en offensiv arbeidsmarkedspolitikk ut i fra prinsippet om at alle skal være garantert arbeid, opplæring eller utdanning.
- arbeide for å styrke den offentlige arbeidsformidlingen og sette den i stand til å møte de nye behov og oppgaver som et samfunn i forandring medfører. Privat formidling må overflødiggjøres.
- arbeide for å styrke kvinnesysselsettingen og bedre kvinners karrieremuligheter på arbeidsmarkedet.
- motarbeide tendenser til at svake grupper settes opp mot hverandre og presses ut av arbeidslivet.
- at det innføres garantert tilbud om arbeid til ungdom under 25 år.
- at dagpenger under arbeidsløse gis i hele ledighetsperioden. Den alvorlige situasjonen på arbeidsmarkedet gjør det nødvendig å endre reglene for beregningsmåte og størrelse på trygden.
- arbeide for å styrke yrkesopplæringen, bl.a. gjennom lærlingeordningen og stimulere bedriftene i privat og offentlig virksomhet til å bruke ordningen.

Repr. nr. 266 Anne Bjørg Thoen

Nytt strekpunkt i handlingsprogrammet side 14 avsnitt «Organisatoriske oppgaver».

— Landsorganisasjonen vil opprette egen kvinnebevegelse i perioden.

Repr. nr. 192 Ann-Rigmor Lauritsen

Hovedpunkt Utdanning for et rikere liv

Nytt strekpunkt:

- arbeide for iverksetting av tiltak som prioriterer inntak av kvinner i typiske mannsdominerende yrker bl.a. ved kvoteringsregler ved inntak i videregående skoler.

Repr. nr. 192 Ann-Rigmor Lauritsen

- at undervisning i likestillingsspørsmål skal være obligatorisk i skoleverket. Dette må få konsekvenser for lærebøkene innhold.

Repr. nr. 192 Ann-Rigmor Lauritsen

Hovedpunkt: Utdanning for et rikere liv.

Nytt strekpunkt:

- arbeide for at all ungdom og utviklingspolitikk i form og innhold bidrar til likestilling mellom mann og kvinne.

Repr. nr. 251 Haakon Løvmo

Likestilling.

Nytt strekpunkt.

- bekjempe nedleggelse av typiske kvinnearbeidsplasser
- arbeide for å fjerne regler i skatteystemet som begrenser kvinners yrkesaktivitet
- arbeide for å øke antallet kvinner i mannsdominerte yrker
- arbeide for å bedre karrieremuligheter for kvinner
- arbeide for at flere yrkesgrupper gis fagstatus, med spesiell vekt på kvinnelederte yrker
- arbeide for lik lønn for likeverdig arbeid.

Strekpunkt 4 foreslås tatt ut.

Repr. nr. 249 Brit Førde

Støtter likelydende framsatt av representant 222 Grethe Mjåland. Nytt strekpunkt 7 til erstatning for strekpunkt 7.

- LO skal i kommende 4-års periode arbeide aktivt for at kvinner blir representert på alle nivåer i fagbevegelsens organer.

I de deler av fagbevegelsen hvor en forholdsmessig kvinnerepresentasjon ikke er mulig pr. i dag, bør tiltak iverksettes for om mulig å nå dette målet.

Repr. nr. 249 Brit Førde

Nytt strekpunkt

- opprette egen kvinnebevegelse i perioden.

Repr. nr. 75 Knut Ellingsen

Nytt strekpunkt side 45:

- utrede kvinnelønnsforholdene innenfor det private næringsliv.

Repr. nr. 222 Grethe Mjåland

Nytt strekpunkt 7 til erstatning for strekpunkt 7.

- LO skal i kommende 4-års periode arbeide aktivt for at kvinner blir representert på alle nivåer i fagbevegelsens organer. I de deler av fagbevegelsen hvor en forholdsmessig kvinnerepresentasjon ikke er mulig pr. i dag, bør tiltak iverksettes for om mulig å nå dette målet.
Støtter forslag 1765, 1954.

Repr. nr. 231 Gerd Reinsvollsvæen

S. 45 Likestilling

Nytt strekpunkt

- arbeide for at juryen i voldtekst- og voldssaker mot kvinner skal bestå av et flertall kvinner.

Videre: nytt strekpunkt:

- arbeide for at mishandlede kvinner får rett til fri retts hjelp.

Repr. nr. 150 Else Moe

Jeg fremmer følgende forslag til LO-sekretariatets handlingsprogram, side 45 under avsnitt Likestilling — nytt strekpunkt.

Landsorganisasjonen vil: Gå inn for lik lønn for likt arbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Likeverd og rettsikkerhet

1862

Repr. nr. 269 Janne Kj. Svegården

Endringer/tilføyelser til strekpunktene side 46 — Landsorganisasjonen vil: Nytt strekpunkt 2) — Fre retts hjelp og etablering av en egen retts-hjelpsordning for innvandrere innføres. Herunder også en permanent advokatbistandsordning med tolketjeneste ved ankomst til Norge.

Konkretisering av strekpunkt 4) — Øke rammetimetallet for norskkopplæring til minimum 470 timer.

Nytt strekpunkt: — Det må gis økt statlig tilskott til tolketjeneste både til bruk i kommunale og statlige institusjoner.

Tilføyelser til siste strekpunkt: — Styrking av den yrkesmessige og sosiale rehabilitering i fengselsvesenet. Bl.a. gjennom økning av antall ansatte fra arbeidsmarkedsetaten, i fengslene, slik at innsatte i større grad kan få bistand til å finne arbeid ved løslatelsen.

— Gi bedre muligheter for arbeid og opplæring i fengslene. Arbeids-tilbudene bør være mest mulig tilnærmet det ordinære arbeidsliv.

Nytt strekpunkt:

— opprette et eget informasjons- og kontaktkontor for innvandrere — med oppgaver som: opplysnings, informasjon og skoleringsarbeid overfor innvandrere/flyktningers levekår og politiske forhold i sine hjemland. Koordinere fagforeningenes arbeid og tiltak overfor innvandrere. Arbeide med faglig/politisk og organisasjonsmessig skoling.

Repr. 231 Gerd Reinsvollsvveen

Nytt strekpunkt:

Landsorganisasjonen vil: — arbeide for at innvandrerstøppen oppheves.

Repr. 031 Raymond Marthinsen

Støtter forslag om: «LO vil arbeide for å oppheve innvandrerstøppen.»

Redaksjonskomiteens innstilling: Det vises til revidert utkast til handlingsprogram.

Forslagene fra Gerd Reinsvollsvveen og Raymond Marthinsen oversendes Sekretariatet.

Redaksjonskomiteens innstillinger til LOs handlingsprogram

Forslaget til handlingsprogram vedtas av Kongressen. Sekretariatet får fullmakt til å foreta nødvendige språklige opprettinger.

Debatt og voteringer

Leif Haraldseth viste til de endringer komiteen har foretatt og som er typografisk markert i det reviderte utkast til handlingsprogram.

Kongressen behandlet så kapittel for kapittel i det reviderte utkast til handlingsprogram:

Debatt — votering

Morgendagens Norge — visjoner og mål

Odd Skum, Finnmark, var veldig skuffet over at komiteen ikke hadde tatt med et eneste ord angående levekåra i Finnmark. — Fagebevegelsen i fylket har slått fast at befolkningen i Finnmark lever under vesentlig dårligere kår enn befolkningen i landet forøvrig, og han mente Handlingsprogrammet burde slå fast solidaritet med befolkningen i Finnmark og Nord-Troms. Han opprettet derfor sitt forslag, men med styrkning av forslaget om lengre ferie og økt barnetrygd.

Han begrunnet bl.a. forslaget om botilskudd med at den nåværende ordning med den såkalte Finnmarkskatten som ikke kommer alle tilgode,

er en sosial skjev ordning. Han så videre kravet om utdanningspolitikk for Finnmark som viktig. Finnmark har til alle tider lidd under at de unge som må reise ut for å få utdanning ikke kommer tilbake til fylket. Kravet om Statens reindriftskole er ikke viet mye oppmerksomhet fra faglig og politisk hold, men er av avgjørende betydning for indre Finnmark.

Når det gjelder restriksjonene på import av frukt og grønnsaker, så vil det bety mye å kutte ut et foredlingsledd. Det kan dyrkes frukt i Finnmark, og befolkningen der må betale dyrt for frukten. Han ba om solidaritet fra Kongressen og tilslutning til forslaget.

Randulf Riderbo, NKF, Tromsdalen, understreket at Skums forslag har med begrepet solidaritet å gjøre. Det er vondt å måtte stå og be om en utstrakt hånd til befolkningen i Finnmark, men nødvendig på bakgrunn av de vanskelige forholdene de lever i, med en økonomi som det såvidt går å eksistere på. Ungdommen reiser ut, og avfolkning truer.

Han støttet helhert Skums forslag.

Harald Schjetne, NBIF, ga også full støtte til Skum.

Leif Haraldseth opplyste at Redaksjonskomiteen har hatt en prinsipiell diskusjon på dette spørsmålet og har fastholdt som prinsipp at man i Handlingsprogrammet ikke skal trekke geografiske skillelinjer. Når det her dreier seg om visjoner i fagbevegelsen syntes han heller ikke det passet så godt å ta inn at Statens reindriftsskole skal strykes.

Votering:

Dirigenten foreslo at Skums forslag ble oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling på Kongressen.

Det ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomiteens forslag til revidert Handlingsprogram ble enstemmig vedtatt.

Politiske utfordringer til LO

Jan Johansen, Norsk Jernbaneforbund, Narvik, ville på bakgrunn av debatten om den politiske situasjon vite hva Redaksjonskomiteen legger i ordet «utvikle» i nest siste strekpunkt.

Leif Haraldseth svarte at ordet «utvikle» erstatter det ordet som sto i det første programforslaget, «fortsette».

Det komiteen legger i dette, framgår av nyanseforskjellen mellom disse to ordene.

Votering:

Komiteens forslag, enstemmig vedtatt.

Avtaleverket

Komiteens forslag, enstemmig vedtatt.

Demokrati, medbestemmelse og ansvar

Redaksjonskomiteens forslag, enstemmig vedtatt.

Organisatoriske oppgaver

Komiteens forslag, enstemmig vedtatt.

Service for medlemmene

Ingen endringer. Enstemmig vedtatt.

Einar Rysjedal, Sogn og Fjordane, holdt dette innlegget:

Kameratar!

Eg skal bare opplyse om at det er ein skrivefeil i det forslaget mitt som er referert på s. 8 i det skrivet som Redaksjonskomiteen for Handlingsprogrammet har sendt ut. Det er også feilskrive i Møtereferat frå tysdag.

I 2. avsnitt står følgjande setning: «Men når denne skjer på kapitalismen sine premisser, betyr denne omstillinga mønsteret og avfolking av distrikta.»

Denne setninga skal vere ifølgje forslaget mitt: «Men når denne skjer på kapitalismen sine premisser, betyr denne omstillinga arbeidsløyse, i verste fall i masseomfang, oppbryting av bustadmønsteret og avfolking av distrikta.»

Takk!

Komiteens forslag ble vedtatt.

Økonomisk politikk for vekst og sysselsetting

Randulf Riderbo, NKF, mente at komiteens endringsformulering til strekpunkt 2 (side 30) i verste fall kan oppfattes som et håndslag til den sittende regjering, selv om han var klar over dette ikke var intensjonen. Han viste til og refererte det vedtaket representantskapet hadde fattet angående overføringer til kommuner og fylkeskommuner. Etter redaksjonskomiteens forslag vil ikke-pålagte, frivillige offentlige oppgaver som f.eks. barnehageutbygging og kulturiltak, falle utenfor.

Leif Haraldseth sa at han ikke hadde noe imot Riderbos forslag. Dirigenten tok opp innstillingen med Riderbos endring.

Enstemmig vedtatt å redigere Riderbos endring inn i innstillingen (s. 9).

Jordbruk, skogbruk og fiske

Innstillingen, s. 10.

Her hadde Einar Hysvær tatt opp Rolf Frøyslands forslag i komiteen.

Debatt

Einar Hysvær, NNN, sa at Frøysland hadde tatt opp forslag i debatten om Handlingsprogrammet. Det går ut på fjerning av et strekpunkt på s. 35 i Handlingsprogrammet om oppmykning av reguleringer på jordbruksvarer. — Jeg vil anmode Kongressen til å tenke over hva denne formuleringen i realiteten betyr for næringsmiddelarbeiderne her i landet. Dette er et vedtak som kan føre til rasering av arbeidsplassene innen næringen. Det kan da ikke være meningen at LO skal fatte et vedtak som er til skade for arbeidsplassene og for bosettingen?

På en rekke andre strekpunkter i Handlingsprogrammet går LO inn for å støtte næringer og industri, det gjelder treforedling, kraftkrevende industri, bygg og anlegg mot kontraktør-virksomheten, offentlig virksomhet, varehandelen m.v. Her foreslår man altså noe som er stikk motsatt og som vil kunne ramme tusenvis av næringsmiddelarbeidere. Det er 6000 LO-medlemmer innen kjøttindustrien, potetindustrien og meieriene vil bli sterkt skadelidende. Vær solidariske med våre medlemmer i næringen. La ønsket om trygge arbeidsplasser og hensynet til bosettingen her i landet gå foran hensynet til litt billigere matvarer for den enkelte, sa Hysvær.

Dirigenten sa at realitetsdebatten var avsluttet.

Odd J. Engerdal, Solbergmoen, var ikke enig i det. Han tok ordet og støttet Hysværs forslag og begrunnelse. I flere tiår har det vært slik at næringsmiddelarbeiderne har vært en salderingspost. Det var om å gjøre å holde seg under den røde streken på indeksen. Nå skjer det samme igjen. Sekretariatet innbyr oss til å vedta noe som er direkte mot LO-medlemmenes interesse. Nei, dette må Kongressen ta kraftig avstand fra. Vi vedtok tidligere kamp mot kontraktørvirksomheten. Dette er en like viktig sak for næringsmiddelarbeiderne.

I januar 1981 fjernet man subsidier på en del matvarer. Hva førte det til. Vi mistet mange arbeidsplasser, sa Engerdal.

Olav Lindrupsen, Bygning, støttet NNNs syn og sa at Sekretariatets forslag var et håndslag til Astrid Gjertsens politikk for et åpnere samfunn. Mange kunne vel tenke seg billigere varer, men ikke på bekostning av arbeidsplasser. Det er jo heller ikke alle som kan gjøre seg nytte av kvotene på utenlandsreiser, f.eks. minstepensjonistene her i landet, sa Lindrupsen.

Alf Daniel Moen, Hegra, støttet også Hysvær og hans begrunnelse for å gå mot Sekretariatet. Han sa at også andre grupper enn næringsmiddelarbeiderne vil bli berørt av en oppmykning av jordbruksimporten. Det gjelder småbrukerne. Mange av de varene vi snakker om produseres på små bruk i utkantene. Derfor må vi ha importkontroll. Slippes dette løs, kan de store enheter ta opp konkurransen, men ikke de små, og det kan ha store konsekvenser for bosettingen. Han viste til det forslag han hadde tatt opp om at dagens importreguleringer på jordbruksvarer skulle opprettholdes. Han foreslo alternativ votering mot Sekretariatets innstilling.

Leif Haraldseth siterte strekpunkt 3 og sa at det bare er en mindre oppmykning man går inn for, og det er en oppmykning av en av verdens aller strengeste importreguleringer! Jeg synes man overdriver betydningen av denne formuleringen og konsekvensene av en slik oppmykning. Det er også i første rekke frukt og grønnsaker man sikter til, og Lindrupsen var selv oppe og støttet et forslag fra Skum om billigere varer til Finnmark ved å myke opp importreguleringene der. Jeg liker ikke å bli sett på som representant for noen som vil rasere arbeidsplassene. Det er det ikke snakk om. Jeg er sikker på at man vil kunne håndtere dette uten at det blir noen rasering, sa Haraldseth, som ikke hadde anledning til å trekke innstillingen.

Votering:

S. 32, 33, 34, enstemmig vedtatt. S. 35 uten strekpunkt 3. Enstemmig vedtatt.

Votering alternativt innstillingen og Hysvørs forslag om å stryke formuleringen:

Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt med 160 mot 129 stemmer.

Industriell virksomhet

Haraldseth viste til endringene i innstillingen.

Olav Støylen, Kjemisk, sa seg fornøyd med endringene, bortsett fra en formulering om at energiprisen skal brukes som konjunkturpolitisk virkemiddel. Det som trengs er planlegging over lengre sikt, og med den betydning kraftprisen har, er dette vanskelig om man ikke har oversikt over prisutviklingen. Han fremmet forslag om at siste avsnitt utgikk. Dette gjaldt strekpunkt 3.

Votering:

Støylens forslag vedtatt.

Bygg og anlegg

Haraldseth viste til innstillingen, s. 11. Kjell Martinsens forslag ble foreslått oversendt Sekretariatet.

Kjell Martinsen, Bygning, sa seg fornøyd med innstillingen. Bygning hadde grunn til å være fornøyd med vedtakene på denne kongressen hittil om kontraktørvirksomheten, men den hadde også stor betydning for andre områder.

Avsnittet enstemmig vedtatt.

De tjenesteytende næringer

Haraldseth viste til endringsforslagene.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Man var nå kommet fram til pkt. «Styring av arbeidsmarkedet», s. 47 i Handlingsprogrammet.

Dirigenten var av den oppfatning at dette gikk veldig greit, og foreslo at man skulle kjøre videre uten pause.

Etter ville protester fra salen ble det votert for og mot pause. Stort flertall vedtok pause. Dirigenten foreslo at pausen skulle være på én time. Møtet hevet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet fredag 10. mai

Møtet ble satt kl. 14.05 med Lars Skytøen som dirigent. «Fram, fram, det ljomer fra fjell», var åpningssangen, ledet av Trygve Aakervik.

Dirigenten leste en hilsen som var kommet fra de ansatte ved Sydvaranger, som takket Kongressen for all støtte.

En hilsen som ble mottatt med applaus.

Dirigenten viste til en trykksak «God helse» som var utlagt på representantenes bord, til bruk i studiearbeid.

Han refererte en permisjonssøknad, som ble innvilget, før Leif Haraldseth fikk ordet til den videre behandling av LOs handlingsprogram.

Han hadde først en navnekorrigerings. I den trykte oversikten er representant nr. 284 kalt Åse Amundsen. Det skal være Åse Ommundsen.

Voteringer

Styring av arbeidsmarkedet

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Arbeidsmiljø — viktig for hvordan vi har det

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Tilleggsforslag: Forslagene fra Klaus Halvorsen, Bjarne Tollefsen og Eli Antal, oversendes Sekretariatet.

Det ble enstemmig vedtatt.

Utdanning for et rikere liv

Sverre Worum, Skolenes Landssammenslutning, viste til forbundets forslag til en ny rekke nye strekpunkter som ikke var tatt til følge av redaksjonskomiteene. Som skolefolk vil vi jobbe videre med disse sakene, men det er ett av punktene hvor det er behov for hele LOs styrke, sa han, og opprettholdt derfor forslaget til strekpunktet som lyder:

— arbeide for at innvandrerbarn får et skoletilbud som gir dem samme muligheter i arbeidsliv og samfunn som norske barn.

Leif Haraldseth sa med adresse til Sverre Worum at det forslag han henviste til antagelig var dekket opp i formuleringer man siden skulle komme tilbake til, under innvandrereproblematikken. Om Worum fant dette akseptabelt, var det ikke divergerende forslag.

Dirigenten: Kan Worum være fornøyd med dette. Det ble bekreftet og avsnittet ble enstemmig vedtatt.

Forskning gir muligheter

Hammond Hovind reiste på nytt sitt forslag om en styrking av FAFO. Det som lå i hans forslag var å gi FAFO skikkelig økonomisk fundament slik at de ikke ble nødt til å gå utenfor fagbevegelsen for å greie seg økonomisk.

Haraldseth sa at han ikke syntes spørsmålet om økonomisk grunnlag for FAFO hørte hjemme i Handlingsprogrammet. Det er jo ellers tatt med formuleringer om å styrke FAFO.

Dirigenten mente man måtte se helheten her og spurte om ikke også Hovinds forslag kunne oversendes Sekretariatet med de gitte presiseringer. Enstemmig vedtatt.

En enklere hverdag

Haraldseth viste til de endringer komiteen har foreslått, med oversendelse av Svensons forslag til Sekretariatet. Kjell A. Solem, Orkanger, etterlyste Kvaales forslag til nytt strekpunkt. Hensikten med forslaget var nettopp å understreke at man ikke går inn for et åpnere samfunn på Astrid Gjertsens premisser, men på våre egne. Kongressen må ha anledning til å votere på en slik måte at man klart er mot Gjertsens åpenhet. Han foreslo videre at «fordomsfri» ble strøket i avsnitt 2, s. 57.

Rolf Lundell, Handel og Kontor, viste til siste punkt s. 59 og kom med endringsforslag til dette. I siste strekpunkt foreslo han fjernet «lavere

avanser i handelsleddene og». Han sa at avansene i varehandelen er noe av en myte, ihvertfall for matvarebransjen. Dette er et lavtlønnsfag og mye av forklaringen på dette finner vi i lav fortjeneste. Det er sikkert LO-økonomer til stede her som kan bekrefte at transportomkostningene fra produksjonssted til detaljist er vel like kostnadskrevede som avansene.

Leif Haraldseth sa at noen og enhver møtte seg i døra her. Han siterte fra s. 57 og syntes denne formuleringen var dekkende for LOs syn. Såvidt jeg vet har jo også Handel og Kontor vært med på en viss utvidelse av åpningstidene.

Løsningen kan være at vi stryker ordet «fordomsfri» i 2. avsnitt og går over på Lundells forslag på siste avsnitt. Vi skal imidlertid også huske at Frøyslands forslag er nedstemt.

Dirigenten tok opp Haraldseths forslag til endringer. De ble enstemmig vedtatt.

Forslaget om nytt strekpunkt ble avvist. Svenssons forslag ble vedtatt oversendt Sekretariatet.

Kultur for alle

Avsnittet enstemmig vedtatt.

Ferie og fritid

Avsnittet enstemmig vedtatt.

Mediesituasjonen

Avsnittet enstemmig vedtatt. Alle forslag vedtatt oversendt Sekretariatet.

Internasjonal solidaritet

Avsnittet enstemmig vedtatt.

Forslagene fra Halvorsen og Ingebretsen vedtatt oversendt Sekretariatet.

Rettferdig fordeling av godene

Her sa dirigenten at det kommer noen endringer som følger av tidligere vedtak på Kongressen.

Avsnittet vedtatt med de gitte endringer.

Skattepolitikken

(Side 77—78).

Haraldseth viste til komiteens innstilling pluss tilleggsforslaget om å oversende Klaus Halvorsens forslag til Sekretariatet.

Gunnar Nilsen, Jern og Metall, Oslo, pekte på at Kongressen gjennom avstemningene hadde vært opptatt av utgiftssiden på budsjettet og at det nå var nødvendig med litt oppmerksomhet på inntektssiden slik det går fram av Klaus Halvorsens forslag om bedriftsskattene. Han minnet om de mange muligheter til å snyte på skatten og momsunndragelsene, og ba om å få oversendt til Sekretariatet forslag om skjerping av strammere rammer.

Sidsel Bauck, Handel og Kontor, hadde full forståelse for intensjonene i strekpunktet om null-skattytere, men foreslo en endring i teksten: «Systemet må være slik at det ikke er mulig for økonomisk velstående å framstå som null-skattytere». Hun foreslo ordet «framstå» endret til «være».

Aud Gaundal, Norsk Grafisk, Steinkjer, var uenig i denne formulering. Det er nok å betale en tier i skatt for ikke å være null-skattyter. Hun foreslo setningen endret til: «Systemet må være slik at det ikke er mulig for økonomisk velstående å unngå å betale skatt etter inntekt og formue».

Dirigenten syntes forslaget hørtes besnærende og ba om å få det skriftlig.

Leif Haraldseth svarte på Gunnar Nilsens innlegg og mente intensjonen i hans forslag var delvis dekket i strekpunkt i kapitlet om likverd og rettssikkerhet. Han syntes for øvrig at forslaget fra Aud Gaundal var godt.

Jan Johansen, Jernbaneforbundet, repliserte at problemet jo er at disse personene ikke presenterer noen inntekt og formue for skattevesenet. Det må dreie seg om reell inntekt og formue, ellers er vi like langt.

Dirigenten oppsummerte og konstaterte at det var enighet om hva man ville ha nedfelt i avsnittet og foreslo at administrasjonen fikk fullmakt til å innredigere den formulering som dekket intensjonene.

Det ble enstemmig vedtatt, og for øvrig ble redaksjonskomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Klaus Halvorsens forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Bolig for alle

Ingen endringer fra redaksjonskomiteen. Kapitlet enstemmig vedtatt.

Sosial trygghet — helse for alle

Raymond Marthinsen, NBIF, syntes delen som gjelder helsestellet var god, men at den manglet noe vesentlig. Med dagens sykehuskøer kan folk

gå opptil ett år før de får behandling, f.eks. operasjon. Hva det koster av lidelse for den enkelte og av penger for samfunnet, kan en tenke seg.

Med forslag til endring i innledningen, opprettholdt han sitt forslag til nytt strekpunkt.

Karin Jønsson, Akershus, syntes komiteen var kommet til en dårligere ordening enn den vi har når det gjelder sykelønnsordningen, som bygger på 6 egenmeldinger à 3 fraværskdager.

Leif Haraldseth sa at Jønssons forslag var for dårlig. Komiteen har gått lenger enn Jønsson gjør. — Vi vil ikke sette et bestemt tall. Hvorfor skal det ikke være ti? Hvorfor skal det være seks, sa han, og oppnådde en viss munterhet i salen.

Angående forslag som gjelder sykehuskøene, viste han til problemstillingen som er behandlet under kapitlet, trygghet for eldre, der det står at sykehjem og aldershjem skal bygges ut, slik at køene kan avvikles. Det dekker ikke opp Marthinsens forslag, men siden det var umulig for komiteen nå på sparket å formulere det inn, ba han om at Sekretariatet fikk fullmakt til å utarbeide en formulering som dekker intensjonen i Marthinsens forslag.

Det ble enstemmig vedtatt.

Rune Kristiansen, Norsk Grafisk, Son, minnet om at sykelønnsordningen var behandlet i en uttalelse fra Kongressen, der det er brukt tallet seks egenmeldinger. Det skulle ikke være nødvendig å tukle med den formuleringen nå, når det som står i uttalelsen er vedtatt.

Votering:

Redaksjonskomiteens innstilling enstemmig godkjent.

Trygghet for de eldre

Avsnittet enstemmig vedtatt.

Likestilling

Grethe Mjåland, Porsgrunn, sa at man med komiteens innstilling hadde lagt grunnlaget for en likestillingspolitikk i LO. Vi i fagbevegelsen har med dette påtatt oss et stort ansvar og vi må nå vise vilje til oppfølging. Jeg håper at de kvinnelige sekretærene som nå er valgt inn i LOs ledelse tar dette ansvaret alvorlig, sa hun.

Haakon Løvmo sa at han med forbauselse hadde registrert at dirigenten denne formiddagen hadde tillatt rene saksinnlegg. Han skulle ikke dra nytten av det nå, men han hadde lagt merke til at komiteen hadde økset ut en del av hans punkter i sin innstilling. Dermed hadde også vesentlige

prinsipper falt ut. Han ville opprettholde strekpunktene 1, 2 og 5 i hans forslag på s. 16.

Leif Haraldseth mente at forslagene og intensjonene i forslagene var dekket opp i komiteens innstilling og han ga eksempler på dette. De er også dekket under andre punkter i handlingsprogrammet. Han anbefalte de ni strekpunktene som komiteen sto bak.

Votering:

Dirigenten satte de ni strekpunktene til komiteen opp til votering. Denne ble enstemmig vedtatt.

Kongressen avviste i eget vedtak forslaget fra Løvmo og sto på redaksjonskomiteens innstilling.

Likeverd og rettssikkerhet

Haraldseth sa at komiteen har foreslått forslagene fra Reinsvollsvveen og Marthinsen oversendt Sekretariatet.

Janne Svegården, Oslo, sa at hun hadde lagt merke til at komiteen hadde tatt med noen av punktene i sin innstilling. Hun savnet imidlertid et par momenter som hun fremmet på nytt.

Hun reiste forslaget om å styrke arbeidstilbudene og opprettelse av et eget informasjonskontor for innvandrere under LO. — Av og til må vi gå til særtiltak for å hjelpe enkelte grupper. I dette arbeidet kan ligge verdi-full kontakt også internasjonalt.

Sverre Worum, SL, sa at han hadde tatt opp spørsmålet om undervisning for innvandrerbarn. I komiteens innstilling skulle man være godt orientert for å vite hva som menes. I et tilfelle er det tale om utdanning for innvandrerbarn, i et annet punkt for innvandrere. Han foreslo at Sekretariatet fikk fullmakt til å se på formuleringene og få til en bedre løsning.

Egil Ekhaugen, Klavestadhaug, sa at kriminalomsorgen lenge har vært et stebarn i samfunnsdebatten. Han syntes at fagbevegelsen også på dette punktet skulle være pådriveren. Han var glad for forslaget fra Janne Svegården. Han syntes at hennes formulering var mer forpliktende.

Arne F. Engelsen støttet også forslag fra Janne Svegården og sa at med økt bemanning i fengslene ville man også kunne redusere tilbakefallet for de innsatte. I dag er det 6750 som står på ventelisten for soning. Med skikkelig bemanning kunne man helt sikkert kunne styrke kriminalomsorgen og hindre en god del av tilbakefallet som skjer i dag.

Leif Haraldseth sa at det her ikke kunne være noen uenighet om hvoed-prinsippene. Det som imidlertid er forskjellen på forslagene er at mens vi hele tiden snakker om de innsatte, er et forslag som går på de ansatte. Vi er enig om at det viktigste her er de innsatte. Om Janne Svegårdens forslag sa han at han syntes intensjonene var dekket. Det er også helt ok med flere ansatte, men det hører ikke med i denne sammenheng, synes jeg. Her snakker vi om de som skal hjelpes, ikke om de som skal hjelpe andre som skal ha hjelp. Jeg er ikke uenig i intensjonene, men jeg synes komiteens formuleringer er bedre.

Arne F. Engelsen, sa at det ikke var noen motsetning mellom forslagene. Han fastholdt at en økning av antall ansatte ville være av stor betydning for rehabilitering. I dag er det ikke behandling, men opphold de innsatte tilbys, sa Engelsen.

Dirigenten foreslo at forslagene ble oversendt Sekretariatet og at Sekretariatet fikk fullmakt fra Kongressen til å gjøre de endelige formuleringer.

Leif Haraldseth syntes dette var ok — og før dirigenten nå forhåpentligvis takker redaksjonskomiteen for vel utført arbeid, vil jeg også rette en takk til alle sekretærene og skrivemaskinspersonene som har arbeidet for redaksjonskomiteen. De har holdt på i hele natt.

Dirigenten repliserte at Haraldseth ikke behøvde ta noe på forskudd. Dirigentens forslag enstemmig vedtatt.

Reinsvollsvveen etterlyste to forslag som ikke var votert over.

Dirigenten tok opp igjen sitt forslag om oversendelse av forslagene fra Worum og Svegården. Det gjaldt også to forslag til, fra Reinsvollsvveen og Marthinsen. Alle disse forslagene skulle oversendes og Sekretariatet få fullmakt til endelige formuleringer. Dette ble enstemmig godkjent.

Yngvar Helle, Straumsgrend etterlyste et forslag som var kommet bort. Han syntes ikke dette var rart med den forslagsmengde som forelå. Forslaget gikk ut på at LO-kongressen pålegger Sekretariatet å gjennomføre en politisk generalstreik på 1/2 time innen skoleferiens slutt 1985 i solidaritet med de 50—60 000 arbeidsløse.

Dirigenten sa at han ikke ville anbefale noen realitetsbehandling av dette forslaget. Det er klart at også forbundene kan ta dette opp med LO når som helst senere. Forslaget ble vedtatt oversendt Sekretariatet uten realitetsbehandling.

Ved avslutningen av behandlingen av Handlingsprogrammet gjorde Kongressen følgende vedtak:

Forslaget til Handlingsprogram for perioden 1985—90 vedtas. Sekretariatet får fullmakt til å vedta de endelige formuleringer på bakgrunn av behandlingen her og rette opp de formuleringer som følger av beslutninger, også rent språklige endringer.

Dette ble enstemmig godkjent.

Dirigenten rettet en hjertelig takk til redaksjonskomiteen og dens stab for vel utført jobb.

Dirigenten takket samtidig på vegne av Kongressens funksjonærer for seg, og overlot klubba til den nyvalgte leder, Tor Halvorsen.

Avslutning Tor Halvorsens tale

Det er ett punkt igjen på dagsordenen, og det er avslutningen. Dirigentene takker gjerne for seg før avslutningen. Jeg vil på vegne av LO-kongressen få takke funksjonærene for innsatsen. Det er ikke lett å være dirigent i en slik forsamling. Dirigentene har et vanskelig arbeid, og de skal også passe på å ha salen med seg i det de gjør. Alt dette har skjedd på en tilfredsstillende måte. Vi er faktisk ferdig før den tiden vi tenkte.

Han takket også sekretærene og sa at her har man hatt et stort arbeid med å sortere mengden av forslag. Jeg vil ikke minst takke LOs egne ansatte som har jobbet intenst under hele Kongressen. Vi skal heller ikke glemme at det ligger ca. 1 års forberedelser til grunn for Kongressens arbeid. Det er mange arbeistimer dette, og slett ikke alle kan skje innenfor normalarbeidstid 8—16. Det har vært mye utover dette. Jeg takker alle våre ansatte for at Kongressen har gått så bra som den har.

Ved avslutningen av en slik kongress er det alltid interessant å se tilbake på det som er skjedd. Dette har vært en arbeidskongress. Det har versert ca. 3000 forslag i dokumentene. Ca. 1000 forslag er tatt opp i debattene og det har vært mellom 450—500 innlegg. Dette er ny rekord for LO-kongressene. Redaksjonskomiteene har utført et stort arbeid, og Kongressen har opptrådt aktivt. Den har vært et politisk og faglig verksted.

Vi har lagt grunnlaget for fire nye år. I fellesskap skal vi mobilisere all den politiske og faglige styrke som er mulig for å realisere målsettingene i programmet.

Kongressen har også hatt et godt humør, og det er ikke minst viktig. Det har også vært en reell og fin debatt i mange saker, men enigheten på Kongressen har vært stor i år.

Jeg vil også understreke at minst en sak bør, eller jeg vil si, skal Kongressen vise hvor den står. Jeg er glad for at når Kongressen på et vesentlig punkt gikk lenger enn det som lå i Sekretariatets innstilling, er jeg glad

for at dette skjedde nettopp på pensjonsalderen. Det er nok den saken som i sosialpolitikken opptar våre medlemmer mest, ligger deres hjerter nærmest.

Vi skal slåss for å realisere de mål som er trukket opp. En ting vil stå tilbake. Arbeidsmengden på Kongressen har vært stor. Det er spørsmål om hvor lenge vi kan holde på å arrangere en Kongress på den måten vi gjør nå. Antall forslag er nesten fordoblet siden jeg var på LO-kongress for 16 år siden. Jeg er glad for den fullmakt Sekretariatet har fått til å se på gjennomføringen av Kongressen og på den prosessen som ligger foran. Det er ikke min hensikt å ville beskjære mulighetene for debatt på Kongressen, men jeg er sikker på at noe kan gjøres for å forenkle prosessen. Slik vedtektene og systemer er i dag, kan vi risikere at et forbund kommer med 10—15 nesten likelydende forslag. Det må være mulig å få til en bedre koordinering av forslag, og da med det mål at man på Kongressen kan fordype seg mer i sakene når man holder innlegg. Kanskje man da kunne slippe å måtte begrense taletiden til tre minutter. Vi skal komme tilbake til denne saken.

Kongressen skal også velge ledelse. Jeg skal på vegne av LO-ledelsen få takke for den tillit dere har vist oss, både de gjenvalgte og de nye sekretærene. Jeg skal garantere at vi skal gjøre hva vi kan for å realisere målsettingene.

Jeg ønsker også velkommen de nye sekretærene, Esther Kostøl og Evy Boverud Pedersen. De har begge lang erfaring i fagbevegelsen. De er ikke nykomlinger og kan gå rett i arbeid. Det er det også behov for.

Det er også noen som går. Harriet Andreassen trekker seg denne gangen fra LOs ledelse. Hun fikk sitt første tillitsvern i fagbevegelsen allerede i 1947, i 1960 ble hun ansatt ved vårt distriktskontor i Stavanger. Hun har vært sekretær i Arbeidsmandsforbundet og i LO-sekretariatet siden 1977. Det er ingen tvil om at Harriet Andreassen har en stor allsidighet. Hun er lett å samarbeide med, lett å spørre og med stor arbeidskapasitet. Alle kjenner også hennes gode humør og hennes rolle som miljøspreader. Jeg vil takke for innsatsen så langt. Jeg føler meg overbevist om at hun ikke har sagt sitt siste ord i norsk arbeiderbevegelse. Kåre Hansen trekker seg også etter fem år i Sekretariatet. Han har selv forklart bakgrunnen for dette for Kongressen og Kongressen har tatt dette til etterretning. Han har vært et verdifullt medlem av Sekretariatet. Hans måte å opptre på har vært verdifull, alltid med nøye vurderinger av de saker vi har hatt til behandling.

Anders Renolen trekker seg også ut av Sekretariatet for å gå over i nye oppgaver i postetaten. Vi takker ham for arbeidet og ønsker lykke til med nye utfordringer.

Han ønsket de nyvalgte velkommen til arbeidet i Sekretariatet som vil by på givende, men også vanskelige arbeidsoppgaver. I forbundene vil

man være innstilt på å arbeide for forbundenes spesielle interesser, i LOs sekretariat skal interessene til bevegelsen som helhet ivaretas.

Han var ikke i tvil om at de nye ville mestre dette på beste måte.

Halvorsen takket videre Harry Jørgensen, mangeårig hovedkasserer i Bygning, for innsatsen i LO og som leder av revisjonsutvalget. Han har alltid vært villig til å påta seg arbeidsoppgaver og har gjort en stor innsats spesielt innen sitt hovedområde.

— Da Kongressen åpnet hadde vi den glede å hilse våre mange gjester fra inn- og utland. Underveis har vi fått mange positive ord fra våre gjester om Kongressen, og mens Kongressen søndag fikk anledning til å hilse gjestene, så skal gjestenes representant nå få anledning til å takke for seg, sa Tor Halvorsen, og ga ordet til tidligere LO-formann Tor Aspengren.

Aspengren takker

Aspengren innledet med: — Herr formann, siden han hadde dekning for det inntil 1. juli, og holdt denne talen:

På vegne av alle innenlandske gjester vil jeg få lov til å takke LO for at vi også denne gang fikk overvære Kongressen.

Vi vil også takke for hyggelig atmosfære og hyggelige tilstelninger utenfor kongress-salen.

Det har vært en god kongress

Det er alltid en opplevelse å følge LO-kongressens innledninger og diskusjoner fra dag til dag.

Ikke minst satt den — uten forkleinelse for andre — Gro's klare, inspirerende og løfterike innledning som gir oss et fantastisk utgangspunkt for kommende valgkamp.

For en som har fulgt fagbevegelsen i mer enn 50 år, er det gledelig å konstatere den store utvikling som har funnet sted blant delegatene. Opplysnings- og skoleringsarbeidet gir seg merkbare utslag fra kongress til kongress. En må også beundre delegatene for deres tålmodighet under de lange debatter som har funnet sted.

Aldri har vel en Kongress vært mer sugen på å sette alle LOs ressurser inn, for å få slutt på den reformpause som har funnet sted de siste år, under borgerlig styre. Dette er et godt tegn.

Det kunne være fristende å gå inn på de mange temaer som har vært drøftet, men en hilsningstale *skal* være kort, derfor bare noen få kommentarer.

For det første. Kvinnene har fått sitt gjennombrudd på denne Kongressen — tross avstemningen.

Aldri har vel kvinnene markert seg tydeligere og sterkere. Deres innsats

og dyktighet under denne Kongressen, vil i seg selv være nok til å overbevise om at de må tas hensyn til. Etter denne Kongressen skulle det være unødvendig med noen bestemt prosentvis kvotering. Det har kvinnene ved denne Kongressen selv bevist, og det er vel slik det skal utvikles.

Det rant meg i hu, etter hvert som jeg lyttet til deres vektige innlegg, en setning fra vår fine nasjonalsang, hvor Bjørnson sier: Kvinner selv stod op å strede som de vare menn.

* * *

Det som også imponerer oss, er den fine utviklingen som har funnet sted på det internasjonale område, og jeg tenker først og fremst på hjelpearbeidet.

Moralsk og økonomisk støtte er viktig overfor minoritetsgrupper, som enda blir utnyttet av de kapitalistiske eller diktatoriske regimer. Det er svært få som kjenner til det viktige engasjement som norsk LO utøver også generelt i det internasjonale arbeid. Dette er et uhyre viktig arbeidsområde, selv om det koster både tid og penger, og selv om det ikke er dette arbeid som preger mediene hver dag.

Også arbeid for fred og nedrustning har Kongressen truffet fornuftige formuleringer hvor det som eksempel heter:

- At norsk sikkerhetspolitikk skal være forankret i Norges medlemskap i NATO.
- Arbeide for at Stortinget og Regjeringen innen NATO og øst/vest-sammenhengen virker for omlegging av forsvarsstrategien som bygger på kjernevåpen.
- Arbeide for en traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden — i samråd med allierte i NATO og de nordiske land og i kontakt med Sovjetunionen.

Det er bare gjennom organisert vest-europeisk forsvarssamarbeid vi kan føle trygghet. Solospill, isolasjon og ensidighet har ingen verdi.

* * *

Det har vært reist en rekke saker av økonomisk rekkevidde som f.eks. lavere pensjonsalder med innebygd fleksibilitet, et krav som nå må finne sin begynnende løsning.

Krav har også vært reist om kortere arbeidstid, i første rekke lik arbeidstid for alle, 37½ times uke og med senere nedtrapping til 6 timer pr. dag.

Videre har det vært reist krav om både en bedre ferieordning og en lengre ferie. Alle disse krav vil koste.

Ingen av disse sentrale krav vil vi finne særlig stor interesse for så lenge vi har en borgerlig regjering som har en helt annen prioritering innenfor rammen av sin økonomiske politikk.

Derfor er det, kongressdeltakere, mer viktig nå enn noensinne tidligere å kaste seg inn i valgkampen med faglig/politisk tyngde, for det er bare ved et politisk systemskifte at vi kan få gehør for løsningen av våre berettigede krav.

Så til slutt:

La oss i tida fram til stortingsvalget markere oss med de konkrete nære ting som det brede lag av folket kan gjenkjenne som sine egne krav, og jeg tenker da på krav som arbeide og trygghet for seg og sine — bevaring av sosiale goder som sykelønnsordninger, sykehusplass for de trengende og bedring av både de unge og de eldres kår.

La de storpoltiske spørsmål — de som oftest går over hodet på folk — få hvile inntil vi igjen har erobret et handlekraftig storting som kan føre merkesakene våre videre.

Tor Halvorsen sluttet seg til applausen fra salen da han takket Tor Aspengren.

Halvorsen takket så Kongressen for godt samarbeide.

— Vi går nå inn i en viktig periode, det er fire måneder igjen til stortingsvalget. Ta med hjem til våre medlemmer det som Kongressen er kommet fram til og understrek nødvendigheten av at aktiviteten startes opp på alle plan.

Kongressen har gjort det klart at vår viktigste oppgave nå er å bidra til at vi får en ny regjering. La det være målsettingen i et felles, forpliktende arbeide, sa Halvorsen, og erklærte den 26. LO-kongress som avsluttet.

Og strek ble satt med første vers av Internasjonalen, før delegaten gikk fra hverandre kl. 15.50.

Deltakerliste

FORBUNDENES REPRESENTANTER

Arbeiderpartiets Presseforbund:

(1 representant)

Finn Arne Eriksurd, hamar

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

(5 representanter)

Magnus Midtbø, Oslo, Morten Berg, Meråker, hans G. O. Tørre, Skjelsvik, Magne Storfors, Kongsberg, Svein Bjørdal, Lillehammer.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

(10 representanter)

Toralf Årdal, Årdal, Erling Gurskevik, Ålesund, Arnfinn Nilsen, Stathelle, Stein Larsen, Bjørnevatn, Johan Burkeland, Valstrandfossen, Ruth Haugnes, Sofiemyr, petter Foss, Kirkenær, Toralf Holmesland, Audnedal, Johan Kaslegård, Ål.

Norsk Barnevernpedagogforbund:

(1 representant)

Bjørn Christiansen, Oslo.

Norges Befalsforbund:

(2 representanter)

Johan S. Lohne, Horten, Arve Lindahl, Skedsmokorset.

Bekleddingsarbeiderforbundet:

(4 representanter)

Ingeborg Jacobsen, Drammen, Anders Brevik, Oslo, Solveig Holm, Kristiansund N, Geir Karstensen, Dalekvam.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

(18 representanter)

Willie Kristensen, Nesoddtangen, Johan Østberg, Finstadjordet, Eilef Hermansen, Flateby, Jan Erik Olsen, Torp, Per Maurseth, Furnes, Erling Stensjø, Gjøvik, Ivar Uglum, Berger i vestfold, Raymond Marthinsen, Tjødalyng, Borgar Løberg, Notodden, Sigurd Ingebretsen, Vennesla, leif Gordon, Randaberg, Odd Klemmentsen, Bergen, Svein Furuli, Kristiansund N, Harald Schjetne, Heimdal, Vidar Grøtting, Levanger, John Karl Eide, Hunstad, Olav Lindrupsen, Krokeldvålen, Kjell Martinsen, Oslo

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

(10 representanter)

Bjørn Sørensen, Oslo, Gunnar Andersen, Oslo, Rolf Solberg Thorsen, Oslo, Kjell Solberg, Oslo, Helge Tystad, Fyllingsdalen, Kjell A. Solem, Orkanger, Jan Larset, Mo, Kjell Arne Andersen, Færvik, Øivind Sollie, Oslo, Karl Erik Larsen, Bodin.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund:

(1 representant)

Arne F. Engelsen, Bergen.

Norsk Grafisk Forbund:

(5 representanter)

Finn Erik Thoresen, Li, Willy Falch, Hafrsfjord, Aud Gaundal, Steinkjer, Bjørn Harald Kristiansen, Sarpsborg, Rune Kristiansen, Son.

Handel og Kontor i Norge:

(22 representanter)

Sidsel Bauck, Oslo, Rolf Lundell, Oslo, John Ravnaas, Oslo, Liv Berntsen, Eidsvoll, Steinar Gullhav, Risør, Synnøve Simonsen, Mjøndalen, Rigmor Andreasen, Bjørnevatt, Ruth Stenseth, Hamar, Aud Myrheim, Odda, Marie Gjerde, Ålesund, Britt Dahl, Sortland, Erling Ervik, Porsgrunn, Anne Marie Wallin, Halden, Lillian Karlsen, Harstad, Roald Aasegg, Steinkjer, Oddbjørn Breen, Røros, Magnar Sletmoen, Lillehammer, Knut Ellingsen, Oslo, Leif B. Olsen, Oslo, Edle Larsen, Oslo, Finn Wang, Drøbak, Karin S. Jønsson, Ski.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

(5 representanter)

Gry Midle, Oslo, Alfhild Svensson, Kristiansand S, Eva Monica haarr, Sola, Jorunn Giske, Trondheim, Vivian Stücken Rotstigen, Narvik.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

(38 representanter)

Trygve Johnsen, Oslo, Oddbjørn Møller, Oslo, John Stene, Oslo, Arvid Nordli, Oslo, Kåre Dalberg, Oslo, Håkon Hansen, Fredrikstad, Kåre Jørgen hagen, Førde, Roar Flåthen, Kongsberg, Gunnar A. Nilsen, Oslo, David Ruud, Oslo, Ellen Stensrud, Skårer, Fredrik A. Johansen, Moss, Thor Stålborg, Borgenhaugen, Egon Ivan Løbekk, Fjerdingby, Øvind Kristiansen, Oslo, Leif Berg, Grinder, Per Magne Kyseth, Raufoss, Vidar Brynsplass, Kongsberg, Per Aakvik, Drammen, Frode Svendsen, Horten, Anne Marie Henriksen, Holmestrand, Torbjørn Halvorsen, Porsgrunn, Arne Hasla, Grimstad, Torfinn Stokke, Mandal, John Erik Ullestad, Stavanger, Rolf Tjosevik, Bryne, Odd Sjursen, Haugesund, Arnulf Ingvaldsen, Urangsvåg, Håkon Kvalheim, Fyllingsdalen, Håkon Indahl, Landås, Arvid Langeland, Florø, Kåre Andresen, Tennfjord, David Mostad, Trondheim, Kari Steen, Leksvik, Hammond Hovind, Storforshei, Edmund Stenhaug, Harstad.

Norsk Jernbaneforbund:

(7 representanter)

Torgrim Elsrud, Kolbotn, Holger Kjønstad, Oslo, Knut Weum, Hønefoss, Gullbrand Refseth, Trondheim, Ole Reidar Rønningen, Fåberg, Ingrid Bertelsen, Kalandseid, Jan Johansen, Narvik

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

(12 representanter)

Åge Eriksen, Rykkinn, Egil Henry Pettersen, Fredrikstad, Jens Brusnvid hansen, Slemmestad, Laila Berger, Sande V., Bjørn Sandberg, Stathelle, Jan Arild Andersen, Saltrød, Iars Kristoffersen, Skudeneshavn, Olaf A. Albertsen, Tyssedal, Jon Lindesteg, Øvre Årdal, Kristin O. Unghjem, Stjørdal, Almar Bergli, Neverdal, Olav Støylen, Oslo.

Norsk Kommuneforbund:

(53 representanter)

Arnt Bækholt, Oslo, Margot Kvalvik Sæter, Oslo, Arne Grøttum, Oslo, Even Rusten, Oslo, Liv Schi Lisether, Mysen, Oddlaug Fredriksen, Kalvestad, Tom Gundersen, Sørumsand, Berit Lynnebakken, Nittedal, Else Moe, oslo, Bjørn Holm, Oslo, margrete Mortensen, Finstadjordet, Torstein Steffensen, Oslo, Olaf Holmsen, Oslo, Henry Stokmo, Oslo, Frank Brunsell, Oslo, Eva Jensen, Søre Osen, Kåre B. Strandlie, Reinsvoll, Bjørg Westbø, Hønefoss, Solveig E. Bechmann, Prestfoss, Marthe Kjær Andersen, Oslo, Gerd Landfald-Nielsen, Skien, Reidar Thøstheim, Stavanger, Nils Håland, Madla, Nils Tarlebø, Kalandseid, Karl Wolfe, Bergen, Eli Antal, Bergen, Aslaug Rindarøy, Aukra, Margrete Knudsen, Trondheim, Reidar Øwre,

oslo, Liv S. Nillsson, Oslo, Randulf A. Riderbo, Tromsdalen, Marthe Stensen, Hamnvik, Tom B. Johansen, Fredrikstad, Aage Karlsen, Olso, Bjarne Tollefsen, Skårer, Erik Øye, Hjallum, Tore Haug, Roa, Tore Lysebo, Drammen, Albert Eidem, Sandefjord, Hans M. Gullhaug, Porsgrunn, Bjarne Robstad, Nedenes, Thoralf Nil- sen, Kristiansand S, Eva Vida Berg, Stavanger, Gudveig Albertsen, Tyssedal, Yng- var Helle, Straumsgrend, Krsitoffer Skjolden, Luster, Leidulf Dahle, Ålesund, Karin Enodd, Støren, Gudrun Viken, Namsos, Ann R. Lauritsen, Bodø, Odd Jarle Løvås, Breivika, Willy Olsen, Hammerfest.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

(1 representant)

Gunnar Tønder, Drøbak.

Norsk Musikerforbund:

(1 representant)

Åse Kleveland, Oslo.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:

(2 representanter)

Lars A. Myhre, Stavanger, Tor Ragnar Pedersen, Skien

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

(10 representanter)

Odd J. Engerdahl, Solbergmoen, Signe Lyngvær, Kristiansund N., Åge Jacobsen, Lillestrøm, Åse Bernhardsen, Trondheim, Louis Belaska, Horten, Hildur Steffen- sen, Melbu, Kristin Solhøi, Brumunddal, Svein Fjellheim, Stavanger, Ruth Kolstad, Oslo, Rolf Frøysland, Oslo

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

(4 representanter)

Jan A. Jørgensen, Ise, Torger Seland, Skien, Arnfinn Brustad, Steinkjer, Arne Marthinsen, Oslo

Postfolkenes Fellesforbund:

(8 representanter)

Arthur Bauge, Oslo, Jan Inge Kvistnes, Torød, Thorolf Stephensen, Bergen, Aase Sand, Oslo, Odd Alnæs, Flateby, Arild Øynes, Holmestrand, Ingeborg Sætre, Åle- sund, Bjørg Bendiksen, Kirkenes

Norsk Sjømannsforbund:

(7 representanter)

Kjell Paulsen, Bergen, Grethe Mjåland, Porsgrunn, Peder Bruun, Trondheim, Olav Bjørklund, Tromsø, Edvin Ramsvik, oslo, Edmund Gjennestad, Stavanger, Knut Selvik, Hareid

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

(2 representanter)

Einar Engseth, Oslo, Alf Daniel Moen, Hegra

Skolenes Landsforbund:

(1 representant)

Sverre Worum, Oslo.

Norsk Sosionomforbund:

(1 representant)

Gerd Reinsvollsvæn, Oslo.

Telefolkenes Felleforbund:

(6 representanter)

Viggo Bj. Kristiansen, Spydeberg, Magne Thorvaldsen, Oslo, Tore Lundberg, Oslo, Heidi Kvernevik, Oslo, Lillian Bekkevad, Oslo, Kjetil Bjørklund, Breivika

Norsk Tjenestemannslag:

(6 representanter)

Klaus Halvorsen, Arendal, Kirsti Nossun, Asker, Kirsti Billington, Oslo, Eli Gripne, Fyllingsdalen, Jan Werner Hansen, Oslo, MOn sErik Holtbakk, Røyken, Sigrun Mæland, Oslo, Anne-Lise Ellevset, Buvika, Inger Kj. Jensen, Holmestrand, Aage Danielsen, Båstad, Arne J. Andersen, Sandnessjøen, Brit Førde, Oslo, Eilif Fagerslett, Porsangmoen, Haakon Løvmo, Oslo, Kjell Pedersen, Ridabu.

Norsk Transportarbeiderforbund:

(6 representanter)

Odd Bach, Oslo, Øyolf Berge, Porsgrunn, Ole Foshaug, Bakkehaug, Leif Erstad, Fyllingsdalen, Ivar Johansen, heimdal, Per Kr. Breivik, Skedsmokorset

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

(2 representanter)

Anton Solheim, Oslo, Hildegunn Brune, Stranda

OBSERVATØRER**Offshore**

Tom Skagen, Svein Førland.

Norsk Vernepleierforbund

Jarand Inge Sødal.

FYLKENES REPRESENTANTER**Østfold fylke:**

(3 representanter)

Alfred Skaiaa, Rolvsøy, Ingrid Lønberg, Mysen, Egil Ekhaugen, Klavestadhaugen.

Akershus fylke:

(2 representanter)

Sverre Berntsen, Eidsvoll, Eva Disch, Lysaker.

Oslo fylke:

(7 representanter)

Anne Bjørg Thoen, Oslo, Ivar Ødegaard, Oslo, Oddvar Bråthen, Oslo, Janne Svegården, Oslo, Inger Halvorsen, Oslo, Håkon Sverre Høst, Blystadlia, Åge Sjømoen, Oslo.

Hedmark fylke:

(2 representanter)

Olav Lund, Ridabu, Reidar Hulleberg, Moelv.

Oppland fylke:

(1 representant)

Terje Olav Lund, Kolbu.

Buskerud fylke:

(2 representanter)

Helga E, Lofthus, Kongsberg, Randi Oppedal, Nærnes

Vestfold fylke:

(1 representant)

Ragnar K. Olsen, Holmestrand.

Telemark fylke:

(2 representanter)

Asbjørn Moen, Notodden, Helga Melbye, Rjukan.

Aust-Agder fylke::

(1 representant)

Birger Thorsen, Arendal.

Vest-Agder fylke:

(1 representant)

Dagfinn Lund, Vennesla

Rogaland fylke:

(3 representanter)

Torild Karlsen, Moi, Åse Ommundsen, Stavanger, Odd Grøthe, Sauda.

Hordaland fylke:

(4 representanter)

Sveinung Huglen, Stord, Berit Kvalvik, manger, Magny Hansen, Nyborg i Åsane, Bjørg Angeltvedt, Kleppestø.

Sogn og Fjordane fylke:

(1 representant)

Einar Ove Rysjedal, Høyanger.

Møre og Romsdal fylke::

(2 representanter)

Hermann Frostad, Tomrefjord, Jan T. Askegård, Bremsnes.

Sør-Trøndelag fylke:

(Brit Kvaale, Trondheim, Odd Olsen, Trondheim, Nils Horsgård, Jakobsli

Nord-Trøndelag fylke:

(1 representant)

Bjørn Anderson, Verdal.

Nordland fylke:

(2 representanter)

Jan Olav Ingvaldsen, Sulitjelma, Ann-M. Korsvik, Mo

Troms fylke:

(1 representant)

Jorunn Eriksen, Søroisa.

Finnmark fylke:

(1 representant)

Odd Skum, Elvebakken

SEKRETARIATET

Tor Halvorsen, Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Harald Øveraas, Finn Nilsen, Odd Isaksen, Kåre Hansen, Lars Skytøen, Arthur Svensson, Torger Oxholm, Einar Hysvær, Henrik Aasarød, Dagfinn Habberstad, Walther Kolstad.

Varamedlemmer:

For valgte tillitsvalgte: Ole Knapp, Yngve Hågensen, Harriet Andreassen, Jan Balstad.

For de øvrige medlemmer: Roar Helgesen, Ove J. Ragnar, Erling Oen, Leif Thue, Kjell Christoffersen, Rolf Hauge, Svein Morgenlien, Anders Renolen, Gunnar Grimnes.

Nils Totland (Statstjenestemannskartetlet), Evy Buverud Pedersen (LOs kvinnesekretær), Inger Halvorsen (Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe).

Revisjonsnemnda:

Harry Jørgensen, Storm Lundberg, Rolf Kaldahl.

Landsorganisasjonens administrasjon:

Kai Aagaard, Gunnar Andersen, Tor Andersen, Britt Andreassen, Tor Harald Berg, Juul Bjerke, Per Branssten, Artur Bruflat, Jorun Christensen, Karl Nandrup Dahl, Kai Ekanger, Knut Endreson, Bjørn Erikson, Svein Fjæstad, Arne Furubråten, Rune Gerhardsen, Øistein Gulbrandsen, Ragnhild Hagen, Thorbjørn Hagen, Steinar Halvorsen, Gunnar Jan Hansen, Harry O. Hansen, Arnold Johannessen, Thor-Erik Johansson, Anthony Kallevig, Bjørn Kolby, Jan Olav Lajord, Leonard Larsen, Arnulf Leirpoll, Arne Lund, Sverre Mitsem, Knut Nilsen, Jon Nilsen, Mirjam Nordahl, Ingunn Olsen, Terje I. Olsson, Børre Pettersen, Stein Reegård, Kjell Samuelsen, Kaare Sandegren, Carl Sandstad, Arne G. Strangel, Jan B. M. Strømme Sven Tjernshaugen, Eidar Trulsen, Richard Trælnes, Vesla Vetlesen, Kay Olav Winther.

Landsorganisasjonens distriktssekretærer:

Distriktskontoret i Arendal:

Arild Stokken.

Distriktskontoret i Bodø:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

Distriktskontoret i Drammen:

Glenn Henriksen.

Distriktskontoret i Førde:

John Bjarne Hjelmeland.

Distriktskontoret i Gjøvik:

Åge V. Nordby.

Distriktskontoret i Hamar:

Gunnar Pettersen.

Distriktskontoret i Kirkenes:

Leif Laurila.

Distriktskontoret i Kristiansand:

Gudmund Gyberg.

Distriktskontoret i Molde:

Johnny Røed.

Distriktskontoret i Oslo og Akershus:

Øivind Hvattum.

Distriktskontoret i Porsgrunn:

Gerhard Lunde Larsen.

Distriktskontoret i Sarpsborg:

Rolf-Thore Hildebrandt.

Distriktskontoret i Stavanger:

Erling Høiland.

Distriktskontoret i Steinkjer:

Liv Thun.

Distriktskontoret i Tromsø:

Svein Rasmussen.

Distriktskontoret i Trondheim:

Rikard Haugen, Kjell Flønes.

Offshore-kontoret i Bergen:

Bjørn Lie.

Offshore-kontoret i Stavanger:

Norvald Haugsdal.

Korttidssekr. Kårstø:

Kåre Lunde.

Korttidssekr. Sture – Mongstad:

Kåre Karlsen.

INNENLANDSKE GJESTER

Samarbeidskomiteen LO-DNA:

Gro H. Bruntland, Einar Førde, Ivar Leveraas, Gunnar Berge.

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Alf Frotjold, Aage Søgård.

Arbeidernes Ungdomsfylking:

Jens Stoltenberg.

Arbeiderbevegelsens Folkehøyskole, Ringsaker:

Knut Aagesen.

Det norske Arbeiderpartis kvinnesekretariat:

Sissel Rønbeck.

Faglig-politisk utvalg DNA:

Axbjørn Kristoffersen.

Folkeferie:

Willy Janson.

Folkets Hus Landsforbund:

Egil Nilsen.

Framfylkingen:

Torgeir Bøhn.

Landsbanken:

Helge Morka.

Landsorganisasjonens skole, Sørmarka:

Jakob Grava.

Norges Fiskarlag:

Einar Hepseø.

Norges Kooperative Landsforening:

Magne Bølviken, Knut Værdal, Jarle Benum, Bjørn Strand, Harald Korsell.

Norsk Arbeiderpresse:

Einar Olsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Ivar O. Romtveit, Odd Grøstad.

Norsk Folkehjelp:

Odd Wivegh.

Norsk Pensjonistforbund:

Mauritz Østhaug.

Samvirke Forsikring:

Erik Nilsen.

Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon:

Terje Rød Larsen.

Statstjenestemannskartetlet:

Esther Kostøl.

A/L Norske Boligbyggelags Landsforbund:

Ivar Mathisen, Norvald Lyngstadaas.

Norsk Lærerlag:

Kari Lie.

Tiden Norsk Forlag:

Trygve Johansen.

Norsk Skuespillerforbund:

Personlig innbudte:

Einar Strand, Einar Gerhardsen, Alfred Nilsen, Josef Larsson, Olaf Karling, Per Andersen, Ragna Karlsen, Lage Haugness, Leif Skau, Marie Lindquist, Ragnar R. Larsen, Per Haraldson, Harald E. Olsen, Egil Halvorsen, Leif Andresen, Henry Nicolaisen, Fritz W. Hannestad, Olav Bratlie, Erik Eriksen, Øystein Larsen, Rasmus Solend, Håkon A. Ødegaard, Torvald Karlsen, Knut Nakken, Eivind Strømmen, Else Ørbæk, Arild Kalvik, Olaf Axelsen, Nils Johannessen, Sverre Kortvedt, Egil Ahlsen, Tor Aspengren, Knut Ribu, Kjell Lien, Arne Born, Arne Løken, Trygve Aakervik.

UTENLANDSKE GJESTER

Trade Union Congress (TUC), England:
Ken Gill.

Landsorganisasjonen i Danmark:
Knud Christensen, Finn Thorgrimson.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Danmark:
Kirsten Stallknecht.

Österreichischer Gewerkschaftsbund (ÖGB), Østerrike:
Karl Drocher.

União Geral de Trabalhadores (UGT-P), Portugal:
Henrique Coelho.

Landsorganisasjonen i Sverige:
Stig Malm, Nils Gunnarson.

Nordens Faglige Samorganisasjon (NFS):
Sune Ahlén.

Trade Union Advisory Committee (TUAC):
Kari Tapiola.

General Workers' Union, Malta:
Vincent Esposito.

Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori (CISL), Italia:
Angelo Gennari.

European Trade Union Confederation (ETUC/DEFS):
Björn Petterson, Wenche Paulsrud.

Tjänstemännenes Central Organisation (TCO), Sverige:
Olle Hammarström.

Unione Italiana del Lavoro (UIL), Italia:
Corrado Majani.

Confederation of Trade Union of Yugoslavia:
Dusan Bogdanov, Jasna Majdak, Samilja Atanackovic.

Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB), Vest-Tyskland:
Siegfried Bleicher, Heinz Matthiesen.

Confédération Générale du Travail – Force Ouvrière, Frankrike:
Marcel Lalonde.

Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen Keskusliitto tvk. r.y. (TVK), Finland:
Päivikki Lindroos.

Confédération Française Démocratique du Travail, Frankrike:
Roger Briesch.

Confederazione Generale Italiana del Lavoro (DGIL), Italia:
Fausto Vigevani.

Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV), Nederland:

E. R. Bunt.

Norsk Ambassade, Brüssel:

Gaute Egeberg.

Bandalag Starftsmanna Ríkis og Baeja (BSRB), Island:

Sjöfn Ingólfssdóttir.

Alþýðusamband Island (LO), Island:

Gudjon Jonsson.

International Confederation of Free Trade Unions (ICFTU/FFI):

John Vanderveken, Johan-Ludvik Carlsen.

Fédération General du Travail de Belgique (FTGB), Belgia:

Mia De Vits.

Greek Generale Confederation of Labour (GSEE), Hellas:

A. Soulis, I. Petropoulou..

Suomen Ammatiliittojen Keskusjärjestö (SAK) r.y. Finland:

Pertti Viinanen, pekka Ahmavaara.

Histadrut, Israel:

Bjørn Dworsky, Michael Siew.

SAMAK:

Bjørn Wall.

International Labour Organisation OILO):

John Simonds.

Union General de Trabajadores (UGT-S), Spania:

Juan Mazarraza.

Schweizerischer Gewerkschaftsbund (SGB), Sveits:

Romeo Burrino.

